ELIZABETH GASKELL

Vétkek és vezeklések

Ruth története

ELIZABETH GASKELL
Ruth

Fordította
ACSAI ROLAND

A borító
Charles Baugniet
festményének felhasználásával készült

ISBN 978-963-267-040-9

Hungarian translation © Ácsai Roland, 2009
Hungarian edition © Lazi Könyvkiadó, 2009
Borítókép © Red Dot / Corbis, 2009

A Lazi Kft. kiadása
e-mail: info@lazikiado.hu
www.lazikiado.hu

A kiadásért felel: a kiadó ügyvezető igazgatója
Lektor: Pálfi Anna
Korrektor: Horváthné Tóth Judit, Juhász Ferenc
Tördelőszerkesztő: Szentmiklósi Csaba
Borító: Koha Kolett, Innovariant Kft.

Felelős szerkesztő: Hunyadi Csaba Zsolt

Nyomtatta és kötötte a Kaposvári Nyomda Kft. – 291182
Felelős vezető: Pogány Zoltán igazgató

Hullj könny, lassan áradj!
Mosd az áldott lábat,
Mely a mennyből közénk
Hozta a Béke Hercegét.
Csillogj, te szem, nedvesen,
Míg nem adatik kegyelem.
Bosszúért, aki kiált,
Az békességet nem nyeren.
E folyó mélyén, mit táplál sirám,
Tűnjön el minden félelmem, hibám;
Színről színre bűnt Ő ne lásson,
Takarja mindet könnypalástom.

PHINEAS FLETCHER[1]

[1] Phineas Fletcher: Himnusz.

Első fejezet

Száz esztendővel ezelőtt a házak tiszteletet követelve és nagyságot hirdetve szegélyezték az utcákat. A régi épületek – amelyek szokatlanságukkal is kivívták a szemlélődő elismerését, és az arra járó azt hihette, Belgiumba vetette jó sorsa – olyan nemesi családok időszaki lakhelyeiül szolgáltak, amelyek kivétel nélkül a városka előkelőségeihez tartoztak.

Az utcák patinás gazdagságot árasztottak az oromzatoktól egészen a kék eget szurkáló kémények erdejéig. Amint a tekintet lejjebb siklott, máris új látványosságok ejtették rabul: egy erkély ornamentikája, egy lodzsa stukkódíszei; és akkor még nem is ejtettünk szót az ablakok százairól, amelyeket még azelőtt üvegeztek, hogy Pitt úr[2] megadóztatta a polgárokat. De az utcák megsínylették az égbe szökő falakat és a súlyos emeleteket. Sötét sikátorokká zsugorodtak, elhanyagoltságukban még tisztességes macskakőre sem futotta. Aki kocsin hajtott rajtuk végig, jó, ha el nem harapta a nyelvét a nagy, kerek, zötyögős köveken, járdáról pedig nem is álmodozott senki. Közvilágítás gyanánt a szentjánosbogarakkal kellett beérni. Legrosszabbul a köznép járt, azok, akiknek nemhogy hintójuk nem volt, kocsissal a bakon, aki háztól házig szállította volna őket, de még saját fogatuk sem. A mesteremberek, a boltosok meg a nejeik életüket kockáztatva kutyagoltak az utcákon akár éjjel, akár fényes nappal. A széles lovas kocsik még jó, ha csak a falhoz szorították őket, és nem gázoltak keresztül a jámbor népségen. A zord házak lépcsőfeljárói egészen az úttestig futottak, arra kényszerítve a járókelőt, hogy kerülgetésükkel újabb veszélynek tegye ki magát. Az arisztokrata paloták ajtajai előtt himbálódzó olajlámpák fényéből jutott egy kevés az utcára is, a fénykörökből azonban a gyalogos ismét a koromsötétbe lépett, ahol gyakran haramiák lestek áldozatukra.

---

[2] William Pitt 1784-ben megreformálta az adórendszert: csökkentette a teaadót, de bevezette helyette az ablakadót, ami kellemetlenül érintette a sokablakos házak tulajdonosait. Az ablakadó bevezetése után a nagy házak építésénél különösen ügyeltek arra, hogy minél kevesebb ablakuk legyen.

A régmúlt idők hagyományai, amelyek a társadalom legkisebb sejtjét is áthatották, képessé tették az egyént arra, hogy tisztábban lássa személyiségének építőköveit. A mindennapok, amelyekbe az emberek beleszülettek, és amelyek szinte észrevétlenül fogva tartottak mindenkit, olyan láncot alkottak, amelyre fittyet hányni, netalán e láncot letépni ezerből, ha egynek volt elég lelkiereje és bátorsága, hallgatva az idő szavára, vagy olyan benső késztetéstől vezérelve, amely fölötte állt minden külső kényszernek. Ezért nem árt ismerni azokat a vezérfonalakat, amelyek ősapáinkat irányították a mindennapokban mindaddig, amíg meg nem tanultak önállóan járni.

Ám az ódon utcák festői szépsége immár a múlté. Az Astley-k, a Dunstanek, a Waverhamek – vagyis a helyi előkelőségek – egyszer csak fogták magukat, és felköltöztek egyenesen Londonba, eladva megyeszékhelyi rezidenciájukat. Mindez cirka ötven éve történt, vagy még régebben. Ha viszont a hely az Astley-knek, a Dunstaneknek és a Waverhameknek nem vonzó többé, hogyan is maradhatna az a Domville-ek, a Bextonok és a Wilde-ok szemében? Majd bolondok lesznek másodosztályú házaikba levonulni télire, amikor az egy vagyonba kerülne! Ezért aztán a nagy paloták kezdtek kongani az ürességtől, egészen addig, amíg a spekulánsok fel nem vásárolták őket, és fel nem osztották kisebb lakrészekre a mesterembereknek. Sőt volt olyan épület is, amelyet – és itt most hajolj közelebb, nyájas olvasó, nehogy Waverham első bárójának, Marmaduknak fenséges szellemfülébe jusson – közönséges bolttá alakítottak át!

De ez még semmi ahhoz képest, ami utána jött. A szatócsok úgy találták, hogy a patinás utca egyben nagyon sötét is, azért aztán a kutya sem veszi észre a portékájukat. A fogorvos nem látta rendesen a betege fogát, az ügyvédnek egy órával korábban kellett gyertyát gyújtania, hogy papírjait elolvashassa, mint annak előtte, amikor egyszerűbb környéken állt az irodája. Ezért közmegegyezéssel lebontották az utca egyik oldalán álló házak homlokzatát, majd ül. György szürke, középszerű, egyhangú stílusában építették újjá. Az épülettestek viszont túl karakteresek voltak ahhoz, hogy behódoljanak az átalakításnak. Ezért aztán a gyanútlan vásárló nemritkán ugyancsak meglepődött, amikor egy közönséges szatócsboltnak tűnő helyiségben egyszer csak egy nagy, fa-

ragott tölgyfa lépcsőbe ütközött, ahol festett ablakok szórták a fényt a nemesi címerpajzsokra.

Egy éppilyen lépcsőn, sőt egy éppilyen ablak előtt (amelyen keresztül a holdfény ezer színben tündökölve esett a lányra) sok-sok évvel ezelőtt, egy januári éjszakán Ruth Hilton haladt el fáradt tagokkal. Éjszakát írtam, pedig pontosabb volna hajnalt mondani, ugyanis két órát harangozott a St. Saviour öreg harangja. A szobában, amelybe belépett, mégis több mint egy tucat lányka üldögélt, és úgy hímeztek, mintha az életük múlna rajta; még ásítani sem mertek, nehogy elárulják álmosságukat. Ajkukat sóhaj hagyta el, amikor Ruth bejelentette Mrs. Masonnek a pontos időt, hiszen tudván tudták, hogy a következő munkanap alig hat óra múlva kezdődik, ami egyet jelentett azzal, hogy fiatal tagjaik nem tudják majd kipihenni magukat.

Mrs. Mason – a munkaadójuk – ugyanolyan keményen dolgozott, mint akármelyik lány. Bár azt is hozzá kell tennünk, hogy ő felnőtt volt, nem úgy, mint a lányok többsége, és a haszon nagy része is őt illette. Ám a kései óra még az ő szívét is meglágyította. – Harminc perc pihenőt kapnak, lányok! Miss Sutton, csengessen! Martha hoz kenyeret, sajtot és sört. Ha kérhetem, állva egyék meg, a ruháktól minél távolabb, és mossanak kezet! Mire visszajövök, újra álljanak készen a munkára!

Amint Mrs. Mason kilépett a szobából, a lányok meglepő átalakuláson mentek keresztül: egyikük, az eddig szálfaegyenesen ülő, duci lányka, hirtelen karjára borult, és mély álomba merült. A kövér teremtés még a szerény vacsorára sem kelt fel, ám amint meghallotta Mrs. Mason lépcsőházban, visszhangzó lépteit, rögtön elillant szeméből az álom, noha az asszony még távol járt. Ketten-hárman az egyszerű kandalló mellett szorongtak, amelyet a tökéletes térkihasználás jegyében mindenféle kecsességet vagy bájt nélkülözve illesztettek bele a puritán, fehér és csupasz szalon falába. Mások szerény vacsorájukat majszolták ritmusosan rágva, és olyan szelíden bamba ábrázattal, mint a tehenek a mezőn. Egy másik leányzó magasra tartott egy készülő báli ruhát, míg a többiek néhány lépés távolságból igazi műértéssel bírálni, vagy épp dicsérni kezdték. Megint mások a legkülönfélébb testhelyzetbe csavarták és nyújtóztatták ki elgémberedett tagjaikat, és kiadták magukból mindazt a tüsszögést, ásítást és köhögést, amelyet Mrs. Mason jelenlétében el kellett fojtaniuk. Ruth Hilton az ablakhoz szökkent, akár madár a ka-

litkarácshoz, elhúzta a sötétítőt, és orrát az üveghez nyomva kibámult a csendes, holdfényes éjszakába. Odakint szinte nappali világosság látványa fogadta. A hó, amely kora este óta szállingózott, addigra beterítette az egész várost puha vánkosával. Az ablak mélyen ült a falban, egykori furcsa, vastag tejüvegét az új lakók olyanra cserélték, amely több fényt enged be a terembe. Pár méternyire az ablak előtt egy vörösfenyő állt, és fehér tollas szárnyait meg-meglebbentette, ahogy egy-egy észrevétlen fuvallat belékapott. Szegény fenyő! Hol van már az az idő, amikor a selymes pázsit közepén álldogálhatott, és fűszálak csiklandozták a törzsét. Az egykor selymes pázsit helyén immár udvar volt és nyomorúságos hátsó épületek. A vörösfenyő vastag törzse utakövekkel volt körülzárva. Ágain magasan ült a hó, és amikor már annyira vastag volt, hogy nem bírta volna el, az ág egy elegáns mozdulattal lecsúsztatta magáról – alig adtak hangot az apró lavinák. Az egykori istállókat házakká alakították át, és a nemes paloták háta mögött kalyibasor csúfoskodott. Mindeme változások fölött – dicső múltból hitvány jelen – változatlanul ott feszült az ég, bíborszínben és örök nagyszerűségében.

Ruth égő homlokát a jeges ablaküveghez szorította, és fáradt szemét megpihentette a havas táj fölé terülő égen. Legszívesebben kendőt kötött volna, és kirohant volna a hóba, hogy részese legyen ennek a nagyszerűségnek. Valaha még azon nyomban engedelmeskedett volna az efféle csábításnak, de azok az idők már az évek soha el nem olvadó hórétegei alatt pihentek. Ott állt az ablak előtt, és könnyek gyűltek a szemébe. Az elmúlt időkre emlékezett, és régi januári éjszakák jutottak eszébe, amelyek annyira hasonlók voltak a maihoz, mégis a legteljesebb mértékben különböztek. Hirtelen valaki megérintette a vállát:

– Ruth, kedvesem – köhintett egy lány a háta mögött. – Egyél valamit! Ha nem eszel, elerőtlenedsz, és nem bírod majd az éjszakázást.

– Futni szeretnék, rohanni! Egy korty hűs, tiszta levegő többet érne minden vacsoránál! – felelte Ruth.

– Megőrültél? Ebben az időben? – rökönyödött meg a lány, és már a gondolattól is vacogni kezdett.

– Ugyan, miért is ne, Jenny?! – kötötte az ebet a karóhoz Ruth. – Otthon, ha beállt a fagy, elszaladtam egészen a malomig, csak hogy láthassam a nagy lapátokról lecsüngő jégcsapokat. És ha már kinn voltam, még anyám sem tudott visszacsalogatni a tűzhely mellé. Bizony, még

anyám sem, pedig az nagy szó – ismételte meg komor hangon, amelyet át- meg átjárt a kibeszélhetetlen fájdalom. – Miért is ne, Jenny? – kérdezte ismét, és könnyben úszó szemmel elfordult az ablaktól. – Neked is látnod kellene, ahogy ezeket az omladozó és gyűlöletes házakat megszépíti a hófehér, tiszta, lágy selyme. De ez még semmi! Ha a házakat így felcicomázza, képzeld csak el, hogy egy ilyen estén milyen szép is lehet a gyep vagy a borostyán!

Jenny hiába erőlködött, nem tudott barátnőjével tartani a hideg, téli éjszaka csodálatában. Számára nem jelentettek mást az évszak eme fordulatai, mint hogy köhögése súlyosbodik, és oldalában csak egyre erősödik a szúró fájdalom. Átölelte Ruth nyakát, és arra gondolt, milyen szerencse, hogy a társát még nem keményítette meg annyira a szabóműhelyben eltöltött idő, hogy egy ilyen váratlan jelenségnek, mint ez a havas éjszaka, ne tudjon örülni.

Így is maradtak összeborulva, ki-ki saját gondolataiba merülve, amíg Mrs. Mason be nem toppant újra a szobába. Akkor aztán szétrebbentek, és korgó gyomorral, ám mégis felfrissülve telepedtek vissza munkájukhoz.

Ruth helye a szoba leghűvösebb és legsötétebb zugában volt. De cseppet sem bánta, saját választása volt; szinte ösztönösen ült le legelőször arra a helyre, ahonnan a szemközti fal régi időket idéző maradványait a legjobban lehetett látni. A romokból is kitűnt, hogy az egykori dolgozószoba milyen káprázatos lehetett annak idején. A fal kockákra volt osztva, amelyeket tengerzöld, fehér és arany fugákkal kereteztek, eme kockákban pedig valaha a leggyönyörűbb és legélethűbb virágok pompáztak, nagyszerűségük még az idő és az átalakítás ostromának is ellenállt: szinte érezni lehetett illatukat, bennük volt mindaz a tudás és szeretet, amely biztos kezű készítőjüket jellemezte. Ruth még a déli szellő fuvallatát is érezni vélte a bőrén, ha a mesterien megfestett rózsákra esett a pillantása, vagy az orgona fehér és lila virágaira, nem is beszélve a napsárga fényt árasztó aranyeső lebegő ágairól. Ám a festett arborétum ezzel még nem ért véget: az orgonák és a rózsák mögött ott sorakoztak a fehér liliomok – az ártatlanság szent virágai –, a mályvarózsák, az árvácskák, a kankalinok, az ezerjófüvek, a sisakvirágok. Minden, aminek lennie illett egy régi, vidéki kertben, lombostól-levelestől megtalálható volt a kecses és bájos képeken, de korántsem abban az

összevisszaságban, ahogy az az Iménti felsorolásból kitűnhetett. Középen egy fagyai-ág nyújtózott felfelé, amelynek egyenes hajtásait angol repkény, fagyöngy és téltemető borította habosan, míg kétoldalt őszi és tavaszi virágok girlandjai lógtak. Az összképet a nyár buja szirmai tették teljessé, az olyan édes leheletűeké, mint a pézsmarózsa vagy a június és a július más színpompás virágai.

Biztos vagyok benne, hogy Monnoyer,[3] vagy bárki más legyen is az a néhai művész, aki ezeket a képeket festette, boldog lenne, ha tudná, hogy keze munkája mennyi örömet okozott egy árva szívnek, amelyben ezek a megkopottságukban is viruló virágok egy másik, rég eltűnt kert virágait idézték, mely kert néhai otthonához tartozott.

Mrs. Mason ragaszkodott hozzá, hogy kis segédei ha kell, egész éjszaka dolgozzanak, hiszen közeledett az éves vadászbál. A település egyetlen bálja maradt ez, az egyéb mulatozások lassan elkoptak. Megrendelőinek azt ígérte, másnap reggelre küszöbükön lesz az elkészült ruha, „ahogy ez már a szalonjától elvárható, pontosan”. Nagyon iparkodnia kellett, ráadásul a legkisebb hibát sem engedhette meg magának, amióta az utcába betelepedett egy konkurens szabóság.

Látta, hogy megfáradt és összetört segédeire ráfér egy kis biztatás, ezért gyorsan elhúzta orruk előtt a mézesmadzagot. Köhintett egyet, majd a következőket mondta:

– Ebben az évben is, ahogyan általában, kiválasztok önök közül néhányat, akik a bálterem előcsarnokában állhatnak szalagokkal és biztosítótűkkel felszerelkezve, hogy a ruhák váratlanul előálló hibáit orvosolják. Négy leányzót fogok kiválasztani; ugye, mondanom sem kell, hogy a legszorgalmasabbakat. – Mrs. Mason az utolsó szót különös nyomatékkal ejtette ki, de bejelentése gyakorlatilag semmilyen hatást nem gyakorolt a fáradt hallgatóságra, ezt csalódottan kellett tapasztalnia. Segédei annyira elcsigázottak voltak, hogy semmiféle világi vagy félvilági pompa és luxus nem hozta őket tűzbe, egyet kivéve: a saját, puha ágyukat.

Mrs. Mason nagyszerű ember volt, de mint a nagyszerű emberek általában, ő sem volt hibátlan. Mrs. Mason gyenge pontja – talán a szak-

---

[3] Jean-Baptiste Monnoyer (1635-1699): francia festő, leginkább virág- és gyümölcscsendéleteket festett. Angliában több történelmi múltú ház viseli ecsetje nyomát.

májából eredendően is – a megjelenés volt, ezért nem csoda, ha fejében már megvolt annak a négy embernek a névsora, akiket a bálra küld, hogy cégét méltóképpen képviseljék, jóllehet iménti szavaival annak ígérte ezt a kegyet, aki azon az éjszakán a legszorgalmasabban dolgozik a varrótűvel. A dolog igazságtalanságával nem nagyon törődött. Erős akaratú asszony hírében állt, aki hozzászokott a parancsoláshoz, és meg volt róla győződve, hogy minden, amit tesz vagy mond, alapjában véve helyes.

Végül, amikor már a szemek maguktól lecsukódtak, nem tehetett mást, kimondta a varázsszót: „A munkának vége!” Ám a lányok annyira fáradtak voltak, hogy ahelyett hogy boldogan felugráltak volna helyeikről, csigalassú mozdulattal rakták le a tűt és az anyagot, majd nagy nehezen feltápászkodtak ültükből. Eltelt egy kis idő, mire felsorakoztak a kongó, sötét lépcsőházban.

– Hogyan fogom kibírni ezeket az éjszakákat még öt éven keresztül abban a szörnyű szobában, ahol olyan nyomasztó csend uralkodik, hogy csak a cérna örökös surrogását hallani! – sóhajtott fel Ruth, amikor utcai ruhában az ágyába hanyatlott.

– Ne félj, Ruth, nem minden éjszaka olyan szörnyű, mint ez a mai! Sokszor már tízkor nyugovóra térhetünk, és a bezártságot is hamar megszokod. A cérna surrogását én már meg sem hallom, hamarosan te sem fogsz vele foglalkozni. Most pedig gyere, segítek levetkőzni! – ajánlotta fel Jenny.

– Levetkőzni?! Ugyan minek? Három óra múlva úgy is fel kell kelni.

– Fogd fel úgy, hogy három órát alhatsz, méghozzá édesdeden. De ahhoz, hogy jól aludj, szépen vesd le ezeket a kényelmetlen göncöket! Gyere, kedves!

Ruth engedelmeskedett.

– Durva vagyok, mint egy pokróc, és türelmetlen is, sajnálom – mondta még, mielőtt ágyába bújt. – Régen egészen más voltam.

– Elhiszem. A legtöbb lány türelmetlen kezdetben, de ez elmúlik, és egy idő után beletörődnek a sorsukba… Szegény gyermek, de hiszen már alszik is! – mondta Jenny, amikor észrevette, hogy Rutht elnyomta az álom.

Jennynek nem jött álom a szemére azon az éjen. Oldalában a szúrás erősebb volt, mint valaha. Néha arra gondolt, hogy említést kellene róla

tennie a leveleiben, ahogyan a folytonos köhögésről is, de ilyenkor mindig eszébe jutott, hogy apja véres verítékkel keresi meg a kis család pénzét, és hogy húgaival és öccseivel milyen sok a gond. Mivel nem akarta ezeket a bajokat a sajátjaival tetézni, inkább hallgatott, és abban reménykedett, hogy a tavasz majd elfújja a köhögését és a fájdalmait. Így látta a legjobbnak.

Hamarosan furcsa zajra lett figyelmes. Ruth zokogott álmában, de olyan hevesen, mint akinek meg akar szakadni a szíve. Mivel Jenny úgy látta, hogy Ruthnak nem lehet túl pihentető az álma, inkább felébresztette.

– Ruth! Ruth!

– Jaj, Jenny! – ült fel Ruth, és elhúzta arcából a homlokát szinte égető hajzuhatagot. – Mintha anyámat láttam volna az ágyamhoz lépni, hogy megnézze, nem takaróztam-e ki, ahogy régen szokta, de amikor megpróbáltam megfogni a kezét, hátat fordított és elment, ki tudja, hova. De furcsa!

– Csak álom volt. Biztos az idézte fel benned, hogy beszéltél róla nekem. Az éjszakába nyúló lázas munka megviselte az idegeidet. Próbálj elaludni ismét, én majd virrasztok melletted, és ha úgy látom, hogy rémálmok gyötörnek, ígérem, újra felébresztelek.

– Neked is aludnod kellene, hogy bírod majd a munkát, jaj nekem, jaj nekem… – sírta ismét álomba magát Ruth.

Bár csak néhány órát alhattak, a lányok mégis frissen ébredtek.

– Miss Sutton, Miss Jennings, Miss Booth és Miss Hilton, önök fognak elkísérni a megyeházára. Nyolc órakor indulunk!

Néhányan meglepődtek a névsor hallatán, de az öreg rókák már tudták, hogy megy az ilyesmi, és nem tápláltak hiú ábrándokat arról, hogy idén ők lesznek a szerencsés kiválasztottak. A névsort dacos nemtörődömséggel fogadták, azzal a hozzáállással, amellyel a legtöbb eseményre reagáltak itt – azzal a kihunyt életvággyal, amely természetellenes, unalmasan pergő napjaik és gyakori éjszakázásaik eredménye volt.

Ruth viszont annál inkább meglepődött. Soha nem gondolta volna, hogy kiválasztják, amikor egész este csak a falra festett virágokat bámulta ábrándozva, és nagyokat ásítva újra otthon járt gondolatban. De ahelyett hogy büntetést kapott volna, kitüntették: egyike lehetett azoknak a szorgalmas lányoknak, akik elmehetnek a megyebálra!

Bármennyire is vágyott látni a büszke megyeházát és az andalító muzsikára táncoló párokat, bármennyire szívesen kiszakadt volna a szabóműhely életének dolgos egyhangúságából nem tudott örülni a hírnek. Nem fogadhatta el a megtisztelő lehetőséget, mivel előző napi munkájával semmiféleképpen nem érdemelte ki. A társai legnagyobb megrökönyödésére felállt, és egyenesen Mrs. Masonhöz lépett, aki épp egy ruhán dolgozott, amellyel már kétórás késében volt.

– Megbocsásson, Mrs. Mason, de azt hiszem, tegnap nem én voltam a legszorgalmasabb, sőt ami azt illeti, egyáltalán nem voltam szorgalmas. Fáradt voltam nagyon, és gondolkozni is alig tudtam, ám ha gondolkoztam, akkor sem a munkán járt az eszem – fejezte be a lány, és úgy érezte, kellően megindokolta álláspontját, ám Mrs. Masont ez nem hatotta meg, és semmi sem érdekelte kevésbé, mint az efféle akadékoskodás.

– Meg kell tanulnia gondolkozni és dolgozni egyszerre, de ha nem megy párhuzamosan a kettő, akkor inkább a gondolkodásról mondjon le! A gyámja azt szeretné, ha dolgos asszonykát faragnánk magából. Remélem, nem akarja elkeseríteni.

Ruth egy pillanatig némán állt, úgy érezte, Mrs. Mason megpróbálja őt eltéríteni a tárgytól. Az asszony ideges mozdulataiból még egy új lány is megérthette, ha van egy kis sütnivalója, hogy Mrs. Mason nem kívánja folytatni a társalgást, Ruth mégis kötötte az ebet a karóhoz.

– De ha egyszer nem érdemeltem meg, akkor hogyan fogadhatnám el a kitüntető bizalmat, asszonyom? Miss Wood sokkal szorgalmasabban dolgozott nálam, és még sokan mások.

– Ebadta teremtése! Ha tovább idegesít, tényleg itthon marad! – csattant fel Mrs. Mason, de amikor Ruth arcába nézett, gondolatban meg kellett hajolnia annak szépsége előtt. Micsoda ékköve a háznak! – vélte az asszony. Ez a karcsú alak, ez a különleges arc, ezek a sötét pillák és szemek a gesztenyeszín hajkorona alatt, nem beszélve az alabástrom bőréről… Nem! Ha szorgalmas volt, ha világ lustája, Ruth Hiltonnak ott kell lennie a megyebálon ma este, nincs mese!

– Hilton kisasszony – kezdte méltóságteljesen Mrs. Mason –, a körben ülő hölgyek a megmondhatói, hogy nem vagyok hozzászokva ahhoz, hogy megkérdőjelezzék a döntéseimet. Amit mondtam, megmondtam. Tudom, mit csinálok. Úgyhogy üljön vissza, kérem, és iparkodjon

elkészülni este nyolc órára. Ne halljak több ellenvetést az estével kapcsolatosan! – mondta, de alig tudta befejezni, Ruth ismét szólásra nyitotta ajkát.

– Jennynek kellene mennie, nem nekem – ült le a lány mellé duzzogva.

– Hallgass, Ruth! Én úgysem mehetnék a köhögésem miatt. Ha engem választottak volna, átadnám a megtiszteltetést neked. Menj csak, hogy amikor hazaérsz, töviről hegyire beszámolhass nekem mindenről.

– Rendben, megállapodtunk. Nem azért fogok elmenni, mert megérdemeltem, hanem azért, hogy legyen, aki mesél neked a bálról. Köszönöm! El sem tudod képzelni, milyen nagy örömmel megyek ezek után! A tegnap esti bejelentés után öt percig a lehető legszorgalmasabban dolgoztam, mert elárulhatom neked, hogy nagyon vágytam a mulatságba, de aztán hamar elfáradtam. Ó, Jenny, el sem hiszem, hogy ma este édes muzsikát fogok hallani, és hogy láthatom a csodálatos megyeházát belülről is!

Második fejezet

Az este leszálltával Mrs. Mason maga elé rendelte „bájos hölgyeményeit”, hogy mielőtt elindulnának a bálba, egy utolsó pillantást vethessen megjelenésükre. Olyan fontoskodó buzgalommal gyűjtötte őket maga köré, mint egy kotlós a csibéit. Gondosan szemügyre vette őket, mintha szerepük legalábbis a bálkirálynőé volna, és nem csupán a szabósági elsősegélynyújtásra szorítkozna.

– Ennél szebb ruhája nincs, Miss Hilton? – nézett fanyalogva Ruthra az asszony. A lánynak ez volt az egyetlen ünneplőruhája, ez a kissé viseltes, kissé rosszul szabott fekete selyemruha.

– Nincs, asszonyom – felelte Ruth halkan.

– Ma este talán még megteszi – nyugodott bele még mindig fanyalgó hangon Mrs. Mason. – A ruha különben is másodlagos, kisasszony, minden a viselkedésen múlik! Mindamellett, meg kell kérnem, írjon levelet a gyámjának, amelyben pénzt kér egy öltözet ruhára. Azt hiszem, jobb lett volna, ha előbb szólok.

– Kétlem, hogy küldene, asszonyom. Amikor beállt a hideg idő, mindössze egy sálra valót kértem tőle, azt is megtagadta.

Mrs. Mason elhúzta a száját, és Rutht ugyanolyan reménytelen esetnek nyilvánította magában, mint Miss Woodot.

– Ne bánd egy percig sem, Ruthie! Szebb vagy, mint bármelyikünk – mondta egy nyájas, jó szándékú lány, akinek az egyszerűsége nem tűrhette az irigykedést vagy a rivalizálást.

– Ezzel tisztában is vagyok, a csinosságommal nincs baj, csak ez a ruha! Szégyellem a lomposságát, és nálam Jobban már csak Mrs. Mason szégyelli, látom rajta. Ha tudtam volna, hogy a ruháról is magunknak kell gondoskodnunk, inkább itthon maradok.

– Ugyan már, Ruth! – biztatta Jenny is. – Mrs. Masonnek hamarosan a legkisebb gondja is nagyobb lesz annál, mint hogy a te ruháddal foglalkozzon. Nem fog többé miatta kritizálni.

– Hallottátok, mit mondott Ruth? Hogy tisztában van azzal, milyen csinos! – súgta egyik lány a másiknak, de elég hangosan ahhoz, hogy Ruth füléig is eljusson.

– Hazudjam azt, hogy nem vagyok tisztában vele? Az emberek szépnek tartanak, ebben számomra nincs semmi új – felelte egyszerűen.

A szemle után a kis csoport kisietett a csípős estébe. A mozgás és a szabad levegő felvillanyozta Rutht, szinte táncolt lépkedés helyett, és egészen elfeledkezett rosszul szabott ruhájáról, valamint zordon gyámjáról. A megyeháza minden várakozását felülmúlta. A lépcsőház falait festett alakok díszítették, amelyek a tompa fényben szellemeknek tűntek: a sötét háttérből csak az arcuk világított, ahogy merev tekintettel visszabámultak Ruthra.

Fiatal masamódok rendezgették portékájukat az előtérben lévő asztalokon. Mindennel készen akartak lenni, hogy aztán nyugodtabban kukucskálhassanak be a nagy bálterembe, ahol már hangoltak a zenészek, és néhány takarítónő (micsoda kontraszt, ahogy az elegáns teremben maszatos ruhájukban egyre csak fecsegnek, és hangjuk visszhangzik a boltívek alatt!) porolgatja a vendégekre váró székeket, padokat.

Mire Ruth és társai a bálterembe léptek, be is fejezték munkájukat, és eltűntek. A lányok amilyen felszabadultan nevetgéltek az előtérben, olyan elfogódottan hallgattak a varázslatosan ódon, hatalmas teremben. Olyan nagy volt, hogy a túlsó végében lévő tárgyakat csak homályosan

lehetett látni, mintha ködbe vesztek volna. A falakon a város nagyjairól festett egész alakos képek lógtak. A festményeken Holbein korától napjainkig minden kor ruhája megtalálható volt. A lecsavart lámpák fénye túl gyenge volt ahhoz, hogy az égbe törő mennyezetig elérjen. A terem egyik végében lévő gótikus festett üvegablakon keresztül azonban beömlött a holdfény, és a padlón a szivárvány minden színében szétterült, így győzedelmeskedve a mesterséges világítás kacagtató próbálkozásain.

Följebb a zenészek hangszerei zengtek, ahogy újra és újra elpróbálták a bizonytalan részeket. Amikor épp nem zenéltek, manóhangjukon beszéltek egymással sötét üregükben, ahová gyertyákat vittek. A gyertyák szeszélyes imbolygása Rutht a lidércfényre emlékeztette.

Ám ekkor hirtelen felragyogtak a lámpák, és teljes fénybe vonták a falakat. Ruth számára a terem hirtelen elvesztette iménti varázsát, és a titokzatos sötétből előbukkanva alig tudott másra gondolni, mint Mrs. Mason elmarasztaló megjegyzésére, és annak nagyfokú igazságtartalmára a ruházatát illetően. Hamarosan dolguk is akadt, amint megérkezett a népes vendégsereg; az érkezők vidám kacagását el-elnyomta a zenekar, amelyet Ruth olyannyira vágyott hallani. Ha egynémely dologban csalódnia is kellett a bállal kapcsolatosan, más élmények busásan kárpótolták. Mrs. Mason hamarosan felsorolta nekik a tilalmak végtelennek tűnő listáját, de egy dolog szerencsére engedélyezve volt: a tánc alatt odaállhattak az oldalsó ajtókhoz, és nézhették a bálozókat. Soha szebb látványt, mint amely a szemük elé tárult! A zene ütemére, akár a táncoló tündérek raja, a vendégek hol erre libbentek, hol arra, csodálatosabbnál csodálatosabb ruhaköltményekben. A megye elitje lejtett előttük, és rá sem hederített a leesett állal bámuló varrólánykákra. Odakint hideg volt, és minden a hófehér egyenruhájába bújt. Ám odabent minden izzott, ragyogott és pezsgett. Virágillat úszott a levegőben, s megszédítve a fejeket, megült a dekoltázsok mélyén, akárha rekkenő nyár volna. Rikító színek tűntek fel és enyésztek el a tánc hevében, hogy rögvest egy másik színnek adják át helyüket. Az arcokra mosoly ült, és a zene szüneteiben egyöntetű, jókedvű duruzsolás töltötte be a termet.

Ruth nem is próbálta meg egyénekre bontani a táncolókat, beérte azzal, hogy az örömteli és ragyogó tömeget csodálja. Ábrándozva figyelte

az élet napos oldalán élők boldogságát, akiknek minden napjuk az édes muzsika, a virágeső, az ékszercsillogás, a drága ruhák és a mindent átjáró szépség jegyében telt. Nem volt kíváncsi rá, kik is ezek az emberek, holott társai nagy része bizonyára olvadozva hallgatta volna a névsort.

A felsorolás egész egyszerűen zavarta őt; hogy elkerülje a Mr. Thompsonok és Miss Smithek világába való parlagi aláhullást, inkább visszatért az előtérbe. Ott álldogált aztán álmodozva és gondolkozva. Ábrándozásából egy hang riasztotta fel. Egy ifjú hölgyhöz tartozott e hang, akinek nem volt szerencséje a báli ruhájával. Fátyolszövetből készült nagyestélyije virágokkal volt összefogva, amelyek közül az egyik leesett mulatozás közben, és elengedte az anyagot. Ezért a hölgy nem tehetett mást, mint hogy megszakítván a táncot partnere karjába csimpaszkodva elindult az előtér felé, ahol a kis varrónőket sejtette. Meg is találta az egyiket Ruth személyében.

– Elkísérhetem? Ugye, nem akar elzavarni? – kérdezte az udvarló.

– Persze, jöjjön maga is, nem akarok egyedül szobrozni az előtérben. Csak pár öltés az egész! – csacsogott édesen és dallamosan a hölgy, de amint Ruthhoz fordult, hangja teljesen elváltozott: hideg lett és fensőbbséges, a parancsosztogató katonákét idéző: – Aztán igyekezzen! Nehogy nekem órákig tartson!

A hölgy megkapóan szép volt: szénfekete szeme fölött göndör, hollófekete haj rajzolt ívet. Ruth csak egy pillantást mert vetni rá, aztán leguggolt a lába elé, hogy megnézze a szakadást. A nő kísérőjét sem merte alaposabban szemügyre venni, csak annyit látott belőle, hogy fess volt, fiatal és elegáns.

– Végre egy galopp! De szívesen ropnám én is odabenn, ha nem szegezne a székhez ez a kis varrólány! – kezdett tipegni-topogni a hölgy gyermeki lelkesedésében a beszűrődő ritmusra. Mivel Rutht a stoppolásban igencsak zavarta az izgő-mozgó páciens, felnézett munkájából, hogy figyelmeztesse. De amint felvetette fejét, pillantása nem a hölgy tekintetébe akadt, hanem a mellette türelmesen várakozó úrába, akinek a szeme elárulta, nem hagyja hidegen táncpartnere sugárzó lénye. Ruth ismét lehajtotta a fejét, hogy elrejtse az ajkára kiülő mosolyt. De elkésett, mert a férfi nemcsak eltitkolandó mosolyát vette észre, hanem magát a térdelő lányt is, ahogy tetőtől talpig feketében, nemes fejét lehajtva teszi a dolgát. Akkor vette csak észre a különbséget a kis varrónő és

a kacér, tündöklő, kipingált partnere között, aki úgy magaslott a lány előtt, mint egy török basa a szolgálója előtt.

– Ó, Mr. Bellingham, igazán sajnálom, hogy így megvárakoztatom. Ez a lány olyan lassú, mint a csiga! Nem értem, mit vacakol annyit egy kis szakadással! Nem csoda, ha Mrs. Mason árai olyan magasak, ilyen lassú munkaerők mellett!

A hölgy humorosnak szánta iménti megjegyzését, de Mr. Bellingham arca komoly maradt. Látta, hogyan önti el a pír a varrólány gyönyörű arcát, hiába szegte le még mélyebbre. A férfi felkapott egy gyertyát a közeli asztalról, és Ruth elé tartotta, hogy jobban láthasson. A lány nem emelte fel fejét, hogy köszönetet mondjon, mert nem akarta, hogy a férfi meglássa hálás mosolyát.

– Sajnálom hölgyem, hogy ilyen sokáig feltartottam – mondta kedvesen, miután befejezte a munkát. – Igazán erősen akartam megvarrni, hogy ne váljon szét újra – állt fel Ruth.

– Inkább végzett volna rosszabb munkát, csak ne mulasztottam volna el azt a csodás galoppot! – rázta meg ruháját az ifjú hölgy, akár egy paradicsommadár a tollait. – Mehetünk, Mr. Bellingham? – nézett kísérőjére.

A gavallér döbbenten állt. Furcsállta, hogy szíve hölgye a köszönet semmiféle Jelét nem méltóztatik adni a varrólánynak. Ezért felkapott egy kaméliát, amelyet valaki az asztalon felejtett, és így szólt:

– Engedje meg, Miss Duncombe, hogy ezt a virágot az ön nevében e fiatal teremtésnek nyújtsam, így fejezve ki hálánkat nélkülözhetetlen segítségéért.

– Ó – lepődött meg Miss Duncombe –, természetesen, ha úgy gondolja…

Ruth szó nélkül vette át a kaméliát, csak biccentett egyet kimérten és méltóságteljesen. A pár, amilyen hirtelen érkezett, olyan hirtelen tűnt el a forgatagban. Ruth ismét egyedül maradt, de nem sokáig, mert társai kezdtek visszaszállingózni posztjukra.

– Ml történt Miss Duncombe-bal? Segítséget kért? – kíváncsiskodtak.

– Csak a ruhája szakadt el, gyorsan megvarrtam – felelte Ruth szerényen.

– Mr. Bellingham is vele volt. Azt rebesgetik, hamarosan megkéri a kezét. Ő is itt Volt, Ruth?

– Igen – felelte a lány, aztán többet nem szólt.

Mr. Bellingham egész éjszaka Miss Duncombe-bal enyelgett, és ropta egymás után a tüzesebbnél tüzesebb táncokat, de eközben többször is az oldalsó ajtó felé pillantott, ahol a varrónők álltak. Végül meg is látta, akit keresett: a fekete ruhás, dús, aranybarna hajú lány magas, karcsú alakját. Az ajándékba adott hófehér virágot is gyorsan felismerte a lányon: Ruth a dekoltázsába tűzte. Aztán a férfi tovább táncolt, ha lehet, még duhajabban, mint addig.

A hajnal hideg, szürke fénybe vonta az utcákat, amikor Mrs. Mason és szalonjának segédei hazafelé indultak. A lámpákat már eloltották, de a boltok és a lakóházak spalettái még nem voltak kinyitva. Minden apró zaj külön visszhangzott, ilyet nem hallani napközben. Itt-ott csavargókat vettek észre, akik vacogva döntötték fejüket a térdükre vagy dőltek neki a hideg és kemény házfalaknak, hogy pihenni tudjanak. Ruth úgy érezte, az az álomvilág, amely eddig körülvette, észrevétlenül elillant, és a valóság még kegyetlenebbnek látszott. Bele sem mert gondolni, hogy mennyi időnek kell eltelnie ahhoz – nem beszélve a szerencséről –, hogy ismét beléphessen a megyeházára, hogy zenét hallhasson, vagy csak láthassa azoknak az embereknek a boldogan hullámzó tömegét, akik a boldogtalanságot és a fájdalmat hírből sem ismerik, és akik úgy tűntek fel Ruth előtt, mintha egyenesen egy másik faj képviselői volnának. Egy másik fajé, amely előtt a lemondás, a vágyakozás ismeretlen fogalom; akik – képletesen és szó szerint – egész életükben rózsaszirmokon lépkedve haladnak egyik gyönyörtől a másikig. Ahol ő lépdelt, szirmok helyett fagytól és hótól ropogott az út; a tél a hozzá hasonló hontalanoknak, mint ezeknek az útszéli kéregetőknek, a halál évszaka volt, míg a Duncombe-féléknek a vigasságok kandallóropogással teli időszaka; a levegőben virágillat úszik, a luxus és a kényelem úgy öleli őket körbe, mint egy angyal védőszárnyai. Honnan is ismerhették volna a tél igazi arcát, azt, amellyel csak a szegények néznek farkasszemet? Számukra valami egészen mást jelentett. Ruthnak úgy tűnt, hogy ha más nem, talán Mr. Bellingham képes lenne megérteni azoknak az érzéseit is, akiket mély szakadékként választ el tőle a társadalmi különbség.

Ruth megfigyelte, hogy távozáskor milyen borzongva húzta fel kocsija ablakát.

Szegény lány azzal sem volt tisztában, hogy valójában miért olyan kedves számára az ajándékul kapott kamélia: azt hitte, hogy a virág pusztán kivételes szépségének köszönheti, hogy ilyen nagy becsben tartja. Jennynek be is számolt a történtekről nyűt tekintettel, a lehető legártatlanabbul.

– Ugye, milyen kedves volt tőle? És mindezt csak azért, mert a partnere egy kissé megbántott.

– Igen, valóban nagyon kedves – válaszolta Jenny. – Milyen gyönyörű virág! Kár, hogy nincs illata.

– Én nem bánom! Olyannak szeretem, amilyen. Tisztának és fehérnek! – ölelte magához, mielőtt vízbe tette volna kincsét. – Különben ki fia-borja ez a Mr. Bellingham?

– Mrs. Bellinghamnek, aki az egyházi iskolát vezeti, a fia, neki készítettük azt a szürke szaténkabátot – felelte álmos hangon Jenny.

– Ez azelőtt lehetett, mielőtt idekerültem, ugye? – kérdezte Ruth, de nem érkezett válasz. Jennyt elnyomta az álom. Ruth csak nagy sokára követte társa példáját.

A téli reggel ellenére meglepő élességgel szikráztak be a fények az ablakon, egyenesen az álmában mosolygó Ruth arcára.

Jenny áhítattal nézte a lány vonásait, és a világ minden kincséért fel nem ébresztette volna. Annyira szép volt, amikor mosolygott.

Biztos a múlt éjszakai bálról álmodik – gondolta Jenny.

A lánynak igaza volt, azzal a megszorítással, hogy Ruth valójában a bál egyetlen szereplőjéről álmodott azon a téli reggelen: kurta látomásában a férfi egymás után ajándékozta neki a virágokat. A múlt éjszaka még halott anyját látta álmában, és sírva ébredt, most meg Mr. Bellinghamről álmodott édes mosollyal az ajkán.

Mégis: nem volt-e ez a mai ugyanolyan gonosz álom, mint a múlt éjszakai?

Az éjszakázásnak és az izgalmaknak köszönhetően Rutht még a szokásosnál is jobban megsebezték a valóság érdes tényei. Mrs. Mason pedig korántsem bánt kesztyűs kézzel a segédeivel.

Mrs. Mason, a megye első ruhakészítője, éppúgy emberből volt, ahogy a lányai; néha ugyanúgy szenvedett, ahogy ők, és ugyanazok a dolgok nyomasztották.

Azon a reggelen bizony bal lábbal kelt fel, képes volt még a kákán is csomót találni. Úgy látszott, azzal a határozott szándékkal ébredt, hogy aznap mindent a világon (legalábbis a saját világában) rendbe rak. Mindazok a figyelmetlenségek és hanyagságok, amelyeket előzőleg elnézett és büntetlenül hagyott, most újra napvilágra kerültek, és elkövetőik kamatostól megfizettek érte. Aznap Mrs. Mason nem érte be kevesebbel, csak a tökéletességgel.

Megvoltak a maga ideái az igazságosságról, ám eme ideák nem voltak áldottan szépek és igazak; bizonyos értelemben inkább egy zöldséges vagy egy teakereskedő ideái voltak az egyenlőségről. A tegnap elengedett gyeplőt másnap alaposan megszorította, így próbálva meg helyretolni a kizökkent időt.

Ruthnak minden erejével azon kellett volna lennie, hogy asszonyát minél boldogabbá és elégedettebbé tegye, csak az volt a baj, hogy aznap Ruth minden volt, csak erős nem. A dolgozószoba harsány kiabálásoktól zengett.

– Miss Hilton, hova dugta a kék perzsát? Ha valami nincs a helyén, biztos lehetek benne, hogy előző este Miss Hilton pakolt el!

– Mivel Miss Hiltonnak tegnap este a bálba kellett mennie, én vállaltam át tőle a takarítást. Mindjárt megtalálom, asszonyom! – válaszolta az egyik lány.

– Gondolhattam volna! Jól ismerem én Miss Hiltonnak azt a szokását, hogy ha teheti, kibújik a munka alól, és rásózza valaki másra! – felelte Mrs. Mason.

Ruth elvörösödött, és könnyek szöktek a szemébe. De annyira nyilvánvalóan igaztalanok voltak a vádak, hogy erőt vett magán, és megpróbált felülemelkedni rajtuk, felemelte a fejét, és büszkén körbepillantott társain, mintha csak a támogatásukat várná.

– Hol van Lady Farnham ruhája? A fodrok még nincsenek rá felvarrva! Meg vagyok döbbenve. Megtudhatnám, hogy kinek lett volna a dolga? – tette fel a költői kérdést Mrs. Mason, de közben végig Rutht fixírozta.

– Felvarrtam tegnap a fodrokat, de elkövettem egy kis hibát, és le kellett szednem az egészet. Igazán sajnálom.

– Szinte biztos voltam benne, hogy magácska volt! Az ember nem szokott dicsekedni azzal, ha hibázott, vagy lusta volt, és nem tudta elvégezni a rábízott munkát. Maga is csak hallgatott mind ez idáig!

Ehhez hasonló szavak és szidalmak záporoztak a fejére aznap, éppen akkor, amikor a legkevesebb lelkierővel rendelkezett, hogy beletörődőn viselje a megpróbáltatásokat.

Délután Mrs. Masonnek vidéken akadt dolga. A lányokat tiltások, rendelkezések és parancsok hosszú-hosszú sorával magukra hagyta; de bánták is ők a szigorú utasításokat! Mrs. Mason távolléte mindenért kárpótolta őket. Amint az asszony kitette a lábát, Ruth átadta magát a belsejét mardosó fájdalomnak, és az asztalra borulva keservesen zokogni kezdett.

„Ne sírjon, Miss Hilton!”, „Ruthie, az istenért, ne hagyd el magad! Hogy fogod itt kibírni öt évig, ha minden szavát a lelkedre veszed?”, „Ne is törődj a vén házisárkánnyal!” – vigasztalták együtt érzően némely társai.

Jenny, aki mélyebben ismerte barátnője lelkét, azt is jobban tudta, mi lehet keserves állapotára a gyógyír:

– Fanny Barton, tudom, hogy neked lenne kinn dolgod, de nem végezhetné el a feladatodat Ruth? Jót tenne neki a friss levegő. Te nem szereted a hideg, északi szelet, míg Ruth elemében van, ha fagy és havazik, akármilyen kellemetlen is az idő!

Fanny Barton egy nagydarab, álmos képű lány volt, aki épp a tűznél melengette fázós tagjait. Látszott rajta, hogy semmitől sem ódzkodik jobban, mint hogy ebben az ítéletidőben kilépjen az utcára, ahol a szél a havat kavarja. Akiknek aznap délután nem volt halaszthatatlan dolguk, azokat hat ökörrel sem lehetett volna kivontatni a meleg szobából. Alkonyodott, és a lakók a házakban, amelyek előtt Ruth bevásárló körútján elhaladt, épp az ötórai tea nyájas szokásának hódoltak. Amint a folyó fölötti magas partra ért, ahonnan jeges szél zúdult át a hídon, meglátta a hótakaróval fedett síkot, amely az égbolt felhő borította feketeségét csak még jobban kiemelte. Úgy látszott, mintha a téli éjszakák sohasem tűnnének el teljesen, csak visszahúzódnának a láthatár szélére, hogy ott tovább folytatva örvénylésüket kelletlenül és csak nagyon rö-

vid időre adják át helyüket a vigasztalan, téli nappaloknak. A híd melletti lankás partszakaszon, amely a folyó sekély vizében közlekedő sétahajók kikötőjeként is szolgált, most gyerekek játszottak, fittyet hányva a hidegre. Egyikük, talán a legvásottabb, egy kimustrált dézsában ült, és az öböl vizében ide-oda lökdöste magát egy evezővel. Társai a parton álltak, és a csodálattól, amellyel társukat övezték, szinte moccanni sem tudtak, pedig arcuk kék volt a fagytól, és kezüket mélyen a zsebeikbe dugták, abban a hiú reményben, hogy ott majd találnak egy cseppnyi meleget. De az is lehet, hogy attól féltek, hogy ha megmozdulnának, a kegyetlen szél megtalálná szakadozott ruháik réseit, és besüvítene azokon. Mozdulatlanul álltak, és csodálták a gyermek tengerészt, amíg végül az egyik kölyök, aki feltehetőleg elirigyelte bátor társától a figyelmet, felkiáltott:

– Fogadjunk, Tom, hogy nem mersz kievezni a folyóra!

Tom nem engedhette meg magának, hogy társai szemében ezentúl gyáva kutya legyen, és elindult arrafelé, amerre tükörsimán és méltóságteljesen hömpölygött a folyó. Ruth, aki maga is gyerek volt még, az emelkedő tetejéről figyelte a veszélyes kalandot, de arról, hogy rosszul sülhet el, akár végzetesen, ahogy a többi gyereknek, neki sem volt fogalma. Tom barátai szoborszerű mozdulatlanságukat feladva tapsolni kezdtek, és dobogtak hozzá kis lábaikkal.

– Hajrá, Tom! Igazán bátor vagy!

A fiú gyerekes arcára büszkeség ült ki, ahogy felállt a dézsájában, és csodálói felé fordult, hogy elismerésüket fogadja, ám abban a másodpercben a dézsa megpördült egy alattomos örvénytől, Tom elvesztette az egyensúlyát, és a vízbe zuhant. Teste a dézsával együtt lassan, de biztosan sodródni kezdett a folyó széles hátán az áramlás örök célja, a tenger felé.

A parton álló gyermekek felsikoltottak rémületükben. Ruth lerohant a kikötőbe, és belegázolt a sekély vízbe, még azelőtt, hogy rájött volna, ha meg akarja menteni a gyermeket, hathatósabb” segítséget kell kerítenie. Mielőtt mindezt végiggondolhatta volna, a felbőszültén zúgó vizet túlharsogva egy ló vágtatott csobbanó patákkal a folyóba. Villámként száguldott el a lány mellett, és már mélyen a folyóban volt, ahonnét úszva vitte tovább nyakára dőlő lovasát – egy segítségért kapkodó, kinyújtott kéz és egy erős férfimarok, s a fiatal élet meg is volt mentve,

visszaadva azoknak, akik olyannyira szeretik! Ruth szédülten és érzelmektől feldúltan figyelte a jelenetet; csak akkor vette észre, hogy a lovas nem más, mint múlt éjszakai lovagja, Mr. Bellingham, amikor a hátas kiemelkedett a vízből, és ismét talajt fogott a patája. A férfi ölében tartotta az eszméletlen gyermeket, akinek végtagjai olyan élettelenül lógtak, hogy Ruth már azt hitte, a fiú halott.

Szemét könnyfátyol borította el. Elindult a part felé, ahol Mr. Bellingham lova kapált a hóban.

– Meghalt? – kérdezte a férfit, amikor odaért, és ösztönösen nyújtotta is a kezét a fiú felé, mert úgy látta, nincs a legmegfelelőbb testhelyzetben ahhoz, hogy visszanyerje eszméletét, ha mégsem olyan rossz a helyzet, mint amitől tartott.

– Azt hiszem, nem – felelte Mr. Bellingham, majd átadta a gyermeket Ruthnak, aztán ő is leugrott a lováról. – Az öccse talán? Vagy tudja netán, kinek a fia?

– Nézze! – kiáltott fel Ruth, miután lefektette a fiút a földre, és megtámasztotta a fejét. – Megmozdította a kezét! Tényleg él! Nem tudják, kinek a gyermeke ez a fiú? – kérdezte Ruth az emberektől, akik a baleset hírére időközben odasereglettek.

– Az öreg Nelly Brownson unokája – felelték.

– Haza kell vinnünk, most rögtön! – mondta Ruth. – Messze laknak Brownsonék?

– Nem, dehogy, itt a közelben.

– Orvosra van szükség, és minél előbb ágyba kell dugni a fiút! – kiáltotta Mr. Bellingham. – Most már elengedheti – fordult ismét Ruthhoz, és ekkor meglepődve ismerte fel, kivel hozta össze ismét a sorsa. – A maga ruhája is csuromvíz lett. Hé, te fickó, emeld fel a gyereket! – intett oda valakit.

De Tom rémült ujjai nem akarták elengedni Ruth ruháját. Óvatosan felemelte hát a gyermeket, és didergő terhét egy kis kunyhóhoz vitte, oda, ahová a szomszédok vezették. Egy hajlott anyóka lépett ki a házikóból, rémülten tördelve pálcavékony ujjait.

– Te vagy az, szívem? Fiatalabb vagy nálam, mégis előbb akarsz a mennyországba jutni?

– Ne beszéljen badarságokat! A fiú nem halt meg, nem látja?! Életben marad! – intette le Mr. Bellingham, de az öregasszonynak ugyan

hiába beszélt, szentül meg volt győződve arról, hogy az unokája jobblétre szenderült. És valóban, a szerencsétlen öregasszonytól tényleg meg is halhatott volna, ha nincs ott Ruth és néhány értelmesebb szomszéd, akikkel Mr. Bellingham Tomot magához térítette, és állapotát stabilizálta.

– Hogy ezeknek a népeknek milyen sok időbe telik orvost keríteni! – nézett Mr. Bellingham Ruthra. A lány és a férfi között valamiféle cinkos egyetértés szövődött, amely egyrészt abból fakadt, hogy a gyerekeken kívül csak ők voltak tanúi a balesetnek, másrészt abból, hogy ők ketten értették legjobban egymás szavait és gondolatait.

– Ezekben a kemény fejekben jó, ha százévenként egyszer születik egy értelmes gondolat! Itt állnak tehetetlenül, és azt kérdezgetik, melyik orvoshoz fussanak. Mintha ilyen helyzetben nem volna mindegy, hogy Brownt vagy Smitht választják, hiszen csak az a lényeg, hogy meggyógyítsa a fiút. De most már mennem kell. Épp sétalovagoltam, amikor megláttam a szerencsétlen flótást. Most, hogy már nyitogatja a szemét és sírdogál, igazán nincs rám szükség. Nem is bánom, hogy itt hagyom ezt a fojtogató helyet. Kérhetnék még egy utolsó szívességet? Lenne oly jó odahatni, hogy a fiú megkapjon mindent, amire szüksége van? Ha megengedi, itt hagynám az erszényemet – folytatta, és átnyújtotta a bugyellárisát, amelyet Ruth boldogan át is vett. Örült neki, hogy a férfi ilyen nagy bizalommal van iránta, és még inkább annak, hogy beszerezhet a szerencsétlenül járt Tomnak néhány dolgot, amire úgy látta, hogy elengedhetetlen szüksége lesz. Amikor belekukkantott az erszénybe, szeme megakadt néhány aranyon. Ekkora summát nem akaródzott magánál tartani.

– Nem szükséges az egész erszény, uram, elég lesz egy arany, sőt több mint elég! Hadd vegyek ki egyet, és ha legközelebb látom, visszaadom a maradékot. Vagy inkább küldessem el önnek?

– Talán jobb lenne, ha megtartaná az egészet. Ó, micsoda egy rémes koszfészek ez; nem lehet itt kibírni két percnél tovább! Maga se maradjon soká; még megmérgezi ez a dögletes levegő. Könyörgöm, jöjjön az ajtóhoz! Ha azt gondolja, egy arany elég lesz, nem adom oda az egész erszényt, de ne feledje: ha mégis kevésnek bizonyulna, szóljon bátran!

Az ajtónál álltak, nem messze tőlük az a fickó, akit Mr. Bellingham lovának őrzésével bíztak meg. Ruth Izgatott pillantást vetett a férfira

(Mrs. Mason és az elvégzendő feladatok mind elhalványultak a délután drámai pillanataihoz képest), s a fejében nem járt más, csak a férfi kívánalma, miszerint azon kell lennie, hogy Tom semmiben ne szenvedjen hiányt. Egészen eddig a pillanatig Mr. Bellingham fejében sem járt más; de ekkor, búcsúzóban Ruth lenyűgöző szépsége egyszerűen letaglózta. Szinte a szava is elakadt a látványtól. Az elmúlt éjjel nem volt módja Ruth szemébe nézni; de most az a mélytüzű, őszinte, komoly szempár egyenesen az ő tekintetébe fúródott. Ruth észrevette a férfi vonásain a bensőjében lejátszódó változást, és lehunyta alabástromfehér szemhéját, de a fiatalemberben ekkor már visszafordíthatatlan folyamatok indultak el.

Ellenállhatatlan késztetést érzett, hogy a dolgokat úgy rendezze, minél előbb újra találkozhasson a lánnyal.

– Nem! Úgy vélem, mégis jobb lesz, ha önnél hagyom az egész erszényt – változtatta meg elképzelését. – A fiúnak talán sokkal több dologra lesz szüksége, mint azt gondoljuk. Ha jól emlékszem, az erszényben három arany van, és valamennyi apró. Talán hamarosan újra láthatom önt, s akkor visszaadja majd az erszényt, ha maradt benne pénz.

– Ahogy óhajtja, uram – felelte Ruth, akit a feladat szinte új életre keltett, de bármennyire is örült megbízatásának, a felelősség súlya, amely ilyen nagy összegnél igen jelentősnek volt mondható, meglehetősen nyomasztotta.

– Gondolja, hogy itt találkozhatnánk újra? – kérdezte a férfi.

– Amikor tudok, jövök, uram, de nem rajtam múlik, mikor küldenek megint engem a városba.

– Ó – felelte a férfi, aki nem tudott mit kezdeni ezzel a válasszal. – Ha nem nagy teher önnek, szeretném, ha tájékoztatna a fiú hogylétéről. Szokott néha csak úgy sétálgatni?

– Nem igazán. Ha sétálok, mindig valamilyen céllal teszem.

– Értem. De templomba csak jár, ha nem tévedek? Vasárnap még Mrs. Mason sem dolgoztatja a lányait.

– Nem, uram. Templomba minden vasárnap elmegyek.

– Nos, ebben az esetben talán lesz olyan jó, és elárulja, melyik templomot látogatja; így ott akár találkozhatnánk is a jövő vasárnap. Mit szól hozzá?

– A Szent Miklós-templomba járok, uram. Ott találkozhatunk. Megígérem, hogy hírt viszek a fiú állapotáról, azt is megmondom majd önnek, melyik orvos ápolja. A pénzzel pedig az utolsó fillérig elszámolok.

– Nagyszerű, köszönöm. Remélem, állni fogja a szavát! Mr. Bellingham ezt a randevújukra értette, de Ruth azt hitte, hogy a fiúval kapcsolatos gondoskodásra érti.

A férfi elindult a lova felé, de hirtelen, mintha valami eszébe jutott volna, egy félmosollyal az arcán megfordult.

– Bocsásson meg, elfelejtettek bennünket bemutatni egymásnak. Bellingham vagyok, maga pedig…

– Ruth Hiltonnak hívnak – felelte a lány szendén. Most, hogy már nem a fiú állapota volt a téma, hirtelen zavarba jött és tartózkodóvá vált.

Bellingham kinyújtotta a kezét, de épp amikor Ruth viszonozta volna a gesztust, odatotyogott hozzájuk az öregasszony, hogy valamit megkérdezzen. A fiatalember nem tudott jó képet vágni ahhoz, hogy megzavarták őket, dühében még fojtogatóbbnak kezdte érezni a bűzt, és még nagyobbnak látni a szennyet, amely körülvette.

– Drága asszonyom! – szólította meg Bellingham Nelly Brownsont. – Nem tudná egy kicsit nagyobb rendben tartani a házát? Ez nem emberhez méltó környezet, hanem disznóól! Odabent levegőt sem lehet venni, nem beszélve arról, hogy minden csak úgy ragad a kosztól! – mondta már lóhátról, és feddő szavai végeztével, válaszra sem méltatva a töpörödött öregasszonyt, elvágtatott.

– Ki ez a faragatlan alak – tört ki az anyóka –, aki idejön, és gyalázza egy szegény nincstelen kunyhóját? Még hogy disznóól! Hogy hívják az urat?

– Mr. Bellinghamnek – felelte Ruth, akit meglepett az asszony szembeszökő hálátlansága. – Ő mentette ki az unokáját a vízből. Nélküle már halott volna. Még jó, hogy a folyó erős sodrása nem ragadta el mindkettőjüket!

– Lárifári! Nem folyó az, csak kacsaúsztató! – legyintett az öregasszony, aki mindent elkövetett, hogy a lehető legkisebb hálát kelljen éreznie a házát becsmérlő idegen iránt. – Valaki úgyis kimentette volna, ha ez a kikent-kifent piperkőc nincs a közelben. Szegény unokám árva, és Isten, mint tudja, vigyáz az árvákra, legalábbis így tartják. Miért pont

ennek a bájgúnárnak kellett kimentenie, aki csak azért jött ide, hogy sértegethessen!

– Nem azért jött, hogy sértegesse, hanem Tomot hozta haza – próbálta nyugtatni Ruth. – Nem akarta megbántani, egyszerűen csak annyit mondott, hogy a háza lehetne egy kicsivel tisztább.

– Mi?! Már te is egy követ fújsz vele? Várj csak, te is leszel még öreg, akkor aztán megtudod, milyen egy szegény, nyomorék vénaszszony élete, ha egyedül kell nevelnie az unokáját, aki ha épp nem a folyóban fürdik, hát a sárban dagonyázik! Örülök, ha a napi betevő falatunkat összekaparom valahogy. Isten a megmondhatója, mennyit nyomorgunk, pedig mindent megteszek, ami kevéske erőmből telik. Tudod is te, milyen nagy kínszenvedés egy vödör vizet is felcipelnem ezen a kaptatón!

Az anyókába egy köhögésroham belefojtotta a szót, így Ruth témát tudott váltani, és a fiú szükségleteire terelte a szót, amelyben maga az orvos is segítségükre lett hamarosan. Miután az orvostól megtudta, hogy a fiú néhány napon belül jobban lesz, és megbeszélte az egyik szomszéddal, mik is lennének a legsürgősebben beszerzendő dolgok, csak akkor tudatosult benne, hogy milyen sok időt töltött Nelly Brownson házában, és hogy ennek feltehetőleg büntetés lesz az eredménye, amelyet a keménykezű és tanoncai idejét – különösen munkanapokon – mindig pontosan beosztó Mrs. Mason fog kiróni a fejére.

Szaladt egészen a szövetboltig, ahol kavargó gondolatait megpróbálta a színekre összpontosítani – a rózsaszínre és a kékre, amelyek talán mennek a lilához –, de mindent összekavart, és a bevásárlólistát is elhagyta valahol. Elindult hazafelé csupa rosszul kiválasztott holmival a kezében, és a saját ostobasága miatt érzett kétségbeeséssel a lelkében.

Minden gondolata a délután történtek körül forgott. De gondolatai középpontja immár nem a biztonságba helyezett Tom volt, hanem egyre inkább Mr. Bellingham. Rettenthetetlen bátorsága, ahogy lóháton megmentette a kis Tomot, több volt, mint imponáló, igazi vakmerő hőstett; ehhez járult még az a kedvesség és szerető gondoskodás, amellyel a fiúra tekintett, nem beszélve az önzetlen pénzadományról, amely nagylelkűségének legszebb példája volt. Hálás volt a férfinak, amiért felhatalmazta őt, hogy teremtse meg a gyermek felgyógyulásához szükséges

feltételeket. A pénz legokosabb elköltéséről alnaschari[4] terveket szőve ért Mrs. Mason háza elé, ám amint kezét a kilincsre tette, visszazuhant a kegyetlen valóságba: szíve a torkában dobogott, mert biztos volt benne, hogy kisvártatva alaposan lehordják.

Ám ez alkalommal a szidás elmaradt. Ruth azt kívánta, inkább büntették volna meg ártatlanul, mint hogy ezen az áron ússza meg a felelősségre vonást. Történt ugyanis, hogy távollétében Jenny légzési nehézségei az elviselhetetlenségig fokozódtak. A lányok önkényesen felfüggesztették a munkát, és ágyba fektették kis társukat, majd aggódva körbeállták, így talált rájuk a közvetlenül Ruth előtt érkező Mrs. Mason.

Visszazavarta őket dolgozni, kivéve persze az ágyat nyomó Jennyt.

Minden a feje tetejére állt, nagy volt a kapkodás, a felfordulás; valakit orvosért szalasztottak, eközben némelyek megpróbálták Jennyből, Mrs. Mason jobb kezéből kiszedni, mit kell tenniük, de a lány már túl rosszul volt ahhoz, hogy segíteni tudjon. Csak úgy záporoztak a szidalmak a rémült lányokra, mivel a szegény, beteg Jenny hiánya megmutatkozott a munkában. Ruth a felfordulásnak köszönhette, hogy észrevétlenül besurranhatott. Amikor visszaült a helyére, rajta is erőt vett az aggodalom a beteg csoportvezető állapota miatt. Legszívesebben maga ápolta volna Jennyt, de szükség volt rá a munkában. Túl ügyesen bánt a tűvel ahhoz, hogy nélkülözni tudják. Betegápoláshoz az ügyetlenebb kezek is megfeleltek, amíg Jenny anyja meg nem érkezik. A következő napokban a kiesett munkaerő miatt nagyobb tempóra sarkallták őket. Éjt nappallá téve dolgoznia kellett, így arra sem maradt ideje, hogy Tomot meglátogassa, vagy, hogy Mr. Bellinghamnek tett ígérete szerint segítsen kellemesebbé tenni a fiú betegágyban eltöltött napjait. Már bánta, hogy elhamarkodottan elvállata Tom istápolását. A legtöbb, amit tehetett, hogy Mrs. Mason szolgáján keresztül megtudakolta a kisfiú hogylétét, és küldött vele némi pénzt a kalyibába.

A házban minden és mindenki Jenny betegsége körül forgott. Belekezdett ugyan, hogy elmesélje délutáni kalandját a társainak, de amikor

---

[4] Alnaschari terveket szőni: a XIX. századi Anglia közkedvelt mondása volt. Alnaschar kitalált figura, aki minden pénzét üvegáruba fekteti. Az a terve, hogy ebből meggazdagodván feleségül veszi egy vezír lányát. De ábrándozása közben kiborul a kosara, és az üvegekkel együtt minden terve kárba vész.

a legizgalmasabb résznél – Tom vízbeesésénél – tartott, valaki berohant a szobába, és Jenny állapotáról hozott híreket, mire Ruth elhallgatott. Szinte szégyellte magát, hogy Jenny válságos állapotán kívül másra is tud gondolni e komor falak között.

Aztán egy sápadt, kedves arcú asszony tűnt fel csendesen. Azt suttogták, ő Jenny anyja, és azért jött, hogy a lányát ápolja. Mindenki megkedvelte, annyira bájos volt, a légynek sem ártott volna soha, emellett türelmes volt, és roppant hálás a lányának nyújtott segítségért. Időközben kiderült, hogy Jenny, bár túl volt a közvetlen életveszélyen, gyors gyógyulásra nem számíthat. A Jenny miatti aggodalom annyira lekötötte a lányok figyelmét, hogy észre sem vették, elszaladt egy újabb hét, és elérkezett a vasárnap. Mrs. Mason az apját látogatta meg, ahogy vasárnaponként mindig, de előtte még meglehetősen színpadiasan bocsánatot kért Mrs. Woodtól és a lányától, hogy magukra kell hagynia őket. A segédek mind szétszéledtek a városban, a rokonaikhoz mentek, akikkel a vasárnapot szokták tölteni, Ruth pedig szokásához híven a Szent Miklós-templom felé vette útját. Szívét nemcsak Jenny állapota nyomta, hanem az ígéret is, amelynek a teljesítésére csak nagy jóindulattal lehetett képesnek nevezni.

A templomból kifelé észrevette Mr. Bellinghamet. Titokban abban reménykedett, hogy a férfi elfeledkezett az egyezségükről, ugyanakkor mindenképpen szeretett volna megszabadulni a felelősséget jelentő erszénytől. Tudta, hogy a férfi mindjárt utoléri, szíve úgy kalapált a benne küzdő ellentétes érzelmektől, mint egy gőzkalapács, legszívesebben elfutott volna.

– Miss Hilton, ha megbocsát… – lépett elé Mr. Bellingham, és meghajolt a zavarában fülig pirult lány előtt. – Hogy van a mi kis tengerészünk? Remélem, jobban! Már amikor otthagytuk is sokkal Jobb színben volt.

– Azt hiszem, Jól, uram. Nagyon sajnálom, de nem állt módomban személyesen felkeresni őt. Igazán bánt, hogy nem tudtam segíteni. De eljuttattam számára néhány apróbb dolgot mások közvetítésével. Itt a papiros, amelyen a költségek szerepelnek, és itt az erszénye is, uram. Sajnálom, de csak ennyire futotta. Nagybeteg van a házban, és ez nagyon leköt mindnyájunkat.

Ruth az utóbbi időben hozzászokott az elmarasztalásokhoz és szemrehányásokhoz, így szinte már várta, hogy Mr. Bellingham is hasonlóban részesítse, amiért nem teljesítette lelkiismeretesebben a megbízatását. Ugyanakkor az is felötlött benne, hogy Mr. Bellingham mintha sokkal inkább azon morfondírozna, hogyan csikarhatna ki tőle egy újabb randevút, milyen ürüggyel inkább, mint hogy a vízbe pottyant Tom állapota miatt fájdítsa tovább a fejét.

– Sajnálom, hogy nem állt módomban többet segíteni – ismételte meg a lány a kínossá váló csöndben.

– Nem kell magyarázkodnia – legyintett a férfi –, én kértem túl sokat magától.

Mégis csalódott bennem! – esett kétségbe a lelke mélyén Ruth. – Azt hiszi, nem törődtem a fiúval, akit ő élete kockáztatásával mentett meg. Ha elmondanék neki részletesen mindent, talán megértené… de nem önthetem ki neki a szívemet annak minden fájdalmával és gyászával.

– És bár túl sokat kértem, nem röstellem egy újabb szívességre kérni – folytatta a férfi, amikor eszébe jutott egy mentő ötlet. – De igazán nem akarom kihasználni túlzott jóságát, sem rabolni a drága idejét. Ha jól tudom, Mrs. Mason a Heneage házban lakik, nemde? Nos, talán nem tudja, de anyám őseié volt az az épület. Egy átalakítás alkalmával elvitt engem oda, hogy megmutassa a régi fészket. Volt ott egy kép a falon, a kéménynél, egy vadászjelenet, amelynek szereplői az én elődeim. Sokszor eszembe jut, és szívesen megvásárolnám, ha nem semmisült meg az idők során. Lenne olyan jó, és megnézné nekem, aztán jövő vasárnap ugyanitt beszámolhatna róla, hogy megvan-e még a festmény.

– Hogyne, uram – csillant fel Ruth szeme, aki boldog volt, hogy egy olyan feladattal teheti jóvá eddigi mulasztását, amely valószínűleg nem fogja meghaladni a lehetőségeit.

– Amint hazaérek, megnézem, és szólok Mrs. Masonnek is, hogy írjon önnek a képről.

– Lekötelez, kisasszony – mondta, de hangjában némi elégedetlenség érződött. – Azt hiszem, jobban tennénk, ha nem zavarnánk Mrs. Masont ilyen csip-csup ügyekkel, úgyis olyan elfoglalt. Tudja, azért nem eszik olyan forrón a kását, bármennyire is szeretném a festményt, még át kell gondolnom. Elég, ha megnézi, hogy megvan-e még a kép, és ha igen,

értesít róla engem, aztán rajtam áll, hogy kapcsolatba lépek-e Mrs. Masonnel, avagy sem.

– Ahogy önnek leginkább megfelel, uram. A képnek feltétlenül utánanézek! – búcsúzott Ruth a felé intő férfitól.

Mrs. Wood a következő hét folyamán úgy döntött, hazaviszi lányát távoli otthonába, hogy nyugodtabb körülmények között ápolhassa. Ruth az ablakból nézte, ahogy eltűnnek az út végén. Mélyet sóhajtva tért vissza a munkahelyére, ahonnan Jennyvel együtt a jó szó és kedves bölcsesség is távozott.

Harmadik fejezet

Mr. Bellingham, ahogy ígérte, a következő hétvégén is megjelent a Szent Miklós-templom délutáni istentiszteletén. Sokkal többet gondolt a lányra, mint Ruth őrá, annak ellenére, hogy a férfi megjelenése a lány életében nagyobb eseménynek számított, mint viszont. A hatás, amelyet Ruth gyakorolt rá, kissé összezavarta Mr. Bellinghamet, bár nemigen elemezgette érzelmeit, egyszerűen átadta magát az új és ismeretlen élvezeteknek, amelyekre ifjúsága okán olyannyira éhezett.

Ruthhoz képest kissé idős volt, de a férfiak közt igencsak fiatalnak számított a huszonhárom évével. Egyke volta, mint oly sokaknál, bizonyos, az évek múlásával fejlődő karakterjegyekben is megmutatkozott, pontosabban azok fejletlenségében.

A következetesség nélküli szigor, amelyben főként az egyedüli gyerekeknek van részük; a szorongásokhoz vezető ellentmondások; a túlzott engedékenység, amely a megosztatlan szeretetből fakad, mindmind fémjelezte neveltetését. Ez talán abból is eredt, hogy anyja maga is (mivel férje elhalálozott) némileg hasonló helyzetben volt.

Mr. Bellingham fiatal kora ellenére máris kisebb vagyon birtokosának mondhatta magát, amelyet apjától örökölt. Anyja a saját birtokán élt, amelynek bevétele szép summára rúgott; ez biztosította számára a lehetőséget, hogy fia felett – önfejű természetének és hatalomvágyának megfelelően – még azután is uralkodhasson, hogy az férfikorba lépett.

Noha a fiú igen szerette anyját, a mások iránti figyelmetlenség, amelyet (inkább tudattalanul, mint tudatosan) épp szülőjétől tanult, olyan lépésekre sarkallta, amelyeket anyja nem érzett másnak, mint személye elleni támadásnak. Meglátszhatta az anglikán lelkészt, s ezt az anyja nagyra értékelte, még az orrát is úgy tartotta hozzá, de arra, hogy Mrs. Bellingham egyházi iskolájába betegye a lábát, hosszú hónapokig nem vetemedett; s amikor végül mégis erőt vett magán, azzal bosszulta meg a dolgot, hogy olyan nevetséges kérdéseket eszelt ki és tett fel komoly arccal, amelyekkel végképp összezavarta a gyerekeket.

Ezek a gyermeki csintalankodások sokkal jobban idegesítették és zavarták az anyát, mint azok a beszámolók, amelyek a fiú nagyobb zsiványságairól szóltak a városban vagy az egyetemen. Ezekről a nagyobb kihágásokról az anya mélyen hallgatott, de a kisebbeket állandó jelleggel a fia szemére vetette.

Az idők folyamán mégis jókora befolyásra tett szert csemetéje felett, és mi sem tette boldogabbá, mint hogy ezt a befolyását lépten-nyomon érvényesítse. Ha a fiú behódolt anyja akaratának, meghunyászkodásáért mindig jutalomban részesült. Ezért az anya előszeretettel zsarolta ki fiából – annak közönyössége nagy vonzódása miatt – az engedményeket, amelyeket sohasem a józan ész vagy az elvek nevében csikart ki, s amelyeket a fiú sokszor csak nagy vonakodva adott meg, hogy anyjától való függetlenségét kinyilvánítsa.

Az is az anyja akarata volt, hogy nőül vegye Miss Duncombe-ot. A férfit nem foglalkoztatta a házasulás; gondolta, még van legalább tíz jó éve, ráér azután igába hajtani a fejét. Már hónapok óta játszott a lelkes lánnyal, néha flörtölve vele (ilyenkor anyja rettentő boldog volt), néha pedig mellőzve (anyja nagy szomorúságára), de arról soha meg nem feledkezve, hogy mindeközben ő is jól érezze magát. Amikor azonban először látta Rutht, valami új, szenvedélyes, izzó érzés járta át egész valóját. Voltaképpen nem tudott volna számot adni arról, mi nyűgözte le annyira a lányban. Igaz, hogy Ruth szép volt, de Bellingham már látott hozzá hasonló szépséget, nem is egyet, akik kacérságukkal még inkább vonzották az emberek figyelmét, egyedül őt hagyták hidegen.

Talán a bájos és megragadó nőiesség meg a naiv, egyszerű, ártatlan, intelligens gyermekiség elegye volt az, ami ennyire elcsavarta a fejét. A lány félénksége is tetszett neki, amellyel a heves udvarlást eleve kizárta.

A legnagyobb örömöt az okozta volna a férfinak, ha megszelídíthette volna a lányt, ahogyan anyja parkjában a fiatal őzgidákat.

Nem akarta elriasztani kitörő rajongással vagy gyors, szenvedélyes szavakkal; tudta, hogy idő kell ahhoz, hogy a lány úgy kezdjen tekinteni rá, mint egy barátra, és még több idő ahhoz, hogy közel érezze a szívéhez.

Éppen ezért kezdte el érvényesíteni a lassú víz partot mos elvét. A következő alkalommal nem kísérte haza a templomtól a lányt, épp csak meghallgatta, megvan-e még a kép, majd megköszönte, váltott vele néhány szót az időjárásról, végül meghajolt és elment. Ruth úgy vélte, jobb, ha nem találkozik többet az úrral, de hiába az ész érvei, ha a fájó szív más tanácsot ad.

Mrs. Mason özvegyasszony volt. Küzdelmes volt mind a hét gyermekét egyedül fölnevelni. Ez magyarázta és tette megbocsáthatóvá azt a krajcároskodó takarékosságot, amely a háztartását jellemezte.

Az volt a véleménye, hogy vasárnaponként minden segédje látogassa meg a városban valamelyik barátját vagy ismerősét, aki szívesen meghívja ebédre, és akinél egész estig ott is maradhat vendégségben; ő pedig azokkal a gyermekeivel, akik épp nem voltak iskolában, vidékre utazott az apjához, néhány mérföldnyire a várostól. Ezen okokból kifolyólag aznap nem főztek ebédet a segédeknek, de még a kályhákba sem dobtak egy darab fát sem, hogy melegedhettek volna mellettük. A reggelit még Mrs. Mason nappalijában költhettek el, amelynek ajtaja a nap további részére bizonyos ki nem mondott, ám mindenki által jól sejtett oknál fogva bezárult előttük.

De mit tegyen egy lány, akinek, mint Ruthnak, se kutyája, se macskája nem volt az egész népes, ám annál ridegebb városban? Neki nem maradt más választása, mint hogy a szolgával, aki szombatonként a piacra járt bevásárolni a családnak, vetessen magának egy fánkot vagy egy süteményt, amelyet aztán a fűtetlen és barátságtalan dolgozószobában elmajszolhatott vasárnapi ebéd gyanánt. Ruth az utcai ruhájában ücsörgött, mert a főkötő és a sál ellenére is igen rázta a hideg. Szegényes ebédje után rendszerint az ablak mellé telepedett, és addig nézte a vigasztalan utcaképet, amíg már nem látott a könnyektől. Aztán egyrészt azért, hogy elűzze a komor gondolatokat, a fájó emlékeket és a haszontalanság érzését, másrészt hogy vigaszra leljen, amelybe a követke-

ző hét folyamán kapaszkodhat, ha már a lehangoló falak ilyesmivel nem szolgálhattak, fogta a Bibliáját, és a széles lépcsőfordulóban helyet foglalt az ablakdeszkán, ahonnan nagyszerű kilátás nyílt az utcára, sőt az egész büszke városra. Látta az ódon, zömök templomtornyot, amint szürkén az égbe szúr, a járókelőket, ahogy az utca napos oldalán vasárnapi ruhákban és vasárnapian vidám szívvel lejtenek a boldogság felé. Egész kis regényeket szőtt köréjük: elképzelte, kik lehetnek, hol lakhatnak, és mivel foglalkoznak.

A templom nehéz harangjai hamarosan a délutáni istentisztelethez hívták a híveket dallamos szavukkal.

Templom után rendszerint ugyanabban a lépcsőfordulóban fejezte be a délutánt, ott nézte végig, ahogy a téli nap a horizont mögé hanyatlik, és a szürke háztömbök fölött felragyognak a csillagok. Ezután gyertyát kért a szolgától, és az est további részében ez a gyertya volt egyetlen barátja a komor műhelyben. Előfordult, hogy a szobalány teával lepte meg, de mióta Ruth észrevette, hogy a szegény teremtés nem Mrs. Masonéből, hanem a sajátjából adja, igencsak vonakodott elfogadni. Csak üldögélt ott a Bibliáját olvasgatva, és azokra az estékre gondolt, amikor a szent igéket anyja ölében hallgathatta. Aztán szépen lassan elkezdtek hazaszállingózni a segédek, egyik a másik után, boldog fáradtságban a kellemesen töltött óráktól, és álmosakat pislogva a hosszú hét után. Ilyenkor még ahhoz is fáradtak voltak, hogy bárkinek beszámoljanak arról, hogyan és mivel töltötték a kellemes délutánt.

Végül befutott Mrs. Mason is, és még egyszer utoljára maga köré gyűjtötte „madárkáit” a nappaliban, hogy elmondjanak közösen egy imát, mielőtt ágyba parancsolta volna őket. Elvárta, hogy mire hazaérkezik, mindegyik lány otthon legyen, de hogy mivel és kivel töltötték a vasárnapot, arról soha nem kérdezősködött. Talán attól tartva mulasztotta el ezt, hogy kitudódik, valamelyik segédjének nem volt hova mennie, ez pedig azt jelentette volna, hogy ebédet kell főzetnie, és be kell gyújtatnia a kályhába még vasárnap is.

Ruth öt hónapja volt bentlakó Mrs. Mason szabóságában, és öt hónapja minden egyes vasárnapja a leírtak szerint telt el. Igaz, amíg a csoportvezetőjük velük lakott, mindig ügyelt rá, hogy beszámoljon arról, hol töltötte a napot, hogy Ruthnak legalább e módon része lehessen némi változatosságban. És bármilyen fáradt is volt Jenny éjszakára, min-

dig megpróbálta felvidítani a lányt a hosszú és unalmas nap után. Mióta elment, a vasárnapok egyhangú és tétlen órái még a kegyetlen munkanapoknál is rosszabbnak tűntek. Egészen addig a napig, amíg el nem kezdte várni őket; a vasárnapok azontúl egyet jelentettek azzal, hogy talán újra láthatja Mr. Bellinghamet, akivel néhány kedves szólt válthat, és aki soha nem felejti el megkérdezni, hogy van, mi történt vele a héten.

Ruth anyja egy norfolki szegény káplán lánya volt, aki korán árvaságra jutott, s csak azért nem került az utcára, mert feleségül vette egy nála jóval idősebb, ám igen tehetős gazdálkodó. A házasságuk után azonban minden összeomlott. Mrs. Hilton egészségi állapota megromlott, és képtelen volt ellátni azokat a feladatokat, amelyek egy ekkora gazdaságban az asszonyra hárultak. A férjét balszerencse kezdte üldözni. Először kisebb károk képében látogatta meg:egész fészekalja pulyka pusztult el, mert a csalánosba tévedt; aztán a sajtjukat rontotta el egy gondatlan tehenészlány. Ezeket a szerencsétlenségeket a szomszédok annak a számlájára írták, hogy Mr. Hilton egy finom asszonyt vett el feleségül, ahelyett hogy egy tenyeres-talpas menyecskét vezetett volna oltár elé. Ezek után jöttek a komolyabb csapások: a gabonája tönkrement, lovai pusztultak el, leégett a csűrje. Ha Mr. Hilton egy eposzi hős lett volna, akkor azt gondolhatnánk, hogy bosszúálló istenek céltáblája lett, de mivel csak egy jámbor parasztember volt, a bajait józan ésszel bizonyos jellembeli hiányosságnak tulajdoníthatjuk. Amíg felesége élt, nem is viselték meg túlzottan a csapások, az asszony erős akarata és állandóan viruló reménykedése megóvta őt a kétségbeesésétől. Mrs. Hilton mindig készen állt a vigasztalásra, és kis lakjuk is békét és reményt árasztott. Egy nap – Ruth a tizenkettedik életévét töltötte be akkor – anyját magára hagyták a házban, ugyanis az aratás mindenkit elszólított a földekre. Megtörtént ez már máskor is számtalanszor. Búcsúzáskor Mrs. Hilton nem tűnt sem egészségesebbnek, sem betegebbnek a szokottnál; de amikor hazatértek, és vidáman hangoskodva követelték a jól megérdemelt ebédet, nem jött válasz a házból. A baljós csendet ez alkalommal nem törte meg Mrs. Hilton kedves hangja, hogy megtudakolja, mint haladtak. Amikor a kis nappaliba léptek, amely Mrs. Hilton legkedvesebb szobája volt, akkor látták meg az asszonyt: a kanapén feküdt holtan. Az arca nyugodt volt és békés, mintha álmában érte volna a ha-

lál, nem tanúskodott szenvedésről. A szenvedés a túlélőkre maradt, és egyikük el is veszett a lelkét marcangoló fájdalomtól. A férfi nem jajongott, nem omlott a földre, úgy tűnt, mint aki felesége emlékéhez méltón viseli majd a szörnyű gyászt; ám attól a naptól kezdve, hogy feleségétől végső búcsút vett, elméje egyre inkább elborult. Jól tartotta magát a korához képest, testét nem kezdte ki semmilyen kórság; de egyre gyakrabban és egyre hosszabb ideig ült foteljében, és közben nem tett mást, csak a tűz táncoló lángjait figyelte szótalan; csak akkor válaszolt, ha már elkerülhetetlen volt a beszéd. Ha Ruth erőnek erejével végre kirángatta a kuckójából, kimért léptekkel járta körbe földjét, de a látóhatár helyett a földet bámulta ugyanazzal a semmibe vesző, mit sem látó tekintettel. Az arckifejezése is rezzenetlen maradt, révedező, ugyanakkor szinte közömbös, és ez még akkor sem változott meg, ha valami olyanba botlott, ami esetleg halott feleségére emlékeztethette volna. A világgal való kapcsolat egyre teljesebb elvesztése további anyagi romlást hozott. Úgy folyt ki a pénz a kezéből, mint a víz, annyira nem érdekelte; még potosíbeli aranybányái sem tudták volna kizökkenteni mélységes gyászából. De a könyörületes Isten tudta, hogyan gyógyítsa meg őt: elküldte érte Gyönyörű Hírnökét, hogy megfáradt bárányát hazavezesse.

Apja halála leginkább a hitelezők érdeklődését keltette fel. Milyen furcsa is volt Ruth számára, amikor azt látta, hogy vadidegen vagy alig ismert emberek simogatják és vizsgálgatják azokat a tárgyakat, amelyeket ő a világon a legértékesebbnek vagy szentnek gondolt. Apja a születésekor végrendeletet készített. Örülve a kései gyermekáldásnak lánya, egyetlen szeme fénye leendő gyámjául nem kisebb méltóságot kívánt megnevezni, mint a megye főispánját, ám mivel őt magát sajnálatos módon személyesen nem ismerte, így be kellett érnie egy szerényebb pozícióban lévő személlyel, akit legalább ismerősének mondhatott. A skeltoni serfőzőmester igencsak meglepődött, amikor tizenöt évvel később azt a hírt kapta, hogy több száz hiányzó font birtokosa lett, de még Jobban azon, hogy egy olyan leányzó gyámja is, akit életében, ha egyszer volt módja látni. A serfőzőmester érzékeny, ám keményfejű ember hírében állt; és nemcsak érzékeny volt, de meglehetősen lelkiismeretes is, aki ezt a lelkiismeretességet nemcsak a családjával szemben alkalmazta. Másokkal ellentétben, akik a fülük botját sem mozgatták volna a tragédia hallatán, a mi emberünk fogta magát, összegyűjtötte a hitelező-

ket, megvizsgálta a számlakönyvet, eladta a farmot, és minden adósságot törlesztett. Ezenfelül heti nyolcvan fontot fizetett a Skelton-banknak, de eközben a megtört szívű Ruthról sem feledkezett meg, akinek valamiféle segédi állást keresett. Hamarosan meg is találta Mrs. Mason szalonjában, és két beszélgetés alatt meg is egyeztek a részletekben; napokon belül megállt a házuk előtt bricskájával, és a szolgával felpakoltatta a lány holmiját. Ám akkor már kezdte elveszteni türelmét, amikor a lány könnyes szemmel körberohanta a kertet, és szenvedélyes fájdalmában egy egész csokor virágot szedett a legszebbekből, a mályvából és a damaszkuszi rózsából, amelyek még mindig virítottak néhai anyja ablaka előtt. Amikor végül beült a bricskába, bármennyire is szeretett volna, nem tudott gyámja szavaira figyelni, amelyek takarékosságra és önbizalomra intették. Csak ült csendben és mozdulatlanul, és már alig várta az éjszakát, amikor egy idegen hálószobában átadhatja magát mély fájdalmának, amiért elszakították a szülői háztól. Biztos volt benne, hogy immár egész életében otthontalan árvaként kell tengődnie; azzal a reményvesztett bizonyossággal, ahogyan csak a gyerekek képesek a jövőbe tekinteni, s amelyről csak a jóisten tudná megmondani, áldás-e vagy átok. Legnagyobb csalódására még az a vágya sem teljesülhetett, hogy átadhassa magát fájdalmának, mivel a hálószobát négy másik lánnyal kellett megosztania, akik előtt restellte sírhatnékját. Ezért aztán megvárta, amíg szépen, egyenként álomra hajtják a fejüket, aztán belefúrta arcát a vánkosba, és hangtalanul zokogott. Még egyszer számba akarta venni a boldogság eltűnt napjait, minden egyes emlékmorzsáját felidézni a legapróbb részletességgel, hiszen amíg el nem múltak, meg sem tudta becsülni valódi értéküket. Sorra vette drága anyja minden egyes gesztusát, szavát, mosolyát, amelyre csak emlékezett, hogy mindegyiket egyenként meggyászolja, és velük együtt azt a letűnt világot, amelyben anyja halála volt az első sötét felhő, amely életének napfényes egére úszott, és ez a felhő aztán mágnesként vonzotta magához az összes többit. Ruth sírására csak Jenny ébredt fel a lányok közül, és rögtön vigasztalására sietett. Barátságuk ezen az éjszakán kezdődött. Ruth úgy éhezett a szeretetre, mint növény a napfényre, s akár a szőlő a kacsait, úgy nyújtogatta ő is Idegvégződéseit a kedvesség felé. De Jenny távozása óta hiába próbálkozott: a munkás hétköznapokon senki sem tudta betölteni a barátnője helyét.

Ha a hétköznapokon nem is, de vasárnaponként mégis talált valakit, aki a szívében ugyanazt a helyet töltötte be, mint egykor Jenny. Volt valaki, aki figyelmesen hallgatta, szinte itta minden szavát és apró észrevételét, valaki, akinek gyerekkora édenéről mesélhetett, és aki cserébe megosztotta vele saját ifjúsága élményeit, amelyek korántsem voltak olyan aranykoriak, mint Ruth emlékei, bár összehasonlíthatatlanul gazdagabb kulisszák között teltek el. A férfi krémszínű pónikról, családi képtárról, sugárutakról, teraszokról mesélt, és szökőkutas kerteket festett le Ruthnak a legélénkebb képzelet ecsetével. E háttér előtt növekedett az a férfi, aki lassan, de annál biztosabban uralni kezdte Ruth gondolatait.

Ám ahhoz, hogy erre az érzelmi bakugrásra sor kerüljön, szükség volt Mr. Bellingham úri csibészségére is. A férfi meghallgatta a festményről szóló híradást, ám a következő vasárnap nem jelent meg a templomnál, sem az azt követő hétvégén. A harmadik vasárnapon ismét Ruth mellé lépett, de észrevéve a lány zavarát tapintatosan el is búcsúzott. Ruth szívén jeges szél fújt keresztül. Győzködni kezdte magát, hogy nincs abban semmi rossz, ha a kedves és lovagias Mr. Bellinghammel sétálgat. Legszívesebben a haját tépte volna dühében, amiért azzal foglalkozik, mit szólnak mindehhez az emberek, ahelyett hogy átadná magát a Mr. Bellinghammel töltött percek édes ízének, a férfi kedves szavainak és jóleső figyelmének. Az is eszébe jutott, hogy soha többé nem fogja viszontlátni a férfit. Ezen nem is csodálkozott volna, tekintve, hogy olyan kurtán-furcsán válaszolt kérdéseire, amitől a férfi akár meg is sértődhetett. Nagyon bosszantó lehetett az udvariatlansága. Alig pár hét választotta el attól, hogy betöltse a tizenhatot, de viselkedése még mindig egy félénk gyermeké volt. Hiába bátorította magát, miután elvált Mr. Bellinghamtől, a következő vasárnap tízszer olyan félénk volt, tartózkodó, és – de ezt már nem ő, hanem Mr. Bellingham gondolta – tízszer szebb is, mint máskor. A férfi ekkor azt ajánlotta, hogy ahelyett hogy a főutcán egyenesen hazamennének, kanyarodjanak a mező felé. Ruth először hevesen ellenkezett, aztán jobb belátásra tért: miért is utasítana vissza olyasmit, ami tudtával – az ő tudása szerint legalábbis – a lehető legártatlanabb ajánlat, amelyet csak lány kaphat. Mivel az ötlet kedves volt és csábító, Ruth végül is rábólintott. Amint kiértek a várost környező mezőre, levetette minden félénk-

ségét és tartózkodását – kis híján azt is elfelejtette, hogy Mr. Bellingham is ott van –, olyan szép volt a február végén beköszöntő kora tavasz. Az elszáradt növények mellett, amelyeket a szél egymásra halmozott a sövényeknél, apró, zöld leveleket talált, új hajtásokat és a kankalin csillag alakú, sápadt virágát. Az út mellett kacagva futó kis csermely – amely akkor épp zöldártól duzzadt – partjait fecskefű aranya pettyezte. A nap már lemenni készült, és amikor Ruthék a legelő legmagasabb pontjára értek, a lánynak fel kellett sikoltania a gyönyörűségtől, olyan megkapó látvány tárult a szemük elé: a bíbor messzeség előtt aranyló pára lebegett, és bepólyálta sugaraival az erdő még lombtalan ágait. Nem mentek többet háromnegyed mérföldnél, mégsem sikerült megtenniük egy órán belül. Ruth Mr. Bellinghamhez fordult, hogy szívből megköszönje ezt a káprázatos sétát, de a férfi olyan leplezetlen csodálattal nézte a lány ragyogó, lelkes arcát, hogy Ruth hirtelen elnémult. Alig biccentett oda kísérőjének búcsúzáskor, amint repeső, boldog szívvel lenyomta a ház kilincsét.

Ez azért több mint furcsa! – tépelődött a lány. – Nem értem, miért gondolom a ma délutáni sétát, ha nem is egyértelműen rossznak, de nem egészen helyesnek? Hogy lehetséges ez? Nem lopom a napot, és nem Mrs. Mason munkaidejét rövidítettem meg, ami határozottan vétek volna, tudom jól. Vasárnaponként oda mehetek, ahová csak kedvem tartja; ha templomba megyek, nem a kötelességeim elől futok. Abban is biztos vagyok, hogy ha erre a sétára Jenny-vel vállalkoztam volna, semmi kivetnivalót nem találtam volna benne sem előtte, sem utána. Valami baj lehet velem, hiszen olyasmi miatt is bűntudat gyötör, aminek köze sincs a bűnhöz; és mégis: hálát adok az Úristennek boldogságomban, amiért részese lehettem ennek a felemelő tavaszi sétának, és ahogy jó anyám mondta volt ilyenkor: a boldogság a legbiztosabb jele annak, hogy helyes és istennek tetsző dologban volt részem.

A lány nem is gondolta, hogy boldogsága nem a tavaszi mezőnek vagy a pacsirtadalnak köszönhető, viszont annál több köze van Mr. Bellinghamhez; de mire az a hétről hétre, vasárnapról vasárnapra megismétlődő séták után tudatosult volna benne, már annyira ama bizonyos érzés rabja volt, hogy esze ágában sem volt boldogsága gyökerét kutatni.

– Mondjon el nekem mindent, Ruth, mintha csak a bátyja volnék, mindent arról, hogy mi nyomja a lelkét, hátha segíthetnék! – kérte Mr. Bellingham, és Ruth egyik délután eleget is tett kérésének. Mr. Bellingham pedig próbálta Ruth helyébe képzelni magát, aki számára a különben jelentéktelen és nevetséges ruhaszalonos, Mrs. Mason maga volt a hétfejű sárkány, aki felette uralkodott. De amikor megtudta, hogyan reagál egy-egy segédei által elkövetett semmiségre a vérmes szabónő, Mr. Bellingham felfortyant, és megesküdött rá, hogy nem fogja hagyni többé, hogy anyja ennél a rémes tirannusnál – ennél a második Mrs. Brownriggnél,[5] ahogy ő mondta – varrasson ruhát; de még ennél is továbbment, amikor azt állította, hogy nemcsak az anyjának, de minden ismerősének határozottan meg fogja tiltani, hogy Mrs. Masonnel dolgoztasson. Ám ekkor Ruth, megneszelve a fenyegető következményeket, amelyeket kissé egyoldalú jellemábrázolása okozhatott volna, gyorsan visszavonulót fújt, és mentegetni kezdte Mrs. Masont. Arra kérte a férfit, eszébe ne jusson valóra váltani fenyegetéseit.

– Nem lett volna szabad így beszélnem a patrónusomról, uram, nagyon kérem, béküljön meg! Asszonyom nagyon sokszor jó hozzánk, és csak ritkán jár el a keze, akkor is mi tehetünk róla, ebben biztos lehet. Én is sokszor hibás vagyok. Hányszor elrontom a munkámat, és a felfejtés nagyon káros az anyagnak, különösen a selyemnek, és Mrs. Mason-nek mindezt le kell nyelnie. Ó, mennyire szégyellem, amiért ilyen rosszakat mondtam róla! Kérem, említést se tegyen erről a kedves édesanyjának! Esdeklem! Mrs. Mason mindig a lehető legnagyobb gonddal készíti el Mrs. Bellingham ruháit!

– Rendben, ez alkalommal még türtőztetem magam – egyezett bele gyorsan a férfi, mert közben ő is végiggondolta a dolgot, és fogalma sem volt róla, mit lódíthatna az anyjának, ha arról kérdezné, honnan tudja ilyen pontosan, mi folyik Mrs. Mason házának falai között. – De ha még egyszer a fülembe jut, mit művel magukkal, nem állok jót magamért.

– Ígérem, többé nem fogok említést tenni semmi ilyesmiről – mondta halkan a lány.

---

[5] Elizabeth Brownrigg (1720-1767): bába és dologházi felügyelő. 1767-ben felakasztották, mert kínozta és megölte az egyik segédjét.

– Ugyan már, Ruth! Nem arra kértem az előbb, hogy legyen olyan őszinte hozzám, mintha a bátyja lennék? Mondjon el mindent, ami magával történik vagy történt, az istenre kérem! El sem hinné, mennyire érdekel! Szinte magam előtt látom azt a kis milhami házat, amelyről a múlt vasárnap mesélt, ahogy Mrs. Mason munkatermét is. Ez pedig két okból lehetséges: vagy az én képzeletem nagyon eleven, vagy a maga leírásai roppant érzékletesek!

– Ugyan! – mosolyodott el Ruth. – A munkatermünket nem nehéz jellemezni, mert annyira különbözik mindentől, amit láthatott, Lowfordba menet pedig valószínűleg többször is átutazott Milhamen.

– Szóval azt állítja, hogy semmi köze a fantáziának ahhoz, ahogy magam előtt látom a Milham-farmot? Az út bal oldalán van, ugye, Ruth?

– Igen, át kell menni a hídon, aztán fel a hegyre egészen addig, ahol a vén tölgyek zöld árnyékot vetnek a vándorra. Ott, a fákon túl kezdődött a farmunk. Ó, talán sohasem látom viszont!

– Soha ne mondja, hogy soha! Alig hat mérföldnyire van innen. Láthatja, amikor csak akarja. Lóháton egy óra alatt ott van az ember.

– Amikor azt mondtam, soha, túloztam. Valamikor, öregkoromban, biztos újra láthatom, de ez olyannyira a beláthatatlan jövőbe helyeződik, hogy képtelen vagyok számolni vele!

– Ugyan már, Ruth! Ha akarja, jövő vasárnap elmehetünk! A lány felkapta a fejét, arca felderült az ötlet hallatán.

– Hogyan, uram? Nem tudjuk megtenni az utat oda-vissza az istentisztelet vége és Mrs. Mason hazaérkezése között. Vagy ha igen, épp csak egy pillantást vethetnék a házra, pedig de szeretném újra látni belülről, legalább szegény anyám szobáját!

Mr. Bellingham fejében tervek kavarogtak. Szerette volna a lánynak megszerezni ezt az örömet, mert jól tudta, csak így juthat hozzá a saját örömához. Ha kocsival mennek, akkor az andalgás romantikus bája odavész. Arról nem is beszélve, hogy így egy újabb személyt, a kocsist is be kellene avatni kettejük titkába, ez pedig sehogy sem volt ínyére.

– Remélem, jó gyalogló. Gondolja, hogy meg tud tenni hat mérföldet egyhuzamban? Ha igen, kettőkor elindulhatnánk, négyre vagy legkésőbb fél ötre minden sietség nélkül odaérnénk. Két órát maradhatnánk,

ezalatt megmutogathatna minden régi ösvényt és helyet, amelyet úgy szeretett, aztán kényelmesen hazaérhetnénk. Látja, már kész is a terv!

– Gondolja, hogy kivitelezhető, uram? Elég csábító, de nem minden szól mellette.

– Nocsak, maga kis oktondi, halljuk az ellenérveit!

– Először is, elmulasztanám az istentiszteletet a korai indulás miatt – kezdte komoly képpel.

– Remélem, nem hiszi, hogy ha kihagy egyet, a pokolra jut? Különben is, pótolja reggel!

– Talán el kellene kéredzkednem Mrs. Masontől. Nem tudom, neki hogy tetszene az ötlet…

– Eszébe ne jusson! Remélem, nem mondja komolyan, hogy egy olyan asszonytól akarja megkérdezni, mi a helyes és mi a helytelen, aki úgy bánik szegény Palmerral, ahogy magácska az imént leírta! Mrs. Mason úgy gondolja, helyesen cselekszik, de akibe csak egy szemernyi jóérzés is szorult, elítélné tettét. Kérem, Ruth, ne hagyja, hogy mások irányítsák a sorsát, hanem ez egyszer vegye saját kezébe a gyeplőt! Ez az öröm tökéletesen ártatlan, arról nem is beszélve, hogy mással is megosztható, hiszen én legalább annyira fogom élvezni, mint maga. Égek a vágytól, hogy láthassam gyermekkora színhelyeit; szinte már annyira szeretem őket, ahogy ön! – győzködte Bellingham halk, ám annál állhatatosabb hangon. Ruth lehajtotta a fejét, hogy a férfi ne lássa rajta az öröm pírját. Szinte meg sem tudott szólalni, pedig akadtak kétségei, ám érezte, hogy a dolog már úgyis el van döntve.

A terv bearanyozta egész hetét. Mivel nagyon fiatalon vesztette el anyját, nem lehetett része a nőiséget illető figyelmeztetésekben és szentenciákban – persze a bölcs szülők sohasem beszélnek erről nyíltan, hiszen tudják, hogy annak nagysága és mélysége nem adható át szavakkal –, a nőiséget, amelynek, akár egy bolygó szellemnek, nincs határozott formája vagy alakja, amelyet az ember leírhatna, de ott van, jelen van, mielőtt még létezését felismernénk. Ruth ártatlan volt, és szűziesen tiszta, mint a hó. Hallott már a szerelemről, de nem ismerte jeleit, és valójában sohasem vette rá magát, hogy gondolkozzon e jelek felől. Sóvárgás és bánat töltötte meg napjait, de olyan mennyiségben, hogy a világosabb gondolatok, amelyek nem a munka sötét poklát érintették, a közelébe sem férkőzhettek. A csapások: anyja halála, apja élőhalott volta,

majd későbbi halála még éhesebbé tették az együttérzésre, amelyet először Jennytől, később Mr. Bellinghamtől kapott meg. Végre újra láthatja otthonát, mégpedig nem mással, mint Mr. Bellinghammel! Megmutathatja a férfinak (mert biztos benne, hogy nagyon érdekelni fogják) a régi helyeket, amelyeknek minden négyzetcentimétere a rég halott múltról regél. Nem, ennek a hétnek a bizakodó boldogságára semmi sem vethet árnyat! Úgy érezte, egy álma teljesül, egy olyan álma, amely túl nagyszerű ahhoz, hogy avatatlan füleknek beszélni lehessen róla.

Negyedik fejezet

Elérkezett a vasárnap, de olyan ragyogással, mintha bánat, halál vagy bűn nem is létezne. Az eső felfrissítette a földet, és oly tisztává fürösztötte, akárcsak a fölötte ragyogó kék eget. Az idő túlságosan is tökéletes volt ahhoz, hogy igaz legyen; Ruth mérget mert volna venni rá, hogy amilyen az ő formája, két órára újra befelhősödik. De a nap tovább ragyogott, és Ruth pontban két órakor a mezőn várakozott boldogságtól kalapáló szívvel. Legszívesebben lelassította volna az időt, hogy az órák ne fussanak el olyan gyorsan.

Olyan ráérősen mendegéltek az illatos ösvényeken, mintha sétájuk meghosszabbítaná az órákat és megfékezné a boldog nap vége felé nyargaló, tüzes patájú paripákat. Öt óra lett, mire elérték a nagy malomkereket, amely vasárnap megengedhette magának, hogy ne forogjon; csak állt ott a barna árnyékban, lapátjai még nedvesen csillogtak az előző napi munkától, és csak bámulták magukat a kristálytiszta, mély vízben. A látogatók azután felmásztak a dombra, amelyet a tölgyfák még nem árnyékoltak be teljesen. Felérve Ruth gyengéden megszorította a férfi kezét, így adva jelet Mr. Bellinghamnek, aztán csak nézte a férfi arcán kiütköző hatást. A délutáni fényekben ott feküdt előttük csendesen és nyugodtan a Milham-farm.

Az utólagos megfontolások háza volt. Építőanyag bőven volt a környéken, és minden új tulajdonos kényszeresen bővíteni akarta az épüle-

tet, hozzátenni valamit saját magából. A szabálytalanság mintapéldája volt – csupa fény és árnyék –, amely mégis összeállt valami egésszé, amit legpontosabban az otthon szóval lehetett körülírni. Az ormok és a sarkok szögletességét futórózsa és más futónövények zöldellő hajtásai tompították. Egy idős pár éldegélt a házban, akik csak a ház hátsó részét használták, így a bejárati ajtó mindig zárva volt. Nem csoda hát, ha a madarak visszahódították az ablakpárkányokat, a tornácot és az omladozó kutat, mely az ereszből kifolyó vizet volt hivatott összegyűjteni.

Némán vágtak át a gondozatlan kerten, amely telve volt sápadt tavaszi virágokkal. Egy pók egyenesen a bejárati ajtó elé fonta méretes hálóját. Ruth szíve összefacsarodott a látványtól, mert a szép idők elmúltára figyelmeztette. Az jutott eszébe, hogy a bejárati ajtó talán azóta nem volt kinyitva, hogy apja testét lábbal előre kivitték rajta. Hirtelen sarkon fordult, és a hátsó bejárat felé indult. Mr. Bellingham szótlanul követte. Nagyjából el tudta képzelni, mi játszódhat le a lány lelkében, hiszen hullámzó érzelmei sorra kiültek bájos arcára, amit a férfi nem győzött csodálni.

Az öregasszony bizonyára még a templomban lehetett, de az is előfordulhatott, hogy a szomszédhoz ugrott át egy kis pletykálkodásra vagy egy csésze forró teára, mert csak az öregembert találták otthon. Az idős férfi a konyhában ült, és imakönyvéből a napi imáját olvasta fel meglehetősen hangosan. Régi, rossz szokása volt ez, amely süketségéből következett. Így azt sem hallotta meg, hogy vendégek érkeztek. Ruthék viszont annál jobban hallották a hangos kántá-lást: kísértetiesen visszhangzott a szobákban, azzal a zengéssel, amely csak a lakatlan vagy a félig bútorozott házak sajátja. Az öreg a következő zsoltárt zengte:

„Miért csüggedsz el lelkem, miért nyughatatlankodol bennem? Bízzál Istenben, mert még hálát adok én néki, az én szabadítómnak és Istenemnek.”[6]

Amint befejezte, nagyot sóhajtott, mint aki jól végezte dolgát, és becsukta a könyvet.

A gondviselés szavai, még ha nem is értette őket pontosan, békét csöpögtettek megfáradt lelkébe. Csak akkor vette észre a szoba közepén

[6] Zsoltárok 43:5

álldogáló fiatalokat, amikor végre feltekintett. Fémkeretes szemüvegét a homlokára tolta, és felállt, hogy üdvözölje halott gazdájának hőn szeretett kislányát.

– Isten hozott! Isten hozott! Örül az én vén szemem, hogy újra láthat téged!

Ruth az öreghez ugrott, és két tenyerébe fogta az áldásra emelt, szikár kezet. Rengeteg kérdése volt apja rég nem látott emberéhez. Mr. Bellinghamnek azonban nem volt ínyére a dolog: nem nézte jó szemmel, hogy a lány, akit már-már kedvesének tartott, egy durva vonású, rosszul öltözött paraszt kezeit szorongatja. Az ablakhoz lépett inkább, és kinézett a füves farmra; de bármennyire is akarta, nem tudta becsukni füleit, és néhány dolgot elcsípett a beszélgetésből, amely az ő megítélése szerint túlságosan is demokratikus hangvétellel folyt.

– És ki ez az úriember? – érdeklődött felőle az öreg földműves. – Csak nem a kedvesed? Feltételezem, hogy az úrnőd fia lehet ez a jóvágású fickó…

Mr. Bellinghamben szinte felforrt a Howardsok vére e szavak hallatán, és elöntötte agyát, így Ruth válaszából csak az első mondat jutott el hozzá: „Hallgass, Thomas! Ne beszélj összevissza!” Hogy valaki Mrs. Mason fiának tartotta, csaknem kacagtató volt, de mint általában a nevetséges dolgok, igencsak felmérgesítette a férfit. Amikor Ruth visszatért hozzá, hogy megmutassa a ház elülső részét is, szinte alig volt önmaga.

– Akik látták, mind nagyon szépnek gondolták a házunkat – folytatta Ruth félénken, mert észrevette a férfi szemében égő indulat lángjait, amelyeket Mr. Bellingham nem tudott idejében kioltani. De sértettség Ide vagy oda, azért követte a lányt. Mielőtt kilépett volna a konyhából, az öregre nézett, akinek arcára kiült az iránta táplált meglepő ellenszenv. Egy-két zegzugos, penészszagú átjárón haladtak át, úgy jutottak el a nappaliba, amely nem sokban különbözött a többi gazdálkodó nappalijától az országnak e szegletében. A bejárati ajtón keresztül rögtön ebbe a szobába lehetett lépni, és innen nyílt a többi szoba: a hálószoba (amely félig-meddig szalon is volt), a tejkonyha, no meg Mrs. Hilton szobája – itt ücsörgött vagy leginkább feküdt a nap nagy részében, és a nyitott ajtón át innen adta ki utasításait. Azokban a letűnt napokban ez a szoba még tele volt élettel és zsivajjal: egymásnak adta itt a kilincset

férj, gyermek, szolga; és a nagy kandalló minden este vidáman duruzsolt, szinte még a nyári hőség rekkenő napjain is. Az embernek az volt az érzése, hogy a vastag kőfalak, az ablakmélyedések, a borostyán- és szőlőkacsmintás drapéria, tehát az egész szoba a kőlapos padlójával egyetemben folytonos izzításra, a tűz élettel teli melegére szorul. A zöld árnyak észrevétlenül fordultak feketébe az elhagyatottságban. A nagy tölgyfa asztal, a nehéz konyhaszekrény és a faragott polcok most mind mattak voltak és nyirkosak, pedig egykor oly fényesen ragyogtak, hogy lapjaikat az ember szinte tükör helyett is használhatta, és még a kandallóban táncoló lángokat is visszaverték. A bútorok élet helyett csak nyomasztó bánatot árasztottak, a kőpadló csúszós volt a nedves levegőtől. Ruth meredten nézte a szobát, ám az ő szemei nem jelenvaló formájában látták, hanem egy sok évvel azelőtti este állapotát tükrözték. Apja ott ült a szokásos helyén a kandalló mellett, a sarokban, és pipázott, miközben álmodozó tekintettel nézte kis családját. Ruth az anyja lába előtt ült egy kisszéken, míg az felolvasott neki. Az eltűnt, a múlt süllyesztőjébe veszett pillanat olyan erővel tért vissza újra, hogy Ruth már-már azt hitte, a valóságot látja, a jelent, és nem egy emlékképet. Szótlanul anyja szobájába lépett, de a hely, amely egykor telve volt békével és anyja szeretetével, olyan rideg lett, mint egy kripta. Szívét egy hideg kéz szorította marokra. Felnyögött, és levetette magát a pamlagra, arcát a tenyerébe rejtette, és csak rázta-rázta testét a visszafojtott zokogás.

– Kérem, Ruth, ne adja át magát a fájdalomnak! Nem támaszthatja fel a halottakat! – csitította Mr. Bellingham, akit meglehetősen felkavart a látvány.

– Tudom, uram, de én éppen ezért sírok! Azért, mert már semmi és soha nem hozza vissza őket! – kezdett ismét sírni Ruth, de Mr. Bellingham szavainak köszönhetően már nem rázta olyan erősen a zokogás, még ha a fájdalmát nem is tudták teljesen elfeledtetni vele.

– Jöjjön, egy percig sem maradhat itt, ebben a szobában, ahol minden szögletből a múlt kísértetei vetik önre magukat – emelte fel gyengéd erővel a pamlagról a lányt. – Jöjjön, mutassa meg nekem a kertet, amelyről annyit mesélt! Keresztül ezen a szobán, az ablak közelében… Ugye, milyen jól emlékszem mindenre, amit mondott?

Ruth keresztülvezette a sötét házon, ki egy régimódi, kedves kertbe. Az ablakok alatti napfényes sávtól egy kőhajításnyira, a gyep mellett ti-

szafák és nyírt sövények álltak. Ruth újraélte gyerekkorának itt eltöltött perceit, a magányos játszadozás közben átélt kalandjait. Amikor megfordultak, azt vették észre, hogy az öregember szúrós szemmel figyeli őket, remegő kezeiben botot tartott, és látszott rajta, hogy igencsak aggódik a lányért.

– Mi az ördögért követ ez az alak bennünket? Ez több mint arcátlanság, nem gondolja? – csattant fel dühösen Mr. Bellingham.

– Kérem, ne nevezze szegény Tom bácsit arcátlannak, ő a világ legjobb és legkedvesebb embere, olyan, mintha az apám volna. Emlékszem, kislány koromban hogyan lovagoltatott a térdén, miközben *A zarándok útjából*[7] mondott nekem történeteket. Ő tanított meg szalmaszállal tejet inni. Anyám is nagyon ragaszkodott hozzá. Gyakran egész este velünk maradt, amíg szegény apám a vásárban volt, mert anyám igen félt férfi nélkül maradni éjszakára a házban. Ilyenkor Tom az ölébe vett, és együtt csüggtünk anyám szavain, aki felolvasott nekünk.

– Képes volt felülni ennek a vén kecskének a térdére? – lepődött meg a férfi.

– Természetesen! Nem is egyszer!

Mr. Bellingham még annál is jobban elkomolyodott, mint amikor Ruth érzelemkitörésének lehetett tanúja. Még szerencse, hogy Ruth kecses mozdulatai, ahogy a virágok közt lépkedett, szinte mindegyiket személyes ismerőseként üdvözölve, és ahogy a régi napokról kérdezte a lányt, elterelték figyelmét a körülöttük ólálkodó Thomasról, és jobb kedvre derítették. Aztán a lány, akár egy kecses őzgida, bújócskázni kezdett az egykor formára nyírt, most buján tenyésző bokrok között, amelyek levélillata a tavaszi újjászületést hirdette. Így játszadozott, ügyet sem vetve a vizsla szemekre, mintha egyedül lenne a világon. Hirtelen megállt egy jázminág mellett, és virágját lehunyt szemmel megcsókolta – bizonyára ez lehetett édesanyja egyik kedvenc virága.

Az öreg Thomas a nyergelő mellől árgus szemekkel figyelte a lány ugrándozását. De míg a Bellingham fiú érzelmei a szenvedélyes csodálat és az önző szerelemhajhászás között ingadoztak, az öreg Thomas szerető aggodalmat érzett a lány iránt, és minden szavával áldotta őt:

---

[7] A zarándok útja, teljes címén A zarándok útja a jelenvaló világból az eljövendőbe, John Bunyan 1678-ban megjelent könyve, keresztény allegória.

– Kiköpött az anyja, jobban hasonlít rá, mint valaha, még a városi ruhaszalon sem tudta megváltoztatni. De ebben a fickóban nem bízom. Ruth igazi úriembernek mondja. Leintett, amikor arról kérdeztem, a kedvese-e; de én biztos vagyok benne, hogy van közöttük valami, elvégre süket vagyok, de nem vak. Nézd, már mennek is! Ez a gazfickó köszönés nélkül akarja elrángatni, de Ruth a világért sem menne el úgy, hogy ne búcsúzna el tőlem.

Igaza volt. Ruth vagy nem vette észre, vagy nem akarta észrevenni Mr. Bellingham neheztelő arckifejezését, amely még Thomas számára is nyilvánvaló volt. Egyenesen az idős szolgához szaladt, és arra kérte, adja át üdvözletét a feleségének, aztán melegen megszorította a kezét.

– Mondd meg Marynek, hogy olyan ruhát készítek neki, ha felszabadulok, hogy tátva marad a szája! Divatosat, olyan bő ruhaujjakkal, hogy elveszik benne! El ne felejtsd neki megmondani, megígéred?

– Persze hogy megígérem, és Mary roppant hálás lesz, hogy a szeretett Ruth nem feledkezett el róla. Az isten áldjon és ragyogtassa rád orcáját mindörökké!

Ruth már félúton volt az aggódó Thomas és az elégedetlenkedő Mr. Bellingham között, amikor Thomasnak eszébe jutott valami nagyon fontos, és visszaintette a lányt. Szerette volna figyelmeztetni a veszélyre, amely rá leselkedik, de hirtelen nem tudta, hogyan tegye.

Amikor a lány ismét előtte állt, egy idézet jutott eszébe. Ha nem csip-csup hétköznapi dolgokról akart beszélni, hanem valami magasabb régiót érintő kérdésről, szinte ösztönösen a Biblia szavaihoz folyamodott. Most sem történt ez másképp:

– Drága virágocskám, „a ti ellenségetek, az ördög, mint ordító oroszlán szerte jár, keresvén, kit elnyeljen”.[8] Vésd ezt eszedbe, lányom!

A szavak ugyan eljutottak Ruth füléig, ám az értelmük aligha. Csak valami ősi, gyermeki szorongás kerítette újra hatalmába, mint mindig, amikor kisleány korában felolvasták neki az említett részletet. Tisztán emlékezett rá, hogyan képzelte oda a villogó szemű, oroszlánfejű ördögöt az erdő legsötétebb bokra mögé, amelyet éppen ezért mindig gondosan elkerült, és még most is beleborzongott, ha eszébe jutott. Ám az még véletlenül sem jutott volna eszébe, hogy a rémisztő figyelmezte-

[8] Péter apostolnak közönséges első levele 5:8

tésnek bármi köze lehet ahhoz a kedves, jóképű fiatalemberhez, aki szerelemtől sugárzó arccal várja, hogy kezét kezébe zárhassa ismét.

Az öregember a fiatalok után nézett, és így sóhajtott föl:

– Talán az Úr majd ügyel rá, hogy ne térjen le a helyes útról. Attól tartok, hogy a kisasszonyka nagyon veszélyes vidékre sodródott. Szólok majd az asszonynak, hogy menjen fel a városba, és beszéljen a fejével, figyelmeztesse a veszélyre. Egy olyan bölcs asszony, mint az én drága Marym, sokkal jobban el tudja intézni az ilyesmit, mint én a tanulatlan fejemmel.

A szegény öreg földműves aznap egész éjszaka Ruth lelki üdvéért imádkozott, vagy, ahogy ő mondta, küzdött a lelkéért; és imája talán meg is hallgattatott, „mert az Úr nem azt nézi, a mit az ember”.[9]

Ruth mit sem sejtett a rá leselkedő sötét fantomok hadáról. Melankóliája, amely odabenn a házban elfogta, boldogságba csapott át, azzal a változékonysággal, amely csak a gyermekévek – alvégre Ruth tizenhat éves volt még – sajátja; és eme új kedélyállapota elbűvölően hatott Mr. Bellinghamre. A lány percről percre vidámabb lett. Az esti fények lágyan kenődtek szét a horizonton, és a bimbózó tavasz, ahogy az ébredező élőlények hadába, úgy költözött be a bimbózó leányka szívébe.

Hazafelé tartva megálltak egy meredek emelkedő csúcsán, amely a megye legmagasabb hegyének számított. A tányér alakú tető széleit rekettyebokrok aranya futotta körbe, finom illatuk áthatotta a friss és tiszta levegőt. A hegyoldal egy tóhoz futott, amelynek nyugodt vizében tükröződtek a túl-parti sziklák ormai. A partfalban sok száz fecske vert tanyát, amelyek most csivitelve köröztek a tavacska fölött, és esti táncuk során bele-beleérintették szárnyukat a hűs vízbe. De nemcsak fecskék tették mozgalmassá a természetnek ezt a háborítatlan zugát, hanem a madárnemzetség más képviselői is. Barázdabillegetők illegették magukat a homokos parton; kenderikék daloltak a rekettyebokrok ágain, és egyéb kis énekesek zengték esti áhítatukat a buckák tetején. Nem messze, az út közelében egy kellemes vendéglő kínált enyhet és pihenést az emelkedőtől megfáradt lovaknak és lovasaiknak; bár az épület inkább volt farmnak mondható, mint vendéglőnek: hosszú volt, alacsony, mármár istállószerű. A széloldalon apró manzárdablakok pöttyözték, ame-

[9] Sámuel I. könyve 16:7

lyek a ház védtelen helyzete miatt nélkülözhetetlennek tűntek. Furcsa épület volt, meglepő oromzatokkal minden oldalán. A ház főbejárata előtt nagy tornác volt látható, amelynek védelmében vagy tucatnyi ember üldögélt, és élvezte a balzsamos levegőt. A nagy tölgyfa alatt is enyhet találhatott a vándor, ha letelepedett a padra, „ily sátornak örvendeztek a pátriárkák" is.[10] A tölgyfa egyik oldalsó, az út felé nyúló ágán egy kopottas tábla lógott, amelyet már csak nagy üggyel-bajjal lehetett kibetűzni. A tábla nem kevesebbet állított, mint hogy a fa Károly király tölgyfája.[11] E mellett a minden igényt kielégítő, meghitt fogadó mellett egy másik tó volt, amelyet gazdasági és háztartási célokra használtak; vizéből ivott a gulya, miután megfejték, és visszaterelték legelni a mezőre. A tehenek mozgása annyira kéjesen lusta volt és hanyag, hogy a szemlélőt is megfertőzte kérődző álmatagságuk. Ruth és kísérője átbukdácsolt az egyenetlen talajon egészen az útig, és elindult a fogadó felé. Kéz a kézben botladoztak, hol a galagonya szúrós tüskéi csipkedték lábukat, hol bokáig süllyedtek a homokban, hol pedig az őszi színparádéra gyakorló hangán jártak. Nevetve lépkedtek a kakukkfüveken és más illatos gyógynövényeken. Rutht szinte megbénította a lélegzetelállító látvány, amely a hegytetőn fogadta. Sok-sok mérföldnyi síkságra tekinthetett le. Nem messze tőlük egy csoport erdeifenyő állt, a fák sziluettjét a napnyugta még élesebben vágta ki a háttérből, és a síkságot még távolibbnak mutatták. Erdős-fás területre láttak, mely a kora nyár színeiben pompázott. A fák zöldelltek, kivéve az óvatos és ráérős kőrist, amely elegáns szürkeségével hívta fel magára a figyelmet. Ha még messzebbre néztek, csúcsokba, tornyokba és olyan kéményekbe ütközött a tekintetük, amelyek ismeretlen tanyákhoz tartoztak. A kéményekből kék füstpántlikák bodorodtak az alkonyi égre, és mindezek mögött új hegyvonulatok parázslottak a látóhatár legszélén a lemenő napban.

Amikor először megálltak, és a látványtól szólni sem tudtak, a levegő kedves hangokkal volt tele; távoli harangzúgás keveredett az énekesmadarak közelben bugyogó trillájával. Sem a tehénbőgés, sem a te-

---

[10] Idézet Coleridge Inscription for a fountain on a heath című verséből.

[11] A legenda szerint II. Károly a worcesteri csatából menekülvén egy tölgyfában bújt el és talált menedéket. E történetnek köszönhetően a korabeli Anglia hemzsegett a Károly király tölgye nevű fogadóktól.

henészfiúk kiáltásai nem tűntek disszonánsnak; aztán minden csendesedni látszott, mintha csak most eszmélnének rá, hogy vasárnap van. A fogadó előtt ácsorogtak, és élvezték a panorámát. Idilljüket a múló idő szakította félbe: egy óra nyolcat ütött.

– Már ennyire késő lenne? – kérdezte Ruth.

– Számomra is hihetetlen. De ne aggódjon egy percig sem, kilenc előtt otthon lesz. Tudok egy rövidebb utat a mezőn keresztül. Csak várjon egy kicsit, amíg bemegyek, hogy megkérdezzem a helyes irányt – engedte el Ruth kezét a fiatalember, és besietett a fogadóba.

A fiatalok háta mögött eközben egy bricska kapaszkodott fel a poros úton észrevétlenül, és éppen akkor ért fel a hegytetőre, amikor Mr. Bellingham elsietett. A bricska nyikorgására Ruth önkéntelenül megfordult, ám ekkor megfagyott ereiben a vér: Mrs. Mason nézett vissza rá.

Az asszony alig öt-tíz yardnyira volt. Nyomban egymásra ismertek. Ez még nem lett volna baj; a probléma ott kezdődött, hogy Mrs. Mason azt is látta, hogy az imént egy fess dalia kezét szorongatta.

Mrs. Masont nem érdekelték a gondjaira bízott lányok elcsábításának körülményei, őt csak a csábítás hatása érdekelte, amelyet a viselkedésükre gyakorolt. Nagyon kényes volt rá, hogy „intézményének tisztaságán ne essen folt”. Sokkal szerencsésebb lett volna, és kereszténhez méltóbb is, ha az üzlet makulátlansága helyett a segédjei jellemét óvja vigyázó és anyai gondoskodással.

Aznap este nem volt virágos kedvében, ugyanis a bátyja, aki Henburybe fuvarozta, rossz híreket hozott legidősebb fiáról, aki a szomszédos városka textilboltjában volt gyakornok, de a hírekből úgy tűnt, inkább szélhámoskodott, mintsem gyakornokoskodott. Gyűlölte az állhatatlanságot, de dühét nem akaródzott az igazi fekete báránon – rosszcsont fián – kitöltenie, így inkább a textilboltosra és nejére támadt, a bátyjának úgy kellett őket megvédenie saját testvérétől. Ebben az idegállapotban látta meg Rutht, ahogy egy igen késői órán és távoli helyen a szeretőjével álldogál. Nem csoda, ha éktelen haragra gerjedt.

– Azonnal jöjjön ide, Miss Hilton! – kiáltott oda neki élesen, aztán tovább szidta a remegő lányt elfojtott dühe sistergő szavaival. – Meg ne lássam magát ezek után a házamban! Ne is tagadjon, nem vagyok vak!

Nincs szükségem egy olyan romlott lányra, mint maga. Hiába könyörög! Holnap írni fogok a gyámjának, és beszámolok neki mindenről.

Mrs. Mason türelmetlen lova ekkor meglódult, a lány pedig ott maradt az út szélén holtsápadtan, kővé meredve, szédelgő fejjel, mint akibe villám csapott. Lábából minden erő elszállt, úgy érezte, nyomban elájul. Megtántorodott a part egyenetlen talaján, aztán összecsuklott, arcát két kezébe temetve.

– Mi történt magával, drága Ruth? Rosszul lett talán? Szerelmem, kérem, beszéljen!

Mrs. Mason gyűlölködő szavai után Mr. Bellingham megható aggódása gyógyír volt a szívére, de könnyei árját már ez sem tudta megállítani.

– Bizonyára maga is látta, talán még hallotta is szörnyű szavait!

– Kit, és miféle szavait? Én nem láttam senkit. Ne sírjon, kérem! Inkább mondja el, ki bántotta!

– Mrs. Mason, ki más! – söpört át rajta egy újabb zokogáshullám.

– Csak nem? Alig voltam távol öt percig, és kész a baj!

– Itt volt, és a sárga földig lehordott. Azt mondta, látni sem akar ezek után. Mihez kezdek most, te jóságos ég!

Mrs. Mason szavait megfellebbezhetetlennek és végérvényesnek tartotta, amilyenek valójában voltak is, így biztos volt benne, hogy örökre ki van tiltva a házból. A legrosszabb az volt az egészben, hogy mindehhez bűntudatot is érzett. De előbb kellett volna gondolkoznia! Mrs. Mason sokszor hordta le meglehetősen durva és hisztérikus módon véletlen bakik miatt, amelyeknek alig volt tudatában. Ám most tényleg rossz útra tévedt, és szűkölve rettegett a büntetéstől.

Szeme teljesen elhomályosult a záporozó könnyek függönyétől, így nem láthatta – és okáról sem töprenghetett –, hogyan változott meg hirtelen Mr. Bellingham arckifejezése. A férfi némán állt mellette. Lassan a zokogó Ruthnak is feltűnt kedvese gyanús hallgatása, és azt kívánta, bárcsak újra hallhatná azokat a kedves, bátorító szavakat.

– Ez igazán sajnálatos – kezdte a férfi, de hirtelen ismét elhallgatott, hogy kis idő után megint nekiveselkedjen mondandójának. – Látja, ez tényleg roppant sajnálatos. Eddig nem akartam elvenni vele a jókedvét, de, tudja, üzleti ügyben sajnos el kell utaznom. Londonba hív a kötelesség, már holnap. És tudja, fogalmam sincs róla, mikor térhetek vissza.

– Londonba?! – sikoltott fel Ruth. – Hát elhagy?! Ó, Mr. Bellingham! – tört ki újabb zokogásban, és teljes lelkével átadta magát a mélységes mély bánatnak, amely még a Mrs. Mason szavai által okozott rettegésnél is erősebbnek bizonyult. Nem tudott szörnyűségesebbet elképzelni jelen helyzetében, mint hogy Mr. Bellingham elutazzon, de nem próbálta maradásra bírni. Percek múlva a férfi törte meg ismét a csendet, ám a hangja már nem az a jól ismert, gondtalan hang volt, hanem valami idegenség vegyült bele:

– Higgye el, nekem is meglehetősen nehezemre esik itt hagyni önt ebben az állapotban és ebben a helyzetben, amikor fogalmam sincs, hová mehetne. Amit elmondott, abból nekem nem úgy tűnik, hogy Mrs. Mason meggondolná magát, mire hazaér.

Ruth nem válaszolt, csak csendben sírdogált. Érdekelte is őt Mrs. Mason, amikor a férfi távozása lopott gyászt a szívébe! Még szerencse, hogy Mr. Bellingham így folytatta:

– Nem látok más kiutat, mint hogy kövessen engem. Velem jönne? Nem hagyhatom itt fedél nélkül, szerelmem. Egyébként sem hagynám magára egykönnyen, hát még így, hogy se fedele, se kenyere ebben a városban. Lehetetlen! Velem kell jönnie, kedvesem, és bíznia kell bennem!

Ruth még mindig hallgatott. Ne felejtsd el, olvasó, hogy mennyire fiatal, esendő és árva volt szegény! Azt hitte, elég a boldogsághoz, ha Mr. Bellingham vele van, a többiről majd a férfi és az égiek gondoskodnak. A jövő arany ködbe csomagolva lebegett előtte, amelyet nem akart kibontani. A férfi lett élete napja, és ha ő távol járt, sötétségbe borult a világ, és nehéz szomorúságba, amelyre boldog virradat nem következett.

Mr. Bellingham megfogta Ruth kezét.

– Ugye velem jön? Ne kosarazzon ki! Vagy talán nem bízik bennem, Ruth? – kérdezte szemrehányóan.

A lány abbahagyta a sírást, kissé megnyugodott.

– Kérem, ne kínozzon! A maga fájdalma százszorosára nő a szívemben; de még rosszabb azt éreznem, hogy nem akar velem jönni, hogy nem számít magának az elválásunk – engedte el Ruth kezét, mire a lány újból sírni kezdett. – Csatlakoznom kell Párizsban anyámhoz; nem tu-

dom, mikor láthatom megint! Ó, Ruth! Hát szeret maga engem egy kicsit is?

Ruth motyogott valamit, de Mr. Bellingham nem hallotta, pedig még közelebb is hajolt. Mindenesetre ismét megfogta a lány kezét.

– Mit mondott, szerelmem? Ugye nem azt, hogy nem szeret? Azt úgysem hinném el, érzem a keze remegéséből, mit érez irántam. Tudom én, hogy mennyire fájna magának, ha így válnánk el, ilyen sebzett lélekkel és magányosan. Nincs más választása; szegény kislány, hiszen barátai sincsenek, akik befogadnák. Most hazarohanok, hogy egy kocsival térjek vissza önért. Ruth, a hallgatása beleegyezést jelent!

– Ó, mit is tehetnék! Magának segítenie kellene, könnyebbé kéne tennie a helyzetem, ehelyett zavarba ejt, és csak megnehezíti! – magyarázkodott Ruth.

– Zavarba ejtem? Nem értem, mit beszél. Hiszen olyan egyszerű az egész! Lássuk tisztán a helyzetet! Itt van maga, egy szegény árva, akit a világon más nem szeret rajtam kívül, szegény gyermekem. Ráadásul az asszonya – aki esetünkben egy zsarnokoskodó és könyörtelen perszóna – kidobta, mégpedig nem a maga hibájából. Mi sem természetesebb, és ami ezzel egyet jelent: helyesebb annál, hogy rábízza magát annak az embernek a gondoskodására, aki igazán szereti, aki tűzbe menne önért, és mindentől megóvná. Legalábbis, ha szeret; mert ha nem, akkor nincs dolgunk egymással, veszem a kalapom, és vérző szívvel távozom, de legalább maga nem fájlalja a szívét miattam!

Eme utolsó szavakat meglehetősen szomorúan mondta, legalábbis Ruthnak úgy tűnt, és már engedte is volna el a lány kezét, ha Ruth szelíd erővel vissza nem tartotta volna.

– Ne hagyjon el, kérem! Minden szava igaz, senkim sincs magán kívül. Maradjon velem! Mit tegyek, kérem, mondja meg!

– Ha megmondom, hallgatni fog rám? Ha jó kislány lesz, meglátja, nem bánja meg! Íme, ahogyan én látom: a helyzete kétségbeejtő. Mrs. Mason hamarosan tollat ragad, és megírja a gyámjának a történteket; a gyámja pedig, aki a szavaiból ítélve nem nagyon kötődik magához, egyszerűen ki fogja dobni. És itt vagyok én, aki támogatni tudnám magát, még ha az anyámon keresztül is, egy kis kényelmet csempészhetnék az életébe – nem mondhatja, hogy nem lennék képes rá –, nekem viszont el kell utaznom bizonytalan időre. Ez a maga helyzete dióhéj-

ban. De lássuk, hogyan szól az ajánlatom. Jöjjön be velem a fogadóba, ahol meghívom egy teára – biztos vagyok benne, hogy szüksége van folyadékra, amennyit könnyezett az előbb! Amíg megissza a teáját, én hazamegyek, hogy egy kocsival térjek vissza önért. Egy óra alatt megjárom. Aztán együtt leszünk, és több nem is kell nekem, ahogyan magának sem. Mondjon igent, kérem, ha máshogy nem, hát a lehető leghalkabb hangán, s én máris boldog leszek! Mondjon igent!

Halkan és lágyan, jó néhány másodperc után, megérkezett a Mr. Bellingham által annyira áhított igen. A végzetes szó, amellyel Ruth sorsa megpecsételődött. Szegény teremtés egyszerűen nem volt képes belátni döntése következményeit, annyira telve volt a szíve a férfi iránti vággyal.

– Maga remeg, kedves! Csak nem fázik? Na jöjjön szépen, megkapja a teáját, és már megyek is!

Ruth felkelt, és a férfira támaszkodva bebotorkált a fogadóba. Szédült és reszketett az elmúlt óra izgalmaitól. Mr. Bellingham váltott néhány szót a fogadóssal, aki egy kedves szobába kalauzolta őket, amelynek ablakából a hátsó kertre lehetett látni. A nyitott ablakokon keresztül beáradt a kert esti illata, de nem sokáig, ugyanis a fogadós túlzott ügybuzgóságában becsukta.

– Igenis, egy tea a hölgynek – mondta, majd eltűnt.

– Drága Ruth, mennem kell, nincs vesztegetni való időnk, ígérje meg, hogy megissza a teát, mert alig áll a lábán. Sápadt és remeg. Az a szörnyeteg jól elrontotta a délutánját!

Mennem kell, de fél óra múlva Itt leszek, aztán soha többé nem válunk el, kedvesem! – csókolta meg a lány hideg, sápadt arcát, majd elviharzott.

A szoba megpördült Ruth körül; olyan volt az egész, akár egy álom – egy furcsa, változó, gyors álom –, a régi ház gyerekkori helyeivel és a rettegett Mrs. Mason váratlan felbukkanásával. De mintha ez nem okozott volna elég zűrzavart egyetlen délután alatt, még Mr. Bellingham szívét is megkapta! Soha ennél nagyobb, szédítőbb, különösebb örömet nem érzett; a férfi szerelmet vallott neki, és ez mindennel felért. Mr. Bellingham drága szavai még most is ott visszhangzottak halkan és lágyan szívének falai között.

A feje annyira megfájdult, hogy alig látott. Még a tompa alkonyfények is égették retináját. Amikor a szobalány behozta a gyertyákat, hogy neki ne sötétben kelljen teáznia, a fényük annyira bántotta Ruth szemét, hogy arcát a kerevet párnájába kellett fúrnia.

– Fáj a feje, kisasszony? – kérdezte a lány segítőkészen. – ígérem, nagyon erős teát készítek önnek, még szegény jó anyám receptje szerint. Meglátja, egyszeriben elillan tőle a fejfájása!

Ruth halkan megköszönte a szíves ajánlatot. A lány, aki annyi idős lehetett, mint ő, de édesanyja halála után bizonyára ő vette át a házvezetést, elkészítette a teát, és bevitte Ruthnak, egészen a szófáig, ahol a lány feküdt. Rutht valami belső láz égette, és egy pillanat alatt felhörpintette a teát, mint aki egy hete nem ivott, de a sajthoz és a vajhoz, amelyet szintén kapott, nem nyúlt egy ujjal sem. A tea valóban segített, jobban érezte magát, kissé felfrissült, de még mindig elég gyenge volt, és a feje kótyagos.

– Igazán hálás vagyok a teáért, amelyet készített, tényleg jólesett. Maga nagyon kedves. De nem akarom feltartani, biztos rengeteg dolga van.

A lány elsietett. Ruth amennyire fázott az előbb, úgy öntötte el a forróság a tea után. Az ablakhoz ment, kinyitotta, és kihajolt a moccanatlan, édes, alkonyi levegőbe. Az ablak alatt növő vadrózsa illata az otthonára emlékeztette. Biztos vagyok benne, hogy az illatok vagy a szagok minden másnál – hangoknál vagy képeknél – erősebben és gyorsabban ébresztik fel az ember régi emlékeit. Lélekben ismét az anyja ablaka előtti kertben járt, és maga előtt látta a botjára támaszkodó öreg Thomast. Mintha nem három órával azelőtt, hanem épp abban a percben történne mindaz, amit a vadrózsa illata felidézett benne.

– Thomas és Mary! Ők biztosan örömmel befogadnának! Hogy Mrs. Mason kiebrudalt, az ő szeretetüket nem csorbítaná! Talán Mr. Bellingham nem lesz olyan sokáig távol, és ha visszatér, tudni fogja, hogy a Milham-tanyán keressen. Talán jobb lenne, ha velük maradnék! Igen, biztosan, de akkor Mr. Bellingham szíve megszakadna, azt pedig nem viselném el, annyira kimondhatatlanul kedves volt velem. Egy biztos, ki kell kérnem a véleményüket. Mr. Bellingham is utánam jöhetne, így legalább azzal a három emberrel beszélem meg a jövőmet, akiket a legjobban szeretek, a három igaz és hű barátommal.

Feltette főkötőjét, és kinyitotta a szalon ajtaját. Ekkor vette észre a pocakos fogadóst, aki a ház előtt ülve esti pipáját szívta éppen, s alakja a szürkületben úgy derengett fel a lány előtt, mint egy óriásé. Csak akkor jutott eszébe, hogy ivott egy teát, amiért fizetnie kell, de nincs nála egy penny sem. Attól félt, hogy nem fogják fizetés nélkül elengedni. Aztán eszébe jutott, hogy hagyhatna egy üzenetet a férfinak, amelyben megkérné, hogy rendezze tartozását, aztán kövesse őt a tanyára. Ruth számára, mint általában a gyermekek számára, minden döntés egyformán nagy feladatnak tűnt, legyen szó fontosabb vagy kevésbé fontos ügyekről. Ahogy belegondolt abba, hogy a fogadós elé kell állnia, és magyarázattal kell szolgálnia, amiért fizetés nélkül távozik, gombóc nőtt a torkában. Annyira megijedt, mintha cerberusok álltak volna a ház ajtajában, és nem egy nyájas fogadós.

Miután egy papírlapon üzenetet hagyott Mr. Bellingham-nek, a szalonból kukucskált kifelé, hogy lássa, mikor válik szabaddá a kijárat. De a fogadósnak nem volt sietős, mozdulatlanul pipázott a kijárat előtt az egyre sűrűsödő sötétségben. A pipadohány illata beszivárgott a házba, és kiújította Ruth fejfájását. Elhagyta minden ereje; a fájdalomtól béna lett és közönyös, képtelen egy ekkora bátorságot kívánó lépés megtételére. Utolsó erejével még szentül megfogadta magának, hogy Mr. Bellinghamnek megmondja, mégsem megy Londonba, inkább vigye őt a Milham-farmra, és bízza őt drága, öreg barátai gondjaira. Naivságában még abban is biztos volt, hogy Mr. Bellingham meg fogja érteni.

Kocsizajra riadt fel. Megpróbálta nyugalomra inteni zakatoló szívét, halántékának vad lüktetését, és figyelt. Mr. Bellingham hangját hallotta valamivel később, de hogy mit mondott, azt nem tudta kivenni. A beszélgetést pénzcsörgés követte, aztán a férfi már benn is volt a szalonban, és karon ragadva Rutht már vitte is a kocsi felé.

– Meggondoltam magam, uram! Vigyen inkább a Milham-tanyára, és bízzon az öreg Thomas gondjaira – makacsolta meg magát Ruth.

– Nézze, kedves, majd a kocsiban megbeszéljük. Biztos vagyok benne, hogy jobb belátásra tudom bírni. Mindenesetre akár Londonba, akár a Milham-tanyára akar menni, be kell szállni a kocsimba – hadarta a csábító. Ruth arra volt nevelve, hogy ne ellenkezzen; természetéből eredően engedelmes és irányítható volt; emellett túl tiszta ahhoz, hogy má-

sok tettei mögött gálád terveket gyanítson. Beszállt hát a kocsiba, és elindultak.

Ötödik fejezet

Amilyen ragyogó volt az a tavasz, olyan mélabús a nyár. Esővel köszöntött be; a szürke idő pedig nem kedvezett *az* utazóknak és a természetjáróknak, akik ilyenkor egész napra beszorultak a szobába, rajzolgattak, műlegyeket készítettek, és vagy huszadszorra olvasták végig azt a néhány újságot, amelyet magukkal hoztak. A fogadóban mindenki egy ötnapos Timesra vadászott, itt a hegyek közt, Észak-Wales-ben, a véget nem érő júliusi reggeleken. A körben ülő völgyek megteltek hideg ködd el, amely lassan egyre magasabbra duzzadt a hegyoldalban, egészen addig, míg magát a kis falut is el nem nyelte, és a fogadó ablakain keresztül jóformán semmit sem lehetett már látni a lenyűgöző panorámából. Az utazók, akik megtöltötték a fogadó szobáit, azt gondolták: „De jó lenne most otthon a kis pulyáimmal!” Valóban jobban jártak volna, mint ezzel a szobával, ahol arcukat az ablaküveghez nyomva bámultak ki, hátha történik valami ebben a szörnyű időben. Mivel nem tudtak más szórakozást találni, állandóan enni akartak; hol az ebédet, hol a vacsorát sürgették a szegény walesi szakácsnőnél. Ilyen időben még a falu gyerekeit sem engedték ki; és ha egy-két kis gazfickó ki is szökött az ígéretek és a pocsolyák földjére, hamarosan megjelentek a dühös szülők, és a fülüknél fogva ráncigálták vissza a szobába.

Csak négy óra volt, de a legtöbb vendég azt gondolta, már hét felé jár. A nappalok hosszúnak tűntek, olyan lassan vánszorogtak az órák délután, amikor is egy walesi kocsi ért a ház elé, amelyet két ló húzott. A zajra minden vendég az ablaknál termett, és hogy jobban lássanak, elhúzták a függönyöket. A kocsiból egy úr ugrott ki – Mr. Bellingham volt az a bizonyos úriember –, aki egy lefátyolozott hölgyet segített le a kocsiból. A fogadósné már megjelenésekor rossz szemmel nézett a nőre.

Mr. Bellingham fittyet hányt a társadalmi szabályokra. Megvárta, amíg lepakolnak a fogatról, majd kifizette a kocsist. Csak ezután fordult

a fogadósnéhoz – arcára ráhullt a bentről kiszűrődő lámpafény –, hogy megbeszélje vele a helyzetet. A beszélgetés során a fogadósné egyre magasabbra emelte a hangját.

– Ez nevetséges, Jenny, rá sem ismerek magára! Tényleg képes elutasítani egy régi barátot, ráadásul ilyen időben! Ha jól tudom, Pen trê Voelas húsz mérföldnyire van innen, ráadásul a legveszélyesebb hegyi úton, amelyet életemben láttam.

– Hátrébb az agarakkal, uram! Én magának nem vagyok se kutyája, se macskája! És Pen trê Voelas sincs húsz mérföldre innen, dehogy, legjobb számításaim szerint is alig tizennyolcra! Ráadásul telt ház van, ez a legnagyobb akadály.

– Ugyan már, Jenny, egy régi barátért ennyit igazán megtehetne! Költöztessen át valakit, mondjuk abba a házba, szemben!

– Milyen jó ötletet adott, uram! A ház szabad, magát fogom ott elszállásolni! A legjobb szobákat kapja, és ha nem felelnének meg, amiket ott talál, néhány apróságggal együtt bútorokat is küldethetek át.

– Szó sem lehet róla, Jenny! Itt maradok. Csak nem akarja régi barátját bezsuppolni abba a koszfészekbe, miért nem küld át olyat, akit nem ismer?! Biztos vagyok benne, hogy meg tudja valahogy oldani. Tudom, milyen nagyszerűen bánik az emberekkel. Mondja, hogy írásban előzetesen lefoglaltam a szobát, vagy találjon ki más ürügyet!

– Rendben, uram, látom, hogy semmi esetre sem fog engedni. Van egy kis szobánk. Az ott lakó hölgy ma éjszaka nem alszik benn, és az úr sem, mivel whistezni fog a hármas szobában. Ma éjszakára önöké a két ágy, aztán meglátom, mit tehetek.

– Köszönöm, igazán köszönöm! Remélem, be van gyújtva a kandalló. Ha nincs, akkor ne késlekedjenek! Jöjjön, Ruthie, erre! – vezette Mr. Bellingham a lányt egy nagy, boltíves ablakú szobába. A vendégszoba elég lehangolónak tűnt azon a délutánon, pedig szebb napokat is látott már – magam is tapasztaltam –, telve az ifjúság várakozásával és boldogságával, amikor bíbor hegy éleket simít végig a napsugár, majd elsiklik a zöld és lágy mezőkön egészen a rózsákkal és levendulabokrokkal teli barátságos kertig, amelyre az ablak nézett. Mindezt láttam – de többé már nem láthatom.

– Nem is mondta, hogy járt már itt – kezdte Ruth, amíg Mr. Bellingham lesegítette róla a köpenyét.

– Ó, igen, három évvel ezelőtt. Egy irodalomkedvelő társasággal pihentünk itt, nem kevesebb, mint két hónapig! Jenny szerető gondoskodása szinte ideláncolt bennünket, de végül nem bírtuk tovább az elviselhetetlen piszkot. De egykét hétig teljesen meg fog felelni!

– Telt ház van, biztos benne, hogy a fogadósné tud nekünk szobát szerezni?

– Jenny nem fogja megbánni, ha segít rajtunk. Tudja, hogy nem vagyok szűkmarkú. Biztos vagyok benne, hogy valamelyik szegény ördögöt rá tudja venni, hogy átköltözzön a szemközti épületbe. Egy-két napon belül saját szobánk lesz, kedves, addig meg fél lábon is kibírjuk!

– Miért nem mi költözünk oda?

– Magácska viccel? Mire áthozzák a levest, kihűl! Arról nem is beszélve, hogy nem lenne kit leszidni, ha nem ízlik az ebéd! Maga még nem ismeri ezeket az isten háta mögötti fogadókat!

– Ebben igaza van, nem ismerem őket, de azt tudom, hogy ez nagy igazságtalanság volna azokkal szemben, akik… – kezdte Ruth, de Mr. Bellingham nem volt kíváncsi a mondat második felére, fütyörészve az ablakhoz sétált, és kinézett az esőbe.

Mrs. Morgan valóban tisztában volt azzal, hogy Mr. Bellinghammel megéri jóban lenni, és néhány ügyes füllentéssel sikerült neki kipenderítenie egy házaspárt, akik nem akartak tovább maradni a közelgő szombatnál, és ha valóban így gondolták, nem volt nagy veszteség megválni tőlük egy nappal tervezett távozásuk előtt.

Miután ezzel megvolt, egy finom teával jutalmazta meg magát saját szobájában, és közben Mr. Bellingham érkezésének körülményeit vette górcső alá:

– Még ilyet! Nekem ugyan nem tudja bebeszélni, hogy a feleségével jött! Ez a nő nem Mrs. Bellingham, arra mérget vennék! A neje egészen biztosan magával hozta volna a szolgálólányát és a fél ruhatárát is; ez valami kis kézilány lehet! Ez abból is látszik, hogy kettőt sem mer szólni, csak lapul, mint egy egérke. Fiatalság, bolondság! De nem vagyok én egyiknek sem az apja vagy az anyja, hogy felelősségre vonjam!

Így érkeztek meg a hegyek közé, ahol egy hét felhőtlen boldogság várt rájuk, különösen Ruthra. A tekintélyt parancsoló hatalmasság ismeretlen élményét nyújtották számára a környező hegycsúcsok, amelyeket a köd elvonultával végre teljes magasságukban megcsodálhatott. A he-

gyek komoly ünnepélyessége, amelyet félve szemlélt, szinte maga alá gyűrte. De a csodálat után megtanulta szeretni is őket. Éjszakánkét az ablakhoz lopódzott, és elkerekedett szemmel bámulta, hogyan változtatja át a falut körülvevő csúcsokat a holdsugár.

Ahhoz képest, amit Mrs. Mason katonás háztartásában megszokott, meglehetősen későn reggeliztek. De Ruth nem lopta a napot délig az ágyban: a tyúkokkal kelt, és sétára indult. A zöldellő fűszálakról lesimogatta a harmatcseppeket, s pacsirta dalolt a feje fölött – voltaképpen annak sem volt tudatában, hogy lépdel-e, vagy csak merengve bámul maga elé, olyannyira feloldódott a természet csodálatában, és megszűnt önálló lényként létezni. Még az eső is szórakoztatta. Az ablakdeszkán ülve (Ruth a legnagyobb viharban is inkább lett volna kinn, mint benn, de Mr. Bellingham erről hallani sem akart, csak hevert a kanapén, és az időt szidta) leste, ahogy a zápor cseppjei ezüst nyílvesszőkként, rézsútosan csapódnak a földbe, átszelve útjuk során a felhők mögül hirtelen előbukkanó nap sugarát. Figyelte, hogyan veszi át újra hatalmát a napfény az imént még gyászruhát viselő hangás hegyoldalon. Ruth számára minden természeti jelenség egyforma szépséget és örömet jelentett. Bár jobban járt volna, ha Mr. Bellinghammel kórusban szidja a rossz időt, mert a férfit egész egyszerűen dühítette a lány folytonos lelkesedése; még szerencse, hogy egyetlen ártatlan pillantása, egy kedves mozdulata elég volt ahhoz, hogy lakótársa megbékéljen.

– Komolyan mondom, Ruth – kezdte egyszer, amikor az eső ismét egész éjszakára szobafogságra ítélte őket –, az ember azt hinné, maga eddig még nem látott záport. Fel nem foghatom, hogy lehet ilyen ájtatos képpel bámulni ezt a kutya időt! Nem unja még? Mert én nagyon! Az elmúlt két órában úgy ült ott, mint egy kuka, és ha megszólalt, akkor sem mondott semmi érdekfeszítőt, csak hogy „Jaj, de szép!”, meg hogy „Nézze, újabb felhő kel át a Moel Wynnen!”

Ruth ellépett az ablaktól, és visszatért hímzéséhez. Azt kívánta, bárcsak szórakoztató partner lehetne! Biztos volt benne, hogy egy olyan férfi számára, mint Mr. Bellingham, aki minden percét szereti hasznosan eltölteni, bezárva lenni a négy fal közé valóságos kínzás. Rutht elfogta az aggodalom, mert most parancsszóra valami szórakoztatót és szellemeset kellett volna mondani, külső kényszerre pedig nem tudott. Még szerencse, hogy Mr. Bellingham újra megszólalt:

– Emlékszem, amikor három évvel ezelőtt itt jártunk, akkor is ugyanilyen időnk volt egy teljes hétig. Ha eluntuk az olvasgatást, whistezni kezdtünk. Howard és Johnson remek játékosok voltak, és Wilbrahamnek is elég jól ment, így nem unatkoztunk egy másodpercet sem! Tud maga écartézni vagy pikézni esetleg?

– Nem, uram – válaszolt alázatosan Ruth, szánva-bánva neveltetésének hiányosságait. – De néha játszottunk „piros pacsit”.

Mr. Bellingham feleletképpen ingerülten morgott valamit, majd újabb fél óra csend következett, amely után a férfi hirtelen felpattant, és a csengőre csapott:

– Hozatok egy pakli kártyát Mrs. Morgannel, és megtanítom écartézni!

De hiába, Ruthnak sehogy sem mentek a fejébe a szabályok, úgy játszott, mint egy hároméves, ahogy ezt Mr. Bellingham meg is jegyezte. Mivel nem akadt ellenfélre a lányban, semmi örömét nem lelte a kártyázásban, s a pakli nagyon hamar a földön landolt. Ruth szolgálatkészen összeszedte a lapokat a földről, majd szomorúan sóhajtott egyet, hiszen minden vágya az volt, hogy lenyűgözze és szórakoztassa szíve választottját.

– Maga sápadt! – szólalt meg Mr. Bellingham némiképpen megbánva iménti heveskedését, és a földre dobott paklit. –Menjen, sétáljon egyet vacsora előtt! Tudom, hogy magát nem ijeszti meg ez az átkozott eső. Legalább magával történjen valami! Jöjjön, maga kis tökkelütött, adjon egy csókot, aztán ne is lássam!

Ruth megkönnyebbülve távozott. Ha Mr. Bellingham ezután is unatkozni fog, legalább már nem ő lesz az oka, és nem kell szégyenkeznie a butasága miatt. A szabad levegő, az anyatermészetnek ama finom balzsama, amellyel rosszkedvünk évszakaiban gyógyítja lelkünket, Ruthra is jó hatást tett. Az eső is elállt, már csak a fák levelén és a fűszálak végein remegtek és csillogtak az esőcseppek. Ruth leereszkedett a kör alakú völgykatlanba, ahol a sötét, zubogó hegyi patak mély tóvá szélesült, ott megpihent egy kicsit, majd folytatta szökellését, akár egy kis zerge, az éles sziklák között. A vízesés lenyűgözte, olyan szép volt, amilyenre számított. Egy hirtelen ötlettől vezérelve úgy döntött, átmegy a patak másik oldalára. Gyorsan megkereste az átkelő köveket, amelyeket a lombok árnyas zugában meg is talált, nem messze a tótól. A szürke kö-

vek között gyorsan futottak a habok, mint maga az élet. De Ruth nem ijedt meg: könnyedén és magabiztosan lépkedett tovább egészen a folyó közepéig. Ott azonban hirtelen megtorpant: a szürke kövek között akkora lett a távolság, hogy kétséges volt, át tudja-e ugrani. Talán az egyik kő víz alá került, esetleg a gyors folyású hegyi patak lejjebb sodorta. Bámulta az örvénylő vizet, morgása a fülében visszhangzott, aztán hirtelen észrevett valakit. Egy férfi állt nem messze tőle, kinyújtott karral, segítségét ajánlva.

Az idegen már jócskán túl volt élete delén, de magasságát tekintve gyermeknek is beillett volna. Amikor Ruth alaposabban megnézte a férfit, meg kellett állapítania, hogy nyomorék. Amikor az alak észrevette Ruth szemében a megdöbbenést, a szégyenkezés enyhe pírja öntötte el az arcát, majd megismételte szavait:

– Nagyon erős itt az áramlás, elkel a segítség. Nyújtsa a kezét!

Ruth elfogadta a segítséget, és csakhamar a túlparton találta magát. Egy erdei ösvényen folytatták útjukat, aztán nekivágtak a szurdoknak. Miután kiértek az erdőből egy tisztásra, a lány ismét megfordult, hogy alaposabban szemügyre vegye megmentőjét. Egy kellemes arcot látott nemes vonásokkal, amelyek titokzatos módon mégis árulkodtak tulajdonosuk testi fogyatékosságáról. Valahogy úgy, ahogy a beteg emberek sápadtsága. Valami különös fény égett azokban a mélyen ülő szemekben, a száj túlérzékenységről árulkodott. Mindent összevetve egy szokatlan, de szép arcot látott.

– Nem lenne ellenére, ha elkísérhetném a Cwm Dhuhoz; gyanítom, az az úti célja. A múlt éjszakai vihar letörte a híd fakorlátját; a mélységtől és a gyorsan futó haboktól könnyen megszédülhet az ember, és akkor nincs az a jó úszó, aki megbirkózik az áramlással.

Némán lépkedtek, csak nagy ritkán váltottak szót egymással. Ruth azon tűnődött, ki lehet az idegen. Ha a fogadó lakója lenne, egészen biztosan találkozott volna már vele. Mivel a férfi úgy ismerte az erdei utakat, mint a tenyerét, azt gondolta, bizonyára itt lakhat valahol a közelben; de ahhoz túl jól beszélte az angolt, hogy walesi legyen. Így magában hol walesinek, hol angolnak titulálta.

– Csak tegnap érkeztem – lépett mellé a férfi, miután az ösvény kiszélesedett annyira, hogy ne kelljen libasorban menniük. – Tegnap este

a magasabban lévő vízeséseket látogattam meg; mondhatom, káprázatosak.

– Nem zavarta az eső? – kérdezte a lány félénken.

– Miért zavart volna? Az igazat megvallva az eső inkább hozzáad e táj szépségéhez, semhogy elvenne belőle. Arról nem is beszélve, hogy sajnos nem hosszú időre jöttem. Nem vesztegethetek el egyetlen percet sem.

– Ezek szerint nem idevalósi.

– Nem! Távol vagyok az otthonomtól. Messziről jöttem, olyan helyről, amelyről e verssorok szólnak:

A bűn és gond harsogó árjában
Mindig akadnak olyanok,
Akiknek lelkében harangzúgás van,
Örökkévaló dallamok.

Viszik szívükben ezt a zenét
Nyüzsgő piacon vagy sötét
Úton sietve dolguk után. A szent
Dallam lelkükben visszacseng.

– Minden évben egyszer ellátogatok Walesbe, vagy valahová a környékére.

– Nem csodálom, gyönyörű vidék!

– Valóban az. Van egy öreg fogadós Conway-ben, őt nagyon megszerettem, ahogy a falu népét is, a hagyományaikkal és történelmükkel egyetemben. Ragadt rám annyi az idők során, hogy valamelyest megértsem a legendáikat: némelyik ijesztő és döbbenetes, mások fantáziadúsak és költőiek.

Ruth túl félénk volt ahhoz, hogy saját megjegyzéseivel gazdagítsa a társalgást, bár a férfi töprengő és szelíd modora fölöttébb bátorító volt.

– Talán maga sem tudja – folytatta a férfi, majd lehajolt az útszélen, és megérintett egy hosszú, bimbó borította gyűszűvirágszárat, ott, ahol már néhány karmazsin színű szirom is látható volt –, miért hajlongnak ilyen kecsesen és elegánsan ezek a gyűszűvirágok. Biztos azt gondolja,

hogy a szél miatt – mosolyodott el a férfi, mire vonásai még jobban ellágyultak, de a szeme ugyanolyan szomorú maradt.

– Mi mástól, ha nem a széltől? – kérdezte ártatlanul Ruth.

– A walesiek úgy tartják, hogy ez a növény a tündéreké, és rendelkezik azzal a képességgel, hogy felismerje őket: amikor elhaladnak előtte, alázatosan meghajol, így köszönti őket. A walesiek úgy hívják, Maneg Ellyllyn, vagyis a jó emberek kesztyűje. Mi csak úgy nevezzük: gyűszűvirág.

– Ez nagyon érdekes – lelkesedett Ruth, akit elbűvölt a történet, és azt kívánta, bárcsak folytatná a férfi, de anélkül hogy neki felelgetnie kelljen. Ám ekkor a fahídhoz értek. A férfi átsegítette a túloldalra, aztán elbúcsúzott, és elindult egy másik ösvényen, azt sem várva meg, hogy Ruth megköszönje a segítségét.

Végre volt mit mesélnie, volt mivel szórakoztatnia vacsoraidőig Mr. Bellinghamet, aki azután átadhatja magát a dohányzás szenvedélyének.

– Ruth, én már láttam a maga kis rokkantját – szólalt meg a történet végén a férfi. – Kiköpött Riquet-with-the-tuft.[12]Csak éppen az illető a legkevésbé sem úriember. Ha ön nem említette volna a testi fogyatékosságát, rá sem ismertem volna, olyan finomnak írta le.

– Nem úriember?! – lepődött meg Ruth.

– Nem bizony! Olyan ágrólszakadt. El sem fogja hinni, hol szállt meg! A lovászlegénytől hallottam, hogy a fölött a förtelmes gyertya- és sajtbolt fölött vett ki szobát! Úriember megfulladna abban a bűzben! Bizonyára valami utazó vagy művész, afféle kétes egzisztencia.

– Látta már az arcát, uram?

– Nem, csak a hátát! De már abból meg tudtam mondani, hogy *tout ensemble*[13] szalonképtelen szegény fickó.

– A vonásai nagyon egyediek, mondhatni szépek – próbálkozott még bátortalanul Ruth, de mivel Mr. Bellinghamet nem érdekelte tovább, inkább elhallgatott.

---

[12] „Bojtos Riquet” (eredeti: Riquet á la houppe): Charles Perrault (1628-1703) francia meseíró mesehőse, egy csúnya, de okos figura, aki egy szép, ám ostoba lányba szeret bele, és veszi nőül.

[13] tout ensemble (fr.): mindent egybevetve, összességében, mindenestül

Hatodik fejezet

A következő nap az idő jóra fordult, és minden napfényben tündökölt. Tökéletes nap az „ég és a föld házasságára”.[14] A fogadó vendégei kiözönlöttek a természetbe, hogy élvezhessék tisztára fürdött szépségét. Ruth észre sem vette, hogy megjegyzések céltáblája lett, hiszen gondtalan sétálgatásai közben rá sem hederített az ablakokból vagy az ajtókból őt leső emberekre, akik hol a helyzetét, hol a megjelenését kommentálták.

– Nagyon bájos teremtés – szólalt meg az egyik úriember, és kissé fel is emelkedett a reggeliző asztaltól, hogy jobban láthassa a hajnali kószálásából hazatérő lányt. – Egy nappal sem lehet több tizenhat évesnél. A fehér ruhájában meglehetősen ártatlan és szerény benyomást kelt.

Felesége, aki éppen egy bájos kisfiút etetett, anélkül hogy felnézett volna (és így saját szemével láthatta volna a lány visszafogott és szerény külsejét és bánatos arcát), így szólt:

– Szégyen, hogy ilyen cafkákat beengednek ide! Egy fedél alatt lenni ezekkel a szégyentelenekkel, belegondolni is rossz! Maga is üljön le, fiam – szólt a férjére –, és ne legeltesse a szemét azon a némberen!

A férfi azon nyomban visszaült a helyére. Orrcimpáit finoman csiklandozta a főtt sonka és a rántotta illata, és különben sem szerette túlfeszíteni a húrt. De hogy az éhségének vagy a felesége erélyes parancsának volt-e köszönhető, hogy gyorsan visszahuppant, annak csak a jóisten a megmondhatója.

– Te meg, Harry – szólt anyja a fiúhoz –, nézd meg, hogy a dada felöltöztette-e már a picit az induláshoz, aztán menjetek! Egy percet sem szabad elvesztegetni ebből a gyönyörű reggelből.

Mivel Mr. Bellingham még nem kelt fel, a lány elhatározta, tesz egy újabb, félórás sétát. A falu házai közt bolyongott, és a hideg kőházak közötti réseken sorra kikukkantgatott a napsütésben szülte elpárolgó tájra. Egy boltba is beugrott szétnézni, majd amikor kilépett, szinte egyenesen a dadába, a csecsemőbe és a Harry nevű fiúba botlott. A kisbaba

---

[14] George Herbert (1593-1633) walesi költő Virtue című versének egy fordulata.

egy királynő méltóságával és nyugalmával trónolt a dajka karján. Rózsás, selymesen puha arcbőrének nem sokan tudtak volna ellenállni. Így volt ezzel Ruth is, aki mindig elgyengült, ahányszor csecsemőt látott. Gügyögve megállt a baba előtt, aztán tenyerét hol az arca elé téve, hol levéve kukucskálós játékba kezdett, majd a végén egy puszival akart elbúcsúzni a kis teremtéstől. Harry, aki a játékot irigységtől egyre vörösebb arccal szemlélte, ezt már nem tűrte. Apró kezével arcon csapta a lányt.

– Hogy mersz ilyet művelni! – kapta el a kezét a dada. – Megütni ezt a kedves hölgyet, aki olyan édesen játszott Sissyvel.

– Ő nem hölgy! – méltatlankodott a fiú. – Mama szerint egy cafka, Mamának pedig mindig igaza van! Hogy merészeli a kistestvéremet csókolgatni?!

A dajka pironkodva fordult Ruth felé. Tudta, hogy mit hallhatott a kisfiú, de nem merte megmondani az igazat a fiatal hölgy szemébe.

– Ne haragudjon, kisasszony, a gyerekek mindenféle bolondságot összehordanak – magyarázkodott bocsánatkérően a holtsápadt és meghökkent Ruthnak, akinek csak most vált nyilvánvalóvá, honnan fúj a szél.

– Ez nem bolondság! – mondta a dajkának a kisfiú. – Te is mondtad! Takarodj innen, te szégyentelen! – támadt a kisgyermekek szenvedélyes dühével a lányra.

A dajka legnagyobb megkönnyebbülésére Ruth nem ellenkezett; fejét lehajtva távozott, akár egy kivert kutya; azt lehetett volna gondolni, mindjárt elalél. De ahogy megfordult, hirtelen a nyomorék férfi szomorúan szép arcát vette észre, aki a bolt fölötti ablakból figyelte az esetet. Szomorúbbnak és komolyabbnak tűnt, mint addig bármikor. Két szomorú tekintet találkozott akkor, és forrott össze egy pillanatra. A lány, amikor a fogadóhoz ért, akár egy megbélyegzett, igyekezett észrevétlenül belopódzni a házba. Mr. Bellingham a nappaliban várt rá. A jó idő visszahozta a férfi jókedvét is. Boldogan csevegett, csak a beszéd kedvéért, meg sem várva a válaszokat. Ruth teát főzött, és megpróbált magához térni a megrázkódtatásból, amely az imént érte. Az volt a szerencséje, hogy a férfi vagy nem várt válaszokat, vagy ha mégis, akkor beérte igenekkel és nemekkel, de azokat az igeneket és nemeket olyan szomorúan és kétségbeesetten rebegte el a lány, hogy végtére Mr.

Bellinghamnek is feltűnt, hogy Ruth lelkiállapota bizony nem harmonizál az övével, és ezt meglehetősen nehezményezte.

– Ruth, elárulná, mi a fene ütött magába? Tegnap, amikor minden szürke volt és gyászos, és jómagam a pamlagon hevertem letaglózva az unalomtól, egész nap mást sem hallottam, mint az örömkitöréseit. Most meg, amikor hét ágra süt a nap, és a föld minden élőlénye örömtáncot jár, olyan képet vág, mint egy gyászhuszár. Egyszer igazán lehetne akkor jókedve, amikor nekem.

Ruth könnyezni kezdett, de szólni nem szólt, nem tudta volna szavakba foglalni a bensőjét mardosó érzést, amely abból fakadt, hogy most kezdett rájönni, minek is tartja őt háta mögött a fogadó díszes társasága. Biztos volt benne, hogy a férfit is ugyanolyan mélyen érintené a reggeli incidens, ha beszámolna róla. Aztán az is eszébe jutott, hogy ha elmondaná, mit tartanak róla a többiek, a férfi szemében csökkenne az ázsiója. Továbbá kicsinyesnek is tűnhetne, ha állandóan a férfi szemére hányná, mit kell kiállnia miatta.

Ugyan minek keserítsem meg az ő reggelét is – gondolta Ruth. – Meg kell próbálnom vidámnak lenni. Túl sokat foglalkozom magammal! Nem érnek annyit ezek a szörnyű pletykák, hogy elszomorítsam velük!

Minden erejét összeszedte, és megpróbált olyan vidámnak tűni, mint Mr. Bellingham, de abban a pillanatban, amikor megfeledkezett erőfeszítéséről, a sötét gondolatok ismét megrohanták; így korántsem lehetett olyan könnyű szívű és mulattató társasága a férfinak, mint azelőtt volt.

Sétálni indultak a hegyoldalban fekvő erdőségbe, és izgatottan léptek árnyas ösvényeire. Első pillantásra olyannak tűnt, mint a többi liget, de amikor felértek a csúcsra, és letekintettek a meredélyről a mélyben lágyan hajladozó lombokra, csaknem elállt a szavuk. Miután kigyönyörködték magukat, leereszkedtek a meredek hegyoldalon. A sziklák úgy sorakoztak a lábuk előtt, mintha márványlépcsők lennének. A lejtő olyan meredek volt, hogy nem győzték lábukkal fékezni a testüket, és még így is szinte futva értek le a hegy aljába. Zöld derengés fogadta őket; dél volt, és a delelőre ért napot még a madárkák is csöndes pihenővel ünnepelték meg lombos fedezékeikben. Ahogy továbbmentek, egy eldugott tavacskához érkeztek, amely fölé azoknak a fáknak a koronái borultak, amelyekre az imént még a magasból tekintettek. A tó

tükre egy szintben volt a földdel, így partról nem is beszélhetünk. Egy gém állt a közelben mozdulatlanul, de amint meglátta őket, elrugaszkodott a zöld lombok felé, hogy még magasabbra szárnyalva elvegyüljön az ég indigókékjében, és a fák lombjait legelgető bárányfelhők nyájában. Veronika nőtt a tavat körülvevő sekélyesben, de virágait alig lehetett látni a fák árnyékától. Csak a tó legközepe tükrözhette az eget sötétkéken, akárha magát a sötét ürességet tükrözte volna.

– Nézze! – mutatott a távolba Ruth. – Vízililiomok! Megyek, és szedek néhányat!

– Hagyja csak, majd én szedek magának! Arrafelé nagyon ingoványos a talaj. Maga csak üljön itt nyugodtan, keresve sem találna jobb páholyt ennél a zsombéknál.

Ruth nem ellenkezett. Megvárta, amíg a férfi egy bokrétával a kezében visszatér. Mr. Bellingham óvatosan levette a lányról a főkötőt, és anélkül hogy egy szót is szólt volna, elkezdte a hajába tűzögetni a virágokat. Ruth csendben tűrte, hogy a férfi egész kis koszorút rakjon a fejére, és szerelmes, boldog pillantásokkal díjazta ténykedését. A férfi olyan boldogan feledkezett bele a díszítésbe, akár egy gyermek a legújabb játékába, Ruthtól pedig mi sem állt volna távolabb, mint hogy ebből kizökkentse. Jó volt végre elfeledkezni a gondokról, és boldogan részt venni a férfi játékában. Amikor elkészült a művel, Mr. Bellingham így szólt:

– Készen is van! Jöjjön, és nézze meg magát a tóban, ott, ahol nem hináros. Jöjjön! El fog ámulni!

Ruth engedelmeskedett. Az eredmény még őt magát is meglepte. Bármennyire is szerény volt, saját szépsége meghökkentette, és egy pillanatra olyan boldogság fogta el a tükörképe láttán, mint amilyen a különösen szép tárgyak vagy dolgok láttán szokta. Azt, hogy bájos, eddig is tudta, de most úgy bámulta ezt a szépséget, mint valami nem hozzá tartozót, saját személyén túlit, hiszen létének lényege az érzelmeiben, a gondolataiban és a szeretetében nyugodott, nem abban a maszkban, amelyet arcként viselnie ráméretett.

Ott, a tóparton végre újra boldogok lehettek. Mr. Bellingham nem tudott betelni a lány szépségével, és ennek Ruth nagyon örült. A férfi büszke volt a lányra, akinek szépsége minden mást elhomályosított, ahogy fehér ruhájában ott állt a fák zöld háttere előtt, két hamvas orcája

a júniusi rózsa színében ragyogott. Feje körül a vízililiomok nagy, fehér virágai díszlettek, s kibomlott tincsei csak még bajosabbá tették az összhatást. Kedves arcával jobban lenyűgözte Mr. Bellinghamet, mint minden eddigi próbálkozásával, hogy szórakoztató lehessen.

De amint közeledtek a fogadóhoz, és Ruth kiszedegette a hajából a virágokat, hogy visszarakhassa a főkötőjét, úgy lett egyre kevésbé elegendő lelki békéje megtartásához, hogy legalább a férfit boldognak tudja; egyre mélyebbre süllyedt a szomorúság mocsarában.

– Nézze, Ruth – szólalt meg este Mr. Bellingham –, igazán elhagyhatná már azt a rossz szokását, hogy minden indok nélkül egyik percről a másikra búskomorságba esik. Csak az utóbbi fél órában legalább hússzor sóhajtott. Legyen egy kicsit vidámabb! Legalább rám legyen tekintettel, akinek ezen az isten háta mögötti helyen nincs más társasága!

– Bocsásson meg – szipogott Ruth, akinek megint eszébe jutott, hogy milyen unalmas társaság lehet állandóan lógó orrával a férfi számára. – Lenne olyan kedves, és megtanítana azokra a kártyajátékokra, amelyekről tegnap beszélt? Ígérem, ma figyelni fogok! – mondta bűnbánóan.

Halk, doromboló hangja megtette a hatását. A férfi azon nyomban kártyáért csöngetett, és elfeledkezett arról, hogy a világon létezik szomorúság vagy bánat; hiszen nincs is annál jobb mulatság, mint a kártya mágiájába beavatni egy ilyen gyönyörű, tudatlan teremtést.

– Ennyi elég lesz mára, kis oktondim! Az ügyetlenségén annyit nevettem, hogy belesajdult a fejem – hevert el a férfi a kanapén az újabb sikertelen kártyaóra után.

– Hadd tegyem a hűs tenyerem a homlokára, ahogy szegény anyám tette, ha fejfájás gyötört! – ült mellé a lány.

A férfi némán hagyta, hogy Ruth simogassa. Arca kívül esett a lámpa fénykörén, szeme lecsukódott, nem szólt többet; úgy tűnt, elaludt. A lány elfújta a gyertyákat, és egy darabig némán ült a fiatalember mellett, remélve, hogy mire felkel, a fejfájása is elmúlik. A szoba lassan hűlni kezdett az esti levegőtől, de a lány nem akarta semmivel felébreszteni a férfit. Ezért aztán az alvóra terítette a kendőjét, amelyet a délutáni sétából visszaérve a szék karfájára dobott. Most lett volna ideje gondolkozni, de sem ereje, sem kedve nem volt hozzá. Mr. Bellingham egy idő után furcsán kezdte venni a levegőt, zihált és fuldoklott. Ruth egyre nö-

vekvő aggodalommal hallgatta egy ideig, aztán úgy döntött, mégis felébreszti.

A férfi üveges szemekkel meredt rá, és testét a hideg rázta. Ennek fele sem tréfa. Ruth segítséget szeretett volna hívni, de az egész háznép aludt, kivéve azt az egy szolgálólányt, aki ilyen késői órán még roszszabbul beszélt angolul, mint nappal, és Ruth minden kérdésére csak azt tudta válaszolni, hogy „igen, hölgyem, természetesen”.

Ruth egész éjjel virrasztott a férfi mellett, aki egyre csak nyögött és forgolódott, magas láza lehetett, mert félrebeszélt. Ilyen súlyos betegséggel szegény lány még nem találkozott. Az őt ért sérelem hirtelen nagyon távoli lett, hiszen nemcsak a becsület, hanem egy emberélet forgott kockán, méghozzá a szívéhez oly közeli emberé. Csak a jelen számított. Amikor odakint motozni kezdett a személyzet, Ruth elindult, hogy megkeresse Mrs. Morgant. Az asszony nyers, bántóan durva modorban beszélt a lánnyal, amikor Mr. Bellingham nem volt a közelben, hogy segítségére siessen, s ez mindig megdöbbentette a lányt.

– Mrs. Morgan – ült le a lány a fogadósné kis szobájában, mert minden erő kifutott hirtelen a lábából –, attól tartok, Mr. Bellingham súlyos beteg – zokogta, de aztán újra visszanyerte az önuralmát. – Mit tegyek? Egész éjjel önkívületben volt, az állapota nagyon aggasztó és furcsa, ma reggel is szinte egész kivetkőzött magából – nézett Mrs. Morganre, akár egy mindentudó bölcsre.

– Igenis, kisasszony, vagyis hölgyem, gondolom, mennyire megviselte ez az egész, de ne sírjon, attól nem lesz könnyebb, nem bizony! Megyek, és megnézem a fiatalurat a saját szememmel, aztán eldöntöm, kell-e doktort hívatni.

Mrs. Morgan, sarkában Ruthszal, elindult az emeletre. Amikor beléptek a beteg szobájába, Mr. Bellinghamet az ágyán ülve találták. Meglehetősen feldúltan Rutht kereste:

– Ruth! Az isten szerelmére, hol volt?! Egy percre se hagyjon egyedül! – nyögte, majd visszahanyatlott a párnái közé, és újra elvesztette eszméletét. Mrs. Morgan kérdezhetett tőle akármit, úgy tűnt, nem jutnak el a tudatáig a szavak.

– Ennek fele se tréfa! Orvosért küldetek most azonnal! Ha Isten is megsegél bennünket, egy-két óra múlva Itt is lesz.

– Olyan soká?! – fakadt ki Ruth, akin egyre inkább úrrá lett az aggodalom.

– Hamarabb biztosan nem! Llanglâsban lakik, ami cirka nyolc-kilenc mérföld innen. Ha egyáltalán otthon van, mert az is lehet, hogy kinn jár a körzetében, ami újabb kilenc mérföld távolságot jelent. Már szalasztóm is érte az egyik legényem, póni háton vág neki, hogy mihamarabb odaérjen – mondta Mrs. Morgan, és ezekkel a szavakkal távozott is. Nem tehetett többet egyikük sem. Mr. Bellingham ismét mély álomba zuhant. Ruth az ágya szélére telepedett, és ott gubbasztott az elsötétített szobában. Odakinn a folyosón már javában zajlott az élet, innen-onnan csengetések hallatszottak, és edénycsörömpölés jelezte, hogy úton a finom harapnivaló. Mrs. Morgan aznap sem felejtett el reggelit küldetni a lánynak, de a szobalány hiába kínálta, Ruth fintorogva tolta félre a tányért: egy falat sem ment volna le a torkán. A szobalány nem is erősködött. Ruthnak soha ilyen hosszú délelőttje nem volt még. Fél füllel hallotta, ahogy az ablak alatt kocsikon vagy lóháton ülve ki-ki az aznapi túraútját tervezgeti izgatottan. Egyszer még ki is pillantott bánatos és meggyötört képpel a sötétítő résén, de lelkiállapotához sehogy sem illett a szikrázó napfény, a szoba sötét és hűvös belső tere jobban megfelelt hangulatának.

Hosszú órák múlva az ajtóban végre megjelent az orvos. Leült a beteg ágya szélére, jó alaposan megszemlélte, majd kérdéseket tett fel neki, de mivel összefüggő válaszban nem is reménykedhetett, Rutht kezdte faggatni a tünetekről. De amikor Ruthon volt a kérdezés sora, a kór-ismét illetőleg nem kapott semmiféle felvilágosítást, ám amilyen reménytelenül ingatta a fejét a doktor, abból nem sok jót szűrt le. Az orvos intett Mrs. Morgannek, hogy kövesse, aztán mindketten levonultak a fogadósné saját szobájába, és Ruth úgy egyedül maradt, mint egy órával azelőtt, a különbség mindössze annyi volt, hogy ez alkalommal sokkal jobban rettegett.

– Súlyos esettel állunk szemben, nagy a baj – vágott a közepébe az orvos, amikor kettesben maradt a házigazdával.

– Úgy tűnik, agyhártyagyulladása van.

– Ki gondolta volna, hiszen majd' kicsattant az egészségtől!

– Minél robusztusabb és egészségesebb valaki, annál jobban megviseli, ha a betegség ledönt a lábáról. Feltételezem, hogy ez most sem lesz

másképp. Nagyon gondos ápolást igényel. Van hozzátartozója? Az a kis hölgy odalenn? Feltételezem, hogy a húga, mert túl fiatal ahhoz, hogy a férfi hitvese legyen.

– Még hogy a húga! Ne legyen naiv, Mr. Jones! Amikor ezek a fiatalemberek nem férnek a bőrükbe, jobb, ha az olyan vén szamarak, mint mi, inkább behunyjuk a szemünket. De ez a lány valahogy tetszik nekem, olyan védtelen, olyan ártatlan fiatal teremtés, hogy – bár az erkölcsi törvények azt diktálnák –, mégsem tudom megvetni, és sokszor azt veszem észre magamon, hogy akaratom ellenére már szinte kedves vagyok vele.

Mrs. Morgan tovább folytatta volna kiselőadását a gondolataiba merülő orvosnak, ha nem szakította volna meg egy bátortalan kopogtatás, amelynek hatására Mrs. Morgan elfeledkezett a szentenciákról, és az orvos is szüneteltette egy pillanatra a lehetséges gyógymódokon való töprengést.

– Jöjjön be! – szólt ki Mrs. Morgan éles hangon, mire a holtsápadt Ruth belépett az ajtón. Bár egész testében remegett, arcára mégis az a méltóság ült ki, amely csak a tragédiák főhőseinek jár.

– Kérem, uram, esedezem, mondja el, mit tehetek Mr. Bellingham egészségéért, és én olyan szigorúan be fogom tartani az előírásait, mint a tízparancsolatot. Korábban piócákat emlegetett; ha attól jobban lesz, szívesen kezelem velük Mr. Bellinghamet. Mondja, mit tegyek, és már teszem is!

Ruth arckifejezése, hanglejtése és egész kiállása komolyságot tükrözött, és valamiféle halálos nyugalmat, mintha a csapás megacélozta volna szívét. Az orvos váratlanul egyfajta tisztelettel a hangjában szólt Ruthhoz; olyan tisztelettel, amelyet még odafenn sem használt, pedig akkor még abban a hiszemben volt, hogy a beteg húgával beszél. Ruth komoly arccal hallgatta végig az orvos instrukcióit; némelyiket félhangosan megismételte, hogy biztos legyen benne, megértette. Aztán odabiccentett az orvosnak és Mrs. Morgannek is, majd elhagyta a szobát.

– Nem mindennapi teremtés! – jegyezte meg Mr. Jones. – De akárhogy is legyen, túl fiatal még egy ekkora teherhez. Ismeri valamelyik közelebbi hozzátartozóját az úrnak?

– Sajnos, igen. Az anyja olyan dölyfös perszóna, hogy ki kellene tömni és mutogatni! Tavaly Walesbe utaztában itt szállt meg. Ha hiszi,

ha nem, semmi sem volt elég jó neki! Egy igazi sznob! Itt is hagyott néhány könyvet és ruhát maga után. (A szolgálólánya ugyanolyan kényes dámának adta ki magát, mint az asszonya, és ahelyett hogy a feladatait látta volna el, inkább kiruccant a zöldbe a lakájokkal). Kaptam néhány levelet is Mr. Bellingham édesanyjától. Ott vannak a többi irat között a fiókban.

– Akkor ajánlom, hogy sürgősen ragadjon tollat, és tájékoztassa az anyát a fia állapotáról!

– Talán nem lenne túl nagy kérés, ha magával íratnám meg a levelet. Tudja az én angolságom, különösen írásban, hagy némi kívánnivalót maga után.

Az orvos egykettőre megírta a levelet, és hogy időt spóroljanak, ő adta fel saját kezűleg a Ilanglâsi postán.

Hetedik fejezet

Ruth félretett minden múlttal vagy jövővel kapcsolatos gondolatot, mindent, ami zavarta volna feladata ellátásában. Nem volt gyakorlata a betegápolásban, de szerelmének ereje pótolta ezt a hiányosságát. A szobát szinte soha nem hagyta el; kényszerítette magát az evésre, hogy legyen ereje ellátni feladatát. Még a kitörni készülő sírást is visszafojtotta, mert az is elvonta volna a figyelmét a nagybetegről. Figyelt, várakozott és imádkozott. Imádkozott, de olyan átéléssel, hogy önmagát is elfelejtve csak Isten nagysága lebegett előtte, és annak a férfinak a képe, akinek most a legnagyobb szüksége van a Mindenható segítségére.

A nappalok, a nyári nappalok és az éjszakák egybefolytak az elsötétített szobában, az időérzéke csődöt mondott. Egyik nap aztán Mrs. Morgan kopogott be hozzá, és kihívta a hálószobák mellett futó tornácra. Ruth káprázó szemmel, lábujjhegyen sietett ki hozzá.

– Hamarosan megérkezik! – suttogta az asszony, és izgalmában még azt is elfelejtette, hogy a lány azt sem tudta, hogy levelet küldtek Mrs. Bellinghamnek.

– Ki érkezik meg hamarosan? – kérdezett vissza Ruth. Csakhamar megkapta a választ, amely szívébe újabb bizonytalanságot és ezzel

együtt rettegést csempészett. Mr. Bellingham anyja érkezik személyesen; az az asszony, akiről a férfi mindig úgy beszélt, mint egy fensőbb ítélőszékről, s akinek a szava többet jelent bárki másénál.

– Jaj, most mit tegyek? Biztos nagyon dühös lesz rám – bújt elő Ruthból az ijedt gyermek, aki még mindig másoktól függ. Azt is érezte, hogy Mrs. Morgan tálalásán is sok múlik majd.

A fogadósné egy kissé elbizonytalanodott. Berzenkedett a gondolattól, hogy egy ilyen erkölcscsősz asszony, mint Mrs. Bellingham, a fogadóját kuplerájnak nézze, lévén ő szemet hunyt a hölgy kedves fia és a barátnője közötti kapcsolat fölött. Igencsak hajlott arra, hogy Ruth – a saját érdekében is –, ha lehet, ne kerüljön a nagysága szeme elé. Mrs. Bellingham úgy robogott be a betegszobába, ahogy szegény Ruth, akiről az asszony mit sem sejtett, sohasem tette volna. Eközben Ruth egy félreeső üres szobában húzta meg magát, ahol végre kitörhetett belőle a zokogás, amely hosszú napok óta növekedett benne. Soha életében nem sírt ilyen hevesen. Aztán lassan elnyomta őt a fáradtság és a sírás. Öntudatlanul végigaludta a napot. Estébe hajlott már a délután, amikor felriadt, és nyomban bűntudat ülte meg szívét, amiért hagyta, hogy így leterítse a fáradtság, mert még mindig abban reménykedett, hogy szükség lehet segítő kezeire a beteg körül. Megvárta, amíg lemegy a nap és besötétedik, aztán lelopódzott Mrs. Morgan szobájába.

– Bejöhetek? – dugta be az orrát.

Jenny Morgan éppen furcsa hieroglifákat vésett egy papírra: a kiadásokat és a bevételeket könyvelte be.

– Jöjjön! – vakkantott gorombán, de Ruth ennek ellenére hálás volt neki, hogy bokros teendői mellett időt szakít rá.

– Megtudhatnám, hogy van Mr. Bellingham? Talán be is mehetnék hozzá.

– Eszébe ne jusson! Még Ness, a szobalány sem fér be, lassan már egy szalmaszálat sem lehet leejteni, nemhogy takarítani tudna! Mrs. Bellingham magával hozta a szolgálólányát, a házi nővérkéjüket és Mr. Bellingham inasát. Képzelheti, ennyi embernek csak csomagból mennyi van! Akár egy hegy! A betegnek vízágyat hozatnak, és holnap megérkezik a háziorvosuk egyenesen Londonból, mintha a szalmaágy és Dr. Jones nem lenne elég jó! Még engem sem enged be az a házisárkány, nemhogy magát! Ne is álmodjon róla!

Ruth mélyet sóhajtva, nehéz szívvel tudomásul vette a dolgot.

– Legalább azt árulja el, jobban van-e már! – kérte végül.

– Honnan tudjam én azt, kisasszony?! Nem most mondtam, hogy engem sem engednek a közelébe? Mr. Jones szerint a mai éjszaka fordulópont lehet a beteg állapotában, de én kételkedem benne, hiszen ma van negyedik napja, hogy az úr az ágyat nyomja, a betegségek fordulópontja pedig mindig páratlan napokra esik, nem párosakra, ki hallott már ilyet! Szerintem vagy az ötödik, vagy a hetedik napon várható változás, ezt elhiheti nekem. És az a finom londoni orvos aratja majd le a babérokat szegény Mr. Jones helyett! Bár, ha engem kérdez, ne számítson semmi jóra Gelert[15] sem vonyított hiába. Te jó ég! Magát meg mi lelte? El ne ájuljon itt nekem! – Éles hangja felrázta Rutht abból a tompultságból, amely az asszony szavai hallatán rátelepedett. Lerogyott a kanapéra, és egy hang sem jött ki a torkán. Forgott vele az egész szoba. Elesettsége végül még Mrs. Morgan kemény szívét is meglágyította.

– Úgy látom, magácskára ráférne egy csésze tea, de rá ám! A fülükön ülnek ezek a naplopó cselédek?! – csapott a csengőre nagy hévvel, majd kiállt az ajtó elé, és walesiül adta ki parancsait Gwennek, Nestnek és a három-négy másik hol kedves, hol barátságtalan, hol lompos cselédnek.

Behozták a teáját, ami meglehetősen nagy előzékenységnek számított, különösen egy ilyen helyen, ahol a kedvességet csak hírből ismerték. A tea mellé harapnivaló is Járt, nem is kevés. De az a szeretet, ahogy a kipirult, kedves felszolgálólány evésre biztatta, és Mrs. Morgan aggódó figyelme, ahogy megfeddte, amikor észrevette, hogy hozzá sem nyúlt a pirítóshoz (amelyről Ruth kissé hiányolta a vajat), jobb hatással voltak lelkiállapotára, mint maga a tea. Reménykedni kezdett, és várta a másnap reggelt, amikor vágyai talán valóra is válnak. Ám hiába mondták neki, hogy a szobát, ahol délután lefeküdt, éjszaka is használhatja.

---

[15] Gelert: a kutya neve William Robert Spencer (1770-1834) balladájában, *Az agár hantjában.* A ballada szerint a vétlen kutyát a gazdája ölte meg, mert azt hitte, megtámadta a gyermekeit. Valóságban az ellenkezője történt: a kutya védte meg gyermekei életét a farkastól. Tévedésére a gazda csak akkor jött rá, amikor a kutya utolsó vonításával felébresztette a gyermekeket.

Hogy is hajthatta volna álomra a fejét aznap, vagy bármelyik nap az évben, amikor egy szívéhez közeli ember élete egy hajszálon függött. Ehelyett a betegszobához osont, amikor a ház kissé elcsendesedett, és fülét az ajtóhoz tapasztotta, mert belépni nem mert. Bentről jövésmenést hallott, fojtott parancsokat: hol ezt, hol azt kértek, aztán a szoba lassan elcsendesedett. Miután meggyőződött róla, hogy nemcsak a beteg, de talán még a beteg mellett virrasztó szolga is elalhatott, kiszökött a tornácra. A szemben lévő vastag téglafalba két ablak volt vájva, amelyek párkányán vaskos szárú muskátlik nyújtóztatták a fény felé leveleiket. Mr. Bellingham szobájának ablaka résnyire nyitva volt. Az esti, lágy szellő még egyszer megkavarta a langyos levegőt, aztán már nem mozdult semmi. Nyár volt, és az évszakhoz illően sötétség helyett derengő szürkeség honolt a tájon, amely csak arra volt elegendő, hogy kivonja a színeket a tárgyakból, de formáik körvonala élesen látszott. Az ablakokkal szembeni falra tompa fény pallója hullott, és mély árnyak szürkéje tette még cifrábbá a muskátli hajtások csipkéjét. Ruth leült a földre, közel az ajtóhoz, oda, ahová nem esett fény. Minden egyes porcikájával figyelt, de nem hallott egyebet, csak szíve kitartó, tompa, ritmusos kalapácsverését. Hiába próbálta csillapítani, csak még gyorsabban vert. Aztán valami beteggondozáshoz nem illő selyemruha zizzenésére lett figyelmes. Létezése teljesen ráhangolódott az ápolásra, és ami Mr. Bellinghamet zavarhatta, az ő fülét is sértette. Talán a beteg mellett virrasztó hölgy helyet vagy ülésmódot változtatott, mert azután újra halotti csend ereszkedett a szobára. Még a lágy esti szél is kifutott a faluból, hogy a hegyi utak szerpentinjén elzúgjon a távolba. Ruth felállt, de olyan finoman, mintha csak egy árnyék volna, és a nyitott ablakhoz lépett, hogy csillapítsa vadul kalapáló szívét. Odakinn, a hűs ég alatt, amelyet inkább a felhők köd emlékei, mint valódi felhők borítottak, távoli hegyormok állottak őrt sötéten az alvó falu körül, akár komoly óriások, akik az idők végezetéig ugyanígy fognak állni. Fekete, kör alakú foltokat vett észre, amelyekről eszébe jutottak a „Cwm”-ek, vagyis a völgyek, ahol kedvesével fürödtek a napfényben és a boldogságban. Akkor biztos volt benne, hogy e föld a végtelen boldogságnak és ragyogásnak van szentelve. Aztán arra gondolt, hogy egy ilyen gyönyörű vidékre sem baj, sem bánat nem teheti be a lábát, hiszen a hegyek óriásai elűznék. De azóta rá kellett jönnie, hogy nincs vidék, ahol ne verhetne

tanyát a gyász. A baj villámcsapásként érkezik, és ugyanúgy belecsap egy hegyi kunyhóba, mint egy városi bérkaszárnyába, ugyanúgy lecsap a szegények viskójára, mint a gazdagok palotájára. A fogadó kertje nappal a szivárvány minden színét felvonultatta; a dús földben szinte gondozás nélkül, maguktól nőttek a virágok. A fehér rózsák még most is keresztülderengtek a szürkületen, de a vörösek feloldódtak az árnyékokban. Az alacsonyan fekvő kert és a hegyek között rétek látszottak. Ruth sokáig bámulta a tájat, keresgélve a körvonalakat. Aztán fiókacsipogásra lett figyelmes, amely a házra körben fölfutó borostyánra rakott fészkek egyikéből érkezett, de az anyamadár lágy tollaival betakargatva gyorsan megnyugtathatta rémült fiát, mert az kisvártatva abbahagyta a hangoskodást. Ha a fióka visszaaludt is, a kifejlett madarak már a hajnalt érezték, és egyik ágról a másikra ugrálva hangosan ünnepelni kezdték. A horizont fölött lógó párafüggöny ezüst felhővé vastagodott, és úgy tűnt, mintha a világ szélén lógna. Aztán a következő pillanatban rózsaszínre változott a menny felé szökő csúcsok mögött. Végül a nap vöröslő korongja is megmutatta magát, és hosszú sugarával, mint egy karmester a pálcájával, megadta a jelet, hogy rázendíthet a természet nagy, boldog kórusa, amelyet valami titokzatos, föld felől szálló zümmögő kórus kísért. A lágy szellő is visszamerészkedett a kertbe éjszakai búvóhelyéről, a hegyek közül, hogy csókjaival sorra felébressze a csukott szemmel szunnyadó bimbókat. Ruth megkönnyebbülve felsóhajtott, örült, hogy elmúlt egy újabb éj, és reménykedett benne, hogy nem kell már sokáig szorongania. Szinte felőrölte az az átkozott bizonytalanság, amely most is elfogta, amint a betegre gondolt. Az izgatottságtól majdnem elalélt; azt érezte, hogy félredobva óvatosságát beront a betegszobába, hogy saját szemével győződjön meg kedvese állapotáról. Ekkor hallotta meg az első zajokat odabentről. E zajok nem árulkodtak kapkodásról – semmi nem utalt arra, hogy bármi tragédia történt volna az éj folyamán –, aztán megint csend lett. Leült a padlóra, fejét a falnak vetette, és átkarolta felhúzott lábszárát. Várnia kellett. Újabb zajok jutottak el füléhez, ahogy Mr. Bellingham felébredt hosszú, egészséget hozó, mély, pihentető álmából. Az anyja virrasztott mellette egész éjjel, és hosszú idő után most mert újra megmoccanni. Aztán fojtott hangon parancsokat adott az öreg nővérnek, aki az imént még egy karosszékben szundított, de máris kész volt teljesíteni úrnője minden utasítását. Mrs.

Bellingham lábujjhegyen az ajtóhoz ment, és közben halkan korholta magát, amiért ropognak a csontok öreg, elgémberedett tagjaiban. Nem akart mást, csak az egész éjszakás virrasztás után egy kicsit fellélegezni. Most, hogy érezte, a beteg állapota jobbra fordult, végre egy kicsit magára is mert gondolni, saját testi szükségleteire és kényelmetlenségeire, amelyeket a válságos helyzetben észre sem vett. Az ajtóhoz lépett, és rátette a kezét a kilincsre. Ruth a sarokpánt első nyikorgására talpra ugrott. Ajka egészen megdagadt, szinte mozdítani sem tudta a fejébe szaladó vértől. Hirtelen azt hitte, meg sem tud szólalni.

– Hogy van a fiatalúr? – kérdezte végül halkan.

Mrs. Bellingham először meglepődött a lány váratlan felbukkanásán, aki olyan hirtelen termett előtte, mintha a földből nőtt volna ki, de hamar visszanyerte lélekjelenlétét és büszkeségét, éles szemmel egy pillanat alatt átlátva a helyzetet. Előtte állt a lány, aki bűnös lelkével letérítette fiát a helyes útról, és így akadályt gördített az általa olyannyira vágyott frigy elé, amelyet a fiának megálmodott Miss Duncombe-bal. Itt volt hát a fia halálos betegségének valódi okozója, a lány, akitől jó lesz minél előbb megszabadulni.

Mrs. Bellingham félrerakta jólneveltségét, és úgy döntött, most az egyszer nem fog válaszolni a feltett kérdésre, hanem levegőnek nézve a lányt továbbmegy, de Ruth csak erősködött:

– Az isten szerelmére, asszonyom, kérem, beszéljem! Ugye, jobban van?

Mivel attól tartott, hogy a felzaklatott teremtés addig nem engedné vissza a szobába, amíg kérdésére választ nem kap, inkább úgy döntött, válaszol.

– Jól aludt, az állapota javulóban.

– Köszönöm, magasságos Istenem! – nyögte Ruth, és a falnak hanyatlott.

Ám ez már sok volt Mrs. Bellingham fülének. Majdnem rosszul lett, amikor meghallotta, hogy ez a cafka Istennek mond hálát a fia életéért. Mintha bármi köze lenne hozzá! Egy ilyen lány ne rebegjen hálát a Mindenhatóhoz az ő fiáért! Mrs. Bellingham gőgös pillantást vetett rá. Dermesztő tekintetétől a lány megborzongott, és szeretett volna minél előbb kikerülni a hatósugarából.

– Nézze, ifjú hölgy, ha egy kis illendőség és jóérzés szorult magába, akkor nem akar erőnek erejével betolakodni a fiam betegszobájába – mondta, majd heves ellenszegülésre számítva elhallgatott. Mrs. Bellingham nem ismerte még Rutht, nem ismerhette hát a szívében lakozó végtelen bizalmat sem. A lánynak nem számított más, csak az, hogy a fiatalúr jobban van, és életben marad. Számára most már rendben volt a világ. Azt hitte, hogy Mr. Bellingham, amint felerősödik, küldetni fog érte, mert nem bírja ki nélküle; és olyannyira fog erősködni, hogy végül még Mrs. Bellingham is meghajol fia kívánsága előtt. A lány biztos volt benne, hogy kedvese jelenleg olyan gyenge, hogy talán még magáról sem tud igazán, nemhogy a körülötte lévő világról. Mégis: semmi sem tette volna boldogabbá, mint ha megengedték volna neki, hogy a beteg közelében maradjon; és talán Mr. Bellingham is ezt szerette volna. Félszegen félrehúzódott, és visszaengedte Mrs. Bellinghamet a szobába.

Ruth nem tudott eltávolodni az ajtótól, így talált rá Mrs. Morgan.

– Kérem, kisasszony, ez nem járja! Nem tapadhat így rá más ajtajára! Mrs. Bellingham is fölöttébb nehezményezi a dolgot, és igen kemény szavakkal emlegette. A fogadóm jó híre érdekében arra kell kérnem, hogy sürgősen térjen vissza abba a szobába, amelyet tegnap este a rendelkezésére bocsátottam. Ahelyett hogy ott időzött volna, idejött, hogy Mrs. Bellinghamet inzultálja, amikor pedig tudja, hogy milyen nehéz eset! Ez nem volt szép magától, igazán meghálálhatta volna az öreg Jenny Morgan nagylelkűségét.

Ruth lehajtott fejjel, akár egy leszidott kisgyerek, hagyta, hogy a kitartóan tovább morgó Mrs. Morgan a szobájába kísérje. Ám az asszony, miután kiadta minden mérgét, szokásához híven megenyhült, és lágyabb hangnemben folytatta:

– Most pedig legyen jó kislány, és húzza meg magát ebben a szobában. Ígérem, a reggelivel híreket is küldetek önnek az úr állapotáról. Emellett sétálni is akkor mehet ki, amikor csak kedve tartja, csak arra kérem, hogy inkább a hátsó ajtót használja, így megspórolhat nekem egy botrányt!

Ruth egy szóval sem ellenkezett, bevonult szobájába, akár egy rab, és hagyta, hogy rácsukják az ajtót. De nemcsak aznap nem dugta ki az orrát, a rákövetkezőn, és még sok-sok napon keresztül sem. Csak ami-

kor eljött az éj, és minden elcsendesedett, a kis, barna egerekkel együtt merészkedett elő rejtekéből, és surrant a betegszoba ajtajához, ahol kedvese lélegzetét fülelte. Egyetlen sóhajtásából, egyetlen hangszínéből meg tudta mondani, hogyan érzi magát a férfi, aki a szívét rabul ejtette. Sokszor elfogta a vágy, hogy láthassa Mr. Bellinghamet, de mindig türelemre intette magát. Bízott abban, hogy amint jobban lesz, és nem lesz szüksége állandó felügyeletre, kedvese küldetni fog érte. Akkor elmondhatja majd neki, mennyit szenvedett a magánytól, de megérte minden szenvedés, mert a férfit épségben láthatja viszont. Még ha Jobbik eszével belátta is az elszakadás szükségességét, szíve alaposan megsínylette azt. Szegény Ruth, sorsa parancsára légvárakat épített, amelyek hiába értek egészen a mennyboltig, ha végtére is az egész nem volt több csalfa illúziónál.

Nyolcadik fejezet

Hogy Mr. Bellingham mégsem gyógyult a kellő gyorsasággal, az elsősorban a felügyeletére rendelt kényeskedő cselédlány számlájára volt írható. A beteg utálkozva fordult el az étel látványától is, igaz, a fogadó kosztját még egészségesen sem nagyon szerette. Hiába mondták neki, hogy Simpson, az anyja szolgálólánya a főzés minden fázisát felügyelte. A fiatalúr mindig talált benne valami kivetnivalót, és még a legínycsiklandozóbb falatokat is érintetlenül küldette vissza, amin Mrs. Morgan nem győzött bosszankodni. Mr. Bellingham édesanyja ilyenkor aztán jobbnak látta befogni a fülét, és a fiáét is, mindaddig, amíg az meg nem erősödik annyira, hogy elhagyhassák ezt a koszfészket.

– Úgy látom, ma már határozottan jobban vagy – mondta neki az anyja, amikor a szolgája odatolta kanapéját a hálószobaablak elé. – Holnap már el is hagyhatod a szobát.

– Ha tudnám, hogy elutazunk, már ma talpra állnék! De be vagyok ide zárva! Ez egy kibírhatatlan hely, itt sohasem fogok meggyógyulni.

Mrs. Bellingham, hallva e kifakadást, azonnal orvosért küldetett, hogy megvitassa vele, szállítható állapotban van-e a fiacskája. Az orvos, aki előtte Mrs. Morgan panaszait is meghallgatta ugyanezzel a konklúzióval, rögvest beleegyezett az utaztatásba. Miután a doktor elment, Mrs. Bellingham néhányszor megköszörülte torkát. Mivel Mr. Bellingham ismerte már anyját, mint a rossz pénzt, idegesen pislogva várta, miféle kényes téma kerül terítékre.

– Henry, van valami, amiről beszélnem kell veled. Én magam nem is hozakodtam volna elő vele, ha nem ennyire szemtelen ez a lány. Remélem, nem kényszerítesz arra, hogy kimondjam, amire célzok.

Mr. Bellingham hirtelen a fal felé fordult, nehogy anyja olvasni tudjon a szeméből, bár Mrs. Bellingham túlságosan feszült volt ahhoz, hogy a fia tekintetét fürkéssze.

– Én igyekeztem, fiam, ügyet sem vetni a dologra, ami igencsak nehéz volt, tekintve, hogy Mrs. Mason milyen hangosan kürtölte világgá

az esetet. Zengett tőle egész Fordham! Az meg különösen nem volt ínyemre, hogy… hogyan is fejezzem ki magam… egy ilyen szégyentelen teremtést hoztak hírbe veled… Bocsáss meg, Henry, mit is mondtál?

– Ruth nem szégyentelen teremtés. Igazságtalan, anyám!

– Drága fiam, remélem, nem akarod őt úgy beállítani, mint az erkölcs mintaképét?

– Nem, anyám, egyszerűen csak annyit akarok mondani, hogy én vezettem félre, én…

– Semmi kedvem a lány egész jellemrajzát feltérképezni? –jelentette ki Mrs. Bellingham azzal a méltóságteljes felsőbbrendűséggel, amellyel gyerekkora óta mindig tudott hatni fiára, persze csak akkor, ha Mr. Bellingham nem volt túl vérmes hangulatban. Ott, abban a percben gyenge volt ahhoz, hogy szembeszálljon anyjával, és nagy nehezen meggyőzze.

– Ahogyan utaltam is rá, egyáltalán nem érdekel, hogy te akarsz az ügy fekete báránya lenni, amióta módom nyílt személyesen is megismerni a hölgy tolakodó, udvariatlan természetét, amely a tapintat minden formáját nélkülözi.

– Miről beszél, anyám? – kiáltott fel Mr. Bellingham.

– Arról, fiam, hogy egyik reggel, miután az egész éjszakát végigvirrasztottam az ágyad mellett, és egy kis friss levegőt akartam szívni odakinn, ez a perszóna elém perdült, és ragaszkodott hozzá, hogy beszéljen velem. Annyira erőszakos volt és pimasz, hogy azonnal panaszt tettem Mrs. Morgannél.

– Ruth egyáltalán nem pimasz vagy erőszakos, inkább csak ügyetlen. Kétségbe lehetett esve, azért faggatózott – védte meg a lányt a fiatalember, de máris belefáradt a vitába, és azt kívánta, bárcsak soha el sem kezdődött volna ez a beszélgetés. Mióta konstatálta anyja felbukkanását, számított erre a csörtére, és fején a legkülönfélébb tervek és magyarázatok suhantak át, de ahhoz már nem volt elég ereje, hogy mérlegelve kiválassza közülük a legjobbat, és azt ki is dolgozza. Csak várta a napot, amikor jobb bőrben lesz. Nem is szeretett belegondolni, hogy szegény lányt és ráadásul saját magát milyen szép kis kalamajkába sodorta, és ha mégis eszébe jutott, legszívesebben falba verte volna a fejét. A maga ernyedt módján – ahogyan minden mással foglalkozott, amely nem a mindennapi kényelmét szolgálta – azt kívánta, bárcsak sohase ta-

lálkozott volna Ruthszal. Kapcsolatukat meglehetősen kínosnak és elhibázottnak ítélte. De mindezen kellemetlen gondolatok ellenére, amelyek Ruth személyéhez kötődtek, azt azért mégsem állhatta, hogy a lányt ócsárolják. Ebből valamennyit bizonyára anyja is megérezhetett, mert jobbnak látta sürgősen hangnemet és taktikát váltani.

– Rendben, hagyjuk a kisasszony modorának kritizálását, és térjünk vissza a közöttetek lévő bűnös viszonyra, amely, semmilyen szempontból sem védhető. Remélem, hogy betegséged ellenére maradt még benned annyi jóérzés, hogy szegény anyádat nem akarod egy fedél alá kényszeríteni ezzel a bukott nővel, hogy a nap bármelyik percében belébotolhassak? – tette fel a kérdést, de hiába tartott egy rövidke szünetet, választ nem kapott rá. – Újra felteszem a kérdést, egyszerű, eldöntendő formában: szerinted helyes ez?

– Nem, anyám, minden bizonnyal meglehetősen helytelen – felelte mélabúsan.

– Mégis úgy látom, hogy semmi jóra nem számíthatok tőled! A viselkedésedből arra következtetek, hogy a problémát legszívesebben úgy oldanád meg, hogy engem kihajítanál innen, ti pedig tovább folytatnátok bűnös játékaitokat!

Mr. Bellingham újra csak hallgatott, és egyre kényelmetlenebbül érezte magát; de kényelmetlenségének okozója elsősorban nem az anyja volt, hanem a kis Ruth. Végül megeredt a nyelve:

– Ne nehezítse meg a dolgomat, anyám, eszem ágában sincs elűzni magát, vagy megbántani azok után, amit értem tett. Mindamellett Ruth korántsem olyan bűnös lélek, mint amilyennek feltünteti, de eszem ágában sincs elvárni, hogy újra találkozzon vele. Ha tudna rá módot, hogy elegánsan pontot tehessek az ügy végére, kérem, ossza meg velem. Bánom is én, csak ne nyaggasson többet vele, amikor olyan gyenge vagyok. Tegyen, amit akar, küldje el, csak ne gázoljon a lelkébe; aztán ne halljak többet a dologról, torkig vagyok az egész históriával! Legalább addig ne kínozzon vele, amíg itt darvadozom, ebben a börtönben, képtelenül arra, hogy megvédjem magam.

– Ne aggódj, kisfiam!

– Már hogyne aggódnék! Azt hiszi, nekem nincs szívem, és nem sajnálom Rutht? Mindamellett tényleg le akarom zárni a vele folytatott viszonyt.

– Ne legyél olyan szigorú magadhoz, fiam! Csínján az önváddal, legalább amíg ilyen beteg vagy! A megbánás nemes dolog, de engem semmi sem térít el attól a meggyőződésemtől, hogy ő csavarta el a fejed valami alantas praktikával! De ahogy te is mondtad, mindent el lehet intézni elegánsan. Bevallom neked, hogy igencsak bántott a dolog, amikor először tudomást szereztem az afférotokról, és azóta ezt a lányt… De hagyjuk, lakatot teszek a számra, mert látom rajtad, hogy bánt, ha ócsárlom. Hálát adok az istennek, amiért képes vagy belátni, hogy rossz útra tévedtél.

Az asszony egy darabig csendben üldögélt, majd papirosért és tollért küldetett, aztán írni kezdett. Fia egyre nyugtalanabb, egyre feszültebb lett.

– Anyám, ez az egész ügy meglehetősen idegesít, egyszerűen nem tudom kiverni a fejemből!

– Nyugodj meg, én mindent elintézek.

– Ml lenne, ha már ma éjjel elutaznánk? Itt mindenről ő jut eszembe. Rettegek a találkozástól, mert attól tartok, hogy jelenettel végződne, ugyanakkor azt is érzem, hogy magyarázattal tartozom neki.

– Eszedbe ne jusson magyarázkodni! – rémült meg Mrs. Bellingham már a gondolattól is. – Jobbat mondok: nem várunk ma estig az indulással, fél óra múlva elhagyjuk ezt a fogadót. Sötétedésre talán elérjük Pen trê Voelast. Még alig van három óra, és az este oly hosszú. Simsont itt hagyjuk, hogy fejezze be a csomagolást, és a hátrahagyott bőröndökkel menjen egyenesen Londonba, s mi majd ott csatlakozunk hozzá. A nővért és Macdonaldet magunkkal visszük. Elég erős vagy, drágám? Húsz mérföld nem csekélység ilyen állapotban!

Mr. Bellingham a világ végére is elutazott volna, csak minél messzebb kerüljön Ruthtól. Érezte, hogy nem a legszebben bánt vele, de hogy mi lett volna a helyes bánásmód, arról fogalma sem volt. Csak annyit tudott, hogy távozásával megspórolna magának néhány kínos pillanatot, és egy csapásra megszűnne minden gondja. Tudta, hogy anyja úrinőhöz méltó módon, gálánsan fogja megoldani a helyzetet. Aztán, ha nagyon erős késztetést érez rá, levélben még adhat magyarázatot Ruthnak a viselkedésére, holnap vagy holnapután. Döntött hát, és elnézve a pakolok sürgés-forgását, kissé jobb kedvre derült.

Ezalatt Ruth a szobája mélyén számolta a perceket, és várakozott. Tette ezt abban a hitben, hogy megéri a várakozás, mert hamarosan újra találkozni fognak. A szobája a hátsó kertre nézett, és az épület oldalsó szárnyában volt található, távol a luxuslakosztályoktól. Így a költözést kísérő jövés-menés sem jutott el hozzá, de ha eljutottak is az ajtócsapódások, a kurta parancsok vagy a kocsikerekek nyikorgása, az meg sem fordult a fejében, hogy Mr. Bellingham akar búcsú nélkül távozni. A szerelem vakká tette és süketté.

Négy óra lehetett, vagy valamivel több is, amikor kopogtattak az ajtaján, és egy kis levelet adtak át neki, amelyet Mrs. Bellingham hagyott a számára. Bár nem úgy sikerült megírnia, ahogy szerette volna, a lényeg benne volt:

Drága fiam, kiszabadulván a betegség karmai közül – hála a Magasságosnak! –, belátta kapcsolatuk bűnösségét. Határozott kívánságára, amelynek oka az, hogy el akarja kerülni a magával való találkozást, épp indulni készülünk. De mielőtt elhagynánk ezt a helyet, arra kérem, hogy bánja meg bűneit, továbbá mérlegelje azt is, hogy bűnös életével menynyi tiszta férfiút szennyez be, akik a maga kezei közé kerülnek. Imádkozni fog ok érte, hogy visszatérjen a helyes útra, és erősen ajánlom, ha még nem halott a vétkei és a bűnei következtében,[16] *hogy lépjen be valamely Javítóintézetbe. Fiam kérésére a borítékban mellékelek önnek ötven fontot, remélem, elég lesz költségei fedezésére.*

MARGARET BELLINGHAM

A kártyavár összedőlt: a férfi faképnél hagyta! Még mindig nem akart hinni a soroknak, ezért a szolgálólánynak szögezte a kérdést kedvese távozásáról, aki gyanítva a levél tartalmát, ott legyeskedett a szobában, hogy lássa a hatást.

– Bizonyosan így van, hölgyem! A kocsi akkor indult útnak, amikor megkaptam a levelet. Most az yspyttyi útnál járhat. Megnézheti a saját szemével is, ha átfárad velem a 24-es szoba ablakához.

---

[16] Utalás Pál apostolnak az Efézusbeliekhez írt levele 2: l-re.

Ruth követte a szobalányt a másik szobába, ahonnan csakhamar észre is vette a meredek, fehér úton csigalassan felfelé araszoló kocsit.

Szeretett volna utána rohanni, hogy egy utolsó búcsúszót rebeghessen kedvesének, és hogy egy végső pillantással szívébe vésse örökre arcának pontos mását – de mit ért volna vele?! Talán csak még jobban elijesztené a tolakodásával, és még végérvényesebbé tenné a búcsút. Ekképpen gondolkozott, de az észérvek csődöt mondtak, megpördült, a szobájába rohant a főkötőjéért, majd le a lépcsőn. Szaporán szedve a fokokat az ajtó felé rohant, és közben remegő kézzel igyekezett megkötni főkötője masniját. Hirtelen Mrs. Morgan hangja hatolt el a tudatáig, akit a sebtiben távozó Mrs. Bellingham és annak becsmérlő szavai mélyebben érintettek, mint hogy azt a bőséges fizetség feledtetni tudta volna. Ruth fejetlen rohanása már sok volt neki, nem beszélve arról, hogy tilalma ellenére az első ajtón szándékozott távozni. De Ruthnak esze ágában sem volt megállni, és végighallgatni Mrs. Morgan szidalmait. Eszeveszett iramban rohant az úton. Halántéka sajgott, szíve úgy vert, hogy már-már azt hitte, kiugrik a helyéről; de mindez nem számított, csak egy érdekelte: elébe vágni a kocsinak. Mint egy rémálomban, nem volt elég a lelkét égető vágy, még a testének is megpróbáltatásokat kellett kiállnia. A kocsi fel-felbukkanva egyre távolabb járt; Ruth nem akart hinni a szemének. Biztos volt benne, hogy csak annak a kietlen és távoli csúcsnak a tetejéig kell felvánszorognia, és utána már könnyedén beéri a kocsit a lejtőn leszaladva. Futás közben egyre csak kétségbeesetten imádkozott. Arra kérte az Urat, hogy legalább még egyszer az életben láthassa a férfit, és ezért a kéréséért az életét ajánlotta cserében. De a jóisten nem volt kapható egy olyan kétes alkura, amely csak a kétségbeesésből fakadhatott. Ruth nem adta fel, csak esdekelt tovább. Egyik emelkedőt mászta meg a másik után, aztán végre felküzdötte magát a hegy legtetejére, és megállt egy puszta sziklán. Barnák váltották egymást bíborral, míg el nem enyésztek a távolban a nyári délután derengésében. A látványt kettészelte fehéren az út, amelyen legnagyobb csalódására nem látta a kocsit. Csak néhány juh legelgetett békésen az út mentén, mintha a kocsi már réges-rég elhaladt volna mellettük; rajtuk kívül egy lélek sem mutatkozott a mezőkön.

Ruth kétségbeesve földre vetette magát, bele az út menü hangásba. Semmit sem akart, csak meghalni; biztos volt benne, hogy nem éli túl

ezt a csapást. Nem is tudott másra gondolni, csak arra, hogy az élet lidércnyomás, amelyből Isten fel fogja őt ébreszteni. Nem érzett megbánást, és az sem ötlött fel benne, hogy talán hibázhatott vagy legalábbis tévedett. A férfi elvesztése annyira kitöltötte lelkét, hogy másra nem is tudott figyelni. Meglehetősen hosszú időnek kellett ahhoz eltelnie, hogy észrevegye a kakukkfű között cikázó élénkzöld bogarat, és meghallja a levegőben táncoló, fészkére készülő pacsirta édes melódiáját nem messze a hangástól. A nap már lemenőben volt, délibáb sem remegett a felmelegedett föld fölött. Ekkor újra eszébe jutott a levél, amelyet bizonyára kapkodva olvasott át és dobott félre, s könnyen meglehet, hogy a másik oldalán (bolond fejjel elfelejtette megfordítani) Mr. Bellingham bocsánatkérő soraira akadhatott volna. Visszamegyek, és megkeresem – határozta el.

Feltápászkodott a lenyomott hangáról. Eltartott egy darabig, amíg visszanyerte egyensúlyát. Olyan sokáig feküdt, hogy az új testtartásba sehogy sem sikerült beleszoknia. Gyenge volt, mint a harmat, de lassacskán összeszedte magát, és a poroszkálásból futásnak eredt. Új képzetek sarkallták gyorsabb iramra, amelytől megváltást remélt. Leért a hegy aljára, ahol hazatérő kirándulócsoportokba botlott. Vidámak voltak és kiegyensúlyozottak, könnyű szívük mosolyt plántált ajkaikra, és halk nevetést a torkukba; nem győzték dicsérni a nyári este szépségét.

A kisfiúval és a dadájával történt affér óta igyekezett kerülni ezeket a boldog – nevezhetem-e őket ártatlanoknak? – halandókat. Jelenlegi lelkiállapota és az újabb megaláztatás még inkább erre sarkallta. Hátranézett, és amikor észrevette, hogy egy újabb kirándulócsoport tért rá a főútra, kinyitott egy kaput, és belépett a legelőre, ahol egészen a bokros töltésig hátrált, ott várta meg, hogy mindannyian elvonuljanak, és észrevétlenül surranhasson vissza a fogadóba. Kimerülten leroskadt egy galagonyabokor tövében a gyepre. Szeme szárazon égett, még mindig nem sírt. Kirándulók vidám nevetése szállt az ég felé, és falusi gyerekek talpa csattogott végig az úton, akik esti fogócskájukra siettek. Aztán a kis, sötét tehenek is megjelentek újra a mezőn, fejés után. Érezte, hogy idegen itt, ahogy mindenhol a világon, hiszen hol találhatna békét és enyhülést egy hozzá hasonló sebzett, magányos lélek? De a búvóhelyén sem lehetett biztonságban. A kíváncsi gyerekszemek átpillantgatva a kapuléceken és a bozótoson, hamar észrevették, és a falu mind a négy

sarkából odasereglettek a legelő elé, hogy őt bosszantsák. Egyikük, feltehetőleg a legbátrabb, egészen közel szaladt hozzá „Adjon fél pennyt!” felkiáltással, s példáját hamarosan követte a többi utcagyerek is, akik nem akartak elmaradni bátorságban iménti társuk mögött. Ruth csak ott ült mozdulatlanul a galagonyabokor tövében, és egy biztos búvóhelyre vágyakozott, míg a gyerekek egymást lökdösve és hangosan kacagva egyre közelebb merészkedtek. Boldog lelkek, akik azt sem tudják, mi a bánat! Ruth hiába könyörgött nekik, hogy hagyják végre békén, a gyerekek egy kukkot sem tudtak angolul az állandóan skandált „Adjon fél pennyt!” mondaton kívül. Érezte, irgalom nem vár rá sehol. Amikor odáig Jutott, hogy már Isten létét is megkérdőjelezte magában, vörösen égő szeme egy árnyékot vett észre, amely ruhájára hullt. Amikor felnézett, a nyomorék férfit találta maga előtt, akit ittléte óta most látott harmadszor. A férfi a hangoskodó gyerekekre lett figyelmes, akiktől walesiül kérdezte meg izgalmuk okát, mire a gyerekek válaszoltak is, de a férfi nem értett belőle egy kukkot sem. Így hát kézzel lábbal mutogatták el neki, miről van szó, és vezették a lány búvóhelyéhez a kapun túl. Amikor odaért, azonnal ráismert Ruthra, a lányra, akit először úgy látott, mint az ártatlan szépség megtestesítőjét, második alkalommal pedig úgy, mint aki erre az „ártatlan” jelzőre talán nem is érdemes; most pedig itt ücsörgött előtte, mint valami félénk állatka, kétségbeesett, rémült, ide-oda pillogó szemmel, aminek köszönhetően bájos arca csaknem szenvedélyesnek tűnt. A lány ruhája gyűrött volt és foltos, nem beszélve a főkötőjéről, amely behorpadt és több helyen megtört, amikor levetette magát a hangára. A férfi csak nézte ezt a szegény, eltévedt vándort, és szívében együttérzés ébredt.

A szeméből olyan földöntúli jóság áradt, amikor komoly és szomorú tekintetük találkozott, amely még Ruth halott szívét is új életre keltette. A lány, le sem véve szemét a férfiról, remegő hangon így szólt:

– Elhagyott, ha hiszi, ha nem, rútul faképnél hagyott engem…

Ám mielőtt még a férfinak módjában állt volna néhány biztató szóval segíteni az elesett lányt, Ruth olyan keserves és fájdalmas sírásra fakadt, amelyet talán még nem látott a vénséges földgolyó. Valójában akkor fogta föl, hogy mi történt vele, amikor szavakba öntötte a történteket. Úgy zokogott és jajgatott, hogy majd megszakadt belé. A férfi csak állt mellette, és nyugalmával adott erőt a lánynak, úgysem tudta volna

túlharsogni Ruth bánatának szívszaggató áriáját. Szavai csak akkor jutottak el a lányhoz, amikor az a jajveszékeléstől holtfáradtan a földre borult, és már sírni sem tudott. A férfi ekkor az ég felé emelte tekintetét, és így sóhajtott föl:

– Magasságos Uram, könyörülj ezen a lányon!

Ruth a férfira nézett ködös tekintettel, ahogy lassan értelmet nyertek tudatában a szavak. Tekintete csaknem ábrándos lett, befelé figyelő, mintha a púpos ember szavai a lelkében pendítettek volna meg egy húrt, és ő egyre csak ezt a hosszan zengő hangot hallgatná. A férfi könyörülettel teli szeme, hanglejtése a gyerekkorára emlékeztette a lányt, amikor anyja lába előtt ülve töltötte napjait. Minden vágya az volt, hogy az emléket minél teljesebben átélhesse.

A férfi nem akarta kizökkenteni révületéből. Egyrészt azért, mert maga is mélyen a történtek hatása alá került (nem beszélve a lány sápadt szépségének hatásáról), másrészt azért, mert kifinomult empátiája ilyen helyzetben ezt követelte. De a varázs magától megtört, és a lány visszazuhant a jelenbe. Hirtelen felpattant, majd félrelökte a meghökkent férfit, és a kapu felé rohant.

Bár a nyomorék ember lassabban tudott mozogni, mint egészséges férfitársai, megtett minden tőle telhetőt, és a lány után bicegett a sziklás mezőre. Mivel a leszálló sötét tovább nehezítette előrejutását, csakhamar fel is bukott egy kiálló kőben. Fájdalom nyilallt a hátába, ajkát éles kiáltás hagyta el. Most, hogy az est leszálltával minden élőlény elnyugodott, és a tájra csend ült, a férfi kiáltása messze zengett a tájon. Amint Ruth meghallotta a kiáltást, megtorpant. Ez a hang gyorsabban megállította, mint bármely könyörgés tette volna, hiszen a lelkében lakozó önzetlen jóság még akkor is vele maradt, amikor úgy tűnt, már az angyalok is elhagyták. Ruth nem tudta elviselni mások szenvedését, keserítse az Isten bármely teremtményének életét, és ösztönösen a szenvedő segítségére sietett. Nem történt ez most sem másképp. Pedig épp önkezével készült eldobni az életét, ám a jajszóra felhagyott őrült rohanásával, és visszafordult, hogy segítsen a bajba jutott emberen.

A púpos ember a fehér kövek között feküdt, sápadtan a fájdalomtól. Ám a testi fájdalomnál is jobban gyötörte a tudat, hogy ügyetlensége miatt nem tudja megmenteni a lányt. Ezért is töltötte el akkora boldogság, amikor észrevette, hogy Ruth elindul visszafelé, lassan, mintha egy

elhagyott holmit keresne a fűben. A fájdalomtól – bármennyire is örült a lány visszatértének – beszélni nem, csak nyögni tudott. De ez is elég volt ahhoz, hogy Ruth gyorsan rábukkanjon.

– Megsérültem, segítsen, kérem – nyögte végül, amikor a lány odaért. Törékeny szervezetét az esés és az azt megelőző izgalmak olyannyira megviselték, hogy hirtelen elájult. Ruth megpördült, visszafutott ahhoz a gyors sodrású hegyi folyóhoz, amelynek morgása egy perccel ezelőtt még mágnesként vonzotta magához, és amelynek habjaiban a végső békét óhajtotta volna megtalálni. De nem vetette magát az örvények közé, hanem csészét formált két tenyeréből, és telemerítette vízzel, amelyet az ájult férfi arcára csorgatott. A víz hideg érintésétől a férfi magához tért, és bizonytalanul felült. Szólni nem szólt, mert attól tartott, hogy a legártatlanabb szavával újra elriasztja magától Rutht.

– Nagyon megsérült? – kérdezte a lány.

– Semmi komolyabb. Tudja, a hátam miatt nem vagyok képes gyors mozdulatokat tenni, így történhetett, hogy felbotlottam egy kiálló kőben. Hamarosan jobban leszek, és hazatérhetek, ebben biztos vagyok.

– Ezt örömmel hallom! De nem bírom nézni, hogy ily sokáig fekszik a földön, a hanga tiszta harmat!

Mivel a férfi nem akart gondot okozni a lánynak, már ugrott volna talpra. Ruth látta az arcán, hogy mekkora szenvedést jelent számára minden mozdulat.

– Azért nem kell annyira sietnie, tudok várni! – mondta Ruth, majd újra magába révedt, és elborította elhibázott életének minden fájdalma; de az a néhány kedves, emberi szó, amelyet az imént váltott ezzel a férfival, elég volt ahhoz, hogy letegyen öngyilkossági szándékáról. Leült mellé, tenyerébe temette arcát, és gyászosan, keservesen sírni kezdett. Hatalmába kerítette az érzés, hogy az élete mégsem annyira értéktelen, mint gondolta, hiszen valakinek volt annyira fontos, hogy megakadályozza öngyilkosságában. Határozott formát nem öltött ez a gondolat, és szavakká sem formálódott, de arra elég volt, hogy lassan, de biztosan megnyugodjon tőle.

– Kisasszony, segítene felállni? – kérdezte tőle a férfi. Ruth nem válaszolt, de készségesen kezet nyújtott a férfinak, s felhúzta. Mindketten biztosan álltak már a lábukon, de ő akkor sem engedte el a férfit: belékarolt, és végigvezette az éles kövek közé terített ösvény kanyargós fu-

tószőnyegén. Hamarosan elérték a főutat, de a férfi egy apró kézmozdulattal egy rejtett mellékútra kormányozta kettősüket, így értek el a szállásáig. Irányváltoztatása önzetlen volt, a kivilágított ablakú fogadó rossz emléket idéző látványától akarta megkímélni a lányt. Amikor elérték a boltot, a férfi még jobban rátámaszkodott Ruthra, és ha nem is erősített szorításán, de enyhíteni sem enyhített egy jottányit sem, mert tartott attól, hogy Ruth ismét gondol egyet, és ki akar rohanni a világból.

A szobában egy csontos asszonyság, akit Mrs. Hughes-nak hívtak, gyorsan meggyújtotta a gyertyákat. Hosszú idő után ismét egymás arcába nézhettek. A púpos úr meglehetősen sápadt volt, de Ruth ábrázata még hozzá képest is falfehérnek volt mondható.

Kilencedik fejezet

Mrs. Hughes roppant kedves megjegyzései hol tört angolsággal hagyták el száját, hol annál folyékonyabb walesiül, amelynek lágysága és dallamossága az oroszéval és az olaszéval vetekedett. Mr. Benson – mert ez volt a púpos úr becsületes neve – mozdulatlanul feküdt a pamlagon, hogy fájdalmai enyhüljenek, közben a jó Mrs. Hughes igyekezett mindent elrendezni körülötte. Három éve már rendszeres szállásadója volt a férfinak, és ez alatt az idő alatt megismerte és megszerette őt.

Ruth a boltíves ablak előtt állt, és a holdas mennyboltot kémlelte, amelynek tiszta tükrére felhők csatahajói gyülekeztek, mintha támadást akarnának intézni a föld ellen; de hadtesteiket nem a kis hegyi település ellen vonták össze, ez alkalommal keletebbre tartottak, egymást előzgetve a néma hegyek fölött, hol sötéten, hol ezüstfehéren, átlátszó fodrokkal. Néha átsütött rajtuk a hold, mint a reménysugár, aztán ismét ezüstös fehérbe hűltek, hogy végül az éjszakával váljanak egyszínűvé. A felhők épp abba az irányba úsztak, amerre Ruth elveszett szerelmét, majd a halált kereste délután, végül szépen sorban eltűntek a hegyek ormai mögött. Ruth arra gondolt, hogy vad rohanásukban hamarosan elérik azt a helyet, ahol egyetlen szerelme alhat most édesdeden. Arra nem is mert gondolni, hogy Mr. Bellingham szemére aznap éjjel talán nem jön álom, mert annyira hiányzik neki Ruth. Ám az igazi vihar a lány lelke legmélyében tombolt, és képzetei vadabb alakzatokat produkáltak, mint az imént látott természeti tünemények. Szeretett volna a felhőkkel szállni, hogy kedvese mellett lehessen.

Mr. Benson észrevette a lány arcára kiülő érzelmeket, és sejtette értelmüket. Messze révedő tekintetéből kiolvasta az elvágyódást, de attól tartott, hogy Rutht a folyó szirénéneke vonzza ismét magához, amelynek halálos melódiája még mindig a lány fülében cseng, és egyre hívogatja. Összeszedte minden erejét, és magához szólította védencét:

– Drága hölgyem, sajnos akkor lettem erőm szűkében, amikor a legnagyobb szükségem volna rá, de ha kell, utolsó leheletemmel is azt fogom suttogni önnek, hogy maradjon, kérem, ha tovább nem, legalább

holnap reggelig! – A férfi a lányra nézett, akinek arca mozdulatlan volt, mint egy szoboré, és némasága is a szobrokat idézte. Félt feladni az utolsó reményt, hogy megtalálja hűtlen kedvesét. – Istenem, segíts, a szavaim nem nyertek meghallgatást! – hanyatlott vissza a férfi a pamlagra, és megszorította a lány kezét. Mr. Benson nem tévedett. Ruth lelkében túl hangosan tombolt ahhoz a vihar, hogy a férfi halk szaval eljutottak volna tudatáig. Csak egyetlen hangot hallott, a mennydörgését, amely egyre csak saját számkivetettségét visszhangozta. A lelkébe telepedett démon Mr. Benson fohászára csak ennyit felelt dacosan: „Mi közöm nékem te veled, Jézus…”[17]

Sorra idézte a Biblia legszebb gondolatait, hogy reményt adjon a lánynak, de minden tudása haszontalan volt.

– Ha másra nem, hát az anyja nevére kérem, akár életben van, akár a föld alatt pihen, hogy maradjon, amíg elég erőm lesz hozzá, hogy jobb belátásra bírjam! – suttogta ismét Mr. Benson. A lány válasz helyett csak letérdelt a kanapé mellé, amely együtt remegett zokogástól ziháló vállaival. A férfi látta Ruthon, hogy ez alkalommal célba értek a szavai, ezért szünetet tartott, és csak aztán folytatta:

– Az ő kedvéért maradni fog, ugye?

– Igen – felelte színtelen hangon a lány, és szíve üres lett. Ezzel az egyetlen szóval feladta minden reményét. Ám a lemondással egyfajta új nyugalom is együtt járt.

– Jó kislány lesz, és azt foga tenni, amit mondok magának – mondta lágyan a férfi, szinte saját magának, de olyan győzelemmámorral, mint aki megtalálta a varázsszót, amellyel mások felett uralkodhat.

– Igen – hangzott a távoli felelet a legyőzöttől.

Mr. Benson behívatta Mrs. Hughes-t a boltból, és az asszonyhoz fordult:

– Ha nem tévedek, önnek van egy szobája, amelyben a kislánya szokott aludni. Tudom, hogy nagy szívességet kérek, és azt is, hogy a maga nagy szívének ez semmiség lesz: megengedné ennek az ifjú hölgynek, hogy ma éjjel használja az említett szobát? Nagyszerű! Vezesse oda a hölgyet, kérem! Menjen, kedves! – fordult Ruthhoz. – Megbízom magában, tudom, hogy állja a szavát, és nem tűnik el nyomtalanul, amíg

---

[17] Márk 5:7

nem áll módomban önnel beszélni – halt el a hanga, de ahogy a lány felállt, könnyfátyolán keresztül még jól láthatta, hogy a férfi szája tovább mozog; hangtalan Imája az ég felé szállt a lányért.

Azon az éjszakán, bár fájdalmai enyhültek, nem jött álom a férfi szemére. Az eljövendő nap tartotta fogva fantáziáját; és mint egy lázálomban, úgy látta magát, ahogy a legkülönbözőbb helyeken, a legkifinomultabb, legszívhezszólóbb hangokon és modorban, ami csak tőle telt, arra akarja rávenni a lányt, hogy bánja meg bűneit, és éljen erkölcsös életet. Hajnal felé végre elaludt, de álmában is ugyanaz foglalkoztatta. Beszélni próbált Ruthhoz, de nem jött ki hang a torkán, mire a lány elrohant egy mély, fekete tó felé.

De isten útjai kifürkészhetetlenek.

Az álom szétfoszlott, és a férfi mély, öntudatlan álomba merült. Kopogásra ébredt, amely ritmikus ismétlődésével lépcsőről lépcsőre vonta föl az öntudatlanság pincemélyéből. Mrs. Hughes volt a korai látogató. A férfi alig adott engedélyt a belépésre, az asszony már a szobában is volt.

– Uram, kérem, a kisasszony nagyon rosszul van! Talán ha lejönne, és vetne rá egy pillantást…

– Nagyon szenved? – kérdezte a férfi riadtan.

– Olyan csöndeskén, de azt hiszem, a végét járja; ezt érzi az ember.

– Menjen, máris követem! – szorult össze Mr. Benson szíve.

A férfi néhány perc múltán ott állt Mrs. Hughes-val a lány ágya mellett. Ruth behunyt szemmel, némán feküdt. Arca mintha a halotti maszkja lett volna. Hiába kérdeztek tőle akármit, választ nem kaptak, bár látták rajta, hogy a lány szólni akar hozzájuk, de még ahhoz is erőtlen, hogy beszéljen. Ruth ruhában feküdt, pedig a jóságos Mrs. Hughes még hálóinggel is ellátta, amely a fogast helyettesítő éjjeliszekrényen feküdt használatlanul. Mr. Benson megragadta Ruth csuklóját, hogy megvizsgálja pulzusát, majd amikor elengedte, Ruth keze olyan ernyedten hullott vissza a paplanra, mintha már halott lenne.

– Megvacsoráztatta? – fordult az asszonyhoz a férfi.

– Kínáltam volna én minden jóval, de csak rázta azt a szép, ártatlan fejét, és egy pohár vizet kért. Biztos, ami biztos, hoztam be egy csésze tejet is, de ő a vizet választotta. Végül, hogy meg ne sértsen, magába diktált egy kis tejet is – fejezte be a beszámolót könnyezve az asszony.

– Mikor jön fel legközelebb az orvos?

– A fogadó annyira tele van, hogy szinte mindennap van itt dolga – felelt az asszony.

– Megyek, és megkeresem! Addig, arra kérem, hogy öltöztesse át hálóingbe, nyissa ki az ablakot, hogy bejöhessen a friss levegő, és ha hidegek lennének a végtagjai, melegítse őket forró palackokkal.

Mrs. Hughes és Mr. Benson jóságos szívüknek köszönhetően úgy viselkedtek, ahogy a szeretet megkövetelte. Egyiküknek sem fordult meg a fejében, hogy Ruthszal terhet vett volna magára, sőt Mrs. Hughes egyenesen odáig ment hevületében, hogy áldásosnak nevezte a lány felbukkanását.

„Megáldja azt, ki adja, s azt, ki kapja.”[18]

Tizedik fejezet

A fogadó zsongott, mint a méhkas. Nem is csoda, ha Mrs. Morgannek alaposan meg kellett várakoztatnia az egyre fogyatkozó türelmű Mr. Bensont, mielőtt fogadni tudta. Az emberek úgy tartják, és nem is tévednek nagyot, hogy az erkölcsből nem lehet megélni, és ha nem társul hozzá jó állás vagy gazdagság, tulajdonosa nem sok tiszteletre számíthat. Én mégis azt gondolom, hogy ha nem is azonnal, de idővel kifizetődik a tiszta és igaz jóság. Bár ez a tisztelet nem fog hasonlítani arra a hamis karlengetésre és álságos hajlongásra, amely nem a személynek, csak a pénznek szól. És minél nemesebb kincsek hordozója valakinek a szíve, annál észrevétlenebbtől, egyszerűbben és tisztábban éleszti fel mások szívjóságát is.

De Mr. Benson jelen pillanatban nem számított efféle elismerésekre, különösen nem a mindig rohanó Mrs. Morgan-től. Az asszony, amint meglátta, hogy ki várakozik rá, arcára a lehető legnyájasabb kifejezést öltötte, és temperamentumának lángját lejjebb csavarta. Jól ismerte Mr. Bensont, elvégre már évek óta ezen a környéken töltötte a nyári szabad-

[18] Shakespeare: Velencei kalmár, negyedik felvonás, 1. szín. Vas István fordítása.

ságát, igaz ugyan, hogy a fogadóban még soha egyetlen shillinget nem hagyott, mert mindig ugyanott, a bolt fölött szállt meg.

Mrs. Morgan türelmesen hallgatta, mi történt kis védencével.

– Mr. Jones délutánra várható. Igazán sajnálom, amiért ilyen sok gondot zúdítottam a nyakukba azzal, hogy nem volt időm figyelni Ruthra. Gwen épp most jelentette, hogy az ágyát érintetlenül találta reggel. Tegnap igencsak hirtelen távozott a fiatalúr az anyjával, talán túl hirtelen is, ha engem kérdez, hiszen a fiatalember még nem volt elég erős az utazáshoz. William Wynn, a postásfiú mondta, hogy a fiatalember jócskán elfáradt, mire az yspyttyi út végéhez értek, és úgy döntöttek, megpihennek ott egy-két napot, mielőtt Pen trê Voelasba mennének. Akárhogy is, a szolgálólányuk ma reggel indult utánuk; William Wynn említette is, hogy várni fognak rá. Talán az lenne a legbölcsebb, ha írna a díszes kompániának egy levelet, amelyben beszámol távozásuk következményeiről, különös tekintettel Ruth áldatlan állapotára.

A fölvetés némiképp megszívlelendő volt, de Mr. Benson igen rossz szájízzel tett eleget neki. A tanács olyan személytől érkezett, aki hozzá volt szokva, hogy kritikus helyzetekben döntéseket hozzon; intései, ha nem is voltak mindig bölcsek, de gyorsan orvosolták az elmérgesedett helyzetet. Mrs. Morgan annyira kézenfekvőnek találta, hogy parancsait mindenki azonnal végrehajtja, hogy meg sem várta a férfi beleegyezését, máris papírt és tollat vett elő a szekrényéből, Mr. Benson elé helyezte, és futott is tovább.

– Csak hagyja a polcon a levelet, én majd odaadom annak a fiúnak, aki a szolgálólányt Bellinghamék után fuvarozza! A választ is ő fogja hozni – tette hozzá a küszöbről visszafordulva. Mire Mr. Benson ráeszmélt, hogy még a nevét sem tudja annak, akinek írni szándékozik, Mrs. Morgannek már se híre, se hamva nem volt. Ahogyan magányos élete hosszú álmodozásokhoz és gondos mérlegeléshez szoktatta a férfit, ugyanúgy kényszeríttette egy fogadó vezetése határozott hanghoz és döntésekhez az asszonyt.

Mrs. Morgan tanácsa, ha első pillantásra kézenfekvőnek tűnt is, több kérdést vont maga után. Addig egyet is értett a dologgal, hogy a lány állapotáról nem árt informálni a barátait, de vajon barátainak nevezhetők-e azok, akiknek éppen írni készült? Tudott egy gazdag, jóképű fiatalemberről és annak édesanyjáról, továbbá némi sejtése volt arról a ké-

nyes helyzetről is, amely némileg magyarázta gyors távozásukat. Mr. Benson át tudta érezni, mi mehetett végbe az édesanya lelkében, és tudta, milyen kényelmetlen lehetett számára Ruthszal egy fedél alatt tartózkodni. Ennek ellenére mégsem akaródzott az anyának címeznie a levelet, de nála kevésbé már csak a fiúnak akart írni. Hiszen úgy tűnhetett volna fel, mintha vissza akarná hívni. Akárhogyan is, valamelyiküknek írnia kellett, hiszen Ruth más ismerőséről nem volt tudomása. Végül mégis az anya mellett döntött.

KEDVES *HÖLGYEM!*

Azért írok, hogy e módon tájékoztassam annak az ifjú hölgynek az állapotáról (itt megállt a toll a kezében, és hosszan tűnődött, hogyan folytassa), aki a kedves fiával érkezett ide, és akit tegnap olyan hirtelen hátrahagytak. A lány az én szállásomon fekszik, amennyire meg tudom ítélni, kritikus állapotban. Arra kérném önt, hogy küldesse vissza a szolgálólányát, hogy gondját viselje az elesett teremtésnek, amíg fel nem épül, hogy azután visszakerülhessen a barátaihoz vagy rokonaihoz, akik most talán nem jöhetnek érte.

Maradok engedelmes szolgája:

THURSTAN BENSON

A levél messze elmaradt elvárásaitól, de jelen esetben jobbra nem futotta. A hölgy nevét megkérdezte egy bekukkantó szolgától, majd összehajtotta a levelet, és a megbeszélt polcra helyezte. Ezek után visszatért hajlékába, hogy a doktor érkezését és a postásfiú visszatértét várja. Ruth állapota nem mutatott javulást: nem mozdult, és alig lélegzett, mint aki kómában fekszik. Mrs. Hughes időről időre megnedvesítette ajkait egy spongyával, amire a lány enyhe szájrándulással reagált, de más életjelet nem adott. Az orvos gondterhelten rázta a fejét:

– Bizonyára összeroppant az őt ért csapások alatt, ezért ez a nagyfokú gyengeség. – Nyugalmat rendelt el, és gondoskodást, továbbá titokzatos gyógyszereket írt fel, amelyek hatását nem garantálta. A gyógyulás kérdéses volt, nagyon kérdéses. Miután az orvos távozott, Mr. Benson elővette walesi nyelvkönyvét, és megpróbált a nyelvtan minden törvényszerűséget mellőző titkaiban elmerülni; de hiába: gondolatai

minduntalan visszakanyarodtak az élet és halál között lebegő teremtéshez, aki nemrég még maga volt az élet és a kitörő boldogság.

A szolgálólány csomagostól, kocsistól, postásfiústól valamivel dél előtt érkezett Bellinghamékhez, s vele a levél is. Mrs. Bellingham nem lett tőle boldogabb. Azért is utálta az efféle afférokat, mert mindig beláthatatlan következményeik voltak. Állandóan újabb és újabb alakok bukkantak föl hajmeresztő ötletekkel a tarsolyukban; most például azzal, hogy küldje vissza a szolgálólányát. Mintha az olyan egyszerű volna! Mrs. Bellingham félhangosan, szinte csak magának, elolvasta a levelet, majd kedvenc szolgálólánya felé fordult, akinek kíváncsiságát igencsak felkeltette az írás.

– Simpson, visszamennél-e, hogy ápold azt a szerencsétlent, ennek a hogy is hívják… – kereste meg a levél aláíróját – Mr. Bensonnak a kérésére?

– Hogy én?! Arról szó sem lehet, asszonyom! – kérte ki magának a szolgáló. – Biztos vagyok benne, hogy ezt ön sem gondolja komolyan. Engem egy olyan lány társaságába?!

Hogyan szolgálhatnék utána egy olyan istenfélő teremtést, mint asszonyom?

– Ne vedd annyira a szívedre! Igazad van, nehezen tudnálak nélkülözni. Tegnap is az itteni szobalány olyan ügyetlenül húzta meg a fűzőmet, hogy azt hittem, összetörnek a bordáim! Kellemetlen, meglehetősen kellemtelen – mélázott el Ruth állapotán az asszony.

– Ha megengedi, asszonyom, mondanék valamit, amitől mindjárt más színben fogja látni a helyzetet. Ha jól tudom, a levél mellé asszonyom egy bankjegyet is csúsztatott.

Mrs. Bellingham meggyötörten bólintott, mire a szolgáló tovább folytatta: – Biztos vagyok benne, hogy amikor ezt a levelet az a kis nyomorék ember megírta (ugyanis ő Mr. Benson, asszonyom), sem ő, sem Mrs. Morgan nem tudott az asszonyom által a lánynak nyújtott támogatásról. A bankjegyet a levéllel együtt mi találtuk meg a szobalánynyal a földön, ahová a kisasszony ledobhatta, mint valami szemetet, mielőtt asszonyomék után eredt.

– Jól beszélsz, Simpson, így már tényleg másként fest a dolog! Valami azt súgja nekem, hogy ez a levél nem más, mint egy finom célzás

arra az anyagi támogatásra, amelyet a beteg már előzetesen megkapott. De mi lett a pénzzel?

– Tessék elhinni, hogy nem sinkófáltam el! Otthagytam letétben Mrs. Morgannél a lány számára.

– Helyesen cselekedtél! Van ennek a teremtésnek családja vagy ismerőse? Én csak Masonről tudok. Őt legalább értesíthetnénk.

– Nincs ennek a szegénynek senkije. Magától Mrs. Masontől tudom, hogy a szülei meghaltak, csak egy gyámja volt, aki se kutyája, se macskája a lánynak, és amióta az elszökött a szabóműhelyből, le is vette róla a kezét. Mrs. Mason igencsak szégyenkezett a varrólánya miatt, szinte kétségbe volt esve, hogy elveszti a legjobb vevőjét, mert asszonyom őt fogja okolni a lány felelőtlen magatartása miatt. Azt üzeni önnek, hogy nem az ő hibájából történt a dolog, van abban a lányban valami megátalkodottság. Állandóan azt hangoztatta magáról, hogy mennyire szép, és kacéran mindig olyan helyekre vágyott, ahol szépségét csillogtathatja. Arról a bizonyos bálról van itt szó, asszonyom, ahol a fiatalúrral először találkozott. Mrs. Mason nem is tudott róla, ahogy arról is csak később értesült, hogy egy öregasszony házában randevúztak, aki gyakorló boszorkány, és a város szélén tengeti életét, ott, ahol a magafajta kétes egzisztenciák laknak.

– Na most már elég legyen ebből! – mondta Mrs. Bellingham, akinek már sok volt a lány csacsogása. A szolgáló abbéli igyekezetében, hogy barátnőjét, Mrs. Masont tisztára mossa Ruth befeketítésével, nem vette észre, hogy némiképp Mrs. Bellingham fiát is besározta; hiszen a büszke asszony már azt is becsületsértésnek vette, ha a fiáról azt terjesztik, hogy a külvárosba jár.

– Ha valóban úgy áll a dolog, hogy nincsenek rokonai, és a Jelleme is olyan romlott, ahogy lefestetted, és amit az én észrevételeim is alátámasztanak, akkor valóban egy nevelőotthonban a helye, ahogy először javasoltam. Az az ötven font, amelyet tőlem kapott, elég lesz számára egy hétig vagy még tovább, és még vissza is tud belőle térni Fordhambe. Amint megérkezik, jelentkeznie kell nálam, és én el fogom intézni, hogy azonnali hatállyal bekerülhessen az intézetbe.

– Szerencséje van annak a lánynak, hogy asszonyommal találkozott! Kevés olyan ember van, aki azok után, amit a lány tett önnel, még ilyen körültekintően gondoskodna róla.

Mrs. Bellingham az íróasztalhoz ment, és gyorsan megírta válaszlevelét, hogy mihamarabb átadhassa az indulásra kész postásnak.

TISZTELT URAM!

Ismeretlenül is üdvözletem küldöm Önnek, akit sietek informálni egy olyan apróságról, amely minden bizonnyal elkerülte figyelmét, amikor a levelét írta: nevezetesen arról, hogy távozásunk előtt az immár az ön gondjaiban lévő fiatalasszonynak egy ötvenfontos bankjegyet is mellékeltem *levelemben. A bankjegy a levéllel együtt Mrs. Morgennél található, s az említett szerencsétlen leányt illeti, akinek a legjobb helye minden bizonnyal a fordhami intézetben lenne, hiszen ezzel a bűnös lépésével azok is elfordultak tőle, akikre eddig támaszkodhatott, és így nem maradt a világon senkije. Nagyon remélem, hogy a kisasszony észreveszi javaslatomban a messzemenő jó szándékot, és nem fog akadályt gördíteni tervünk útjába.*

– Aztán vigyázz, Mr. Bellingham ne halljon egy szót sem Mr. Benson leveléről! – figyelmeztette szolgálóját az asszony. – Annyira érzékeny a betegsége óta, hogy egészen biztosan lesújtaná a hír.

Tizenegyedik fejezet

Mr. Benson kézhez is kapta Mrs. Bellingham levelét, mire a nyári naptól felforrósodott föld homlokát az esti árnyak kendője hűteni kezdte. Amint elolvasta, rögtön tollat ragadott, hogy a postással újabb levelet küldessen a szomszédos faluba. A postás harsány kürtjével hamarosan jelezte is, hogy mindenki zárja le a borítékokat, mert indul. Mr. Bensont nem érte váratlanul a válasz, és reggeli töprengése során ki is ötlötte, mit tegyen ebben az esetben. A levélben, amelyet épp befejezett, a következő áll:

DRÁGA FAITH!

Azonnal ide kell jönnöd, mert nagyon hiányzol, és nagy szükségem van a tanácsodra. Én jól vagyok, de most nincs időm kifejteni, miről lenne szó. Biztos vagyok benne, hogy hamarosan – legkésőbb szombat-

ra – ideérsz, és mindent elmondhatok. Tudod a módját, hogy utaztam ide; az a legolcsóbb és leggyorsabb. Drága Faith, remélem, nem hagysz cserben!

Szerető testvéred:

THURSTAN BENSON

Ui.: Lehet, hogy a pénz, amelyet otthon hagytam, nem lesz elég az utazáshoz, de ez el ne tántorítson! Csak fogd a Facciolattimat[19] *(a harmadik polcon találod, alulról), és vidd el Johnsonnak, ő majd megad érte annyit, hogy elindulhass,* csak gyere!

Ezzel a levéllel megtett minden tőle telhetőt. A következő két nap a szemlélődés, a gondolkozás és a gondoskodás zavartalan és álomszerű egyformaságában telt el, amelyet szinte még a napszakok változása sem zavart meg; s ez nem is csoda, hiszen a telihold ezüst fénnyel ragyogta be az éjszakákat. Szombaton meg is érkezett a válaszlevél:

Drága Thurstan!

Homályos leveled csak most ért ide, de sietek kérésednek eleget tenni, és a levéllel egy időben megérkezni hozzád, különben hogy is lehetnék méltó a nevemre.[20]*Egyszerre vagyok kíváncsi, és aggódom. Pénzem van elég;még szerencse, hiszen Sally úgy őrzi a szobádat, mint egy sárkány, és ki nem engedne onnan semmit, még akkor sem, ha amiatt gyalog kellene elzarándokolnom hozzád. Szerető testvéred:*

FAITH BENSON

Mr. Benson végre megnyugodhatott; jóleső érzés volt, hogy testvérét – akire gyerekkora óta mindig támaszkodhatott, ha éleslátásra és bölcs döntésekre volt szükség-, hamarosan ismét maga mellett tudhatja. Arról nem is beszélve, hogy a fáradt Mrs. Hughes-t, akinek nappali teendői

---

[19] Jacopo Facciolatti (1682-1769): híres filológus és lexikográfus. Gaskell talán a Magnus opus. Lexicon Septum Linguarumra vagy a Totius Latinitatis Lexiconra, vagyis nagy értékű könyvekre utal.

[20] A Faith név magyarul hitet jelent.

mellett túl sok volt már a virrasztás és a betegápolás, testvére végre leválthatja. Ezek után már csak egyszer kellett megkérnie arra a szívességre, hogy vigyázzon Ruthra: amikor kiment a testvére elé.

Kocsijuk elhaladt a meredek Lland-dhu lábánál. Korán értek a hegy aljához. Amíg várakoztak, a fiú, akit magával vitt, hogy a testvére csomagjait cipelje majd, a folyam sekélyebb részeinél őgyelgett, amely olyan átlátszóan csobogott, mint a folyékony üveg. Mr. Benson letelepedett egy nagy sziklára az égerfa hűs árnyékában, és elnézte a mezőt, amely a vizet keretezte. Nagyszerű érzés volt újra kint lenni a szabad levegőn, távol azoktól a gondolatoktól, amelyek három napja egyre csak nyomasztották. Úgy nézett a távolban kéklő hegyekre és a párálló, mély völgyekre, amelyekben megnőnek az árnyak, és ahol ő is ült, mintha először látná őket. Különösen a folyópart fehér köveit csodálta, s a látvány kivételes tisztaságot csempészett a lelkébe. Kissé megnyugodott, és ezzel együtt meg is könnyebbült. Bizonyos távolságról kezdte szemlélni a történteket, és arra kellett rájönnie, hogy testvérének nem mindennapi beszámolóval fog szolgálni, ám a válaszára továbbra is nagy szüksége volt. Itt volt ő, a magányos barát, aki védőszárnyai alá vett egy lányt, akinek még a teljes nevét sem tudja. Csak annyi információja volt védencéről, hogy egy gazdag férfi szeretője volt, aki elhagyta őt, és ezért – Benson erről meg volt győződve – öngyilkosságot akart elkövetni. Jól tudta, hogy tiszta teremtés lévén testvére nem rokonszenvezhet azokkal, akik a bűn útjára léptek. Részvétet nem remélhetett a lány iránt, csak a maga kedvéért, ám jobban szerette volna, ha testvérében a szánalom nem azért ébredne, mert ő akarja, hanem mert Ruth méltó rá.

A kocsi lassan és rázkódva érkezett a köves út bukkanóin. Testvére szinte meg sem várta, hogy megálljon, nagy merészen már ki is ugrott belőle, hogy fivére szívből és boldogan magához ölelje. Magasabb volt a férfinál, és roppant csinos. Fekete, sima haját egyszerűen, középen elválasztva hordta. Bogárszeme és merészen előreugró orra még a fiatalság frissességét hirdette. Nem tudni, fiatalabb volt-e testvérénél, vagy idősebb, de kétségkívül volt benne valami anyás, amit Benson, testi fogyatékosságából kifolyólag, el is várt tőle.

– Sápadtnak tűnsz; mondhatsz akármit, te nem vagy jól! Csak nem újult ki a hátfájásod? – aggodalmaskodott a nő.

– Nem, vagyis igen, de ne törődj vele, drága Faithem! Ülj le erre a kőre, amíg a fiú lepakolja a csomagjaidat – mondta Benson, és hogy fitogtassa a testvére előtt jártasságát a walesi nyelvben, a fiúnak – a tőle telhető nyelvtani pontossággal – parancsokat harsogott. Ám, amit ő elégséges nyelvtannak és kiejtésnek vélt, az a gyakorlatban szinte érthetetlen halandzsa volt. Szegény fiú igencsak vakarta a fejét.

– *Dim Saesoneg?*[21] – kérdezte végül.

Így Bensonnak szégyenszemre meg kellett ismételnie angolul is a parancsokat.

– Rendben, Thurstan, amint látod, itt ülök, ahogy kérted. De most már ki vele, szeretném hallani, miért hívattál ide! – vágott a dolgok közepébe Faith.

Benson egy nagyot sóhajtott – most jön a neheze! –, és egy szeráf szavaiért és meggyőző erejéért könyörgött magában, mert tartott tőle, hogy az övé nem lesz elegendő. Még szerencse, hogy a közelben csordogáló patak suttogása egy kicsit ráhangolta Miss Bensont a kíváncsian várt mese befogadására, és egy pillanatra Thurstan sápadt arcáról is megfeledkezett. Igazán szerette volna már tudni, miért kellett ebbe a kies völgybe zarándokolnia.

– Felkészítelek, Faith, hogy a történetnek lesznek kínos részei is. Egy fiatal hölgy fekszik a szállásadónő szobájában; szeretném, ha gondját viselnéd, amíg fel nem épül.

Miss Benson arcán sötét árnyék suhant át, és a hangja is megváltozott valamelyest, midőn így szólt:

– Hagyjuk a romantikát, Thurstan! Tudod, mennyire ódzkodom a regényességtől!

– Nem tudom, mit értesz regényesség alatt, de ez egy meglehetősen életszagú történet, és nem először fordul elő a világban – pihent meg egy pillanatra a férfi, mert tudta, hogy a neheze még hátravan.

– Hagyjuk a köntörfalazást, Thurstan! Valaki a nyakadba varrta magát, vagy csak a saját képzelőerőd áldozata lettél? Ajánlom, hogy ne játssz a türelmemmel, momentán nincs valami sok belőle raktáron.

---

[21] Dim Saesoneg jelentése itt: Nem lehetne inkább angolul?

– A helyzet dióhéjban a következő: van egy lány, akit egy gazdag csábító egészen idáig elcsalt, aztán megszabadult tőle. A csapástól megbetegedett, és nincs senki, aki ápolhatná.

Miss Benson ismert egypár férfias trükköt, ezek közé tartozott az a hosszú és mély fütty, amelyet oly szívesen alkalmazott, ha meglepetését vagy nemtetszését akarta kifejezni, és amelyet most is megeresztett, noha testvére jobban szerette volna, ha a kétértelmű füttyögés helyett valami értelmeset mondott volna.

– Értesítetted a rokonait?

– Nincsenek rokonai.

A feleletet újabb fütty követte, bár jóval engedékenyebb és lágyabb, mint az előbbi.

– Mennyire beteg az illető?

– Nagyon, sem beszélni, sem mozdulni, még lélegezni is alig tud.

– Azt hiszem, jobban Járna, ha sose gyógyulna fel.

– Hogy mondhatsz ilyet, Faith?!

Ez az egyetlen mondat megtette a hatását. Testvére olyan fájdalommal teli megütközéssel és olyan mély nehezteléssel a hangjában mondta ki, hogy Faith megadta magát. Mivel határozottabb személyiségjegyekkel rendelkezett, hozzá volt szokva, hogy irányítsa fivérét. Ám nemcsak lelki, hanem testi oka is volt ennek a felsőbbrendűségnek, mégpedig az egészséges teste. De most meghajolt fivére tiszta, gyermeki érzelmei előtt, és bűntudat mardosta a gonosz megjegyzésért. Túl jó volt ahhoz, és igazságszerető, hogy tovább játssza a szigorú lánytestvér szerepét, ezért egy idő után így szólt:

– Vezess hozzá, Thurstan, látni szeretném! – Felállt, majd szerető gondoskodással felsegítette testvérét. A meredek, hosszú hegyi úton is ő volt a férfi támasza, de amint beértek az emberek közé, a faluba, gyorsan szerepet cseréltek a társadalmi elvárásoknak megfelelően: azaz ő karolt a férfiba. Mr. Benson, amennyire csak tudta, kihúzta magát a házak közé érve. Az úton beszélgettek ugyan egymással, de csak visszafogottan. A gyülekezetről kérdezgette a testvérét.

Thurstan ugyanis lelkész volt, és e kérdéseket Faith rendre meg is válaszolta. Ruthról egyikük sem beszélt, pedig voltaképpen máson sem tudtak gondolkozni, csak rajta.

Mrs. Hughes teával várta a megfáradt utazót. Mr. Benson már tűkön ült, de Faith még mindig a teáját kortyolgatta a lehető legnyugodtabban, és hazai pletykákkal traktálta a testvérét.

– Mr. Bradshaw nem engedi át többé a gyerekeit Dixonék-hoz, mert mindig valami csintalanságot művelnek együtt.

– Nahát! Még egy kis kenyeret, Faith?

– Köszönöm, a walesi levegőtől farkaséhes lettem. Képzeld, szegény Maggie lakbérét Mrs. Bradshaw fizeti, hogy ne kelljen szegényházba vonulnia.

– Ez nagyon dicséretes, de lefogadom, hogy szívesen innál még egy csészével.

– Ez már a második, de eltaláltad, valóban szívesen Innék még.

Mr. Benson ajkát egy önkéntelen sóhajtás hagyta el, amíg telitöltötte testvére csészéjét. Még soha nem látta Faitht ennyire szomjasnak és éhesnek. El sem tudta képzelni, mi ütött belé, de az nem jutott az eszébe, hogy a nő a hosszas teázgatással nem akar mást, mint elodázni a kényelmetlennek ígérkező találkozást. De egyszer a tea is elfogyott, és vele az ürügy, amellyel Ruth meglátogatását halogatta.

– Akkor, ha talán szíveskednél, és vetnél egy pillantást a betegünkre…

Faith bólintott, és elindultak.

Mrs. Hughes, hogy kizárja a délutáni napsütést, a roló elé még egy zöld vásznat is fellógatott. A félhomály ellenére is jól lehetett érzékelni a mozdulatlanul fekvő Ruth arcának beesettségét és sápadtságát. Bár testvére némiképp felkészítette rá, milyen állapotban van a lány, erre a látványra még ő sem számított. Amint meglátta az árnyvilágba átkacsingató lány elesettségét, rögtön kiverte a fejéből azt az előzetes feltételezését, miszerint testvérét egy imposztor vagy egy bűnös lélek kerítette hatalmába. A lelki megtörettetésnek ez a foka nem vallott egyikre sem.

Mr. Benson nem is Ruth, sokkal inkább Faith arcát figyelte, és úgy olvasott belőle, mint egy nyitott könyvből. Mrs. Hughes csendesen sírdogálni kezdett, mire Mr. Benson megérintette a testvére kezét, jelezve, hogy ideje távozniuk.

– Mit gondolsz, megéri a holnapot? – ráncolta a homlokát Mr. Benson.

– Csak isten a megmondhatója – rebegte Faith. – Szegény, szinte még kislány! Mondj el róla mindent! Mindig elhallgatod előlem a részleteket.

Mr. Benson erre a megjegyzésre szívesen riposztozott volna azzal, hogy azért hallgatta el, mert Faith sohasem volt rájuk kíváncsi, de inkább hallgatott. Afelett érzett öröme, hogy testvérében érdeklődés ébredt az elesett lány iránt, felért egy kisebb győzelemmel, és nem akarta tönkretenni holmi testvéri civódással. Inkább elmondta töviről hegyire az egész történetet, legalábbis annyit, amennyit ő tudott belőle, és mivel szívügyének érezte a lány sorsát, a tőle telhető legékesebben öntötte szavakba a történteket. Ez meg is tette a hatását: befejezvén mondókáját, testvére szemében könnyeket vélt látni.

– Mit mondott az orvos?

– Háborítatlan nyugalmat javasolt, és zöldséglevest. Gyógyszereket írt fel, de ezekről inkább Mrs. Hughes-t kérdezd, azt az áldott jó asszonyt. Isten megfizeti majd a Jóságát!

– Érzékeny, kedves lélek. Ma éjszaka én virrasztok Ruth mellett, benneteket korán ágyba küldelek, mert mindketten nagyon kimerültnek tűntök; különösen te, és ez sehogyan sem tetszik nekem. Biztos vagy benne, hogy amikor elestél, nem lett valami belső sérülésed? Hasogat még a hátad? Egy biztos, hálával tartozom a kis betegünknek, amiért nem hagyott téged cserben. Tényleg vízbe akarta ölni magát?

– Feltételezem, sőt biztos vagyok benne. De nem faggattam erről, mert nem volt olyan állapotban. Az utazás biztos kifárasztott, ma éjjel nem ajánlanám a virrasztást, Faith.

– Azt mondd meg, hogy vannak-e fájdalmaid, avagy nincsenek, Thurstan?

– Igazán nem vészesek! De neked ma éjjel alvásra van szükséged!

– Thurstan, amit mondtam, megmondtam. És ha tovább ellenkezel, isten az atyám, hogy hátba vánglak. Szóval ki vele, mit jelent az, hogy nem vészesek! De nemcsak téged kímélendő veszem át a virrasztó szerepét: mint tudod, azelőtt sohasem jártam még hegyek között, és ezek a szirtek annyira nyomasztanak, hogy úgysem jönne álom a szememre. Attól rettegnék egész éjjel, hogy amíg alszom, rám dőlnek és összelapítanak. De még mindig nem beszéltél az állapotodról, halljam!

Miss Benson erős akaratú nő volt, akit emellett éles ésszel áldott meg az Úr. Rendelkezett azzal a különleges képességgel, hogy amit akart, azt tűzön-vízen át véghezvitte, és az emberek rendszerint, maguk sem tudták, miért, de meghajoltak akarata előtt. Tíz órakor Faith felszegett állal bevonult a lány szobájába. Ruth elesettsége fegyver volt Thurstan kezében, amellyel testvérét könnyedén az ő és Ruth oldalára állította. Hogy is tudott volna ellenállni egy beteg lánynak, aki csak az ő segítségére számíthat? Úgy látta, mintha az éjszaka folyamán némi javulás állt volna be a beteg állapotában, és ezt a javulást büszkén saját jelenlétének tulajdonította. És valóban, Ruth valamivel jobban lett, tekintetébe kezdett visszaköltözni az élet, bár arcvonásai még mindig nagy lelki fájdalmakról tanúskodtak: elég volt csak ránézni, hogy az ember lássa, rémület, feszültség és bánat egyszerre vert tanyát fáradt lelkében.

Hajnali öt óra volt, és a nap már felkelt, amikor Faith észrevette, hogy Ruth ajka mozogni kezd, mintha beszélni akarna. Miss Benson hozzáhajolt, hogy hallhassa a szavait.

– Kicsoda maga? – kérdezte suttogva Ruth.

– Miss Benson, Mr. Benson testvére – válaszolt Faith. De a lánynak szemmel láthatóan semmit nem mondtak az említett nevek. Ruth olyan gyenge lett, akár egy csecsemő, és olyan kiszolgáltatott is, így nem csoda, ha tekintetébe ugyanaz a rémület költözött, mint a csecsemőébe, aki felébredve öntudatlan álmából hiába néz körbe, nem lát maga körül ismerős arcokat, sem az anyjáét, sem a dadáét, akik megnyugtathatnák rettegő szívét.

Miss Benson megfogta a kezét, és simogatni kezdte:

– Ne aggódjon, azért jöttem, hogy segítsek. Nem kér egy csésze teát, kedvesem?

A gyengéd érintés, amely hasonlóan gyengéd szavakkal társult, megnyugtatta Rutht. Mr. Benson csak csodálkozni tudott a gyors javuláson, amikor reggel belépett a szobába. Faitht csak nagy nehezen, Mrs. Hughes hathatós segítségével sikerült rábeszélnie arra, hogy reggeli után dőljön le néhány órára. Faith végül beleegyezett ugyan, de a lelkükre kötötte, hogy feltétlenül ébresszék fel, ha megérkezik az orvos, aki végül is csak délután látogatott el hozzájuk. A beteg tovább gyógyult, tudata egyre tisztult; s ennek mi sem lehetett volna meggyőzőbb bi-

zonytéka a szeméből hulló könnyeknél, amelyeket még nem volt ereje letörölni.

Mr. Benson egész nap otthon maradt, és az orvost várta. Mentesülve a tehertől, amelyet Ruth ápolása jelentett számára, több ideje maradt, hogy az ügy hátterével foglalkozzon, bár elég sok homályos pontja volt az estnek. Eszébe jutott a pillanat, amikor először látta a lányt a csúszós köveken egyensúlyozva a sodrás közepén, ahogy félmosollyal az ajkán azt mérlegelte, hogyan tovább. Szemében öröm csillogott, bár az ember azt hihette volna, csak a víz csillogása tükröződik benne. Aztán egy másik Ruth jutott az eszébe, az a rémült tekintetű lány, akit második találkozásukkor látott, akkor, amikor egy szemtelen gyermek szájából visszhangzott felé a népítélet. Eszébe Jutott, hogy az az incidens hogyan erősítette meg a Mrs. Hughes által említett pletykákat, amelyet igazi keresztényhez méltóan csak alig akartak elhinni. Aztán ott volt az a rettenetes este, amikor kis híján öngyilkosságot követett el, de Mr. Benson megmentette. Aztán az a lidérces álom! Most pedig itt piheg a szobában, épphogy megmenekülve a halál torkából, betegen, és mindenben kiszolgáltatva neki és a testvérének, két vadidegen embernek, akiknek a létezéséről néhány hete még nem is tudott. Vajon hol lehet most a kedvese? Képes-e nevetni és boldognak lenni azok után, amit tett? Képes-e felépülni a betegségéből az alatt a lelki teher alatt, amelyet a bűntudat ró rá? És ha már e fogalomnál tartunk, érez-e egyáltalán valami hasonlót?

Épp az erkölcs és a társadalmi elvárások útvesztőjében bolyongott gondolatban, amikor váratlanul berontott testvére, szinte rátörve az ajtót.

– Mit mondott az orvos? Jobban van? – kérdezte Mr. Benson.

– Ó igen, sokkal jobban! – felelte feldúlva a nő, majd szemöldökét összevonva levetette magát az egyik székre. Csend telepedett rájuk egy kis időre, amelyet csak Miss Benson férfias füttyei szakítottak meg időnként. Viselkedését testvére nem tudta mire vélni.

– Mi baj van, Faith? Hiszen jó hírt hoztál!

– Egészen új fordulat állt be az ügyben, egy meglehetősen sokkoló fordulat. Nem is tudom, hogy mondjam el neked.

Mr. Benson elsápadt. Fejében egymás után száguldoztak a képtelen és az elképzelhető lehetőségek, de egyvalami akkor sem jutott volna az eszébe, ha az idők végezetéig kell is gondolkoznia, hiszen az, hogy

Ruth megesett, sem az egyik, sem a másik kategóriába nem fért volna bele.

– Faith, ahelyett, hogy az idegeimet borzolod ezekkel a förtelmes füttyögésekkel, bökd ki végre, mi történt! – fakadt ki Mr. Benson.

– Bocsáss meg, Thurstan, de olyan dolgot kell közölnöm veled, amit nem is tudom, hogy öntsek szavakba. Azt hiszem, legjobb lesz, ha a legegyszerűbb módját választom: az orvos azt mondja, Ruth várandós.

E szavak után Miss Benson percekig büntetlenül füttyöghetett és hápoghatott, mert a fivére se hallott, se látott a döbbenettől. Faith végül megunta a magányos gyötrődést, és testvére együttérzését kezdte el keresni:

– Hát nem rémes, Thurstan? Azt hittem, ott helyben szörnyethalok, amikor meghallottam.

– Ruth tud róla?

– Sajnos igen, talán ez a legrosszabb az egészben.

– Ezt meg hogy érted?

– Már kezdte belopni magát a szívembe, de azt kell mondanom, hogy egy züllött teremtménnyel van dolgunk. Miután a doktor elment, félrehúzta a baldachint, és magához hívott. „A doktor úr tényleg azt mondta, hogy gyermekem lesz?” – kérdezte tőlem. Fel nem foghatom, hogy hallotta meg, amikor távol tőle, az ablak mellett beszélgettünk az orvossal, és meglehetősen halkan. Azt feleltem neki, hogy igen; elvégre nem tagadhattam le előtte a tényt, és mindeközben igyekeztem a helyzethez méltó rosszallással nézni rá, ami nem is esett nehezemre, elvégre valóban helytelenítettem a dolgot. Ellenben ő! Majd kibújt a bőréből a hír hallatán. „Istenem, köszönöm neked, ígérem, jó leszek!” – ujjongott a szerencsétlen. Itt aztán elfogyott a türelmem, és kirobogtam a szobából.

– Ki van most vele?

– Mrs. Hughes. Legnagyobb meglepetésemre, ő nem osztozik velem a mélységes megvetésben, amellyel e lányt illetem.

Mr. Benson nem válaszolt rögtön, egy kis ideig gondolkozott, s csak azután folytatta:

– Faith, be kell valljam neked, hogy én más megvilágításban látom a dolgokat, mint te, és talán nem én látom rosszul.

– Meglepsz, Thurstan! Kezdelek nem érteni.

– Türelem, mindjárt megmagyarázom, hogyan érzek, de nem egyszerű szavakba öntenem.

– Nehéz esettel van dolgunk, az tény. Csak egyszer szabaduljak meg ettől a lánytól, többé nem hagyom, hogy hasonló ügybe belerángass! – fakadt ki, de Mr. Bensont olyannyira lekötötte a megfelelő szavak keresése, hogy nem maradt ideje figyelni a testvérére.

– Faith, tudnod kell, hogy én örülök ennek a gyermekáldásnak.

– Isten bocsássa meg neked, Thurstan. Talán te sem tudod, mit beszélsz, vagy talán megkísértett az ördög?

– Nincs itt szó semmiféle kísértésről, csak meg tudom különböztetni a bűnt és a bűn következményét.

– Mégis csak megkísértett téged az ördög, Thurstan, és ő beszél belőled ilyen fonák okosságokat!

– Dehogy! – vágta rá határozottan a férfi. – Isten szemében Ruth ugyanaz a lány, aki azelőtt volt, hogy kitudódott terhessége. Mi is tudtunk a hibáiról.

– A hibáiról igen, de nem erről a szégyenfoltról!

– Faith, kérlek, ne nevezd szégyenfoltnak azt a megszületendő, ártatlan gyermeket, aki talán Isten hírnöke lesz, hogy visszavezesse e lányt Mennyei Atyjához. Te magad mondtad, hogy első örömében Istennek mondott köszönetet, és cserébe felajánlotta, hogy istenfélő életet fog élni! „ígérem, jó leszek!” Ez a mondat nem Ruth szájából hangzott el? Végre lesz valaki, aki eltereli a figyelmét önmagáról! Eddig önző módon élte életét, és bűnös meggondolatlansággal, de most végre elfeledkezhet magáról, hogy minden szeretetét egy másik lényre fordítsa. Tanítsd meg őt tiszteletre a gyermeke iránt, ahogy Isten is tanítaná, és ez a tisztelet megakadályozza majd abban, hogy a bűn útjára tévedjen, így fog megtisztulni végül – fejezte be izgatottan Mr. Benson, aki saját maga is meglepődött izgatottságán. A hosszú délutáni meditációja jó volt arra, hogy más fényben lássa a dolgokat, mint testvére.

– Elég körmönfont okoskodás, és meg kell mondjam neked, Thurstan, hogy valószínűleg te vagy az első ember (leszámítva a lányt), aki örvendezik egy törvénytelen gyermek megszületésén. Pedig eddig megbíztam az erkölcsi érzékedben.

– Én nem nevezném örvendezésnek. Egész délután e fiatal teremtés csúf bűnén morfondíroztam. Attól tartottam, hogy visszanyerve tudatát,

újra elnyeli a kétségbeesés sötét torka. Vigasztaló és szent szavakat kerestem szívének, amelyek a bűnbocsánatot ígérik, hogy miképpen Mária Magdolna, ő is jó útra térjen. Szigorúan és megbánással a szívemben gondolok azokra az időkre, amikor az ördög efféle megjelenéseire még csak félénken pislogtam. Ezért határozottan arra kérlek, hogy ne kérdőjelezd meg az erkölcsi érzékemet épp most, amikor legközelebb vagyok ahhoz, hogy úgy viselkedjem, ahogy Istennek tetszik – fejezte be mondatát feldúlva a férfi.

Testvére előbb elgondolkozott, majd megenyhülve így folytatta:

– Nem gondolod, hogy e magzat, e bűnből sarjadt teremtés nélkül is közel kerülhetett volna Istenhez?

– Ezeket az ártatlan gyermekeket voltaképpen a világ teszi bűnössé, de nem hiszem, hogy ez Isten akarata szerint történne így. Hacsak nem büntetésként méri a házasságon kívül született gyermekeket a rossz útra tért anyákra, de ezt erősen kétlem. Mégis: a világ megvetése az anya szívében élő szeretetet így változtatja át lépésről lépésre gyűlöletté. Attól való rettegésében, hogy rokonai és barátai majd hogy ítélik meg tettét, vagy még inkább: hogy ítélik el őt, még elfajzottabbá válik, és legszentebb anyai ösztöneit végleg elfojtja magában. Az apáknak pedig az Isten bocsásson meg, mert jelen pillanatban én nem tudok.

Miss Benson végiggondolta, amit fivérétől hallott, és még mindig kételkedve azt kérdezte:

– Rendben, Thurstan, de akkor áruld el nekem, hogy akarod ettől megvédeni?

– A leghelyesebb út megtalálásához sok időre, és még több keresztényi szeretetre lesz szükség. Távol vagyok a valódi bölcsesség megszerzésétől, de abban biztos vagyok, hogy amit tenni készülök, az helyes, hiszen… – akadt meg egy pillanatra a férfi, majd összeszedve a gondolatait így folytatta: – Életében először felelőséggel tartozik valakiért, ezt mindketten tudjuk, hiszen anya lesz, akinek csak arra van szüksége, hogy élete csónakját nyugodt vizekre kormányozzák. Ez a felelősség már önmagában sem kis teher, hát még ha a társadalom ezt megbélyegzéssel súlyosbítja. Ne csodálkozzunk, ha az anya inkább nem kér belőle. Azon kell lennünk, hogy a felelősségérzetét erősítsük, és tudatosítsuk benne, hogy a gyermek, ahogy mondani szokás, mindig áldás.

– A fattyúk is? – akadékoskodott tovább Miss Benson.

– Úgy bizony! – vágta rá határozottan a férfi, és kivörösödve tovább bizonygatta: – És minél többet gondolkozom rajta, annál biztosabban tudom, hogy igazam van. Tudod jól, hogy nálam jobban senki sem iszonyodik a feslett nőktől, ahogyan azt is, hogy még nálad is jobban fájlalom e lány bűnét. Csak egyben különbözünk: én, veled ellentétben, nem keverem össze a bűnt a bűn következményével!

– Ez nekem már magas, ha megkérhetlek, hagyd a metafizikát!

– Nem vettem észre, hogy metafizikáról lenne szó. Mindamellett nem szabad elfelejtenünk, hogy ha helyes módon kezeljük ezt a merőben új fejleményt, akkor a lányban szunnyadó jóság csírája erőre kap, és erős hajtást növeszt, amely talán egészen Istenig elér majd. De ami ördögi benne, és sötét, azt Isten áldásával a gyermek jelenlétének tiszta fénye ki fogja űzni belőle. Mennyei Atyám! Hallgasd meg imámat, és add, hogy üdvössége napja lassan felkeljen eged alján. Segíts nekem, hogy úgy szóljak, azzal a szeretettel, ahogy Szent Fiad!

Mr. Benson szemében könnyek csillogtak, és a keze remegni látszott a buzgalomtól. Emellett ki is fárasztotta, hogy minden meggyőződése ellenére a testvére hajthatatlan maradt. Ám ez csak a látszat volt. Miss Benson némán ült székén jó néhány percig, amíg testvére hátradőlve kipihente az iménti szópárbajt.

– Szegény, szegény gyermek! – sóhajtott végül. – Mennyi nehézség és fájdalom vár még rá az életben! Emlékszel még Thomas Wilkinsre, aki a születési anyakönyvét az arcodba vágta, amikor átadtad neki? Nem tudott együtt élni az igazsággal. Meg sem állt a tengerig, ahol inkább vízbe ölte magát, mint hogy kínozza a szégyene.

– Nagyon is jól emlékszem. Ezért kell Ruthnak úgy felnevelnie a leendő gyermeket, hogy az mindig Istenre függessze tekintetét, és ne adjon az emberek véleményére. Ruthnak az lesz a feladata, az lesz a vezeklése, hogy mindezt a lenézést kibírja, és csemetéjét függetlenségre nevelje.

– Ám ez az egész – kezdte Miss Benson, aki soha nem tudta elfelejteni a jóravaló Thomas Wilkins korai halálát, és az emlékek kissé tovább lágyították szívét –, ez az egész megelőzhető. El kell titkolni a gyermek elől, hogy törvénytelen szerelem sarja.

– Hogyan? – lepődött meg a fivére.

– A lehető legegyszerűbb módon. A levélben az áll, hogy a lánynak nincsenek se rokonai, se barátai. Miért ne kezdhetne új életet egy új városban úgy, mintha özvegy lenne?

Kísértés, észrevétlen kísértés! Itt volt a kézenfekvő megoldás arra, hogyan tegyék könnyebbé a gyermek életét. Oly kézenfekvő volt, Mr. Bensonnak mégsem jutott volna eszébe soha. Fontos döntés volt ez, ezen múlt egy ember jövője. Most a hazug út volt az igaz út. Nem magáért választaná ezt az utat, hanem a kisgyermekért. Magában elég erőt érzett ahhoz, hogy az igazságot mondja; ám a kis, védtelen jövevényt nem szívesen taszította volna egy olyan világba, ahol csak kegyetlenséget és bántást kap. Már el is felejtette az imént emlegetett penitenciát, amely Ruthra méretik, amennyiben elviseli a csapásokat, és gyermeke szívét acélosságra neveli. Thomas Wilkins Káin-tekintetét, amikor meglátta a keresztlevélen a kíméletlen minősítést, soha nem tudta elfeledni: azt a fájdalmat látta benne, hogy most már megbélyegezve kell tovább élnie; ő a világ ellen, a világ pedig ellene.

– Hogyan képzeled mindezt, Faith?

– Nos, az attól függ, mit tudunk meg a lánytól. Aztán majd kitalálom, pontosan hogyan legyen, de minden kétséget kizáróan ez a legjobb megoldás.

– Lehet, hogy igazad van – mondta most már sokkal kevésbé határozottan és magabiztosan a férfi, és ezzel a beszélgetést le is zárták.

Ruth egy lágy és finom mozdulattal félrevonta a baldachint, amikor Miss Benson visszaérkezett a szobába. Nem szólt, csak tekintetével hívta közelebb ápolóját. Miss Benson az ágy mellé állt, mire Ruth megfogta a kezét, és egy csókot nyomott rá; ám ennyi erőfeszítés már elég is volt neki, hogy holtfáradtan visszaroskadjon a párnájára, és máris elaludt.

Miss Benson a testvére szavaira gondolt kézimunkája fölött. Be kellett vallania magának, hogy fivére gondolatai még most sem győzték meg teljesen. Össze volt zavarodva, és zavartságában hajlott arra, hogy elfogadja a férfi véleményét.

Tizenkettedik fejezet

Miss Benson a következő két napban rágódott még a döntésen, aztán a harmadik napon, a reggelinél végre elhatározásra jutott.

– Ruth Hiltonnak hívják a kis betegünket.

– Valóban, honnan tudod? – kérdezte a fivére.

– Magától Ruthtól, természetesen. Most már sokkal Jobb bőrben van. A szobájában töltöttem az éjszakát. Egyszer csak azt vettem észre, hogy beszélgetni akar, és noha még éjszaka volt, végül ráálltam a dologra. Nem sokra emlékszem a beszélgetésből, de egy biztos: jólesett neki, hogy végre szót válthat valakivel. Aztán álomba sírta magát, és azóta is alszik, ha nem tévedek.

– Mondj el róla mindent! Mit tudtál meg?

– Ó, amit megtudtam, nem sok, de annál szomorúbb. Árva a szerencsétlen, testvére nincs, a gyámja, akit életében egyszer ha látott, varrótanoncnak adta egy szabóműhelybe. Ez a Mr. Bellingham elkezdett neki udvarolni. Kezdetben csak vasárnaponként találkozgattak. Egyik vasárnap a szokásosnál messzebb kóboroltak, és rájuk alkonyodott. Ekkor tűnt fel hirtelen a szabóság vezetője, aki éktelen haragra gerjedt segédje viselkedése miatt, meglehetősen érthető módon, hadd tegyem hozzá. Mr. Bellingham rávette a rémült lányt, hogy utazzon vele Londonba azon nyomban. Mindez múlt májusban történt. A többit már te is tudod. Ez minden.

– Mutatott némi megbánást a vétke miatt?

– Nem, szóban legalábbis nem, de a hangja fájdalomtól remegett, bár megpróbált erős maradni. Egy idő után a kisbabájáról kezdett el beszélni, de nagyon félénken és vonakodva. Azt kérdezte tőlem, hogy szerintem mennyi pénzt tud keresni varrónőként, ha nagyon-nagyon keményen dolgozik. Aztán visszatértünk a gyerekre. Gondolkoztam azon, amit javasoltál, Thurstan, és annak szellemében kívántam beszélni vele. Nem tudom, helyes volt-e; továbbra is kétségek gyötörnek.

– Az istenért, vesd el őket végre! Drága testvérem, hogyan köszönjem meg a kedvességedet?

– Nincs mit köszönni rajta, nem kellett erőltetnem. Ebben a lányban annyi finomság és gyengédség van, hogy az ember nem tud vele goromba lenni. Nála türelmesebb és hálásabb teremtményt nem ismerek e föld kerekén.

– Vannak tervei?

– Vannak. Szegény pára ki akarja bérelni a legolcsóbb viskót, ahol éjt nappallá téve varrni akar, hogy egy kis pénzt gyűjtsön össze gyermeke számára. Megható volt, amikor azt mondta: „én szenvedhetek, de ennek az ártatlan gyermeknek sohasem szabad megismernie a szükséget”. Ha megszakad sem lesz képes nyolc-kilenc shillingnél többet megkeresni hetente, pedig olyan fiatal és csinos!

– Itt van az az ötven font, amelyet Mrs. Morgan áthozott. Tud a lány a két levélről?

– Dehogy! Amíg meg nem erősödik, titkolni fogom előtte. Ó, Thurstan! Isten bocsássa meg nekem, de én nem tudok szívből örülni ennek a gyermekáldásnak, hiába próbálkozom. Ha nem így állna a helyzet, olyan egyszerűen segíthetnénk rajta.

– Mire gondolsz?

– Beszélni is felesleges róla, de ha már így rákérdeztél, akkor elmondom: hazavihettük volna magunkkal, otthon aztán szépen varrogathatta volna az egyházközösség ruháit. De a gyermekkel! Púp a hátunkon, azt kell, hogy mondjam. Legalább előtted hadd zsémbeljek, Thurstan! Ha már a lánnyal olyan kedves voltam, és úgy beszéltem a magzatáról, mintha egy királynő gyermeke volna, a legtörvényesebb házasság gyümölcse.

– Zsémbelj csak kedvedre! Az iménti kedves gondolatod után, hogy a lányt hazavigyük, ennyit igazán megérdemelsz. De tényleg biztos vagy benne, hogy gyerekestül nem vihetjük magunkkal?

– Még kérdezed, Thurstan! Biztosabb még nem voltam semmiben, mint ebben.

– Ezt már hallottam, kedves Faith, de most az indokaidra lennék kíváncsi!

– Ha nem volna várandós, akkor hívhatnánk az igazi nevén, Miss Hiltonnak, de ez csak az egyik indok; a másik az, hogy Sally szívszélhűdést kapna egy kisbabától a házban.

– Sallyt felejtsd el! Már megbeszéltük, hogy Rutht özvegynek fogjuk beállítani – állt meg egy pillanatra, mintha kétsége támadt volna. – Te magad javasoltad, hogy a gyermek kedvéért legjobb lenne e kegyes csaláshoz folyamodnunk. Én nem teszek mást, csak hallgatok nagyszerű ötletedre, hiszen valóban ez az, amit tennünk kell. Köszönöm, hogy eszembe juttattad a kötelességemet.

– Lárifári, csak egy futó gondolat volt! Mit szólna hozzá Mr. Bradshaw? Ó, belegondolni sem merek, milyen képet vágna!

– Ne felejtsd el, hogy mi egy magasabb törvénynek akarunk engedelmeskedni, nem Bradshaw-énak! Én is tartok tőle, bevallhatom, hiszen annyira komor és merev. Még szerencse, hogy nem ül egyfolytában a nyakunkon. Még teázni sem jön el, mindig valami sürgős dolga akad, amikor a felesége ellátogat hozzánk. Kétlem, hogy figyelne rá, mi folyik a házunkban.

– Tévedsz, kedves Thurstan. Sallyről is tud mindent! Egyszer megkérdezte Mrs. Bradshaw-t, nem hallott-e harangozni afelől, mennyit fizetünk neki. Aztán azt is hozzátette, hogy a pénzünkért iparkodóbb és fiatalabb szolgálót is kaphatnánk! Apropó pénz! Belegondoltál, mekkora költséggel járna, ha magunkhoz vennénk Rutht?

Ez a tényező valóban nem volt elhanyagolható. Egy ideig mindketten gondolataikba merülten hallgattak. Miss Benson immáron ugyanolyan gondterhelt volt, mint a testvére, mert hirtelen szívügyévé vált terve kivitelezése.

– Ott az az ötven font – mondta a férfi bátortalanul.

– Valóban ott az az összeg – ismételte ugyanolyan vonakodva a testvére –, de az őt illeti, azt hiszem.

– Ki mást! Mindegy, milyen kéztől származik! Abból kifizethetjük a költségeinket. Nagyon sajnálom, de fel kell használnunk.

– De további támogatást nem volna szabad kérnünk attól az embertől – vetette föl Miss Benson.

– Ezzel egyetértek – állt mellé a fivére. – Ha beleegyezik, hogy a szárnyaink alá vegyük, akkor nem szabad megengednünk, hogy akár magának, akár a gyermeknek bármit is kérjen tőle! Akkor inkább éljünk mindannyian vízen és kenyéren!

– Megyek, és megosztom vele a tervünket. Ó, Thurstan, ha erre rá tudtál venni, már bármire rá tudsz! Amennyire elleneztem először, most

annyira pártolom! Azt hiszem, meglehetősen befolyásolhatónak tűnhetek.

– Ebben az esetben ugyanolyan erős voltál, mint én! Én fel mertem vállalni a gyermeket, te meg azt, hogy a lányt hazavigyük. Az isten áldjon meg érte, kedves Faith!

Amikor Ruth már fel tudott ülni (a várandósság tudata újabb erőt szabadított fel benne, és gyógyulásának gyorsasága szinte a csodával volt határos), Faith bevitte neki a levelet és a pénzt.

– Emlékszel még erre a néhány sorra, Ruth? – kérdezte együtt érző komolysággal és tapintattal a nő. Ruth nem felelt, csak az arca lett sápadtabb, átvette a levelet, és némán újraolvasta. Miután befejezte, mélyet sóhajtott, és egy darabig csak bámult maga elé. Aztán a másik levélért nyúlt, amelyet Mrs. Bellingham már Mr. Benson üzenetére írt válaszul. Aztán elvette a bankjegyet, és csak forgatta a kezében, mintha nem is látná, mi az. Miss Benson úgy látta, a lány ujjai remegnek. Néhány határozatlan próbálkozás után Ruth végre megszólalt.

– Remélem, nem haragszik meg, Miss Benson, de azt szeretném, ha ezt az összeget visszaküldenénk.

– Miért, lelkem?

– Nem szívesen fogadnám el. Amíg szeretett – pirult el Ruth, és hunyta le nagy, fehér szemhéját –, sok mindennel megajándékozott, az órám is tőle származik, és még sok mindennel! És én mindent örömmel elfogadtam. Hogyne fogadtam volna el, amikor én is odaadtam volna az életemet érte! Ajándékait szerelmi zálognak tekintettem. De ez a pénz elszomorít. Azután kaptam tőle, hogy elhagyott. Megalázó, hogy azt gondolja, fájdalmamat enyhíthetik az anyagi javak! – mondta, és a könnyáradat, amelyet annyi ideig sikeresen visszatartott, most kibugyogyant szeméből.

De eszébe jutott a magzata, és midőn már majd meghasadt a szíve, abbahagyta a sírást.

– Megtenné, hogy visszajuttatja ezt az összeget Mrs. Bellinghamnek? – szipogta.

– Szívesen, kedvesem. Örül a szívem, hogy így döntöttél! Nem adod meg nekik azt az örömöt, hogy elfogadod az alamizsnájukat – mondta Miss Benson, és már borítékba is rakta a pénzt, amelyre csak annyit írt rá: Ruth Hiltontól.

– Ne is halljunk többet Bellinghamékről! – mondta győzelemittasan Faith, de Ruth nem tudott együtt örvendezni vele. Nem a visszaküldött összeg hiánya fájt neki, hanem az, amit a pénz jelzett: Mr. Bellingham egyszer s mindenkorra elhagyta.

Hogy felvidítsa a lányt, Miss Benson a közös jövőjüket kezdte ecsetelni. Faith az a fajta ember volt, aki minél többet beszél egy ügyről, és minél többet forgatja a fejében, annál jobban belelovalja magát a dologba. A gondolatra, hogy Rutht magukkal viszik haza, egészen boldog lett és izgatott. De semmi sem használt. A lánynak csak egy dolog Járt a fejében: hogy a férfi nem szereti többé. Sem a felajánlott, meleg fészek, sem a rózsás jövő nem tudta felvillanyozni, egyedül akkor derült fel kissé, amikor eszébe jutott születendő gyermeke.

Miss Bensont egészen felkavarták a történtek, izgatottsága kicsengett a szavaiból, amikor testvérének elújságolta a váratlan fejleményt.

– Egyfelől csodálom őt, amiért olyan büszkén visszaküldte azt az ötven fontot, másrészről hálátlannak tartom, amiért meg sem köszönte, hogy magunkhoz akarjuk venni.

– Ugyan már! Annyi minden nyomasztja, és az emberek különféleképpen fejezik ki az érzelmeiket: valaki csönddel, valaki szavakkal. Akárhogy is legyen, oktalan dolog hálálkodást várni tőle.

– Te mit vársz tőle, ha nem hálát és érdeklődést?

– Jobb, ha az ember nem vár semmit, és nem mérlegeli a következményeket; ezt egyre tisztábban látom, ahogy éveim száma szaporodik. Egyszerűen csak cselekedjünk helyesen, és ne foglalkozzunk vele, mit vált ki tettünk az embertársunkból. Hiszen mindketten tudjuk, hogy egyetlen szent vagy önzetlen cselekedet magja sem hullik terméketlen talajra. Csak Isten a megmondhatója, hogy az örökkévalóságban mikor lesz a tettnek foganatja. Mi mindketten jót akarunk cselekedni, tiszta fejjel. Minek zavarnánk össze magunkat azzal, hogy közben állandóan oldalra sandítunk azt fürkészve, milyen képet vág Ruth.

– Ez mind szép és jó – vágta rá Miss Benson egy kissé bosszankodva –, de ahogy a mondás is tartja: jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok. Én jobban örülnék egy ma elrebegett köszönömnek, mint annak a nagyobb hatásnak, amelyet az általad említett örökkévalóságban tettünk kivált majd. Most meg miért vagy annyira mogorva? Hagyd abba a bánkódást, vagy istenemre itt hagylak! Sally tőlem moroghat, amennyit

csak akar, de ha téged rosszkedvűnek látlak, amint egy kicsit hirtelen vagy nyers vagyok, az meglehetősen mélyen érint. Máskor inkább keverj le egy nyaklevest, az kevésbé bántana.

– Inkább heveskedj, mint fütyöréssz, kedvesem! Egyezzünk meg: ha inkább lekeverek egy nyaklevest, ahelyett hogy bánatos képpel állnék, akkor megígéred, hogy cserébe mellőzni fogod a fütyülést, és inkább alaposan kiosztasz?

– Áll az alku! Te ütsz, én meg szidlak. De komolyra fordítva a szót: gyors fejszámolást végeztem, amikor Ruth visszaküldte az összeget (amiért továbbra sem győzöm csodálni őt), és azt kell mondanom, hogy a költségek fel fogják emészteni a hazaútravalót.

– Pedig nem fogom itt hagyni, velünk kell jönnie! Ha kell, kint fogunk gubbasztani a bakon, de a lánynak a kocsiba veszek jegyet! – szögezte le egyszer s mindenkorra a férfi. – Ki az? Jöjjön be! Á, maga az, Mrs. Hughes! Foglaljon helyet, kérem!

– Köszönöm, uram, de igencsak sietek. A kisasszony azt az utasítást adta, hogy adjam el az óráját és más csecsebecséit, amelyeket az úrfitól kapott, és abból fizessük ki a doktort. Carnavonnál közelebb biztosan nem fogom tudni eladni. Ha volna tudomásuk más lehetőségről, kérem szépen, árulják el nekem!

– Ez igazán nagylelkű döntés Ruthtól – ismerte el Miss Benson. Mivel tisztában volt vele, milyen nagy áldozatot jelentett a lánynak megválni az órától, még nagyszerűbbnek érezte döntését.

– Ruth jósága megoldotta a problémát – mosolygott a fivére, aki nem tudhatta, hogy az óra milyen eszmei értékkel bír Ruth számára, de magában ahhoz hasonlította, mintha neki kellene megválnia szeretett Facciolattijától.

Mrs. Hughes türelmesen várakozott, hogy választ kaphasson gyakorlatias kérdésére. De mivel segítség máshonnan nem érkezett, magában töprengett azon, kinek adhatná el az órát.

– Megvan! – ragyogott fel az arca hirtelen. – Mr. Jones, a doktor, úgyis házasodni készül. Szebb ajándékot nem is adhatna a jegyesének ennél az óránál! Miért is nem jutott ez rögtön az eszembe! Biztos, hogy tetszeni fog neki! Nemcsak a számlánkat fogja elengedni, de még ő fog nekünk fizetni a ketyegőért. Istenemre, megkérdezem tőle!

Mr. Jones fölöttébb örült az alkalmi vételnek. Mrs. Hughes-nak igaza lett: nemcsak elengedte a számlát, de még fizetett is érte, többet, mint amennyivel a lány tartozott. A szobájáért és ellátásáért Bensonék már úgyis fizettek szállásadónőjüknek, akinek szigorúan megtiltották, hogy erről bármiféle említést tegyen Ruthnak.

– Mit szólnál, ha meglepnélek egy fekete köpennyel? – kezdte másnap Miss Benson, aztán néhány másodperc szünet után folytatta: – Mr. Benson és én úgy látjuk legjobbnak, ha az emberekkel elhitetjük, özvegy vagy. Így sok kellemetlenséget megspórolhatnánk neked, a gyermekednek pedig sok… – „megaláztatást” akart volna mondani, de mivel túl súlyosnak érezte a szót, inkább nem fejezte be mondatát. Ruth a gyermeke említésére, ahogy mindig, most is piros lett, mint a paprika.

– Persze, így lesz a legjobb! Nagyon köszönöm, hogy erre is gondoltak – rebegte olyan halkan, mintha csak magának beszélne. – Nem is tudom, hogy háláljam meg a jóságát. Talán az lesz a legjobb, ha imádkozom magáért, hogy így fejezzem ki szeretetemet, ha lehet.

– Ha lehet?! – visszhangozta értetlenül a nő.

– Igen, ha megengedi.

– Megengedem, kedvesem. Hidd el, én is ugyanolyan bűnös vagyok a Teremtő szemében, akár te. Imádkozz csak mindkettőnkért! A kísértéseknek én sem tudtam ellenállni… De most hadd sírjam ki magam – mondta Miss Benson, és könnyezni kezdett. A fivére égi jóságához képest mindig alávalónak gondolta magát; Ruth túlzott alázatossága erre emlékeztette. Egy kis idő múlva összeszedte magát, és ott folytatta, ahol abbahagyta:

– Akkor tehát varrhatok neked egy fekete ruhát, és nevezhetnélek Mrs. Hiltonnak ezentúl?

– Nem! Mrs. Hiltonnak semmiképpen sem! – rémült meg Ruth.

Miss Benson, aki eddig tapintatosan nem nézett Ruth szemébe, most a lányra kapta a tekintetét.

– Ugyan miért nem?

– így az édesanyámat hívták. Nem akarom bitorolni a nevét.

– Rendben, akkor hadd nevezzünk az anyám nevén, ő… De anyámról majd inkább máskor diskurálok veled – mondta kedvesen Miss Benson. – Mrs. Denbigh-nek fogunk hívni. Illik hozzád a név, ráadásul az emberek azt fogják gondolni, távoli rokonunk vagy.

Amikor Miss Benson beszámolt fivérének a névválasztás körülményeiről, a férfi szívébe szomorúság lopakodott.

Testvére minden szempontból túláradó kedvességének tüzére olaj volt Ruth alázatossága. De Mr. Benson inkább hallgatott érzelmeiről.

Eljött az ideje, hogy levélben értesítsék az otthoniakat, hogy a testvérpár „egy távoli, nemrégiben megözvegyült rokonnal" – ahogy Miss Benson fogalmazott – tér haza hamarosan. Intézkedett továbbá arról is, hogy Ruth számára előkészítsék a vendégszobát, és hogy beszerezzenek minden szükséges dolgot, amely Ruth továbbá sem teljesen kielégítő egészségi állapotához szükséges volt.

Amikor végre elkészült a fekete ruhával, amelyen éjjelnappal dolgozott, már nem maradt más hátra, mint hogy mindhárman pihenjenek a rájuk váró utazás előtt. De Ruth nem tudott egy helyben ülni. Egyik ablaktól a másikig szaladgált, hogy minden szikla és fa képét az emlékezetébe vésse. A környék minden négyzetcentimétere az ő sanyarú történetéről mesélt, amelyet nem volt vidám dolog újra és újra hallani, de felejteni még rosszabb lett volna. A folyam csobogását sem fogja soha elfeledni, ebben biztos volt; azt a csobogást, amelyet azon a kis híján végzetes estén hallott, és amely betegágyán ott visszhangzott a fülében.

Egy fejezet lezárult az életében. Szerelme oldalán érkezett Llandhuba, és nem törődött sem a múlttal, sem a jövővel, csak az édes jelennel. De felébresztették álmából, és az álommal együtt szertefoszlott a szerelem is. Lassan bandukolt, szeme sarkából letörölt egy-egy kóbor könnycseppet. Igyekezett, hogy gyenge hangja ne remegjen, ha Miss Benson ezt-azt kérdezett tőle.

A kocsira várni kellett. A lány az arcát egy virágcsokor mögé bújtatta, amelyet Mrs. Hughes ajándékozott neki. Rémülten kapta fel a fejét, amikor a postakocsi – kis híján elgázolva őket –, mellettük termett. Felsegítették a kocsi belsejébe, és a lovak már robogtak is tovább. Már úton voltak, amikor feltűnt Ruthnak, hogy Bensonék kiszorultak a bakra. Az igazat megvallva most nem fájlalta a hiányukat, legalább nem kellett végignézniük, hogyan búcsúzik könnyek között a völgytől, amely fölé immár súlyos viharfelhők úsztak. Csak a kis hegyi templom csillogott még a napban, messziről mutatva a helyet, ahol életének egy szakasza immáron lezárult. Megtörölte a szemét, hogy tisztábban lássa.

– Ne sírjon, kisasszony! – vigasztalta egyik utastársa. – Talán egy közeli hozzátartozójától kellett búcsút vennie?

Tudom, hogy nem túl kellemes, de higgye el, ha az én koromba ér, már fel sem fogja venni! Három fiam van, mindhárom katona a világ más-más pontjain, távol tőlem. Az egyik Amerikában, túl a tengeren, a másik Kínában issza az ötórai teát, a harmadik három mérföldre Spanyolországtól, Gibraltárnál állomásozik. Nézzen rám! Hát lát az én szememben könnyet? Ugyanolyan vidám vagyok, és az étvágyam is kitűnő! Néha elfog a lelkiismeret-furdalás, hogy nem hiányoznak, és nekiállok sajnálkozni a dolgon; de aztán hamar beleunok, egyszerűen ellenkezik a természetemmel! A következő percben már Ismét nevetek, és tovább növesztem a tomporom! Igazán rám férne egy kis önemésztés, talán akkor leadhatnék pár kilót, és beleférnék a ruháimba, amelyeket ezek a fránya szabók mindig szűkebbre szabnak a kelleténél!

Ruthnak meg kellett emberelnie magát, bármennyire is nehezére esett. Mióta figyelték, nem adhatta át magát ismét a szomorúságnak, mert abban a másodpercben, amikor egy milliméternyit is lefelé görbült a szája, a hölgy hol szendvicset, hol gyömbérkenyeret tukmált rá. Ezért inkább lehunyt szemmel hátradőlt, és befelé pityergett. A nap nem mozdult az ég tetejéről, szinte azt lehetett hinni, odagombostűzték; onnan ontotta a melegét kíméletlenül, mintha enyhülésre már nem lehetne számítani.

Az út során Miss Benson többször is benézett hozzá, és néhány kedves gesztussal tette elviselhetőbbé az utazást a sápadt és kimerült Ruth számára. Egyszer kocsit is váltottak, így szabadulhatott meg Ruth a korosodó matrónától, aki búcsúzáskor alaposan megszorongatta kezét.

– Már egészen közel járunk – biztatta Miss Benson a lányt. – A walesi hegyek lassan elenyésznek a horizont alján. Még tizennyolc mérföldet kell megtennünk a síkon, aztán elérjük az ingoványt, s ott, a dombok között fekszik Eccleston. Bár csak ott lennénk már! Nem magam miatt, szegény testvérem már alig tudja tartani magát.

E bejelentést követően Ruthnak először az jutott az eszébe, hogy meg kellene állniuk valamelyik fogadóban, de ilyen gondolatok csak azért verhettek tanyát a fejében, mert fogalma sem volt arról, milyen borsos árat kérnek a fogadósok. Még szerencse, hogy a következő ötletének megvalósításához csak jó szívre volt szükség Azonnal felajánlotta

Miss Bensonnak, hogy ő nagyon szívesen helyet cserél a fivérével, így az úr odabenn a kényelmes ülésen kicsit kinyújtóztathatja elgémberedett tagjait, ő pedig felül a bakra a nő mellé. Miss Benson örömmel elfogadta nagylelkű ajánlatát.

– Ha állapotod megengedi, hogy átadd a helyed, Thurstan-nek a kényelmes ülés bizony megváltást jelentene. A bakról legalább megmutathatom Eccleston tornyát, ha sötétedés előtt odaérünk.

Mr. Benson és Ruth tehát helyet cseréltek.

A lány szinte észre sem vette, hogy a testvérek ahol tudtak, ott spóroltak. Mert bizony spórolniuk kellett, sok-sok apró lemondás árán, mintha ez semmiféle nehézséget nem okozna nekik. Mintha a legtermészetesebb volna, úgy mondtak le a saját kényelmükről a rászorulók javára. Ruth azt sem vette észre, hogy Bensonék azért utaztak a bakon, hogy ő, a rászoruló, akinek pihenésre van szüksége, kényelmes helyet kaphasson. Ahogyan az sem tűnt fel neki, hogy azért fogyasztottak ebédre meleg étel helyett süteményt, mert így egy kicsivel több pénzük maradt arra, hogy megvalósítsák tervüket: magukhoz vegyék az állapotos lányt. Eleddig úgy gondolt és bánt a pénzzel, akár egy gyermek. Valami távoli dolognak fogta fel. De a Bensonékkal töltött idő alatt felnyílt a szeme. Kedvességüket, amelyben az utazás során részesítették, a szívébe zárta.

Az első, amit Ecclestonból meglátott, egy alacsonyan úszó, szürke felhő volt, amelyet a város füstje táplált. De ami igazán váratlanul érte, az a dimbes-dombos táj volt, amely, igaz, messze elmaradt Wales természeti csodái mögött, de mégis közelebb volt a mennyekhez, mint e síkság, ahol a lovak patái dobogtak. Lámpaoszlopok követték egymást, aztán a kocsi egyszer csak végállomásához ért. Megérkeztek Ecclestonba. Egy nyers hang hallatszott valahonnan a sötétből:

– Mán meg is gyüttek, naccsád?!

– Meg, meg – sietett válaszolni Miss Benson. – Sally küldött, Ben? Fogd a lovász lámpáját, és pakold le a csomagokat!

Tizenharmadik fejezet

Miss Benson új erőre kapott a fárasztó nap után, mindössze arra volt szüksége, hogy lába alatt érezhesse a jól ismert út buckáit, és közel tudhassa magát otthonához meg a szívének kedves emberekhez. Még Mr. Benson hangja is vidámabban csengett, ahogy Bent kérdezgette mások felől, akiknek a neve Ruth számára Ismeretlenül csengett. Bensonékkal ellentétben a lányon most hatalmasodott el csak igazán a fáradtság, és boldogan fogadta el Miss Benson kinyújtott karját, amelybe kapaszkodva elvonszolhatta magát a közeli utcáig, ahol Bensonék háza állt. Az utca olyan csöndes volt, hogy lépteik kopogása szinte zavaróan hatott, és hathatósabban adott hírt jöttükről, mint a harsonák ablakrepesztő zengése Abdallah jöveteléről. Kitárult egy ajtó, és a bentről kiáradó fény megvilágította a járdát. Az ajtóban egy szikár, idősödő cseléd fogadta őket, arcáról leolvasható volt öröme, hogy gazdáit viszontláthatja.

– Hát visszajöttek! Hála a mindenhatónak! Már azt hittem, megveszek uramék nélkül!

A cseléd boldogan megrázta Mr. Benson kezét, Miss Benson arcára pedig csókot nyomott. Amikor pedig Ruthhoz ért, harsányan megkérdezte:

– Magácskában kit tisztelhetek?

Mr. Benson néma maradt, és beljebb került egy lépéssel, Miss Bensonra maradt hát a kényes helyzet tisztázása.

– Róla tettem említést a levélben, Sally, Ő Mrs. Denbigh, egy távoli rokonunk.

– Igen, csak az nem megy a fejembe, hogy lehet máris özvegy, amikor még a tojáshéj is rajta van!

– Pedig özvegy, özvegyebb már nem is lehetne – biztosította Miss Benson.

– Ha én lettem volna az anyja, inkább nyalókát adtam volna neki, mint férjet, az lett volna neki való!

– Ne járasd annyit a szád, Sally, inkább segíts! Nem látod, hogy az úr küszködik azzal a nehéz ládával?!

Miss Benson jól okoskodott, amikor a kétkedő Sally figyelmét gazdájára terelte. Ki tudhatta volna jobban, mint a cseléd, hogy Mr. Benson testi fogyatékosságát egy esés okozta még kisded korában.

A kis Thurstanre akkoriban neki kellett vigyáznia. Süldő lány volt még, alig néhány évvel idősebb, mint a gondjaira bízott gyermek. Elég

volt egyetlen másodpercnyi figyelmetlenség, és máris megtörtént a baleset. A szegény lány hosszú éveken át öntözte éjszakánként a könnyeivel a szalmazsákját, mert nem tudta megbocsátani magának figyelmetlenségét, amely a szeretett gyermek sorsát megbélyegezte. Nem enyhítette a lelkiismeret-furdalását Mr. Benson jóságos anyja sem, aki megbocsátott a lánynak, és akinek nemes természetéből a férfi olyan sokat örökölt. Egyetlenegy módon csillapíthatta a kínzó önvádat, ha egész életét és lelkét Thurstannek szenteli. Így is lett, állta fogadalmát, egész életében odaadóan gondozta a férfit. Miss Bensont is szerette, de a fivérét egyenesen bálványozta. Szívében hordozta a tiszteletet, még akkor is, ha szavai vagy cselekedetei a mindennapokban nem árulkodtak erről. Merte korholni a gazdáját, ha úgy hozta a sors, de hogy más ezt tegye szeretett Thurstanével, azt nem viselte el. Nem tett kivételt Miss Bensonnal sem: ha a lány valamit kifogásolni merészelt fivére tetteivel vagy szavaival kapcsolatosan, Sally máris úgy sújtott le rá, mint az Úr haragja.

– Mikor tanulja már meg, Thurstan úr, hogy hagyja a cselédeket dolgozni?! Ben, ugorj ide, kapd fel azt a bőröndöt!

Miután az átjáró szerencsésen felszabadult, Mr. Benson a nappaliba vezette Rutht. A nappali voltaképpen két egymásból nyíló szobából állt. Mivel a nappali hátsó részéből nyílt a konyha is, a szobának ezt a részét úgymond családi nappalinak használták. Ablakai a kertre nyíltak – a ház asszonyainak legnagyobb örömére –, ezért Miss Benson és Sally azt szerette volna, hogy Mr. Benson dolgozószobája az utcára néző nappali legyen. Volt ennek gyakorlati előnye is: a Mr. Bensonhoz ügyes-bajos dolgaikkal járuló embereknek – még koldusok is megfordultak nála – nem kellett az egész házon átcaplatniuk. Kárpótlásul, amiért a ház legkevésbé szívderítő szobájával is megelégedett iroda gyanánt, hálószobája a kertre nézett, míg testvére a dolgozószoba fölött aludt. Az emeleten még két szoba volt, lejtős mennyezettel, de tágasságukra nem lehetett panasz. A kertre néző padlásszobát vendégszobának nevezték ki, míg az utcára nézőt Sally kapta. Csak a konyha fölött nem volt szoba, azt ugyanis később toldották az épülethez. A két nappali közül az egyiket – a családit – elegánsan és régiesen szalonnak nevezték, míg Mr. Benson szobáját dolgozószobának.

A szalonban össze voltak húzva a függönyök, a ragyogó tűzhely szájában lángok táncoltak. De nemcsak a tűzhely volt tiszta, hanem az egész ház. A konyha padlója is makulátlan volt, ahogy a fénylő edények is, amelyeken tükröződtek a vörösen ugráló lángok.

Ültéből Ruth Sally minden mozdulatát követhette. A cseléd nem volt tudatában annak, hogy kíváncsi szemek lesik – fáradt volt, és fejében annyi gond kavargott –, de így legalább önnön valójában őrizhette meg a lány emlékezete. A konyha fényessége szinte ellenpontjaként szolgált a szalon gyertyafényes homályának.

Az egyenes tartású, szikár, buzgólkodó cseléd ruhája tiszta volt és rendezett. Öltözködése nem ütött el a környékbeli idősödő asszonyokétól: durva gyapjúból készült fekete csíkos alsószoknyát viselt, amely elég rövid volt ahhoz, hogy pamut zokniba bújtatott izmos lábait látni engedje. A szoknya fölött rózsaszín mintás bő kabátot hordott, amelyet arrafelé pongyolának neveztek. Fehér köténye és öregasszonyos főkötője lenvászonból készült. Ruth így véste emlékezetébe a szolgálót, ezekben a ruhadarabokban. Amíg Sally a teakészítéssel volt elfoglalva, Miss Benson kipakolta Ruth holmiját. A cseléd most már szakított rá időt, hogy tüsténkedése közben megnézze magának Rutht. Még a beszélgetésbe is beleszólt, de a legkevésbé sem azzal az alázatos tónussal, amely egy szolgálótól elvárható lett volna; úgy tűnt, Sally nemhogy egyenrangú félként tekint magára, de még bizonyos fensőbbséggel is. Egy idő után el is hagyta a formális ma-gázódást, és Miss Bensont is tegezni kezdte csöndesen és kitartóan.

Mindezek a megfigyelések öntudatlanul szivárogtak a végsőkig elcsigázott Ruth fejébe, és csak később tudatosodtak benne. Különös módon még a kedvesség is terhére volt, amellyel elhalmozták. De a sötét mocsár fölött, a távolban egy apró fénysugár pislákolt, a reménye; erre függesztette a tekintetét, és megpróbált úrrá lenni csüggedtségén, hiszen gyermeke szíve az ő szíve alatt dobogott.

Mr. Benson legalább olyan fáradt volt, mint a lány, és szótlanul figyelte a készülődést. A férfi csöndje most jobban esett Ruthnak, mint Miss Benson szeretetteljes kérdései. Tea után Miss Benson felkísérte a szobájába. A fehér pamutszövet ágy és a nyers színű falak olyan tisztaságot árasztottak magukból, mint egy hópehely, míg a zöldes barna padló a kerti talajt idézte, amelyet lassan befed a hó. Miss Benson segített a

lánynak átöltözni a lefekvéshez. Ahogy közeledett a nap vége, úgy lettek Miss Benson szavai is egyre halkabbak, nyugodtabbak, kimértebbek, s amikor jó éjszakát kívánva elbúcsúzott tőle, úgy hangzott, mintha egy imát rebegett volna el.

Mire Miss Benson visszatért, fivére már a távollétük alatt érkezett leveleket olvasgatta. Hogy ne zavarja őt, felnyalábolva szürke fonalát, leült kötögetni. De szeme nem a tűk táncát figyelte, tekintete a lángok lobogó tűztáncába meredt. Csak a kötőtűk szapora és folytonos csattogása töltötte be a néma szalont. A férfi egyetlen szót sem szólt, pedig Miss Benson szívesen megosztotta volna vele érzéseit, gondolatait, de ő kerülni látszott a kényes témát, mintha tartana tőle. Volt idő, amikor legbelső érzelmei, amelyek mindig komolyak, bár néha rémisztőek voltak, tűzhányóként törtek felszínre, és szólávájukkal maguk alá temették kimondójukat. Általában azonban meg tudta őrizni nyugalmát, mivel nem kívánt újra elszenvedője lenni azoknak a fájdalmaknak, amelyek e kitöréseket követték, ahogy a kimerültségnek sem. Szíve-lelke napok óta Ruthszal volt tele, most szeretett volna egy kicsit elfeledkezni róla. Még örült is neki, amikor Sally – úgy vágva ki a középső ajtót, mintha egy ólba lépne be – kérdőre vonta őket:

– Most már a kisnagyságát is szolgálhatom?! – nézett Faithre, de a fivére a nő kezére tette tenyerét, és kimentette a válaszadás alól:

– Attól tartok, igen, Sally. Hogy meddig marad, csak a jóisten tudja.

– Jesszusom! Egy gyerek a házban! Úgy elmegyek, hogy azt se mondom, fapapucs! Nem bírom a gyereksírást, akkor inkább a macskanyávogás! – rémült meg az öreg szolgáló.

– Nem értelek, Sally, hiszen velem is olyan kedvesen bántál, amikor karon ülő voltam – emlékeztette a férfi.

– Azt meghiszem, Thurstan úr! Micsoda kis örökmozgó volt három éves koráig, aztán… – révedt a múltba Sally, de amikor eszébe jutott az eset, amely Thurstan urat örökmozgó kisgyerekből nyomorékká változtatta, könnyek gördültek le az arcán. Ahhoz mégis túl büszke volt, hogy kötényével törölgetni kezdje nedves szemét, hiszen nem szerette kimutatni gyengeségét.

– Nem is érdemes több szót pazarolni a dologra! – szólalt meg Miss Benson is, aki túl izgatott volt ahhoz, hogy továbbra is néma maradjon. – Megígértük neki, hogy gondoskodni fogunk róla, és a szavunkat nem

fogjuk megszegni a kedvedért. Nyugodj meg, nem lesz több dolgod, mint eddig!

– Hiába is próbálsz meggyőzni! Nem a dologtól félek én, annál jobban ismerhetnél! Napjában kétszer súrolom fel Benson úr szobáját, még a szőnyegek alatt is, hogy úgy ragyogjon, mint a tükör; nem félek én a munkától! Ha Walesben csak szemtelenség ragadt rátok, én már megyek is!

Sally arca céklavörös volt, lerítt róla, hogy komoly a felháborodása. Mr. Benson sietett megnyugtatására kedves szavakkal és búgó hangon:

– Faith nagyon jól tudja, milyen dolgos vagy, csak nagyon aggódik ezért a szerencsétlen lélekért, aki nélkülünk olyan egyedül volna e világon, akár az ujjam. Azzal is tisztában vagyunk, hogy döntésünk, hogy is fejezzem ki magam, bizonyos következményekkel jár majd; és bár erről köztünk még nem esett szó, de hallgatólagosan neked is nagy szerepet szántunk tervünk kivitelezésében. Ez azt jelenti, hogy ismét szükségünk lesz a segítségedre, és biztosak vagyunk benne, hogy most sem fogsz cserbenhagyni bennünket.

– Látod, Thurstan, neked kétszer annyi sütnivalód van, mint a testvérednek. Nem hiába születtél te férfinak! Tudom én, hogy tennivaló akadni fog bőven, és hogy ki kell venni belőle a részem, de akkor mondjátok a szemembe. Nem állhatom a köntörfalazást; mondjátok ki bátran, hogy mi vár rám, ha fájdalom, ha fáradtság. Minek letagadni, ha hamarosan úgyis a bőrünkön fogjuk érezni? Vannak emberek, akik úgy kezelik a másikat, mintha oktalan kisded lenne; ki nem állhatom az ilyet! Persze, nem rád gondoltam, Thurstan.

– Mondanod sem kellett volna, tisztában vagyok vele, kit takar az a „vannak emberek” kifejezés! Megkövetlek, Sally, valóban nem kellett volna arra célozgatnom, hogy megijedsz a munkától, hiszen még sohasem láttam nálad dolgosabb embert. Csak azt szerettem volna, ha megkedveled Mrs. Denbigh-t – fejezte be mondandóját Miss Benson.

– Majd megszeretem a magam tempójában! Különben azon igencsak megütődtem, amikor az úr karosszékébe ültették, ráadásul díszpárnára! Na, az én időmben még nem volt

Ilyen úri dolguk a csitriknek, beérték azok egy egyszerű sámlival is!

– Nagyon kimerítette a mai nap, ahogyan bennünket is – magyarázkodott Mr. Benson. – Ezért, hámár végeztél a munkáddal, jöjj, és Imádkozz velünk, Sally!

Letérdeltek egymás mellé mindhárman, és imádkozni kezdtek azokért, akik eltévelyedtek, mint az elveszett bárány.[22] Ruth bármennyire is fáradt volt, nem tudott elaludni. Gyötörte a bánat, amely elől menekülni próbált, ahelyett hogy bátran szembenézett volna vele, hogy megfutamítsa. Többször kikelt ágyából, és a szárnyas ablakhoz ment, majd kitekintett az alvó városra. Túl a szürke házfalakon, a nyeregtetőkön és a kéményeken, a távolban magas hegyekre lett figyelmes a holdsütésben.

Amilyen későn Jött álom a szemére, másnap olyan sokáig aludt. Mire lebotorkált, Mr. és Miss Benson már a szalonban ülve várták. Menynyire szerette ezt a kedves, tiszta, régimódi szobát, amelynek minden szeglete ragyogott a nyitott ablakokon beömlő napfényben. Kintről édes illatok áradtak be, és a hosszú szárú jázminok csaknem befúrták fehér koronájukat az ablakon át a szobába. A kis, kör alakú kert, amelyet szürke kőfal keretezett, az ősz gazdag és lágy színeiben pompázott a karmazsinvörös mályvarózsától a borostyán sárga és arany sarkantyúvirágig, ám e színpompát elegánsan csillapította a hirtelen jött őszi hűvösség. A levegő állni látszott, a harmatcseppekkel teli ökörnyálakat nem rezzentette meg a legkisebb szellő sem. Csak a nap sugarai nyitogatták a virágok kelyheit, hogy azok viola- és rezedaillattal telítsék meg a szalont. Miss Benson épp porcelán- és hússzínű rózsákat készült egy régies vázába helyezni; a csokor harmatosan és frissen még ott feküdt az abroszon, amikor Ruth belépett. Mr. Benson nagy alakú újságot olvasgatott. Mindketten kedvesen üdvözölték, ám Sally hamarosan megtörte az idillt, ahogy berobogott a konyhából:

– Úgy látom, hozhatom a reggelit. Vagy inkább már az ebédet hozzam? – nézett a lányra szemrehányóan, alapos nyomatékot adva az ebéd szónak.

– Attól tartok, nagyon elkéstem – sóhajtott Ruth.

– Ugyan már, szóra sem érdemes! Mi nem említettük a reggeli időpontját – nyugtatta meg Mr. Benson. – Fél hétkor szoktunk imádkozni, és ettől soha nem térünk el. Ez Sally kedvéért van így, hiszen, ha tudja,

---

[22] Utalás Máté 18:12-14-re.

mikor imádkozunk, el tud készülni addigra a dolgaival, hogy tiszta és nyugodt lélekkel térdelhessen le velünk.

– Khm – köszörülte meg a torkát eme szavakat hallván Miss Benson, aki kételkedett benne, hogy Sally számára létezhet a napnak olyan Időszaka, amikor sikerül lecsöndesítenie a lelkét. De Mr. Benson tovább folytatta, mintha meg sem hallotta volna. – A reggeli időpontját viszont kedvünkre tologathatjuk. Hosszú volt a tegnapi nap…

– Itt van, egyél! – rakott a lány elé Sally néhány megfeketedett, kihűlt és teljesen kiszáradt pirítóst. – Keltél volna fel előbb; frissen finomabb volt! – hagyta ott a szégyentől lángoló arcú teremtést.

Ruth fejében egész nap az járt, ami azoknak az embereknek szokott a fejében Járni, akik teljesen új helyre kerülnek: tudta, hogy mielőbb igazodnia kell a ház szokásaihoz, aztán úgyis továbbáll, hogy saját életet kezdjen. A betegszoba hónapokig érzett fanyar szaga után a levegő tisztának és éterinek tűnt. Édesanyja, aki gyermekkora színhelyét édenkertté változtatta, természetéből adódóan távol állt minden tisztátalanságtól és kísértéstől; mintha csak róla szólna ekképpen a költő:

Rajtuk függő szemed nem firtatja
Igaz lényüket és szeretetüket,
Csalárdság azt menten elhagyja,
Aki, mint a fiatalság, bont rügyet.[23]

A Benson házban ugyanolyan öntudatlan jóság vezette a lakók lépteit, mint amely az édesanyját jellemezte, aki sohasem firtatta a miérteket. Bensonék jók voltak és tiszták, de ez a tisztaság nem elsősorban lenyűgöző és szeretetre méltó személyiségükben lakozott, hanem azokban a törvényekben, amelyekhez igazodni igyekeztek, ahhoz a mennyei békéhez, amely ott volt a mozdulataikban, és amelynek céljait nem kutatták, csak engedelmeskedtek neki, se nem sietve, se nem henyélve, ahogy a csillagok róják meghatározott pályájukat. Persze hibáik is voltak szép számmal: emberek voltak, akik minden örök harmóniára törekvő vágyuk ellenére időnkét elbuktak. De egyikük bukása a másikból magasabb értékeket híva elő, végül is győzelemként tűnt fel. E kölcsönhatás-

[23] Wordsworth: Óda a kötelességhez.

oknak köszönhetően még a viszályok is harmóniával és békével végződtek. A dolgok állásáról nem volt valós fogalmuk, nem zavarták meg magukat önvizsgálattal, hogy megtudják, hol is tartanak. Ha Mr. Benson néha mégis magába roskadt, mert másra képtelen lett volna, olyan rémült kiáltással rángatta magát vissza, hogy zengett a ház: „Könyörülj szegény bűnösön!”. Életét Isten kezébe helyezte, és igyekezett minél kevesebbet gondolni magára.

Ruth csendes üldögéléssel töltötte az első napot, még mindig álig állt a lábán. Azon tűnődött, hogy vehetné ki részét a házimunkából. Bágyadtan figyelte a Benson ház mindennapjait, egy kívülálló szemével, aki mégis köztük lehet. Reggeli után Mr. Benson visszavonult dolgozószobájába, míg Miss Benson összeszedte a csészéket és a csészealjakat, majd elvonult velük a konyhába. Az ajtót nyitva hagyta, így nemcsak Sallyvel, de Ruthszal is szót válthatott, amíg mosogatott. Egy idő után – Ruth legnagyobb örömére, aki már unta Sally megrovó pillantásait a késése miatt – a szolgálónak odafent akadt dolga, és magukra hagyta őket. Miss Benson lassan hozzálátott a korai ebéd elkészítéséhez. Babot fejtett egy friss forrásvízzel teli lábosba. Az egyik kitárt ablak közelében ült, a napsugarak csak úgy csillogtak a lábos szélein. Munka közben emberekről és dolgokról beszélt Ruthnak, amiket és legfőképpen akiket a lány nem ismert, így nem tudott elhelyezni gondolatban. Olyan volt az egész, mint amikor egy gyermeknek csak foszlányokat adnak egy széttépett térképből, noha csak akkor értené meg, ha egyben látná maga előtt az egészet. A mozaik központi alakjai bizonyos Bradshawék voltak gyermekeikkel, szolgáikkal és javaikkal együtt; melléjük felzárkózott még néhány személy, de ők csak mellékszereplők lehettek. Ruth meglehetősen fárasztónak tartotta olyan emberekről hallani, akiket nem ismer, és nem értette, Miss Benson miért ragaszkodik annyira a beszámolójához. Még szerencse, hogy jótevője meghallotta elfojtottnak hitt, ám valójában messzire remegő sóhajtását, és inkább nem zúdította rá egyszerre Eccleston krónikáját. A rájuk szakadt csöndben Miss Benson érzékeny füle Sally zsörtölődésének hangjaira lett figyelmes: távoli mennydörgésnek tűnt, és akár a színpadi kiszólások a közönség számára, ez is úgy megvolt tervezve, hogy meghallja, akit illet. Miss Benson gyorsan karon ragadta Rutht, és az emeleti szobájába kísérte, ahol kis, régimódi dobozokban kezdett kutatni, majd egy ugyanolyan

régimódi asztal – félig íróasztal, félig polc – egyik fiókjában végre megtalálta, amit keresett.

– Ó, drágám, hogy én milyen figyelmetlen vagyok! Még jó, hogy eszembe jutott, mielőtt Mrs. Bradshaw megjelenik! Tessék – varázsolt elő egy régi jegygyűrűt, és gyorsan a lány ujjára húzta. Ruth lecsüggesztette fejét, hogy Faith észre ne vegye, elpirult szégyenében. Szemét szinte csípték a sós könnyek. – Nem túl csinos, de van benne egy üzenet. Nézd csak: Tiéd vagyok én örökre, míg el nem nyel a sír gödre. Na, szaladj, aztán úgy viseld, mintha már régóta hordanád!

Ruth a szobájába futott, ágya végében térdre rogyott, és sírni kezdett. Aztán – mintegy varázsütésre – hirtelen megnyugodott, és szavakkal le nem írható alázattal és komolysággal imádkozni kezdett. Könnyek barázdálta arccal újra lement a szalonba. Sally egy kicsit más szemmel nézett a lányra. Hogy minek köszönhette a változást? Nem tudhatta, talán annak a büszkeségnek és komolyságnak, amelyet a méhében növekvő gyermeknek köszönhetett; de ebben nem lehetett biztos. Letelepedett a szalonban, és gondolkozni kezdett, de ajkát már nem hagyták el azok a nehéz sóhajok, amelyekkel a délelőtt során Miss Bensont szomorította. Így telt a nap, ólomlábakon vánszorogva, s csak a korai ebéd és a korai teázás tarkította némileg; na meg Sally váratlan esti eltűnése, amely nemcsak meglepte a ház úrnőjét, de fel is bosszantotta.

Sally eltűnése – legalábbis Ruth számára – hamarosan magyarázatot nyert. Miután szobájába vonult aludni, és kibontott hajjal a szoba közepén állva lefekvéshez készülődött, valaki kopogott az ajtaján. Mivel a kopogás sokkal inkább dörömbölésnek volt nevezhető, Ruth nem gondolhatta, hogy Miss Benson vékony és finom ujjaitól ered, sokkal inkább gyanakodott Sally virsliujjaira, és nem is tévedett. Az asszony bírói szigorral az arcán bevonult a szobába, a kezében két fekete, özvegyi főkötővel: egyik durvább anyagból volt, mint a másik. Eleonóra királyné sem adhatta át a méregpoharat komolyabb képpel Szép Rosamundnak,[24] mint ahogy Sally lépett oda a gyönyörű és döbbent

[24] Eleonóra királyné II. Henrik felesége volt, aki fellázadt férje szeretői, különösen Rosamund Clifford miatt. Egyes legendák szerint megmérgezte férje legkedvesebb, még a királyi udvarba is befogadott szeretőjét. A történetet a Fair Rosamond című óangol balladából ismerhetjük meg.

Ruthhoz, aki hosszú, lágy esésű, fehér hálóingben állt, amelyre vízesésként omlott rá aranybarna haja, és így szólt:

– Nem járatjátok velem a bolondját sokáig! Ahogyan becsapni nem fogom uramat és úrnőmet, úgy nem hagyom senkinek, hogy besározza a becsületüket. Vedd fel ezt, az özvegyeknek ilyen főkötőt illik hordaniuk. De előbb jöhet a birkanyírás! Az özvegyeknek mindig le kell vágniuk a hajukat, akár hordják az eljegyzési gyűrűt, akár nem. Le kell vágni, úgy bizony! Én nem szoktam félmunkát végezni. Negyvenkilenc éve, hogy a család szolgálatában állok, ennyi ideje jöttem el Michaelmasból. Nem fogom hagyni, hogy a lógó fürtjeid rossz hírbe hozzák a házat! Olyan rövidre nyesem a hajad, hogy egy tincs nem sok, annyi sem fog kilógni a főkötő alól! Ha nem hagyod, holnap felmondok! Hogy mi ütött a finom lelkű Miss Faithbe, hogy téged idehozott, nem tudom, és nem is érdekel! Ülj le, itt az olló!

Sally nem bánt kesztyűs kézzel vele. Ruth nem sok értékkel bírt a cseléd szemében, s alaposan ráijesztett a lányra – annak, hogy engedelmeskedett, ez az ijedelem volt az egyik oka, a másik ok pedig a saját sorsába való növekvő belenyugvása. A cseléd megragadta a derekára kötött méretes ollót, és vadul nyiszálni kezdte a lány fürtjeit. Arra számított, hogy Ruth ellenkezni fog, amelyet egy lehengerlő szóáradattal tervezett megtorolni. De az ellenkezés elmaradt. A lány lehajtott fejjel, csöndesen tűrte, hogy hosszú haját fiúsan rövidre nyírja a két erőszakos kéz. Sally a munkája felénél tartott, amikor először ötlött fel benne a gondolat, hogy talán túllőtt a célon, és helytelenül cselekszik. De hiába, már nem volt visszakozz. Amikor elkészült, megragadta Ruth kerek állát, és maga felé fordította az arcát. Mélyen a lány szemébe nézett, de hiába igyekezett, a legcsekélyebb dühöt sem tudta kiolvasni. Hatalmas szemével szomorúan és lágyan nézett vissza megkínzójára. Sallyt bűntudat fogta el, de úgy határozott, elrejti a lány elől. Inkább lehajolt, és elkezdte felszedegetni a hosszú, ragyogó fürtöket, amelyek úgy lógtak alá a markából, mint a szomorúfűzágak.

– Mindjárt én fogom megsiratni ezeket a fürtöket – nézett rájuk ámulva. – Meglehetősen szép darabok. Nem is lehetsz te olyan rossz, ha hagytad őket levágni. Tudod, Thurstan úr sok szempontból gyerek maradt, és Miss Faith engedi, hadd menjen a saját feje után. Ezért aztán nekem kell távol tartani tőlük a bajt. Kívánok neked békés éjszakát. Kü-

lönben is, azt mondják, hogy a hosszú haj egészségtelen. Jó éjt! – De alig lépett ki az ajtón, már dugta is vissza a fejét:

– Holnap ne felejtsd el felvenni a főkötődet! Azt akarom, hogy abban lássanak!

Sally még sokáig csodálta a gyönyörű, gesztenyeszín fürtöket, és szinte beléjük szeretett. Mivel nem volt szíve kidobni, újságpapírba csomagolta és a szekrényébe rejtette a hosszú tincseket.

Tizennegyedik fejezet

Ruth remegő szívvel lépett be másnap reggel – pontban fél nyolckor – a szalonba, fején az özvegyi főkötővel. Lágy, sápadt, ovális arca, amelyen nem hagyott még nyomot az idő, sokkal fiatalabbnak és kislányosabbnak tűnt, mint azelőtt. Az öregasszonyos ruhadarab tette ezt, amely még jobban kiemelte a fejfedő és a viselője arca közötti kontrasztot. Elvörösödött, amikor Mr. Bensonon és Miss Faithen meglátta az eltitkolhatatlan döbbenetet.

– Sally szerint – kezdte halkan –, jobban járok, ha viselem.

Miss Benson meg sem tudott szólalni. Elképedve hallgatta a lány szavait, amelyek annak belátásáról tanúskodtak, hogy Sally előtt nem tudták eltitkolni a dolgok valódi állását. Sally viselkedése Ruthszal egészen megváltozott; bizonyos tisztelettel kezdte kezelni a lányt, de ha észrevette, hogy Miss Benson rajtakapta ezen, büszkén visszanézett a szemébe, amíg a ház úrnője zavarba nem jött.

Miss Benson a testvérével együtt a dolgozószobába vonult, hogy megvitassa a váratlan helyzetet.

– Tudod, Thurstan, sejtettem, hogy Sally gyanakszik. Mr. Benson nagyot sóhajtott. Elkeserítette, hogy csaláson kapták őket, mégsem cselekedhettek másként.

– Honnan sejtetted?

– Sok apró jelből! Például amikor úgy megbámulta Ruth kezét. Akkor jöttem rá, hogy nem ártana egy jegygyűrűt húzni az ujjára. Tegnap is, amikor a lehető legkomolyabb hangon arról beszéltem, mennyire

szomorú ilyen ifjan özvegyen maradni, gőgösen rám pirított, mondván: „Miféle özvegy!”

– Ha sejti, akkor jobb, ha mindent elmondunk neki, különben úgysem nyugodna addig, amíg a titokra fény nem derül. Rajta, formáljunk a szükségből erényt!

– Rendben, de azt hiszem, okosabb, ha te mondod el neki. Tudod, amióta felnyitottad a szemem, és amióta megismertem Rutht, nincsenek aggályaim a tettünk helyessége felől, de annál inkább aggódom a fecsegő fehérnépek miatt!

– Sally nem fecsegő fehérnép.

– Valóban? Öt ember helyett beszél, és te nem neveznéd fecsegőnek? Behívhatom? – kérdezte Faith, mivel a ház nem volt annyira igényes és kivagyi, hogy csengőt is tartsanak.

Sally arcáról lerítt, hogy tudja, honnan fúj a szél, de nem adja meg gazdáinak azt a könnyebbséget, hogy ne nekik kelljen kimondaniuk, mert úgy tett, mint aki nem érti a célzásokat. Minden alkalommal, amikor Ruth titkára csak utalni próbáltak, Sally felhúzott szemöldökkel, kérdőn bámult rájuk, mint aki az egészből egy kukkot sem ért. Időbe telt, mire sikerült kihúznia gazdáiból a teljes igazságot.

– Tudtam, tudtam! Meg fogjátok nekem még hálálni, hogy özvegyi főkötőbe bújtattam, és hogy lenyestem azokat a kacér fürtjeit, amelyek jobban illettek egy hites feleséghez, mint egy lányhoz az ő helyzetében. Meg kell hagyni, egyetlen zokszó nélkül állta, pedig igencsak csattogtattam az ollót a füle mellett. Ha rögtön eláruljátok, miféle nőszeméllyel állítotok haza, már pakoltam is volna össze a holmimat. De ha már így alakult, nem tehetek mást, itt maradok, és segítek nektek. Csak a becsületemen folt ne essék, sekrestyéslány létemre!

– Nem kell aggódnod, Sally, az emberek ismernek téged, tudják jól, milyen erkölcsös teremtés vagy – örvendezett Faith, hogy ilyen könnyen sikerült megpuhítaniuk az asszonyt. Bár azzal is tisztában volt, hogy ez nem elsősorban az ő érdemük, sokkal inkább Ruthé, aki olyan megadóan és alázatosan tűrte az éjszakai hajnyírást.

– Kitartok melletted, Thurstan, ahogy mindig is kitartottam, pedig gyakran állítottál haza rettenetes küllemű szerencsétlenekkel. De én mindig nyitva tartottam a szemem! Ott volt az a múltkori eset, amikor Nelly Brandon szó nélkül letette a gyermekét a küszöbünkre. Mit csi-

náltam én akkor? Elmentem a hatósághoz, és jelentettem az esetet, akik gyorsan el is kapták a gondatlan anyát. Ha akkor nem lépek közbe, isten az atyám, hogy az a kölök még most is minket szomorítana a helyett az ír trampli helyett.

– Nagyon is jól emlékszem! – sóhajtott föl Mr. Benson. – És meg kell, mondjam neked, hogy az eset óta gyakorta nem jön álom a szememre. Mi lehet szegénnyel? Sokszor úgy gondolom, nem cselekedtünk helyesen, amikor visszaadtuk a gyermeket az asszonynak, aki egyszer már meg akart szabadulni tőle. Ám ezen most már felesleges tépelődni.

– Hála a Mindenhatónak, tényleg felesleges! De ha már más mondanivalótok nincs a számomra, akkor engedelmetekkel beágyaznék. Ne aggódjatok, a lány titka nálam biztonságban van – mondta Sally, és kivonult a szobából

Miss Bensonnal a sarkában. Ruth éppen a reggelihez kitett tányérokat és evőeszközöket mosogatta el, de mindezt olyan csendben és észrevétlenül tette, hogy sem Sallynek, sem Miss Bensonnak – pedig mindketten tudtak csomót találni a kákán, ha akartak – nem lehetett oka panaszra. A lány valami hetedik érzékének köszönhetően mindig pontosan tudta, mikor kell segítenie a konyhában, és mikor kell visszavonulnia, mert jelenlété csak akadályozná a többieket.

Aznap délután, ahogy Miss Benson és Ruth csöndesen tettek-vettek a házban, váratlanul betoppant Miss és Mrs. Bradshaw. Miss Benson igencsak megijedt, és rémülete átragadt Ruthra is, aki még nem volt tisztában azzal, milyen kellemetlen kérdések merülhetnek fel nemcsak vele, de a lelkészház bármely vendégével kapcsolatosan. Amíg a két idősebb asszony beszélgetett, és Mrs. Bradshaw lánya, aki ott ült a közelében, hallgatott, Ruth inkább úgy tett, mintha buzgón hímezne, pedig csak saját gondolataiban akart végre elmerülni. Egyszer csak kiesett kezéből a hímzés, és tekintete a távolba révedt, de nem a virágokat vagy a kőfalat látta, hanem a hegyeket, amelyek Lland-dhut ölelték körül. Látta, hogy a nap előbukkan vasveretű sziluettjük mögül, ahogy egyszer régen. De mikor is volt? Mikor kuporgott a férfi ajtaja előtt, lesve minden szusszanását? Egy hónapja vagy lassan egy éve? Nem tudta volna megmondani. Ahogyan azt sem, hogy melyik az álom, és melyik a va-

lóság: akkori élete vagy ez a mostani. Arra riadt fel, hogy keserűen felnyög, szinte elnyomva a beszélgetés moraját.

Végre eltelt az idő, és a rémült tekintetű, megfélemlített asszony, csillogó szemű, ám annál csöndesebb leányával indulni készült. Ruth illedelmesen felállt, hogy meghajoljon, de majdnem összerogyott a visszatérő emlékek súlya alatt.

Miközben Miss Benson az ajtóig kísérte vendégeit, elmondta nekik Ruth idekerülésének kitalált történetét. Mrs. Bradshaw olyan lelkes hallgatóságnak bizonyult, hogy Miss Benson kénytelen volt néhány újabb részlettel színezni előadását. Annyira belefeledkezett saját hangjába, hogy föl sem merült benne, szavait fivére a félig nyitott ajtón keresztül meghallhatja.

Meg is rémült, amikor a vendégek távoztával Mr. Benson behívta őt a dolgozószobájába. – Mit fecsegtél összevissza, Faith?

– Csak azt, amit szeretnénk, hogy az emberek higgyenek Ruthról. Ebben állapodtunk meg, nem, Thurstan? – támadott vissza a nő.

– Igen, de miért kellett azt mondanod, hogy Ruth fiatalon elhunyt férje katonaorvos volt? Vagy nem jól hallottam?

– Na és? Netán rosszat mondtam vele? Valami foglalkozást ki kellett találnom, és a katonaorvos volt a leghihetőbb, elvégre az elég veszélyes munka. Különben is – folytatta tovább meggyőződve igazáról – belemelegedtem a mesélésbe; imádok történeteket kitalálni, és összerakni a mozaikokat. Ha már hazudunk, legalább csináljuk jól és hihetően, különben semmi értelme. Egy rossz hazugság vacakabb az igazságnál. Ilyenkor egy kicsit még én is elhiszem saját történetemet, és legalább megfeledkezhetem szegény Ruth botlásáról. Most miért nézel rám ilyen csúnyán? Megbeszéltük, hogy hazudni fogunk; azért nem lehetsz rám dühös, mert mesterien művelem?

Mr. Benson tenyerébe temette arcát, és csak néhány perc múlva szólalt meg:

– Tudod, mennyire bánt, hogy hazudnunk kell, még ha a világ kegyetlensége kényszerít is rá. De ne tetézzük a hazugságot hazugsággal!

– Rendben, ígérem, legközelebb, ha Ruth kerül szóba, visszafogom magam. Különben sem kell újra elmesélnem, ezt rábízhatom Mrs. Bradshaw-ra, aki bizonyosan szétkürtöli a városban. Igazán nem várhatod el tőlem, hogy megcáfoljam, annyira kerek és hihető mese volt.

– Remélem, Isten megbocsátja majd bűneinket, de addig is legyünk azon, hogy ne szaporítsuk felesleges szócsépléssel.

Beköszöntött a vasárnap. A házat béke töltötte meg, még a kapkodó Sally mozdulatai is visszafogottabbak lettek. Mr. Benson arcára kiült az előkelő, komoly, megfontolt jelleme, ami még jobban feledtette a szemlélővel testi fogyatékosságát. A hétköznapok mókuskereke ezen a napon megszűnt pörögni; még az előző este új terítő került az asztalra, az elmaradhatatlan virágokkal, amelyek illattal töltötték meg a szobát. A vasárnap a pihenésé volt a Benson házban, és ünnepszámba ment.

A korai reggeli után apró talpacskák csattogtak be Mr. Benson dolgozószobájába, aki ilyenkor egyfajta házi vasárnapi iskolát tartott. Ám abban meglehetősen eltért a szokványos vasárnapi iskoláktól, hogy a hangulat igen családias volt, és a nebulók hírből sem ismerték az unalmat. Miss Benson sem tétlenkedett, őt copfos kislányok vették körbe, akik szorgalmasan körmöltek. Az ő csoportjában sokkal nagyobb szigor uralkodott, mint a testvéréében. Az oktatásból még Sally is kivette a részét, aki a konyhából kikiabálva szórta segítségnek szánt butaságait. Amikor Miss Benson az almárium szót magyarázta egy dundi, butuska lánykának, Sally segítőkészen kikiabált a konyhából:

– Az almárium egy olyan szekrény, amelyben almát tárolnak! Ezt sem tudod? Hát honnan szalasztottak téged?!

Ruth a lábzsámolyon üldögélt, és magához csábítva az egyik kislányt, képeket mutogatott neki egészen addig, amíg az el nem szunyókált. Ruthnak a karjában szendergő csöppségről saját születendő gyermeke jutott eszébe, aki majd ugyanígy fog oltalmat keresni és találni az ölében.

Aztán az jutott eszébe, hogy nem is olyan régen ő is ugyanolyan tiszta és bűntelen volt, mint a karjaiban alvó kislány, de ő rossz útra tévedt. Miután a gyerekek lassan hazaszállingóztak, Miss Benson a kápolnához vezette Rutht.

A kápolna nem volt messze, egy keskeny utca vagy inkább zsákutca végében állt a város szélén, ahol a mezők kezdődtek. Matthew és Philip Henry[25] idejében épült, akkoriban, amikor a nem anglikán protestáns vallásúaknak el kellett rejteniük a templomaikat. Olykor egy-egy épület

[25] Matthew és Philip Henry: szakadár hittudósok, apa és fia, a XVII. századból.

visszaviszi a régmúltba a szemlélőt, így volt ez a kápolnával is. Mivel a gyülekezet III. György idejében szegény volt ahhoz, hogy felújítsa, megmaradhatott abban a formájában, ahogy megépítették, hogy ódon hangulatot árasztva kápráztassa el a szemlélődőt. A karzatra vezető lépcsők a kápolna mindkét oldalán kívül futottak. A szabálytalan alakú tető és a szürke, idő ette kőlépcsők a múltról meséltek, ahogyan az apró hantok és rajtuk a sírkövek is, amelyekre évszázados tölgyek árnya hullt. Akácfák, rózsabokrok és aranyeső voltak a kápolna köré ültetve; vaskos, görcsös száraik-törzseik alapján azt lehetett gondolni, a kápolna megépítésekor ültették őket. A sokszögű ablakok üvegeit csaknem teljesen befutotta a borostyán, ünnepélyes félhomályba vonva a kápolna belsejét. A burjánzó örökzöld sűrűje madarak százainak kínált menedéket, amelyek, mintha megirigyelték volna az emberek istentiszteleteit, odakinn saját áhítatot tartottak, és csipogva, fütyülve örvendeztek Isten jósága és mindenhatósága fölött. A templom belseje a lehető legdísztelenebb volt.

Mivel a kápolna építésekor még olcsó volt a fa, a belső tér berendezéseit tölgyfából faragták. A faragás igen durva volt, mintha a készítőknek sem elég idejük, sem elég pénzük nem lett volna gondosabb munkára. A falak fehérre voltak meszelve. Freskókat csak az ablakokon át behulló fénypászmák festettek rájuk: borostyánágak árnyéka lengedezett ide-oda a meszelt felületen, ahogy a kis madarak elrúgták magukat róluk. A gyülekezet földművesekből és szolgáikból állt, akik a dombok közül csak azért jöttek a városba, hogy őseik kápolnájában imádkozzanak, és még inkább ragaszkodtak hozzá, ha eszükbe jutott, mennyire megszenvedtek érte. Az ok, amiért eleik elhagyták a plébániatemplomot, nem foglalkoztatta az utódokat. De a disszentereknek[26] volt egy tudatosabb rétege is; oda tartozott néhány cipész, akik meggyőződésből és nem hagyományból jártak ide, ahogy néhány magasabb társadalmi osztályba tartozó család is. A gyülekezethez tartozott még jó néhány nincstelen is, akiket Mr. Benson jósága vonzott ide, mert úgy vélték, az a hit, amely Mr. Bensonból ilyen nemes lelket faragott, csak követendő lehet. Ők álltak a hierarchia alján, míg Mrs. Bradshaw a csúcsán. Vele volt teljes a gyülekezet. A földművesek szinte félve, de áhítattal léptek

[26] disszenter: az anglikán egyházból kivált egyik felekezet híve

be a kápolnába, hajukat előbb lesimítva tenyerükkel. Miután egyenként beszállingóztak, megérkezett Mr. Benson is, mindenféle díszkíséret nélkül. Miután a szószékre ment, ajkáról felharsant egy zsoltár a legédesebb skót nyelven, amelynek szavai kevésbé voltak tökéletesek, mint a Bibliáé, de sokkal bensőségesebben csengtek. Ezután felállt az előénekes, aki egy síppal megadta a hangot, mire az egész gyülekezet dalolni kezdett. Mr. Bradshaw mély hangja szinte túlharsogta a többiekét, ahogy a templom főhelyéről rázendített. Orgánuma egy lehangolódott orgonáéhoz hasonlított, de mivel botfüle volt, önfeledten élvezte kieresztett hangjának zengését. Mr. Bradshaw igazi tenyeres-talpas ember volt, megtermett, tagbaszakadt férfi. Szigort, erőt és hatalmat árasztott. Ruhája finom selyempuplinból készült, de olyan egyszerű volt, mintha azt szeretné sugallni vele, hogy a külsőségek nem jelentenek számára semmit. Felesége kedves volt és kellemes megjelenésű, de lerítt róla, hogy férje elnyomás alatt tartja. Ruth mindebből semmit nem látott, csak Mr. Benson áhítatos – ó, mennyire áhítatos! – szavaira tudott figyelni. A lelkész úgy készült fel a vasárnapi istentiszteletre, hogy közben mindig Ruth járt a fejében. Ám arra nagyon ügyelt, hogy minden olyan utalást gondosan elkerüljön, amely alapján Ruth önmagára ismerne. Poussin festményét látta maga előtt, ahogy a Jó Pásztor türelmesen terelgeti maga előtt el-elkóborló nyáját, és elhatározta, hogy ő is ilyen tapintatosan fogja báránykáját jó útra terelni. De akadhat-e a világon olyan szózat, amelyben a megtört és bűntudattal terhes lélek ne érezné találva magát? Ruth úgy érezte, Mr. Benson minden szava egy-egy újabb kalapácsütés törékeny szívére. Először csak a lába roggyant meg, aztán letérdelt a padlatra, és akár a tékozló fiú, a megtért lélek az Úrhoz intézte szavait:

– Mennyei Atyám, vétkeztem ellened és mennyei királyságod ellen. Nem vagyok méltó arra, hogy a gyermeked lehessek!

Miss Benson – bár a lány bűnbánata szívének fölöttébb kedves volt – örült, hogy fivére nem láthatja szavainak hatását a távoli szószékről. Megpróbált olyan képet vágni, mintha semmi rendkívüli nem történt volna, mert attól tartott, Mr. Bradshaw-nak feltűnik a mellette térdeplő lány különös viselkedése. Keze, amelyet bátorítóan megszorított, ernyedten feküdt az imapad vánkosán. Ruth az egész szertartás alatt ebben a testhelyzetben maradt.

Miss Benson ott toporgott Ruth mellett, és nem tudta eldönteni, hogy a lelkész testvérének kitüntető posztjához tartozó kötelességeinek tegyen-e eleget, vagyis álljon ki az ajtóba, és fogadja a hívek üdvözlését, vagy maradjon Ruth mellett, akit talán hiba volna áhítatából kizökkenteni, hiszen szíve most töltekezik a szentlélek gyümölcseivel.

Faith végül felemelkedett. A templom jóformán üres volt már, csak az udvarról szűrődött be azoknak az embereknek a hangja, akik bizonyára csak rá vártak. Rendezte vonásait, hogy nyugodtnak és büszkének látsszon, aztán vett egy nagy levegőt, és talpra állította a szinte öntudatlan lányt, majd kivezette a napfényre.

Miss Benson már messziről hallotta Mr. Bradshaw basszusát, ahogy testvéréhez beszélt. Arca összerándult, ahogyan – tudta jól – testvére arca is grimaszba ugrik, amint meghallja a férfi vaskos hangját, függetlenül attól, hogy épp miről beszél.

– Ó, igen, az asszony beszélt a kis hölgyről. Az apja katonaorvos volt, ahogyan az én jó atyám is, isten nyugosztalja. Igazán nemes cselekedet, hogy szerény hajlékába fogad egy szegény rokont, igazán nemes cselekedet, pedig maguknak is alig van betevő falatjuk!

Miss Benson Ruthra tekintett. A lány, akár egy alvajáró, se nem hallott, se nem látott. Annál élesebb volt a szeme Mr. Bradshaw-nak, aki messziről meglátta a lányt. Mivel fölöttébb jókedve volt, örvendezett a világnak, így Ruthnak is, nagyot biccentve felé. Miss Benson fellélegzett, úgy gondolta, túl vannak egy újabb akadályon.

– Ebéd után menj, és feküdj le, drágám! – oldozta ki Ruth fekete főkötőjét Miss Benson, és megcsókolta. – Sally olyankor ismét templomba megy, de neked most nyugalomra van szükséged. Ne haragudj, hogy Ilyen sokan jöttek ebédre, ez így szokás nálunk. A fivérem vendégül látja az öreg és beteg embereket, akik néha egészen messziről zarándokolnak el hozzánk. Ma különösen sokan jöttek, hiszen hosszú idő után ez az első vasárnapunk itthon.

Így telt Ruth első hétvégéje a Benson házban.

Tizenötödik fejezet

– Csomagod jött! – kiáltotta oda Ruthnak kedd reggel Miss Benson.

– Nekem?! – kezdett vadul kalapálni Ruth szíve, fejét futó találgatások, lelkét fájó vágyakozás töltötte meg. Ha *tőle* jött, sutba dobja minden fogadalmát az új életről.

– Mrs. Denbigh-nek címezték – mondta Miss Benson, mielőtt átadta a csomagot. – Mrs. Bradshaw kézírása van rajta, megismerem – tette még hozzá, és alig tudta kivárni, hogy a lány kioldozza a szorosra húzott csomókat. A csomagban gyönyörű perkálszövetet találtak. A kelme mellett egy levélkére bukkantak, amely Ruthnak szólt. Az állt benne, hogy az ajándékot voltaképpen Mr. Bradshaw küldte, hogy a várandós özvegynek segítsen. Ruth nem szólt egy szót sem, csak elpirult, majd visszatelepedett munkája mellé.

– Igazán szép anyag, meg kell hagyni – simította meg a szövetet Faith, és szakértő szemmel a fény felé tartotta, de közben lopva Ruth gyászos ábrázatát fürkészte, aki semmi jelét nem mutatta, hogy szeretné közelebbről is megnézni az ajándékot.

– Jobb lesz, ha ezt is visszaküldöm – suttogta végül.

– Megőrültél, gyermekem? Egy életre megsértenéd. Még ilyet! Mr. Bradshawnak nem küldünk vissza ajándékot! Ő itt élet és halál ura! Azért küldte, hogy kifejezze együttérzését.

– De mégis, milyen jogon küldözget nekem ajándékokat?

– Milyen jogon? Mr. Bradshaw bizonyára… Nem igazán értem, hogy mire célzol.

– Vannak emberek, akiknek valóban hálával tartozom, ki sem tudom mondani, mennyi hálával! De fel nem foghatom, hogy egy vadidegen miért akar engem lekötelezni? Kérem, hadd küldjem vissza a szövetet!

Hogy erre mit felelt volna Miss Benson, csak ő és a jóisten a megmondhatója, mert mielőtt válaszolt volna, belépett a szobába Mr. Benson, a testvére pedig örömmel engedte át neki a döntőbíró szerepét. Mr. Bensonnak tengernyi volt a dolga, de azért leült, hogy a testvére

felvázolhassa számára a helyzetet. A döntéshozatal előtt a férfi szerette volna a szófukar Ruth véleményét is hallani.

– Ha jól értem, vissza szeretnéd küldetni az ajándékot. Miért döntöttél ekképpen?

– Mert Mr. Bradshaw-nak nincs joga ajándékot küldeni nekem.

Mr. Benson hallgatott.

– Pedig csodálatos kelme – vizsgálgatta tovább a szövetet Miss Benson.

– Arra célzol, hogy ezt a jogot előbb ki kell érdemelni? –folytatta a kérdezősködést a férfi.

– Igen – felelte egy kis szünet után Ruth. – Vagy tévednék?

– Értem, mire gondolsz. Nagy öröm ajándékot kapni valakitől, akit szeretünk és nagyra értékelünk, hiszen az olyan, akár hab a tortán: szeretetük megkoronázása. Értéke van, de pénzben nem mérhető. A szeretet fájáról lehulló gyümölcs mindig a legédesebb. Annál gyanúsabb a szemedben az az ajándék, amely leválasztva a szeretetről csak anyagi értékkel bír. Jól mondom, Ruth?

– Igen, bár még nem gondoltam soha ilyen következetességgel végig. Egyszerűen csak annyit érzek, hogy ez az ajándék inkább zavar, semmint örülnék neki.

– Elfogadom, Ruth, de a dolognak van egy másik oldala is, amit oktalanság lenne szem elől téveszteni. Nem mondja-e Lukács, hogy „a mint akarjátok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is akképpen cselekedjetek azokkal”?[27]

Nem állítom, hogy Mr. Bradshaw-nak e szavak jártak a fejében, amikor megkérte a feleségét, hogy küldje el neked szerény ajándékát. Lehet, hogy önző volt, és jó cselekedetével csak a külvilág előtt akart tetszelegni, de ennél több rosszat nem mondhatunk el tettéről. Nem lenne-e ugyanilyen hiba visszaküldeni a szíves ajándékot?

– Azt akarja, hogy lekötelezve érezzem magam?

– Dehogy! Hidd el, én is jártam már hasonló cipőben, nem is egyszer. Mr. Bradshaw sokszor támadja meg azon nézeteimet, amelyek helyességéről a legszilárdabban meg vagyok győződve, és amelyek a legfontosabbak nekem. Csodabogárnak tart, és ha dühös lesz, úgy beszél

---

[27] Lukács 6:31

rólam és úgy beszél velem, mintha emberszámba se venne. Ezek után az összecsapások után gyakran támad lelkiismeret-furdalása, és úgy érzi, elhamarkodott szavait apró ajándékokkal kell jóvátennie. Hol ezt, hol azt küld nekem. Volt idő, amikor én is vonakodtam elfogadni, de aztán rájöttem, hogy ez a legjobb, amit tehetek; egyszerűen megköszönöm, de nem hálálkodom feleslegesen. Ha elhagyom a hálálkodást, az ajándékot is megfosztom az eszmei értékén kívüli értékétől, ezzel párhuzamosan a jogtalan viták is egyre ritkábbá válnak, és tiszteletünk nő egymás iránt. Fogadd el azt a szövetet az imént vázolt okoknál fogva, és köszönd meg annyira, amennyire illik. Túlzott lelkesedést ne tanúsíts, mert az további hálára kötelez, bár kétlem, hogy ebbe a csapdába esnél.

Ruth meghallgatta Mr. Benson szavait, de valahogy nem sikerült ráhangolódnia a férfi gondolataira olyan mértékben, amely a teljes és kölcsönös megértést biztosítaná. Annyit azért világosan látott, hogy a férfi jobban megértette őt, mint Miss Benson, aki az anyag lágyságára és méretére való tekintettel próbálta meg újfent jobb belátásra bírni.

– Legyen, ahogy ön kívánja – mondta végül. – De kérem, most már ne fecséreljünk több szót erre!

Mr. Benson csak annyit látott, hogy ebben a kérdésben Ruth és Faith agya bizony nem jár egy srófra, és további nézeteltérések várhatók. Ezért aztán félretéve az imént még oly fontosnak érzett kötelességeit (amelyeket most fölöttébb önzőknek érzett), legalább egy órát időzött még a szalonban, hogy az ajándék kérdéséről elterelje a figyelmüket, és nyugodtabb lelkiállapotban hagyja ismét magukra őket.

Az ajándék egészen új irányt szabott Ruth gondolatainak. Jobban fájt a szíve, semhogy szóba öntse, de fejében terv tervet követett. Megkérte Sallyt, hogy vásároljon számára ruhaszövetet. Nem volt szüksége a legselymesebbre, elég volt neki a legegyszerűbb kékfestő anyag is. A beruházást néhány gyűrűje bánta. Az anyagokból aztán ruhákat varrt, amelyeket sorra magára is öltött, és amint magára öltötte őket, az egyszerű szövetek soha nem látott bájjal és keccsel töltődtek meg. Mivel megkapta Mr. Bellingham carte blanche-át, Londonban értékesebb ruhaanyagokat is vásárolhatott: fehér muszlinszövetet, amelyet fölszabva a lehető legjobb tudása szerint varrt meg leendő gyermeke számára. Az anyag olyan fehér volt, mint a kis teremtmény lelke, akit Ruth a szíve szerint a legdrágább anyagokba öltöztetett volna.

Ruth puritán öltözködése megegyezett a Mr. Bradshaw által követett takarékos szemlélettel. A férfi fölöttébb örvendezve fogadta ezt, miután észre méltóztatott venni az új ruhákat. Hiszen az ő szemében a lélek és szellem nélküli takarékosság, nélkülözzön bár szentebb célokat, már önmagában is becsülendő volt.

Ruth igencsak belopta magát Mr. Bradshaw szívébe. Alázatos természetében, amelyet mélyebb fájdalom táplált, mintsem azt a férfi gondolta volna, a lány iránta érzett áhítatos tiszteletét vélte felfedezni. Ima közben a férfi gyakran Ruth arcát fürkészte, és ha egy zsoltárban olyan sorhoz értek, amely az örök élet és a feltámadás dicséretét zengte, felemelte hangját, így kívánva enyhíteni Ruth fájdalmát korán elvesztett férje miatt. Feleségétől is elvárta, hogy figyeljen oda a lányra; egyszer még az is kiszaladt a száján, hogy Mr. és Miss Bensonnal együtt szívesen látná ezt a nemes, fiatal teremtést teára. Ehhez még azt is hozzátette, hogy nagyon jól tudja, milyen nagy örömet szerez meghívásával a lelkészéknek, akik elvárják, hogy némi tiszteletet tanúsítson irántuk, még ha szegények is, mint a templom egere. Csak azt sajnálta, hogy szegény Mrs. Denbigh is egy hasonló szegény ördög felesége lett, aki ráadásul még korán el is sietett a túlvilágra. És bár Ruth betegségre hivatkozva kimentette magát a meghívás alól, a férfi szemében mégis kedves maradt. Miss Bensonnak igencsak be kellett vetnie mesemondói képességeit, hogy megmentse Rutht a további ajándékoktól, amelyekkel jótevője elhalmozta volna.

A karmazsin és sárga leveleket hullató októbert fagyos, vigasztalan november követte. Még szerencse, hogy a szürkeséget hamarosan felváltotta a fehérlő hó, amely felöltöztette a meztelen ágakat, és a magyal vagy más örökzöldek leveleire úgy ült rá, mint porcukor az ezüstkanálra. Ha Rutht elnyelte a bánat, és lelkének kedve lankadni kezdett, Miss Benson feltúrta a szobáját viseltes, szakadt ruhákat keresve, majd Ruth elé szórta azokat, hogy varrjon ruhát belőlük a szegényeknek. De hiába szorgoskodott Ruth keze, ha a gondolatai máshol jártak, és egyre csak sóhajtozott. Miss Benson kezdetben sajnálta a lányt, de nem kellett sokáig várni arra az időre, amikor sajnálatát ingerültség váltotta fel. Amikor meghallotta a halk, mély sóhajtásokat, meglátta az álmodozó szempárban remegő könnyeket, szinte szemrehányóan kérdezte meg, hogy most meg mi baja. Fájdalommal töltötte el, hogy szenvedni látta pártfo-

goltjai, latba is vetett mindent annak érdekében, hogy gyógyírt találjon a lány bánatára. Ha be is látta, hogy a bánatot nem tépheti ki tövestől a lány lelkéből, és még jobban tisztelte és szerette szenvedése miatt, legbelül mégis bosszantotta a másik folyamatos önemésztése. Ruth ilyenkor rendszerint igyekezett megemberelni magát, és ismét munkájára koncentrálni, ami potyogó könnyeitől nem volt egyszerű. Miss Benson ezek után csak magára lehetett mérges, pedig nem értett egyet Sallyvel, aki – amíg saját maga is meg nem elégelte – gyakorta megrótta, miért piszkálgatja Rutht egyfolytában azzal, mi baja, amikor mindannyian tisztában vannak vele. Szükségük lett volna a harmóniára, mint egy falat kenyérre, egy angyalra, aki békét hoz és szeretetet, hogy a bajt elűzve a sok szív és lélek tökéletes összhangban egymásra találjon.

A föld még mindig „rejtette bűnét szűz havával”,[28] amikor a sápadt anya magához ölelhette újszülöttjét. Fiú született, bár Ruth lányt szeretett volna, hogy az apa hiánya ne legyen olyan feltűnő, és akit ő leányanyaként – ami rosszabb, mintha özvegy lenne –, meg tud védeni. De nem szomorkodott emiatt, fiát el nem cserélte volna egyetlen szertelen leánygyerekre sem. Itt volt mellette, az övé volt, alig egy órája látta meg a napvilágot, kis szíve immáron önállóan dobogott, és anyja lényét, amely reménykedést sugárzott, átjárta a szeretet és a béke. A gyermek tiszta volt, ártatlan, mint egy bárány, és gyönyörű, akire Ruth annyit gondolt már, és akit anyatigrisként fog védeni a bűnös világtól. Mennyi anya gondolhatott hasonlót a földön, beleértve saját édesanyját is, aki bizonyára azért könyörgött az úrhoz, hogy tisztítsa meg szívét minden rossztól, mert csak így lehet méltó a védőangyal szerepére. Ruth, bár a szüléstől még beszélni sem tudott, magában fohászkodott a Mennyei Atyához, akinek neve új jelentéssel telt meg számára.

Elvont gondolataiból Miss Benson zökkentette vissza a való világba. Ruth szemei még ködösek voltak, mintha csak sírt volna.

– Nézd, Ruth, mit küldött neked a fivérem! – mondta halkan. – Friss havat a kertből! – tette le Ruth párnájára. A kisbaba a másik oldalon szunyókált.

– Nem akar egy pillantást vetni rá? Olyan aranyos! – szólt Ruth.

---

[28] Részlet John Milton Óda Krisztus születésének reggelén című művéből. Tandori Dezső fordítása.

Miss Benson tétovázott, volt benne valami idegenkedés. Ruth a körülmények ellenére békét érzett magában, vagy valami annál is többet, amit leginkább a kötődés szóval írhatnánk le. Miss Benson az anyával ellentétben látta a gyermek fölött lebegő szentségtelenség és szégyen felhőjét, és szíve – akkor úgy gondolta, örökre –, zárva maradt a kisded előtt. De Ruth könyörgő szemének és szavainak nem tudott ellenállni, megkerülte az ágyat, hogy egy pillantást vessen az anyja védelmező karjai között fekvő újszülöttre.

– Sally esküszik rá, hogy hollófekete haja lesz! És nézze a kezét, olyan erősen szorít, mint egy igazi férfi! – tárta szét a kisfiú vörös öklét gyenge kezével, hogy Miss Benson beletehesse egyik ujját. Faith félénken csúsztatta a kisbaba tenyerébe vékony ujját, mert attól tartott, hogy a baba született vonzereje kulcs lesz zárt szívéhez.

– Drága egyetlenem! Ha Isten megtart mellettem, ígérem, csak neked fogok élni, és érted dolgozni. Vétettem ellened, de ha az Úr engedi, egész életemben csak téged foglak szolgálni!

– És mi lesz Istennel? Nem szabadna bálványoznod a gyermeked, talán rajta keresztül akar büntetni az Úr a bűneidért.

Ruth megrázkódott a rémülettől. Nem akarta elhinni, hogy a bűnért, amelyet elkövetett, imádott csecsemője a büntetés. Aztán egy belső hang azt suttogta, hogy Isten, a Mennyei Atya ismeri gyermekei lelkét, és így azt is tudja, milyen természetesen szökkent szárba szívében az anyai szeretet. Bár a figyelmeztetést az emlékezetébe véste, úgy döntött, nem lesz hajlandó értelmetlenül rettegni.

– Most pedig aludj egy kicsit! – húzta össze a sötétítőt a nő, de Ruth hiába volt a végsőkig kimerült, amint lecsukódtak a pillái, már pattantak is fel újra, mintha attól félt volna, hogy álmában megfosztja valaki az anyaság felemelő érzésétől, amely a születést követő első boldog órákban teljesen elfeledtette vele a múltat és a bizonytalan jövőt.

Ám ezek az órák elenyésztek, és az emlékek, a félelmek kétszeres erővel rohanták meg. Gyermeke apjára lett volna szüksége, akivel megoszthatta volna, amit érez, még ha az nem is értette volna meg teljes mélységében. A szomorúság úgy tornyosult előtte, akár egy figyelő óriás, amikor eszébe jutott, hogy a kisfiát nem támogatják majd erős kezek, hogy az élet csatateréN könnyebben vethesse meg a lábát. Abban ugyan erősen bizakodott, hogy gyermeke sohasem fogja megtudni, mi-

lyen szentségtelen fészekaljból született, de egy apa sziklaszilárd támaszát és tekintéllyel teli útmutatását ő bizony sohasem fogja tudni pótolni gyermeke számára. A lelki megtisztulás óráiban kételyek rohanták meg azzal kapcsolatosan, hogy valóban az apa lenne-e az a személy, akire a kicsit a jobb élet reményében rábízná, ha vele történne valami. Visszatekintve, a férfi szavait önzőnek és üresnek érezte, egy olyan ember szavainak, akinek világias nézete nem tűr semmiféle égi vagy lelki dolgot. Bár az anyasággal szinte kötelezően együtt járt, hogy gyermeke érdekeit mindenek fölé helyezze, és így a távoli apa személyét is értékelje, mégis zavarta a tudat, hogy vele kell foglalkoznia. A lelkében dúló kibékíthetetlen ellentétek végül álomba sodorták. Lidérces látomásában a mellette szunnyadó, rózsás bőrű apróság férfivá növekedett, de ahelyett hogy egy olyan tiszta és nemes lélek vált volna belőle, amilyenért ő a Mennyei Atyához imádkozott, apjának lett szakasztott mása. A fiú egy Ruthhoz meglepően hasonlatos – csak még nála is elesettebb és szomorúbb – szüzet rontott meg, és az öngyilkosságnál is rosszabb sorsra hagyott. Mert Ruth tudta, hogy nem az öngyilkosság a legrosszabb, ami egy leánnyal megtörténhet. Látta, ahogy a leány elveszetten bolyong a világban, és látta a fiát, aki basaként trónol a gazdagság aranyhegyén, de a lelke sárból van. És látta azt is, ahogy a lány lerántja a fiát valami szörnyű hasadékba, ahová lenézni is rettegett, de a fiú akkor már teljesen átváltozott az apjává, és az ő hangján kiáltozott. Azt kiáltozta, hogy azért kell „gyötrettetnie e lángban”,[29] mert elfeledkezett Isten szaváról. Ruth pillája hirtelen felpattant a rettenettől. A félhomályos szobában Sallyt vette észre, aki a karosszékben ülve bóbiskolt a tűz előtt. Azon nyomban megérezte melléhez bújó csecsemőjét is, akit felébresztett anyjának a szörnyű álomtól vadul kalapáló szíve. Ruth nem mert újra elaludni, helyette imádkozni kezdett. Imájában nagyobb bölcsességet és erősebb, tántoríthatatlan hitet kért. Gyermek! Akinek angyala isteni hírnök, és aki még közelebb viszi őt az éghez, hiszen a gyermekek angyalai Istent mindenütt látják.

---

[29] Utalás Lukács 16:24-re.

Tizenhatodik fejezet

Sally és Miss Benson felváltva virrasztottak vagy inkább bóbiskoltak mellette. Ruth, amikor nem aludt (legtöbbször ez volt a helyzet), akkor is olyan mereven és mozdulatlanul feküdt gyermekágyában, mint egy fadarab. Az este különös módon a gyönyörű augusztusi estékhez volt hasonlatos. A hó fehér lepedője betakarta a fákat, a mezőket és a földet, de olyan magasra nem tornyozódott, hogy eltakarja az eget is, amely ilyenkor közelebb látszott lenni a földhöz, és ebben az álomszerű világban az egyetlen jelenvaló dolognak tetszett. Az ég közelségében egyenesen a Mennyei Atya nézett le rá az örökkévalóból, ahogy átölelte titokzatos szentséggel bíró gyermekét.

Egyik este Sally észrevette, hogy Ruth ébren van.

– Különleges képességem van az esti meséléshez! Ki is próbálom rajtad – közölte Sally –, hiszen aludnod kell, hogy erőre kapj. Miről is meséljek neked? Mindjárt kitaláljuk! Talán egy szerelmi történetet, vagy egy tündérmesét, amilyet Thurstan úrnak meséltem kiskorában. Jaj, mennyit szidott érte az apja, aki nem hitt a tündérekben! Vagy inkább arról meséljek, hogyan toppant be egy nap váratlanul Miss Faith kedvese, Mr. Harding ebédre, és nekünk nem volt itthon másunk, csak egy ürünyakunk? Én pedig abból az ürünyakból hétfogásos ebédet készítettem!

– Ki volt Mr. Harding?

– Egy igazi úriember Lunnonból, aki szerelemre lobbant Miss Faith iránt, amikor az úrnő ott járt, és nyomban feleségül akarta venni. De Miss Fait megesküdött rá, hogy soha nem hagyja el Thurstan urat, és kikosarazta a kérőt. Pedig nem könnyű szívvel tette; istenem, mennyit lógatta az orrát, miután Mr. Harding elment! Mr. Benson előtt ki nem mutatta volna, de én láttam, mennyire szenved, csak úgy tettem, mintha nem venném észre. Tudtam, hogy úgyis túlteszi magát rajta, és akkor legalább abban a hitben tegye, hogy nem vettünk észre az egészből semmit. De mit pletykálok itt Miss Benson szívügyeiről, inkább teregessem ki előtted az enyémet! De nem, talán mégis inkább arról az ebédről kellene mesélnem, életem legnagyobb ebédjéről! Biztos voltam

benne, hogy az úr ezek után lunnoni létére sem fogja lenézni a vidékieket! Alaposan összezavartam, azt se tudta, fiú-e vagy lány, nemhogy azt, mit eszik: marhát, sertést vagy szárnyast! Elmeséljem?

De Ruth inkább Sally szerelmeire volt kíváncsi, aki ezen kissé megsértődött, mivel az említett ebédet élete csúcspontjának tekintette, amelyhez képest a szerelmi élete semmiség volt.

– Látod, azt sem tudom, hívhatom-e mátkáimnak őket, az egy John Rawsonon kívül, de őt is becsukták a következő héten a bolondokházába. Ezenkívül még egyszer volt részem lánykérésben, vagyis elmondhatom, hogy legalább egyszer tisztességesen megkértek. Elkezdtem félni, nehogy pártában maradjak, és a kutyának se kelljek, ezért aztán amikor negyven lettem, még Jeremiah Dixon beszéde előtt, kezdtem magamnak bebeszélni, hogy John Rawson talán nem is annyira őrült. Nagy hibát követtem el, amikor az ajánlatát visszautasítottam azzal, hogy sültbolond, hiszen rajta kívül nem volt nekem senkim; és hát ki tudja, lehet, hogy újra kieresztik, ezért aztán tisztelettel kezdtem beszélni róla. Hangsúlyoztam: annak ellenére, hogy nem volt ki mind a négy kereke, érzékeny lelkületű ember. De nevettem is magamban az ilyen beszéden, hát még a többiek! Késő volt már bölcs Salamont csinálnom belőle. De hogy szót szóba ne öltsék, vártam, hogy valakinek megakadjon rajtam a szeme… Bár ne tettem volna! Mint jól tudod, a szombat este minden könyvelőnek a szabadságot jelenti; nem úgy egy szolgálónak, akinek ilyenkor ég a keze alatt leginkább a munka. Én is épp a konyhát vikszoltam négykézláb a földön, vastag kötényben és otthonkában, amikor valaki megzörgette a hátsó ajtót. Kiszólok, hogy jöjjön be, de az csak zörgeti az ajtót, mintha nem lenne rajta kilincs, hogy kinyissa. Káromkodtam egy cifrát, aztán beengedtem. Hát ki lépett be rajta?! Jerry Dixon, Mr. Holt irodafőnöke, aki aztán visszaesett a szamárlétrán. Biztosra vettem, hogy Mr. Thurstannel van beszélnivalója. Mondott valamit az időről, mintha én csak levelibékával tudnám megmondani, esik-e, vagy sem, aztán leült az egyik székre a tűzhely mellett. Mondom magamnak: Sally, csak nyugodtan, hűvösen, mert ennek az úrnak még a végén felforr a vére ott a tűz mellett. Ez se fog odébbállni egyhamar, ebben biztos voltam, sem kinyögni, mit akar. Egyre csak forgatta a kalapját, meg simogatta a pihéket rajta, ezért hát letérdeltem ismét, hogy ha imádkozni akarna, legalább nem kell hozzá térdre ereszkednem, mert

tudtam én, hogy metodistaként nőtt fel a jóember, és csak nem sokkal azelőtt tért a Thurstan úr által prédikált útra. Ezek éjjel-nappal imádkoznak, a legváratlanabb helyzetekben! Nem mintha tetszene ez a meglepetésszerű imádkozhatnék, de sekrestyés lánya volnék, és egyházamat soha el nem hagynám, még a drága Thurstan úr kedvéért sem, áldja meg az isten. Mondom magamban, na, rajtam aztán nem fogsz ki! Felkészültem, még egy porrongyot is vittem magammal, hogy ne kelljen túl sokáig egy helyben térdelnem a vizes padlón, ha rákezd. De hiába, csak nem akart imádkozni, csak engem bámult, hogy majd kiestek a szemei. Mer' ha imádkozott volna, akkor bizony le kellett volna hunynia a szemét, és magában motyognia, ahogy ez már divat a disszentereknél. Tudom, hogy neked mondhatok ilyeneket, mert te is ugyanabban a nyájban vagy, mint én. A disszentereket kigúnyolom, de Miss Bensonra vagy az úrra soha egy rossz szót nem mondanék; nem úgy gondolok én rájuk, mint disszenterekre, hanem mint jó keresztényekre. De térjünk vissza Jerryre! Úgy igyekeztem takarítani, hogy mindig a háta mögött legyek, de csak forgott utánam, mint a szélkakas, ezért mást kellett kitalálnom. „Már megbocsásson, Dixon úr, de a széke alatt is fel kell törölnöm. Ha lenne kedves arrébb menni” – mondtam neki, mire ő arrébb is húzódott, de tovább üldöztem, bárhová is telepedett, az meg csak araszolt a székével odébb, mint a csiga a házával. Nagy zavarában az sem tűnt fel neki, hogy mindig csak ott akarok feltörölni, ahol ő ül. Csak nem tudtam tőle megszabadulni, hát igen bosszús lettem. Még a kabátja végét, amelyet mindig kihúzott maga alól, amikor leült, és lelógatta a földre, azt is megsúroltam. Nem volt ínyére a tisztítás, azt láttam, menekült is odébb. Így ment ez, amíg meg nem köszörülte a torkát, jó hangosan. Én kiráztam a rongyot, és lehunytam a szemem, jöjjön, aminek jönnie kell! De erre nem számítottam! Mert amikor újra kinyitottam a szemem, Mr. Dixon előttem térdelt, és meresztgette a szemét. Reméltem, hogy nem nyújtja hosszúra, mert tudtam, hogy nem fogom bírni. Lehunytam a szemem még egyszer, és megpróbáltam olyan komoly maradni, ahogy azt a helyzet kívánta. Küldtem volna a szerencsétlen Thurstan úrhoz imádkozni, hiszen ő, amilyen jó lélek, mindig kész rá, én viszont alig láttam ki a munkából. „Sally, a kezét szeretném” – mondja végül, én meg, amilyen oktondi vagyok, azt hittem, hogy a metodistáknál ez így szokás, kéz a kézben imádni az Urat, ezért aztán nem is ellenkeztem,

csak amiatt szégyenkeztem, hogy miért nem mostam meg jobban a tűzhely kifényesítése után. Ezért jobbnak láttam figyelmeztetni: „Szívesen adom, csak előbb hadd mossam meg alaposan.” „Nem számít, hogy koszos-e, vagy sem, hiszen csak képletesen beszéltem? –feleli erre ő. – Amire én magácskát akarom kérni tisztelettel, az nem más, mint hogy legyen a feleségem. Az eljegyzést két hét múlva meg is ülhetnénk.” Úgy pattantam fel, mint akibe bolha csípett; erre aztán nem számítottam! Hát nem furcsa?! Mi tagadás, vágytam rá, hogy megkérjenek, de hogy bele is egyezzem, arra már nem gondoltam! Egy szó mint száz, ki nem állhattam a szerencsétlent! Ezért aztán szólásra nyitottam a szám, csak attól féltem, el ne nevessem magam, hogy ilyen megesett velem. „Kedves uram, igen megtisztelő, hogy feleségül kér, de sajnos ki kell, hogy kosarazzam. Jobban szeretem én már a magányos életet!” Láttam rajta, hogy elönti a pulykaméreg, reméltem, legalább abbahagyja a térdelést, de egy pillanat múlva már el is párolgott a dühe, és mézesmázos hangon így szólt: „Gondolja át még egyszer, Sally, négyszobás házam van teljesen bebútorozva, és évi nyolcvan font jövedelmem. Talán soha nem kap még egy ilyen kedvező ajánlatot.” Igaza volt, de azért nem kellett volna ki is mondania, nehezteltem is rá emiatt. „Nézze, uram, hogy milyen ajánlatot hoz még elém az ég, annak sem maga, sem én nem vagyunk megmondhatói. Nem egy férfi mászott már így előttem, ahogy maga, hogy feleségül kérjen – itt John Rawsonra gondoltam, aki tényleg négykézláb kért meg –, de jelen pillanatban nem kívánom magam elkötelezni.” „Rendben, karácsonyig meggondolhatja magát. Van egy malackám, amelyet a lagzi után szeretnék levágni” – tette még hozzá. Ezen elgondolkoztam. A disznó nagy csáberő volt. Olyan sonkarecepteket ismertem, amelyeket itthon soha nem próbálhattam ki, mert Miss Benson jobban szereti a hagyományos ízeket. De nem hagyhattam elcsavarni a fejemet. Még nagyobb határozottságot erőltettem magamra, hiszen éreztem, hogy ingadozom, és így szóltam: „Mr. Dixon, malaccal vagy malac nélkül, engem nem kap meg! És ha adhatok egy tanácsot, álljon fel gyorsan, mert még reumát kap itt nekem a nedves kövön, ami nem a legjobb mulatság télvíz idején!” Akkor aztán kimutatta a foga fehérjét: olyan sértett arccal állt fel, dúlva-fúlva, hogy olyat még nem pipáltam. Mondtam is magamnak: Sally, disznó ide vagy oda, jól tetted, hogy kiadtad az útját! „Meg fogja ezt még bánni! – fenyegetett. – De,

hogy lássa, milyen jó vagyok, holnapig adok gondolkodási időt; aludjon rá egyet, aztán holnap, az istentisztelet után várom a választ." Ilyenek ezek mind, ezek a férfiak, olyan sokat képzelnek magukról, hogy azt hiszik, minden nő lógó nyelvvel követi őket. De bennem csalódnia kellett! Hatvan leszek jövőre, épp Márton napkor, nem hajtanak engem már igába, az biztos! Ez a Jeremiah igazán kihozott a sodromból. „Aludhatnék én rá akár az örökkévalóságig, akkor is kikosaraznám! Bár azzal a disznóval majdnem lépre csalt! De egy disznó miatt csak nem megyek férjhez, főleg magához! Most menjen isten hírével, amíg szépen mondom, mert mondhatnám csúnyábban is, ha nem lett volna gyerekszobám. Menjen, ne lopja a drága időmet!" Mondhatom, majd felrobbant mérgében, és úgy vágta be maga után az ajtót, hogy csak úgy döngött. Imaidő volt, Thurstan úr hivatott, de bevallom, nem tudtam az imára figyelni, annyira fel voltam zaklatva. De van a dolognak jó oldala is: elvégre elmondhatom magamról, hogy feleségül kért egy jómódú uraság; magasabban is hordtam az orrom azután! Egész éjjel nem jött álom a szememre, amiért ilyen gorombán elzavartam. Annyira meg voltam bolondulva, hogy már-már azt hittem, én vagyok Barbary Allen a régi dalból,[30] akiért Jemmy Gray meghal olyan fiatalon. Szinte láttam magam előtt, ahogy Dixon holtsápadtan fekszik az ágyán, akár valami ravatalon, és mélyeket sóhajtozik. Ostoroztam magam, amiért olyan kegyetlen voltam, mint Barbary Allen. Másnap úgy ébredtem, hogy Jerry Dixon képe összemosódott a dalban szereplő szomorú és szenvedő Jemmyé-vel, épp, mint félálmomban. Utána napokig összerezzentem, ha meghallottam a lélekharangot, mert azt hittem, Jerry halt bele a bánatba, amelyet az én kegyetlen visszautasításom okozott. De mit ad isten, néhány hét múltán nem temetéshez hallok harangozni, hanem esküvőhöz. Amikor kérdezem, ki esküszik, hát mondják, Jerry Dixon esküvőjéhez harangoznak, hej-huj! Abban a másodpercben az én fiatal, szenvedő Jemmy Gray-em visszaváltozott azzá a köpcös, középkorú, vörös képű alakká, akinek az állán egy ronda, nagy szemölcs éktelenkedik – fejezte be történetét, hogy meghallgassa Ruth véleményét, de a lány csendesen feküdt, mellén csecsemőjével.

---

[30] Utalás régi skót balladákra.

Mondtam én, hogy bárkit álomba mesélek – veregette meg gondolatban saját vállát Sally.

A fiatalságnak megvan az ereje ahhoz, hogy legyőzze a szív körül acsargó ordasokat.

Ruth napról napra többet kelt föl, a gyermeke pedig úgy nőtt, mint a gomba. Még mielőtt a vérehulló fecskefű kidugta volna fejét a domboldalon, vagy a fehér violák kinyitották volna kelyheiket Miss Benson kertjének déli falánál, hogy illatukkal hódítsák meg a szíveket, Ruth már eléggé felgyógyult ahhoz, hogy kisétáljon gyermekével, amikor előbújt a nap.

Azt a sok jóságot, amelyet a testvérpártól kapott, valójában szavakkal meg sem lehetett hálálni, ezért csak hallgatott, de Bensonék tudták, mit rejt némasága. Egyik nap, amikor kettesben maradt Miss Bensonnal, Ruth egy kérdéssel állt elő:

– Nem tud valahol a közelben egy tiszta házat, amelynek a lakói szívesen fogadnának albérlőt?

– Te meg mi a csudáról beszélsz? Miért kéne, hogy fogadjanak téged? – ejtette ki a kezéből kötőtűit a nő, és Ruth arcát fürkészte.

– Elég lenne egy egyszerű viskó. A lényeg, hogy tiszta legyen, nehogy a kisfiam megbetegedjen. Ott meghúzhatnánk magunkat.

– Minek költöznél el, nem jó itt neked? – háborodott fel Miss Benson.

– Ott aztán varrhatnék – mondta Ruth anélkül, hogy jótevője szemébe mert volna nézni. A hangja azonban biztosan csengett, kihallatszott belőle, hogy már jó párszor meghányta-vetette a dolgot magában. – Tudom, hogy nem válhattam a szakma nagymesterévé ilyen rövid idő alatt, de egyszerűbb embereknek, akik kevésbé igényesek, cselédeknek és szolgáknak, talán készíthetnék ruhákat.

– A cselédek ugyanolyan igényesek, mint az uraik – mondta Miss Benson, és örült, hogy ellenvetéssel élhetett végre.

– A cselédek türelmesebbek lennének velem, elnéznék, ha hibázok.

– Ugyan már! Egy elszabott otthonkát senki sem néz el! Az anyagnak ára van!

– Bármit elvállalok, zokni stoppolástól a nadrágfelhajtásig! Anyám tanított meg rá, a drága – mondta halkan Ruth. – Megtenné, hogy a gyü-

lekezet körében elhíreszteli, hogy minden apró munkát elvállalok? Gyors vagyok és tiszta!

– És ki vigyáz addig a gyerekedre, amíg robotolsz? Elhanyagolnád? Olyan gyorsan elviszi a tífusz vagy a torokgyík, hogy föl sem ocsúdhatsz!

– Csak akkor dolgoznék, amikor alszik. Nézze, most is milyen nyugodtan… – kezdte Ruth, de gyermeke, rácáfolva a szavaira, felébredt, és oly keservesen sírni kezdett, hogy Ruthnak fel kellett vennie, és fölalá sétálva nyugtatgatta.

– Most éppen felébredt, de sokszor elnyomja az álom, és egész éjjel szundít.

– Szóval most meg azt vetted a fejedbe, hogy éjszaka dolgozol? Halálra fárasztanád magad, aztán a fiad itt maradna árván. Ruth, helyetted is szégyellem magam! – Felháborodásának tanúja lehetett Mr. Benson is, aki épp ezeknél a szavaknál lépett be a szalonba. – Hallottál már ilyet? – fordult felé Faith. – Ez a lány a fejébe vette, hogy elhagy bennünket, épp amikor már olyan jól összebarátkoztam a csemetéjével, hogy mosolyog rám, ha meglát!

– Hová mennél, te lány? – kérdezte Mr. Benson felhúzott szemöldökkel.

– Ó, igazán nem messzire, csak egy közeli kunyhóba, ahol kaphatok egy szobát, és ahol varrásból, alkalmi ruhakészítésből eltarthatnám magunkat. De gyakran meglátogatnám magukat, és hoznám a kisfiámat is.

– De csak addig, amíg szegény csemetéd el nem kapna valami csúnya nyavalyát, és amíg te halálra nem dolgoznád magad! – ellenkezett tovább Miss Benson.

Mr. Benson átgondolta a dolgot.

– Tégy, amit akarsz, de esedezem, csak azután, hogy a kisfiad betöltötte az első életévét, és némileg kevesebb gondozást igényel! Ha az én kedvemért nem is változtatsz elhatározásodon, arra kérlek, hogy legalább Faith miatt tedd meg.

– Maradok, amíg egyéves nem lesz – egyezett bele Ruth.

– Örülök, hogy így döntöttél. Később visszatérünk még a dologra, és reméljük, találunk valami megoldást. Nem várjuk el tőled, hogy pénzkereséssel töltsd az időt, úgy bánunk veled, mint a lányunkkal; elég, ha

néha kiveszed a részed a házimunkából. Hidd el, az lesz a legjobb a fiadnak is, ha Itt maradsz velünk.

Ruth zokogni kezdett.

– Nem érdemlem meg a jóságukat – jajgatott. – Nem érdemlem meg!

A lány könnye úgy hullt, mint a záporeső. Több szó nem esett a dologról. Mr. Benson indult is tovább, hogy ügyeit intézze, mint aki jól végezte dolgát.

Ruth túlfeszült idegrendszere egy kissé megnyugodhatott, hiszen a nagy döntésekben kapott még több hónap haladékot. De ennek is voltak hátulütői, ugyanis a nyugalmas álmodozás gyakran átcsaphat önváddal és gyásszal teljes emlékezésbe, amely mosoly helyett legörbíti a szájat. Ruth gyászos ábrázatától sem Sally, sem Miss Benson nem érezte jól magát, hiszen mindketten boldog embereket akartak látni maguk körül; a szomorúság pedig ragadós, különösen, ha olyan oktalannak tűnik, mint Ruthé. Mindketten szentül megfogadták, hogy legközelebb, ha megint rátör a sírhatnék, előveszik a lányt, és kérdőre vonják.

Egyik délután – a délelőttöt Ruth Mr. Benson engedélyével házimunkával töltötte, örömmel véve át a nehezét Miss Bensontól, s bár gondolatai máshol jártak, keze alatt égett a munka – Sally a szalonba lépve kettesben találta Rutht kisgyermekével, de ahelyett hogy az anya boldogan játszadozott volna a babával, keservesen sírt.

– Hol van Miss Benson? – kérdezte Sally rosszallóan.

– Elment Mr. Bensonnal – felelte, és bár sikerült végigmondania válaszát, tovább nem tudta visszatartani az előtörő könnyeket. Sally látta, ahogy a kisfiú az anyja könnyes arcára néz, és szája megremeg, nagy, kék szemére sötét felhők úsznak, mintha kis szíve minden mélységével együtt érezne fölé hajló édesanyjával. Sally se szó, se beszéd kikapta a kisfiút Ruth karjából. A lány ijedten kapta fel a fejét; nagy bánatában már meg is feledkezett az őt vizslató cselédről, és váratlan tettét így még kevésbé tudta mire vélni.

– Gyere, bogaram! Hát szabad ilyet?! Tej helyett sós könnyekkel áztatni ezt a piros pofikát! Sok nőnek fogalma sincs arról, hogyan viselkedik egy igazi anya! Látod, nekem nincs gyermekem, mégis jobban csinálom! Hinta-palinta, hinta-palinta. Na, ugye, már mosolyogsz is, angyalom! Sok anya nem is tudja – nézett itt szúrósan Ruthra –, hogy balszerencsét hoz kisdedére, ha könnyeket ad tej helyett! Tudtam én,

hogy játék baba való neked, nem gyerek! Na, csinálok én neked egy csutkababát, te meg nekem adod a kisfiad. Áll az alku? – kérdezte Sally, de akkor már a sötétítőfüggöny bojtjával Játszó karon ülőt figyelte, így nem vehette észre azt az önérzetes felháborodást, amely kiült Ruth arcára, akit a cseléd a legérzékenyebb pontján támadott meg. Sally nem is szólt többet, a lány pedig nyelt egy nagyot, és igyekezett összeszedni magát. Méltóságteljesen lépett oda Sallyhez.

– Adja vissza, kérem! Ha tudtam volna, hogy balszerencsét hozok szegény fejére, soha egyetlen percig sem sírtam volna! Ígérem, többé nem fogom könnyeimmel áztatni az arcát… Köszönöm, Sally. – A házvezetőnő átadta anyjának a kisbabát, és figyelte, ahogy Ruth szomorú mosollyal a szája szegletében tovább folytatja azt a játékot, amelyet ő kezdett el a függönybojttal, és hozzá ugyanúgy gagyogott, ahogy Sally az előbb. A szeretet erejétől hajtva gyorsan tanult a példából, csak hogy gyermekét kacagni lássa.

– Azért nem vagy te teljesen reménytelen eset. A végén még igazi anya válik belőled! – méltányolta Sally Ruth erőfeszítését. – De miért itatod annyit az egereket? Mi értelme a múlton keseregni? Ami történt, megtörtént, a jövőnk pedig Isten kezében van, csak ő ismeri a sorsunkat. De ha te mindezek ellenére csak sóhajtozol és jajgatsz, akkor inkább beszerzek egy füldugót!

– Higgye el, én mindent megpróbálok, hogy boldog legyek, de valamit nem Jól csinálok…

– Meglehet, hogy… – kezdte Sally, aztán egy pillanatra elhallgatott, hogy összeszedje gondolatait. – Nézd, mindent kétféleképpen lehet csinálni: vagy jól, vagy rosszul. Ha engem kérdezel, egy dolgot akkor csinálsz igazán jól, ha teljes szíveddel csinálod, még akkor is, ha egy egyszerű megágyazásról van szó. Miért ne, vagy talán azt hiszed, nem lehet keresztényien beágyazni?! Bizony lehet, mert máskülönben mi lenne a magamfajtákkal, akik nem érnek rá lépten-nyomon földre borulni?! Haj, süldőlány koromban mennyit emésztettem magam azért, mert Mr. Thurstant nyomorékká tettem. Egész nap imádkoztam, és megvetettem a világot, és mindent, ami nem a léleké! Rossz pudingokat készítettem, a vacsora ehetetlen volt, és alig takarítottam. Szerencsétlen bűnösként tettem a dolgom, legalábbis azt hittem, hogy a dolgomat teszem. Egyik este bejött hozzám az idős naccsága, Mr. Thurstan édesanyja, én meg

ott ültem az ágyon, és éppen magamat ostoroztam meggondolatlan szavakkal. „Miért neheztelsz magadra annyira? Egész éjjel csak sírdogálsz és sóhajtozol, de olyan hangosan, hogy aludni sem tudok tőle!” „Nyomorult bűnös vagyok, akinek meg kell tisztulnia!” – feleltem. „Szóval ezért volt ma a puding ehetetlen?” „Csak a halhatatlan lélek számít, a hússal én nem törődöm. Kövesse a példámat asszonyom is!” – ráztam a fejem, és a halhatatlan lelkére gondoltam. „Én ne gondolnék a nap minden órájában a lelkemre?! – kérdezte legédesebb hangján. – Isten akaratát igyekszem követni minden tettemmel. De térjünk vissza a pudinghoz! Thurstan nem tudott belőle enni egy kanállal sem, ennek biztos te sem örülsz.” Igaza volt, nem örültem neki, de dühített, hogy ennyire ismer, és nem vallottam be. Helyette így szóltam: „Elég nagy kár, hogy a gyerekek manapság már csak a hasukra gondolnak. Sajnos így vannak nevelve.” De amint kimondtam, már bántam, hogy nem haraptam le a nyelvemet inkább, mert a drága asszony olyan döbbenten nézett rám. Aztán eszembe jutott a kis Thurstan arca, aki korgó gyomorral távozott az asztaltól. Végül a naccsága a következőt kérdezte tőlem: „Te tényleg azt gondolod, hogy az Úr azért küldött bennünket ebbe a világba, hogy önző módon csak a saját lelkünkre figyeljünk? Nem inkább azért, hogy egymásnak segítsünk, ahogy tudunk, és ahogyan jó Krisztus urunk cselekedte a rászorulókkal?” Most aztán megfogott, erre nem tudtam felelni. „Na, mit felel erre a te katekizmusod?” Igazi disszenter módra beszélt a katekizmusról, okosan. Le voltam győzve, és épp egy disszenter által!

„Az embernek itt egyetlen dolga lehet: tenni a dolgát – folytatta az asszonyom –, amelyet Isten bízott rá. Nézd, rád az a sors méretett, hogy szolga légy. De szolgának lenni nem ugyanolyan becsülendő foglalkozás-e, mint akár a királyság? A szolgának az a dolga, hogy segítsen, könnyebbé tegye mások életét. Hát a király nem népe szolgája-e ugyanekképpen? Még most is azt hiszed, hogy Istent azzal szolgálod a legjobban, ha elmulasztod rád mért kötelességeidet? Még most is azt gondolod, hogy egy elrontott puding, amelyre sem a kis Thurstan, sem a család rá sem tudott nézni, Isten dicsőségére készült?” Tudtam, hogy igaza van, de makacsságomban nem akaródzott elismernem, ezért így szóltam: „Az embereknek puding kell, ahelyett hogy beérnék a vadméh mézével és a majomkenyérfa termésével, és hagynák a jámbort, hogy

megmentse a lelkét!” – nyögtem fel, mintha úrnőm lelke máris elkárhozott volna, de ő csak mosolygott rajtam, legalábbis magában. „Ma lesz időd, hogy megmentsd a lelked. Mivel Angolhonunkban nem túl gyakori a majomkenyérfa, és ha nőne is, nem hiszem, hogy ráfanyalodnánk, megyek, és elkészítem a pudingot. De finom lesz ám! És nem csak Thurstan kedvéért! Mert az ember, ha már csinál valamit, tegye úgy, mintha a lelki üdve múlna rajta. Vagy csinálhatja rosszul is, önző módon, csak magára gondolva, cselekvés helyett egyfolytában lamentálva.” Amikor megláttam ma reggel, milyen ímmel-ámmal ágyazol, drága úrnőm szavai jutottak eszembe. Az Isten által rád mért feladatot csak tessék-lássék végezted el, sóhajtoztál, ahelyett hogy rendesen felráztad volna a párnákban a tollat. Tudom, hogy a papok nem a házimunkát hirdetik ki legszentebbnek a szószékről, de nem ők mondják-e, hogy bármit tegyél is, tedd teljes szíveddel? Gondold csak végig, és belátod, hogy minden munka szent. Ha eddig eljutsz, nem fogod összecsapni, és emelt lélekkel végzed majd a dolgod, a sóhajtozást és a siránkozást a tétlenekre hagyva.

Ezekkel a szavakkal Sally visszatért a konyhába, hogy feltegye a teavizet. Egyfelől szégyenkezett az iménti kiselőadása miatt, másfelől büszke volt magára, mert szavai óta Ruth arca tükörként visszasugározta kisfia boldogságát, ha együtt játszottak. És a házimunkát is tisztességgel végezte el azután, nem úgy, ahogy régen. Bár Miss Bensonnak is oroszlánrésze volt abban, hogy Ruth föleszmélt, Sally mégis magának tulajdonított minden dicsőséget. Egyik nap, amikor Faith kisasszonnyal a szalonban üldögéltek, Miss Bensonnak Ruth gyermekéről eszébe jutott a saját gyermekkora, a saját gyermekkoráról pedig a tanulás nehéz évei, amikor mindig könyv volt a kezében. Ruth elméjében világosság gyúlt, és elhatározta, hogy a nappal együtt kelve tanulni fog, hogy ha eljön az idő, továbbadhassa tudását gyermekének. Eddig nem volt módja rá, hogy művelje elméje parlagon hagyott részeit, és még az olvasás is nehezére esett néha. Műveltsége csak az alapokat foglalta magában. Még szerencse, hogy veleszületett eszességével, jó ízlésével és éleslátásával, amellyel a jót meg tudta különböztetni a rossztól, Mr. Benson vezénylete alatt jelentős előrehaladásról tett tanúbizonyságot. Hajnalonta a Mr. Benson által kijelölt könyvet bújta. Tanult, művelődött minden igyekezetével. Az idegen nyelvektől még ódzkodott, pedig nagy kedv-

vel tanította volna gyermekét latinra. Azokon a boldog nyári hajnalokon végre megtanulta, hogy ne a múltban vagy a jövőnek éljen, hanem az egyszeri jelenben. Korán reggel kelt, ablakát akkor tárta ki, hogy a lágy levegő és a napfény beáramoljon – előtte persze gondosan betakarta kisfiát –, amikor először nyitotta ki csőrét az erdei szürkebegy, hogy párjának szerelmet valljon. Ruth felöltözött, és magolni kezdett. Ha elfáradt, elég volt csak leülnie kisfia mellé, és minden gondolata hozsannává vált cseperedő gyermekéért. Aztán kinézett az ablakon a lankás dombok távolba vesző, szürke körvonalára. Kipihente magát, és újult erővel tért vissza a könyveihez.

Tizenhetedik fejezet

A disszenterek azon ága, amelyhez Mr. Benson is tartozott, nem kapkodta el a keresztelőket. Sok dolog szólt amellett, hogy komoly ünnepre és hálaadásra (amelyet nem vetettek el teljesen) csak később, a gyermek féléves kora körül kerüljön sor. A kis szalonban nagy tanácskozások zajlottak Mr. Benson, Miss Faith és pártfogoltjuk között. Ruth záporozó kérdései arról árulkodtak, hogy a lánynak inkább vannak ködös sejtései a szóban forgó eseményről, mint valódi tudása. Mr. Benson ezeket a fehér foltokat igyekezett felszámolni sok kedvességgel és türelemmel. Miss Faith csupán hasznos kiegészítésekkel szolgált, egyszerűkkel, de nagyon érdekesekkel. Telve voltak a vallás lényegébe vágó meglátásokkal, olyanokkal, amilyenekkel gyakran rendelkeznek azok az emberek, akiket – legalábbis első látásra – érzékenynek vagy gyöngédnek nevezünk. Amikor Mr. Benson nekikezdett ecsetelni, hogy számára mit jelent a keresztelő, és mit kellene jelentenie a világ számára, a lányon eluralkodott az eddig benne lappangó áhítatos komolyság, és teljes lelkével átérezte a keresztelő fontosságát. Mindent megtett, hogy az aktus több legyen puszta formalitásnál, hogy megtöltsék alázattal, csendességgel és rejtőzködéssel, amely alatt bizonyos mérvű szorongás és bánat is meg fog húzódni, ahogy az az előzményekből következik, és

abból a szigorú nagyszerűségből, amely csak az igaz és hittel telt tettek sajátja.

A gyermeket nem kellett messzire vinniük, hiszen, amint már említettem, a kápolna ott állt a lelkészlak szomszédságában. A keresztelőre terveik szerint nem hívtak volna meg senkit. Mégis eggyel többen lettek.

A kissé rátartian körbepislogó Sally, aki leereszkedésnek érezte, hogy részt vesz a disszenterek ünnepségén, büszkén képviselte a jó öreg anglikán egyházat a keresztelőn. Nem lett volna kötelessége ott lenni, gazdái a szabad akaratára bízták a döntést. Mindamellett örömmel konstatálták, hogy Sally velük tartott. Szerettek magukra úgy gondolni, mint egy összetartó családra. Tervezett jelenlétének azonban olyan következményei lettek, amelyekre nem számítottak. Sally ugyanis úgy kezdett el beszélni az eseményről, mintha az egészet az ő jelenléte szentesítené, s ezt Mr. Bradshaw cselédeinek is előadta. Miss Benson igencsak csodálkozott, amikor Jemima Bradshaw a kis Leonard keresztelőjének reggelén megjelent a házuknál. Mivel második gyermek volt a családban, Jemima jelen lehetett volna húga egykori keresztelőjén, de legnagyobb bánatára iskolába kellett mennie. Az elmaradt élményt most szerette volna bepótolni, és lelkesen készült az eseményre.

– Még sohasem láttam keresztelőt! Ugye megengedik, hogy jelen lehessek a szertatáson? – állt elő kérésével, de olyan bájos vágyódással, hogy nehéz lett volna nemet mondani. A lányt már az első alkalommal – amikor anyját kísérte el Bensonékhoz a hazaérkezésük után – lenyűgözte Mrs. Denbigh szépsége és bája, és azóta is lelkesen érdeklődött az özvegy iránt, aki alig néhány évvel volt idősebb nála, és akit visszahúzódó lénye még titokzatosabbá tett a szemében.

– Ó, Miss Benson, ugye nem bánja, ha magukkal tartok a keresztelőre! Apa azt mondta, mehetek, ha Mr. Benson és Mrs. Denbigh is belegyezik. Ígérem, teljesen észrevétlen leszek, meghúzódom hátul, az ajtó mellett. Annyira szeretném látni ennek a kis angyalnak a keresztelőjét! Az apja után kapja a Leonard nevet, igaz?

– Nem, nem egészen – jött zavarba Miss Benson. – Mr. Denbigh-t nem Leonardnak hívták.

– Nem? Pedig nemcsak én, hanem anyám is biztos volt benne, hogy a megboldogult után nevezik el. De ugye magukkal mehetek a keresztelőre?

Miss Benson vonakodva bár, de beleegyezett; amiképpen hasonló fenntartásokkal, de áldását adta rá Mr. Benson és Ruth is. Ellenvetéseiket pedig eltemették magukban.

Jemima meghatottan állt meg a kápolna mellett lévő sekrestyében, ahová a menet ünnepélyes lassúsággal belépett. Azt hitte, Ruth azért annyira sápadt és ijedt, mert özvegyen, egyedül kell gyermekét megkeresztelnie, de a valóság más volt. Ruth azért érzett szívében félelmet, mert tudta, hogy bűnei miatt talán elvesztette az Úr kegyelmét, miközben annak is tudatában volt, hogy azt a keresztet, amelyet a vállára vett, egymaga nem, csak az Úr segítségével tudja majd cipelni. Hitre vágyott szenvedélyesen és áhítozva, hitre, amellyel gyermeke jövőjét kevésbé láthatná sötéten. Ha kisfiára gondolt, torka összeszorult, de a kellemetlen érzés mindjárt enyhült, ha az Úr minden anyai szeretet fölött álló szeretetéről és kegyelméről hallott. Ilyenkor nyugalom szállta meg. és imádkozni kezdett. Ott állt a sekrestyében, sápadt arcát mellén szendergő gyermeke fejére hajtotta, és félig lehunyt szemmel nem az egyszerű termet nézte, hanem gyermeke ködös jövőjét kutatta, noha földi szeretetének ereje kevés volt ahhoz, hogy meg is lássa. Kisfia jövője Isten kezében volt.

Mr. Benson egy magas ablak alatt állt, csaknem árnyékban, s csak néhány fénynyaláb hullott már majdnem teljesen ősz hajára. Mr. Benson hangja akkor volt teljes zeneiségében és lágyságában, ha keveseknek beszélt, és nem kellett harsognia. Most úgy töltötte meg a sekrestyét, mint a fiókáját etető galamb bugása a levegőt. Ruth és Mr. Benson egészen el voltak merülve az esemény szentséges hangulatában, és amikor a lelkész imára szólította fel a jelenlévőket, olyan ünnepélyes csend lett, hogy még a kis Leonard szuszogását is hallani lehetett. Ám az ima hosszúra nyúlt; gondolat gondolatot, félelem félelmet követett, s e félelmeket mind megosztották Istennel, akitől segítséget vártak. Mielőtt az ima végéhez értek volna, Sally fogta magát, és kisurrant a zöldellő udvarra. Az ajtó nyikorgására Miss Benson felkapta a fejét, és annyira elkezdte furdalni a kíváncsiság, hogy az imára már nem is tudott figyelni; legszívesebben ő is kiszaladt volna a cseléd után, hogy megtu-

dakolja tőle tettének mozgatórugóit. Miss Bradshaw egyre csak Rutht és csemetéjét ajnározta. Szerette volna az ölében hazavinni a babát, de a lányanya úgy szorította kebléhez, mintha máshol nem is lenne fia számára biztos menedék.

Mr. Benson elkapta Jemima csalódott pillantását, és vigasztalására sietett:

– Gyere el hozzánk, és teázz nálunk. Mióta iskolába jársz, kevés alkalom nyílik erre!

– Bárcsak elmehetnék! – lelkendezett Miss Bradshaw. – De meg kell kérdeznem apámat! Hazaszaladok, és ha igent mond, visszajövök!

Szerencséjére otthon találta apját. Az anyja, akinek engedélye egymagában nem lett volna elegendő, elmondta, hogyan viselkedjen illendően:

– Cukrot ne tégy a csészédbe, gondolom, nem sok van nekik! És ne is egyél sokat, gondolj arra, hogy itthon teli az éléskamra! Mrs. Denbigh és gyermeke sok pénzüket felemészti!

Így tért vissza Jemima, némileg lehűtve, ám attól tartva, hogy éhsége erősebb lesz anyja tilalmainál. Amint Sally és Miss Benson értesültek a meghívásról, a konyhába vonultak, és belevetették magukat messze földön híres teasüteményük elkészítésébe. Mindketten élvezték a vendéglátó szerepét, és már előre örültek, milyen finomságot tehetnek Jemima elé.

– Mondd csak, Sally, mi ütött beléd, hogy az ima vége előtt kirohantál a sekrestyéből?!

– Thurstan úr annyit prédikált, hogy biztos voltam benne, teljesen kiszáradt a torka. Rohantam haza, hogy feltegyem a teavizet.

Miss Benson már épp meg akarta szidni idős segítőjüket, hogy ima közben ilyen földi dolgokkal foglalkozott, amikor eszébe jutott, menynyire nem volt képes ő sem az imára figyelni, miután Sally elhagyta a sekrestyét, és csak azon morfondírozott, mi lehetett Sally távozásának az oka. Így hát inkább csöndben maradt.

Miss Benson kedvét alaposan letörte, hogy a farkaséhes Jemima csak egyetlen szelet süteményt vett ki magának. Jemima tudta, hogy apja töviről hegyire ki fogja faggatni a menüről, és szemöldökét fogja emelgetni minden elemére, amelynek alapanyagai drágábbak a vajas kenyér hozzávalóinál, sőt még azt sem fogja elmulasztani megjegyezni, hogy

vajon hogyan telik ilyen terülj, terülj, asztalkámra a lelkészi díjazásból. Sally bezzeg tudott volna mesélni Miss Benson és Mr. Thurstan szerzetesi életmódjáról, amikor a jobb kéz nem tudja, mit csinál a bal. Lovagjai és hősei voltak az önsanyargatásnak, és mindezt nem tették másért, mint hogy több jusson a rászorulóknak, vagy az olyan váratlanul betoppanó látogatóknak, mint most Jemima volt, akiket Miss Benson, valami idejétmúlt vágytól vezérelve, úgy akart megvendégelni, hogy ne lehessen panaszuk a házra. Miss Benson egyszerűen örömét lelte abban, ha mások perceit megédesíthette; számára az efféle teázások nem kicsapongások voltak, hanem jól végzett munkának számítottak, így nem pénzkidobásnak könyvelték el. Ám az ünnepélyes perceket beárnyékolta a már véglegesnek tűnő tény, hogy Jemima nem akart több süteményt enni, hiába kínálták. Szegény lány! Ha tudták volna, hogy marta hasát az éhség a finom sütemények láttán! De mégsem ehetett többet.

Amíg Sally leszedte az asztalt a teázás után, Jemima és Miss Benson felkísérte Rutht a szobájába, hogy lefektethesse a kis Leonardot.

– Nem hittem volna, hogy a keresztelő ilyen komoly szertartás! – szólalt meg Jemima. – Mr. Benson úgy prédikált, mintha a szívét a féltés súlya nyomná, amelytől csak Isten szabadíthatja meg, vagy könnyíthet terhén!

– A fivérem mindig mélyen átéli, amit mond – felelt Miss Benson, hogy minél előbb rövidre zárja a könnyen kellemetlenné váló társalgást; hiszen nála jobban ki tudta volna, hogy az ima legszomorúbb és legegyénibb részei mire vonatkoztak.

– Be kell vallanom, hogy voltak részei a prédikációnak, amelyeket igen nehezen értettem – folytatta Jemima. – Például mit akart mondani a lelkész úr azzal, hogy „ím, itt ez a gyermek, a világ által kitaszítva és megvetve. Uram, a te szemedben ez a gyerek sem gyarlóbb a többinél, fájdalmait enyhítve részesíted hát kegyelmedben!”? Miért vetné meg a világ ezt a gyönyörű csöppséget? Nem emlékszem pontosan, milyen szót is használt a tisztelendő atya, de valami hasonlót.

– Ó, kedvesem, nézd, csupa víz lett a ruhád! Ezt meg kell szárítani! – próbálta meg elterelni a szót Miss Benson, de Jemimát pillanatnyilag egyáltalán nem érdekelte a ruhája. Egyet szeretett volna: választ kapni a kérdéseire. A dézsában a kisfiú boldogan lubickolt, de Ruth szívére sötét felhő telepedett. Jemima azonnal látta, hogy fájdalmas pontot érin-

tett, és most már ő evezett volna el minél előbb a veszélyes vizekről, amiben Miss Benson buzgón támogatta. A kellemetlen eset, úgy tűnt, nyom nélkül elvész az idő homályában, hogy sok-sok esztendő múlva Jemima emlékezetében még elevenebben és fontosabbnak tűnve visszatérjen. Ám Jemimának jelen pillanatban elég volt, ha Rutht szolgálhatja, ahogy csak tudja. Otthon gyanakodva nézték a szép özvegy iránti fokozott csodálatát. Ruth csendes gyászában szép volt, nagyon szép. Egyszerű ruhái ezt a szépséget csak még jobban kiemelték, hiszen senki a világon nem lett volna képes nagyobb kellemmel hordani őket, mint a lány. Akár egy görög szobron: nem a ruha volt a lényeg, hanem az, amit elrejtett. Alakja le nem írható bájjal töltötte meg a szövetet. Jemimát, a romantikus, álmodozó leányt mi foghatta volna meg jobban, mint egy tragikus sorsú özvegy piciny gyerekével; már ami Miss Benson fantáziájának köszönhetően Ruth volt az emberek szemében. Jemima legszívesebben még a lába nyomát is megcsókolta volna, csak szolgája lehessen. Miss Bradshaw buzgón segédkezett a kicsi coucher-jával[31] kapcsolatos teendőkben. Összehajtogatta nappali rugdalózóját, és egy pillanatra még abban a kegyben is részesülhetett, hogy megfoghatta a kis Leonardot; s amikor gyermekét visszavéve Ruth hálásan rámosolygott édesen szomorú szemével, a miss szinte elolvadt a boldogságtól, és úgy érezte, nem érdemli meg az anya háláját.

Amikor Jemimáért megjelent a cseléd, hogy hazavigye, a házban egy emberként sóhajtott fel mindenki: „Milyen nagyszerű teremtés!”

– Melegszívű leány – szólt Miss Benson. – Ugyanolyan kedves, mint mielőtt iskolába írattak. Két Richarddal felér, aki szintén nem változott semmit gyerekkora óta! Ugyanolyan rossz és semmirekellő, mint amikor betörte a kápolna ablakát, és ahelyett, hogy eljött volna bocsánatot kérni, hazafutott. Bezzeg a kis Jemima már kopogtatott is az ajtón, egyszer és bátortalanul, mint a koldusok, és magára vállalta a csínyt; sőt még ahhoz is ragaszkodott, hogy spórolt pénzéből megtérítse a kárt. Milyen ijedten emelte rám azt a barna, kerek arcocskáját! Ha Sally nem jelentkezik szemtanúként, sohasem tudjuk meg, hogy valójában Richard volt a ludas a dologban!

---

[31] cuocher (fr.): lefekszik, lefektetés

– Ne felejtsd el, kedves Faith, milyen szigorúan fogta Richardot az apja gyerekkorában! A gyávasága bizonyára az apja haragjától való rettegésből fakadt!

– Ma is ugyanolyan gyáva, ha nem tévedek; és Jemimát ugyanolyan szigorral nevelték, mégsem lett olyan kétszínű, mint a testvére. Nem tetszik nekem ez a Richard, van valami a tekintetében, amitől nem tudok megbízni benne. Emlékezz csak vissza, tavaly is, amikor az apja Hollandiába utazott üzleti ügyben, hányszor láttad az istentiszteleteken?! Egy kezeden meg tudnád számolni! És azt sem véletlenül fecsegik, hogy Smithile bandájával lóg.

– Drága Faithem, ezt igazán nem róhatod fel egy húszéves fiatalembernek!

– Ezt csakugyan nem, de a köpönyegforgatást és a kétszínűséget ki nem állhatom. Mintagyerekké vedlik át, amint az apja közelébe kerül.

– Leonard sohasem fog félni tőlem – merengett el Ruth. – Kezdetektől a barátja leszek, csak meg kell tanulnom a hozzá való bölcsességet. Ugye megtanít rá, uram? – fordult Mr. Bensonhoz reménykedve.

– Miért adtad a fiadnak a Leonard nevet a keresztelőn, Ruth? – kérdezte a férfi.

– Nagyapámat hívták így, akinek a jóságáról anyám sokat mesélt. Gondoltam, ha ezt a nevet kapja, olyan lesz, mint ő…

– Emlékszel, Thurstan, Bradshaw-ék mennyit veszekedtek azon, milyen nevet kapjon a lányuk. Az apja, mivel bibliai névvel akarta illetni, ragaszkodott hozzá, hogy a Hepzibah nevet kapja, míg az anyja valami régen olvasott regény hősnője után a Juliana nevet akarta neki adni. Végül a Jemima név mellett döntöttek, mely elég regényes volt Mrs. Bradshaw fantáziájának, és elég bibliai az apa számára.

– Nem is tudtam, hogy a Jemima bibliai név – csodálkozott Ruth.

– Persze hogy az! Jób egyik lányát hívták így Keczia és Keren-Happuk mellett. Elég sok Jemima szaladgál a világban, ahogy Keczia is, de Keren-Happukról még nem hallottam. De bármilyen sok is van az előbbi névből, éppolyan keveset tudnak róla az emberek, mint az elődjéről. Mindenki jól csengő nevet akar választani, ha bibliai, ha nem.

– Sokszor nem is törődnek a jelentésével – jegyezte meg Mr. Benson.

– Engem Faithnek, azaz hitnek neveztek el a legfőbb erény után. Nekem tetszik a nevem, de sokan túl puritánnak gondolják. Áldott jó anyám jámbor választása volt, míg a Thurstan nevet apám választotta, aki gondolkozásában és szavaiban demokrata volt, olyan férfi, akit az emberek radikálisnak mondanak. Büszke volt rá, hogy nagyapja, bizonyos Sir Thurstan megjárta a francia háborút.

– Íme, a különbség az elmélet és a gyakorlat, az élet és a gondolatok világa között! – élcelődött Mr. Benson, aki aznap kapható volt a könnyedebb csevelyekre. Letelepedett hát a karosszékébe, és a plafont kezdte el bámulni, miközben sokkal távolabb járt gondolatban. Miss Benson elmaradhatatlan kötőtűivel kezdett el csattogni, és a fonál helyett a fivérét nézte. Ruth a gyermek másnapi ruháit készítette elő. Általában így telt mindegyik estéjük, különbség csak a beszélgetések hangnemében mutatkozott. Aznap este a nyitott ablakon át béke áramlott be a nyári kertből a virágillattal. Az ég tiszta volt, és Rutht ünnepi hangulat ejtette rabul. Még Sally is nyugodtabb volt a szokásosnál, amikor bejött, hogy együtt imádkozzanak. Ima után aztán Miss Bensonnal együtt felkísérte Rutht, hogy lefekvés előtt még egy pillantást vessenek az angyalian alvó gyermekre.

– Isten vigyázza álmát! – csókolta meg a melegben kitakarózott gyermek pufók kezét. – ígérd meg, hogy holnap nem kelsz fel hajnalok hajnalán! Ilyen butasággal tönkretenni az egészségedet meglehetős rövidlátásra vall! Be kell osztanod az erődet!

– Jó éjszakát, drága Miss Benson, jó éjszakát, Sally? – csukta be mögöttük az ajtót Ruth, aztán a kiságyhoz ment, és addig nézte gyermekét, amíg a szeme könnybe nem lábadt.

– Isten áldjon meg, kicsim – suttogta. – Édesanyád nem akar más lenni, mint egy csavar Isten nagy gépezetében, egy hasznos csavar, amelyet nem vetnek félre.

Így lett vége a napnak, amelyen Leonardot megkeresztelték.

Mr. Benson szívességből más rászoruló gyermekeket is tanított, ha megkérték rá. De az ő oktatásuk teljesen máshogy folyt, mint a felnőtt Ruthé. Rutht élete hajnalán édesanyja sok fontos és alapvető dologra megtanította, de erre az időszakra jó néhány szellemileg tétlen év következett, aminek megvolt az az előnye, hogy elméje, mint a parlagon hagyott föld, kipihenhette magát, így a beléhullott magok gyorsan szár-

ba szökkentek. Tanára nem győzött csodálkozni az ugrásszerű fejlődés láttán, amely során a lány egymás után győzte le az akadályokat. Felfogása gyors volt, és meglepő érzékkel rendelkezett a dolgok lényegének megragadásában. Megszállott tudásvágyának köszönhetően tanára szemében ismét nagyot nőtt. De legjobban azt szerette a lányban, hogy nincs tudatában kivételes képességeinek, és szinte észre sem veszi, mennyire előrehaladt a tananyagban. Ám talán ez nem is volt akkora csoda, hiszen Ruthnak eszébe sem jutott előző énjét összevetni a mostanival. Tanult, mert azzal a tudásanyaggal, amelyet magába szív, a fiát óhajtotta tanítani, hogy olyan ember váljék belőle, amilyenért buzgón imádkozott éjszakánként, és amilyet megálmodott. Nem is gondolt magára, csak ha az őt körülrajongó Jemima a közelében volt. Mr. Bradshaw álmában sem gondolta volna, hogy az ő lánya a lelkész védencének szolgálójává szegődik szabadidejében. A régi idők lovagjai nem érezhették akkora kegynek, ha úrnőik közelében lehettek, mint amekkorának Jemima érezte, ha megtehetett néhány apróságot Ruthért vagy a csecsemőjéért. Ruth egyre jobban megszerette a lányt, akinek imádata mélyen zavarba hozta.

– Ha azt mondta rólam, hogy csinos vagyok, inkább meg se halljam! – tiltakozott Ruth.

– Mrs. Postlethwalte gyönyörűnek nevezte, emellett kedvesnek és jónak – válaszolta Jemima.

– Még rosszabb! Lehet, hogy szép vagyok, de jó semmiképpen sem. Különben is, jobb hanem tudjuk, mit beszélnek a hátunk mögött – foglalta össze Ruth, de olyan szomorúan, hogy Jemima komolyan megrémült.

– Drága Ruth, ha tudtam volna, hogy így elkedvetleníti, ha jót mondanak magáról, meg sem szólaltam volna! Sosem fogom dicsérni, ha megengedi, hogy szeressem!

– Inkább maga engedje meg, hogy én szeressem – puszilta meg Ruth a lány arcát lágyan.

Miss Bradshaw nem járhatott volna olyan sűrűn a szép özvegyhez, ha az apja nem vette volna maga is a fejébe, hogy Ruth patronálásra szorul. Már több ruhatárnyi ajándékot elküldetett a lánynak, de Ruth mindig visszautasította, Jemima legnagyobb zavarára. Ha az ajándékait nem is fogadta el, végül Ruth beadta a derekát, és a meghívást elfogad-

va Mr. és Miss Benson oldalán egy szép napon ellátogatott a Bradshaw házba, amely négyzet alakú volt és meglehetősen tekintélyes. A bútorokat egységesen drapp színre mázolták. Mrs. Bradshaw a maga egykedvűen negédes módján ugyanolyan kedves volt Ruthhoz, mint a férje. És mivel – ellentétben férjével, aki csak a puritán hasznosságot ajnározta – imádta a szépséget és a nem mindennapit, Ruth mozgásában, ahogy körbejárta a szobát, nem kis örömét lelte. Az egyszerű bútorok elegánssá váltak jelenlététől, és fakó színük élénken csillogni kezdett. Azt kívánta hangosan felsóhajtva, bárcsak egy ilyen lánnyal áldotta volna meg az Úr, akiről regényeket lehetne írni, aki olyan, mint egy kastély úrnője a Minerva Kiadó könyveiben, ugyanis abból a prózai állapotból, amelyet Mr. Bradshaw feleségeként meg kellett élnie, ezek a romantikus művek jelentettek egyedüli menekülést. Szeme csak a külső szépségre volt. Ha nem így lett volna, meglátta volna, hogy hétköznapi, ám annál kedvesebb arcú lányát milyen meleg, szeretetre méltó, rajongó lélekkel áldotta meg Úr, hogy az irigységet még hírből sem ismeri, és mosolya olyan, akár a napkelte. Mindezek a jó tulajdonságok bájjal töltötték meg vonásait és sötét szemét, amely most csodálattal telve csillogott Ruthra. Teáztak – a teáskészlet arról tanúskodott, hogy aki vásárolta, több pénzzel bírt, mint ízléssel. Teázás után a hölgyek hímezni kezdtek, Mr. Bradshaw pedig a kandalló elé állt, és a kis társaságot sommás megállapításaival szórakoztatta a világ megannyi dolgáról. Mr. Bradshaw véleménye annyira volt pontos, amennyire egy olyan emberé lehet, aki mindig csak egyik oldaláról szemléli a dolgokat, és a másik felüket észre sem veszi. Nézeteinek egy része nem állt ellentmondásban Mr. Benson felfogásával, de a lelkésznek néhányszor mégis arra kellett vetemednie, hogy felhívja vendéglátója figyelmét a más véleményen lévők igazára. Nem mintha lett volna bármi haszna, ugyanis Mr. Bradshaw olyan engedékeny lenézéssel intette le mindahányszor a lelkészt, akár egy gyereket szokás, aki még nem tudhatja, mit beszél. Hol Miss Benson és Mrs. Bradshaw dugta össze a fejét, hol a férfiak. A természetellenesen csendes gyerekeket apjuk mennydörgő hangon hamar ágyba küldte, mert egyikük állítólag belekotyogott apja kismonológjába, amelyet a díjszabás változtatásáról folytatott. Mielőtt behozták volna a vacsorát, újabb vendég társult hozzájuk, akit Ruth még nem, de a többiek szemmel láthatóan annál jobban ismertek. Mr. Farquhar volt az,

Mr. Bradshaw üzlettársa, aki az elmúlt évben Amerikában tartózkodott, és csak nemrég tért vissza hazájába. Bár nem sokat szólt, látszott rajta, hogy otthon érzi magát.

Hátradőlt székében és onnan vizslatott mindenkit, de érdeklődésében nem volt semmi tolakodó vagy zavaró. Mr. Farquhar többször is ellenvetéssel élt üzlettársa nézeteit illetően. Ruth meglepődött ezen, és azt várta, hogy Mr. Bradshaw majd alaposan letorkolja, de legnagyobb meglepetésére Mr. Bradshaw az este folyamán először beismerte, hogy a dolgoknak elképzelhető ilyen megközelítése is. Mr. Farquhar Mr. Bensonnal sem értett mindenben egyet, de ennek az egyet nem értésnek sokkal nagyobb tisztelettel adott hangot, mint üzlettársa. Ezen okoknál fogva Ruth – bár hozzá a férfi nem szólt egy szót sem –, úgy döntött, hogy a vendég a tisztességes és talán kedvelhető emberek közé tartozik.

Sally már alig várta, hogy hazatérjenek, és jó alaposan kifaggathassa Miss Bensont az este részleteiről. Amint úrnője belépett, már rá is zendített:

– Ki volt jelen a vacsoránál? Mit szolgáltak fel?

– Rajtunk kívül csak Mr. Farquhar. Vacsorára szendvicset kaptunk és piskótát, valamint egy korty bort; semmi nagyzolás, csak ahogy az alkalom megkívánta, elvégre nincs karácsony – zárta volna le Faith a beszélgetést, mert fáradt teste ágy után kívánkozott.

– Azt mondják, Mr. Farquhar foga igencsak fáj Jemimára – jegyezte meg Sally.

– Ugyan már, Mr. Farquhar az apja lehetne, képtelenség! – szólt vissza Miss Benson a lépcsőről.

– Egyáltalán nem képtelenség, legyen bár tíz év közöttük! – felelte Sally, és visszaindult a konyhába. – Bradshaw-ék szolgálójától hallottam, Betsytől. Ő csak tudja, mit beszél!

Ruth egy pillanatra elgondolkozott. Jemimát közel érezte magához annyira, hogy minden, ami vele kapcsolatos, érdekelje. De néhány perces töprengés után ezt a házasságot ő is a képtelenségek közé sorolta.

Tizennyolcadik fejezet

Egyik nap, amikor egy gazdálkodó, aki a gyülekezet tagja volt, bár távolabb lakott a várostól, meghívta magához Mr. és Miss Bensont teára, Ruth és Sally kettesben töltötték a hosszú délutánt. Kezdetben mindkettőjük el volt foglalva a teendőivel: Sally a konyhában szorgoskodott, Ruth pedig a kertben levegőztette kisfiát. Úgy rémlett fel előtte, mintha csak tegnap érkezett volna Bensonékhoz, ugyanakkor mégis mintha egy egész életnyi idő telt volna el azóta, pedig a valóságban az említett időszak – mindössze vagy már – közel egy évet ölelt fel. A növények most hozták első bimbóikat; ám amikor azon az őszi reggelen a napfényes szalonból először látta a kertet, minden virágban állt. A sárga jázmin gyenge hajtásai azóta megerősödtek, mély gyökeret vert a talajba, és bimbóit dédelgette. A sárgaviolák, amelyeket Miss Benson Ruth érkezése után pár nappal ültetett, most illatozó kelyheket mutogatták. Ismert minden virágot a kertben, akár a ház lakóit, talán jobban ismerte őket, mint amennyi abból az egy évből kikövetkeztethető volna.

Sally a konyhában kedvenc dalát énekelte, amellyel délutánonként szórakoztatta magát: „Kiment a ház az ablakon, benne maradt a vénaszszony.”

Ám ha a dal ismérvei közé soroljuk a dallamosságot, jobb, ha inkább mondókának nevezem. Semmi nem változott tehát, vagy legalábbis nem sok, bezzeg Ruth… A lány érezte a változást, de szavakba sohasem öntötte, és nem is morfondírozott rajta túl sokat. Az élet azelőtt nem ismert fontosságot kapott a hozzá járuló kötelességekkel. A lány mindennap nagy élvezettel edzette szellemi erejét, és mosolygott korábbi tudatlanságán. Vágyakozott az új ismeretekre, és megszerzésük szinte érzéki örömöt jelentett számára. A múlt dolgait nem nagyon hánytorgatta. Ha mégis eszébe jutottak, lerázta magáról, mint egy szentségtelen álmot. Ám mindezek ellenére gyermeke apja iránt, akit szívébe vésett, egyfajta természetes vágyódást érzett, amelyet nem tudott bűnös vágyódásnak érezni; a gondolat tiszta volt, majdhogynem szentséges.

A kis Leonard vágyakozva gagyogott a színes virágoknak. Az anyja leültette a száraz fűre, és virágesőt szórt rá. A kisfiú örömében kacagni kezdett, és lekapta anyja fejéről a főkötőt, amely alól előbukkantak a súrló napfénytől csillogó, aranybarna, rövid fürtjei. Rövid hajával Ruth nem egy anyára, inkább egy másik kisfiúra hasonlított, aki öccsét csókolgatja, és rózsalevelekkel csiklandozza. Hirtelen megkondult az öreg

templom harangja, és a távolból, valahonnan a magas égből felcsendült a régi dal, az „Élet, engedj örvendezni” melódiája. Évek óta játszották a dalt – földi halandókért –, de mindig újnak tűnt, különösnek és éterinek. Ruth maga sem tudta, miért, hirtelen elcsendesedett, és a dallam könnyeket csalt a szemébe. Miután vége lett, megcsókolta kisfiát, és Isten áldását kérte rá.

Épp abban a pillanatban lépett ki az esti ruhát öltő Sally ráérősen az ajtón. Munkájával végzett, és épp teázni készült Ruthszal a gyönyörűen kivikszolt konyhában. Amíg felforr a teavíz, egy pillantást akart vetni a kertre. Letört egy istenfadarabot, és megszagolta.

– Hogy hívják ezt felétek?

– Vénembernek – felelte Ruth.

– Nálunk legényszerelemnek mondják. Ennek meg a borsmentának az illata valahogy mindig a templomba menésre emlékezetet. Fogd ezt a feketeribiszke-levelet, és tedd a kannába, különleges ízt ad a teának! Régebben, a mellett a fal mellett méheink is voltak, de elfelejtettük nekik elmondani, hogy az idős asszonyom meghalt, és gyászolni sem gyászoltattuk meg őket, ezért nem csoda, ha szétszéledtek, és mind megfagytak a különösen kemény télen.[32] De már biztos felforrt a teavíz, és a fiatalúrnak is a szobában a helye, érzem, hogy leszállt a harmat! Nézd csak, már a százszorszépek is összecsukták szirmaikat!

Sally megadta a módját a teázásnak. Szinte társasági modorban fogadta a lányt a főhadiszállásán: a konyhában. Az álmos Leonardot a szalon kanapéjára fektették, hogy meghallják, ha felsír. Ők pedig kézimunkáikkal letelepedtek a tűzhely elé. A szót, szokásához híven, Sally vitte, és a téma aznap sem volt más, mint a családja, amelyet annyi éve elhagyott.

– Lánykoromban még minden más volt! Harminc tojást adtak egy shillingért, és egy hatpennysért egy font vajat vihettem haza. A bérem sem volt több három font sterlingnél, amikor idekerültem. De meg is dolgoztam érte! Szebben ragyogott itt minden, és tisztább volt, mint ezeknél a mai cselédeknél, akik nem szégyellnek hét-nyolc fontot is el-

---

[32] Az angol néphit szerint ha valaki meghal a családból, azt közölni kell a méhekkel, és kasukat fekete szövettel kell bevonni. Ha ezeket elmulasztják, a méhek elhagyják a kaptárt.

kérni évente. Minden délután tea volt, a pudingot a főétel előtt ettük akkoriban, és mi volt az eredmény, az emberek nem adósodtak el annyira, mint napjainkban! Azt hisszük, ez a fejlődés, de visszafelé megyünk! – csóválta a fejét a világ elkorcsosulása miatt, majd mielőtt Ruth azt gondolná, hogy még mindig három fontot keres évente, gyorsan hozzátette: – Persze, ma már én is többet kapok három fontnál!

Miss Benson édesanyja négyet adott, mondván, hogy megérdemlem, és ezzel magam is egyetértettem, ezért nem is hálálkodtam nagyon. Ám egy nap, Miss Benson édesanyjának halála után, ahogy viszem be nekik a teát, Thurstan úr magához szólít: „Sally, azon gondolkoztunk, hogy fel kellene emelni a fizetésedet!” „Hát erre a gondolatra meg hogy jutottatok!” – csattantam fel, mert szentül hittem, hogy az elhunyt úrnőm iránti tiszteletből a legjobb, ha mindent hagyunk úgy, ahogy addig volt. Mert alig halt meg a nagysága, a gyermekei máris eltolták a fal mellől a kanapét, oda, ahol ma is áll. „Amíg én elégedett vagyok, ti csak ne gondoljatok semmire!” – tettem helyre őket ismét. Miss Benson persze nyomban válaszolt (ha megfigyelted, mindig ő beszél először, Thurstan úr, amilyen finom ember, csak később veszi át a szót, de akkor úgy a lényegre tapint, mint senki más): „Sally, a városban nincs cseléd, aki nálad kevesebbért dolgozna, hat pennynél kevesebbért még a seprűt sem fogják meg!” „Hallottál engem valaha morogni a fizetésem vagy a munka miatt? Nem. Na, látod! Majd akkor emeld fel a bérem, ha zsörtölődöm miatta, addig meg hagyjatok békén!” – húztam fel az orrom, és kirobogtam. De még aznap este Mr. Benson nyitotta rám a konyha ajtaját, és olyan hangon kezdett el beszélni velem, amely még a vasat is meglágyítja, nemhogy engem! Különben is, valami szögét ütött a fejembe, elmondom, mi, de nehogy kikotyogd! Megígéred? – nézett körbe, majd egy határozott mozdulattal közelebb húzta a lányhoz a székét, de csak azután folytatta, miután Ruth a szavát adta: – Az jutott eszembe, hogy Mr. és Mrs. Benson nyugodtan emelje fel a béremet hat fontra évente, úgyis visszaszáll rájuk, miután meghalok, mert én bizony őket teszem meg örököseimnek. Csak attól féltem, nehogy valaki feleségül vegyen a pénzemért, de értek én hozzá, hogyan tartsam kellő távolságban a férfiakat. Ártatlan arcot vágtam, és megköszöntem hálásan a nagylelkűségüket. Aztán mit gondolsz, mit csináltam? – kérdezte győzelemittasan Sally.

– Mit? – kérdezett vissza udvariasan Ruth.

– Amikor megtakarítottam harminc fontot – mondta lassan és tagolva, hogy nagyobb legyen a hatás –, ügyvédet fogadtam, és írattam vele egy végrendeletet! – vágta ki a rezet a cseléd, és egyben alaposan hátba is csapta a lányt.

– Féltettem a pénzem, nehogy visszaszálljon az államra, és Mr. Thurstan ne láthassa viszont. Szerencsémre egy liverpooli ügyvédbojtár érkezett a városba, és egy hétig időzött a szatócsboltosnál, John Jacksonnál, aki az unokatestvére volt. Eljött az én időm és az én ügyvédem! De várj csak, jobban el tudom neked mondani a dolgot, ha kezemben van a végrendelet! De megfojtalak, ha bárkinek egy szót is szólsz erről! – fenyegette meg a lányt feltartott mutatóujjával, mielőtt elhagyta a konyhát.

Sally egy kék zsebkendővel átkötött csomaggal tért vissza hamarosan, amelyet az asztalhoz visszatelepedve, óvatosan kibontott.

– Tudod, mi ez? Pergamen. Csak ilyen anyagra szabályos végrendeletet írni. Tom Jackson nagy ravaszul, mivel előnyt remélt abból, ha a pénzem visszaszáll az államra, először csőbe akart húzni, és közönséges papírra írta a végrendeletet; egy fecnire, semmivel sem jobbra, mint egy közönséges levélpapír, és arról olvasta fel nekem a szövegezést. De rajtam nem fogott ki! Mondtam is magamban: tőlem próbálkozhatsz, de tudom én, hogy az a papír csak gyújtósnak jó. Ami még jobban felboszszantott, hogy olyan egyszerűen volt megfogalmazva, mintha csak egy gyűszűről lenne szó, és nem harminc fontról! Na, mondom magamban, szegény Sally, számodra nincs igazság! Ahogy én felöltöm a legszebb pongyolámat, ha a városba megyek, azt akartam, hogy a levél is olyan kacifántosan legyen megfogalmazva, ahogy a hivatali iratoknál szokás. Azt mondom Tómnak: „Ember, ez papíron van, én pergamenen akarom”. Azt mondja, nyugodjak meg, az is megteszi, csak írassam alá tanúkkal. Na, ezzel egy darabig meg is nyugtatott, de csak egy darabig! Ha már törvényes iratról van szó, akkor adjuk meg a módját, ne csak egy ilyen kutyanyelven legyen, mintha én írtam volna, nem mintha érteném a betűvetést. Újra elé álltam. „Tom, a pergamen mégis jobb volna!” „Az pénzbe kerül.” Á, szóval innen fúj a szél, ezért nem vonatkozik rám a jog, gondoltam magamban. „Harminc fontról van szó, megfizetem a kutyabőrt! És tudja mit! Hat pennyt fizetek minden érthetetlen

latin szóért, amivel kicifrázza! Mert ez így úgy hangzik, mint komaaszszonyok pletykálása! Az ügyvéd, akinél bojtárkodik, bizonyosan szégyellné magát, ha elolvasná, amit maga összeirkált itten végrendelet címén! Ha én is értem, ott már baj van!" Az ügyvédbojtár nevetett rajtam, de én komoly maradtam. Új végrendeletet írt, most már pergamenre. Tessék, lányom, ezt próbáld meg kihüvelyezni! – adta át büszkén az iratot a lánynak, és kaján szemmel leste, mikor fog a lány először megakadni:

– Testator – betűzte Ruth.

– Na, ez volt az első hatpennys, amelyet kapott tőlem! Azt hittem, megint holmi kofaszöveggel akarja kiszúrnia a szemem, de amikor ide ért a felolvasásban, mindjárt kinyílt a bugyellárisom! Na, folytasd!

– Perszeverál – állt meg ismét Ruth.

– Ez volt a második hatpennys, amelyet kapott tőlem. Huszonnégy pennyt kapott a szakszavakért, ehhez jött a hat-hét penny munkadíj, és a három-négy penny a pergamenért. Ezt nevezem én végrendeletnek! Egy király sem tudná megtámadni! Örülni fog Mr. Thurstan, amikor elhunytam után visszakapja mindazt a pénzt, amelyet a fizetésemeléssel nekem adott. Jó kis lecke lesz számára! Legalább megtanulja, hogy egy asszony tűzön-vízen keresztülviszi, amit akar!

A kis Leonard napról napra kevesebbet szopott, jelezve a háziaknak, hogy Ruth vágyott függetlenségének ideje egyre közeleg. A lány sokat gondolt erre, de vegyes érzelmekkel. Egyikük sem beszélt a nagy lépésről, mintha attól féltek volna, hogy ezzel is siettetik. Hallgatólagosan megegyeztek abban, hogy a legjobb szőnyeg alá söpörni a problémát, mintha még nem lettek volna elég bátrak ahhoz, hogy szembenézzenek a változással. A lépést, amely mindennapi életüket nagyban megváltoztatni készült, talán Miss Benson ellenezte a legjobban. Ő volt az, aki mindig kimondta, ami a szívét nyomta, és aki leginkább ragaszkodott a szokásaihoz. De nemcsak a változásoktól való félelem miatt ellenezte a dolgot, hanem a kis, védtelen Leonard miatt is, akit immár végleg a szívébe zárt. Gyermektelen nőként mindig vágyott a gondoskodó anya szerepére, amelyet a kis Leonardnak köszönhetően végre valamelyest átélhetett. Ez boldoggá tette, pedig sok rigolyájától meg kellett válnia cserében. A gyermek közelléte megnyugtatta anyaságra vágyódó lelkét.

Megrögzött szokásairól nem volt egyszerű lemondania, mégis úgy adta fel őket sorra, ahogy a kis kényúr parancsolta.

Egyik vasárnap Thurstan úr a szomszédos falu kápolnájába ment prédikálni, és csak hétfőn tért haza. Testvére az ajtóban várt rá. Látszott, hogy már jó ideje álldogál a küszöbön abban a reményben, hogy testvére hamarosan feltűnik.

– Ne aggódj, Thurstan, minden rendben – szaladt elé, hogy üdvözölje –, csak közölnöm kell veled valamit. A gyermek jól van, hála a teremtőnek. Jó hírrel fogok szolgálni. Menjünk a dolgozószobádba, ahol nyugodtan beszélhetünk! – ragadta meg fivére kezét, és a közeli szobába húzta. Ott aztán lesegítette a kabátját, elvette tőle, majd a sarokba tette batyuját, végül egy széket tolt mögé; csak ezen előkészületek után fogott mondandójába:

– Nem gondoltál még arra, kedves testvérkém, hogy a dolgok bizony sokszor maguktól is úgy alakulnak, ahogy szeretnénk? Ha ezen még nem is töprengtél, bizonyára eszedbe jutott, hogy mi lesz a mi kis Rumunkkal, ha eljön az ideje, hogy saját lábára álljon. Mert nekem bizony ez jár az eszemben éjjel-nappal, csak azért nem beszélek róla, mert attól tartok, hogy az ördögöt festeném a falra! A mentőangyal Mr. Bradshaw képében érkezett hozzánk! Tegnap, az istentisztelet után, hogy Mr. Jacksont meghívta vacsorára, engem is áthívott teára, de a lelkemre kötötte, hogy Rutht ne vigyem. Mondanom sem kell, hogy ennek Ruth örült a legjobban, mert itthon maradhatott kisfiával. Így hát egyedül mentem el. Mrs. Bradshaw rögvest karon ragadott, és a szobájába húzott, ahol elmondta nekem, hogy urának egyáltalán nem tetszik, hogy Jemima idejét ennyire leköti kistestvérei pesztrálása. Szeretne valakit a kicsik mellé, egy felnőttet, aki elkísérné őket ide-oda, és ügyelne a fejlődésükre, mint valami tanító néni, bár Mrs. Bradshaw nem használta ezt a kifejezést. Mrs. Bradshaw, vagy még inkább Mr. Bradshaw – akinek szavait és akaratát folyamatosan ott éreztem Mrs. Bradshaw mondókájában – meg van győződve arról, hogy e feladatra keresve sem találna megfelelőbb embert Ruthnál… Most miért nézel ilyen meglepetten, mintha soha eszedbe nem jutott volna, hogy valami foglalkozás után kell néznünk Ruthnak? Én Mrs. Bradshaw egész kiselőadása alatt tudtam, mire megy ki a Játék, és alig bírtam magammal, hogy moso-

lyogva ne vágjam rá: „Elfogadjuk az ajánlatot!”, pedig még mondandója végére sem ért.

– Azon gondolkozom, mit is tegyünk. Vagy jobban mondva már tudom is, csak abban nem vagyok biztos, lesz-e hozzá merszem! – válaszolt Mr. Benson.

– Mihez nem lesz merszed? – lepődött meg a testvére.

– Elmondani Mr. Bradshaw-nak az igazságot.

– Hogy kiebrudalják Rutht a házunkból? – háborodott föl Miss Benson.

– Miért tenne ilyet Mr. Bradshaw?! Kétlem, hogy ilyesmire ragadtatná magát.

– Akkor te egyáltalán nem ismered őt! Ráadásul nagydobra verné Ruth bűnét, és több virág nem teremne neki ezen a mezőn! Különben is, ha egy évig titokban tartottuk előtte, miért akarod beavatni épp most?

– Egy évvel ezelőtt még nem akarta gyermekei nevelőjéül fogadni!

– Miért?! Talán nem méltó a megbízatásra? Egy éve laksz együtt Ruthszal, és arra célzol, hogy a lány rossz hatással lenne a gyerekekre?! Mellesleg, nem is tudom, ki biztatta Jemimát, hogy minél sűrűbben látogassa Rutht. A barátságukból eddig csak jó származott. Ha nem ismernéd Rutht ilyen jól, ha az ittléte óta bármi gyanúsat fedeztél volna fel rajta, bármi erkölcstelent és bomlasztót, akkor érteném, miért vagy annyira ellene, hogy gyermekek közelébe menjen. De így továbbra is azt javaslom, hogy ennek a szigorú embernek még véletlenül se áruld el Ruth titkát. Nem ismerek nála kíméletlenebb ítészt. Ezért azt kérdezem én tőled, Thurstan: talált-e ebben a lányban bármi kivetnivalót valamelyikünk, én vagy az éles szemű Sally vagy akár te? Ruth nem szent. Sokszor cselekszik meggondolatlanul, és elég heves vérmérsékletű. De milyen jogon romboljuk le a rá váró fényes jövőt azzal, hogy kiadjuk a titkát Mr. Bradshaw-nak?! Csak tizenhat éves volt, amikor megbotlott! Már örök életében emiatt a botlás miatt sántikáljon?! Ha bűne napvilágra kerül, kétségbeesése újabb bűnbe hajszolja majd, még rosszabbá talán! Mit árthat ez a szerencsétlen teremtés a Bradshaw gyerekeknek, amitől így félted őket? – kapkodott levegő után a dühtől, amelyet fivére értetlensége váltott ki belőle, és szikrázó szemmel, feltüzelve várta az újabb ellenvetést, amelyet porrá zúzhat.

– Magam sem gondolom ártalmasnak a gyerekekre Ruth közelségét – kezdte nagyon lassan, szinte meggyőződés nélkül. – Tiszta és igaz teremtésnek ismertem meg, aki megjárta a fájdalom, a bánat és a bűntudat tisztítótüzét, emellett töprengésre hajlamos lélek, sokkal inkább, mint kortársai.

– Azt meg sem említetted, milyen áldozatosan nevelgeti gyermekét – tette hozzá Miss Benson, aki örömmel konstatálta, hogy a testvérét meg lehet győzni.

– Látod, Faith, az a gyermek, akit átoknak tartottál, most áldás lett a szemedben! – mosolygott kissé gúnyosan Thurstan.

– Egy ilyen gyermeket nem lehet nem szeretni, ez biztos, de honnan tudtam volna, hogy egy kis földre szállt angyalt fog szülni?

– Térjünk vissza Ruthra és Bradshaw-ékra! Szerinted, mit tegyünk?

– Annyira megörültem az ajánlatnak, hogy kapva kaptam rajta, és ezt elmondtam Mr. Bradshaw-nak is, amikor megkérdezte, miben állapodtam meg a feleségével. Mindketten tudják, hogy előbb konzultálnom kell veled és Ruth-szal a kérdésben, és csak azután ihatjuk meg rá az áldomást.

– Ruthnak említetted már?

– Igen – felelte bátortalanul Faith, mert attól tartott, hogy testvére elhamarkodott lépésnek fogja tartani.

– És mit mondott? – kérdezte hosszú, kínos szünet után meglehetősen gyászos képpel a férfi.

– Kezdetben fölöttébb lelkes volt, akár én; azt tervezgette, hogy oldjuk majd meg Leonard elhelyezését, amíg ő dolgozik. Aztán elkomorult. Csöndesen mellém térdelt, és az ölembe hajtotta fejét, aztán rázkódni kezdett a válla, mint aki sír. Lassan beszélni kezdett. Az arcát nem láthattam, továbbra is elrejtette előlem, csak a szavait hallottam, a halk, fájdalommal telt szavait, ahogy megkérdezte tőlem: „Miss Benson, maga szerint elég jó vagyok ahhoz, hogy gyermekek nevelését bízzák rám?” Mivel lelket akartam önteni belé, annyira mélyen le volt törve, kérdésére kérdéssel válaszoltam: „Hát nem tartod magad elég jónak ahhoz, hogy gyermekedből rendes, istenfélő embert nevelj?” Felkapta a fejét, szemében vad tűz és szenvedély égett: „Ha isten is megsegít, elég erős leszek hozzá, hogy gyermekemből igaz keresztényt neveljek”. „Ha Leonard neveléséhez Istenhez imádkozol, hát imádkozz majd

a rád bízott lányok, Mary és Elizabeth lelki üdvéért is!” Ekkor megint elrejtette előlem az arcát, és úgy felelt: „Így fogok tenni, Miss Benson!”. Thurstan, ha saját szemeddel láttad és saját füleddel hallottad volna őt, tudnád, hogy nincs mitől tartanod.

– Azt hiszem, sikerült meggyőznöd! – döntött végül Thurstan. – Legyen, ahogy akarod. Mindezek mellett – tette hozzá kis szünet után – örülök neki, hogy nélkülem született döntés, mert bizonytalanságom, ami a dolgok következményeit illeti, félelemmé változott volna a szívemben, és csak kerékkötője lett volna a terveiteknek.

– Ugyan már! Egyszerűen fáradt vagy, és elgyötört. Ne a lelket hibáztasd, ha a test gyönge!

– Nekem mondod?! Egész életemben ennek iszom a levét! A sors könyvében új fejezet kezdődött. Ha elolvashatták volna, először minden bizonnyal megrémültek volna, hogy végül mosollyal és Isten felé szálló hálával csukják be a fedelét.

Tizenkilencedik fejezet

A csendes napok hetekké nyúltak, a hetek évekké, de oly eseménytelenül, hogy Bensonék szinte észre sem vették az idő múlását. De az, aki ismerte őket akkoriban, amikor Ruthból a Bradshaw család nevelőnője lett, és ismeri őket most is, amikor a történetem folytatom, az bizonyára fölismeri a változásokat, amelyek jóformán észrevétlenül mentek végbe. Ez az elképzelt szemlélő ugyanakkor azt is gondolhatja, hogy csendes patakként csordogáló életük, amely eseménytelenségével tüntethetett csak, ugyanolyan, mint álmos, nyugodt kisvárosuk, ahol életüket tengették.

Azok az észrevétlen változások, amelyeket említettem, voltaképpen az idő múlásának természetes folyományai voltak. A Benson ház szinte új életre kelt a benne lakó, hatévessé cseperedett Leonardtól, aki korához képest magas volt és erős, és arcáról zavarba ejtő értelem és szépség sugárzott. Intelligenciája bizonyosan ama gyermekek intelligenciája volt, akik idősebb emberek között nőnek fel, olyanok között, akik ráadásul hajlamosabbak az elmélyült szemlélődésre. A gyermekkor küszöbén állva olyan titkokkal találkoznak, amelyeket az eljövendő évek és azok érzéki, gyakorlatias tapasztalatai rendszerint elfakítanak, amíg újabb megrázkódtatások elő nem hozzák őket, hogy szemük végképp rányíljon a természetfelettire.

Azokban az időkben Leonard olykor komoly arccal és mindenre fogékonyan hallgatta a felnőttek beszélgetését, és homlokára gondfelhők úsztak, máskor viszont játékosabb volt, mint egy három hónapos kiscica. A kanca mellől felpattanó kiscsikó, ahogy szilaj robogással körbeszáguldja a rétet, nem sugározhatott volna élettel telibb boldogságot, mint e repeső szívű fiú.

– Igazi kis csibész! – mondta ilyenkor Sally, bár Leonard-ban nem volt semmi csibészség, egyszerűen eleven volt, csikóéveinek köszönhetően; és Sally lett volna az első, aki leveszi a keresztvizet arról, aki az ő kis drágaságát hasonló szóval illeti. Valójában igyekezett minél jobb színben feltüntetni a kisfiút, nehogy megbüntessék. És hogy miért kel-

lett volna büntetéssel illetni? Egyszerűen azért, mert különös vonzódása volt a füllentéshez. Meséit olyan komoly képpel mondta el, hogy csak akkor bújt ki a szög a zsákból, amikor valami képtelenséget talált mondani, mint például, hogy látott egy tehenet kalappal a fején. Nagy színészi képességgel előadott történetei tehát általában hiszékeny fülekre találtak, sokszor kényelmetlen helyzetet eredményezve. Bensonék igencsak csóválták fejüket a kisfiú kitalált történetei felett, pedig ha láttak volna előtte gyereket, tudták volna, hogy ezen a korszakon minden élénk fantáziájú gyermek átesik. A családi kupaktanács gyakran összegyűlt a kis Leonard miatt; ahogy azon a reggelen is Mr. Benson dolgozószobájában. Ruth sápadt volt, összeszorított ajkai két pengévé vékonyodtak, ahogy Miss Benson érvelését hallgatta amellett, hogy a gyermeket fizikai büntetéssel szoktassák le az állandó hazudozásról. Mr. Benson komoly arccal és gondterhelten hallgatta testvérét. Mindannyian tisztában voltak a nevelés fontos, és éppen ezért nagyon kényes voltával. Hiszen mi sem állt volna távolabb tőlük, mint hogy szánszándékkal elrontsanak egy születése pillanatában nemes és ártatlan fiút, aki ráadásul a szívük csücske volt. De talán épp ez a túlzott szeretet tette őket kevésbé elnézővé és türelmetlenné Leonarddal. Egy nagycsaládban, ahol a szeretet jobban szétoszlik a gyerekek között, kevésbé könnyen jár el a kéz, a szülők többet megengednek csemetéiknek.

Minden ellenérzésük dacára a verés mellett döntöttek. Még Ruth is ezen a véleményen volt, bár egész testében remegett. Csak annyit tudott kérdezni a döntés után elhaló hangon, hogy a jelenléte elengedhetetlene (a végrehajtást Mr. Benson vállalta magára, a helyszín pedig a dolgozószoba volt). Amikor nemleges választ kapott, felvánszorgott a szobájába, tenyerére tapasztotta fülét, és imádkozni kezdett.

Odalenn mindeközben Miss Benson szíve megenyhült, és a gyermek felmentéséért kezdett el könyörögni, szinte ugyanolyan elszántsággal, miképpen az előbb még a büntetést javasolta, de Mr. Benson már hajthatatlan volt.

– Legyen meg Isten akarata! – mondta, majd kiment a kertbe, és talán azért, hogy egy kis időt nyerjen, vagy azért, mert igazán jó vesszőt akart választani az aranyesőről, meglehetősen sokat matatott odakinn. Miután komoly képpel visszajött a konyhába, kézen fogta a mit sem értő kisfiút, és szó nélkül a dolgozószobájába vezette. Ott aztán maga elé

állította, és kifejtette előtte, mennyire fontos az igazság tisztelete. Beszédét a büntetés erkölcsnemesítő hatásával zárta:

– Mivel attól tartok, hogy szavaimat gyorsan elfelejtenéd, meg kell támogatnom őket egy kis fájdalommal, hogy örökre emlékezz rá. Igazán sajnálom, hogy ezt kell tennem, de a nevelésed érdekében teszem.

De mielőtt még kezet emelhetett volna a gyermekre, Leonard riadt tekintete, amellyel a fájdalom szükségességéről papoló büntetője arcát fürkészte, szánalmat ébresztett a szívében. Ekkor Sally rontott be az ajtón.

– Te meg mi a fenét művelsz azzal a vesszővel, Thurstan?! – kérdezte szemrehányóan, s kérdésére egyáltalán nem várt feleletet.

– Légy szíves, hagyj most bennünket! – bizonytalanodott el még jobban a férfi a Sally képében belépő felmentő sereg láttán.

– Addig én innen el nem megyek, amíg azt a vesszőt oda nem adod! Azt kell megbüntetni, aki megérdemli, nem ezt a gyereket!

– Sally, ugye emlékszel, mi áll a Példabeszédekben? „A ki megtartóztatja az ő vesszejét, gyűlöli az ő fiát.”[33]

– Bizony emlékszem, talán jobban is, mint szeretnéd! Salamon király a fiáról, Roboámról írta, de a Krónikák II. könyvének 12. fejezetében, a 14. versben ott van a te pálcád cáfolata: „Cselekedék pedig gonoszt, mert az Urat szíve szerint keresni nem akará”. Ötven éve bújom szorgalmasan a Bibliát. Korábban kell fölkelnie annak a disszenternek, aki ki akar oktatni belőle! Gyerünk, Leonard! – intett a kisfiúnak győzelemittasan a cseléd. De hiába, a gyermek nem mozdult, csak átható tekintettel Mr. Bensont bámulta.

– Gyere már! – kezdte elveszíteni a türelmét az asszony.

– Ha meg akar vesszőzni, bácsikám, nem szaladok el. Vesszőzzön csak meg! – remegett a fiú szája.

Ezek után már tényleg semmi értelme nem volt a büntetésnek. Mr. Benson elengedte Leonardot, és csak annyit tett hozzá, hogy erre később még visszatérnek. Leonard kiballagott a szobából, látszott rajta, hogy jobban össze van törve, mintha testi fenyítést kapott volna. Sally még egy szóra visszafordult a küszöbről: – Azt tettem, amit tennem kellett. Nem elég, hogy a legszebb aranyesőágakat nyirbáltad le, még meg

[33] Példabeszédek 13:24

is akartad vele ütni ezt az ártatlan teremtést, ezért hívtam Leonard anyját Mrs… – Sally inkább nem folytatta; a halott oroszlánba nem szándékozott még egyet rúgni.

Leonard egyenesen az anyjához futott, akinek karjában végre ki akarta sírni magát. De a szerepek felcserélődtek, neki kellett anyját megvigasztalnia, aki igencsak keservesen könnyezett. A fiú átölelte anyja nyakát, és a fülébe súgta:

– Mama, Mama! Ígérem, Jó leszek, megígérem, hogy mindig igazat fogok mondani! – fogadkozott a fiú. Nem kellett benne csalódnia.

Miss Benson meglehetősen sokszor volt szigorú Leonard-dal, és a legkülönfélébb nevelési teóriákat állította fel, hogy ezzel is jelezze: ebben a házban csak neki nem vette el még az eszét a gyermek iránti majomszeretet. De a szavai csak szócséplések maradtak, és a teóriái összeomlottak. Egyik nevelésről szóló könyvet olvasta a másik után, és mindeközben zoknikat kötött a kisfiúnak – ez utóbbinak, valljuk be, sokkal több értelme volt. A szívjóság időszaka volt ez, nem az észé. Miss Benson kissé megöregedett, de még jobb szó rá, ha azt mondjuk, megérett, és az évek még kedvesebbé tették. Kiváló gyakorlati érzékének köszönhetően bizonyos szempontból férfiasabb volt, mint a fivére, akit annyira lekötöttek a lét nagy problémái, hogy nem maradt ideje a cselekvésre. Még szerencse, hogy ott állt mellette ő, aki tiszta, egyértelmű beszédével felhívta fivére figyelmét a mindennapi kötelességek elvégzésére. Gyakran idézte fel magának a „csillapodjál le az Úrban és várjad őt”[34] passzusát. Ilyenkor mindent az Úr akaratára bízott, aki biztosan tudja, miért ólálkodik állandóan a Gonosz a Jó körül.

Miss Faith több hittel rendelkezett, mint Mr. Benson – legalábbis első ránézésre úgy tűnhetett. Miss Benson a tettek és gyors döntések embere volt, míg testvére a latolgatásé, aki a nagy mérlegeléseknek köszönhetően sokszor rosszabbul döntött, mint ha az első megérzésére hallgatott volna.

De minden határozottsága és magabiztossága sem volt elég, hogy ne kezdje ki az idő. Eltelt néhány év, mióta Miss Benson a walesi hegy lábánál, a Llan-dhuba vezető úton, ahol testvére várt rá, hogy segítsen neki dönteni, kiszállt a kocsiból. Bár szeme ugyanolyan élénken és bátran

[34] Zsoltárok 37:7

csillogott, haja fehér lett, mint a hó. Az idő múlásának e jele még őt sem hagyta hidegen. Egy nap, sok-sok héttel Leonard utolsó hazugsága után, meg is jegyezte ezt Sallynek. Épp Mr. Benson szobáját takarították, amikor Miss Benson a tükör fölé hajolt, hogy kifényesítse, és észrevette benne magát.

– Sally – szólalt meg egy idő után –, úgy látom, alaposan megöregedtem.

Sally, aki épp a liszt megemelkedett áráról beszélt hosszasan, először meghökkent, majd a következő szavakkal igyekezett nyugtatni úrnőjét:

– Én sem lettem fiatalabb egy nappal sem, ez a világ rendje! – majd visszatért eredeti témájához: – Én akkor sem fogok egy tucat zsák lisztre két font négy pennyt kidobni!

Miss Benson tovább folytatta az önvizsgálatot, Sally pedig a gazdasági fejtegetéseit, egymással párhuzamosan.

– Ez azért mégiscsak megdöbbentő – folytatta Miss Benson. – Legutóbb, amikor tükörbe néztem, még csak mákos volt a hajam, most meg egészen ősz. Mit tegyek?

– Mit? Semmit! Hagyja meg a sötét hajat a fruskáknak! És ne próbálja becsapni az időt hajfestéssel és más csiricsárékkal, hogy olyan legyen, mint egy fiatal lány, akinek még a bölcsességfoga sem nőtt ki!

– Pedig de jó lenne, ha úgy festenék! – sóhajtott fel Miss Benson, majd így folytatta: – Elég kellemetlen öregnek látszani külsőleg, amikor a szívemben olyan fiatal vagyok, hogy ha elkapok egy dallamot a kintornából az utcán, legszívesebben ott, helyben táncra perdülnék, és mindig csak dalolnék, szívből és hangosan, mint régen!

– Ne is mondd! Ha az ajtó be van csukva, sohasem tudom, hogy te énekelsz-e a szalonban, vagy egy macska szökött be a konyhába, és az vernyog! Tegnap is hallottalak!

– De ilyen őszen csak kinevettetem magam az ugrálással meg a tánccal! Olyan öreg vagyok, Sally!

– Te nevezed magad öregnek?! – háborodott fel Sally. – Akkor én mit mondjak?! Jó tíz évvel vagyok idősebb nálad, arról nem is beszélve, hogy sok fiatalasszony már huszonöt éves korára megőszül.

– De én ötvenhét éves leszek májusban, Sally, nem huszonöt!

– Annál nagyobb szégyen, hogy hajfestést fontolgatsz! Ki nem állhatom az efféle hiúságokat!

– Arra próbálok tőled választ kapni, hogyan legyen a lelkem összhangban a külsőmmel, ha a lelkemet sokkal fiatalabbnak érzem. Most is úgy megdöbbentem, amikor a tükörbe néztem. Legjobb lesz, ha a főkötőmet legközelebb érzésből igazítom meg, mint szoktam, és messzire elkerülöm a tükröket. Tudom már, mit fogok tenni, hogy ne feledkezzem meg a koromról! Levágok egy ősz tincset, és a Bibliámba teszem emlékeztetőnek!

Miss Benson elismerést várt kitűnő ötletéért, ehelyett megjegyzést kapott:

– Ma hajfestést emlegetsz, holnap meg ki fogod nekem pirosítani az arcod!

Miss Benson elhallgatott, és szomorúan fonta össze a haját. A kis Leonard tartotta a tincsek végét, mindegyre csodálva nénje hajának színét és tapintását, és legszívesebben elcserélte volna vele aranybarna, göndör fürtjeit; csak egy kicsit békítette meg, hogy Miss Benson szerint, ha elég sokáig él, majd az övé is hasonló színű lesz.

Mr. Benson, aki sohasem tűnt fiatalnak és erősnek, immár egyfajta kortalanságba balzsamozódott. Csak hangja itatódott át egy kicsivel több – összesen hatévnyi – aggodalommal, s e nyugtalanságról mozdulatai is tanúskodtak. Ami pedig Sallyt illeti, úgy döntött, nem foglalkozik a korával, és úgy dolgozott, hogy az egy tinédzsernek is becsületére vált volna, amit egyébként ő maga is felemlegetett. Az arcára nem kerültek újabb ráncok. Ránézésre lehetett volna ötven-, hatvan vagy hetvenéves – negyvennél biztos több, nyolcvannál meg kevesebb –, de ha a korát firtatták, rendszerint így válaszolt: „Bizony, harminc már nem leszek, sajnos!”. Így ment ez már évek óta.

A Benson házban nem élt az a szokás, mint máshol, hogy a nappali bútorait két-három évente lecseréljék. Hiába ment tönkre néhány lakberendezési tárgy, újat – legalábbis amióta Ruth velük élt – nem vettek maguknak. A bútorok kopottak voltak, a szőnyegek csaknem lyukasak. Amit tudtak, igyekeztek megjavítani, meglehetősen szép sikerrel. De mindezek ellenére csak úgy áradt belőlük a tisztaság. Összességében véve a lakás olyan vidám és sugárzóan tiszta volt széltében-hosszában – eszük ágában nem volt szegénységüket ízléstelen díszekkel palástolni! –, hogy nagyon sok lakással felvehette a versenyt. Bensonék bútorainak szinte lelkük volt. A puritán lakásbelső buja ellentéte a kőfallal körbe-

vett kert volt, amelyre a konyhaablakból és a szalonból lehetett kilátni. Az aranyesőbokor, amely Ruth Bensonék-hoz kerülésekor csak egyetlen csenevész vessző volt, tavaszonként immár aranyló glóriája volt a kertnek, és nyaranta nagyszerűen lehetett hűsölni alatta. A vadkomló, amelyet Mr. Benson hozott haza egyik túrájáról, és a szalon ablaka alá ültette, amikor Leonard még karon ülő gyermek volt, most túlnőtt a párkányon, és szellő lengette fürtjeinek árnyéka bacchanáliák motívumát rajzolta a szoba falára a reggelek és napszállatok díszeként. Mr. Benson hálószobájának ablaka előtt sárga rózsa bontotta szirmait, és ha elfáradt, az ősszel gazdag termést hozó körtefára támaszkodhatott.

De Ruth fölött sem múltak el nyomtalanul az évek: szívében és lelkében is történtek változások, ám ezekről nemcsak a család tagjai, de még ő maga sem tudott volna számot adni. Miss Benson néha meg is jegyezte, hogy Ruthból milyen szép nő vált, de Sally nem osztotta a lelkesedését. – Elmegy – felelte ilyenkor. – A szépség veszélyes, könnyen csapdába csalhat; még szerencse, hogy engem megkímélt az Úr a férfiak mancsától és éhes fantáziájától. – De titokban még Sally is megcsodálta Ruth gyönyörű termetét. Selymes tapintású, káprázatos bőrének elefántcsont-fehérsége, mely tökéletes egészségéről tanúskodott, kevésbé volt szikrázó, mint régen, de még mindig felvehette a versenyt egy vázányi rózsával vagy liliommal. Haja egy árnyalatnyival sötétebb lett, mintha csak árnyak játszadoznának a dús fürtök között. Szeme, amely azt sejtette, hogy valaha keserű könnyek áztatták, most tűnődő lett és átszellemült, mélyébe újra és újra bele kellett tekintenie az embernek. Méltósága, amely kezdetben az arcából sugárzott, most már az egész testéből áradt. Úgy tűnt, mintha a szülés után néhány centit nőtt volna. Annak ellenére, hogy a ház, ahol az elmúlt hat-hét évet töltötte, a legkevésbé sem az urizálásról volt híres, mégis volt benne valami, vagy még inkább magában a lányban és a ház lakóiban, aminek köszönhetően Ruth kicserélődött. Néhány évvel ezelőtt még akárki látta volna rajta, hogy nem született úrinő, aki ráadásul a műveltséggel is hadilábon áll. Most azonban még a legkritikusabb szem sem nézte volna ki a legelőkelőbb társasági hölgyek közül sem, annak ellenére, hogy etikettből talán megbukott volna, és nevelésének eme fehér foltját gyermeki naivsággal fel is fedte, ha úgy adódott, mert megjátszani nem volt képes magát.

Szíve egészen szeretett gyermekéé volt. Gyakran megijedt attól, mennyire szereti, talán még Istennél is jobban. Mégsem bírta rávenni magát, hogy azért imádkozzon, hadd szerethesse kevésbé Leonardot. Csak térdelt fia ágya mellett éjfélhez közeledve a csendben, és a csillagok úgy ragyogtak felette, mint egykor Rispa[35] felett, újra és újra töredelmesen megvallotta Istennek, mennyire szereti fiát, és hogy ezen változtatni nem tud és nem is akar. Ezekben a percekben élete legdrágább kincséről úgy volt képes vallani a Mindenhatónak, ahogy egyetlen földi lénynek sem; lassan, ösztönösen. A fia iránt érzett szeretet ilyenkor összekapcsolódott a szívben nyitott könyvként olvasó Úr iránt érzett forró imádattal.

Talán babonaság volt – attól tartok, nem más –, de nem tudott úgy ágyba bújni, hogy előtte ne sóhajtotta volna el a fiára nézve, hogy „legyen meg a Te akaratod". Rettegése, amelyet a titokzatosan visszhangzó jövő váltott ki belőle, ettől elmúlt, és legdrágább kincsét nagyobb biztonságban érezte, mint ha angyalok őriznék álmát; és tudta, hogy másnap reggel sugárzóan és rózsaszínűén fogja újra magához ölelni, hiszen elsuttogott szavai megvédik gyermekét, akár egy talizmán.

Bradshaw-éknál végzett munkája, amely gyermekétől elszólította napközben, csak tovább növelte vágyakozását utána. Micsoda öröm volt, amikor az agyán átsuhanó pillanatnyi szorongás után – „E pár szó tört ajkamra: Jaj! Ha már Lucym nem él!"[36] – végre újra megláthatta kisfia arcocskáját, ahogy előbukkan délutánonként a feltáruló ajtóban. Rendszerint Leonard feladata volt, hogy hazatérő édesanyja előtt ajtót nyisson. Ahogy közeledett Ruth hazaérkezésének ideje, úgy fülelt egyre jobban Leonard anyja ismerős kopogására, amelyet ha meghallott, lélekszakadva rohant az előszobába. Ha néhanapján előfordult, hogy Leonard az említett időpontban a kertben vagy odafenn, a hálószoba kincsei között játszadozott, akkor sem tudta megelőzni az ajtónyitásban senki a házból. A viszontlátás öröme mindig új volt, megszokás nem szürkítette el.

---

[35] Rispa: Saul ágyasa volt, akinek fiait Dávid átadta a gibeonitáknak, hogy akasszák fel őket. Sámuel számol be róla, hogy az asszony hogy vigyázta a holttesteket a vadak karmai és a madarak csőre ellen. Sámuel II. könyve 21:8-14.

[36] Wordsworth: Lucy. Kálnoky László fordítása.

Mr. Bradshaw messzemenően meg volt elégedve a lány munkájával, ahogy ennek többször is hangot adott mind Bensonéknak, mind a lánynak, aki az elismerő szavaktól rendszerint ugyancsak zavarba jött. Mr. Bradshaw továbbra is gyakorta kedveskedett a családnak kisebb ajándékokkal. Ruth elleste, hogy Mr. Benson milyen csöndesen és szelíden fogadta az ajándékokat akkor, amikor egy szívbéli, őszinte szó vagy egyetlen utalás az egyenrangúságra minden ajándékkal felért volna, és igyekezett még Mr. Bensonnál is szelídebben és csöndesebben fogadni azokat, a Mr. Bradshaw-ban szunnyadó jó jeleként tekintve az ajándékokra. Mr. Bradshaw szekere jobban futott, mint valaha. Feltörekvő, minden hájjal megkent üzletember volt, aki a létharcban elbukott ellenfeleit leplezetlen lenézéssel illette. De nemcsak a nála rosszabb anyagi helyzetben lévőket sújtotta megvetéssel, hanem azokat is, akik erkölcsileg kifogásolható dolgokat követtek el, vagy morálisan megvetendő életet éltek. Hiszen a magát feddhetetlen erkölcsűnek tartó, és másoknak is ezt mutató Mr. Bradshaw olyan eszesen palástolta gyarlóságait, hogy botlásalt a már-már álszenteskedőnek és komolykodónak mondható magatartása sikeresen eltakarta.

Nem volt olyan balszerencsés fordulat vagy bűn, amelynek Mr. Bradshaw egy szempillantás alatt meg nem mutatta volna a gyökerét. Ha egy szomszéd fia elkanászodott, joggal mondhatta, hogy nem fogták elég szigorúan. A fiatal Richard Bradshaw csendes, józan fiú volt, nem is csoda: olyan szigorú nevelés mellett, amilyet ő szenvedett el apjától, minden gyermek ilyen engedelmes volna. Richard egyetlen fia volt az Idős Bradshaw-nak, és önállóságra – ezt maga az apja mondta így – majdhogynem képtelen. Ugyanakkor Mr. Bradshaw azt is említette – bár igazán nem szeretett rosszat mondani a feleségére –, hogy Mrs. Bradshaw-nak sokkal szigorúbbnak kellett volna lennie a lányokkal is, mert Jemima, apja szerint, meglehetősen önfejű teremtés lett, bár neki soha nem mert volna ellentmondani. Ha a szülők elég elszántak és hatalmuk van, a gyermekek engedelmesek lesznek; még a javára is válhat a csemetéknek az efféle nevelés, csak jól kell csinálni. Mert ha az ember elrontja a gyermekét, nem tehet mást, mint bevallja magának, hogy hibázott, és vállalja a szükséges következményeket.

Mrs. Bradshaw csak akkor engedte el magát, ha a férje nem volt a közelben, de ahogy a lépteit meghallotta, vagy a kiáltását, máris csata-

sorba rendezte a gyerekeket, ő maga elnémult, és igyekezett velük valami olyat végeztetni, amely örömére van urának. Ez Jemimának nem volt túlzottan ínyére, mert csalás íze volt a dolognak. De hiába lázadozott ellene, hiszen ő sem volt képes kivonni magát apja hatása alól, és önállóan cselekedni. Sokszor megtörtént, hogy saját igazságérzete ellenében cselekedett, ámbár az igazságérzet helyett inkább fogalmazzunk úgy, hogy saját forró feje ellenében. Apja jelenlétében kihunyt szemében az akarat fénye, amely máskor benne égett. Öntudatlanul kínozta magát. Ahogy délies féltékenységéről – mely jól illett barna hajához – sem tudott. Jemima nem volt szép, arca jellegtelen, mégis volt benne valami, ami miatt az emberek kétszer is megnézték. Talán a szem égő kövei, amelyek lépten-nyomon új lángot vetettek, vagy arcának pírja, amely érzelmi hullámzásait kísérte betegesen fehér bőrén, vagy a hibátlanul csillogó fogsora. De ha valami nem tetszett neki, ha gyanakodni kezdett, vagy ha magára haragudott, ajkát összepréselte, arca még betegesebb színt öltött, hamuhoz hasonlót, a szemére szürke felhők úsztak. Csak apja előtt volt mindig csendes és rendes.

Testvére, Richard szintén szótlan fiatal gyermek és tinédzser volt, de mióta Londonba utazott, hogy beletanuljon a hivatalnokságba, mielőtt apja társa lenne a vállalkozásában, sokkal többet fecserészett, ha hazalátogatott. De amiket mondott, üres szóvirágok voltak csak: letépett százszor-szépek, amelyeket oktondi gyermekek akarnak a földbe visszadugni. Nem a szívében gyökereztek, hiába prédikált jóságról és tisztességről. Másoknak ugyanolyan nagy kedvvel vált bírájává, mint az apja, és ostorozta a jellem vagy az erkölcs hibáit, de míg Mr. Bradshaw – bár ő is gyarló ember volt – megpróbált vizet is inni, ha vizet prédikál, addig fiánál ennek az igyekezetnek nyomát sem lehetett látni. Csóválták is a fejüket az emberek a fiú szavain, persze csak titokban, és azt mondogatták, hogy az alma nem esett messze a fájától. De rosszmájú megjegyzéseik főként abból táplálkoztak, hogy saját fiaik rendre elkanászodtak, és e fiak fölött Mr. Bradshaw mindig dörgedelmes ítéletet mondott, így nemtetszésüket bosszúnak is fel lehetett fogni. Még Jemima is érezte, hogy valami nincs rendben. Amikor egyik őszinteségi rohamában testvére kifejtette neki, mennyire ki nem állhatja apja vasszigorát, Jemima teljes szívéből egyetértett vele, ám Richard alakoskodásától mindahányszor kis híján rosszul lett.

Karácsony estéjén a testvérek a kandalló előtt üldögéltek. Jemima egy újságot tartott arca elé, hogy a levegő forró hullámai kevésbé égessék. Épp családi eseményekről társalogtak, amikor a beszélgetés egyik szünetében Jemima egy cikkre lett figyelmes, amely egy híres színészről szólt, aki nagy sikerrel alakította Shakespeare egyik hősét. A dicsérő kritika megdobogtatta Jemima szívét.

– Hogy szeretnék színházba menni! – sóhajtott fel.

– Valóban? – kérdezett vissza testvére unottan.

– Persze! Hallgasd meg ezt! – kiáltotta, és azzal fel is olvasott a cikkből egy szemléletes részletet.

– Ezek az újságírók a bolhából is elefántot csinálnak – nyomott el egy ásítást a fiú. – Én láttam ezt a színészt, nem volt rossz, de semmi különös, nem kell olyan nagy felhajtást csinálni!

– Richard! Te láttál egy darabot?! Mondj el mindent róla! Miért hallgattad el a leveleidben?

Richard olyan öntelt vigyort öltött, mint egy életunt világpolgár.

– Nem kell hasra esni a színháztól. Először még érdekes, de aztán nem kelt fel benned több izgalmat, mint egy gyümölcskosár látványa.

– Richard, Londonba vágyom! Megkérem apát, hogy engedjen el George Smithékhez. Bár kétlem, hogy apa szeretné a gyümölcskosarakat.

– Erre ráhibáztál! – szállt ki a fiú szeméből az álmosság, és végre újra a régi Richard volt. – Apa sohasem fog elengedni színházba. George Smithék pedig, amilyen begyepesedettek, biztosan elárulnák neki.

– Te is elmentél – jegyezte meg Jemima.

– Az más! Amit szabad Jupiternek, nem szabad a kisökörnek. Én férfi vagyok, a férfiaknak többet elnéznek.

Jemima elhallgatott. Richard hirtelen megbánta, hogy olyan magabiztos volt.

– Ugye nem árulod el? – kérdezte riadtan a fiú.

– Mit? – bámult rá Jemima, aki gondolatban már egész máshol járt.

– Hogy egyszer-kétszer voltam színházban.

– Eszem ágában sincs. Különben sem érdekelne senkit.

De a fiatal Bradshaw-ból akkor már kibújt az apai örökség, és ostorozni kezdte a színházba járó léha urakat és hölgyeket. Richard úgy vélte, testvére nem is igen figyel rá, pedig Jemima hallotta minden szavát.

Először megrémült tőlük, később émelyegni kezdett a köpönyegforgatástól.

Mary és Elizabeth, a kishúgok, akik Ruthra voltak bízva, jellemükben inkább hasonlítottak Jemimára, mint a fiatalabb Mr. Bradshaw-ra. Bár az is Igaz, hogy velük engedékenyebben bántak, mint az iménti kettővel. Jemima és Mary között csaknem nyolc év korkülönbség volt. A két lány születése közötti időben három testvérük született, de mind meghalt. Rutht mindketten imádták, ahogy a kis Leonardot is, és sok apró, közös titkuk volt, amelyek valahogy mind Jemima és Farquhar esküvőjével voltak kapcsolatosak. Mindennap alaposan szemmel tartották nővérüket, kihegyezve a legkisebb hangulatváltozásra, amelyekből hol pletykáikat vélték megerősítettnek, hol elbizonytalanodtak az esküvőt illetőleg.

Ruth korán kelt, segített Sallynek és Miss Bensonnak a házimunkában, majd felöltöztette Leonardot, és csendesen játszott vele egy kicsit, egészen az imával kezdődő reggeliig. Kilencre már Bradshaw-éknál volt. Bent ült velük, amíg latinleckéiket vagy számtanpéldáikat írták, amelyeket a házitanító adott fel nekik. Ezután felolvastak egymásnak, sétáltak, majd közösen letelepedtek a családi asztalhoz ebédelni. Négyre már otthon is volt; ott, ahová egész nap visszavágyott, csendes otthonában.

Az idő ismét felgyorsult, észre sem vették, és újabb évek teltek el, érlelve anya és fia különleges szépségét. De amíg az idő a fiatalokat csak tovább ékesítette, a házban lakó idősebbeket lassan, de biztosan emészteni kezdte.

Huszadik fejezet

Nem csoda, ha a külső szemlélők számára nem volt egyértelmű Jemima és Farquhar kapcsolata, hiszen még ők maguk sem tudták volna megmondani, mit is éreznek egymás iránt. Mr. Farquhar gyakran eltűnődött, ez-e a szerelem, remélte, hogy nem, szíve mégis az ellenkezőjét súgta. Hiszen negyvenéves fejjel nem szerethet bele egy húszéves lányba anélkül, hogy önmaga előtt ne kellene szégyenkeznie. Napjait azzal

töltötte, hogy folyamatosan azt sulykolta magának, hogy élemedett kora társául csakis egy érett, megfontolt, élettapasztalattal rendelkező, nyugodt és komoly párt választhat, aki mellett biztonságos révbe ér az élete. Gyakran és elismerően beszélt a higgadtságról, mert közben attól rettegett, hogy beleszeretett a legkevésbé higgadt lányba, akit ismert, aki mindössze húszéves, és semmit sem tud az életről, mert az apja úgy őrzi a házában, mint egy királylányt a várban. Hogy ő volt az egyetlen, akinek feltűnt Jemima szelíd forradalma apja vasszigora ellen, arról árulkodott, hogy igencsak érdekli a lány. Mr. Farquhar egy bizonyos mértékig együtt is tudott érezni a lánnyal, de csak egy bizonyos mértékig, mert alapjában véve egyetértett üzlettársa tetteivel és cselekedeteivel. Ám annál inkább furcsállta, amikor Mr. Bradshaw-t lánya szemüvegén keresztül kezdte el nézni. Az egyik Bradshaw-éknál töltött este után, miután végighallgatta Jemima kifakadását apja intézkedései ellen, zavart fejjel tért haza, de arra nem volt bátorsága, hogy ennek a zavarnak az okait feltárja maga előtt. Voltaképpen őszinte csodálattal adózott Mr. Bradshaw fafejűsége előtt, tobzódása az elvekben szabályosan lenyűgözte. Nem igazán értette, Jemima miért nem képes belátni, milyen nagyszerű úgy leélni az életet, hogy azt a felsőbb törvények mindenhatóságához igazítják, ahelyett hogy ezeket felrúgva, ahogy Jemima is tenné, csak pillanatnyi érzelmei vezéreljék az embert. Mr. Faquhart arra tanították, hogy a pokolba vezető út kósza vágyakkal van kikövezve.

Ezért aztán újra és újra nekirugaszkodott, hogy a lánnyal megértesse, apjának sok kérdésben igenis igaza van, mert azt remélte, így közelebb hozza Jemimát saját álláspontjához. Ilyenkor aztán a lány színt váltott, és a szende szűzből, amelynek apja jelenlétében tűnt, nőstényoroszlánná vált, aki olyan hittel hadakozott, mintha csak isteni sugallatra tenné, amilyenről a többiek nem is álmodhatnak. Először csak kedvesen mosolygott, de amint ellentmondtak neki, feldühödött, és érzékenysége az egekbe szökött, így vitáik (amelyeket akkor vívott a lánnyal, ha apja nem volt a közelben) általában dühkitöréssel végződtek. Mr. Farquhar megsértődhetett ezen, arról pedig már mit sem tudott, hogyan fordult át ez a düh a lányszoba mélyén sírásba és önostorozásba. Ilyenkor aztán Mr. Farquhar szentül megfogadta, hogy soha többé nem mond ellent a lánynak, ha már egyszer olyan bolond, hogy ilyen akaratos fehérszemélyt tüntet ki figyelmével, de az első adandó alkalommal máris meg-

szegte szavát. Nem tudott ellenállni a kísértésnek, hogy ne próbálja meg saját elképzeléseihez igazítani a makrancos lányt, még ha ennek épp az ellenkezőjét is érte el folytonos vitáival.

Mr. Bradshaw régóta sejtette már, honnan fúj a szél, és áldását is adta a leendő frigyre, persze csak magában, hiszen keresve sem találna jobb jövendőbelit Mr. Farquharnál, akinek jellemszilárdságában meszszemenőkig bízott, és aki abban a korban volt, hogy a lányának egyszerre tudott volna pótapja és házastársa lenni. Az üzlethez való csalhatatlan szimatáról nem is beszélve. Ám a lényeg mégiscsak az volt, hogy így a hozomány, amelyet a lányával adna, saját üzletében maradhatna. Mr. Bradshaw szerint lányában olyan fékezhetetlen vadság lappangott, amely egy Mr. Farquharnál gyengébb kezű férj mellett bizonyára előtörne. Üzlettársa egy szépen berendezett házban lakott, nem túl közel, de nem is túl messze Bradshaw-éktől, és mivel Mr. Farquhar nem rendelkezett közeli rokonokkal, attól sem kellett tartani, hogy egy beköltöző nagymama megemelheti a kiadásokat. Kell-e ennél több? Nem, az apa megtalálta álmai vejét.

Mr. Bradshaw becsülte üzlettársa önmegtartóztatását. Biztos volt benne, hogy azért húzza ennyit az időt, mert arra vár, hogy üzletük stabilizálódjon, és csak azután akarja átadni magát a jól megérdemelt élvezeteknek.

Ami viszont Jemimát illeti, kérőjétől egyáltalán nem volt elragadtatva.

– Micsoda egy kötözködő fráter! Csak akkor érzi jól magát, ha leckéztethet! Apámtól is nehezen viselem, nemhogy tőle, aki se kutyám, se macskám! Úgy kezel, mint egy gyereket, aki azt szajkózza vissza, amit ő kíván! Azt mondja, keveset tudok a világról. Még ilyet! Ha a világot megismerni annyit tesz, mint begyöpösödni, inkább ne tudjak róla semmit! Nem tudom, miért vette fel Jem Brownt újra kertésznek, amikor meg van róla győződve, hogy a bűnözők az ereikben keringetik a gonoszságot. Meg is kérdezem majd tőle, hogy ebben az esetben miért a szíve szerint döntött, és mért nem az elveihez ragaszkodott! Szegény érzelmek, hogy meghurcolnak benneteket! Nem tűröm, hogy kioktasson! Ha azt csinálom, amit az apám parancsol, mi köze hozzá, hogy meggyőződéssel, avagy anélkül teszem-e?

Azzal próbálta meg feldühíteni Mr. Farquhart, hogy ha csak lehetett, azt tette vagy mondta, amiről tudta, hogy a férfinak nem fog tetszeni. Ez a taktika olyan jól bevált, hogy Mr. Farquharnak már az ellenkezéstől is elment a kedve. E közömbösség persze még jobban dühítette Jemimát, mint a folytonos ellenszegülés. Lassan be kellett vallania magának, hogy igenis szereti, ha megleckéztetik. Hiszen inkább váltson ki bárkiből bármilyen érzelmet, mint hogy levegőnek nézzék. Jemima két kishúga nem győzte kapkodni a fejét, ha követni akarta az eseményeket. A kutya-macska kapcsolatnak köszönhetően mindig volt miről sugdolózniuk egymás között vagy a kerti sétáik során.

– Lizzie, ugye te is láttad a könnyet Mimie szemében, miután Mr. Farquhar olyan csúnyán nézett rá? Nem is csodálom, hogy csúnyán nézett, amikor Jemima azt mondta neki, hogy a jó emberek unalmasak. Én biztos vagyok benne, hogy szerelmes Mr. Farquharba. –Mary a szerelmes szót olyan átéléssel ejtette ki, mint egy tragika.

– Ugyan már, Lizzie! Én is sírok, ha apa lehord, mégsem vagyok szerelmes belé!

– Ez igaz, de te nem úgy sírsz, ahogy Mimie!

– Ne hívd Mimie-nek! Tudod, hogy apánk nem szereti.

– Apánk annyi mindent ki nem állhat, hogy ne csodálkozz, ha néha elfeledkezem egy-kettőről! De most ne ezzel foglalkozz! Ha megígéred, hogy hallgatni fogsz, mint a sír, elárulok neked egy titkot.

– Ígérem, Mary.

– Még Mrs. Denbigh-nek sem mondod el?

– Hova gondolsz? Még neki sem!

– Akkor nyisd ki jól a füled! Az elmúlt pénteken Mimie…

– Jemima! – javította ki Lizzie szigorúan.

– Akkor legyen Jemima, ha ez boldoggá tesz! Szóval Jemima beküldött az íróasztalához egy borítékért, és mit gondolsz, mit láttam meg?

– Mit? – kerekedett el Lizzie szeme a kíváncsiságtól, mert biztos volt benne, hogy testvére egy szerelmeslevelet talált nővérük asztalán. Már látta maga előtt a vörös szívet és a feladó nevét: Mr. Farquhar.

– Egy papír fecnit furcsa krikszkraksszal, mint valami tudós jegyzete. De én nagyon jól tudtam, mit látok! Emlékszel arra az estére, amikor Mr. Farquhar azt magyarázta nekünk, hogy a golyó nem egyenesen

száll, hanem bizonyos íve van? És hogy szavait szemléltesse, lerajzolta nekünk? Na, ezt a fecnit rakta el Mimie…

– Jemima!

– Nem mindegy, hogy hívom!? Szóval elrakta a papírfecnit, és úgy őrzi, mint egy kincset. Még oda is írta a sarkába, hogy ki rajzolta, és mikor: „W. F április 3-án”. Mi ez, ha nem szerelem? Jemimát annyira érdekli a golyók röppályája, mint engem! Semennyire! Ezt mégis eltette, sőt dátumozta is.

– Erre csak azt tudom felelni, hogy Dicknek is van egy papirosa Miss Benson nevével, mégsem szerelmes belé. De mi van akkor, ha Mr. Farquhar nem viszonozza Jemima érzelmeit? Apánk üzlettársa már akkor is egy tisztes úr volt, amikor Jemima még kibontva hordta a haját! Különben is, állandóan kötekedik vele. Semmi sem tetszik neki, amit Jemima csinál.

– Talán éppen azért, mert elcsavarta a fejét a nővérünk! Apa állandóan veszekszik anyával, mégis szeretik egymást!

– Na, majd meglátjuk, mi lesz ennek a vége! – zárta le a beszélgetést Elizabeth.

Szegény Jemima mit sem tudott az őt árgus szemmel figyelő húgairól, amíg magába roskadva ücsörgött a szobájában a titkával, és gondolkozott. Vádolta magát tüzes, hirtelen természetéért, amellyel ismét elűzte udvarlóját, aki egy hideg biccentéssel távozott. Jemima egyre inkább azt gyanította, hogy ha nem is teljesen közömbös a férfi számára, más érzést akkor sem tud belőle kiváltani az egyszerű nemtetszésen kívül. Ez meglehetősen mélyen érintette. Egy reménykedő gondolatra tíz kétségbeesett jutott. Ilyenkor még az is eszébe ötlött, hogy megváltozik, az a kedves és komoly lány lesz belőle, akire Mr. Farquhar áhítozik, de a következő pillanatban már összeszorított foggal azt sziszegte maga elé, hogy vagy így kell a férfinak, vagy inkább ne kelljen sehogy. Vagy hibáival szeresse, vagy hagyja békén örökre! Talán Mr. Farquhar nem is tud szeretni, egészen egyszerűen csak egy hozzá illő feleséget keres a lehető legegzaktabb módon. Különben is, volt abban valami megalázó, hogy egy másik ember kedvéért kelljen megváltoznia, csak hogy elnyerje annak állítólagos szerelmét. De ha most végképp elriasztotta, ha a mai viselkedése volt az utolsó csepp a pohárban, és többé észre sem

fogja venni, a világ hideg éjszakába borul számára, amibe talán bele is hal.

Amíg kockázatos, de elkerülhetetlen cselekedetein töprengett, hirtelen anyja lépett be a szobába.

– Jemima, apád óhajt veled beszélni. Az ebédlőben vár.

– Miről akar velem beszélni?

– Nyugtalanítja, amit Mr. Farquhar rólad mondott nekem. Természetes, hogy elmondtam neki, elvégre apád mindenről tudni akar, még arról is, amit a távollétében mondanak. Nem tettem semmi rosszat.

Jemima nehéz szívvel lépett be az ebédlőbe. Apja, akár egy oroszlán a ketrecében, fel-alá járkált, és először észre sem vette a lányt.

– Már itt is vagy? Anyád említette, miről óhajtok veled beszélni?

– Csak utalt rá.

– Mr. Farquhar olyasmit mondott neki, amiből arra következtetek, hogy alaposan megbántottad, amikor elmenőben volt. Tudod, mit mondott?

– Nem – szorult el Jemima szíve. Majd kétségbeesett védekezésbe csapott át: – Nincs joga mondani rólam semmit! – vágta ki vakmerően.

– Még hogy nincs joga! – csattant fel Mr. Bradshaw. – Ugye tudod, hogy abban reménykedem, egyszer nőül vesz téged? De ez csak akkor fog bekövetkezni, ha megcsillantod azt a kiváló nevelésből fakadó viselkedést, amelyet nekem köszönhetsz. Kétlem, hogy Mr. Farquhar egy szertelen csikót akar oltár elé vezetni.

Jemima megkapaszkodott a legközelebbi szék karfájában, és némán hallgatta apját. Mr. Bradshaw elégedetten felsóhajtott, akkor volt boldog, ha mondandóját ellenvetések nélkül hallgatják végig.

– De addig nem vesz maga mellé, amíg…

– Nem vesz maga mellé?! – tört ki Jemimából a felháborodás fojtott hangja, mert ábrándos szívének a házasság eme meglehetősen rideg megfogalmazása már sok volt. Mintha kérője csak egy kicsivel tekintené többnek egy tárgynál.

– Nem bizony, ha szabad folyást engedsz az érzelmeidnek! Tudom én, hogy így szoktad, még akkor is, ha a jelenlétemben türtőzteted magad. Remélem, hogy az az igény az önvizsgálatra, amelyet beléd plántáltam, majd segít kinőnöd ezt a rossz szokásodat. Egykor még azt hittem, Richard a keményebb fejű, de most már te vehetnél példát róla!

Igen – tért rá régi rögeszméjére –, ez a kapcsolat csak jót tenne neked. Szemmel tudnám tartani a jellemfejlődésedet, és ott lennék, hogy az orrodra koppintsak, ha elkanászodsz. Mr. Farquhar jelenléte a cégnél több mint kívánatos és hasznos. Ő – állt meg egy pillanatra eposzi felsorolása előtt, amelyben azt kívánta kifejteni, hogy elsősorban ő maga, másodsorban pedig leánya mi mindent remélhet e frigytől. Jemima nem kívánta meghallgatni a felsorolást, ezért elhaló hangon feltett egy kényes kérdést; de olyan halkan, hogy a nyikorgó csizmájában fel-alá masírozó apa először meg sem hallotta.

– Beszélt apámnak a szándékairól? – pirult el a lány, hiszen bántotta volna, ha Mr. Farquhar az apjától és nem tőle magától kéri meg a kezét.

Mr. Bradshaw sietett válaszolni:

– Nem, erről nyíltan soha nem beszéltünk, de kimondatlanul ott él minden döntésünkben. Nagyon sokszor tettem erre utalást a vele való beszélgetésben, igaz csak az üzleti oldalát érintve. Egészen biztosan nem értette félre. Látnia kell, hogy tudok a tervéről, és hallgatólagosan beleegyezésemet is adtam – mondta, de érezni lehetett a hangján, hogy egyre inkább elbizonytalanodik, és már-már attól tart, hogy az egész házasság voltaképpen csak az ő agyszüleménye. Mr. Farquhar az egészet talán nem is gondolja komolyan. De nem maradt túl sokáig a bizonytalanság talaján, hiszen azzal saját gyengeségét vallotta volna be. A dolog nem volt egészen biztos, de sokkal több volt puszta lehetőségnél. Ezért, hogy mind önmagát, mind lányát megszabadítsa a kétségektől, így folytatta: – Az egész dolog annyira magától értetődő, az előnyeiről nem is beszélve. Azt tanúsíthatom, hogy Mr. Farquhar többször célzott rá beszélgetéseink során, hogy a közeljövőben meg szeretne nősülni. Tekintve, hogy Ecclestont alig hagyja el, és a városban a miénken kívül csak néhány családot látogat, mely családok lányai össze sem hasonlíthatók veled, akit a legalaposabb vallásos és erkölcsi nevelésben részesítettelek. – Az alig leplezett öndicséret után (amelyre minden oka megvolt, hiszen saját erejéből lett sikeres üzletember) attól kezdett el tartani, hogy Jemima esetleg máris túl sokat képzel magáról, és sietett letörni a szarvait: – De vigyázz, Jemima! Mert bár elméletben elsajátítottad, amit mondtam neked, a gyakorlatban nemigen műveled! Erre példa Farquhar úr mai megjegyzése, amelyet a viselkedésed váltott ki belőle.

– De mégis, elárulná végre, apám, hogy mit mondott? –kérdezte még mindig fojtott dühvel a hangjában.

– Anyád szerint a következőket jegyezte meg: „Milyen kár, hogy Jemima nem észérvekkel vitatkozik, hanem hangerővel. És az is fölöttébb sajnálatos, hogy megnyilvánulásai inkább sértőek, mint hízelgőek, főleg, ha ilyen gorombán és dühödten tálalja őket!”

– Ezt mondta volna?! – kérdezte kétségbeesetten suttogva már nem is apjának, sokkal inkább önmagának.

– Elég hihetőnek hangzik, ami azt illeti – mondta apja szigorúan. – Anyád olyan, mint egy papagáj: pontosan visszamondja nekem, ami a távollétemben elhangzott. Biztos vagyok benne, hogy egyetlen szót sem változtatott meg, hisz a megjegyzés megfogalmazása annyira Mr. Farquharra vall. A pontosság asszonyokra oly kevéssé jellemző erényét tőlem tanulta.

Nyugodtabb időkben Jemima szemére vetette volna apjának, hogy anyját saját füleként és szájaként használja, ezzel megakadályozva az őszinte kapcsolattartás lehetőségét anya és lánya között, de abban a pillanatban sokkal fontosabbnak tűnt Mr. Farquhar mondata. Jemima úgy érezte, megsemmisült. Csak kapaszkodott a szék karfájába, és nem tudott mit mondani.

– Azt hiszem, eleget szóltam, és megértetted végre, hogy ha saját magadért nem is vagy képes féken tartani indulataidat, legalább az én kedvemért tedd meg, és ne gördíts több akadályt Mr. Farquhar közeledésének útjába.

– Mehetek, apám? – kérdezte Jemima sértett hangon.

– Mehetsz, lányom.

Miután a lány elhagyta a szobát, apja a kezeit tördelve azon kezdett el tűnődni, hogy egy ilyen jól nevelt lány hogy mondhatott olyat, amitől Mr. Farquhar arra a bizonyos megjegyzésre ragadtatta magát.

Nincs lány, aki illendőbben és alázatosabban beszélne Jemimánál, ha összeszedi magát – gondolta magában Mr. Bradshaw, és elhatározta, hogy ezt valamilyen úton-módon üzlettársa tudomására is hozza.

Jemima felszaladt a szobájába, és szárazon égő szemmel fel-alá kezdett járkálni. Aztán egyszer csak nem bírta tovább, megállt, és kitört belőle a keserves sírás.

– Nem azért kell jól viselkednem, mert úgy helyes, hanem mert az tetszik Mr. Farquharnak! Micsoda képtelenség! Ezt nem hittem volna magáról egy órával ezelőtt, Mr. Farquhar! – telt meg ismét sértettséggel a hangja. – Hogy ilyen hideg szívvel választ magának feleséget, szabályok és illem szerint! Talán azt is hiszi, hogy már a magáé vagyok?! Hiszen annyira kézenfekvő, hogy engem válasszon, ha már annyira házasodni akar, és nincs ideje a turbékolgatásra! – tértek vissza sorra emlékeibe apja szavai. – És én még azt hittem, hogy nem érdemlem meg magát! De most már tudom, honnan fúj a szél! Tudom, hogy mindent, amit művel, csak hideg számítás alapján tesz. Csak azért mutatja magát jónak, hogy sikeresebb legyen az üzletben, és azért beszél olyan fellengzősen az erkölcsi törvényekről, mert az olyan elegáns és tiszteletre méltó. De ez nem is zavarna! Ám amikor feleséget is így választ magának, ilyen szívtelenül, ahogy egy szőnyeget vesz az ember, hogy dísze és büszkesége legyen lakásának. De rossz helyen kopogtatott! Homokszem leszek a cége gépezetében! – őrjöngött Jemima. – Egy órával ezelőtt még azt hittem (ó, istenem, mekkorát csalódtam!), hogy egy szerető, hűséges, érett szív lehet az enyém! Most már tudom, hogy szív helyett csak egy számító fejet kaphatok!

Jemima az apjával folytatott beszélgetés után nem pazarolta szenvedélyét a férfira, aki azontúl nem kapott tőle többet sértett tartózkodásnál. Mr. Farquhar előtt a büntetés nyilvánvaló és jogtalan volt. Hiába volt minden próbálkozás: megpróbált úgy és arról beszélni a lánnyal, ahogy az szereti, de végül belecsömörlött a sikertelen kísérletekbe.

Még az is előfordult, hogy az addig hangoztatott véleményeinek ellentmondva Jemima és apja közé állt; ilyenkor Mr. Bradshaw a gyors helyzetfelismerése eredményeként úgy tett, mintha a lányát csak Mr. Faquhar jólelkű közbeavatkozása mentette volna meg a haragjától.

De Jemima – szegény, felőrölt Jemima – ettől csak még jobban gyűlölte a férfit. Az sem tetszett neki, hogy apja, akit tisztelt, olyan látványosan adja meg magát Mr. Faquhar vérszegény próbálkozásainak. Még Mr. Bradshaw is elbizonytalanodott a helyzet láttán, hirtelen nem tudta, hogyan értethetné meg Jemimával, hogy saját és lánya érdekei ebben az esetben egyeznek. De hiába, úgy tűnt, mintha nem egy nyelvet beszélnének. Lánya minden tette lélek nélküli engedelmességből fakadt. Apja első szavára ugrott, bármiről is volt szó, mintha csak attól tartott

volna, hogy ha ellenkezne, Mr. Farquhar ismét közbeavatkozna az érdekében. Ő pedig semmit sem akart kevésbé, mint a férfi lekötelezettjévé válni. Ha Mr. Farquhar lépett be az ajtón, ő néhány kötelező mondatot váltott apjával, és máris menni készült. Ha apja ilyenkor maradásra intette, szó nélkül visszaült a helyére, és ugyanolyan hallgatagon és érdektelenül töltött el néhány órát a körükben. Legalábbis látszólag. Órák hosszáig hímzett, mintha ezzel keresné a kenyerét. Ha szóltak hozzá, fakó szemmel tekintett fel a kérdezőre, és pillái gyakran voltak könnytől súlyosak.

Mindezért megróni nem lehetett. Apja nem tudott olyasmit kérni tőle, amit ne tett volna meg azon nyomban. Engedelmes és jó volt, mint még soha.

Aztán némi határozatlankodás után Mr. Bradshaw fejében végre világosság gyúlt. Rájött, hogy csak egy módon pillanthat be lánya szívének mélyére: ha megkéri Mrs. Denbigh-t beszéljen Jemimával, mint barátnő a barátnővel.

– Mrs. Denbigh itt van már? – csöngette be a szolgát.

– Igen, uram, most érkezett.

– Mondja meg neki, hogy kéretem. Amint el tud szabadulni a kislányok mellől, jöjjön be!

Ruth hamarosan megjelent a küszöbön.

– Foglaljon helyet, kérem. Beszédem van önnel. Ne aggódjon, nem az önre bízott leányzók fejlődésével van probléma! Munkáját nem illetheti kifogás, elégedett vagyok önnel, biztosíthatom. Jemimáról lenne szó, a barátnőjéről. Bizonyára észrevette már, hogy viselkedése, hogy is mondjam, meglehetősen éretlen. Elriasztja vele Mr. Farquhart, aki pedig nagy rajongója volt. Ha itt van az üzlettársam, a lányom folyamatosan duzzog, és sértett képet vág. – Mr. Bradshaw itt egy másodpercnyi szünetet tartott, hogy bezsebelje Ruth egyetértő bólogatását, de ehelyett Ruth értetlenkedésével kellett szembenéznie, akinek kezdett nem tetszeni az ügy.

– Nem egészen értem, uram. Ha jól veszem ki a szavaiból, nincs megelégedve azzal, ahogy Miss Bradshaw Mr. Farquharral viselkedik.

– Nem egészen, kedvesem! Összességében nem vagyok megelégedve Jemima viselkedésével. Sértett és könnyen felizgatja magát, különö-

sen ha Mr. Farquhar a közelében van. Ezért akarom, hogy maga, mint a legjobb barátnője, beszéljen a fejével.

– Én Jemimát egyáltalán nem olyan lánynak ismertem meg, amilyennek lefesti. Ha velem van, mindig kedves és elragadó.

– De azért remélem, elhiszi nekem, az apjának, amikor azt mondom, Jemima viselkedése sok kívánnivalót hagy maga után – állt fel a férfi.

– Lehetetlen, uram, hogy én mossam meg Jemima fejét a maga által felsorolt hibák miatt! Kizárt dolog! – utasította vissza kétségbeesetten a felkérést a lány.

– Nem egészen erre gondoltam. Ha lenne olyan kedves, és hagyná, hogy végigmondjam anélkül, hogy félbeszakítana, gyorsabban végeznénk! Hogy a saját szemével lássa Jemima viselkedését, Mrs. Bradshaw-val idehívatom önt, amikor Mr. Farquhar látogatást tesz nálunk. Töltsön el egy-két estét a körünkben, hogy megértse a problémát, amelyről beszélek. A továbbiakat az ön belátására bízom; biztos vagyok benne – hajolt meg kissé Mr. Bradshaw Ruth előtt –, hogy született intelligenciájával kiválóan megoldja a helyzetet.

Ruth ismét kinyitotta a száját, de a férfi egy kézlegyintéssel belefojtotta a szót.

– Még egy pillanat, Mrs. Denbigh! Azzal is tisztában vagyok, hogy ezek az esték túlórákat jelentenének önnek. Nem fogok megfeledkezni erről, ha fizetségre kerül a sor. Ezt is említse meg otthon Bensonéknak.

– Attól tartok, hogy… – kereste Ruth a legmegfelelőbb szavakat ahhoz, hogy minél előbb kikerüljön a hurokból, de Mr. Bradshaw nem adott neki időt, és már tessékelte is ki a szobából; és mivel érezte, hogy Ruth kevésnek érzi magát a rárótt kötelességhez, sietett hozzátenni;

– Maga a legalkalmasabb személy, akit csak ismerek. Higgye el, elég régóta figyelem magát ahhoz, hogy tudjam.

Ha Bradshaw úr a délelőtt folyamán is megleste volna a lányt, láthatta volna, mennyire nagy terhet rakott a nő vállára ezzel a feladattal, olyan nagyot, ami még felvigyázói feladatkörében is akadályozta. Úgy érezte, nincs joga bárkit megfigyelni a családból, és különösen nincs joga arra, hogy annak hibái fölött ítélkezzen. Ódzkodott tőle, hogy más szemében a szálkát keresse; a kioktatás gondolatának még a legenyhébb módjától is kirázta a hideg. Az egész szerepkört visszataszítónak érezte, és elhatározta, megtagadja a meghívást, ha arra sor kerül.

De amikor munkaideje végeztével menni készült, és főkötőjét tanítványai ugratásaitól kísérve éppen szorosabbra húzta, a kerti ajtón át Jemima lépett be. Ruth nem tudta nem észrevenni, hogy a lány mennyire megváltozott. Nagy, drágakőként szikrázó szeme fénytelen lett és ködös. Hamuszínű arca fölött gondterhelten húzta össze szemöldökét. Szája lefelé görbült, mintha sírás kerülgetné. Amikor felnézett, tekintete találkozott Ruth tekintetével.

Ó, te fenséges lény! – gondolta Jemima, meglátva barátnőjét. – Nyugodt, földöntúli szépséget tükröző arcoddal mit tudsz a földi szennyről! A te kedvesedet a halál választotta el tőled, kell-e ennél emelkedettebb bánat! Míg az én bánatom örvényként húz a mélybe, és köröttem mindenkit meggyűlölök, csak téged nem, soha! – derült fel egy kissé Jemima arca, majd a lányhoz lépett, és odaadóan megcsókolta. Mintha már az is megkönnyebbülést jelentene számára, ha egy Ruthhoz hasonló tiszta lélek közelében lehet. Ruth, miközben viszonozta kedvességét, arra gondolt, mégis elvállalja a Mr. Bradshaw által rámért feladatot. Hazafelé eltöprengett azon, mi nyomhatja Jemima szívét ekkora súllyal, mert hogy nyomja valami, azt rögtön látta. Kíváncsi volt, hogy az a bizonyos teher valóban olyan mozdíthatatlan és rémséges-e, ahogy a lány gondolja, avagy lehet rajta könnyíteni. Elhatározta, hogy minden tudásával és szeretetével azon lesz, hogy eltüntesse azt a szívéről. Itt volt az ideje, hogy jöjjön valaki, aki a Jemima szívében óráról órára és percről percre erősebben tomboló szélörvényt megszünteti. A vihar kiváltója a Mr. Farquharról a lány lelkében őrzött két, egymástól nagyon különböző kép összeférhetetlensége lehetett. Ott volt az eredeti kép, amely egy nemes, erkölcstől vezérelt urat ábrázolt, aki ezen elvekhez tűzön-vízen át hű maradt (ez ingerelte Jemimát állandó ellenvetésre és lázadásra); a másik kép, amely az apjával való beszélgetéskor került a szívébe, egy hideg és számító Mr. Farquhart ábrázolt, aki mindenben egyetértett atyjával – csak azért, hogy megvehesse magának, mint valami portékát –, nem úgy, mint az a régi, hajlíthatatlan férfiú. Eme két kép kavargott belsejében, és nem tudta eldönteni, melyiknek higgyen. Ebben az állapotában azt sem volt képes tisztán látni, hogy a férfi iránta való kedvességből ért egyet vele újabban, vagy csak azért, hogy megszerezze őt. Akárhogyan is volt, sokkal jobban szerette az elveihez mindhalálig hű Mr. Farquhart, aki a kísértésnek mindig ellenállt, és bűnbocsánatot sem

ismert, mert az igazi mennyei gyönyör bűntelenségből ered. Azokban a napokban azonos hévvel bálványozta és támadta a férfit.

Ami Mr. Farquhart illeti, őt magát teljesen felőrölte a hasztalan próbálkozás. Be kellett látnia, hogy hiába minden, nem áltathatja magát: Jemima minden, csak az nem, akit ő házastársul elképzelt magának! Féktelen és szenvedélyes, akinek ellenszenvesek azok az értékek, amelyek az ő számára a legszentebbek; arról nem is beszélve, hogy Jemima nem szereti őt, hanem egyenesen utálja! De mindez csak olaj volt a tűzre! A férfi szívében szerelem ébredt. De Mr. Farquhar nem lett volna Mr. Farquhar, ha nem próbálta volna meg kitépni a szívéből a mindennapokban roppant zavaró érzelmet. De ezzel is felsült, hiszen elég volt egyetlen emlékkép a kislány Jemimáról, amint állandóan rajta csügg, és ártatlan tekintetét az övébe mélyesztve a lét nagy titkairól faggatja, épp azokról, amik később legnagyobb veszekedéseik kirobbantói lettek, és máris újra szerelemre lobbant iránta.

Mindehhez még hozzájárult az is, hogy a kies kis Eccleston városában valóban nem akadt minden háznál egy-egy letépendő virág, ahogy arra Mr. Bradshaw is rámutatott Jemimának, Mr. Farquhar pedig házasodni akart, ha nem is mindenáron. Bár a gyér kínálat sohasem volt első számú szempont Jemimáért indított harcában, bizonyos mértékig mégis szerepet játszott nagyfokú kitartásában. És már az is eszébe jutott, hogy ha a makacs, akaratos Jemima nem mutat változást természetében, egy időre búcsút mond Ecclestonnak, és távoli barátoknál néz körül kedvesebb és oda-adóbb eladó leány után kutatva.

Néhány nappal azután, hogy Mr. Bradshaw beszélt Ruth-szal, avart és egyben rettegett meghívás megérkezett. Az egész családból csak és kivételesen neki szólt. Mr. és Miss Benson örült a meghívásnak, és bátorította őt, hogy fogadja el. Ruth egy kissé zavarban volt, amiért Bensonék most mellőzöttnek érezhetik magukat, de a Jemima iránti baráti szeretet meggátolta abban, hogy az orrukra kösse a meghívás valódi okát. De felesleges volt félnie, eszükbe sem jutott magukra gondolni, viszont annál jobban örültek a figyelemnek, amellyel Bradshaw-ék kitüntetik Rutht.

– Mit fogsz felvenni? A szürke ruhádat, ha nem tévedek…

– Még nem gondolkoztam rajta, nem túl nagy a választék.

– Olyan nyakfodrot vasalok rá, hogy el sem hiszed! Nincs ebben jobb nálam!

Ruth pironkodva lépegetett le a lépcsőn, mert tudta, hogy Sally és Miss Benson előtt meg kell magát mutatnia, mielőtt elindul. Főkötőjét és sálját a kezében szorongatva állt meg a földszinten.

– Ugye, milyen szép anyukám van? – kérdezte Leonard gyermeki büszkeséggel.

– Igen, roppant kedves és visszafogott – felelte Miss Benson, akinek az volt az elve, hogy a gyermekek ne foglalkozzanak olyan hívságos dolgokkal, mint a szépség.

– A fodrok csodaszépek – gyönyörködött Ruth. És valóban, nyakának kecses ívét még jobban kiemelték a fodrai.

Újra megnőtt haját hátrafésülte – már amennyire természetes hullámai engedték –, és súlyos kontyban fogta össze. Egyszerű, szürke ruháján nem volt semmi hivalkodó.

– A kesztyűt se felejtsd el, valami világosat… – szaladt fel Miss Benson az emeletre, ahol kinyitott egy kis dobozt, amelyben féltve őrzött kincsként egy pár Limerick-kesztyűt tartott.

– Úgy hallottam, az ilyen kesztyűt csirkebőrből készítik – vizsgálta meg Sally is kíváncsian. – Csak azt tudnám, hogyan nyúzzák meg őket!

– Szedtem néhány rózsát – lépett be Mr. Benson is. – Sajnos, csak ennyi van. Legszívesebben sárgát hoztam volna, de még nem nyílik, csak a fehér és a damaszkuszi, amelyeket a kert naposabb részére ültettünk.

Miss Benson és Leonard az ajtóból nézett Ruth után, mindaddig, amíg el nem tűnt a szemük elől a szűk sikátor végén.

A nevelőnő alig érintette meg a csengőt, Mary és Elizabeth máris sarkig tárta előtte az ajtót. Mindkét lány úgy vigyorgott rá, mint akik sejtenek valamit.

– Láttuk, hogy jön! Már nagyon vártuk! Apa még nem érkezett meg! Nem sétálna addig velünk a kertben? – kérdezték a lányok, és már karoltak is bele két oldalról. A kert virágai napfényben fürdőztek. Ruthnak csak most tűnt fel, mennyivel kellemesebb odakinn, mint a nagy, északkeleti tájolású szalonban, ahová ilyenkor már nem süt be a lemenő nap fénye, hogy enyhítse a bútorok hideg kárpitját. De nem maradhattak egész este a kertben, ideje volt, hogy vacsorához üljenek. A szalon le-

hangolóbb látványt nyújtott, mint valaha. Az asztal túl nagy volt, túl zömök és túl kerek, ahogy a varródobozok is. Minden praktikus volt és csúnya: a fal színétől a függönyökön át a bútorok huzatáig. Mrs. Bradshaw épp a székében szunyókált, Jemima álmodozó tekintettel tette le kézimunkáját, és arcát a tenyerébe hajtotta. Tekintete tüstént felragyogott, amint meglátta belépő barátnőjét, és szaladt is elé, hogy üdvözölje. Azt ajtócsukódásra már Mrs. Bradshaw is felpattant, és éberebb volt, mint valaha:

– Ó, már azt hittem, a férjem az! – mondta megkönnyebbülten, mert nem örült volna, ha Mr. Bradshaw kapja szunyókáláson. – Igazán köszönjük, hogy eljött – mondta nyugodt hangján, amelyet csak akkor hallatott, ha a férje nem tartózkodott a közelben. Mihelyst mellette termett, a folytonos megfelelési kényszertől hangja idegessé és sipítóssá változott. A gyermekek jól tudták, hogy anyjuk sokkal engedékenyebb, ha az apjuk nincs otthon, és ezt ki is használták. Amint azt is jól tudták, és sokat pereltek is emiatt, hogy anyjuk csak azért nem hagyja őket roszszalkodni, mert fél a büntetéstől, amelyet ő kap, ha kiderül, hogy a csemeték rossz fát tettek a tűzre. Mindezek ellenére Mrs. Bradshaw tisztelte és szerette férjét, úgy nézett fel rá, mint ahogy a gyenge idegzetű emberek szoktak a határozott férfiakra. Támaszkodhatott rá, megnyugodhatott mellette, letéve magáról a felelősséget. Engedelmes, mindenre rábólintó hitvese volt urának. Nem volt az az érzelmi vihar, amely ebből a szerepből kizökkentette volna. Gyermekeit mindenekfölött szerette, még akkor is, ha sokszor nem értette viselkedésüket. Legnagyobb kedvence a fia volt, mert miatta kapott urától a legkevesebbet. Bajkerülő, megfontolt fiú volt, és nem utolsósorban a hallgatás művésze; lapult a legnagyobb bajban is. Férje megkövetelte hitvesétől, hogy mindenről számoljon be, ami távollétében történik, különösen a gyerekekről akart sokat hallani. Mrs. Bradshaw buzgón tudósított is csimotáik csirkefogóságáról, de ha Richard úrfival volt valami probléma, arról valahogy mindig elfelejtette tájékoztatni a férjét.

Kisvártatva a ház ura is betoppant Mr. Farquhar kíséretében. Amíg a férfi be nem lépett, Jemima gondtalanul fecserészett Ruthszal, de amint Mr. Farquhar megjelent, fejét lehajtotta, kissé elsápadt, és hallgatagon folytatta a hímzést. Mr. Bradshaw-nak egyáltalán nem volt ínyére Jemima hallgatása; meg is mondta volna ezt a kisasszonynak, ha nem

tartott volna attól, hogyan reagál kioktatására. Jemima kifakadásánál még mindig jobb volt borús hallgatása. Így Mr. Bradshaw inkább megőrizte nyugalmát, ám e nyugalom csak afféle vihar előtti csönd volt. Mrs. Bradshaw érezte, hogy valami baj van, csak azt nem tudta, mi. Mindenesetre egyre idegesebb, feszültebb és érzékenyebb lett. Maryt és Elizabetht a legellentmondóbb parancsokkal küldte a szolgákért. A teát kétszer olyan erősre készítette, és kétszer annyi cukrot rakott bele, mint szokott, csak hogy férjét – legalább a hasán keresztül – megnyugtassa.

Mr. Farquhar szentül megfogadta, hogy aznap este tette be utoljára a lábát a Bradshaw házba, mint ahogy már vagy ötször megfogadta magában, hogy utoljára Jár itt. Hiszen aznap is úgy lépett be a hajlékba, hogy ha Jemima még egyszer olyan vad lesz, mint szokott, ha még egyszer csak duzzogni fog, és nem törődik azzal, hogy kellemes benyomást keltsen benne, ő bizony búcsút mond az ajtófélfának, és más családban keres feleségnek valót. Összefonta karjait, és úgy nézte Jemimát, hallgatott és megpróbálta Jól érezni magát, elvégre nem temetésen voltak.

Amikor Jemima fel akarta tekerni a fonalat a spulnira, azonnal észrevette, hogy segítségre van szüksége, és odaugrott hozzá. De Jemima ahelyett, hogy szépen megköszönve elfogadta volna a segítségét, undokul elfordult tőle, és Ruth-tól kért segítséget. Ruth látta Mr. Farquharon, milyen rosszulesik neki a dolog, ezért megpróbált olyan szemrehányóan nézni a lányra, ahogy csak tudott. De Jemima nem vette észre, pedig Ruth egy pillanatig még vonakodott is eleget tenni a kérésének. Ha Jemima nem is vette észre a gesztust, Mr. Farquhar észrevette. Látta Jemimát, a dúló-fúló hisztérikát, és látta mellette Rutht, tökéletes ellentétét, aki maga volt a megtestesült nyugalom, egy földre szállt angyal, aki még azt sem tűri el, ha másnak okoznak fájdalmat. Voltaképpen most nézte meg először tetőtől talpig Rutht, és nagyon tetszett neki, amit látott. Ruth mellett Jemima csak egy undok béka volt; hirtelen nem is tudta, mit is talált benne azelőtt oly vonzónak. Hallgatta, milyen kedvesen beszél Ruth a gyermekekhez, akik minden ügyes-bajos dolgukkal rögtön hozzá szaladtak. Ám az még jobban tetszett neki, hogy amikor szelíd fegyelmezésre volt szükség, Ruth ugyanúgy megállta a helyét. Apjuk távollétében – különben nem mertek volna ilyesmit tenni –, akinek az irodában akadt dolga egy rövid ideig, nem volt kedvük ágyba bújni, még szerencse, hogy Ruth értett a nyelvükön.

– Nem! – hangzott Ruth szájából a tiltás ellentmondást nem tűrően. – Kislányoknak ágyban a helyük ilyenkor!

Sokkal jobban tetszett a férfinak ez a hang, mint Jemima vérszegény engedékenysége, amelytől annak idején olvadozott. Mr. Farquhar ezenképpen vetette össze az előtte ülő két teremtést, amíg Ruth azon fáradozott, hogy valamilyen érdekes témával kirángassa Jemimát abból az állapotból, amely mindennek mutatta, csak vonzónak nem.

Annyit sikerült is elérnie, hogy Jemima szégyellni kezdte viselkedését előtte, hiszen barátnője véleményére oly sokat adott, mint senki máséra. Igyekezett parancsolni magának – legalábbis kezdetben, aztán már arra sem volt szükség. A kis Leonard csínytevéseiről hallva szívfájdalmát lassan felejteni kezdte, és elmosolyodott. De csakhamar – szinte megszokásból – sóhajtozásba fogott, ami eszébe idézte, milyen rossz kedve van voltaképpen. Az este vége felé Jemima lassan ismét úgy beszélgetett – érdeklődéssel, ellentmondogatva – udvarlójával, mint a régi időkben. De aztán apja beléptekor felidéződött benne az a rossz emlékű beszélgetés, amelyet vele folytatott, és ismét begubódzott. De Mr. Bradshaw elcsíphetett még egy utolsó mondatfoszlányt a lánya és Mr. Farquhar közötti beszélgetésből, és nagyon meg volt elégedve terve sikerével. A lány arca picit élénkebb lett, bár még mindig fölöttébb sápadt. Tudta, hogy Ruth jó hatással lesz a lányára. Pusztán a jelenlétével képes volt nyugodtabb vizekre terelni a beszélgetést, és Jemimát észrevétlenül kirángatta a kedélytelenségből. El is határozta, hogy másnap egy selyemruhával lepi meg a nőt, akinek egészen biztosan nincs ilyen drága holmi a ruhásszekrényében. Mióta Rutht ismerte, ez az egy ünneplőruhája volt, ez a szürke, amelynek a színével nem is volt baj – ő is hasonló árnyalatú anyagot akart választani neki –, jól állt az asszonynak. Aztán az jutott eszébe, hogy butaság lenne ugyanilyen színű ruhával megajándékozni, hiszen akkor aligha vennék észre az emberek, hogy új ruhája van, és nem dicsekedhetne el vele, hogy tőle kapta ajándékba, elismeréseképpen. Elmosolyodott ezen a hízelgő gondolaton. De az idő elszaladt, és Ruth hazafelé készült, miközben Jemima meggyújtogatta a lámpásokat. Mr. Bradshaw nem marasztalta a lányt reggelig, mert nem volt biztos benne, hogy jó döntés lenne.

– Jó éjszakát, Mrs. Denbigh – búcsúzott el tőle. – Jó éjszakát! Mindent köszönök, lekötelezett, végtelenül lekötelezett – hangsúlyozta még

egyszer, mert látta, hogy Mr. Farquhar milyen szolgálatkészen ugrik segíteni a lányának apró esti kötelességében.

Mr. Farquhar aztán Ruthhoz fordult, és felajánlotta neki, hogy hazakíséri. Nem mintha erre olyan nagy szükség lett volna, ugyanis a lelkészlak és a Bradshaw ház közötti utcák teljesen veszélytelenek voltak. Visszakozott is nyomban, amint meglátta, mennyire nem tetszik ajánlata Mrs. Denbigh-nek, ahogy a ház urának sem, aki sietett lebeszélni üzlettársát a dologról:

– Semmi szükség rá, hogy hazakísérje Mrs. Denbigh-et, miért fáradna? Adok mellé egy szolgát kísérőnek, ha a hölgy úgy óhajtja!

Mr. Bradshaw addig akarta ütni a vasat, amíg meleg, és ott akarta tartani üzlettársát, hadd beszélgessen még a lányával, aki végre még mosolyogni is hajlandó.

– Úgy örülök, Jemima, hogy ma este jobb kedvre derült! – kezdte Ruth, miután felmentek az emeletre néhány szót váltani. – Már azt hittem, valami kór emészti!

– Nem betegség, hanem a bánat rág. De ha ön itt van, felvidulok! – mosolygott csöndesen. – Kérem, jöjjön többször! Bár majdnem egykorúak vagyunk, mégis úgy nézek fel önre, mint tanítvány a mesterére. Tanítsa meg nekem, hogyan legyek jó!

– Erre én lennék a legalkalmasabb?! Erősen kétlem.

– Pedig így van. Ma este is jó voltam, csak mert maga ott volt.

– Nos, akkor mondja el, miben segíthetek! Amit tudok, megteszem – mondta Ruth kedvesen.

– Rendben, csak ne itt, és ne most! Hosszú történet, amelybe nem tudom, beavathatom-e magát. Anyám akármelyik percben utánunk jöhet, és apám sem örülne, ha itt pusmognánk órákig.

– Nálam mindig nyitott fülekre talál! Ne felejtse el, hogy segíteni Jöttem!

– Maga túl jó, hogy igaz legyen, drága Ruth! – mondta Jemima határozottan.

– Ne beszéljen Ilyeneket! – hárította el szinte rémülten a megtisztelő szavakat. – Isten tudja, hogy nincs igaza.

– Ó, tudom én, egyikünk sem lehet *túl* jó, de maga *nagyon jól* De többé nem hívom jónak, mert látom, mennyire nem szereti. Jöjjön, menjünk le.

Ruth édes illatától övezve Jemima az este hátralévő fél óráját még boldogabban töltötte el. Mr. Bradshaw egyre elégedettebben mosolygott, és a ruha árát egyre magasabbra srófolta: már hat pennyt is megadott volna rőfjéért. Mr. Farquhar boldogabban tért haza a kertek alatt, mint valaha, sőt azon kapta magát, hogy egy régi dalt fütyörészik:

On revient, on revient toujours
Á ses premieres amours.[37]

Ám amint ráébredt, mit is fütyörészget, egy hangos, de cseppet sem valódi köhintéssel berekesztette a nótát.

Huszonegyedik fejezet

Másnap reggel, amikor Jemima és anyja leült a munkája mellé, a lánynak eszébe jutott, mennyire hálálkodott az apja Ruthnak előző éjszaka, és ezt hirtelen sehogyan sem tudta mire vélni.

– Nem értem, mit köszöngetett apa annyit Mrs. Denbigh-nek, egyszerűen nem megy a fejembe. Ön is észrevette, anyám, mennyire hálás volt?

– Igen, drágám, de nem hiszem, hogy azért hálálkodott, mert… – hallgatott el hirtelen Mrs. Bradshaw, mert egyáltalán nem volt benne biztos, hogy helyes, ha befejezi mondatát. De Jemima oldalát fúrni kezdte a kíváncsiság.

– Mert?

– Mert Mrs. Denbigh velünk teázott – fejezte be Mrs. Bradshaw a mondatot.

– Akkor mi másért? Mi mást köszönhetett neki? – bombázta újabb kérdésekkel a vonakodó anyját.

– Nem tudom, hogy elmondhatom-e neked.

---

[37] Részlet Charles-Guillame Étienne és Nicolo Isouard operájából, a Joconde-ból. A szerelmi románc részletének jelentése: Az ember visszatér, mindig visszatér az első szerelmeihez.

– Szóval titkolóznak előttem?! – csattant fel Jemima.

– Apád nem mondta, hogy ne mondjam el, így talán mégsem lesz baj, ha megosztom veled…

– Tudja mit?! Nem is érdekel! – mondta sértetten a lány. Csönd ereszkedett rájuk. Jemima megpróbált valami másra gondolni. De hiába, mindig csak ott kötött ki, hogy vajon mit köszönhetett meg apja Mrs. Denbigh-nek.

– Talán mégis elmondhatom neked – szólalt meg Mrs. Bradshaw bizonytalankodva. Jemima még egy darabig kitartott korábbi dacossága mellett, de kíváncsiságát végül nem tudta tovább elnyomni magában.

– Azt hiszem, jogod van tudni. Apád holnap megajándékozza egy új ruhával, annyira elégedett volt vele. S hogy miért, mindjárt elmondom…

– Mondja már, Mama!

– Mert apád örül, hogy hallgattál arra a kedves hölgyre.

– Hallgattam, ahogyan máskor is, de miért neki kell ajándékot kapnia ezért? Azt hiszem, azt a ruhát inkább én érdemelném! – kacagott fel zavartan.

– Meg is kapod, kedvesem, ha ruhát szeretnél; bizonyára megveszi neked, olyannyira elégedett volt, hogy tegnap este végre a régi Jemimát látta, és nem azt az undok békát, aki rá se néz az udvarlójára. Egyikőnk sem tudta elképzelni, mi ütött beléd a múlt hónapban, de végre megtört az átok.

Jemimának kezdett nem tetszeni a dolog. Sérelmezte, hogy minden mozdulatát megfigyelik, és nem is csak megfigyelik, de véleményezik is; ráadásul most már Ruth is ezek közé tartozik.

– Nagyon örülök, hogy elégedettek velem – mondta jéghideg hangon. – De még mindig nem tudom, hogy jön Mrs. Denbigh a képbe.

– Hát nem oktatott ki? – kapta fel a fejét az anyja.

– Nem. Miért tette volna? Nincs joga kritizálni a viselkedésemet, ő ilyenre nem vetemedne soha – felelte bizonytalanul Jemima, és egyre kényelmetlenebbül érezte magát.

– Már hogyne lenne joga rá, ha egyszer apád arra kérte!

– Apa kérte? De mire?!

– Ó, kedvesem, tudtam én, hogy inkább tartanom kellett volna a szám – kapott észbe Mrs. Bradshaw, amint meghallotta Jemima hang-

ján, hogy valami nagyon nincs rendben. – Biztos vagyok benne, hogy Mrs. Denbigh-ben nincs semmi arcátlanság, még ha most annak tartod is a tettét. Amit tett, helyesen tette, apád kívánságára. A lelkére kötötte, hogy szedje ki belőled, miért vagy olyan megátalkodott, és térítsen észhez. És tessék! Éppen ezt tette! – csitítgatta lányát, mert remélte, hogy az – jó kislányhoz illően – szégyenkezni fog eddigi rossz magaviselete miatt.

– Apa vesz egy ruhát Mrs. Denbigh-nek, mert Jól viselkedtem tegnap?

– Igen, kedvesem – felelte anyja egyre rémültebben, mert Jemima fojtott hangjából mind több dühöt vélt kiérezni.

Jemimának elöntötte a vér az agyát, amikor felidézte magában, ahogy Ruth könyörögve igyekezett lebeszélni dacosságáról. Árulók mindenütt! Ezt eddig is tudta, de hogy a látszatra annyira őszinte Ruth is közéjük áll, azt különösen gyomorforgatónak érezte, és emellett meglehetősen nehezen hihetőnek.

– Biztos benne, hogy apa arra kérte Rutht, beszéljen a fejemmel? Ez képtelenség!

– Pedig így volt. Jól emlékszem, múlt hét péntekén történt a dolog, aznap dolgozott nálunk Mrs. Dean is.

Jemimának ekkor eszébe jutott, hogy péntek reggel, amikor belépett a terembe, ahol húgai oktatása folyt, ott találta a két kis csirkefogót, akik arról tanakodtak, miért hívatta magához az apjuk a nevelőnőjüket. Most már átlátta Ruth félénk trükkjeit, amelyekkel duzzogása okait akarta kipuhatolni, és azt is értette már, miért biztosította őt a támogatásáról olyan határozottan. Ruth kedves, érdeklődő kérdéseit – lévén egyből feltűnt neki, hogy Jemima rosszabb bőrben van, mint valaha – mindezek fényében felháborító tolakodásnak érezte. Nem nevezhette egyértelműen rossznak, amit Ruth tett. Sőt fel lehetett fogni valódi segítségnek is, de a tény, hogy apja kitálalta a család titkait egy idegennek – egy héttel ezelőtt a nőt még csaknem testvérének tekintette –, bármennyire is az ő érdekében történt, nem tudta lenyelni.

Leplezetlen örömmel vette észre a barna papírba csomagolt ruhát, amelyet Ruthnak tettek ki, és mellette a kis papírfecnit Ruth kézírásával. Jemima tudta, hogy a nő nem fogja elfogadni az ajándékot.

Attól kezdve senki sem tudta rávenni, hogy Mr. Farquhar-ral szót váltson. Mindenfelől kényszert sejtett, és semmit sem utált jobban, mint kényszer hatására cselekedni. Szigorúan megtiltotta magának, hogy a férfival kapcsolatosan bármit is érezzen, még akkor is, ha udvarlója éppen a szívéből szólt.

Jemima egyik este fültanúja volt annak, hogy apja és Mr. Farquhar az üzleti elvekről beszélgetnek. Az apja mindig is kiállt a becsületes, kemény munka mellett, ahogyan azt a tisztesség parancsolja, de most a lány akár azt is gondolhatta volna, hogy nem is az ő apja az, aki beszél, hiszen szavai éppenséggel ellentmondanak mindennemű keresztény erkölcsnek. Állítása szerint csak az érdekli, hogy bármi áron minél több pénzre tegyen szert. Szerinte csak így maradhatnak fent. Ha valaki csak egy apró kis bizonytalanságot megenged magának, vagy hagyja, hogy az érzései vezessék az üzlet farkastörvényei helyett, annak befellegzett.

– Feltételezem, ha valakit csőd fenyeget, elenged neki egy hónapot a fizetésnél – puhítgatta Mr. Farquhar.

– Nem feltétlenül! Ha teszem azt összeomlana, megvárnám, míg talpra állna, de ha végképp lehúzhatná a rolót, akkor, nos, némely esetben tennék engedményeket. Mindig vigyázok rá, hogy ne keverjem össze az igazságosságot a jótékonykodással!

– Úgy látom, hogy az ön szótárában a jótékonyság negatív jelentésű; ellenben az igazságosság a maga segítőkészségével és előzékenységével pozitív.

– Még mindig nem érti, mi az igazságosság! Semmi köze a maga által emlegetett fogalmakhoz. Egy üzletember nem engedheti meg magának a lélek eme fényűzését!

Így folyt a szóváltás tovább, és Jemima egyre barátságosabban pillogott a szívéből beszélő udvarlóra, egészen addig, amíg el nem kapta apja ravasz pillantását, ahogy azt lesi, milyen hatással vannak rá Mr. Farquhar nemes szavai. Ekkor lehullott szeméről a hályog. Ráébredt, hogy apja azért vállalta magára a provokátor szerepét, hogy üzlettársából kicsikarja azon nézeteit, amelyekkel – jól tudta – lánya is mélyen rokonszenvezik. Tehát ahogy újra hajlott volna kedvelni Mr. Farquhart, e színjáték hatására megint hátat fordított neki. Legszívesebben a férfi karjaiba vetette volna magát, csak ne folytassák tovább ezt a számító komédiázást, ezt az ember nagyságú figurákkal vívott sakkpartit. Ennél

már az is jobb lett volna, ha Mr. Farquhar egyszerűen megvásárolja őt, mint keleten szokták a nőket, ahol ez hétköznapi dolognak számít. Akkor legalább nem kellene keresztülmenni ezen a megalázó huzavonán.

Mr. Bradshaw hadműveletei meglehetősen kellemetlenül érintették Mr. Farquhart is (aki üzlettársa hátsó gondolatairól mit sem sejtett, ugyanis ha tudott volna arról, mire megy ki a játék, őt is legalább annyira zavarta volna, mint Jemimát), de az a benyomás, amit Ruthról szerzett azon a bizonyos, általam is elmesélt estén, csak tovább mélyült lelkében Jemima iránti fellángolása rovására.

El is határozta, hogy feladja a küzdelmet, hiszen szemmel láthatóan semmi esélye. A lány számára, aki jóformán még csitri, ő csak egy öregember. Ráadásul azt is egyértelműen látta, hogy Jemima barátságát, amely oly drága volt számára, nem volna érdemes elveszítenie a kezéért vívott harcban. A lánnyal nem szűnt meg rokonszenvezni; hibái még bizonyos mértékben izgalmasabbá is tették számára – ezért nem győzte magát ostorozni feleségkeresés közben. De az önostorozás rögtön megszűnt, ha Jemimára nem mint feleségre, hanem mint egy ifjú barátra gondolt, aki után érdeklődni kellemes és helyes dolog. Ha éveit tekintve Mrs. Denbigh csak néhány hónappal mondhatta is idősebbnek magát a lánynál, a gyász és a gyermekkel járó felelősség lelkileg jóval felnőttebbé tette. Emellett csendes tartózkodása és a kötelességek jegyében telő napjai sokkal közelebb álltak a Mr. Farquharban élő ideális feleség képéhez. Mégsem volt egyszerű elszakadnia a lánytól – ha Jemima nem tett volna meg mindent szemmel láthatóan ennek érdekében, talán sohasem sikerült volna.

És így is történt! Jemima minden erejével azon volt, hogy kitépje a szívéből a férfit – mert, hogy Mr. Farquhar ott tanyázott már egy ideje, nem lehetett tagadni. Jemima most vette csak észre, hogy felesleges tovább hadakoznia: a férfi elment örökre. Féltékenységtől sajgó szívvel kellett megállapítania, hogy Mr. Farquhar figyelme teljes mértékben a gyönyörű, szeretnivaló és méltóságteljes Ruth felé fordult, aki kétszer is meggondolta, mit mond, mielőtt szólt volna (Mr. Farquhar szerint e téren Jemima példát vehetett volna róla). Aki sohasem engedte elhatalmasodni magán hirtelen indulatait, és olyan higgadtan járt-kelt, mint aki ura minden mozdulatának. Jemima szégyenkezve ismerte be, hogy a férfi ugyanazzal az érdeklődő, figyelő tekintettel nézi Rutht, amilyennel

annak idején őt nézte. Akár képzelődés is lehetett volna, de úgy vélte, Mr. Farquhar szeme fénye immár nem ő.

Márciusban, idén márciusban, még drága Jemimámnak szólított. Vagy rosszul emlékeznék? Milyen szép üvegházi csokorral viszonozta vadon nőtt nárciszaimat, és milyen nagy becsben tartotta őket! Ó, milyen epekedve nézett rám, és hogy köszönte! Úgy tűnik, ezek az idők végleg elmúltak – mélázott el.

Húgai robogtak be a szobába, kizökkentve gondolataiból.

– Milyen szép vagy, Jemima! Te aztán nem verítékezel ebben a kellemesen hűvös szobában – mondták, és Jemima akkor érezte csak meg, milyen hideg is van ott valójában.

– Egy nagyot sétáltunk, alig állunk a lábunkon! Ha tudnád, micsoda hőség van kint!

– Akkor minek mentetek?

– Semmi kedvünk nem volt itthon penészedni! Nagyon jól éreztük magunkat, kár lett volna kihagyni – válaszolt Mary.

– A Scaurside-erdőben voltunk. Szamócát szedtünk; el sem tudod képzelni, mennyi van belőle! Egy jó kosárnyival a tejkonyhában hagytunk. Mr. Farquhar azt mondta, megtanít bennünket egy finom öntetre, amilyet Németországban evett, csak fehérborra van szüksége hozzá. Szerinted adna apa egy üveggel?

– Mr. Farquhar is veletek volt? – kérdezte Jemima, és szemében sápadt fény gyúlt.

– Persze! Elmondtuk neki, hogy anya átküldött bennünket a sánta emberhez a Scaurside-farmra néhány régi szövettel, és hogy utána meg akarjuk kérni Mrs. Denbigh-t, hogy vigyen el bennünket szamócázni!

– Azt hittem, mond egy kedves szót, és továbbáll! – mondta az eszes Mary, akinek voltaképpen mindegy volt, milyen szerelmi ügybe kotnyeleskedhet bele, és már el is feledkezett arról, hogy néhány héttel azelőtt még Jemima és Mr. Farquhar összeboronálásában reménykedett.

– Igen? Nekem eszembe sem jutott ilyesmi. Egyszerűen csak megijedtem, amikor meghallottam lovának patadobogását a hátunk mögött – válaszolt Elizabeth.

– Azt mondta, mivel a farmra tart, majd viszi a kosarainkat. Milyen kedves ember! – mivel Jemima nem osztotta a lelkesedését, Mary így folytatta: – Tudod, milyen hosszú az út a farmig, és csorgott rólunk a

víz. Az út szinte megsült, mint a cipó, és a fény bántotta a szememet. Még szerencse, hogy Mrs. Denbigh egy sűrű erdőbe vezetett, ahol teljes homály uralkodott.

– Micsoda epermezőre bukkantunk ott! – vette át a szót Elizabeth, amikor Mary kifogyott a szuszból, és a főkötőjét kezdte el babrálni. – Ismered azt a helyet a szürke sziklánál, ugye? Na, ott volt a legtöbb földieper! Káprázatos mennyiség! Akárhová léptünk, skarlátvörös epervér buggyant ki a talpunk alól!

– Szedni akartunk Leonardnak is! – tette hozzá Mary.

– De nem volt rá szükség, mert Mrs. Denbigh már szedett neki, ráadásul Mr. Farquhar is felajánlotta a részét a fiúnak!

– Végül is a farmra ment, ahogy mondta, Dawsonékhoz? – kérdezte Jemima.

– Elment ő a farmra, aztán otthagyta lovát, és bölcs emberhez méltón belevetette magát a hűvös vadonba. Ha tudnád, milyen gyönyörű volt, Jemima, ahogy a lombok résein behullottak a fénypászmák, és mint a tündérek, táncoltak az avaron! Holnap neked is jönnöd kell!

– Igen, mert holnap is nagy szamócázást csapunk, nem hagyunk ott egyetlen szemet sem! – lelkesedett Mary.

– És Leonard is velünk tarthat!

– Pompás ötlet, nem? Igaz, nem is a mi fejünkből pattant ki, hanem Mr. Farquharéból. Gólya viszi a fiátban akartuk Leonardot felvinni a hegyre, de Mrs. Denbigh hallani sem akart róla: azt mondta, feleslegesen fárasztanánk magunkat. Mivel a fiúnak mindenképpen ott a helye a holnapi szamócázáson…

– Így hát… – vágott közbe Mary, és ettől kezdve a két lány szinte egyszerre harsogott: – Mr. Farquhar felajánlotta, hogy majd felviszi a lován! Ott fog ülni előtte!

– Ugye, eljössz velünk, Jemima? Nagyszerű lesz!

– Ne is folytassátok! Eszem ágában sincs elmenni! Ne kérdezzétek, miért! Egyszerűen nincs, és kész.

A lányok ijedten elhallgattak. Jemima még sohasem beszélt velük ilyen hangon. A nála ifjabbakkal és rangban alatta állókkal a lány mindig szépen, illedelmesen beszélt. Érezte ő is, hogy elvetette a sulykot.

– Menjetek, és öltözzetek át! Tudjátok, hogy apa menynyire haragszik, ha kinti cipőben léptek a szőnyegre – szabadult meg tőlük Jemima.

Aztán nagyot sóhajtott, örült, hogy sikerült megkímélnie magát néhány fájó részlettől, előbb ugyanis meg kellett acéloznia a szívét, felkészülve a legrosszabbra. Elvesztette régi helyét Mr. Farquhar szívében, a helyet, amelyet eleddig nem tudott értékelni. Most, hogy búcsút mondhatott udvarlójának a saját hibájából, a pozíció, amelyet betöltött a férfi életében, még édesebbnek tűnt. Mert ha valóban olyan számító, hideg fickó lenne, ahogy apja szavaiból kivette, akkor rá se nézne egy olyan nehéz helyzetben lévő szegény özvegyre, mint Ruth. Se pénz, se rokonok, csak egy árva gyermek a nyakán. Az, hogy Mr. Farquhar most már Ruthnak udvarolt, egy csapásra a legkívánatosabb lovagként tüntette fel a férfit Jemima szemében. Csak hallgatott, és borzongva gondolta végig, hogyan ment végbe trónfosztása. Egy másikért hagyták el, aki most már sokkal értékesebb a férfi szemében, mint ő. Még azzal a gondolattal sem vigasztalhatta magát, hogy a férfi vak volt, és őt egy értéktelen és közönséges teremtmény miatt dobta el. Hiszen Ruth gyönyörű, gyöngéd, jóságos és lelkiismeretes volt. Jemima sápadt arca elvörösödött: ahogy magában sorolni kezdte mindezeket a jó tulajdonságokat, azt vette észre, hogy minden egyes erénynél egyre jobban gyűlöli az asszonyt. Márvány fehér arcbőrétől a hideg rázta, negédesen kedves hangjától felkavarodott a gyomra. Makulátlan erkölcsét visszataszítóbbnak látta, mint mások hibáit, amelyeket legalább emberinek talált.

– Miféle démon szállt beléd? – szólalt meg Jemima jobbik fele. – Ilyen könnyen odaadtad volna a lelked? Csak nem a jó öreg égető gyűlölet költözött beléd, aki annyi bűntettre sarkallta már az embereket? Ugyanaz a düh, amelyik megszállta az idősebb testvér szívét, és a világ hajnalán megölte az ártatlan Ábelt?

– Isten, segíts! – jajdult fel Jemima, mert életében először nyílt rálátása a lelkében forró szurokként terjedő gonoszságra. Egy ablak tárult föl benne, amely eleddig zárva volt. Küzdhetett a démonnal, de kiűzni magából nem tudta. Akár megadta magát neki, akár nem, a csatától nem menekülhetett meg – keserű kísértésének ez volt az ára.

Másnap nem is tudott másra gondolni, csak a vidám szamócázgatásra, amelyet Scaurside kies erdejében ejtenek meg. Képzeletének minden egyes szüleménye, amely tovább színezte a félénk, ám titkon mégis határozott Ruth és egykori udvarlója között szövődő románcot, újabb és újabb rőzsét vetett lobogó féltékenységének máglyájára, valamint ön-

vádjára. Felugrott, hogy sétával űzze ki a fejében kavargó rossz gondolatokat, testedzéssel fárasztván a szellemet. Aznap alig evett valamicskét, és a nap is igen hevesen tűzött, csak kóválygott a kertben. Így találtak rá hazatérő húgai.

Fel-alá járkált, topogott a kertben, mint téli hidegben szokás. A lányok *aznap* nem voltak annyira beszédes kedvükben, mint az előző napon. Fáradtak voltak, és Jemimának minden részletet harapófogóval kellett belőlük kihúzni, pedig égette a kíváncsiság.

– Igen, Leonard Mr. Farquhar előtt ült a lovon. Micsoda hőség volt! Na jó, elmondunk mindent, csak ülj már le! Nem bírjuk nézni, ahogy mászkálsz föl-alá.

Jemima engedelmeskedett, de a következő pillanatban úgy pattant fel a fűről, mintha hangya csípte volna meg.

– Nem tudok egy helyben maradni! Beszéljetek nyugodtan, attól még nem hallok nagyot, hogy jár a lábam!

– Sajnálom, nagyon fáradt vagyok, nem tudok kiabálni, még beszélni is alig – lihegett a kislány. – Valaki learatta előlünk majdnem az egész szamócamezőt. Jemima! Jemima! – csuklott el Elizabeth hangja. – Annyira szédülök, azt hiszem; beteg vagyok.

A következő pillanatban a lány elterült a gyepen. Jemima, akiben tombolt a levezetetlen energia, rögvest melléje ugrott, és felkapta. Majd Mary segítségével bevitte a kertajtón át a házba, fel a falépcsőn, majd lefektette a lányt a saját ágyára. Az ablak nyitva volt, hűs szellő kúszott be rajta a futónövények sötétítőfüggönyén át.

– Adj vizet, Mary! Rohanj anyáért! – adta a parancsokat húgának, látván, hogy Elizabeth továbbra is eszméletlen maradt, hiába fektette le, és nedvesítette meg az arcát, egyszóval hiába tett meg mindent, ami hasonló esetben segíteni szokott.

– Drága, Lizzie! – csókolgatta Jemima a lány halovány arcát. – Ne hagyj itt, ha szeretsz!

A hosszú gyalogút a tikkasztó napsütésben a törékeny lányka minden életerejét felemésztette. Csak napok múltán költözött vissza belé az erő, de az ájulása után nem volt a régi, csak feküdt Jemima ágyán közömbösen, mozdulatlanul, étvágytalanul egyik őszbe hajló meleg napon a másik után. Mrs. Bradshaw csak azután nyugodott meg némileg, miután megtalálta a bűnbakot; így volt ez mindig, bármi baj vagy betegség súj-

totta is a családot. A ház ura sem volt ezzel másként, aggodalmában jólesett okolnia valakit. Ahogyan felesége, ő sem tudott belenyugodni egy ténybe, amíg nem csíphette fülön annak okozóját. Szegény Ruthnak nem volt szüksége a célzásaikra, anélkül is mardosni kezdte a bűntudat, amint meglátta a betegeskedő lányt. Gondatlansága, amelynek köszönhetően növendékeivel nem, csak saját csemetéjével törődött, jobban kínozta, mint Mr. Bradshaw összes megjegyzése együttvéve. Mindenáron ki szerette volna venni a részét az ápolásból. Ezért aztán, ha egy perc szabadideje is akadt a Bradshaw házban, már rohant is az emeletre. Mrs. Bradshaw örömmel fogadta a segítséget, és hagyta, hadd siessen a kis beteg ágyához, aki amint meglátta a belépő Rutht, rögtön felderült. Nem úgy Jemima, akinek így nyitva kellett álljon az ajtaja az előtt a nő előtt, aki ellen szívében annyi ellenszenv gyűlt össze. Talán az újdonság varázsa tette, talán más, de Elizabeth bármilyen rossz állapotban volt is, Ruth megjelenése mindig jobb kedvre derítette. Jemima akár fejre is állhatott, Elizabetht nem tudta kizökkenteni búskomorságából, ám amikor Ruth lépett be az ajtón egy szál virággal, egy könyvvel vagy egy hamvas körtével, Elizabethbe visszatért az élet, és a körte mintha visszasugározta volna mindazt a meleget, amelyet a lelkészlak fala mellett magába szívott.

Mindaz a féltékenység és nemtetszés, amelyet Jemima az asszony iránt érezni kezdett, rejtve maradt, nem mutatkozott meg tettekben és szavakban. Jemima kimért lett Ruthszal – mert jobban színlelni nem akart –, de kimértsége még nem jelentette azt, hogy ne maradt volna udvarias és tiszteletteljes a viselkedése, ha találkoztak, annak ellenére is, hogy mindez megerőltető volt a számára. Vonalzóval vagy mérőszalaggal csak az ember magassága mérhető le, ám a lélek, amely a testet működteti, rejtve marad. Jemima tetteiből pedig épp a lélek hiányzott, a mélyebb értelem, a kisugárzás. Ruth érezte ezt, és szenvedett is tőle eleget, mielőtt rá mert volna kérdezni a változás okára. De egy nap, összeszedve bátorságát, feltette a Miss Bradshaw-t alaposan zavarba hozó kérdést, amikor pár percre kettesben maradtak. Elég szomorú, ha egy barátság odáig fajul, hogy efféle kérdéseket kell feltenni.

– Még hogy megváltoztam volna! Ezt meg honnan veszi?! Hát nem bánok ugyanolyan jól magával, mint azelőtt?? –csattant fel a lány, miután visszanyerte korábbi arcszínét.

A jéghideg, erőltetett hangszín többet mondott Ruthnak minden szónál. Nemcsak arról árulkodott, hogy Jemima korábbi rokonszenve elszállt, de arról is, hogy ezt a lány egyáltalán nem is bánja, és a kettőjük közötti barátság helyreállításáért a kisujját sem mozdítja. Ruth számára a szeretet az élet legnagyobb kincse volt. Akár hibájául is fel lehetett volna róni, hogy azokért, akik szerették, mindenre képes volt, és rokonszenvüket mindennél többre értékelte. Még várt rá a lecke, hogy megtanulja, sokkal áldottabb dolog szeretni, mint szeretve lenni. Kora ifjúságának magányos évei – azok az anya, apa és testvérek nélküli évek – arra késztették, hogy a szeretet legkisebbjeiébe is két kézzel kapaszkodjon.

Az orvos tengeri levegőt Javasolt a lábadozó számára leghatásosabb gyógyszerként. Mr. Bradshaw kissé hivalkodva azon nyomban kivett egy egész házat Abermouthhál az ősz hátralévő részére. Hiszen, ahogy azt az orvosnak is elmondta, a pénz nem akadály, ha gyermeke egészsége a tét. Az orvos nem fáradozott azzal, hogy az üzletember orrára kösse, egy kis kabin is megtette volna, sőt szellősség tekintetében még bizony hasznosabb is lett volna, mint egy nagy ház. Ráadásul egy egész házzal sokkal több gond járt: szolgák kellettek hozzá, eszközök; mindezek megszerzése és megszervezése pedig csak késleltette és nehézkesebbé tette Elizabeth indulását. A lány már abba belefáradt, hogy ezeket a tervezgetéseket végighallgatta, nem beszélve a rengeteg döntésről, amelyet tőle vártak. Csak az vigasztalta, hogy hőn szeretett Mrs. Denbigh-je is elkíséri majd. Hogy Mr. Bradshaw egy egész tengerparti házat vett ki, nemcsak pénzszórásból tette, hiszen ezzel némi nyugalmat is vásárolt a maga számára, amelyre az elkövetkezendő időszakban szüksége is volt. Megkönnyebbült, amikor kislányaitól és nevelőnőjétől egy kalap alatt megszabadulhatott. Választási időszak elé nézett a város, és Mr. Bradshaw minden erejével erre akart koncentrálni, még ha ez azzal jár is, hogy házát a választás tűzfészkének kell megtennie. Hatalomátvételre készült, meg akarta dönteni az eddigi vezetők uralmát, és egy liberális, disszenter érdekeket képviselő politikust akart a város élére. Ellenfelük egy dörzsölt konzervatív férfi volt, aki már sok választást megnyert; nem is csoda, lévén övé volt a fél város, és a lakbérekkel együtt a választócédulák is az ő zsebébe vándoroltak.

Eccleston királyai voltak ők, a Cranworthök már évszázadok óta. Az emberek már nem is gondolkoztak el uralmuk jogosságán, csak megszokásból adóztak nekik. A földesúr és a bérlő közötti feudális viszonyt még a manufaktúrák sem tudták gyökeresen megváltoztatni. Úgy tettek, mintha észre sem vennék a terjeszkedő vállalkozásokat; nem is csoda, hiszen a legjelentősebb manufaktúra feje egy megveszekedett disszenter volt. Dacára a szomszédos család nemtetszésének, az üzlet virágzott, nőtt, és mind erősebb lett. Nos, ez a disszenter most körbenézett, és úgy látta, nemcsak az idő jött el, de maga is elég erős lett ahhoz, hogy a legérzékenyebb pontján támadja meg ellenfelét. Bosszú volt ez a javából, a hosszú mellőztetés bosszúja, attól a kisebbségi érzéstől táplálva, amelyet Mr. Bradshaw nem tudott kiirtani magából, hiába járt hetente kétszer templomba, és fizette a legmagasabb padbért Mr. Benson gyülekezetében.

Éppen ezért felkeresett egy londoni képviselőt a liberális szárnyból, aki következetesen valahogy mindig a saját fészkébe piszkított. Ha tory lett volna, akkor ezt érdemeként vagy még inkább kötelességeként lehetett volna feltüntetni, de így, whigként ez lelkiismereti hiányosságokra hívta fel a figyelmet. Valószínű, hogy Mr. Bradshaw tudta, kivel áll szemben, de csak az érdekelte, hogy a férfi egy olyan emberhez irányítsa – saját jól fölfogott érdekében is –, akit érdekelne Eccleston képviselőszéke, és akinek a szíve a disszenterekhez húz.

– Nagyjából hatszáz szavazóval számolhatunk – mondta Mr. Bradshaw. – Ebből kétszáz biztos Cranworth-szavazó, szegények! A világért sem szavaznának másra! Kétszáz biztos szavazót mi is a markunkban tudhatunk: munkásokat, kereskedőket, akik a mi farvizünkön evickélnek, és ki nem állhatják Cranworth basáskodását. A fennmaradó kétszáz bizonytalan.

– Akiket egyik oldal sem érdekel – folytatta a képviselő –, azokat érdekeltté kell tenni.

Mr. Bradshaw-nak egyáltalán nem tetszett az a pillantás, amely a képviselő szavait kísérte. Nagyon remélte, hogy Mr. Pilson nem a megvesztegetésre célzott. De ebbéli reményeinek nem adott hangot attól való félelmében, hogy szavai hatására a férfi eltérne tervétől, noha talán ez az egyetlen út a győzelemhez. Biztosra akart menni, sikertelen vállalkozásokba nem szeretett belevágni.

A parlamenti képviselő nagy gyakorlattal rendelkezett a téren, hogy a felmerülő aggályokat elcsitítsa, legyenek azok bármifélék is. Általában olyan emberekkel volt együtt, akik az aggályoskodást hírből sem ismerték, de jól tudta, hogy nem mindenki lehet olyan erős, mint ő, megértette hát Mr. Bradshaw kétségeit is.

– Azt hiszem, már tudom is, ki lenne a maga embere. Tele van pénzzel, azt sem tudja, mit kezdjen vele. Teljesen belefásult már a jachtozásba meg az utazgatásba, most valami újat akar. A verebek azt csiripelték, hogy igen megkívánta a képviselői széket.

– Liberális?

– Természetesen. Családja a hosszú parlamenten is képviseltette magát.[38]

– Disszenter? – dörzsölte a markát Mr. Bradshaw.

– Nem, nem egészen, de nem is vaskalapos.

– Megtudhatnám a nevét?

– Elnézését kérem, de amíg nem bizonyosodom meg arról, hogy Ecclestont szeretné képviselni, nem fedhetem föl a kilétét.

De az a bizonyos úr bizony érdekelt volt Eccleston dolgában, és így Mr. Bradshaw hamarosan megtudhatta a nevét is. Mr. Donne-nak hívták az illetőt, akivel Mr. Bradshaw már kapcsolatot ápolt Mr. Ralph Cranworth betegsége alatt is, és elhunyta után nyomban támadásba lendültek. Lépniük kellett, mielőtt a család eldönti, ki tartja melegen a széket, amíg a legidősebb fiú felnőttkorba ér, hiszen az apa már így is a megye embere volt. Mr. Donne haladéktalanul Ecclestonba látogatott, és Mr. Bradshaw-nál szállt meg. Csoda-e hát, ha Mr. Bradshaw olyan sietve telepítette át minden olyan családtagját az alig húsz mérföldre lévő tengerparti házba (afféle szanatóriumot nyitva ott), aki csak púp lett volna a hátán – ha nem is nevezzük őket egyenesen nyűgnek – az elkövetkezendő választási időszak során.

Huszonkettedik fejezet

[38] Hosszú parlament: annak az angol parlamentnek a neve, amelyet I. Károly király hívott össze 1640. november 3-ra, és amely húsz évig ülésezett.

Jemima nem tudta eldönteni, menjen-e Abermouthba, vagy maradjon otthon. Unta már Eccleston minden szegletét, de nem akaródzott távol kerülnie Mr. Farquhar tói. Attól tartott ugyanis, hogy ha ő is menne, akkor talán Ruth távozását feleslegesnek ítélnék, és itt maradna a városban.

Amikor Mr. Bradshaw kiadta az ukázt, hogy Ruthnak is mennie kell, a lány még örült is neki, afféle penitenciaként fogta fel, és elhatározta, hogy az eddiginél sokkal nagyobb figyelemmel lesz a rábízott csemetékre, és mindent meg fog tenni, hogy Elizabeth megrendült egészsége helyreálljon. De minden percben reszketni kezdett, ha eszébe jutott, hogy el kell hagynia fiát, akitől eddig egyetlen napra sem vált meg. Bebeszélte magának, hogy egyedül csak tyúkanyós aggodalma óvja meg fiát minden bajtól, és talán magától a haláltól is. Éjszakánként csak azért nem aludt el, mert ki akarta élvezni fia közelségének minden egyes percét. Napközben, ha tanítványai körében volt, gyakran emlékezetébe idézte Leonard vonásait, és mélyen szívébe véste a képet, nehogy egyszer, ha a világ úgy fordul, megfakuljon.

Miss Benson fel is vetetette testvérének, hogy vajon Mr. Bradshaw nem akarja-e Leonardot is Abermouthba utaztatni Ruthszal. Mr. Benson biztos volt benne, hogy ez esze ágában sincs Mr. Bradshaw-nak, és szigorúan megtiltotta Faithnek, hogy ennek eshetőségéről említést tegyen a lány előtt, mert csak felesleges reményeket keltene benne. Amikor Miss Benson látta, hogy fivére segítségére nem számíthat, igen rossz szemmel nézett a lelkészre. Pedig Mr. Benson teljes szívével átérezte a dolog súlyát, és úgy szervezte meg idejét, hogy Ruth távozásának napján egy hosszú túrára vihesse a fiút.

Ruth addig sírt, amíg könnyei kiapadtak. Szégyellte magát a tanítványai előtt, akiknek az abermouthi utazás a boldogsággal volt egyenlő, és nem kötötték össze a balszerencsével, ahogyan ő, és szeretteik lehetséges halálával.

Gyorsan megtörölte arcát, és igyekezett legalább olyan jó képet vágni a dologhoz, és legalább annyira örülni az új látnivalóknak, mint tanítványai; de amikor kérlelni kezdték, hogy hadd mehessenek le a tengerpartra játszani, Ruth megkeményítette a szívét; tudta, hogy Elizabeth fáradt az utazástól, és nem akarta, hogy ismét összeomoljon.

Eközben a Bradshaw ház Ecclestonban némileg át is alakult a választásoknak köszönhetően: a szalon és a tanulószoba közötti falba ajtókat vágtak. Hamarosan megjelentek a város ügyes kárpitosai (és melyik városban ne hemzsegnének a találékony, de szegény kárpitosok, akik gazdag társaikkal ellentétben nem ismernek lehetetlent), akik szerint mi sem egyszerűbb, mint hálószobává alakítani egy fürdőszobát, nem kell más hozzá, csak megfelelő szövet, amellyel befedik a kádat. A víz megeresztésére szolgáló zsinórt is alaposan elrejtették, nehogy valaki a kádágyba fekve összetévessze a csengőzsinórral. Hamarosan egy mesterszakács vert tanyát a konyhában, aminek hatására Betsy, a család szakácsnője – aki immáron tizennégy éve szolgálta őket – Cranworth-szavazó lett, hiszen trónfosztását csak így tudta megtorolni. Mrs. Bradshaw is igen sóhajtozott, amint egy kis szusszanásra ideje maradt, ami nem volt gyakori. Nem értette, miért kell a házukat fogadóvá alakítani Mr. Donne kedvéért, amikor fogadónak ott volt a kiváló George, ahol a Cranworthök is elszállásolták látogatóikat, és eszükbe sem jutott, hogy az elektorokat a saját lakukba hívják, pedig ők legalább Július Caesar óta ott élnek, és meglehetősen nemes családnak vallhatják magukat.

Az izgalmak némileg elterelték Jemima figyelmét a gondjairól. Ó irányította a kárpitosok munkáját, és ő igyekezett kizökkenteni Betsyt dacos hallgatásából; ahogyan ő volt az, aki anyját rá tudta venni, hogy kicsit dőljön hátra és pihenjen, miközben ő lejárta a lábát, hogy beszerezze azokat a dolgokat, amik elengedhetetlenek Mr. Donne és előfutára – a parlamenti képviselő barátja – fogadására. A képviselő nem érkezett meg, egyelőre csak a távolból mozgatta a szálakat. Az említett barát ügyvéd volt, a jog embere, ahogy mondani szokás, nem mintha a jogot sokra tartotta volna: köpönyegforgatásnak nevezte, olyan dolognak, aminek köszönhetően törvénytelen dolgokat művelhet az ember, ráadásul feleslegesen érthetetlen szavak és hosszú talárok álruhájában. Tehát ahelyett, hogy a jog reformálásának rugaszkodott volna neki, prófétai hevülettel ócsárolta azt; az ember nem is értette, hogy lehet ez a férfi ama bizonyos parlamenti képviselő barátja. Mr. Hickson maga szögezte le, hogy a korrupciót tette első számú céltáblájává, és ennek érdekében vissza szeretne hódítani néhány jeles embert a parlament számára. Ezek a jeles fők pedig a jog megreformálását tűzték ki feladatul. Mr. Hickson

erről így vallott egyszer: „Ha le kell győznie egy hidrafejű szörnyet, vajon a párbaj során megkérdezi-e tőle, milyen fegyvernemet választ, mint egy úriembertől, vagy rögtön nekiesik a torkának bármivel, ami a keze ügyébe akad? Hát persze, hogy az utóbbit választaná, ahogyan én is teszem! Hiszen mást sem szeretnék, mint végre megtisztítani angol hónuk jogrendszerét, uram! Ehhez csak az kell, hogy elérjem a szavazótöbbséget a liberális oldalon! És ezért feljogosítva érzem magam, akárha felkent lennék, hogy a célom érdekében felhasználjam az embereket is. Hiszen ha az emberek angyalok volnának vagy szeplőtelenek, hiába próbálnánk megvesztegetni őket, nem sikerülne.

– Ellenben így? – kérdezett rá Jemima, amikor egy egész kis társaság ült Bradshaw-ék asztala körül, olyanok, köztük Mr. Benson is, akik meg akartak ismerkedni Mr. Hicksonnal.

– Nem sikerülne, hiába próbálnánk – siklott el Jemima provokatív kérdése felett a szónokló férfiú, és hagyta, hogy szerelme, amelyet a saját hangja iránt táplált, továbbrepítse.

– És, ahogy ma áll a világ, jót csak akkor tehetünk, ha célszerűen cselekszünk. Ezért mondom én néktek, hogy ha Mr. Donne a maga embere, és a maga céljai tiszták, emelkedettek, hogy ne mondjam: szentek (nyomta meg a szót, amelyet adunak szánt beszédében, hiszen nem felejtette szem elől, hogy hallgatósága disszenterekből áll), nyugodtan félretehetjük lelki skrupulusainkat, amelyeknek csak Utópiában volna jogosultságuk, vagy más efféle helyen, és kezeljük úgy az embereket, amilyen bánásmódot megérdemelnek. Ha egyszer pénzéhesek – és nem mi tettük azzá őket –, céljaink érdekében fel kell használnunk e vonásukat. Ha szertelenek vagy gondatlanok, esetleg gyarlók, mindezt bele kell kalkulálnunk a terveinkbe. Hiszen a jog megújítása igazolni fogja tetteinket, legjobb véleményem szerint, mert azzal, amit ma jognak gúnyolnak, a kezem sem piszkítanám be, amilyen önérzetes vagyok – foglalta össze önmagához visszatérve.

– „Ne cselekedjük-é a rosszat, hogy abból jó származzék?”[39] – kérdezte Mr. Benson, és hangja mélységén és erősségén saját maga döbbent meg leginkább. Régóta hallgatott már, és felszólalása túlságosan hangosra sikeredett.

---

[39] Pál apostolnak a Rómabeliekhez írt levele 3:8.

– Köszönöm észrevételét, uram – hajolt meg Mr. Hickson.

– Igazán értékelem. – De Mr. Benson megjegyzéséből csak annyit vont le, hogy szavait jó lesz, ha az asztal azon végén ülőknek célozza, amelyen ő is helyet foglalt Mr. Bradshaw-val és néhány további Mr. Donne-szavazóval, akik bár ugyanolyan lelkesek voltak, mint ő, befolyásuk sokkal csekélyebbnek volt mondható.

Mr. Benson idézetére érdemben egyedül a Jemima és Mr. Bradshaw közelében ülő Mr. Farquhart reagált:

– Igen, de ahogy Mr. Hickson lefestette a világot, amelyben élünk, erősen kétlem, hogy eme idézet szerint cselekedhetnénk.

– Ó, Mr. Farquhar! – háborodott fel Jemima, és szemébe könnyek szöktek a csalódástól. Mr. Hickson szavainál jobban már csak azon háborgott, hogy a férfi megpróbált egyszer-kétszer udvarolni pénzes vendéglátója leánykájának, amit Jemima a csalódott szív minden gyűlöletével utasított el. Azt kívánta, bárcsak férfi volna, aki az asztalra csapva beolvashat az arcátlan férfiúnak. Egyedül Mr. Benson rövid, de annál hatásosabb megjegyzésének volt hálás, hiszen ki merne megcáfolni egy bibliaidézetet? De Mr. Farquhar árulása mindennél jobban fájt neki.

– Ne szakítson félbe, Jemima! – horkant fel Mr. Farquhar, akit kissé megzavart szavainak váratlan hatása. – Addig ne legyen rám dühös, amíg nem fejeztem ki magam egy kicsit pontosabban. Ebben a pillanatban még én sem látom egészen tisztán a dolgot. Ez egy nagyon bonyolult kérdés, éppen ezért akarom illő komolysággal és alázatossággal kibogozni, és hogy ez megtörténjen, magához Benson úrhoz kell fordulnom! Tehát, Mr. Benson, árulja el nekem: sikerült-e önnek eddig minden cselekedetében hűnek maradnia az említett passzushoz? Mert ha nem, kétlem, hogy bárki halandónak sikerülne. Valóban annyira lehetetlen elképzelni olyan helyzetet, amikor rosszat kell cselekednünk egy nagyobb igazság érdekében, kérdem én, de közel sem azzal a magabiztossággal és felületességgel, mint asztaltársunk – mondta, és Jemima szemébe nézett. – Nekem szükségem van Mr. Benson véleményére, hiszen jelen pillanatban nincs senki az asztalnál, akinek szavára jobban adnék.

De Mr. Benson válaszára ugyan várhatott. Lelkészünk még azt sem vette észre, hogy Jemima és Mrs. Bradshaw távozik az asztaltól. Mr. Farquhar nem tévedett, amikor átgondolt kérdéséért Mr. Bensonhoz

fordult. A férfi egészen magába fordult, és önvizsgálatot tartott, hogy vajon életének minden percében eleget tett-e az általa felhánytorgatott erkölcsi imperatívusznak. Csak lassan tért vissza a társasághoz. A beszélgetés még mindig a választásról folyt. Ugyanakkor Mr. Hickson, aki úgy érezte, hogy elvei összeütközésbe kerültek a lelkészével – annak az embernek az elveivel, aki a parlamenti képviselő előzetes kutakodásai szerint nagy befolyással bírt az egyszerű emberek körében, tehát egy volt azok közül, akikkel nem ártott jóban lenni –, sietett a beszélgetés során olyan hangot megütni vele szemben, amely csak a legbölcsebbeknek jár. Mr. Bradshaw csak pislogott a fordulaton, hiszen ő egészen más hangnemben beszélt „Bensonjával", leereszkedően, ahogy oktondi gyermekekkel szokás.

A beszélgetés végén, amelyet Mr. Hickson folytatott Mr. Bensonnal egy, a lelkészt fölöttébb érdeklő kérdésről, és amelynek során Mr. Benson sikeresen ki is fejezte gondolatait, a fiatal ügyvéd Mr. Bradshaw felé fordult, és fennhangon megjegyezte:

– Bárcsak Mr. Donne itt lehetne, őt legalább annyira érdeklik ezek a kérdések, mint jómagamat!

Mr. Bradshaw nem is sejtette, hogy Mr. Donne épp ezekben a pillanatokban magolja be az Eccleston közügyeit érintő kérdéseket. Magában átkozta Mr. Bensont és idealista nézeteit, amelyekkel előhozakodott; vezető disszenter létére igazán nem kellett volna attól félnie, hogy leendő képviselőjükből Mr. Benson csodálatot vált ki. Ha Mr. Benson tisztán látta volna a jövőt, nem ringatta volna magát olyan reményekbe, hogy Eccleston következő képviselője lesz annyira elkötelezett a város sorsa iránt, hogy meghallgatva erkölcsi kifogásait örökre lemond a megvesztegetésről.

Mr. Benson nem feledkezett meg erről a tényről, amely az este, sőt fél éjszaka sem hagyta nyugodni. Végül aztán úgy határozott, hogy megír egy szentbeszédet, amely a keresztényi szellemben való politizálás kiskátéja lesz, és amit nem árt majd meghallgatniuk mind a választóknak, mind a jelölteknek a választás közeledtével. Hiszen maga Mr. Donne is ígérte magát a következő hétre, ami azt jelentette, hogy Bradshaw-ék oldalán ő is fel fog tűnni a kápolnában. De a bűntudat csak tovább marta. Terve nem óvta meg attól, hogy a jó célért elkövetett bűn ne kínozza. Még az alvó Leonard rózsás képe sem tudta megnyug-

tatni, amelyre hajnalban vetett egy pillantást. A fiú pillái félig nyitva voltak, de szemei csak befelé tekintettek, és nyitott száján egyenletesen röppentek ki-be a sóhajok. Még eme ártatlan gyermek képe sem vigasztalta meg a lelkész szívét.

Azon az éjjen Leonard és édesanyja egymásról álmodtak. Ruth álma telve volt meghatározatlan rettegéssel, amely olyan erősnek bizonyult, hogy fel is ébresztette, és az éj további részében csak álmatlanul bámulta a plafont, mert félt, hogy a rémkép visszatér. Leonard, anyjával ellentétben, a legédesebb álmot látta azon az éjen. Anyja, mint a valóságban is sokszor, ágya mellett ült, és amikor álmában felébredt, Ruth mézédesen rámosolygott, majd kitárta fehér angyalszárnyait – a kis Leonard ezen meg sem lepődött, mindig sejtette, hogy anyja egy angyal –, és a nyitott ablakon át elröppent a szikrázó, nyári ég felé. Leonard ekkor felriadt, és eszébe jutott, milyen távol van tőle szeretett anyja, talán messzebb, mint az a kék ég, ahová álmában vitte. Pityeregett egy sort, aztán újra elaludt.

Ruth kiválóan érezte volna magát a tengerparti nyaraláson, csak gyermeke ne hiányzott volna annyira. Örömét fokozta, hogy Elizabeth napról napra erősebb lett, és egyre kevesebb orvosi segítséget igényelt. Maradt hát idő bőven a boldog sétákra hármasban. A nagy ház egy, a tenger fölé kiugró sziklára épült. A partig futó zegzugos ösvények odafentről észrevehetetlenek voltak. Idősebb és elpuhultabb emberek számára ez a hely zordon volt és elhagyatott. Tulajdonosa talán épp emiatt örült volna neki, ha megszabadulhat tőle. Ám a ház jelenlegi bérlőinek ez az isten háta mögötti világ paradicsomi állapotokat juttatott eszükbe. A ház ablakaiból végignézhették, ahogy a felhők hadrendje felfejlődik, majd a menetelésből rohamra vált, és a villogó ég leszakad a zöldesen derengő földre, a kettő közötti szűkülő sávban pedig bíborszínben izzani kezd a levegő. A látvány egyszerre volt ijesztő és lenyűgöző. Aztán hamarosan már nem látszódott semmi az eső függönyétől, amely elzárt minden kilátást mind a tenger, mind a szárazföld felé. Amilyen hirtelen jött a vihar, olyan gyorsan tovább is állt. Nem maradt más utána, csak a nehéz vízcseppek a fűszálak és növények hegyén, és a meredélyen lefu-

tó csermelyek kacagása. „Kismadarak énekeltek keletnek, és kismadarak énekeltek nyugatnak.”[40]

– Ó, ha Papa megvenné ezt a házat! – sóhajtott fel Elizabeth, aki páholyból nézte végig a tomboló vihart, egészen a kezdetétől, amikor a felhők még kis felhőcskék voltak, mint egy embernek a tenyere.[41]

– Anya ki nem állná! A kellemes szellőre azt mondaná, légvonat, és félne, hogy tüdőgyulladást kapunk!

– Jemima biztos mellénk állna – jegyezte meg Mary. – Csak azt tudnám, hol lehet most Mrs. Denbigh? Remélem, időben elért a postára, és nem ázott bőrig!

Ruth nemrég indult csak el a helyi bolt felé, amely mindössze fél mérföldre volt tőlük, és postai feladatokat is betöltött. Igazában egy levelet várt, azt, amelyben Leonard állapotáról kap értesítést, de kettőt kapott. A váratlan levél írója nem más volt, mint maga Mr. Bradshaw. A levél tartalma, ha lehet mondani, még nagyobb meglepetésére szolgált, mint érkezésének ténye. Munkaadója azt közölte benne, hogy a jövő szombaton délután fog megérkezni, de nem egyedül: elkíséri őt Eagle’s Cragbe Mr. Donne és két másik úriember, hogy ott töltsék a szombatot. A levél határozott utasításokat adott a napirendet illetően, a vacsora időpontja példának okáért hat órában volt megjelölve, persze ez Ruthra és a gyerekekre nem vonatkozott, ők vacsorázhattak hamarabb is. Mr. Bradshaw továbbá azt is közölte, hogy egy szakácsnő fogja megelőzni érkezésüket, aki magával hozza azokat a szükséges dolgokat, amiket Eagle’s Cragben csak bajosan lehetne beszerezni. Ruth egy pincért is felvett a fogadóból, ez elég sok Idejét lekötötte. Amíg a fogadósnéra várt a szalonban, azon tűnődött, hogy vajon miért éri meg Mr. Bradshaw-nak ekkora fáradtsággal megvendégelni az említett urakat. Az összegyűlt sok apró Indok késztette erre a lépésre az üzletembert, ám Ruth ezeknek a kis indokoknak a felét sem találhatta ki. Ott volt például Mr. Benson terve: egy prédikáció a helyes, keresztényi politizálásról, amelyről Mrs. Bradshaw Miss Bensonon keresztül szerzett tudomást. A tervet tüstént továbbadta férjének, akinek annyira nem tet-

---

[40] Részlet Elizabeth Barrett Browning verséből, a Rhyme of the Duchess Mayből.

[41] Utalás Királyok I. könyve 18:44-re. Ez volt a jel Illés számára, hogy az Akháb király uralkodása alatt Izraelt sújtó szárazság véget ér.

szett, hogy azt fontolgatta, aznap kihagyja az istentiszteletet. Attól tartott, hogy a keresztényi politizálásba – a tisztába és szentbe – nem fér majd bele a megvesztegetés, amelyet ő maga már elfogadott, vagy ha nem is fogadott el, legalábbis szemet hunyt fölötte, ahogyan Mr. Bensonnak is tennie kéne. Ezért aztán nem örült volna neki, ha valaki a szószékről arról prédikál, hogy az a dolog – használjon is rá bármilyen fedőnevet – valójában bűnnek számít. Hiszen azt sem felejtette el, hogy Mr. Bensonnak párszor sikerült már eltérítenie őt határozott tervétől. Hiszen ha megtette volna, számolnia kellett volna a bűntudattal, amelyhez nem fűlött a foga. Arról nem is beszélve, hogy e prédikációnak fültanúja lesz Mr. Donne is, aki ki nem hagyna egy disszenter istentiszteletet, és a végén még hagyná magát meggyőzni a kenőpénz szükségtelenségéről. Ebből következően a Cranworthök nyernék meg a választást, ő pedig ott maradna falu bolondjának. Erről pedig szó sem lehetett. Ebben az esetben a megvesztegetés áldásos dolognak számít. Hát tehetnek ők arról, hogy az emberek ilyen kapzsik?! Mindenesetre, ha az ő politikusa győz, akkor kétszeres adománnyal fogja támogatni a közoktatást, hogy a következő nemzedék megvesztegethetetlenebb legyen. Ez vezette Mr. Bradshaw-t arra a belátásra, hogy legjobb lesz Abermouthban tölteni a hétvégét. Néhány ok a házi politizáláshoz, néhány pedig a széles körűhöz kötődött. A hideg vacsora Mr. Bradshaw számára afféle kirakatba tett puritanizmus volt, de úgy érezte, hogy Mr. Benson nem az az ember, aki lelki okokból megfosztaná magát a vasárnapi meleg étel szentségétől.

Mr. Donne, mi tagadás, kissé pislogva fogadta a Bradshaw házat. A ház ura titokban abban reménykedett, hogy lányát összeboronálja a politikussal. De ez az álma szappanbuboréknak bizonyult, amely a férfi megérkezését követő fél órában kipukkadt. Nem lehetett figyelmen kívül hagyni azokat a szakadékokat, amelyek a férfi és a Bradshaw család között tátongtak. A különbség legakaratlanabb és egyben legplasztikusabb példája a szolga volt, akit Mr. Donne úgy hozott magával, akár valami útitáskát (jelenléte nagyobb zavart keltett, mint a sas a ga-

lambok között Corioliban,[42]). Az egész jelenség szóba alig volt foglalható; ilyet még nem tapasztaltak. A nyugalom, amely másoktól is e nyugalmat várta, az a fensőbbséges figyelem, amelyet mintha direkt a Bradshaw ház falusi libáinak tartogatott volna, a mód, ahogy a szavakat megválogatta kifejezőerejük és egyszerűségük szerint – hozzá kell tennem, hogy némely szót az utcanyelvből emelt át, de mindig a legdivatosabb formából – az előkelő és kimért hanghordozás (kiejtése nagyban különbözött az ecclestonitól), ezek tették, hogy Mr. Bradshaw hamarosan egy olyan új faj egyedei közé sorolta magában a férfit, amelynek példányaival eleddig nem találkozott, és akihez Jemima semmiféleképpen nem illik. Még Mr. Hickson is – aki Mr. Donne érkezéséig Bradshaw számára a szalonifjak mintaképe volt – bugris volt mellette. Jelöltjének arisztokratikus, szinte közömbös viselkedésében mégis volt valami, ami – ahogy Mr. Bradshaw kifejezte magát Mr. Farquharnak – ”ínyére volt” az ecclestoni üzletembernek. Mr. Donne közömbössége a választásra is kiterjedt, mindegy volt neki, megnyeri-e a képviselői széket, vagy sem. Bár az első megbeszélésen sikerült némileg feltüzelniük. Mr. Donne szemében ekkor valami fény gyulladt, lángocska, bár beszéde kimért és távolságtartó maradt. Amikor Mr. Bradshaw a lényegre tért és „bizonyos kiadásokat”, „borítékokat” kezdett emlegetni, Mr. Donne nem maradt adós a válasszal:

– Természetesen! Vegyük úgy, mint szükséges rosszat! Jobb minél kevesebbet beszélni róla. Találjunk olyanokat, akik majd elvégzik a piszkos munkát! Egészen biztos vagyok benne, hogy ahogy én, maga sem akarja bepiszkítani a kezét ilyesmivel. Mr. Pilsonnál négyezer font van, nem fogom megkérdezni, mire ment el. A perköltségek is igen magasak, ahogy ön is tudja. De mint azt már tisztán értésére adtam önnek, a megvesztegetés nem az én asztalom. Az a Hickson-félék dolga, akik hozzá vannak szokva az efféle eljárásokhoz. Én idegenkedem tőlük.

Mr. Bradshaw meglepetten hallgatta a jelölt szájából az elhangzott szavakat; ha nem említette volna azt a bizonyos négyezer fontot, már azt hitte volna, Mr. Donne nem is akar nyerni. Jemima ezt nem egészen

---

[42] Utalás William Shakespeare Coriolanusára, ötödik felvonás 5. szín. „Mint a galambokat a sas, titeket / Úgy üldözélek Corioliban / Én, egymagam.”Fordította: Petőfi Sándor.

így látta. Úgy figyelte vendégeiket, ahogy a természettudós az újonnan felfedezett állatfajt.

– Anyám, tudja, mire emlékeztet engem Mr. Donne? –kérdezte Jemima egy nap, amikor a férfiak választási kőrútjukat járták, ezért nem voltak odahaza.

– Nem, de nem is akad párja azok között, akikhez eddig szerencsém volt. Amint felállók, már nyitja is előttem az ajtót, és ha leülnék, már húzza is ki nekem a széket. Nem vagyok ehhez szokva. Szóval, kire is hasonlít?

– Nem kire, anya, hanem mire – mosolygott ravaszkásan a lány. – Emlékszik arra, amikor útban Scarborough-ba megálltunk Wakefield-ben? Valami lóverseny volt a közelben, a fogadó istállójában versenylovak várakoztak.

– Igen, emlékszem, de mire akarsz kilyukadni?

– Richard valahonnan ismerte az egyik zsokét. Ahogy sétálgattunk a városban, odajött hozzánk, hogy nézzük meg a díjnyertes paripáját. Na, Mr. Donne éppen olyan, mint az a versenyló!

– Még jó, hogy nincs itt apád! Szívszélhűdést kapna, ha meghallaná, hogy Mr. Donne-t egy állathoz hasonlítottad!

– Téved, anyám. Az állatok néha lenyűgözően szépek. Szerintem a legkevésbé sem sértés, ha valakit egy versenyparipához hasonlítanak, különösen nem, ha egy olyan gyönyörűhöz, amilyet mi láttunk. Tudja, mi a leginkább közös bennük? Az az elfojtott türelmetlenség, amely mindkettejükben ott lapul.

– Türelmetlenség?! Nyugodtabb embert nem hordott még hátán a föld! Emlékezz csak, apád a múlt hónapban is mit összerohangált, amíg Mr. Donne a kapkodás legkisebb jelét sem mutatta a korteshadjáratok során, és milyen nyugodtan kérdezgeti az embereket a választás állásáról, amikor apád már tűkön ül, és legszívesebben erővel húzná ki belőlük a híreket.

– Mr. Donne kérdései fölöttébb célratörőek. Megragadja a lényeget, a sallangot pedig másra hagyja. Hiába próbálja titkolni, én meglátom a szemében felcsillanó fojtott dühöt, amikor rossz híreket hall. Épp, mint az a versenyló! Az is hol itt, hol ott rándult meg, ha valami kellemetlen zajt hallott, máskülönben úgy állt ott, olyan méltósággal, mint egy szépséges szobor. Ugyanaz a nyugtalanság lapul meg Mr. Donne-ban, mint

abban a lóban! Hiába tűnik olyan nyugodtnak és kedvesnek, azt gyanítom, hogy titokban a legnagyobb önfejűséggel viszi végbe akaratát.

– Értem, de ne nevezd még egyszer lónak Mr. Donne-t, mert biztos vagyok benne, hogy apád a haját fogja tépni, ha meghallja. Különben, amikor azt kérdezted, tudom-e, kire hasonlít, azt hittem, Leonardhoz fogod hasonlítani.

– Leonardhoz?! Ugyan, anya! Semmi hasonlóság nincs közöttük! Nem úgy, mint a versenylóval!

– Most már csakugyan hallgass, Jemima! Ismerve apád megvetését, amellyel a lóversenyt illeti, igazán mérges lesz, ha a fülébe jut.

De térjünk is vissza Mr. Bradshaw-hoz, és az okokhoz, amik miatt legjobbnak látta, ha a hétvégét Abermouthban tölti a díszes társaság.

Gazdag ecclestoni mágnásunk ugyanis váratlanul átérezhette az alsóbbrendűség kínzó állapotát. Nem az iskolázottságbeli különbség tette, hiszen Mr. Bradshaw neveltetésével semmi baj nem volt; nem is az erőviszonyok okozták, hiszen Mr. Donne jelenlegi célja csak általa volt elérhető. Arról sem volt szó, hogy esetleg Mr. Donne kifinomult modora révén valamiféle megvetést éreztetett volna vendéglátójával. Épp ellenkezőleg! Jó modorának egész kelléktárát annak érdekében mozgósította, hogy vendéglátója – akit fölöttébb hasznos embernek vélt – rokonszenvét megnyerje. De a kisebbségi érzés csak nem hagyta nyugodni. Erre egyetlen gyógymódot ismert: gazdagsága fitogtatását. Remélte, ettől majd megoldódik a problémája. Ecclestoni háza ódivatú volt, emellett nem rongyrázásra tervezték. Életmódja pedig, amely ecclestoni mércével mérve meglehetősen úrias volt, Mr. Donne szemében inkább póriasnak hathatott. Mr. Donne az első ebédet követő desszerthez egy megjegyzést fűzött, amelynek Mr. Bradshaw – naivitásának köszönhetően – először nem is tulajdonított jelentőséget. A megjegyzés az ananászra vonatkozott, amelynek ára abban az évben magasra szökött. Mr. Donne szinte megrökönyödve vette tudomásul, hogy Mr. Bradshaw-nak nincsen ananászültetvénye, mintha szegénységi bizonyítványt állítana ki magáról, ha nem rendelkezik ananászligettel. Mr. Donne úgy nőtt fel, hogy körbevette minden, ami pénzzel elérhető, ahogy az őseit is évszázadokra visszamenőleg. A luxus és a túlfinomultság olyan természetes volt számára, mint a levegő, és mindazokat, akik ebből valamilyen ok-

ból ki voltak zárva, szörnyetegnek tartotta, nem embernek. A gazdagságot már észre sem vette, csak annak hiányát.

Mr. Bradshaw-nak kapóra jött Eagle's Crag és az ingatlan kivételes drágasága; komolyan fontolóra vette, hogy megvásárolja. Keresve sem találhatott jobb alkalmat, hogy gazdagságát fitogtassa Mr. Donne előtt; remélte, észreveteti vele, hogy az anyagiakat tekintve nem is olyan sokkal marad el mögötte. Biztos volt benne, hogy ha Abermouthba leérve megmutatja a Eagle's Craget, amelyet „csak a kislánya kedvéért szerzett meg" potom tizennégyezer fontért, Mr. Donne álmatag szemei elkerekednek, és végre belátja, hogy a manufaktúratulajdonosnak közel annyira van mit aprítania a tejbe, mint neki.

Ennek köszönhette Ruth, hogy a fogadóban kellett ücsörögnie, amíg odakint tombolt az ítéletidő.

Azon morfondírozott, nem felejtett-e el valamit azok közül a dolgok közül, amiket a levél előírt számára. Átolvasta még egyszer. Igen, mindent teljesített, most már csak vissza kellett jutnia a hírrel, végig az esőáztatta úton, kétoldalt pocsolyák sorával, amelyekben az ég még sötétebb kéknek, és a bárányfelhők még fehérebbnek tűntek. A fák ágai olyannyira elnehezültek az esőcseppektől, hogy a legkisebb madár szárnylegyintésére is hidegzuhany zúdult az arra járók fejére. Miután hazatért, gyorsan megosztotta a hírt a gyerekekkel.

– Ez igazán jó hír! Legalább mi is láthatjuk a jelölt urat! – lelkendezett Mary.

– Igazad van! Nekem is tetszik a dolog, csak félek, hogy kitúrnak bennünket innen. Apa igényt fog tartani az ebédlőre és erre a szobára. Hol fogunk mi ülni? – merült föl Elizabethben.

– Az öltözőszoba az én szobám mellett, az lesz a helyetek! Édesapátok egyetlen dolgot akar: hogy ne fecsegjetek körülötte, és ne legyetek láb alatt! – adta tudtukra Ruth.

Huszonharmadik fejezet

És eljött a szombat. Az égen megszaggatott ruhájú felhők úsztak. Ebben az időben nem a legszebb arcát mutatta a hely a lányok legnagyobb csalódására. Reménykedtek benne, hogy délre megjavul az idő, vagy legalább a délutáni apálydagály váltás meghozza a remélt időjárásváltozást, de a nap csak nem bújt elő.

– Ha apa ebben az időben látja meg Eagle's Craget, sohasem fogja megvásárolni! – sápítozott Elizabeth, és kinézett az ablakon. – A tenger olyan most, mint egy pocsolya, sehol egy csillámlás. Nem beszélve a csütörtökön aranyszínben ragyogó parti homokról, amely most csak unalmas barna.

– Rá se rántsatok! Holnapra ragyogni fog a nap! – biztatta őket Ruth.

– Hányra jönnek? – kérdezte Mary.

– Ötre az állomáson lesznek. A Swan fogadósnéja szerint fél óra, amíg ideérnek.

– Hatkor fognak vacsorázni? – kérdezte Elizabeth.

– Igen – felelte Ruth. – Jó lesz, ha fél órával előbbre tesszük a teaidőnket, fél ötre! Aztán elmegyünk sétálni, hogy ne zavarjuk őket a megérkezésben és a vacsora alatt.

– Nagyszerű ötlet – egyeztek bele a lányok, és másnap a teaidőt Ruth javaslata szerint módosították.

A délnyugati szél elállt, és a felhők horgonyt vetettek az ég vizében, amikor a két lány Ruthszal elindult tengerparti sétájára. Gödröket ástak a homokba, és csatornákat a közelgő dagálynak. Egymásra fújkálták a tenger könnyű habját, és lábujjhegyen a szürkésfehér sirályok mögé lopakodtak.

De hiába volt az óvatosság, a madarak könnyű szárnnyal odébb szálltak, amint a lányok túl közel kerültek hozzájuk. Ruth voltaképpen nem volt más, mint egy nagy gyerek anyai érzelmekkel. Akkor is Leonardra gondolt, ahogy a nap minden percében. Az álló felhők hízni kezdtek, és egy-egy csepp eső hullott a homokra. Ruth megrémült, nem akart megázni, hiszen más se kéne Elizabeth törékeny egészségének.

Arról nem is beszélve, hogy a szeptemberi hűvös este, amely egy sötét és borús napot készült lezárni, már közelgett. Amikor sarkon fordultak, hogy hazainduljanak, három alak sziluettjét vették észre a parton, a sziklák közelében.

– Apa és Mr. Donne! Végre találkozhatunk velük! – kiáltotta Mary.

– Melyik lehet Mr. Donne? – jött izgalomba Elizabeth.

– Hát nem látod, te oktondi?! A magasabb! Apa állandóan hozzá fordul, amikor magyaráz, mintha a harmadik ott sem lenne.

– De ki lehet a harmadik? – kérdezte Elisabeth.

– Mr. Bradshaw arról értesített, hogy Mr. Farquhar és Mr. Hickson is elkíséri. Mr. Hickson lehet az; mert abban biztos vagyok, hogy nem Mr. Farquhar – szólalt meg Ruth.

A lányok egymásra néztek, ahogy szoktak, amikor Ruth Mr. Farquhar nevét említette. De a nevelőnő ebből semmit sem vett észre, ahogy a szárnyra kapó pletykákról sem vett tudomást.

Amint a két csoport közel ért egymáshoz, Mr. Bradshaw érces hangja megzengette dobhártyáikat:

– Vacsora előtt még volt egy órácskánk, gondoltuk, sétálunk egyet a parton, és kikbe futottunk?!

Hangja elárulta, hogy igen nyájas hangulatban van, és lányai már rohantak is üdvözlésére. Gyermekeit megcsókolta, Ruthszal pedig kezet fogott. A férfiaknak bemutatta a lányait, akiknek kedvéért kibérelte Eagle's Craget, Rutht pedig a gyermekei nevelőnőjeként nevezte meg, büszkélkedve, hogy még erre is futja.

Erősen sötétedett, folytatták hát útjukat vissza a sziklákhoz, amelyekből már csak egy szürkés derengés látszódott. Mr. Bradshaw lányait kézen fogva indult el, Ruth Mary mellett állt, a két idegen úr a bal-, és jobbszélső szerepét töltötte be.

Mr. Bradshaw beszámolt az otthoni hírekről. Tudtukra adta, hogy Mr. Farquhar megbetegedett, és nem tudta elkísérni őket, de anyjuk és Jemima jó egészségnek örvend.

A Ruth oldalán lépkedő úriember az asszony felé fordult, és megkérdezte:

– Gondolom, nagy rajongója a tengernek, ha nem tévedek? – Mivel válasz nem érkezett Ruthtól, újra feltette a kérdést, kissé átfogalmazva:

– Hogy érzi itt magát a tenger mellett, ha kérdésemet nem veszi tolakodásnak? Ugye Jól?

A Ruth szájából elhangzó „igen” sokkal inkább volt nevezhető sóhajtásnak, mint határozott szónak, de ez alkalommal legalább választ kapott a kérdező. Ruth lába alatt imbolyogni kezdett a talaj, úgy érezte, ingoványra tévedt. A körülötte álló alakok elmosódtak, hangjuk úgy ért el hozzá, mintha csak álmodná őket, távolian. Ám szomszédjáé sokszoros visszhangot vert fejében. Teste-lelke beléremegett, legszívesebben belekarolt volna valakibe. Az a hang! Csak nem?! Ha az arc, a test és a lélek meg is változott valamelyest, a hang, úgy tűnik, a régi maradt. Ez a hang lopta el szívét a szerelem lágy szavaival, és ez tette tönkre; ez volt az a hang, amelyet utoljára lázálmában hallott. Nem mert oldalra pillantani. Minek is tette volna? Tudta, hogy ő az, nem kellett vizslatnia sötét sziluettjét. Hallotta a jól ismert hanglejtést, ahogy az idegenekhez szokott beszélni. Maga sem tudta, hogy válaszolt-e neki, csak az Isten volt megmondhatója. Úgy érezte, lábára súlyokat kötöttek, a sziklák hátrálni kezdtek, és az idő kocsonyává dermedt. A hazafelé vezető út hirtelen kimondhatatlanul hosszúvá vált.

A sziklák lábánál újra két csoportra oszlottak. Mr. Bradshaw és kompániája attól való félelmében, hogy a vacsora kihűl, a rövidebb utat választotta, míg a lányok, Ruth javaslatára, a hosszabb, de kevésbé megterhelő útvonalat. A sziklás hegyoldalon pacsirtafészkek kandikáltak elő a kakukkfű és a hanga közül, s e növények édes leheletét érezni lehetett a kora estében.

A kislányok izgatott kérdéseket tettek fel a nevelőnőjüknek, de Ruth se látott, se hallott, ám a Bradshaw palánták nem is voltak kíváncsiak a válaszra, máris új kérdésekkel licitáltak az előzőkre. Az emelkedő után egy kis tisztásra értek. Ruth váratlanul leült, és tenyerébe temette arcát. Ez annyira váratlanul érte őket, hogy megálltak, és rémülten elhallgattak, pedig az előbb még repítette őket a lábuk. Ijedelmük akkor csúcsosodott ki, amikor Ruth artikulátlan hangon jajgatni kezdett.

– Rosszul van, Mrs. Denbigh? – huppant le mellé Elizabeth. Amikor Ruth elvette kezét az arca elől, bőrét megfestette a lemenő nap vörös derengése, és még kísértetiesebbé tette amúgy is üveges tekintetét. A lányok még sohasem láttak ilyen ijesztő arckifejezést.

– Miért vagytok folyton a nyomomban, üdvösebb lenne számotokra, ha a közelembe sem Jönnétek! – ingatta a fejét lassan Ruth.

A lányok egymásra néztek.

– Fáradt lehet, Mrs. Denbigh – folytatta Elizabeth halkan. – Jöjjön, hazatámogatjuk, és otthon majd ágyba dugjuk. Apának azt mondjuk, beteg lett, és elhívatjuk vele az orvost.

Ruth először úgy bámult rájuk, mintha hottentottául beszélnének, aztán lassan kitisztult a tekintete. Agyában újraindultak a fogaskerekek, és olyan magabiztos hangon szólalt meg újra, hogy a lányok elhitték, minden a lehető legnagyobb rendben van.

– Igen, elfáradtam. Az az átkozott homok, rémes! De már jobban vagyok. Csak a szívem sajog kissé. Érzed, milyen hevesen ver? – tette a kis Elizabeth kezét a kebelére. – De nyugodjatok meg – ismételte, miután újra rémületet látott a kedves arcokon –, mint mondtam, már jobban vagyok! Hazamegyünk az öltözőszobába, és elolvasunk egy részletet a Bibliából, hogy lecsendesítsem a szívem. Aztán lefekszem. Csak erre az éjszakára kérek kimenőt, tudom, hogy Bradshaw úr meg fogja adni nekem. Vegyétek fel a legszebb ruhátokat, és ne hozzatok rám szégyent, bár tudom, hogy úgysem fogtok – hajolt oda Elizabethhez, hogy megpuszilja, de mielőtt ajka a lány arcát érintette volna, felkapta fejét.

– Kedves és jó lányok vagytok, isten óvjon meg benneteket a gonosztól!

Összeszedte minden akaraterejét, és felállt. Lassú léptekkel indult el újra, figyelve arra, hogy meg ne álljon, mert akkor ismét zokogni kezd a rátörő gondolatoktól. A mozgás kissé megnyugtatta.

A háznak két bejárata volt: egy fő és egy hátsó, kellő távolságra egymástól. Mindannyian fáztak kissé a gondolattól, hogy a főbejáratot válasszák, ahol biztosan az idegenekbe botlottak volna. Átvágtak a csendes udvaron, és beléptek a világos, vöröslő konyhába, ahol a szolgák a vacsora körül tüsténkedtek. Annyira nagy volt a kontraszt a kinti szürkeség és a benti ragyogás között, hogy még a lányok is észrevették. A meleg, a zaj, a szolgák forgolódása jó hatással volt Ruth lelkiállapotára, és kissé könnyebben kezdett lélegezni. Egy néma, holdfényes szoba ezüstös derengéssel búskomorrá tette volna. De sajnos nem maradhattak örökké a konyhában. A nyikorgó hátsó lépcsőn fellopóztak a szobába. Mivel gyertya nem volt, le kellett küldeniük érte Maryt. Amikor vissza-

jött, telve volt mesélnivalókkal a készülődésről, és égett a vágytól, hogy elfoglalja helyét a szalonban a megfelelő estélyi ruhában a megvacsorált urak között. De amikor a gyertya sápadt fényében meglátta nevelőnője falfehér arcát, elfogta az aggodalom:

– Pihenjen le, Mrs. Denbigh, kérem! Mi majd kimentjük magát apánál. Megmondjuk neki, hogy beteg lett, és le kellett pihennie.

Ruthnak normális esetben esze ágában sem lett volna beteget jelenteni, hiszen tudta, hogy Bradshaw úr engedélye nélkül nemcsak beteg, de még fáradt sem lehet. Most azonban kisebb gondja is nagyobb volt, mint hogy emiatt aggódjon. Nyugalmat erőltetetett magára – igyekezett megacélozni a szívét. Így látta el Elizabetht, aki inkább mellette maradt. Sem egy mozdulata, sem egy pillantása nem árulta el a lelkében dúló háborút. Szíve hol jégheggyé dermedt, hol tűzhányóvá változott, hogy mellkasa is sajgott belé. Miután elaltatta a lányt, valami beteges önkínzással Maryt kezdte el várni, aki minden bizonnyal *róla* hoz majd híreket. Ruth hallgatózva a kandalló elé állt, és rátette kezét, mintha abba kapaszkodna, és a kihunyni készülő lángok közé bámult, de nem a szürke hamut nézte, és nem is a mind vékonyabb lángnyelvekből pattanó szikrákat; tekintete a múltba veszett. Egy tanyát látott, egy kanyargós utat, szeles, arany legelőt, messzi-messzi fogadóval a hegy tetején. Révedezéséből a jelen hangjai riasztották fel. Három férfihangot hallott. Az egyik csendes volt, szinte suttogó. A felületes szemlélő csak monoton csobogásnak hallotta volna, nem úgy Ruth, aki minden szavát ki tudta venni, ám a szavakhoz semmiféle értelmet nem társított, annyira lekötötte a tény, hogy *ő* beszél.

Hamarosan megérkezett Mary boldogan ugrándozva. Apja megengedte neki, hogy negyedórával tovább fennmaradjon, Hickson úr kívánságára. Micsoda egy ember ez a Mr. Hickson! Fölöttébb okos! Mr. Donne-t ellenben halvérűnek találta, bár rendkívül megnyerőnek. Ruth sajnálhatja – mondta –, hogy a parton olyan sötét volt, de holnap láthatja majd napvilágnál is, mert addigra meg kell gyógyulnia. Mr. Bradshaw ügyelt rá, hogy a lányok ne zavarják őket az este további részében, de annyit még üzent Maryvel, hogy reméli, Mrs. Denbigh másnapra meggyógyul annyira, hogy kilencre elkészítse a reggelit. Ez nemcsak halovány jókívánság volt, hanem parancs is. Holnap tehát minden bizonnyal szemtől szemben találkoznak majd.

Ennyit hallott a férfiról, többet nem. Segített levetkőzni a gyermeknek, elfújta a gyertyát, majd ő is pihenni tért magányos szobájába. Első tette az volt, hogy kinyitotta az ablakot, hogy beáramoljon rajta az éjszakai hűvösség. Levette ruháját, és megfésülködött. Aztán csak állt ott mozdulatlanul, mint egy fa. Mintha az érzelmeit és a gondolatait olyan mélyre ásta volna el magában, ahonnan többé sohasem kerülnek felszínre. De elég volt egy pillanat, olyan rövid idő, amíg egy sötét szobában egy gyertyát meggyújtanak, és máris maga előtt látta egész életét jelenével és múltjával egyetemben a legapróbb részletekig. Jelene volt a legzavarosabb és legkínzóbb, önkéntelenül feljajdult a látványtól, aztán csak vadul zakatoló szívét hallgatta.

– Bárcsak beszélhetnék vele, hogy megtudjam, miért hagyott el olyan rútul, búcsú nélkül. Biztos vagyok benne, hogy az anyja állt a dolog mögött! Ó, bárcsak választ kaphatnék a kérdéseimre! – kezdett el magában beszélni, mintha láza volna. – De miket is mondok! Azt se várná meg, hogy az első kérdésem feltegyem! Őt nem bántja annyira az úgy, mint engem. De továbbmegyek: egyáltalán nem is foglalkoztatja – vitázott magával élesen. – Milyen méltatlanul elbánt velem! Beszennyezte ártatlan és tiszta arcomat! Talán úgy tűnik, már túl vagyok a megaláztatáson, csak azért, mert nem adok hangot a fájdalmamnak… Hogy merészelek így beszélni róla! – váltott újra hangnemet. – Annyira el vagyok csigázva, hogy elveszítem az önuralmam! Drágám, gyermekem apja!

De ez a tény, amelyhez általában a leggyengédebb érzelmileg kötődnek, most új fényben tűnt fel előtte. A szülés anyává változtatta, fia szigorú őrzőjévé. Egy darabig némán gondolkozott, aztán újra suttogni kezdett:

– Faképnél hagyott, elrohant, és azóta nem keresett; nem is magyarázkodott, nem is érdeklődött utánam. Hagyta, hogy egyedül viseljem a szégyent, az sem érdekelte, hogy megszületett közös gyermekünk. Leonard iránt szemernyi szeretetet sem érez, ahogy én sem fogok többé iránta érezni semmit – keményítette meg hangját, de egy pillanatra újra elgyengült: – Sajnos! Sajnos! – hajlongott előre-hátra, majd felpattant a padlóról, ahová időközben lerogyott, és fel-alá kezdett járkálni a szobában. – De mik is jutnak eszembe! Hol vagyok? Én, aki évek hosszú során át csak azért imádkoztam, hogy jó anyja legyek fiamnak, Istenem!

Nyakig gázolok a bűnben! Mintha azzal minden mocskot lemoshatnék, ha kérdőre vonnám és kicsikarnám a magyarázatát, hogy visszakerüljön a szívembe! Én, aki Isten szent akaratát követtem – vagy úgy tettem, mintha azt követném –, hogy Leonardot Igaz kereszténynek neveljem! Én, akinek a szájából először hallotta, hogy „Ne vígy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól”, és mégis, és mégis… Azt akarom, hogy megismerje az apját, aki… – csuklott el hirtelen a hangja, majd nagy levegőt vett, és befejezte a mondatot: – romlott ember. És én talán még ma is szeretem ezt a rossz férfit, ments meg, Istenem! Nem tudok felejteni! Nem megy! – hajolt ki az újra föltámadt szélbe. Eső csapott az arcába. Épp ilyen időre volt szüksége. Egy nyugodt, szélcsendes éj nem tett volna olyan jót neki, mint ez. A hold előtt elúszó felhőcafatok furcsa örömet jelentettek számára, és ajkára üres mosolyt csaltak. Az eső felerősödött, és csapzottá áztatta haját. „Tűz és jégeső, hó és köd, szélvihar, a melyek az ő rendelését cselekszik”[43] – jutottak eszébe hirtelen a zsoltár szavai.

Visszazuhant a padlóra, de az ideges előre-hátra hajlongás helyett kezét most a sípcsontján kulcsolta össze.

– Szegény kincsem, biztosan fél odahaza ebben a nagy szélben, és nem jön álom a szemére – jutott eszébe Leonard, és azok az éjszakák, amikor az időjárás hasonló boszorkánytáncot járt, és fia sírva bújt Ruth mellé vigasztalásért. Jó anyaként gyorsan megnyugtatta gyermekét azzal, hogy Isten hatalma végtelen, csak hinni kell benne.

Az egyik székhez csúszott, és úgy térdelt mellette, mintha Isten színe előtt térdelne. Arcát elrejtette, és hallgatott (mintha az úr nem látna a szívébe), aztán végre kitört belőle a sírás, és zihálva fohászkodni kezdett:

– Segíts meg, Istenem! Légy erős sziklám és erődöm, egyedül semmi vagyok. Ha az Ő nevében kérem, meg fogod nékem adni. Kérem ezért Jézus Krisztus nevében, hogy segíts nekem erősnek maradni.

Csak az járt fejében, hogy egymaga milyen gyenge, és hogy Isten milyen erős, „bizonyos segítség a nyomorúságban”.[44] A vihar, ha lehet, még vadabban tombolt odakinn. A házat időről időre megrázták a

---

[43] Zsoltárok 148:8
[44] Zsoltárok 46:2

mennybolt mind a négy sarkából érkező förtelmes szélrohamok, amelyeknek földöntúli vonítása még el sem halt teljesen, amikor az újabb széllökés végítélet-harsonája máris felzendült.

Kopogtattak. A gyenge ujjak ütötte zajt gyermekhang követte.

– Mrs. Denbigh, bejöhetek? Annyira félek…

Mielőtt kinyitotta volna az ajtót, még egyszer, utoljára a vihar jéghideg zuhanyába tartotta arcát, hogy teljesen megnyugodhasson.

– Látott már ilyen ítéletidőt, Mrs. Denbigh? Egész testemben remegek. Nem értem, Mary hogy tud aludni – panaszkodott Elizabeth.

Mivel szóhoz még nem tudott jutni, Ruth magához vonta a lányt, de az Ijedten hátraugrott.

– Mitől vizes a ruhája? Az ablak tárva-nyitva! Meg lehet itt fagyni! – borzongott a gyermek.

– Gyere, bújj az ágyba, ott majd átmelegszel!

– Csak ha maga is jön! Olyan ijesztő fényt vet a gyertya lángja, mintha nem is a maga arcát látnám! Oltsa el, kérem, és feküdjön mellém! Ha mellettem van, úgy érzem, minden veszély elkerül.

Ruth becsukta az ablakot, majd bebújt a takarók alá. Nem kis fáradságába került, amíg meg tudta nyugtatni a lányt. Először Leonardról és az ő félelmeiről beszélt az egész testében reszkető kislánynak, aztán a lehető legalázatosabb hangon Isten nagyságáról duruzsolt a fülébe. Néha megállt, és arra gondolt, hogy ő voltaképpen sokkal rosszabb annál, mint amilyennek Elizabeth gondolja.

Védencét végre elnyomta az álom. Mivel nem akarta felébreszteni, úgy döntött, bármilyen zilált is a lelke, az alvást választja. Lehunyta szemét, és fáradt valója megmártózhatott az álom vízében, legalábbis addig, amíg saját sírásának hangjára fel nem ébredt.

Odakint már derengett az őszi hajnal. Elizabeth még egyenletesen szuszogott mellette, de a szolgálók már talpon voltak, és az udvarról is hallatszott némi mozgás. Ahogy összeszedte gondolatait, ismét rátört a szilaj rettegés, de megpróbált erős maradni, és a legtisztább fejjel gondolni végig a helyzetet. A férfi itt van a házban. Néhány óra múlva elkerülhetetlenül találkozni fog vele. Persze biztosan találhatott volna valami kifogást, lett volna valami hazugság, amellyel időlegesen kibújhatott volna a találkozás alól, de nem akart gyávának mutatkozni. Hogy mit hoz a jövő, csak Isten tudta. Mivel más bizonyosságot nem talált, úgy

döntött, követni fogja Isten akaratát, legyen, ahogy ő kívánja, és mást nem is kért tőle, csak erőt, hogy végigjárhassa a számára kijelölt utat: „Legyen meg a te akaratod!” Nem filozofált azon, milyen szavak és tettek lennének a legszerencsésebbek, nem, ő egész életét és jövőjét Isten kezébe tette le.

Mindazonáltal, amint megszólalt a reggelihez hívó csengő, már futott is le – jéghideg szívvel, majdnem nyugodtan –, mivel azt remélte, hogy a helyén ülve és a teáskanna mellett szorgoskodva kevésbé lesz feltűnő jelenség, mintha később állítana be, amikor már mindannyian az asztal köré telepedtek. Büszke volt magára, amiért megőrizte hidegvérét, ez már fél győzelmet jelentett. Jól kalkulált, Mr. Donne – ezt előre érezte – még nem volt lent, csak Mr. Bradshaw és Mr. Hickson diskurált a választásról, de olyan elmélyülten, hogy még csak nem is biccentettek felé. Épphogy letelepedett Elizabeth és Mary közé – Mr. Bradshaw-ék még mindig a tűz mellett topogtak –, Mr. Donne belépett az ebédlőbe. Ruth kis híján felsikoltott, és úgy érezte, rögvest holtan esik össze, de felesleges volt ilyesmitől félnie, mert meglehetősen gyorsan összeszedte magát, és úgy ült ott a helyén, mintha mi sem történt volna. Aki ránézett, azt hihette, a nyugalom mintaképét látja: egy igazi nevelőnőt, aki a gyermekek méltó támasza. Újabb kis győzelmet aratott önmaga felett. Nem nézett a férfira, bármilyen kíváncsi is volt rá, sőt még a beszélgetést is tudta követni. Hallotta a férfi hangját, amelynek lejtése semmit sem változott, és senkiével össze nem tévesztette volna; talán csak a fiatalos lendület kopott ki belőle. A vasárnapi reggelinek alaposan megadták a módját, senki nem sietett. Ruth sem állhatott fel a teáskanna mellől, de ezt nem is bánta. Az a bizonyos fél óra elegendő volt arra, hogy az emlékezetében és fantáziájában élő Mr. Bellinghamet elválassza a jelen Mr. Donne-jától. Nem volt született elemző, és a jellemek feltérképezésével is hadilábon állt, de a különbség, amely az emlékezetében élő férfit az előtte ülő, érdektelen arccal a beszélgetést hallgató, székén hányavetin hátradőlő, és csak néha-néha megszólaló alak és a között a régi férfi között mutatkozott, nyilvánvaló volt még az asszony számára is. Mr. Bradshaw igyekezett a társaság középpontja lenni, és járatta a száját a maga dogmatikus módján, ha kellett, ha nem. Mr. Hicksonnak jutott a bólogató János szerep, figyelnie kellett, akár érdekelte a téma, akár nem. Csak Mr. Donne-nak nem volt semmi kötelessége. Amíg a többiek

a választásról beszéltek, szeméhez illesztette okuláréját, és az asztal túloldalán lévő vadpástétommal kezdett el szemezni. Ruth úgy érezte, elveszett, a rövidlátó férfi most minden bizonnyal felismeri. Arcát elöntötte a pír, de a következő percben már újra a régi volt: erős és nyugodt. Felemelte fejét, és a férfi szemébe nézett. Mr. Donne, mintha megijedt volna a tettétől, lepottyantotta szeme elől a szemüveglencsét, és elmélyülten falatozni kezdett. Megváltozott az arca az idők során: az a kifejezés vált rajta uralkodóvá, amely régen csak akkor volt látható, ha a rosszabbik énje bújt elő. Nyugtalannak látszott, és elégedetlennek. De mindezek ellenére még mindig nagyon vonzó férfi volt. Az asszony némi büszkeséget érzett, amikor megállapította, hogy Leonard a szemét és az ajkát az apjától örökölte. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy Mr. Donne rövidlátó volt, de vak nem. Olyannyira nem, hogy zavarba is hozta az iménti bátor pillantás, amellyel a nevelőnő végigmérte. Ám zavara nem volt akkora, hogy közben ne gondolt volna arra, hogy az előtte ülő teremtés mennyire hasonlít szegény Ruthra. De ez az asszony sokkal szebb volt, sokkal görögösebb, nyaka és főtartása akár egy királynőé. Semmi kétség, ő volt a Bradshaw család dísze, akiben egyesül a Percyk és a Howardok kelleme! A nevelőnőnek a haja is sötétebb volt, és az arca, ha lehet, még sápadtabb, mint a hajdani varróleánynak. Nem, ez az asszony sokkal elegánsabb személyiség volt, mint egykori szeretője. Hosszú évek után először jutott eszébe Ruth, és egyetlen másodpercig eltűnődött rajta, mi lehet vele. Biztosra vette, hogy semmi jó, inkább nem is gondolkozott rajta tovább, mert semmi kedve nem volt a bűntudathoz. Hátradőlt ismét a székében, okuláréját szemébe csíptette, és lopva (nehogy a többiek vagy a nevelőnő észrevegye a nem túl udvarias dolgot) szemügyre vette a királynői teremtést, aki éppen az egyik nebulójával beszélt.

Te magasságos ég! Mégis ő az! Amikor beszél, ugyanolyan csodálatos, apró gödröcskék jelennek meg a szája körül, mint Ruthnak, és az arca ugyanúgy sugárzik, anélkül hogy ajkát mosolyra húzná. Minél tovább nézte, annál biztosabb lett benne. Mintha álomból riadt volna fel, úgy ért el hozzá végre Mr. Bradshaw ismételt kérdése, hogy kíván-e templomba menni.

– Templomba?! Milyen messze van? Egy mérföld? Nem hiszem, ma inkább magamban imádkozom.

Féltékenység nyilallt belé, amikor Mr. Hickson kinyitotta az ajtót Ruth és a tanítványai előtt. Büszke volt magára, amiért kiégett szíve még ilyen finom érzésekre képes. Hickson azt tegye, amiért megfizeti: társalogjon a választókkal, és ne legeltesse szemét a ház szépasszonyain! Mr. Hickson már Miss Bradshaw-nak is csapni kezdte a szelet, ám akkor hagyta, hadd játssza kisded játékait. De ez az angyali teremtés csakis az övé, különösen, ha megérzése nem csal, és valóban régi kedvesét sodorta elé a sors. Egyedül az nem fért a fejébe, hogyan válhatott belőle egy olyan úri család nagy tiszteletnek örvendő nevelőnője, mint amilyenek Bradshaw-ék. Ha Mr. Donne úgy gondolta, otthon marad, Mr. Hickson sem gondolhatta másképp. Mr. Bradshaw pedig nem szeretett templomba járni. Egyrészt elvből, másrészt azért, mert sohasem találta meg a megfelelő részt az imakönyvben. A felöltözött Mary a szalonban találkozott össze Mr. Donne-nal. A lány egy nagy, szép kötésű Bibliát forgatott. Amint a férfi meglátta a kis Bradshaw-t, támadt egy ötlete:

– Milyen furcsa, hogy a Ruth nevet az istenfélő emberek olyan ritkán adják a csemetéiknek, amikor pedig olyan szép hangzása van! – sóhajtott fel.

– Itt van mindjárt Mrs. Denbigh, őt is Ruthnak hívják, nem igaz, Mary? – válaszolt Mr. Bradshaw.

– De igaz, apa. És én még két másik Rutht is ismerek. Lakik itt egy Ruth Brown, és Ecclestonban is él egy Ruth Macartney nevezetű.

– Az én nagynénémet is Ruthnak hívják. Tehát a lányaim nevelőnőjén kívül még három másik Rutht ismerünk! Ezek szerint nem is olyan ritka név, mint azt feltételezte, Mr. Donne!

– Igen, elhamarkodtam a megállapításomat, nézzék el nekem, a pillanat szülte – kért bocsánatot, de legbelül mosolygott terve sikerén. Elizabeth is megjelent a szalonban, hogy indulásra ösztökélje testvérét.

Ruth megkönnyebbült, amint átlépték a ház küszöbét. El sem hitte, hogy túl van annak a másfél napnak az első két óráján, amely a társaság Ecclestonba való visszatértéig még hátravan. Testét gyengének érezte, de lelke szilárd volt, mint a vas. Mivel jókor elindultak, nem kellett sietniük. Ráérősen sétáltak végig az utakon, ha ismerős került elébük, mosolyogva üdvözölték. De jókedve hamarosan elillant, mert sietős lépteket hallott a háta mögül, egy olyan cipőét, melyre magas sarkat készí-

tett a cipész, és amelynek ruganyos lépései olyan ismerősen hangzottak. Olyan volt, mint egy rémálom, amelyben – amikor már azt hitte, megmenekült – a Gonosz utoléri.

Negyed mérföld választotta el a templomtól, hiú remény volt, hogy a férfi nem veszi észre.

– Mint látja, meggondoltam magam. Ezek a régi, vidéki templomok mindig nyújtanak valami szépet a szemnek építészetileg. Mr. Bradshaw-tól tudakoltam meg az utat, de már teljesen belezavarodtam a „forduljon jobbrákba és balrákba”, úgyhogy igencsak megörültem, amikor megláttam magácskát.

Mr. Donne nem várt feleletet. A csönd volt számára a legbiztosabb válasz, mert tudta, ha az asszony valóban Ruth, akkor rémületében nem fog tudni megszólalni – és igaza lett.

– Szeretem ezt a vidéket, nem is ijesztően vad, de nem is fogadják az embert mindenfelé szántóföldek. Bizonyos szempontból Walesre emlékeztet. Maga már járt Walesben?

Mr. Donne halkan beszélt, majdnem suttogva. Ekkor szólalt meg a kis, templomi harang, mely éles csengésével szaporább léptekre szólította a késlekedőket. Ruth megrázkódott. Tovább kellett mennie, már látta maga előtt a templom nyitott ajtaját. Már csak néhány lépés, és nyugalmat talál odabent.

A férfi még egyszer megismételte a kérdést, mert Ruth úgy tett, mint aki meg se hallja, csak a lányokat ösztökélte gyorsabb tempóra:

– Maga már járt Walesben?

Mr. Donne kérdése inkább volt kijelentés, ügyelt rá, hogy úgy hangsúlyozza. Kitartásával hamarosan célba is ért.

– Voltam, uram – válaszolt nyugodtan és halkan a nevelőnő. – Soksok évvel ezelőtt. Még emlékezni sem szeretek azokra a dolgokra, amik ott megestek. Lekötelezne, ha többé nem hozná szóba, uram.

A kislányok álla leesett a meglepetéstől. Nem tudták elképzelni sem, hogy nevelőnőjük honnan veszi a bátorságot, hogy egy leendő parlamenti képviselővel ilyen hangot üssön meg. S hogy milyen kellemetlenségek eshettek meg Walesben? Nos, gyermeki fantáziájuk ide, e díszletek közé helyezte Mr. Denbigh halálát.

Mr. Donne-nak tetszett a válasz, nem ütközött meg rajta. Csak csodálni tudta a nő kimért viselkedését. Elhagyta őt, és ezzel könnyen el-

ronthatta volna egész életét. Jellemerősségnek tartotta, hogy az asszony nem hódol meg előtte, és magában már készült a nagy mesedélutánra, amellyel minden – kétségkívül hibás – tettét megmagyarázná Ruthnak. Ehhez nem kellene más, csak az, hogy négyszemközt maradjanak.

Végre elérték a templomot. Ruth megkereste az Eagle's Crag lakóinak fenntartott helyet a középső sorban. De a férfi nem adta fel. Követte őket a templomba is, ezt a hangosan dördülő ajtó egyértelműen jelezte. Ruthnak összeszorult a szíve. A férfi közé és az Isten szavait tolmácsoló lelkész közé ékelődött. A könyörtelenség legfelső fokának érezte, hogy Isten házában sem lelhet tőle békét. Nem emelhette fel szemét, hogy a ragyogó délelőtti fénybe tekintsen, és azt sem nézhette meg, milyen nyugodtan is fekszenek a holtak kőkoporsóik fedelére faragva – Mr. Donne ott állt közte és a Béke, közte és a Fényesség között. Szinte égette a férfi tekintete, fel sem kellett néznie, hogy tudja, figyeli. Imádkozni sem tudott szívből a bűnbocsánatért, mert a férfi azt a le-moshatatlan foltot jelképezte, amely becsületén esett. Bár vére fortyogott, és a legfurább gondolatok jutottak eszébe, ügyelt rá, hogy mindebből a férfi semmit se vegyen észre, kívülről úgy tűnjön, mintha ő lenne a nyugalom alabástromszobra. Arcán nem gyúltak rózsák, és szemöldöke sem rezzent meg egyetlen pillanatra sem. Elizabeth fészkelődni kezdett, mintha nem férne el, mire Ruth sóhajtva felállt, és igyekezett kikerülni a gonosz tekintet hatósugarából. Az első szent szövegre sem tudott figyelni, bár úgy telepedett vissza a székre, hogy ne kelljen szemben ülnie a férfival. Mintha idegen nyelven szóltak volna a szavak, ködbe vesző jelentéssel. A harcban, amelyet az összeomlás ellen folytatott, egyik érzékszerve mégis kiélesedett, méghozzá természetfeletti módon. A templom egyik eddig láthatatlan pontja ötlött szemébe hirtelen, míg a többi részlet az emberekkel együtt bizonytalan derengésbe olvadt. A sötétlő sarok, amelyet máskor észre sem vett volna, egy fejet rejtegetett, egy vízköpő fejét a szűkülő főhajó egy boltíve alatt. A fej vonásai szépek voltak – a mellette lévő majompofához képest még inkább –, de nem ez volt a lényeg. A figura szája félig nyitva volt. Hibátlan szépségén még a fájdalom sem ejthetett csorbát. A szenvedés külső okai, amelyek ellen küzdött, talán már elmúltak. De mielőtt elmúltak, még győzedelmeskedtek a lényen, akin földi halandó nem segíthetett már. Ám a tekintet nem aludt ki, a szemek felfelé néztek: „Szemeimet a hegyekre

emelem, onnan jön az én segítségem”.[45] És bár az ajkak remegni látszódtak, a kőből faragott, mégis oly éteri szemek úgy csillogtak, mintha máris vigasztalást találtak volna. Talán Ruth volt az első földi halandó, aki észrevette ott, a sötét sarokban, és jelentését megfejtette. Ki faraghatott ilyen domborművet? Ki lehetett tanúja hasonló szenvedésnek, vagy élhetett át hasonló fájdalmat, hogy mindezek ellenére ilyen tiszta hittel várja a békét? Vagy csak a képzelet szüleménye lett volna mindez? Ha így történt, ha úgy, egy biztos: készítője nemcsak egyszerű mesterember, hanem igaz művész volt – hogy mindkettő megvolt az alkotóban, arról a végeredmény tanúskodott. De bárki is volt a készítője, akár egy szenvedő szív, akár egy mesteri alkotó, a föld alatt pihen rég, nem érez szenvedést, csak kezének munkája maradt fenn, amelytől Ruth lassan megvigasztalódott, és lelke annyira elcsendesedett, hogy már a szavakat is hallotta. Azokat a szavakat, amelyek a szükség idején megsokasodtak, és áhítattal töltötték el a legmélyebb szenvedés alatt is, amilyenről a néma világ még nem is hallott.

Szeptember huszonötödikének reggelén épp Máté evangéliumának 26. fejezetét hirdették.[46] Ruth nyelve ismét forogni kezdett, újra imádkozott. Hozzá imádkozott, kinek fia a Getsemáne-kertben találta meg a halált.

A templomból kifelé jövet Ruthék is megtorpantak, mint a többi hívő, hiszen odakint esni kezdett. Akik voltak annyira előrelátóak, hogy ernyőt hoztak, most kinyithatták, míg azok, akik ezt elfelejtették, az eresz alatt állva találgathatták, mikor áll el. Alig húzódtak be ők is a védelmet jelentő eresz alá, egy halk és nagyon diszkrét hang ütötte meg a fülét:

– Rengeteg mondanivalóm van a maga számára. Meg szeretnék magyarázni néhány dolgot. Remélem, meghallgat.

Ruth nem válaszolt. Úgy tett, mint aki meg sem hallja, de testének remegése elárulta, hogy csak tetteti süketségét. A jól ismert hang ugyanolyan simulékony és lágy volt, mint régen; és ugyanúgy, ahogy akkor, most sem tudta kivonni magát a hatása alól. Égett a vágytól,

---

[45] Zsoltárok 121:1

[46] Az Evangélium eme fejezetében Máté felidézi Krisztus szenvedését a Getsemáne-kertben.

hogy megtudja, hogyan és miért hagyta el a férfi. Hirtelen ismét azt érezte, hogy egy magyarázat gyógyírt jelenthetne minden bánatára, és hogy ha valamiből, hát egy bocsánatkérésből nem származhat semmiféle baj. De jobbik énje, aki ott őrködött lelkében, riadót fújt.

Ruth és a lányok a templom tövében kinyitották ernyőiket, aztán útnak indultak a zuhogó esőben.

– Mary, add oda, kérlek, az ernyődet Mr. Donne-nak, és gyere az enyém alá! – mondta Ruth szűkszavúan. Nem volt beszélgetős kedvében. Amikor a kapunál előreengedte a lányokat, Mr. Donne ismét mellé sündörgött:

– Úgy látom, nem akar megbocsátani nekem. Én nem is kértem, csak azt szeretném, hogy hallgasson meg. Vagy ennyire megváltozott volna, hogy a könyörgés sem hatja meg a szívét? – panaszkodott szívhez szólóan a férfi, mintha nem ő tett volna a legtöbbet annak érdekében, hogy nimbusza a nő szívében elhalványuljon. Mióta Ruth a Benson ház lakója volt, természete sokat csiszolódott, és ő maga is mind nagyobb igényességet várt el a többi embertől. Bár még mindig küzdenie kellett az őt megrohanó emlékek ellen, minél többet volt a férfival, annál taszítóbban hatott rá, és esze ágában sem volt meglágyítani a szívét. Csak a hangja ne lett volna olyan hízelgő, amelyet elfordított fejjel is hallott, és ne emlékeztette volna annyira a régi napokra!

Ruth ez alkalommal sem válaszolt. A legszerencsésebb stratégiának azt tartotta, ha süketnek és némának tetteti magát. Tudta, hogy semmi esetre sem szabad úgy ugrálnia, ahogy a férfi fütyül, mert csak így maradhat védett Mr. Donne tetteivel és vágyaival szemben.

Különös látni, hogy miután imádkoztunk az Úrhoz, hogy ne vigyen minket a kísértésbe, és miután vakon az ő kezébe helyezzük sorsunkat, attól kezdve minden gondolat, külső hatás, az életnek bármely törvénye mintha csak azért lenne, hogy ebben a döntésünkben megerősítsen bennünket. Néha mégis elámulunk: vajon nem több-e az egész, mint véletlenek sorozata? Aztán belátjuk, hogy ennél természetesebb és törvényszerűbb nincs is a világon. Az igazság és a jóság egyazon fa gyümölcse, amelyet leszakítani vágyik Isten minden teremtménye minden időben és helyzetben.

Minél kevesebb esélyt látott rá, hogy Ruth meghallgassa, Mr. Donne annál inkább vágyott rá, hogy valahogy tisztázza magát a nő előtt. Ke-

rek és összefüggő mesével még nem szolgálhatott, hiszen az eset meglehetősen pikáns volt és homályos.

Az esernyő nemcsak az esőtől védte Rutht, hanem a tolakodó Mr. Donnertól is. Az ebéd időpontjára sem figyelt. Nem engedhette meg magának, hogy szívébe félelem fészkeljen az étkezésektől. Erősnek kellett mutatnia magát mindvégig. Ezért is jelentett számára akkora megkönnyebbülést, amikor hazaérve bezárkózhatott szobájába, ahol még Elizabeth és Mary sem zavarhatta, és lerogyhatott egy székre úgy, ahogy volt: fáradtan, elcsigázva, ernyedten, mintha csontjai gumivá váltak volna testében.

Ült a székében Leonardra és a jelenre gondolva. Gyermeke ártatlan tisztaságának fényében még kivehetőbbé vált a nyomában lopakodó ördög alakja. Biztos volt benne, hogy nem éli túl, ha fia tudomást szerez fogantatásának körülményeiről. Leonardnak sohasem szabad megtudnia, csak Isten tudhatja, milyen bűnt követett el, és csak az ő szemében lehet enyhítő körülmény naivsága és életének akkori körülményei. Aztán az jutott eszébe, hogy legjobb lenne, ha azon nyomban meghalna, még azelőtt, hogy bűne napfényre kerül. De ily módon megszökni a világból nem egyszerű. Ekkor mást gondolt, és vadul imádkozni is kezdett azért. Elhatározta, hogy vállalni fogja a szenvedést, hiszen csak így tisztulhat meg. Jöjjön bármekkora fájdalom vagy bánat, Istennek bármilyen büntetése, nem futamodik meg, hiszen bére nem más lesz, mint a mennyország kulcsa. De jaj!

A szenvedéstől nem tudott nem borzadni! Hiábavaló volt hát esküdöznie! Ami pedig a többit illeti: az Úr törvénye szerint Ruth tettére nincs mentség. A törvényt megszegte, a büntetés nem maradhat el. De aki feloldozást kér, annak az Úr segít a büntetést alázatos és szelíd szívvel viselni: „Magasztaljátok az Urat, mert jó; mert örökkévaló az ő kegyelme”[47]

Mr. Bradshaw azon volt, hogy vendégei minden kívánságát teljesíthesse. De hogyan tegyen eleget egy olyan ember kívánságainak, aki az egyik percben még nem akar templomba menni, a másik percben pedig a távolság ellenére mégis nekilódul, és mire vendéglátója észbe kap, már el is tűnik a szeme elől. Szégyellte is magát utólag, hogy Mr.

[47] Zsoltárok 136:1

Donne-nak a templomban a nevelőnővel és két gyermekével kellett együtt ülnie, ahelyett hogy valamely előkelőség mellett ülhetett volna. Megfogadta, hogy jóváteszi hibáját, és ezentúl megkétszerezett figyelemmel övezi vendégét. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a nap további részében egy másodpercig sem hagyta egyedül. Ha vendégének kedve szottyant sétálni egyet a természetben, máris felajánlotta, hogy csatlakozik hozzá, annak ellenére, hogy Ecclestonban vasárnaponként szigorúan megtiltotta magának a sétálgatást. Alig tettek meg néhány lépést, amikor Mr. Donne-nak hirtelen eszébe jutottak bizonyos levelek, amelyek megírása nem tűrt halasztást. Mr. Bradshaw boldogan ajánlotta fel segítségét az íróeszközök beszerzésében, hiszen a félig bútorozott Eagle's Cragben nem lehetett minden sarokban papirost és tintát találni. Hogy Mr. Hickson hol járhatott ez idő alatt, arról senkinek sem volt fogalma. Ő is elindult Mr. Donne után, de a templom helyett más úti célt szemelt ki magának. Mr. Donne attól tartott, hogy Rutht boldogítja valahol, aki miután a felhők felszakadoztak, sétára indult a gyerekekkel. A délután folyamán hol féltékenykedett, hol túlbuzgó vendéglátóját korholta magában. Élete leghosszabb és legfárasztóbb délutánja volt ez. Az ebédet, amellyel a csavargó Mr. Hicksont várták, kint hagyták az asztalon. Ruthnak és a gyerekeknek továbbra sem volt nyomuk. Amikor hollétük után érdeklődött a lehető legdiszkrétebb módon, Mr. Bradshaw-tól a következő választ kapta:

– Még előttünk megebédeltek, és ismét elmentek a templomba. Mrs. Denbigh gyülekezetünk egyik bárónya, aki jámborságában többször is ellátogat Isten hajlékába. Mr. Donne épp további kérdéseket szándékozott feltenni „Mrs. Denbigh"-gel kapcsolatosan, amikor harsányan és farkaséhesen berobogott Mr. Hickson, és boldogan öntötte rájuk eltévedésének történetét. Mondandóját olyan ügyesen tudta felcicomázni, hogy a legsemmitmondóbb történetből is igazi, szórakoztató sztorit kanyarított. De nemcsak a történetmeséléshez, hanem a szemekből való olvasáshoz is értett, és mind Mr. Donne, mind vendéglátója szeméből bizonyos neheztelést olvasott ki hosszas távolléte miatt. El is határozta, hogy bár önhibáján kívül történt a dolog, mégis mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy ezen a szürke vasárnapon, amelynek ünnepnapnak kellene lennie, elűzze a lelkükbe fészkelődött unalmat.

– Vétek egy ilyen szép helyen a négy fal között maradni. Hogy esette? Cseperészett néhány órát, de elállt már régen. Ha akarja, körbekalauzolom, egészen kiismertem magam itt. A szomszédság minden látnivalóját megmutathatom, még a mocsarat is, amely kész viperafészek!

Mr. Donne szinte ugrott az ajánlatra, és tűkön ülve nézte, ahogy a farkaséhes Mr. Hickson nekilát ebédjének. Abban reménykedett, hogy sétájuk során összefutnak majd a hazafelé tartó Ruthékkal, és ha nem is tud vele beszélni, legalább a közelében lehet. Egyik órát vesztegette el a másik után az amúgy is véges időből, hiszen közeledett a másnap, amikor el kell búcsúznia az asszonytól. Közel volt hozzá, mégis nagyon távol. Ez ellen tennie kellett valamit. Lemondott hát Mr. Hickson idegenvezetéséről, és Mr. Bradshaw ajánlata sem nyerte el tetszését, aki szívesen megmutatta volna neki a házhoz tartozó kertet, amely szerinte tizennégyezer fontért meglehetősen zsebkendőnyinek mondható. Kiállt a templom felé vivő útra, ahonnan – ez meggyőződése volt – a legszebb látványt, Ruth felbukkanását remélte. Emberek szállingóztak hazafelé, de Ruthnak és a gyerekeknek híre hamva sem volt. Később, vacsoránál tudta meg Mr. Bradshaw-tól, hogy a mezőn át tértek haza. Mr. Donnenak nem ízlett semmilyen fogás, és Mr. Hickson véget nem érő történetei sokkal inkább bosszantották, mint szórakoztatták. Szíve a szalonba húzta, ahol Ruth tartózkodott a lányokkal.

Éppen felolvasott nekik egy könyvből. Hogy milyen nehéz szívvel, annak csak ő lett volna a megmondhatója, mert külső Jelek el nem árulták. Csak az vigasztalta, hogy az estéből már csak egy óra maradt hátra, annak is egy részét családi imádkozással – tehát Mr. Donne-tól védve – fogják eltölteni. Aztán már csak a holnapi, indulás előtti órát kell valahogy túlélnie, amelyet el fog vinni az utazást megelőző készülődés. Ha mégis beszélnie kell a férfival, olyan távolságtartó lesz majd, hogy Mr. Donne érezze: egy szakadék választja el őket egymástól.

Ruthnak fel sem kellett néznie, hogy tudja, a férfi mind közelebb ólálkodik. Végül ott állt már az asztal mellett, egészen közel, és tettetett érdeklődéssel a könyveket tanulmányozta. A lányok arrébb húzódtak, mivel egy kicsit megilletődtek Eccleston jövendőbeli képviselőjének közellététől, aki a könyvek fölé hajolva így szólt:

– Esedezem, csak öt percet!

A lányok nem hallhatták szavait, csak Ruth, akit szinte bekerített. Az asszony összeszedte minden bátorságát, és határozott hangon így szólt:

– Megtenné, hogy felolvassa ezt a részt? Hirtelen elvesztettem a fonalat…

Mr. Hickson, aki a közelben volt, hallotta a felkérést, és rögvest közelebb húzta a székét Ruth ötletét támogatandó. Mr. Bradshaw már meglehetősen álmos volt a késői vacsora után, és csak egy puha ágy után vágyakozott. Neki sem volt kifogása az ötlet ellen, hiszen így nem kellett jártatnia a száját, és talán titokban még szunyókálhatott is egy kicsit az ima előtt.

Mr. Donne tehát csapdába került. Olvasott hangosan, nem mintha Ruthnál jobban tudta volna, hogy pontosan mit is. Szerencsére hamarosan, az egyik mondata közepén, befutottak a szolgák, kezükben az imádságoskönyvvel, amelyet sietve Mr. Bradshaw orra alá toltak. A férfi szeméből kiröppent az álom, és hangosan, nagy előképzettséggel és a tőle telhető kenetteljességgel egy hosszú szentbeszédet olvasott fel, amelynek végére még egy imát is illesztett, nem kevésbé terjedelmeset.

Ruth lehajtott fejjel ült. Nem is annyira a Mr. Donne miatt érzett zavarában hajtotta le a fejét, sokkal inkább általános fáradtsága okán. Mr. Donne jelenléte már nem babonázta meg annyira, mint a múlt éjjel; a férfi veszített varázsából. Bár a varázs elszállt, egy fegyver még mindig volt a férfi kezében: ő volt az egyetlen ember, aki mindent tudott Ruthról. De a férfi magyarázatára egyre inkább kíváncsi volt, hiszen mégiscsak ő volt élete első és egyetlen szerelme. Talán önértékelésére is jó hatással lett volna, ha kiderül, hogy a férfi akkoriban még nem volt olyan önző, mint most.

Otthon és Leonard! A világ két legszebb szava! Ruth hirtelen nem vágyott másra, csak egy jótékony álomra, amely mindkettőt visszahozza egy éjszaka erejéig.

Mary és Elizabeth ima után mindjárt aludni ment. Ruth követte őket.

Másnap reggel a férfiak fél órával korábban reggeliztek a szokottnál, hogy elérjék az induló vonatot. Mr. Donne, aki az előző héten még a magából kicsikarható legnagyobb érdeklődéssel fordult a korteskedés felé, most egész Ecclestont a disszentereivel egyetemben a pokolba kívánta.

Amikor megérkezett a kocsi, Mr. Bradshaw a nevelőnő felé fordult:

– Üzen még valamit Leonardnak? Persze, azon kívül, hogy szereti…

Ruth néhány másodpercig meg sem tudott szólalni. Elkapta Mr. Donne pillantását, akinek figyelmét nem kerülte el a férfinév, és féltékenység fészkelt a szívébe.

– Ki a csuda az a Leonard? – fordult az egyik kislány felé, akiről azt sem tudta, Mary-e vagy Elizabeth.

– Mrs. Denbigh kisfia – hangzott a készséges válasz. Mr. Donne az asszony mellé somfordált, és a fülébe suttogott:

– A mi gyerekünk!

Ruth falfehér arcából, a rémületből, amely könyörgő szemében megcsillant, a mély sóhajból, amely a kocsi indulásakor a fülébe visszhangzott, a férfi tudta, hogy végre rátapintott Ruth érzékeny pontjára. Szinte biztos volt benne, hogy az asszony most már előbb-utóbb meg fogja hallgatni.

Huszonnegyedik fejezet

El fogja tőlem szakítani a gyereket! Elveszi tőlem! – rémült meg az asszony.

Ez biztosabb volt számára, mint a halál. Leonardot elveszik tőle! Szilárd meggyőződéssel hitte – pedig valós jogi ismeretei nem voltak e téren –, hogy a gyermeket, akár törvényes házasságból, akár törvénytelen kapcsolatból született, az apának ítéli a bíróság. Leonard ráadásul olyan volt, mint egy kis herceg, az a fajta fiú, akire az apák vágynak. Túlzottan kétségbe volt ahhoz esve, hogy a dolgot nyugodtan és tiszta fejjel végiggondolja, ahogyan ahhoz is, hogy valaki olyantól kérjen tanácsot, aki otthon van a kérdésben. Rémálmok kínozták. Egyszer azt álmodta, hogy fiát messze földre ragadják el tőle, másszor azt, hogy az apja mellett ülve pökhendien mosolyog le rá egy kocsiból, de az is előfordult, hogy álmában Leonard széttárt karokkal segítséget kért tőle, amelyet ő nem tudott megadni. Hogy hogyan tudta végigdolgozni az üdülés hátralévő napjait? Teste automatikusan tette a dolgát, de lélekben gyermekével volt. Eszébe jutott, hogy talán írnia kellene Mr. Bensonnak, hogy figyelmeztesse a veszélyre, de mindahányszor elvetette az ötletet. Nem

akarta felhánytorgatni a múltat, amelyre az évek során a feledés palástja látszott hullani. Különben sem volt szíve feldúlni a kis ház békéjét. Azt sem felejtette el, hogy Mr. Bensont mennyire megrázták annak idején a történtek. Nem fért hozzá kétség, hogy most sem tudná megőrizni lelki nyugalmát. Képes lenne megakadályozni Mr. Donne választási győzelmét, ezzel pedig Mr. Bradshaw haragját vívnák ki. Ruth félt az összeütközéstől, az évek konfliktuskerülésre tanították. Egészen belefáradt a lelki tusákba.

Egyik reggel aztán megérkezett a levél, amelyet rettegve várt. Miss Benson írta. Először fel sem merte nyitni, maga mellé tette, és csak simogatta. Aztán egy hirtelen mozdulattal feltépte. Leonard egyelőre még biztonságban volt. Ő is odakanyarított néhány szót egy papirosra nagy, kerek betűivel. Egyelőre élete tragédiája annyiból állt, hogy elvesztette az egyik üveggolyóját. Ezt követte egy másik lapon Miss Benson naplószerű beszámolója: ezen a napon ez meg ez történt. .. Ruth átugrotta az érdektelen részeket, de a lap alján megakadt a szeme valamin. Mr. Donne nevén. Szíve a torkában dobogott.

„Én épp a lekvárfőzés közepén voltam kötényben kendőben, Sally mosogatott, a testvérem pedig kint járt, amikor kopogásra lettem figyelmes. Leonardért kiáltottam, aki a kertben játszott, hogy nyisson ajtót. De ha tudtam volna, hogy kik látogatnak meg bennünket, bizony mondom, hogy előbb alaposan lesuvickoltam volna a képét. Mr. Bradshaw állt az ajtóban Mr. Donne-nal, aki nemsokára az alsóház tagja lesz a mi Ecclestonunk képviseletében. Volt még velük egy harmadik úr is, de a nevét elfelejtettem. A választás miatt jöttek, és Mr. Bensonnal szerettek volna beszélni. Amikor Leonorától megtudták, hogy házon kívül van, utánam érdeklődtek. Leonard elmondta nekik, hogy éppen a lekvárfőzéssel bajlódom, de megkérdezi, hogy tudok-e időt szakítani rájuk. Aztán otthagyta őket a küszöbön, és bejött a konyhába. Megragadtam Leonard kezét, hogy kevésbé látsszak félszegnek, aztán betessékeltem őket a dolgozószobába, mert imponálni akartam nekik Thurstan könyvtárával. Ezután elkezdtek szédíteni a politikai frázisaikkal, nem mintha egy kukkot is értettem volna belőle. De Mr. Donne-t leginkább Leonard érdekelte. Magához is hívatta, pedig vörös és maszatos volt a képe az ásástól de még a koszréteg és a kócos tincsek alól

is kitűnt, milyen nemes, szép vonású fiúval van dolga. Leonard bátran válaszolgatott Mr. Donne kérdéseire, de olyan természetességgel, mintha csak a rokona lenne. Aztán Mr. Bradshaw megelégelte a gyerekdélutánt, és csöndre intette. A mi fiunk lakatot tett a szájára, és kihúzta magát Mr. Donne mellett, akár egy katona. Csak néztem őket, és az járt a fejemben, milyen szép párt alkotnak. Persze, Thurstannek a felét sem tudtam átadni az üzenetüknek. Végül meg kell veled még osztanom valamit, amit először nem akartam. Beszélgetésük közben Mr. Donne egyszer csak levette az óráját láncostól, és Leonard nyakába akasztotta. Leonard persze majd' kibújt a bőréből örömében. Amikor indulni készültek, figyelmeztettem, hogy most már adja vissza az órát, de legnagyobb meglepetésemre Mr. Donne azt mondta, fölösleges, ugyanis az órát a fiúnak ajándékozta. De nemcsak én lepődtem meg, hanem Mr. Bradshaw és a másik úr is, akik „túlzást" emlegettek. Sohasem fogom elfelejteni azt a hangszínt és azt a pillantást, ahogy Mr. Donne megválaszolt nekik: „Ami az enyém, azzal azt teszek, amit akarok. Senkinek nem engedem, hogy beleszóljon!" Olyan sértettnek és felháborodottnak tűnt, hogy mukkanni sem mertem. Amikor elmondtam Mr. Bensonnak, mi történt, Thurstan egyszerre lett dühös és szomorú. Azt mondta, tudta ő azt nagyon jól, hogy a megvesztegetés eszközéhez folyamodik a díszes társaság, de azt álmában sem gondolta volna, hogy az ő házában sem restellik bevetni fegyverüket. Thurstannek meglehetősen ellenére van az egész választási hajcihő, amely rányomja bélyegét egész városunkra. Rögvest levelet írt Mr. Bradshaw-nak, és visszaküldte az órát. Leonard nagyon felnőttesen viselte, hogy meg kell válnia kincsétől, vigasztalásul megkínáltam friss szilvalekvárral.

Más talán túl részletesnek találta volna a levelet, de Ruth kevesellte. Szerette volna tudni, hogy fia szimpatikusnak találta-e új ismerősét, ahogyan arról is szívesen értesült volna, hogy miről társalogtak, és hogy fognak-e a közeljövőben újra találkozni. Hiába morfondírozott a dolgon, végül megnyugtatta magát, hogy néhány napon belül úgyis választ kap kérdéseire. Megválaszolta hát a levelet, hogy postafordultával elküldhesse. Mindez csütörtökön történt; másnap megint levele érkezett. A kézírás elsőre nem tűnt ismerősnek. A borítékon nem tüntették fel a feladó nevét, mégis szinte biztos volt benne, hogy Mr. Donne a levélíró.

Ha illetéktelen kezek közé kerül, akkor sem jöhetett volna rá senki, hogy ki küldte, és kinek. A levél mindössze néhány keresetlen mondatból állt:

Közös gyermekünkre kérem, hogy Jelöljön ki számomra egy helyet, és adjon meg egy időpontot, ahol beszélhetnék önnel. A vasárnap igen alkalmatos volna számomra. A helyet ön határozza meg aszerint, menynyit bír gyalogolni. Soraim parancsnak tűnhetnek, de valójában esedezések. Ne feledje, közös gyermekünk jövője függ a válaszától! B. D., ecclestoni posta.

Ruth addig tépelődött, amíg csak a postazárás időpontja lehetővé tette. Az utolsó pillanatban ragadott tollat. Válaszolni is félt, de válasz nélkül sem merte hagyni a levelet. Végül is az udvariasság győzött. Sem maga, sem mások miatt nem fog rettegni – döntötte el hirtelen –, ha gyermeke jövőjéről van szó. Itt az ideje tiszta vizet önteni a pohárba.

Találkozzunk a parton, a sziklák alatt, ahol a múltkor. Idő: a délutáni istentisztelet.

Így érkezett el a következő vasárnap.

– Ma délután egyedül kell templomba mennetek. Tudjátok az utat, és biztos vagyok benne, hogy nem fogtok elcsatangolni – szólt a lányokhoz, akik, amikor búcsúzásul megcsókolták, fölöttébb meglepődtek arcának hidegétől.

– Rosszul van, Mrs. Denbigh? Olyan hűvös az arca!

– Jól vagyok, drágáim – szöktek könnyek a szemébe, amikor az aggódó kislányokra nézett. – De most már menjetek! Egykettőre öt óra lesz; remélem, nem akarjátok lekésni a teát.

– Az legalább majd magát is felmelegíti! – mondták búcsúzóul.

Akkor már vége lesz ennek az egésznek – mormolta magában Ruth –, végleg vége.

Szükségtelen volt az út széléről figyelni a gyerekeket, amíg el nem nyeli őket a látóhatár. Ismerte őket annyira, hogy tudja, nem fognak elkószálni. Egy darabig ült még az asztal mellett, aztán karjaira borult, végül hirtelen felpattant, és az előszobába ment, hogy összekészüljön a

sétához. Kiszaladt a házból, átszelte a ház melletti mezőt, majd lerohant a sziklás és meredek ösvényen egészen a homokos partig, amíg vitte a lendület, bár legszívesebben kirohant volna a világból. Nem nézett se jobbra, se balra, semerre, amerről emberek bukkanhattak volna fel, hanem egyenesen azok felé a fekete cölöpök felé indult, amelyek dagálykor a halászok hálóit voltak hivatottak jelölni. Ezek felé a cölöpök felé indult el nagy sebesen, félig a vízben, félig a homokban gázolva. Amikor megérkezett, gyorsan körbenézett, de egy lelket sem látott a közelben. Körülbelül fél mérföldnyire vagy még többre lehetett a szürke szikláktól, amelyek egy mocsaras, de itt-ott hullámzó gabonamezőkkel tűzdelt vidék határáig nyúltak. A búzamezők fölött hegyek sziluettjeit festette meg a lemenő nap. Ha oldalra nézett, láthatta Abermouth falujának viskóit és házait, ahogy a lankákon szétszórva feküdtek, de nemcsak a házakat, látta magát a szürke templomot is egy mérföldnyire a parttól, egy szeles domb tetején, ahol a jámbor lelkek a Mennyei Bárányt imádták ebben a szent másodpercben is.

– Imádkozzatok értem is – suttogta.

Hirtelen a dimbes-dombos hangamezőkön túl, majdnem a parti homoknál mozgást vett észre. Egy férfi igyekezett a sötét árnyékot vető sziklák felé abból az irányból, ahol az Eagle's Crag felől jövő ösvény eléri a partot.

– Ez ő! – jajdult fel Ruth, és gyorsan a tenger felé fordult, amely lassan húzódott vissza, de olyan vonakodva, mintha az imént még szaporán csapdosó hullámkarjaival nem akarná elereszteni a parti homokot. A víz időtlen mormolását csak a sirályok hangja törte meg. A madarak csoportosan szálltak le a partra vagy rebbentek fel a légbe, kimért, egyensúlyozó mozdulatokkal, fehér mellényükön megcsillant a napsugár. Emberi jelenlétnek a fekete cölöpökön kívül nyoma sem volt: sem egy halászhajó, sem egy vitorlás, sem egy rákász nem járt arra. A vízen túl távoli hegyek csúcsai derengtek szürkén, amelyeknek lábai elvesztek a ködös messzeségben.

A tenger egykedvű mormolását új hang tarkította. A pergő homoké, amint besüllyed a közeledő léptek alatt. Ruth már egészen közelről hallotta a zajt, amikor végre megfordult, azon igyekezve, hogy arcára ne üljön ki a riadalma. Mr. Donne-t látta maga előtt.

– Drága Ruthom, ez igazán kedves tőled! – tárta szét karját, de Ruth egyetlen üdvözlő mozdulatot sem tett. – Ez szép, mondhatom. Hát nem is örülsz?!

– Nem látok okot az örvendezésre.

– Te kis bosszúálló angyal! Tőlem meg elvárnád, hogy álljak neki magyarázkodni, amikor te még a minimális udvariassággal sem tisztelsz meg!

– Nem várom el, hogy magyarázkodjon. Azért vagyok itt, mert Leonard nevében kért meg rá. Nem érdekel a múlt, csak ő.

– És vajon Leonardnak nincs-e köze a közös múltunkhoz? Ahhoz a múltunkhoz, amelyet olyan kétségbeesve, és valljuk be, reménytelenül, próbálsz feledni. De minek elfeledni azt, ami oly édes emlékeket jelent? Hát nem voltál boldog Walesben? – kérdezte a lehető legédesebben.

Nem kapott választ, még egy halovány sóhajt sem, hiába várta.

– Nem szólsz hát; értem én, nem mersz válaszolni nekem. Szíved azt mondaná, boldog voltál, csak a szád nem engedi.

Ruth felemelte fejét, szeme tisztán, bánatos komolysággal csillogott. Két orcáján két rózsa nyílt halvány izzásban:

– Igen, boldog voltam. Nem fogom letagadni egy percig sem, ha ez az igazság, és magának is kimondom.

– És mégse – kezdte a férfi, magában örvendezve a beismerésen –, és mégse beszéljünk a múltról? Miért fájdalmas emlékezned, ha szép napokat töltöttél ott velem? – mondta, és újra át akarta ölelni, de Ruth hátrébb lépett.

– Azért vagyok itt, hogy a fiamról beszéljünk – mondta, és lélekben egyre fáradtabbnak érezte magát.

– A fiunkról, Ruth, a fiunkról – javította ki a férfi.

Ruth kihúzta magát, de arcából kifutott a vér:

– Mit akar róla mondani?

– Nagyon is sokat – folytatta Mr. Donne. – Olyan dolgokat, amik az egész életét érintik. De ahhoz meg kell hallgatnod.

– Én figyelek.

– Te jó ég, hogy megváltoztál! Hová lett az a drága, szeretnivaló, sóvárgó teremtés, aki voltál?! Bárcsak ne lennél olyan gyönyörű!

Ruth nem válaszolt, de egy önkéntelen, halk sóhaj hagyta el ajkát.

– Meghallgatsz hát? Még akkor is, ha nem mindjárt a fiúval kezdem, akit volt szerencsém látni, és aki olyan, mint egy álruhás királyfi abban a viskóban, megfosztva a földi javaktól. Szégyen, hogy nem kaphat meg mindent, amit érdemelne!

Ruth arcáról nem lehetett leolvasni sem örömöt, sem bánatot, pedig a férfi azt a lehetőséget kínálta fel fiának, amelyről az asszony oly sokat álmodott, és amelynek hallatán szíve hevesebben kezdett verni. Nem volt kérdéses, hogy a férfi mindezek ellenére zárt kapukat dönget, hiszen ő vissza fog utasítani minden olyan kísérletet, amellyel Mr. Donne megkaparinthatná Leonardot. És mégis, ha nem is a saját, de a fia érdekeit szem előtt tartva, sokszor megkísértette egy boldogabb jövő reménye, a kilépése egy olyan világba, amely a lehetőségek szélesebb skálájával kecsegtet.

– Ruth, magad mondtad, hogy boldog voltál velem. Arról már igazán nem tehetek, hogy a körülmények összeesküdtek ellenem, és olyan állapotba sodródtam, hogy sajnálatos módon mások befolyása alá kerültem, de épp erről szeretnék veled beszélni! Hogyan is felejthetném el az én kis gondos kezű nővérkémet, aki önkívületben töltött éjszakáimon ápolt?! Ha ledönt a láz, még manapság is azt álmodom, hogy te sürögsz-forogsz körülöttem a fehér hálóingedben, amelyet akkoriban viseltél!

Ruthnak egy nagy könnycsepp gördült végig az arcán. Hiába próbálta, nem tudta megakadályozni.

A férfi, látva, hogy Ruth kezd enyhülni, nagyobb magabiztossággal folytatta mondandóját, de mindezek előtt újra emlékeztette arra, amelyet adunak szánt:

– A boldogság, amelyet akkor átéltünk, visszatérhet? –szédítette Rutht hadarva, hogy ne legyén ideje a férfi hátsó szándékait firtatni. – Ruth, drágám, Leonardot abba az iskolába íratom be, ahová csak szeretnéd, és a házitanítók sorban állnak majd az ajtótok előtt, és nevezz meg bármekkora összeget, én boldogan kifizetem! Mindezért nem kérek mást cserébe, csak azt, hogy éljük át újra azokat a boldog perceket!

– Igen, azt mondtam, hogy boldog voltam önnel. Istenhez fohászkodtam oltalomért és segítségért, keresztényieden dolog volna megtagadnom. Ó, de mi is a boldogság, és mi a fájdalom, ha nem tudjuk, hogyan is beszélhetnénk róla… – fakadt ki Ruth. Mr. Donne szemöldöke fel-

emelkedett; nem tudta mire vélni Ruth szavait, meglehetősen összefüggéstelennek tartotta őket. – A boldogságra ma már gondolni sem merek, ahogyan a bánatot sem várom! Isten nem azért küldött ide, hogy e fogalmak értelmét firtassam.

– Nyugodj meg, Ruth, kérlek! Nem kell rögtön igent mondanod az ajánlatomra.

– Mi is lenne az voltaképpen?

– Szeretlek, nem tudok nélküled élni. Tiéd a szívem és az életem. Leonardot úgy és annak neveltetem, ahogy neked tetszik! Megvan hozzá az erőm és a pénzem, hogy segítsem, bármilyen hivatást is választ. Mindazokat, akik kedvesek voltak veled, megjutalmazom, még a tiédnél is hálásabb szívvel. Ha kihagytam valamit, amit szeretnél, nyugodtan egészítsd ki a listát!

– Hallgassa válaszomat, uram! – jutott el Ruth tudatáig végre az ajánlat. – Boldog voltam önnel, ez igaz, de ez még nem tesz jóvá semmit! Fiatal voltam, nem tudtam, hogy az afféle élet Isten szent akarata ellen való; ma már annál jobban tudom. Azóta nem telt el egyetlen nap sem, hogy ne szégyelltem volna titkos életemet, ne vetettem volna meg magam és azt a foltot, amely becsületemen esett, és ne irigyeltem volna a tisztákat és bűnteleneket. Azóta nem adhatom át teljes valómat még a saját gyermekemnek sem, ahogy Mr. Bensonnak és Miss Bensonnak sem, és a rám bízott gyermekeknek sem, még Isten előtt is takargatnivalóm van! Vakon cselekedtem, ahogyan vakon cselekednék most is, ha hallgatnék szavára – temette kezébe az arcát, és sírni kezdett, majd miután abbahagyta, a férfira emelte könnytől csillogó, őszinte, megragadó tekintetét, és megkérdezte:

– Ez minden, vagy óhajt még valamit? Legszívesebben azonnal hátat fordított volna a férfinak, de eszébe jutott a fia, akinek érdekében meg kellett hallgatnia az apa minden tervét. Mr. Donne el volt ragadtatva, olyannyira, hogy egyre biztosabb volt benne, a lány hamarosan meghajol akarata előtt. Leginkább az lepte meg, hogy Ruthból hiányzott minden gyűlölet és bosszúvágy, amelyet megérdemelt volna tettéért. Azt hitte, hogy ezeknél komolyabb akadályba úgysem fog ütközni. A legmélyebb bűnbánatot sem értelmezte másnak, csak apró-cseprő szégyenérzetnek, amelyet olyan könnyen lehet elhessenteni, mint egy legyet.

– Még a felét sem mondtam el annak, amit szerettem volna; van még néhány érv a tarsolyomban. Szeretlek halálosan és örökké, egész életemet neked szentelem! Lesni fogom a kívánságaidat! Tudom, hogy a pénzt nem tartod sokra…

– Elég legyen, Mr. Bellingham! Nem hallgatom tovább! Lehet, hogy egyszer vétkeztem, de nem maga… – csuklott el hangja a keserű indulattól.

Mr. Bellingham csitítani próbálta a zokogó nőt, de mozdulata, ahogy Ruth kezéhez ért, csak olaj volt a tűzre. Ruth, mint akit vipera mart meg, hátrahőkölt.

– Kezdem azt hinni, hogy sohasem szerettél! – elégelte meg a férfi a visszautasításokat.

– Hogy én nem szerettem?! Még ezt merészeli mondani?! – kérdezett vissza égő szemmel. Ajka, amely kissé lebiggyedt a megvetéstől, még vonzóbbá tette.

– Ha szeretnél, nem lennél ilyen nyers velem! – ellenkezett tovább Mr. Donne elvesztve türelmét.

– Nem azért jöttem el, hogy a múltunkról beszélgessek! Csakis Leonard jövője miatt egyeztem bele a találkozásba. Sok szenvedést elviselek érte, ha úgy hozza a sors, de a maga kezében már így is túl hosszú ideje van az ostor!

– Nagyon felvágták a nyelved! Hát fogalmad sincs arról, hogy itt én osztom a lapokat?

Ruth elnémult. Legszívesebben elrohant volna, de tartott attól, hogy a férfi követné őt, és egy ennél is elhagyatottabb helyen ki tudja, mit találna művelni vele. Maradt hát a parton, a halászhálókkal és az apadó tengerrel a háta mögött, meg a mind sekélyebbé váló vízből kimeredő hálótartó karók feketeségével.

Mr. Donne hirtelen megragadta a lány összekulcsolt kezét, és égő, szinte ijesztő tekintettel meredt rá:

– Kérd, hogy engedjelek el, és megteszem. Csak kérd? –szorította meg a nő kezét, de annyira, hogy az legszívesebben felsikoltott volna, de csak összeharapta ajkait, és némán szenvedett. – Kérd! – rázta meg most a nőt, de semmi választ nem kapott. Ruth szeme, amely a partot fürkészte, lassan megtelt könnyel; aztán e könnyes szem hirtelen kitisz-

tult, és a nő végre megszólalt. Egy közeledő alakot fedezett fel a messzeségben.

– Ez Stephen Bromley lesz. Jön, hogy megvizsgálja a hálóit. Vad, primitív férfi, de meg fog védeni!

– Te megátalkodott, csökönyös teremtés! – engedte el hirtelen a férfi. – Még mindig nem érted, hogy egyetlen szavammal páriává tehetnélek Eccleston jámbor lakói előtt?! Úgy penderítenének ki a városból, hogy lábad sem érné a földet! Remélem, most már megértetted, hogy a markomban vagy.

– Bensonék mindent tudnak, ők nem fognak kidobni! De a fiam becsülete! Legalább őt tartsa szem előtt!

– Te nem tartod szem előtt, ha nem akarsz a jó szóra hallgatni! Gondold át még egyszer, azt ajánlom!

– Átgondoltam. A leghelyesebb, hogy megmentsem Leonardot a szégyentől, ha lefekszem és meghalok – mondta komoran. – Ez lesz neki is, és nekem is a legjobb. A halálomat majd meggyászolja, de ha szégyent hoznék rá, az még nagyobb szenvedést okozna neki. Fiatalkori bűnömet hulló könnyeim talán lemossák egyszer, akkor is így történt ez, amikor jó Krisztus urunk közöttünk lépkedett,[48] de ha most, tetteim tudatában, szándékosan lépnék a bűn útjára, ahogy kéri, sohasem lenne rá jogom, hogy Leonardot az igaz hit szerint neveljem fel. A múltbéli bűnöm semmi sem lenne ahhoz képest, amire most csábít, erre az istentelenségre… – zokogott fel hirtelen. – Az én végzetem nem számít, Isten igazságos, sorsomat az ő kezébe tettem le. Megígértem, hogy megmentem Leonardot a gonosztól, a gonosz pedig jelen pillanatban nem más, mint maga a kéréseivel! Akkor inkább a saját kezemmel ölöm meg őt! – csapta össze a kezét, és tekintetét hisztérikusan az égre vetette. – Úgy vélem, most már eléggé megalázott, ideje, hogy elengedjen! – fordult meg elszántan, mivel a sötétszürkébe öltözött halász épp odaért. Mr. Donne összekulcsolta maga előtt a karját, kivillantotta fogait, és úgy nézett a nő után.

– Micsoda határozottság! Milyen nagyszerű és elegáns minden mozdulatában! Azt reméli, lerázott. Nemes vadnak nemesebb fegyvert! –

---

[48] Utalás Krisztusra, aki egy bukott nőnek megengedte, hogy könnyeivel öntözze lábát.

eresztette le kezét, és a nő után eredt. Nem kellett megerőltetnie magát, hogy beérje a bizonytalan, imbolygó léptű Rutht, akit ereje mindinkább elhagyott.

– Ruth! Adj egy utolsó esélyt, és hallgass meg! – kérte, amint elé vágott. – Itt van a halászod is, aki ha kíváncsi, hallhatja győzelmedet! Feleségül kérlek, Ruth! Nem, addig nem engedlek el, amíg enyém nem leszel. Ha akarod, már holnap beszélek az ecclestoniakkal, Mr. Bradshaw-val, és Mr… szóval a kis lelkészeddel. De talán jobb lesz, ha megtartjuk még egy darabig a titkunkat, és mindenki azt hiszi rólad, hogy Mrs. Denbigh vagy. Leonard is megtarthatja a nevét! De a nevén kívül mindenben olyan lesz, mintha a fiam volna. A tenyeremen foglak hordozni benneteket, Leonard előtt pedig a legfényesebb pályát nyitom meg! – nézett rá, hogy lássa szavai hatását, és a boldogságtól ragyogó arc látványában fürödjön önelégülten, de csalódnia kellett, Ruth bánatosan lógatta a fejét.

– Nem tehetem – mondta halkan és elhalóan.

– Tudóm, hogy váratlan neked ez az egész, de nyugodj meg, mindent elintézek.

– Nem tehetem – ismételte meg sokkal nyomatékosabban és érthetőbben, bár még mindig halkan.

– Ugyan, miért nem?! Mi az ördög mondatja veled ezt? –csattant fel a férfi, akinek már kezdett elege lenni az ellenkezésből.

– Mert nem szeretem. Szerettem egykor, ezt senki sem vitathatja, de hol van már a tavalyi hó? Sohasem tudnám újra szeretni. Minden tette és mondata, amióta Mr. Bradshaw-val Abermouthba jött, ugyanazt a kérdést veti fel bennem: hogyan is szerethettem magát? Fal van közöttünk. Azok az idők, amelyek engem forró vasukkal egy életre megbélyegeztek, magának kellemesen teltek; hangja még csak meg sem remeg, amikor azokról beszél, és az arcán nem szalad át egyetlen sötét árnyék sem. Magában ama napok nem hagytak bűntudatot úgy, mint bennem. Hiába próbálom az egészet tudatlan fiatalságomra fogni. Isten szeme úgyis mindent lát. És még nem beszéltem a többi különbségről, amely kettőnket elválaszt…

– Azt akarod mondani, hogy nem vagyok szent? Eltaláltad! De nem kell ahhoz szentnek lenni, hogy az emberből jó férj váljék. Gyere, ne gördíts képzelt akadályokat jövendő boldogságunk útjába, mert, hogy

boldoggá teszlek, az nem kétséges! Visszaszerzem a szerelmedet, bármiféle ellenérzéseket is táplálsz jelenleg irányomban. Arról nem is beszélve, miféle lehetőségek tárháza nyílna meg ezzel Leonard előtt, és mindez a legszentebb és legtörvényesebb úton valósulna meg!

Az asszony kihúzta magát:

– Ne is folytassa, mert csak ront a helyzetén! Nem fogok segédkezni abban, hogy rátegye a kezét a fiamra. Inkább lássam utcát seperni, mint hogy egy olyan semmirekellő váljék belőle, mint maga. Megalázott és becsapott! Ha túl keményen beszélek magával, és ítélkezem ön felett, ne csodálkozzék, az csakis az ön számlájára írható. Már az is elég ellenérv e házassággal szemben, ha eszembe jut, hogy azontúl egy fedél alatt kellene élnie magával.

– No, ebből aztán elég! Sem te, sem a gyereked nem fog többé látni. Jó éjt!

Útjaik elváltak. A férfi azonnal a fogadóhoz ment, hogy minél hamarabb visszautazhasson. Menekült arról a helyről, fortyogó vérrel az ereiben, ahol annyira megalázták. A lány a lépcső felé vánszorgott, amely a hegy oldalán Eagle' Crag-hez vezetett. Addig meg sem fordult, amíg kellő távolba nem ért minden emberi lélektől. Szíve úgy vert, mint egy üldözött vadé. Szeme szárazon égett, alig látott valamit, mintha megvakult volna. Belegázolt a sűrű aljnövényzetbe, amely a kövek közül nőtt, megtöltve réseket, hasadékokat. Csipkéi zölden borították be a kőasztalokat. Végül leroskadt egy szikla mögé, amely eltakarta testét az ösvényen közlekedők szeme elől. A szikla tövében egy kőrisfa nőtt, amelyet a tengeri szél már meggörbített. Ám azon az őszi estén szélcsend uralkodott. A nő úgy dőlt el, mint egy zsák. Arra sem volt ereje, hogy a kisujját megmozdítsa. Sem gondolkozni, sem emlékezni nem volt képes. Egészen kábult volt. Ájulatából csak a vágy ébresztette fel, a vágy, hogy újra lássa a férfit. Felpattant, és kimerészkedett egy szikla peremére, ahonnan az egész alatta elterülő partot beláthatta. Odalenn Stephen Bromley alakjára lett figyelmes, aki hálói körül sürgölődött, rajta kívül egy lelket sem volt képes felfedezni. Tenyerével beárnyékolta szemét, hogy jobban lásson, de hiába. Sírva tért vissza a szikla melletti búvóhelyére.

Talán túl kegyetlen voltam. A keserűség beszélt belőlem. Ennyi szemrehányás után biztosan soha többé nem látom újra – gondolta.

Hirtelen fel sem tudta volna idézni, miről folyt közöttük a vita, csak saját, kegyetlen és súlyos szavai visszhangzottak fülében, és szíve belesajdult. Szenvedése, vízesésként hulló könnyei, amelyeket már szinte fáradtságában ejtett, teljesen legyengítették. Testi erejével lelki ereje is elhagyta: sem arra nem volt ereje, hogy továbbmenjen, sem arra, hogy a lesújtó jelenen kívül másra is gondoljon. A borús ég alatt szürkén terjeszkedő mocsár azt a senki földjét jelképezte, amely voltaképpen a szíve volt; egy ilyen halott szív pedig nem érdemel együttérzést. Különösen nem egy olyan, amely számot sem képes adni szenvedése okairól. De ha számot is tudna adni, akkor sem érthetné meg senki, miért vet még rá árnyékot a régi szerelem.

– Elfáradtam, rettentően elfáradtam – nyögte. – Legjobb lenne itt maradni, és nem kelni fel többé – hunyta le szemét, épp akkor, amikor a felhők szétnyíltak, és a karmazsinszín nap lebukott a vörösen derengő hegyek mögé. Ruth vékony szemhéján átszivárgott némi fény. Az egész nyugati ég lángokban állt. Az asszony végre kinyitotta a szemét, és felült, hogy ne csak szemlélője, de részese is lehessen az égi pompának. Az erőtlen sugarak felszárították könnyeit, és kiűzték belőle a szomorúságot, mintha Isten végtelen kegyelme észrevétlenül magába szippantott volna minden emberi fájdalmat és bajt. A naplemente vigasztalóbban hatott rá, mint a legkedvesebb, legegyüttérzőbb szavak. Ereje valamilyen titokzatos módon kezdett visszatérni, és azzal együtt a bátorsága is.

Zsibbadt lábakkal feltápászkodott, és elindult. Csak néha állította meg az önkéntelenül feltörő zokogás. A gyerekek már régen visszatértek a templomból. Még szerencse, hogy el tudták foglalni magukat: teát főztek, így némileg gyorsabban telt az idő.

Ha védencei láttak volna alvajárót, egészen biztosan hozzá hasonlították volna. Mozdulatai lassúvá és szögletessé váltak az elkövetkező napokban, mintha fel sem fogná, mi történik körülötte, és mindehhez fojtott, földöntúli hang társult. Hamarosan levelet kaptak, amelyben arról értesültek, hogy Mr. Donne szerencsésen visszatért Ecclestonba. Mrs. Denbigh nem fűzött megjegyzést a hírhez, és a virágszedésben sem vett részt, amelybe azért fogtak, hogy vörös és sárga virágokkal díszítsék fel Eagle's Crag nappaliját.

Jemima levele, amelyben hazahívta őket, másnap érkezett. Megtudták, hogy a Bradshaw ház békéje újra a régi, mert Mr. Donne és kom-

pániája elhagyta a várost. Mivel oka-fogyottá vált a lányok további üdültetése, hazavárták őket. Mrs. Denbigh aznap egy másik levelet is kapott, amelyben Miss Benson arról számolt be, hogy Leonard nincs a legjobb bőrben. Ruthon úrrá lett az aggodalom. A lányok döbbenten tapasztalták, hogyan változtak át a nevelőnő alvajáró mozdulatai ideges kapkodássá. Lelki szemei előtt csak egy cél lebegett: minél előbb hazajutni. Ruth mindent megtett, hogy amilyen gyorsan csak lehet, útrakész legyen a társaság, ehhez a legszigorúbban ragaszkodott, az indulást teljes egészében ő bonyolította. Nem kímélte magát egy percig sem. A lányokat lefektette, és amíg azok pihentek, égett a keze alatt a munka, és olyan terheket húzott-vonszolt, amely egy igáslónak is becsületére vált volna. Nem állt meg egy pillanatra sem, mert félt a tétlenségben rátörő gondolatoktól.

Nem tudta magának megbocsátani, hogy az elmúlt napokban úgy elfeledkezett a fiáról, élete áldásáról, mintha a gyermek puszta léte nem volna elég, hogy bearanyozza napjait.

A jövő sötét éjjelében vörös pontként égett a rettegés, amelynek fénye fájdalmasan elméjébe szúrt, a rettegésé, amely korántsem bizonyulhat erős pajzsnak a halál mérgezett nyilával szemben.

A hazaérkező üdülőket a Bradshaw házaspár várta Mr. Bensonnal kiegészülve.

Életben van még? – akarta kérdezni az anya, de tartott attól, hogy ha megfogalmazza félelmeit, azok még jobban fölerősödnek. – Hogy van? – kérdezte meg végül.

– Nagyon beteg, de reméljük, átvészeli. Ezen minden gyereknek át kell esnie.

Huszonötödik fejezet

Mr. Bradshaw elérte célját. Rátarti ellenfelét legyőzte, jelöltje győztesen tért vissza. Az emberek jogosan várták tehát tőle, hogy némi örömöt mutasson, de csalódniuk kellett, ugyanis semmi jelét nem látták rajta az elégedettségnek.

Szájízét ugyanis már a végső, nagy győzelem előtt megkeserítették azok az apró kényszerűségek, amelyek a választás folyamán érték.

Itt volt például a megvesztegetés, amelyet jóformán szentesített, és amelyet azóta már alaposan megbánt. Nem azért, mert a lelkiismerete kínozta, bár szívében érzett valami bűntudathoz hasonlót. Ami leginkább bántotta, az eddigi feddhetetlenségének elvesztése volt.

Annak idején ő volt az, aki árgus szemmel figyelte az ellenpártot, és ha az nem játszott szabályszerűen, sietett a körmére koppintani. Most el kellett viselnie, hogy esetleg az ellenpárt üt az ő eleddig tisztának gondolt, de mára bepiszkolódott kezére. Legfőbb fegyverét vesztette el, hiszen ő volt az, akire sem barát, sem ellenség egyetlen rossz szót nem tudott mondani. Naponta várta az idézést, amely a bizottság elé szólítja, hogy tisztázza magát a megvesztegetés vádjában.

Rossz lelkiismerete még szigorúbbá és mogorvábbá tette. Mintha úgy akarta volna elnyomni a rosszindulatú pletykákat, hogy kétszer olyan igazságosnak mutatja magát, mint addig. Így próbálta meg kitörölni a választások bűnbe esett Bradshaw-ját az emberek tudatából, és emlékeztetni őket arra, hogy ő még mindig az a mélyen erkölcsös és vallásos férfiú, aki naponta kétszer jár templomba, és a legtöbb pénzzel támogatja a jótékonysági akciókat – így köszönve meg a győzelmet a városnak –, tehát ugyanaz, aki az elmúlt, feszültségekkel teli egy hónap előtt volt.

Titokban elégedetlen volt Mr. Donne-nal is. Túl készségesen követte bárki tanácsát, birkamódra; minek is tömte volna tele a fejét azokkal a bölcsességekkel, amelyekkel támogatói, például Mr. Bradshaw, már amúgy is rendelkeztek? De néha gondolt egyet, és a saját feje után kezdett menni, így volt ez, amikor egy nappal a választások vége előtt eltűnt. Senkit nem az foglalkoztatott, hogy hova, hanem maga a távozás ténye. Mr. Bradshaw kész volt rá, hogy jól megmossa a férfi nemes fejét, ha váratlan húzása miatt elvesztenék a választásokat. A legkevésbé sem elítélhető módon kissé tulajdonának érezte a jelöltet. Hiszen az ő szorgalma és munkája ültette a képviselői székbe, és tette a „mi pártunk tagjává”, joggal volt tehát büszke magára.

Mr. Farquhart és Jemimát a választások sem hozták közelebb egymáshoz. Továbbra is ott értették félre egymást, ahol csak lehetett. Ennek eredményei különböző módon csapódtak le bennük. Jemima egyre

jobban szerette, minden nézeteltérésük és a férfi hidegsége ellenére is. Mr. Farquhar ellenben mindinkább belefáradt Jemima hangulatváltozásaiba: a lány hol bal lábbal kelt föl, hol pedig gyötrő gondolatok fészkeltek fejébe. Maga is meg volt lepődve azon, mennyire örül Mrs. Denbigh és a lányok visszatértének. Ruthból sugárzott a béke. Szeretetreméltó volt, csendes, halk szavú, készségesen felelő, légies mozgásáról nem is beszélve – mindezeknek köszönhetően Ruth a jó feleség mintaképévé vált a férfi szemében, nyugodt, visszafogott lélekké, aki külsőre is szakasztott egy angyal.

Ezért érdeklődése és aggodalma, ahogy Leonard állapota felől tudakozódott, mélységesen őszinte volt. Sally könnyes szemű válasza nem nyugtatta meg, megtudta, hogy semmi jóra nem számíthatnak. Mivel többet szeretett volna megtudni, egyenesen az orvoshoz fordult, aki elmondta, hogy a fiúnak kanyarója van, és állapota valóban aggasztó, de az ilyen rosszcsont kölykök sohasem végeznek félmunkát: ha lázasak, szinte süt a bőrük, bezzeg ha egészségesek, szétvetik a házat. „A magam részéről csak örülni tudok, hogy nincs gyerekem: sok vesződség, semmi haszon” – zárta a gyermektelen orvos nagy sóhajtással a mondanivalóját. A beszámoló igazságtartalmát illetően voltak fenntartásai a férfinak, hiszen Eccleston okos és szorgalmas orvosának keserű szavait az utódnélküliség fájdalma torzította el.

Míg a paplakon kívül efféle érzelmek tomboltak, addig odabenn minden gondolat egyetlen dolog körül forgott. Amikor Sally épp nem sütött-főzött a kis betegnek, sírással töltötte az időt. Három hónappal ezelőtt álmot látott, és álmában zöld sás ringatózott, amely bizonyos álmoskönyvek szerint halált jelent. Miss Benson megtiltotta neki, hogy erről Ruthnak akár csak említést is tegyen. Sally ragaszkodott hozzá, hogy az efféle jelekről illik tájékoztatni az anyát, de aztán belátta, hogy ezeknek a disszentereknek hiába beszél, úgyis másban hisznek, mint a többi, normális ember. Sally nyugodtan moroghatott, mindenki tudta róla, mennyire lenézi a disszentereket. A szolgáló olyan gondoskodással ápolta a beteget, mintha annak élete az ő kezében volna. Arra tehát, hogy Sally nehogy elkotyogja álmát Ruthnak, maga Miss Benson ügyelt. Más sem hiányzott, mint hogy Ruth amúgy is kétségbeejtő lelkiállapotát ilyen babonaságokkal súlyosbítsák.

Ruth azt hitte, fia halálával foga büntetni az ég mindazért az érdektelenségért, amellyel Leonardot, az egész ég és földi világot, valamint az életet és a halált illette a Mr. Donne-nal történt beszélgetése óta. Nem tudta, hogy az efféle közönyösség csak a túlfeszített idegrendszer és kibírhatatlan lelki teher mellékhatása. Vigaszt csak gyermeke ápolásában talált. Ha valaki közé és csemetéje közé furakodott, állati féltékenység lett rajta úrrá. Mr. Benson nem tudta nem észrevenni ezt a féltékenységet, és be kellett magának vallania, hogy nem nagyon érti; mindenesetre beszélt testvérével, akit felszólított, hogy vonuljon háttérbe, és onnan, csöndben asszisztálva segítsenek Ruthnak betölteni az ápolónő posztját. De amint a fiú egy kicsit is jobban lett, Mr. Benson magára öltötte a nagy akaratú családfő szerepét, és erélyesen felszólította a nőt, feküdjön le pihenni, és hagyja az ápolás terhét a testvérére. Ruth nem ellenkezett, a meglepetés ereje és a fáradtság végül is legyőzte, és bebújt a fia mellé az ágyba. Először csak nézte a mellette egyenletesen szuszogó gyermeket, aztán, mintha az álom ragadós lenne, az ő szemhéjai is elnehezedtek, majd lágyan lecsukódtak.

Álmában újra a tengerparton járt, vagyis pontosabban rohant, karjában Leonarddal. Üldözőjük emberi lény volt, és azt is pontosan tudta, kicsoda, noha még magának sem nevezte volna meg a világért sem. Már a nyakába lihegett; olyan közel volt, hogy hiába repült, az majdnem beérte, és mindeközben azt sem tudta eldönteni, üldözője morgását vagy a tenger moraját hallja-e. Hirtelen elnehezültek a lábai, és nem volt képes megmoccanni. Épp amikor elérte volna a titokzatos támadó, a tengerből örvénylő szökőár csapott ki, mint üldözője karja, és magával rántotta a mélybe az asszonyt és gyermekét. Ruth utolsó erejével még a part felé vetette a fiát, de hogy megmenekült-e vagy őt is elnyelte az a rettenetes örvénylés, amelyről még beszélni is szörnyűség, nem tudta. Saját szívdobogására ébredt. A tenger még ott morajlott a fülében, és üldözőjét a szobában hallotta motozni. Hirtelen el sem tudta dönteni, álom volt vagy valóság, amit látott.

De amint tudata kitisztult, felismerte a drága szobát, a pihenés fészkét, élete hajójának nyugodt vizű kikötőjét. A csésze alakú tűzrostély mögött barátságosan táncoltak a lángok a sarokban lévő kályhában, amelyen egy csésze teavíz forrt, várva, hogy Ruth vagy a fia megszomjazzanak. Ezt a barátságos zajt hallotta ő a tenger vad, vérszomjas bőgé-

sének. A kályha mellett Miss Benson üldögélt. Túl sötét volt már a szobában ahhoz, hogy gyertya nélkül olvasni lehessen, de a lemenő nap sugarai még ott táncoltak a mennyezeten és a falakon. E mozgás oly megnyugtatóan hatott feldúlt szívére, ahogyan egy sötét szoba képtelen lett volna. Az öreg óra ketyegése a lépcsőházból csak még jobban kiemelte a ház teljes csöndjét. Leonard mellette pihent, a karjaiban; szinte látni lehetett, hogy minden szusszanással egészségesebb lesz. Nem háborgatta őt az emberi gonoszsága tenger. Az egész nem volt több egy rossz álomnál, amelynek kiváltó okát is megtalálta a teafőző egyszerű kotyogásában – minden rendben volt hát, és ami a legfontosabb, Leonard biztonságban volt. Szíve körül enyhült a jeges szorítás, ajkai önkéntelenül is mozogni kezdtek.

Az éber Miss Benson, látva Ruth ébredezését, rögtön az ágyánál termett:

– Mit mondasz, szentem? – hajolt felé, hogy hallhassa Ruth halk szavait.

– Csak megköszöntem Isten végtelen jóságát – mondta félénken. – Nem is tudja, mekkora hálával viseltetek iránta!

– Mi mindannyian hálásak lehetünk, hogy Leonardot nem szólította el. Nézd, már ébredezik! Teázzunk meg közösen!

Leonard csakhamar felgyógyult. De a betegség nyomot hagyott rajta. Nemcsak testileg változott meg, és lett magasabb és vékonyabb, elhagyva kisbabás pufókságát, de álmélkodóbbá és kíváncsibbá is vált. Ruth most már nemcsak a csecsemőkort gyászolhatta, amikor fiának még ő jelentette a világot, de a gyerekkor virágának szirmai is lehulltak. Leonard sohasem lesz már csecsemő, sem gondtalan és vidám kisgyerek. Azért imádkozott, hogy ezeket az éveket soha ne feledje, és ne halványítsa el benne a felnőtt fia iránt érzett büszkeség. Persze ezek nem voltak nagy, valódi szívfájdalmak, csupán az elme játékai, és szívét gyász helyett az öröm és hála töltötte be. Ebben még Mr. Farquhar gyanúsan heves érdeklődése sem zavarta meg, aki lassan, de biztosan szerelemre lobbant az anya iránt. Nemcsak gyümölcsöket küldetett vagy hozott ő maga a lábadozónak, de egy nap, amikor Ruth a munkájából hazatért, arról értesült, hogy Mr. Farquhar egy pónit hozott Leonardnak, amelyre a még mindig gyenge fiú is bátran felülhet.

Ruth naivitásában azt hitte, hogy mindezek az ajándékok nem neki szólnak, hanem a fiának, akinek senki nem képes ellenállni, és akit „szeret mindenki, aki ránéz”.[49]

Ami kétségkívül igaz is volt: a csodálat valóban megmutatkozott némely érdeklődő kérdésben, és sok lélekkel teli ajándékban, tehát nem Mr. Farquhar lett volna az egyetlen, akit Leonard levesz a lábáról. A szegények, akik állapotuknak köszönhetően a legegyüttérzőbbek minden közös, emberi szenvedést illetően, nyomban megsajnálták a fiatal özvegyet, akinek a fia élet-halál közt vergődik, és hoztak, amit tudtak: tojást, amikor az ritkaságszámba ment, és érett körtét, amely szerény kunyhójuk naposabb oldalán termett, és amelyet egyébként eladásra szántak. Vagy csak a kisfiú hogyléte felől érdeklődtek, és elmondtak érte egy imát. Még az a szegény, nyomorék asszony is, aki alig tudta elvonszolni magát a lelkészlakig, egészen kétségbe volt esve: felidézte azt az időt, amikor még fiatal volt, és gyermeke előtte lehelte ki a lelkét, s azóta már az égben van, angyal lett belőle az égben, ahová a már mozogni is alig tudó anyóka is vágyott. Miután Leonard felgyógyult, Ruth végiglátogatta őket, és megköszönte a segítségüket. A nyomorék anyókához is ellátogatott, ahol aztán letelepedtek a tűzhely elé, és a vénséges kezet a kezében tartva végighallgatta az asszony élete tragédiáját, gyermeke megbetegedésének és halálának történetét. Ruth arcán könnyek gördültek végig, de az anyóka csak száraz szemmel bámult maga elé, kisírta már a könnyeit hosszú élete során, most már csak arra várt, hogy földi ideje neki is leteljék, addig pedig elücsörgött a kunyhójában türelmesen, nyugodtan, egykedvűen. Ruth „azonban ragaszkodók hozzá”,[50] és szoros barátságot kötöttek.

Mr. Farquhart azonban nem látogatta meg, a férfinak csak Ruth általános hálája és köszönete jutott. A tél az ősz viharai után nyugodt napokat hozott, de az asszony gyomra olykor-olykor idegesen összerándult még e nyugalomban is. Azok a komisz, őszi szelek lefújták a virágokat eltemetett életéről, amelyekkel leplezni akarta a hantot, és bebizonyították, hogy tetteit nem teheti meg nem történtekké, és hogy következmények nélkül semmi sincs e földön. Mindahányszor Mr. Donne neve vé-

---

[49] Idézet Wordsworth verséből, a *Six months to six years added*ból.

[50] Ruth könyve 1:14

letlenül szóba került, a szíve majd kiugrott a helyéről. Senki sem vette rajta észre a változást, de enélkül is elég volt elszenvednie. Hiába próbált önfegyelmet gyakorolni, a nyugalmát már nem tudta visszahozni. Sohasem említette, hogy ő azt a férfit Mr. Bellinghamnek ismerte meg, ahogy a tengerparti beszélgetésükről sem szólt. A Bensonékhoz kerülése előtti időkről soha nem beszélt, a mély szégyenkezés tette tartózkodóvá. Ám arról, ami azóta történt, gyermeki nyíltsággal szólt, ha kérdezték, szégyenkezésnek nyoma sem volt. Ruth élete onnantól kezdve nyitott könyv volt mindenki előtt, de a múlt kriptájából kikelő szelleme időnként visszatért. Amióta tudta, hogy ez a szellem valahol a világban kószál, és bármikor visszatérhet, ha úri kedve úgy kívánja, félelem fészkelte be magát lelkébe. Egyedül csak úgy védekezhetett ez ellen, ha mind többször idézte emlékezetébe Istent, oázisát élete sivatagában.

Sem az ősz, sem a tél alacsony ege nem volt olyan borongós, mint Jemima kedélye. Be kellett látnia, hogy túl régóta és túl magabiztosan gondolt Mr. Farquharra mint saját tulajdonára ahhoz, hogy egyszerűen el tudja engedni, be tudja látni, hogy elvesztette, noha erről napról napra, óráról órára megbizonyosodhatott. A férfi alig beszélt vele, csak annyit, amennyit az udvariasság megkövetelt, és az sem érdekelte már, ha ellentmond neki; nem próbálta meg, mint régen, jobb belátásra bírni. Udvarlásról már szó sem volt. Jemima csak emlékeiben élhette át újra, milyen az, amikor a férfi kedves vele, és megpróbálja kirángatni rossz hangulatából. Pedig soha nem lett volna nagyobb szüksége rá, mint akkor. A többiek gondjával-bajával kapcsolatosan közönyösen viselkedett. Nem azért, mert nem volt szíve, hanem azért, mert épp elég volt számára a maga baja. Közönyét önvád követte a legsötétebb éjszakákon, amikor senki sem látta. Valami furcsa, perverz érdeklődéssel idézte föl azokat a tényeket, amelyek bizonyossá tették számára, hogy Mr. Farquhar Rutht akarja feleségül venni. Kéjes vággyal várta a híreket a párról, a fájdalom szinte jólesett neki, hiszen így legalább valami kitöltötte üres szívét.

Aztán beköszöntött a tavasz, és hozta mindazt a vígságot, amelyet egyedül a tavasz képes hozni, és szolgált nagyobb ellenpontként szíve teléhez. Szárnyas lények sokasága szelte az étert, és a növények bátran dugdosták ki fejüket a napvilágra, nem félve többé a fagy csípésétől. A Bradshaw ház kőrisfái már zöldelltek május közepén, abban a hónap-

ban, amely jobban magán viseli a nyár minden ismérvét, mint az év szíve, a június. A ragyogó nap mintha csak Jemima bosszantására kacagott volna olyan élénken. A meleg kiszívta minden erejét, és csak kóválygott a lakásban. Csak arra ügyelt, hogy ez a külső szemlélőnek ne legyen olyan nyilvánvaló. Szerencsére apjának és anyjának akadt egyéb dolga is, mint hogy lányuk hervadozását figyelje, legalábbis első ránézésre *úgy* tűnt. Jemima ezt egy csöppet sem bánta. De édesanyja titokban gyakran kérdezgette apját, nem látja-e Jemimát ő is betegnek. Mr. Bradshaw sietett megnyugtatni feleségét, de Mrs. Bradshaw aggodalma nem oszlott el. Mindennap úgy kelt fel, hogy azon törte a fejét, mi finomat főzessen kislányának, amit az hajlandó lenne megenni. Csak Jemima túlérzékenysége és hirtelen természete akadályozta meg abban, hogy megkérdezze, jól érzi-e magát.

De nemcsak az anyja, Ruth is észrevette, hogy valami nincs rendben a lánnyal. El sem tudta képzelni, hogy kerülhetett így ki barátnője szívéből, mert, hogy többé nem volt ott számára hely, az a napnál is világosabb volt. Jemima ellenszenve napról napra nőtt, és már a gyűlölet határát súrolta, de mivel a tanítási időn kívül nemigen látta a lányt, Ruth ezt nem érzékelte. Életét beárnyékolta a tény, hogy egykori lelki társa ellene fordult. Az a lény, akit barátjának mondhatott, és aki annyira szerette. A maga részéről még most is kedvelte Jemimát, de pálfordulása óta megtanulta félni őt, mint ahogy mindenkiből félelmet váltana ki az az ember, aki láttunkra rögvest elkomorul; aki gonosz pillantásokkal illet, amikor azt hiszi, nem látjuk, pedig tekintetét a tarkónkon érezzük; és akinek ellenszenvét nem tudni hogyan és mivel váltottuk ki, és csak abban lehetünk biztosak, hogy minden tettünkkel tovább növeljük a közöttünk tátongó szakadékot. Azt gondolom, hogy az efféle ellenszenv csakis a féltékenység talajából sarjadhat, és ilyenkor a gyűlölködő jobban szenved, mint a gyűlölt. De azért Ruth is eléggé megszenvedte a dolgot. Eljött a május, és Ruthnak egy újabb felismeréssel kellett szembenéznie, hiába próbálta meg nem észrevenni. Ez a felismerés pedig nem volt más, mint hogy Mr. Farquhar szerelmes belé. Még szemrehányásokat is tett magának, amiért ilyesmiket gondol, és tovább fáradozott azon, hogy fejét struccként a homokba dugja, annyira bántotta a tény.

Azt hogy Mr. Farquhart kiverje a fejéből, tovább nehezítette, hogy Leonard és a férfi összebarátkozott, és Mr. Farquhar többször meglátogatta. Amikor pedig épp nem volt ott náluk, akkor meg a fia emlegette nagy előszeretettel felnőtt barátját.

Szerencsére Mr. Farquhart egy üzleti út hetekre a kontinensre szólította. Ruth így legalább nyert egy kis időt. Ha a dolog csak képzeletének szüleménye, akkor kényszer képzetének meg vannak számlálva a napjai; de ha mégis igaznak bizonyulna, akkor legalább lesz rá ideje, hogy kitalálja, hogyan háríthatná el Mr. Farquhar közeledést úgy, hogy fiának továbbra is barátja maradjon. Gyermekének, akinek köszönhetően valamicskét előre is kellett néznie, és aki miatt a szeretet és tisztelet minden apró morzsáját olyan éhesen gyűjtögetnie kell. Mr. Farquhar bizonyára nem örült volna annak, ha kiderül, távozása milyen nagyban is járul hozzá Ruth lelki békéjéhez. A férfi egy szikrázóan szép szombati napon indult útnak, fölötte olyan kék volt az ég, mint maga a végtelen; az ember el is feledkezett a mögötte ásító sötétségről. Néha egy-egy felhővatta sodródott át a mély kék égen, de hogy milyen szél hajthatta, arról a földieknek fogalmuk sem lehetett, hiszen egyetlen parányi levél sem rezzent meg az ágon.

Ruth a kerti fal árnyékában ücsörgött kézimunkája mellett, míg Sally a konyhában tüsténkedett, Miss Benson pedig a szalon nyitott ablaka előtt stoppolta a harisnyákat. A nyitott ablakok és ajtók évszaka volt ez, így mindannyian hallhatták egymás hangját, nem mintha olyan élénk társalgás folyt volna hármuk között. Ruth egy tűnődő dalt dudorászott magában, amelyet édesanyjától hallott. Időnként felnézett kertészkedő fiára, aki nagy lelkesedéssel éppen zellert palántázott, és a kert földjét forgatta. Ruth szíve beleremegett, ahogy elnézte, milyen energiával és belefeledkezéssel döfi az ásót a barna talajba. Arca egészen kipirult a munkától, göndör haja izzadságtól volt csapzott. De az örömöt egy csipetnyi szomorúság árnyékolta be: érezte, eljött az idő, amikor ő már nem lesz elegendő a fiának. Egyre inkább a saját lábára állt. Alig tizennégy hónappal azelőtt még nem győzte csodálni anyja ügyességét, ahogy százszorszépből nyakláncot fűzött a nyakába. Ebben az évben, pontosabban ezen a héten, amikor egy lopott órában ismét nekiállt, hogy fiának ruhát varrjon – büszke volt erre a szerepére –, Leonard vá-

gyakozó képpel elé állt, és azt kérdezte, mikor járhat már olyan ruhában, amelyet férfi készített.

Szerdán, amikor a lányokat az ecclestoni új szabóhoz kísérte, hogy az méretet vegyen róluk a tavaszi ruhákhoz, már alig várta a szombatot, amikor nekiülhet, hogy megvarrja Leonard nyári nadrágjait. Ám Leonard megjegyzése kissé csorbította boldogságát. Az, hogy ilyen apróságon rágódott, jel volt, annak a jele, hogy az élete nyugodt és békés, olyannyira, hogy még ezzel is ráér foglalkozni. De azért sokszor ki is ment a fejéből, például amikor magában dúdolgatott, vagy amikor a rigó párját csalogató délutáni trilláját hallgatta, amely a magyalbokorból csendült fel.

A kocsik kerekeinek kattogása – piacnap volt aznap – kellemes háttérzenét szolgáltatott a közeli zajoknak, és azzal a megnyugtató érzéssel töltötte el a hallgatóját, hogy a béke szigetén él, távol a piaci nyüzsgés forgatagától. Ám nemcsak a városban uralkodott felfordulás, de Jemima lelkében is.

Délután Jemima nem találta helyét a házban, még szerencse, hogy anyja a szabóhoz, bizonyos Mrs. Pearsonhoz szalasztotta, hogy néhány útbaigazítással lássa el a lányok új ruháit illetően. Jemimának nem tetszett a dolog, de inkább szó nélkül vállalta, mint hogy hadakoznia kelljen. Szívesebben emésztette volna magát kedvére otthon, szobája négy fala között.

Anyja, aki egy ideje észrevette már, hogy lánya nincs jó bőrben, és kétségbeesetten igyekezett kizökkenteni ebből az állapotából, ezt a kis kiküldetést hangulatjavító célzattal erőltette lányára.

– Ja, és ha már ott jársz, vegyél magadnak egy új főkötőt! – tette még hozzá. – Nagyon szép főkötői vannak, és a tiéd már elég viseletes.

– Nekem megfelel, anya – hangzott az ellenvetés.

– De nekem nem. Azt akarom, hogy a lányom szép legyen és gondozott, ez csak nem baj, édesem?

Jemima kiérezte Mrs. Bradshaw szavaiból az anyai gondoskodást, és megérintette szívét. Anyjához lépett, és átölelte, annyi érzelemmel, amennyit hetek óta együttvéve nem mutatott senki iránt. Mrs. Bradshaw sietve viszonozta ölelését.

– Azt hiszem, tényleg szeret engem, anyám – ismerte be a lány.

– Mi mindannyian szeretünk, ha hiszed, ha nem. És ha bármiben hiányt szenvednél, vagy bármit szeretnél, csak szólj nekem, és én kijárom apádnál. Cserébe annyit kérek, hogy légy jó és boldog leány!

Mintha a boldogság pusztán akarat kérdése volna – sóhajtott magában a lány, majd elindult. Annyira belefeledkezett saját gondolataiba, hogy nem nézett se jobbra, se balra, még az ismerősök biccentést sem fogadta, csak ösztönösen haladt a szabó felé, kerülgetve a gyalogosok, a kocsik és a bricskák hadát végig a főutcán.

Anyja tekintete és hangszíne vigasztalóbban hatott rá a szavainál is. Miután ellátta utasításokkal a szabót a lányok ruháiról, megkérte, mutassa meg a főkötőkészletét, így hajtva fejet anyja kérése előtt.

Mrs. Pearson okos, intelligens hölgy volt, akinek arca is erről árulkodott; harmincötödik-harminchatodik életévében járhatott, és a kisujjában volt nemcsak a szakma, de a vevők szórakoztatásának csínja-bínja is. Úgy csacsogott, ahogy a fodrászok szoktak, hogy kuncsaftjaiknak a samponhab mellé egy kis friss pletykával is szolgáljanak. Először a várost kezdte el dicsérni, de Jemimának a könyökén jött ki az egész dicshimnusz, hisz a várost legalább annyira unta, mint saját magát.

– Itt vannak a főkötők, kisasszony! Épp önnek valók: elegánsak, ízlésesek és finoman divatosak, épp egy ilyen fiatal hölgyhöz illők. Lekötelezne, ha felpróbálná ezt a fehér, selyemből készült darabot.

Egészen megszépült tőle, mi tagadás, de az is lehet, hogy a változást az a kis pír tette, amely az arcára ült a leplezetlen dicséretek hallatán: „Micsoda dús hajkorona, azok a keleti vágású szemek!”

– A múltkorában is sikerült rávennem azt a hölgyet, aki a húgait kísérte, hogy is hívják az illetőt…

– Mrs. Denbigh – segítette ki Jemima, de jókedve egy csapásra elszállt.

– Szóval Mrs. Denbigh is felpróbálta ezt a darabot, de állíthatom, rajta fele olyan jól sem állt, mint önön!

– Pedig Mrs. Denbigh nagyon bájos – kapta le a főkötőt, és jelét sem mutatta többé, hogy egyet is fel akarna próbálni közülük.

– Nagyon, hölgyem, egészen különleges szépség. Ha megengedi az összevetést, azt mondhatnám, hogy míg ő görögösen szép, addig ön keletiesen. Az igazat megvallva az önök nevelőnője erősen emlékeztet valakire, akit még Fordhamből ismertem – sóhajtott fel a szabóné.

– Fordhamből? Vagy úgy… – gondolkozott el a lány, mert eszébe jutott, hogy Mrs. Denbigh egyszer úgy beszélt Fordhamről, mint ahol huzamosabb időt töltött. Állításának valóságát az támasztotta alá, hogy abban a megyében született, amelyhez Fordham is tartozott. – Különös… – mondta – Mrs. Denbigh Fordham szomszédságában született.

– Ó, madame! Korántsem lehet ugyanaz a két személy, ebben biztos vagyok, elvégre egy nevelőnőről van szó! Én nem nagyon ismertem az illetőt, kétszer-háromszor láttam a húgom házában, de megjegyeztem magamnak. Nemcsak a szépsége miatt, sokkal inkább az erkölcstelen afférja miatt!

– Erkölcstelen affér?! – hördült fel Jemima, de most már biztos volt benne, hogy a fordhami szépség nem lehet azonos Ruthszal. – Akkor biztos nem Mrs. Denbigh-ről van szó.

– Valóban nem! Eszembe sem jutott ilyesmit sugallni, bocsásson meg, ha félreérthető voltam! Csak azt akartam mondani, de most már látom, nem lett volna szabad, hogy Ruth Hilton…

– Ruth Hilton?! – kapta fel fejét hirtelen Jemima, és Mrs. Pearson szemébe nézett.

– Igen, kisasszony, így hívták azt a szégyentelent.

– Mondjon el róla mindent! Mit művelt, hogy ilyen szavakkal illeti? – próbálta leplezni izgatottságát, hangja remegését és arcának tüzét Jemima, mivel érezte, hogy egy nagy titoknak jutott közelébe.

– Nem is tudom, hogy a történet egy olyan fiatal hölgy fülébe való-e, mint az öné. Ruth Hilton a nagynénám egyik tanonca volt, a nagynénémé, akinek Fordhamben jól menő ruhaszalonja volt, és akinél a legbefolyásosabb családok készíttették a ruhákat. A lány eszes volt és arcátlan, emellett hiú a végtelenségig. Az említett fruska viszonyba keveredett az egyik úriemberrel, aki magával vitte, hogy ott, vidéken aztán… De ez már tényleg nem a maga fülének való!

– Folytassa! – nyelt egy nagyot Jemima.

– Valójában csak ennyit tudok. Az úriember anyja fogta magát, és a fia után utazott Walesbe. Istenfélő asszony volt, a legnemesebb család sarja, képzelheti, mekkora sokként érte, hogy a fia egy perdita karmai közé került. Kivezette a fiát a bűnből, és meg sem álltak Párizsig. Nem vagyok benne biztos, de azt hiszem, azóta már meghalt, méghozzá ott,

Párizsban. De lehet, hogy egy másik családdal keverem. Sajnos régen jártam már a nagynénémnél, aki fő informátorom.

– Ki halt meg? – szakította félbe Jemima. – Az anya vagy Ruth Hilton?

– Jaj, miket beszél, kisasszony! Össze ne keverje a kettőt! Persze hogy az édesanya, sajnos elfelejtettem a nevét, de lehet, hogy Billingtonnak hívták. Vagyis, igen, az idős hölgy halt meg.

– És mi lett a másikkal? – kérdezte Jemima; gyanúja erősödtével arra sem volt képes, hogy kimondja a nevet.

– A lánnyal? Azt csak az isten tudja, milyen mélyre süllyedt aztán a bűn mocsarában. Számra sem szabadott volna vennem egy ilyen nőnek a nevét, aki egész nemünk szégyenfoltja!

– Szóval nem tud róla többet?

– Csak annyit tudok, hogy egy másik úriember karján távozott Walesből, de hogy kitől hallottam, azt már nem tudom.

Hirtelen csönd támadt. Jemima azt mérlegelte, fel merje-e tenni mindent eldöntő kérdését az egyre gyanakvóbban pillogó asszonynak. Végül úgy döntött, hogy felteszi. Igaz, igyekezett elővenni a legközönyösebb ábrázatát, és közben a főkötővel babrált.

– Az eset, amelyről mesélt, nagyjából hány éve történhetett?

– (Leonard a nyolcadik évében járt akkor.)

– Nézzük csak, még a házasságom előtt történt. Három évig voltam férjnél, és szegény Pearson öt éve, hogy jobblétre szenderült, a nyáron már hat is meglesz… A rózsa jobban illik önhöz, mint az orgona – mutatott a főkötőre, amelyet Jemima kábultan pörgetett.

– Köszönöm, valóban szép! – rakta le a ruhadarabot. – De nincs szükségem főkötőre. Sajnálom, hogy feltartottam – biccentett a meghökkent szabónőnek, és elviharzott, ki az utca forgatagába. Ösztönösen hazafelé vette az útját, aztán hirtelen megtorpant és elindult visszafelé.

– Meggondoltam magam – törte Mrs. Pearsonra az ajtót, és már benn is volt a bemutatóteremben. – Elviszem a főkötőt. Mennyi is lesz?

– De engedje meg, hogy lecseréljem a virágot, nem fog sokáig tartani. Igaz, ez a főkötő bármilyen virággal nagyszerű választás! – bámulta elégedetten a kezében tartott kiegészítőt.

– Ne is foglalkozzék a virágokkal! Vagy nem. Talán mégis cserélje ki! – állt egészen közel a szabónőhöz, aki nagy szakértelemmel és gyors

mozdulatokkal végezte el a változtatásokat. Még gyorsabban is ment volna neki, ha nem tereli el figyelmét a lány feltűnő izgalma, amely már szinte idegesítette.

– Jut eszembe… – kezdte Jemima, amikor úgy látta, hogy Mrs. Pearson hamarosan végezni fog, visszatértének oka ugyanis valójában nem a főkötő volt –, apa nem örülne neki, ha Mrs. Denbigh neve bármiféle összefüggésbe kerülne azzal a romlott nővel.

– Te jó ég! Eszembe nem jutna, annál jobban tisztelem magukat! Arról nem is beszélve, hogy esne Mrs. Denbigh-nek, ha egy bukott nővel hoznám összefüggésbe.

– A lényeg, hogy többé ne említse a hasonlatosságot senkinek a városban! És a történetet se ismertesse meg mással.

– Madame, boldogult jó uram lenne a megmondhatója, hogy úgy tudok hallgatni, mint a sír, ha titokról van szó.

– Mrs. Pearson, elég legyen, nincs itt semmiféle titok, csak nem akarom, hogy feleslegesen fecseréssszen!

– Megbízhat bennem, tartani fogom a szám. Erre megesküszöm, ha kell!

Jemima ezúttal nem hazafelé indult, hanem a falu dimbes-dombos határa felé. Emlékezett valami affélére, hogy húgai meghívták Leonardot és az édesanyját teára. Nem tudott volna Ruth szemébe nézni azok után, hogy szívébe fészkelte magát a gyanú, hogy Ruth és a bukott nő, akiről az imént hallott, egy és ugyanaz a személy.

Kora délután volt még, Eccleston régi vágású városában senki nem gondolt a pihenésre. Nyugat felé, a széltől sodorva, felhők úsztak az égen fehér bolyhokkal, és változatos árnyékfoltokat hullattak a gabonamezőre, amely a hullámzásának köszönhetően úgy tűnt, mintha változtatná színét. Jemima az egyik ilyen mezőre igyekezett, amely a dombtetőre futó út mellett feküdt. A megrázkódtatástól még mindig kába volt. A búvár, aki elhagyja a zöld föveny ismert és biztonságos talaját, hol barátai állnak mosolygó arccal, és csodálják dacos bátorságát; aki az ugrás után máris a tenger legmélyén találja magát egy szemhéj nélküli szörny karjaiban; még ez a búvár sem érezheti azt, amit Jemima. Két órával ezelőtt – csak egy időpont az emlékezetében – még nem gondolta volna, hogy sorsa olyan személlyel hozhatja össze, aki erkölcstelenséget követ el. Gyanúját nem öntötte szavakba és mondatok-

ba, de ott lüktetett egész lényében: sejtette, hogy hiába a tekintély, a család és a vallásos neveltetés, amely körbeveszi, mégsem tudja megvédeni attól, hogy szembe kerüljön a bűnnel, vagy az ezzel járó megrázkódtatással. Bár farizeusnak nem tartotta magát, mégis megvolt benne minden, ami azokat jellemzi: rettegés a bűntől és az adószedőktől, mindez egy kisgyerek gyávaságával fűszerezve. Az efféle gyermeki félelemmel, amely arra sarkallja, hogy behunyja szemét, mintsem bátran szembenézzen a szörnyű tényekkel. Apja folyamatos papolása nem volt eredménytelen.

Mr. Bradshaw két részre osztotta az emberiséget, az egyik zsákba azokat pakolta, akikhez Isten segedelmével ő is tartozott. A másik zsákban azok csücsültek, akiket az előző csoportnak jó útra kell terelnie, az erkölcs útjára, ha kell, szentenciákkal, ha kell dorgálással vagy buzdításokkal. Kötelesség volt ez a javából, amely ráméretett, ám ehhez ama bizonyos reménynek és hitnek, amely a lelkét adná az egésznek, vajmi kevés köze volt. Jemima hiába lázadozott apja tanításai ellen, az öregúr annyit ismételte, hogy akaratán kívül is a vérévé váltak. A rossz útra tértetek bizonyos irtózással telt borzongással figyelte, és nem azzal a keresztényi irgalommal, amely magában foglalja a bölcsességet és a kedvességet, és amivel valójában kellene.

És most itt volt valaki, aki már-már családtagnak számít, oly közeli ismerős, aki megfetrengett a bűnben, abban a bűnben, amelyet női büszkesége a leginkább elítélt, és amit látni a lány a leginkább irtózott. Bele sem mert gondolni, mi lesz, ha újra találkoznia kell az asszonnyal. Legszívesebben száműzte volna egy távoli országba – mindegy melyikbe –, hogy ne kelljen többé látnia azt a nőt, aki arra emlékezteti, hogy ebben a napfényes, pacsirtadalos világban, amelynek azúrkék mennyezete a lány fölé feszült, ahogy a júniusi mezőn ücsörgött, létezik bűn is.

Arcán lángrózsák támadtak, de összeszorított ajkai egészen elfehéredtek. Szemében mély bánat égett. Szombat volt, ezen a napon egy órával hamarabb ért véget a munkaidő. Ideje volt neki is hazatérnie. Lelkében akkora háború dúlt, hogy óvakodott minden külső harctól, beszédtől, magyarázkodástól. Ezért jobban félt a késétől, mint boldogabb napjaiban. Érezte, ahogy szívében egyre inkább erősödik a gyűlölet, amelyet a világ iránt érez! Beteg lett, ha eszébe jutott, hogy Rutht újra

látnia kell. Ki gondolta, hogy épp a szerény, finom és méltósággal teli Mrs. Denbigh lesz a család fekete bárányа?

Ahogy hazafelé baktatott, hirtelen újra eszébe jutott Mr. Farquhar. Mi sem mutatta jobban, milyen szörnyű volt a csapás, amely érte, mint hogy még Mr. Farquharra is elfelejtett gondolni. Hosszú idő után most először érzett hálás gondolatokat a nővel szemben. Hiszen Ruthról mindent el lehetett mondani, csak azt nem, hogy akár egyetlen kacér pillantással vagy mozdulattal, esetleg szóval is fel akarta volna hívni magára a férfi figyelmét, ezt még legfékeveszettebb féltékenységi rohamában sem gondolta volna. Ahogy most visszagondolt Ruthszal és Mr. Farquharral való beszélgetéseire, be kellett ismernie, hogy Ruth mindig a legtisztábban és legegyenesebben viselkedett a férfival. Ruth még akkor sem volt tudatában annak, hogy Mr. Farquhar szerelmes belé, amikor Jemimának már nyilvánvaló volt, nemhogy kokettálni próbált volna vele. Amikor végre kezdett Ruthnak is feltűnni, hidegen távolságtartó lett. Félénkség és ijedelem helyett komoly és tiszta nyugalommal válaszolt, amely abban erősítette meg Jemimát, hogy Mrs. Denbigh egyenes asszony. De valaki itt mégsem volt egyenes, sőt álszent módon hazudott, hiszen Mrs. Denbigh-t úgy ismerték meg ők és a világ, mint egy bájos, fiatal özvegyet, aki támaszra szorul. Vajon Mr. Benson és Miss Benson tud erről, és ők is segédkeztek a hazugságban? Mivel Jemima nem tudta Bensonék helyébe képzelni magát, akik adni akartak Ruthnak egy új esélyt, arra jutott, hogy a lelkész bizonyára nem is sejt semmit Ruth bűnös előéletéről. Viszont ennek köszönhetően Rutht még képmutatóbbnak látta, és nem értette, hogyan élhet valaki évekig egy ilyen sötét titokkal a lelkében. Nem értette, hogy tudja viszonylagos magabiztosságot sugallva napról napra eljátszani az ártatlan virágszálat Bensonék előtt, ahelyett hogy megosztaná velük bűnbánóan, ami a szívét emészti. Ki őszinte, és ki hazudik? Ki a jó, és ki a rossz? Jemima világképe alapjaiban rendült meg a kérdések súlya alatt.

Vagy talán mégis ő téved? Alaposan végigment újra a részleteken. Lehetetlen, hogy két Ruth Hilton legyen. Mrs. Denbigh lánykori neve is Hilton volt. Ráadásul a saját szájából hallotta, ahogy szűkszavúan arról nyilatkozott, Fordhamben is lakott. Ehhez járult még hozzá, hogy Ecclestonba kerülése előtt Walesben tartózkodott egy ideig. Jemima a rettegés és a fájdalmak közepette hirtelen rájött valamire. Arra, hogy

ezzel a tudásával hatalma lesz Ruth felett. De ez sem jelentett megkönnyebbülést, csak bizonyos dühöt, hogy miért nem sejtette ezt előbb. Nem csoda, hogy mire hazaért, olyan fejfájás gyötörte, hogy le kellett feküdnie.

– Drága anya, nem akarok mást, csak csöndet! – hárította el a lehető legkedvesebben Mrs. Bradshaw-t.

Árnyékos szobájába vonult, ahol a sötétítőt alkonyi szél verdeste. Odakintről behallatszott a levelek zörgése és a rigó gurgulázó éneke, amelyhez aláfestő zeneként a város távoli duruzsolása szolgált.

A féltékenysége egy csapásra elpárolgott – ki tudja hogyan és merre. Bár még mindig ódzkodott a Ruthszal való találkozástól, biztos volt benne, hogy féltékenységet többé nem fog érezni. Ártatlansága fensőbbséges tudatában csaknem méltatlannak érezte magához, hogy valaha féltékeny volt. Hiszen dönthet-e Mr. Farquhar egy olyan asszony mellett, aki… De a dolgot nemcsak kimondani, még magában megnevezni sem merte. És erről a dologról Mr. Farquhar Ruth alakoskodásának köszönhetően talán sohasem szerez tudomást. Bárcsak egy isteni sugár érkezne, amelynek fényében eldönthetné, mi a látszat, és mi a valóság ezen a velejéig hazug földön! Hiszen az sem lehetetlen – gondolta jobb pillanataiban, amikor a keserűség még engedte tisztán látni –, hogy Ruth átment a megbánás purgatóriumán, és megtisztulva került ki onnét. Csak isten a megmondhatója, hogy jósága valóságos-e. Hiszen ha ezek után Rutht, egykori barátnőjét gonosz fecsegésével visszataszítja a pokolnak ama sötét bugyrába, ahonnan sikerült kikecmeregnie, azt csakis a kegyetlenség jelzővel lehetne illetni. De ha Ruth mégis, a lehető legcsalárdabb módon… Nem! Jemima nagylelkűen lemondott erről a lehetőségről. Lehet, hogy rossz volt valaha és becstelen, de azóta megjavult, és visszaszerezte becsületét. Az, hogy ennek belátásáig eljutott, még nem jelentette azt, hogy titkát a sírig meg fogja őrizni, Jemima nem volt ennyire erős. Ismerte magát annyira, hogy ha Mr. Farquhar hazatér, és továbbra is ott legyeskedik Ruth körül, és ha Mrs. Denbigh a legapróbb jellel is bátorítja őt, akkor nem tesz lakatot a szájára. Igaz, Rumról ez utóbbit nem tudta volna elképzelni: Bár egy ilyen titok után, mint amelyet délután megtudott, minden elképzelhető. Mindenesetre várakozó álláspontra helyezkedett. Ruth a markában van, bármi történjék is. Akármilyen furcsa, e tény belátása során Jemima szinte megsaj-

nálta az asszonyt védtelensége miatt. A bűntől való irtózása nem szűnt meg, de minél tovább gondolkozott azon, mennyi szenvedésen mehetett keresztül ez a bűnös lélek, annál nagyobb kegyetlenségnek kezdte érezni a múlt bolygatását. De – ha másért nem, a húgai kedvéért – figyelnie kell Ruth minden mozdulatát. Ez kötelessége. Egészen elkábította a szívében érzett szeretet ereje, olyannyira, hogy csak a kötelesség biztonságos fogalmába kapaszkodhatott. Döntött hát: ha Ruth továbbra is ilyen alázatosan éli életét, ő nem gördít akadályt az útjába.

Huszonhatodik fejezet

Így történt, hogy Jemima nem kerülte többé Rutht, és nemtetszését – amelyet máskor sietve kifejezett volna – egyetlen szavával vagy pillantásával sem árulta el. Ruth csak annyit vett észre, hogy Jemima, akár egy kutya, mindig a sarkában van, ha a Bradshaw házban tartózkodik: figyelte, amikor délelőtt tanított, és figyelte, amikor este vendégségbejött hozzájuk Bensonékkal vagy egyedül. Azelőtt Jemima azonmód és látványosan elmenekült, amint Ruth megérkezett, nehogy egy légtérben kelljen tartózkodnia vele, vagy ami még rosszabb: szórakoztatnia kelljen. Hónapok óta nem ült már be az óráira, amelyeket Ruth nevelőnősége kezdetén annyira élvezett. Most minden reggel megjelent, leült kerek asztalához az ablak mellé, és elővette füzeteit. De akár hímezgetett, akár írt vagy olvasott, Ruth azt érezte, hogy a lány folyamatosan figyeli. Ruth először még üdvözölte is magában ezt a változást, abban reménykedett, hogy barátságuk újra visszatérhet, de csalódnia kellett. A Jemimából sugárzó megváltozhatatlan és sötét hidegség jobban elevenébe vágott, mint néhány elhamarkodott, bántó megjegyzés. Hiszen ama meggondolatlan szavak csak egy viharzó jellemet engedtek volna sejtetni, vagy egy vádló hevült dühkitörését. De ebben a kimértségben nem volt semmi elhamarkodottság, épp ellenkezőleg! Tudatosságot sugallt, annak tudatát, hogy Jemimának alapvető problémái vannak Ruthszal. Jemima enyhíthetetlen szigorát egy bíró is megirigyelhette volna. Az asszony nem szabadulhatott Jemima tekintetétől. Bármit tett

is, magán érezte, és megborzadt tőle, legalább annyira, mintha egy halott üveges pillantása szegeződött volna rá. Jemima jelenlétében egész lénye zsugorodni kezdett, mintha metsző és csípős keleti szél ostorozná.

Jemima minden erejével azon volt, hogy kiderítse Ruth valódi természetét. Ez sokszor megerőltető volt a lány számára, és fárasztó. A folyamatos figyelem meggyengítette idegrendszerét. Sokszor sóhajtozott, és magában szidta a körülményeket – a körülmények alakítóját nem lett volna mersze –, amiért nem hagyták meg gyermekien boldog tudatlanságában.

Ilyen helyzetbe érkezett meg Richard Bradshaw, aki évi egyszeri hazalátogatását sietett egy hét alatt letudni. Egy év próbaidő után lassan a cég rendes tagjává válhatott. Az apja házában uralkodó szabályozott élet hamarosan a könyökén kezdett kijönni, és ennek hangot is adott:

– Legalább az a karót nyelt, vén Farquhar itthon lenne, és színt hozna az életünkbe esti látogatásaival. Mi lett Millsék-kel? Annak idején néha ők is átruccantak hozzánk egy teára.

– Apa és Mr. Mills ellenkező oldalon álltak a választáskor. Azóta nem vendégeskednek nálunk. Azt hiszem, nem nagy veszteség.

– Dehogynem! Ilyen ínséges időben még a legunalmasabb fráter is áldás, ha beállít!

– Bensonék kétszer is átjöttek, amióta itt vagy.

– Nagyszerű! Az unalmas fráterekről jutottak eszedbe? Nem is tudtam, hogy ilyen gonosz is tudsz lenni, kishúgom!

Jemima elvörösödött.

– Egyetlen rossz szót sem mondtam rájuk, ne gyanúsítgass, Dick!

– Nyugodj meg, nem fogom terjeszteni. Egyébként tényleg begyöpösödött, vén szamarak! Még szerencse, hogy mindig velük jön az a csinos asszony, legalább van kin legeltetni a szemem.

Mivel Jemima mély hallgatásba burkolózott, Richárdnak kellett újra megszólalnia.

– Tudod, Minnie, valami azt súgja, hogy ha elég ügyes, Farquhar a horgára akadhat.

– Kiről beszélsz? – kérdezte Jemima, mintha a leghalványabb fogalma sem volna róla, kire céloz testvére.

– Mrs. Denbigh-re, ugyan ki másra!? Beszéltünk róla az öreg Farquhárral, aki átutazóban a városon meghívott, hogy vacsorázzam ve-

le. Gondolhatod, miért fogadtam el a meghívását! Meg akartam kopasztani szegényt egy kicsit. Mindig hagyja magát…

– Micsoda szégyen, Dick!

– Na jó, voltaképpen csak kisebb kölcsönökről van szó, semmi egyébről! Nagyon szűkös apanázson vagyok tartva.

– Az meg hogy lehet? Épp a napokban mondtad, amikor apa a költségeidről és a juttatásaidról beszélt, hogy annyi pénzed van, azt sem tudod, hogyan költsd el.

– Csak azért mondtam, mert ismerem apát. Ha nyavalyogni kezdek, hogy nem elég a pénze, azt gondolja rólam, hogy állandóan dorbézolok, és még rövidebb pórázra fog.

Pedig egy fityingem sincs; ha lenne, akkor nem kellene belemennem holmi spekulációkba és ügyeskedésekbe.

– Miről beszélsz? – fogott gyanút Jemima.

– Ne aggódj, talán rosszul fogalmaztam, és azt hiszed, veszélyes vizekre eveztem; nevezzük inkább biztos üzletnek. Apa is büszke lesz rá, ha meglátja a teli zsebeimet! – lovalta bele magát kissé túlzottan is a dologba, és ezért megpróbált egy kissé kevésbé magabiztosnak látszódni.

– Most már tényleg kíváncsivá tettél!

– Sohase kábítsd a kis fejecskédet a férfiak üzletével, aranyom! Ezt a nők nem érthetik! Egészen megfájdult a hasam a nevetéstől, amikor hangosan fel kellett olvasnod apának a tőzsdei híreket, mert nem találta a szemüvegét. Úgy olvastad, mintha kínaiul lenne! De miről is beszéltünk az előbb? Ja, igen, Farquharról és a csodálatos Mrs. Denbigh-ről. Mert, hogy miatta akart látni a vén kecske, az gyorsan kiderült. Ő maga nem sokszor vette szájára a nevét, de láttad volna, hogy csillogott a szeme, amikor megosztottam vele a Mary-től és Elizabethtől kapott híreket! Mit gondolsz, hány éves lehet a nevelőnőnk?

– Ezt véletlenül egészen pontosan tudom. Ott voltam, amikor először nálunk járt, és egyebek mellett a korát is megemlítette. Huszonöt lesz az ősszel.

– Farquhar viszont negyven, egy nappal sem kevesebb. Szerintem Ruth túl fiatal ahhoz, hogy akkora gyereke legyen, mint Leonard. Tudod mit, Minnie? Megkockáztatom, hogy még nálad is fiatalabb, vagy legalábbis kislányosabban néz ki. Hány éves is vagy? Huszonhárom, ha nem tévedek.

– Márciusban töltöttem be.

– Na, akkor igyekezz, hogy behálózz valakit, mielőtt a fiatalságod összes bája elszáll! Megesküdtem volna, hogy Farquhar és te összejöttök, legalábbis egy-két évvel ezelőtt még úgy tűnt. Hogy sikerült így elpuskáznod a dolgot? Az igazat megvallva sokkal jobban örültem volna, ha te mész hozzá, mint ez a pöffeszkedő páva, aki a tekintetét, azt a szürke szemét úgy emeli rám, mintha kitüntetés volna; pedig épp fordítva van a dolog: neki kellene hálásnak lennie, hogy hajlandó vagyok a számra venni a nevét! De nem is ez a lényeg, sokkal inkább fáj a tudat, hogy ha Farquhar Mrs. Denbigh-t választja nőül, akkor Leonard engem kitúrhat a cégből, ha felnő. Ha te lennél a felesége, akkor nem fenyegetne ilyen veszély, és a vagyon családban maradna.

Minnie, kérlek, próbáld meg visszaszerezni őt! Nem reménytelen! Bárcsak hoztam volna neked egy rózsaszín főkötőt! Kezdesz gondozatlan lenni, mintha nem ügyelnél a küllemedre.

– Azt hiszed, hogy egy rózsaszín főkötővel visszahódíthatom?! – csuklott el Jemima hangja.

– Ne légy olyan bátortalan! Nem tudnám elviselni, ha a nevelőnőnk kaparintaná meg Farquhart, amikor a testvéremet illeti! Hidd el, egy próbálkozást megér a fickó! Ha megígéred, hogy nem vágod a sutba, hozok neked egy rózsaszín főkötőt! Megpróbálok segíteni. De neked is be kell vetned magad, hogy a „társunkat”, ahogy apa emlegeti, behálózd. Szóval, azt ajánlom, tedd Farquhart a sógorommá! Jut eszembe, hallottad a hírt, hogy Donne megnősül? A városban hallottam, épp mielőtt elindultam, biztos forrásból. Valami Sir Thomas hetedik lányát veszi el, hozomány nélkül. Az apa elkártyázta a családi vagyont, és külföldre kényszerült. De Donne-t nem olyan fából faragták, hogy ez akadályt jelentene, őt a szíve vezérli. Egy hónappal ezelőtt még azt sem tudta, hogy a világon van a lány.

– Nem hallottunk róla, de apát biztos érdekelné, meg is osztom vele! – rohant ki a szobából, hogy egyedül maradhasson valami ürüggyel, ugyanis mint mindig, most is felkavarta, ha Rutht és Farquhart valaki képzeletben összeboronálta.

Mr. Farquhar egy nappal azelőtt tért vissza Ecclestonba, hogy Richard Bradshaw-nak letelt volna a szabadsága. Mr. Farquhar meglehe-

tősen csalódott volt, amikor a tea köré csak a családtagok ültek le; minden egyes alkalommal felkapta a fejét, ha nyílt az ajtó.

– Nézd csak, hogy becsaptam az öreget! – lökte oldalba Richard Jemimát. – Mivel meg akartam kímélni magam apám szokásos papolásától, amelyben a világ visszáságaira akarja felhívni a figyelmemet, mintha én nem lennék még nála is dörzsöltebb, szóval, beadtam Farquharnak, hogy ma este Mrs. Denbigh is itt lesz! Nézd csak, hogy várja!

Jemima látta, és mindent megértett. Még a diszkréten félretett csomagot is, amely a Bradshaw család ajándékaitól – amelyek főleg svájci játékokból álltak – egy kicsivel távolabb hevert. Az est végére fájó szívvel ismerte be, hogy a féltékenység továbbra sem múlt el a szívéből. A fiatal Bradshaw előtt egyetlen olyan pillantás, egyetlen olyan szó vagy tett sem maradt rejtve, amely a távollevő Ruthnak szólt, és mindezekre nem felejtette el felhívni testvére figyelmét sem, csak hogy saját éles szemét és igazát bizonyítsa. A halálra kínzott Jemima végül nem bírta tovább, és kitántorgott a szobából. A tanulószoba felé vette az irányt, amelynek kertre nyíló spalettái nyitva voltak, már csak az ablakokat kellett kinyitnia, hogy égő arcát a hűsítő szélbe márthassa. A hold halovány orcája előtt felhők kéltek és omoltak semmivé, mint valami álomban, valószerűtlenné téve a látványt. A fájdalom egészen eszét vette. Homlokát a párkányon pihenő karjaira hajtotta, és szinte betege lett a gondolatnak, hogy az egész Föld nem több mint egy cél és terv nélkül bolyongó porszem a hideg űrben. A lidércnyomás legmélyéről Dick rántotta ki, aki őt követve lépett be a tanulószobába.

– Szóval ide bújtál, már mindenhol kerestelek! Nem tudnál véletlenül valamennyi pénzt adni? Persze szigorúan csak kölcsönbe.

– Mennyi kellene? – kérdezte színtelen hangon.

– Mivel elég rosszul állok, bármekkora összegért hálás volnék.

Amikor Jemima visszatért megtakarított pénzével, még az önző, csak saját magával törődő testvérének is feltűnt, hogy a lány arca milyen beesett, amit a gyertyafény csak még jobban felerősített.

– Ugyan már, Minnie! Ne add fel olyan könnyen! Van esélyed Mrs. Denbigh ellen! Amint visszaérek a városba, elküldetem neked a rózsaszín főkötőt, attól talán majd megjön az önbizalmad. Tudod, hogy mindenben számíthatsz rám!

Jemima furcsának találta – és mégis az egyetlen kapaszkodónak kaotikus világában –, hogy az a személy lesz harcostársa a Mrs. Denbigh elleni küzdelemben, akire a legkevésbé számított, akitől együttérzést sem remélt, nemhogy segítséget és lelki támaszt, és mégis: ő volt az egyetlen, aki átlátott rajta, mint a szitán. De hogy az ígéretet meg is szokás tartani, arról már a fiatal Bradshaw nem tudott, és a Jemima-ügy úgy ment ki a fejéből, mint minden más gondolat, amely nem önmagáról szólt.

A lány álmatlanul forgolódott éjszaka, telve rémképekkel, s már csak a reggelért rimánkodott. De a nappal sem hozott enyhülést, amelynek fényében a dolgok bántóan éles körvonalat öltöttek; Jemima már-már visszakívánta a magányos éjszakát. A következő héten, mintha minden, amit látott vagy hallott, csak azért lett volna, hogy megerősítse félelmeit. Még a saját anyja is Farquhar és Mrs. Denbigh közelgő nászára célozgatott, és arra volt csak kíváncsi, hogy mindehhez mit fog szólni a férje, akinek tetszése vagy nemtetszése látta el pozitív vagy negatív előjellel a dolgokat, és Mrs. Bradshaw ehhez igazodott.

– Könyörülő Istenem – fohászkodott Jemima –, nem fogom bírni ezt a terhet! A mérleg egyik serpenyőjében az életem, és a lényem leglényege: az örökké tartó szerelem, míg a másikban a szánakozással teljes könyörületesség! Ha ezen a nőn a legkisebb Jelét látom az önelégültségnek vagy a diadal fölött érzett örömnek, vagy ha megpróbálja elcsábítani Mr. Farquhart, akkor elmondom, amit tudok – egyelőre mások előtt még titokban tartom –, még akkor is, ha a következő pillanatban megbánom, hogy kiejtettem a számon. Túl nagy a kísértés! Uram, hol lelem meg a békét, amelyről gyerekkoromban hallottam, és amelyet ma is emlegetnek, az enyhülést, amely gyógyír a gondokra, és amelyet keresni sem kell vércseppeket könnyezve?

Kérdésére nem érkezett válasz, bármennyire is igyekezett kétségbeesett kiáltásával kikényszeríteni az égiekből, hacsak maga a lábujjhegyen a kertbe lopakodó hajnal nem volt az.

Az augusztus vége ragyogó idővel köszöntött be: az éjszakák éppoly harsányak voltak, mint a nappalok – egy helyet kivéve, a folyópart menti mezőt, amely vastag ködökbe burkolózva mosta el a különbséget ég és föld között. Mindeközben Mary és Elizabeth gyermeki szertelenséggel élvezte az évszakot, és az ősz minden közelgő léptében új szép-

séget talált. Égtek a vágytól, hogy a hegyekbe kirándulhassanak, mielőtt beállnak a komisz esőzések. Engedélyt kaptak rá, legalábbis az anyjuktól, hogy egy szerdai napon nekivághassanak. Anyjuk elengedte volna őket egész napra, de apjuk rájuk parancsolt, hogy csak tanítás után távozhatnak. Mrs. Bradshaw nem szerette volna ebéd nélkül elengedni őket, de a lányok hevesen ágálni kezdtek, mondván: piknik nélkül nem kirándulás a kirándulás, és kis kosárkákban elemózsiát akarnak magukkal vinni. Odakinn, pléden, a kék ég alatt a kenyér sokkal jobban ízlik, mint otthon a legfinomabb ételkülönlegesség. Megraktak hát néhány kosarat. Mrs. Bradshaw erősen aggódott amiatt, hogy lányai esetleg felfáznak, ha a földön ülve ebédelnek. A lányokat nevelőnőjüknek kellett elkísérnie, aki magával vihette a fiát is.

Jemimát is hívták, de a lány visszautasította őket, pedig titokban nagyon is osztotta húgai lelkesedését, és nosztalgiával gondolt azokra az időkre, amikor még ő is kapva kapott volna egy efféle alkalmon. Egyszer majd ők is felnőnek, és megtanulnak szenvedni, bár ma még önfeledten játszanak, nem is tudva végzetükről.

Szikrázó napsütéssel érkezett el a szerda. Felhők is csak mutatóban voltak az égen, azok is csak azért – ahogy ezt egyikük megjegyezte –, hogy a hegy tetejéről még szebb legyen a kilátás az aranyló búzaföldekre, amelyeken sötét árnyfoltjaik átúsznak.

Leonardnak délre kellett átmennie a Bradshaw házba, miután Mr. Bensonnal befejezte a tanulást. Addigra a lányok is végeztek. Ruth levette a főkötőjét, gondosan összehajtogatta a sálját, és odakészítette a szoba egyik sarkába. Próbálta elnyomni magában a kitörni kész örömöt (amely mindig elfogta, ha a hegyek közé vitt az útja), hogy figyelni tudjon reggeli kötelességeire. De arra azért ügyelt, hogy ne legyen mogorva, és a lányok szeretettel ugrálták körbe. Még a legapróbb dolognak is örülni tudtak: levelek árnyéktáncának a falon, harmatcseppek ragyogásának, ahogy az ökörnyál szálain billegtek az ablak előtti indákon. Az óra elütötte a tizenegyet. A latintanár kissé csodálkozva távozott. Nem értette, mire ez a nagy örvendezés, aztán bemagyarázta magának, hogy bizonyára az ő tanári képességeinek köszönhető, hogy az unalmas nyelvtanórát Ilyen élvezetessé tudta tenni.

– Még egy órát bírjatok ki! – sóhajtott Ruth, mire Mary rózsás kis szájával egy puszit nyomott az arcára, szelíd erővel fordítva maga felé a

nevelőnő fejét. A lányok leültek munkájuk mellé, és Mrs. Denbigh nekifogott a felolvasásnak. Egy napsugár tolakodott be a terembe, és a lányok izgatottan egymásra pislogtak. Jemima sem váratott magára sokáig. Színlelve, hogy egy könyvet keres, egyre csak a magára kényszerített megfigyelői feladatkörét gyakorolta. Lassan futatta végig ujját a könyvek gerincén. Ruth hangja érezhetően vesztett addigi nyugalmából, és tekintete is zavartabb lett Jemima jelenlétében. Azon gondolkozott, el merje-e hívni Jemimát a kirándulásra. Másfél éve még lelkesen kérlelte volna, hogy kísérje el őket, most meg fel sem merte tenni a kérdést. Attól tartott, hogy ajánlata csak olaj lenne Jemima gyűlöletének tüzére, vagy tovább növelné azt a lenézést, amely egykori barátnőjéből áradt felé állandóan. Gondolatait Mr. Bradshaw váratlan megjelenése szakította félbe, aki mind a négyük legnagyobb meglepetésére betoppant a terembe. Mindannyian felé fordultak, mintha csak magyarázatot vártak volna tőle hirtelen hazatértére. Ruth abbahagyta a felolvasást. Mr. Bradshaw arca vöröslött a visszafojtott dühtől.

– Mary, Elizabeth, kifelé! Majd később elpakoljátok a könyveiteket! Eredjetek! – tajtékzott Mr. Bradshaw. A lányoknak nem kellett kétszer mondani, rémült nyuszikként menekültek ki a teremből. Kedvük hirtelen elkomorulásával egy időben fekete felhő úszott a nap elé, és bánatos sötétségbe vonta a szoba bútorait. Ahogy a nap elborult, eltűnt a könyvespolc által vetett árnyék, amely eddig Jemimát rejtette.

– Te is, Jemima! – szólt az apja, amint észrevette a lányt.

– Miért, apa? – makacsolta meg magát a lány, bár ellenszegülésén legjobban ő maga lepődött meg. Az a dacos szenvedély keresett és talált ilyenkor kiutat, amely színleg nyugodt lénye legmélyén rejtőzött. Megállt apjával és a remegve felálló Ruthszal szemben, és nem mozdult. A nevelőnő arcát egészen eltorzította a félelem, mintha csak a halál torkában állna. Nincs menekvés, még a szívében sem; hiába volt a csendes, nyugodt élet, a sok hallgatás, a múlt immár visszatért, s nincs olyan mélység, amely elnyelhetné. Amikor a tenger a legnyugodtabb volt és a legszebb arcát mutatta, akkor bukkant a felszínre a szörny, tágra nyílt szemmel. Fejébe tolult a vér, a füle zúgni kezdett, mint a forrásban lévő víz; így nem is hallotta Mr. Bradshaw első szavait. Igaz, e szavak az indulattól meglehetősen kuszák voltak. De nem is kellett hallania, úgy is tudta, mit mond. Ott állt a férfi előtt bénultan, magára hagyottan. Aztán

– mintha Mr. Bradshaw közelebbről beszélt volna –, lassan elértek füléig a mondatfoszlányok, és azt hallotta:

– A bűnök leggyűlöletesebbje a szememben a bujaság, mert ez magába foglalja az összes többit! Az ön szentimentális lénye és tiszteletet parancsoló viselkedése csak lepel volt, hogy e bűnt eltakarja. Isten irgalmazzon Mr. Bensonnak, mert ha kiderül, hogy tudott a dologról, és úgy hozta a nyakamra magát, akkor megtanítom neki, milyen veszélyes dolog más kontójára jótékonykodni! Maga… az ön feslett életén csámcsog egész Eccleston! – fortyogó dühe egészen elnémította.

Ruth úgy állt ott mozdulatlanul, mint akibe villám csapott. Kissé előredőlt, szemhéját félig lehunyta, két karja pedig ernyedten lógott törzse mellett. Aztán nagy nehezen, szinte suttogva, sikerült magából kipréselni néhány szót:

– Nagyon fiatal voltam…

– Annál rosszabb! – jelentette ki Mr. Bradshaw, aki már kezdte hiányolni Ruthból a védekezés természetes ösztönét.

– De apám! – szólalt meg váratlanul Jemima, akinek a jelenlétéről Mr. Bradshaw egészen megfeledkezett.

– Te csak hallgass! Napról napra engedetlenebb és megátalkodottabb leszel, de most már tudom, kitől tanultad! Ha egy ilyen asszony van a házamban, mire számíthatnék másra, mint romlásra, mocsokra és gonoszságra!

– Apám!

– Hallgass! Ha már voltál olyan engedetlen, és nem távoztál, ahogy parancsoltam, és így olyan dolgokat hallottál, amit erényes fiatal hölgynek nem szabadna, legalább okulj a példán! Nézd meg ezt az asszonyt! – mutatott színpadias mozdulattal a nevelőnőre, aki elfordította egy kissé a fejét, mintha így kikerülhetne a rá mutató ujj hatóköréből, és arca egyre sápadtabb lett. – Nézd meg ezt az asszonyt! Még annyi idős sem volt, mint te most, amikor már velejéig romlott volt, aztán mindezt tetézve álszentként élt évekig! Ha te vagy a húgaid valaha közel engedtétek a szívetekhez, akkor itt az idő, hogy lerázzátok magatokról, ahogyan Szent Pál a viperát, egyenesen a gyehenna tüzére![51] – állt meg egy pil-

[51] „De néki, minekutána a kígyót lerázta a tűzbe, semmi baja sem lőn.”Apostolok cselekedetei 28:5.

lanatra, hogy levegőhöz juthasson. Ezt a pillanatot használta ki Jemima, hogy Ruth mellé lépjen, és megszorítsa hideg, élettelenül lógó kezét, de olyan erővel, hogy napokig látszott még a nyoma. Összeszedte minden bátorságát, és így szólt:

– Apám, engedjen beszélni! Nem tarthatom magamban, amit hallani fog! Én Ruth mellett tanúskodom! Meggyűlöltem őt, olyannyira, hogy talán még Isten sem bocsátja meg! De ebből is láthatja, hogy tanúskodásomat nem az elfogultság diktálja. Gyűlöltem őt, és gyűlöletem megvetéssé változott… de ez a múlté, Ruth! – sietett hozzátenni lágy, selymes hangon, annak ellenére, hogy apja heves gesztusain és égő szemén látta, nem örül annak, amit mond. – Azt, ami apámnak ma tudomására jutott, már régóta tudom, talán egy éve is megvan. Borzadni kezdtem tettétől és személyétől egyaránt. Beszéltem volna róla, elmondtam volna, hogy mi történt, ha nem állított volna meg a kétség: vajon helyesen cselekszem, ha féltékeny szívemre hallgatok? Igen, apám, látja, ilyen tanú vagyok én! Halálosan féltékeny voltam rá, mert szemet vetett rá valaki; de kíméljen most meg attól, Atyám, hogy erről kelljen beszélnem! – gyulladtak ki orcái, és szusszant egyet, hogy még elsöprőbb lendülettel folytassa.

– Figyeltem minden lépését, azt lestem, mikor kapom hamisságon vagy tettetésen, de minden cselekedete és szava igaz. Nemcsak a szemem vezetett, hanem a női ösztöneim is, amelyek, ha csak a legkisebb tisztátalanságot tapasztalták volna Ruth gondolataiban, szavaiban vagy tekintetében, akkor gyűlöletem újra fellángolt volna a pokol lángjával. Megvetésem mégsem fordult át gyűlöletté, hanem helyet adott a szánalomnak, a csírázó szeretetnek és tiszteletnek. Apám, én kiállok Ruth mellett!

– Elmondjam, mit bizonyít ez a kis kirohanásod? – kezdte egészen halkan, hogy dühének némi felfutást engedjen.

– Azt, hogy a pestis, amelyet ez a tisztátalan asszony terjeszt, téged is megfertőzött! Ártatlan arcocskájával közénk férkőzött, hogy alattomban szövögesse hálóját. Olyan ügyesen forgatta a szavait, hogy most már meg sem tudod különböztetni a jót a rossztól. Talán még a bűnt is erénynek néznéd ezután! A szakadék szélére lökdösött, és most arra vár, hogy bele is taszítson! És én még szeretettel fogadtam, megbíztam benne!

– Vétkeztem – suttogta Ruth, de Mr. Bradshaw meg sem hallotta, annyira belelovalta magát a támadásba.

– De nemcsak őt fogadtam szeretettel, hanem azt a fattyút is! Roszszul vagyok, ha belegondolok…

Ruth Leonard említésére felkapta a fejét, pupillája óriásira tágult. Halálra váró, oktalan állatok képén látni effélét, emberi arcon csak egyszer-kétszer tapasztaltam hasonlót, de bár sohasem láttam volna! Ruth most eszmélt rá, hogy a fájdalomnak egy egészen új minősége vár rá. Kihúzta a kezét Jemima markából, és görcsösen összekulcsolta ujjait maga előtt, fejét hátravetette a szenvedés.

De Mr. Bradshaw-t ez sem hatotta meg.

– Ez a gyermek – folytatta –, aki bűnben fogant, és magán hordozza a bűnt, a gyermekeim játszótársa lehetett! Remélem, nem fertőzte meg őket!

– Nem bírom hallani! Nem bírom hallani! – motyogta Ruth.

– Nem bírja, nem bírja – ismételte Mr. Bradshaw. – Ha akarja, ha nem, bírnia kell! Azt hitte, hogy ő nem részesül a bűnből?! Hogy megmenekül a gúnyolódástól?! Azt hitte, hogy beeresztheti a tisztán fogant gyermekek közé?! Minden élő ember tudni fogja Ecclestonban, hogy egy fattyú, és bizony nem fogják kímélni! „Nem bírom, nem bírom!” Azelőtt kellett volna erre gondolnia, mielőtt alámerült a bűnben! Most viselje a következményeit! Bizony, a fia megvetés tárgya lesz, és akkor jár a legjobban, ha elaltat magában minden szégyenérzést, és kioltja szívében a bűntudatot, mert ép lélekkel el nem viseli, amit az anyja tett!

Ruth elszántan védekezni kezdett, akár egy sarokba szorított állat:

– Kértem az Urat, hogy kímélje meg magzatomat a csapásoktól! Imádkoztam hozzá, hogy legyen segítségemre. Anya vagyok, és anyaként esedeztem hozzá, hogy segítsen olyan szellemben felnevelni, hogy méltó legyen az Ő színe elé járulni, és hogy tanításai szerint éljen! Én megbűnhődhetek, de neki, az ártatlan és jó báránynak, nem szabad bűnhődnie! – Ruth a sáljáért nyúlt, és remegő kézzel feltette főkötőjét. Haza kell érnie, mielőtt gyermeke mástól szerez tudomást anyja vétkéről. Csak sejtette, mit szólna ehhez az egészhez a fia, ha megtudná. Meg kell vele beszélnie, mielőtt a kegyetlen pletykák elvégeznék munkájukat, és fia visszavonhatatlanul meggyűlölné őt.

Jemima tanácstalanul állt, a bánat letaglózta. Együttérzése mellett még annyit tudott segíteni, hogy néhány gyöngéd érintéssel – amelyeket Ruth meg sem érzett, nem úgy Mr. Bradshaw, aki ettől még inkább vérszemet kapott – megigazította a nevelőnő ruháját. Jemima apja kíméletlenül megragadta Rutht, és a vállánál fogva kirángatta a házból a hangosan jajongó asszonyt.

– Ha még egyszer maga vagy a fattya beteszi ide a lábát, isten az atyám, rendőrt hivatok! – penderítette ki Rutht. Felesleges volt figyelmeztetnie, mert a nőnek esze ágában sem volt még egyszer a Bradshaw ház közelébe merészkedni.

Huszonhetedik fejezet

Ahogy a jól ismert utcákon végigment, mindenfelől pusmogást vélt hallani, és azt képzelte, épp most szennyezik be fia becsületét. Lesütött szemmel iparkodott hazafelé, hogy megelőzze a leleplező pletykát. Félelme nem volt egészen megalapozott, de ő valós fenyegetésnek látta. A titkát Mrs. Pearson kotyogta ki, akinek gyanús lett Jemima viselkedése, és igyekezett megerősíteni a gyanúját néhány apró körülménnyel, s mihelyst ezzel megvolt, sietett világgá kürtölni a dolgot. Mindezt olyan sikeresen tette, hogy Mr. Bradshaw szinte az utolsó volt Ecclestonban, aki tudomást szerzett a botrányról.

Leonard már messziről észrevette közeledő édesanyját, és kirohant elé az udvarra. Arca ragyogott a boldogságtól, amelyet a régen várt kirándulás miatt érzett. Ruhája anyja kezét dicsérte, hiszen ő varrta fiának nagy büszkeséggel. Nyaka körül kék masni díszelgett, amelyet anyja készített ki neki reggel, és mosolygott a lelke, amikor elképzelte, milyen jól fog illeni a kék szín kisfia szép, kreol arcához. Ruth kézen fogta, és a lelkészház felé kormányozta szótlanul. A fiú rögtön észrevette anyja szokatlanul feszült mozdulatait és hallgatását, de nem kérdezett semmit, szó nélkül engedelmeskedett. Ruth kinyitotta az ajtót, és foga között csak ennyit sziszegett Leonard felé:

– Az emeletre!

Miután a szobájukba értek, Ruth bereteszelte az ajtót. Maga elé állította a fiát, a vállára tette a kezét, és hosszan a szemébe nézett. A belsejét marcangoló fájdalmat nehezére esett szavakba önteni. Megpróbált beszélni, de nem nyílt szóra a szája, és nem forgott a nyelve. A fiú arcára kiült rettegés elnémította, és arra késztette, hogy megváltoztassa eredeti mondandóját. Magához húzta, és a nyakába borult, hogy a fia ne lássa szenvedését.

– Szegény, szegény fiam, ártatlan drágaságom! Inkább haltam volna meg lánykoromban, még mielőtt ártatlanságomat elvesztettem!

– Anyám, mi történt? Talán beteg? Miért hív szegénynek, nem megyünk ma kirándulni Scaurside-hillbe? Ha nem megyünk, azt sem bánom, csak ne sírjon! Anyám, talán beteg? Megyek, és szólok Faith néninek.

Ruth felemelte fejét, félresimította az arcába lógó hajtincseket, és könyörögve nézett a fiára:

– Csókolj meg, Leonard, még utoljára, a régi szeretettel! A fiúnak nem kellett kétszer mondani, anyja karjába vetette magát, magához szorította, és forró fiúi csókot nyomott anyja szájára.

– Leonard! – mondta végül, és kissé távolabb tolta magától gyermekét, majd újra nekiveselkedett görcsös igyekezettel, hogy megossza fiával féltve őrzött titkát. – Figyelj rám! – A fiú lélegzetvisszafojtva várta, mi következik. Vád hazarohanása közben Ruth arra gondolt, hogy Leonard előtt majd mindennek elmondja magát, aminek a város hívhatja a háta mögött, hogy fia az ő szájából hallja először a megpecsételő szavakat, de szembenézve az egyetlen bizonyossággal, amely felfordult életében megmaradt, s amely nem volt más, mint gyermekének angyali bűntelensége, belé szorult a szó. Ott állt fia előtt, szívében a kimondhatatlan bűnnel, amelyet valahogy mégis meg kellett próbálnia megosztania vele.

– Fiatalkoromban nagyot vétkeztem, Leonard. Azt hiszem, az Úr előbb nézi ezt el nekem, mint az emberek. Hogy bűnöm milyen természetű volt, még nemigen értheted. – Alig tárt fel valamit, Leonard orcája máris kigyúlt, ahogy a szégyen miatt égnie kell majd sokszor az életében. – Isten bizonyos mértékben megbocsátóbb, mint az emberek. El kell majd viselned, hogy édesanyádat a legcsúfabb szavakkal becsmérlik, amelyet csak nő kaphat, de neked el kell tűrnöd, mert ezen szavak

nem lesznek teljes egészében alaptalanok. Sőt azt sem szabad gondolnod soha, hiába szeretsz, hogy amit tettem, jól tettem… Hol is tartottam? – veszítette el a fonalat hirtelen, majd fia dühtől és szégyentől égő arcára nézett, amely arra figyelmeztette, gyorsan össze kell szednie magát, és befejezni mondandóját, mielőtt egészen elszállna a bátorsága: – És ez még nem minden. A büntetések büntetése, hogy el kell viselnem, a te szenvedésedet az én vétkem miatt, még rám vár. Gyalázatos szavakkal fogják mocskolni tiszta orcádat, igen, a tiédet is, nemcsak az enyémet. Állandóan emlékeztetni fognak rá, hogy házasságon kívül születtél.

– Anyámnak nem volt férje? Akkor hogy lehet özvegy?? – kapaszkodott kétségbeesetten Leonard az utolsó szalmaszálba.

– Nem vagyok özvegy, az Isten bocsássa meg nekem!

Fia tekintetében egyetlen rövid pillanatig némi viszolygást látott fellobbanni, és szorítása is enyhült egy ezredrésznyit, de mindez csak egy pillanatig tartott. Ám ennyi is elég volt a nő számára, hogy kezét arca elé kapva, és saját gyermeke előtt is szégyenkezve jajongni kezdjen:

– Bárcsak haltam volna meg kisdedként, anyám mellén!

– Mama… – érintette meg félénken Leonard a siránkozó Rutht, de az csak megrándult, és tovább könnyezett. –Anya, drága Anyukám – becézte most már a fiú, ahogy csak a legünnepélyesebb alkalmakkor szokta, és közelebb lépett hozzá, bár ezt Ruth nem láthatta. – Nem fogom elhinni egyetlen árva szavukat sem! – fakadt sírva most már a fiú is, mire Ruth magához vonta, és mint egy kisbabát, mellkasához szorította, és úgy nyugtatgatta:

– Ssss, Leonard, nyugodj meg! Túl hirtelen zúdítottam mindent a nyakadba. Istenem, én mindig csak ártani tudok neked! – mondta az önvád keserű hangján.

– Ez nem igaz, anya! – kapta fel fejét a fiú, és égő tekintettel azt mondta: – Nincs jobb anya kerek e földön! Nem fogom elhinni, bármit mondjanak is anyámról! Merjék csak kinyitni a szájukat, olyat kapnak tőlem, hogy megbánják! – szorította ökölbe a kezét Leonard, és elszántan bámult képzelt ellensége szemébe.

– Ne feledd el, szentem – mondta a legszomorúbb és leglágyabb hangon –, hogy ezt nem ők, hanem én mondtam el magamról, mert így igaz! – Leonard még szorosabban tapasztotta arcát anyja kebeléhez,

akár egy rémült kis állat, de hiába tette, menedéket már ott sem remélhetett. – Ó, bár haltunk volna meg inkább…

Leonard teljesen kimerülten, mozdulatlanul feküdt, Ruth alig mert ránézni. Szerette volna, hogy beszéljen, de félt is attól, amit a fia mondani fog neki. Haját csókolgatta, az arcát, a ruháját, mindenhol, ahol érte, és közben érthetetlen szavakat suttogott.

– Leonard, nézz rám, kérlek, nézz rám! – szólongatta, de a fiú csak még jobban elrejtette arcát. – Édes fiam, mondtam volna azt, hogy amit tettem, semmiség?! Nem akartam hazudni neked. Nagy az én bűnöm, amely most a te fejedre szállt! Csak azt ne hidd, hogy Isten szemében ezzel kevesebb lettél! – találta meg hirtelen Ruth az egyetlen vigaszt, amellyel erőt adhat fiának. – Mert ez nem igaz! Ezt soha el ne feledd! Amikor eljön majd az idő, és különféle neveket vágnak a fejedhez, gondolj arra, hogy az igazságos Isten tudja, hogy ártatlan vagy, és veled lesz! És bár bűnömmel kitaszítottá tettelek ebben a világban… Ó, drága fiacskám! – Leonard megcsókolta, ez adott neki erőt, hogy befejezze az imént elkezdett mondatát. – Ama másik királyságban mindig lesz helyed, és akkor vétkezel csak, ha ebben nem hiszel! – Amint ezt kimondta, Ruth elájult, a fiú legnagyobb rémületére, aki vízért szaladt, hogy felélessze már-már holtnak hitt anyját, és úgy szólongatta a legkedvesebb neveken, mintha a halál torkából akarná visszahívni. Amint egy kicsit jobban lett, az ágyába segítette Rutht, aki úgy feküdt ott, mint aki már csak az utolsó kenetet várja. Az sem lett volna ellenére, ha a szorítás, amelyet a szívén érzett, a halál hideg markáé lett volna, annyira elhitette magával, hogy ütött az órája, és úgy emelte fiára a tekintetét, mintha utoljára látná. Leonard arca sápadt volt a rettegéstől. Ruth, hogy megkímélje halála látványától, igyekezett eltávolítani magától a fiút.

– Nagyon fáradt vagyok, alvásra van szükségem. Menj, és keresd meg Faith néniéket!

Leonard lassan, vonakodva felállt. Az asszony megpróbált rámosolyogni, mert szentül hitte, hogy most látja fiát utoljára, és azt akarta, hogy mosolyogva őrizze meg őt szerető emlékezetében. Leonard elérte az ajtót, de a küszöbről visszafordult, majd halkan, szégyenkezve megkérdezte:

– Ők nem fognak… arról beszélni?

Ruth behunyta a szemét, hogy ne látszódjon rajta a fájdalom. Leonard kérdése olyan volt, mintha tőrt döftek volna belé. A fiú kérdésében az az idegenkedés lapult, amellyel minden számára ismeretlen és kényes témát illetett; talán még nem a személyes szégyenérzet, bár az sem váratott sokáig magára.

– Nem, ők nem fognak. Ebben biztos lehetsz.

A fiú végre elindult lefelé. Kérdése után, amely végképp felkavarta anyja lelkét, szinte visszakívánta az ájulás öntudatlanságát. Leonard egyedül a Benson házban nem fog hallani arról a szörnyű titokról, amelyet ma megtudott; egyedül itt lesz biztonságban az éles nyelvektől. Elméjében sorra vette a szégyen és a megaláztatás legváltozatosabb formáit, amellyel Leonard találkozhat. A fia jelenlétében gyakorolt önfegyelem, egyedül maradván, végleg elhagyta. Amikor ez a fékezőerő elmúlt, csak kimerültség maradt a helyén. Elméjére lázas köd szállt, és lidérces gondolatok pattantak ki belőle, amelyek arra sarkallták, hogy a sztoikus belenyugvás helyett inkább ilyen vagy olyan tettel próbáljon megszabadulni szorult helyzetéből, mely tettek csak kívülről tűntek bölcsnek és helyesnek. Gondolatai állandóan visszatértek ugyanahhoz a rögeszméhez, mely nem volt más, mint hogy ő, mint anya gyermekének csakis ártalmára volt és ártalmára lesz. Talán ha eltűnne, mint akit a föld nyelt el, megenyhülnének a szívek, és Leonardot inkább sajnálnák, mint tovább gúnyolnák. A jelenléte csak örök mementója lenne a fiú bűnös fogantatásának.

Miközben anyja így fonta tovább terveit, Leonard lelopakodott a földszintre, és keresett valami búvóhelyet az egyébként csöndes házban. Miss Bensonnak meg sem fordult a fejében, hogy Ruth és Leonard, ahelyett hogy a napsütötte bércek között túrázna, odafönt penészedik a szobájában, ezért korán megebédelt, és átugrott teára az egyik földműves feleségéhez, aki két-három mérföldre lakott tőlük. Mivel Mr. Bensonnak kezdetben nem akadt jobb dolga, ő is szívesen testvérével tartott volna. Ebbéli terveit Mr. Bradshaw dühös üzenete húzta keresztbe, amelyben az állt, hogy olyan gyorsan látni akarja, amilyen gyorsan csak lehet. Így teázás helyett a Bradshaw ház felé vette az irányt. Csak Sally maradt a házban, aki olyan nagy zajjal mosogatott, tett-vett, akár egy lovászfiú. Leonard a nappaliba lopakodott, és elbújt a nagy, régi-

módi kerevet mögött, hogy végre kisírja magából minden gyermeki elkeseredését.

Mr. Bensont Mr. Bradshaw dolgozószobájába kísérték, ahol a ház ura már úgy járkált fel-alá a szobában, akár az oroszlán a ketrecben: nyilvánvaló volt, hogy valami nagyon felbosszantotta.

– Üljön le, uram! – kínálta székkel a lelkészt, de ő maga tovább folytatta menetelését a szobában néhány percig, aztán hirtelen megállt Mr. Benson előtt, és fojtott hangon, amelyen átütött az indulat remegése, valamint olyan vörös képpel, hogy kétség sem férhetett a probléma nagyságához, így szólt:

– Mr. Benson, azért hivattam önt ide… Látja, még beszélni is nehezemre esik a gyanúpertől… Szóval, igazán lekötelezne, ha elárulná nekem, hogy vajon önnek is éppen olyan kevés tudomása volt-e annak az asszonynak a múltjáról, akinek fedelet ad, mint nekem egészen tegnapig, avagy netalán tudott a dologról?

Mr. Benson lehajtott fejjel hallgatott, az üzletember hiába fixírozta válaszért. A lelkész nem kérdezősködött, sem csalódást, sem meglepődést nem mutatott vagy tanúsított. De éppen akkor, amikor Mr. Bradshaw újra meg akart szólalni, a kis, görbe ember felállt, és a tőle telhető mértékben kihúzta magát a nagydarab, dühtől dagadó Mr. Bradshaw szigorú alakja előtt.

– Hallja hát szavamat – legyintett egyet kezével, mintha az őt fenyegető szóáradatot akarná elhárítani. – Maga mondhat akármit, egyetlen szava vagy tette sem okozhat annyi kínt, mint amit a saját lelkiismeretem okozott nekem, amely már évek óta kínoz, azóta, hogy egy csalás részese lettem, egy csalásé, a jó cél érdekében…

– A jó cél érdekében?! Na, hiszen! De nem akarom magába fojtani a szót! – Mr. Bradshaw még maga is meglepődött, hogy milyen gunyorosra sikerült az iménti megjegyzése, annak ellenére, hogy igyekezett minden hasonló késztetést elnyomni magában. De közbevágása nem tudta elbizonytalanítani Mr. Bensont, aki egyenesen a szemébe nézve megismételte:

– Igen, a jó cél érdekében, és a célunk nem az volt, mint azt talán feltételezi, hogy becsempésszük az ön otthonába az ördögöt; azzal csak a kenyérrevalót kereste meg. A testvérem és én közös akarattal fogadtuk magunkhoz a lányt. Először csak addig gondoltuk, amíg meg nem erő-

sődik. Hogy miért javasoltam, vagy inkább miért nyugodtam bele a névváltoztatásba, az özvegység meséjébe? Csakis azért, hogy a lány megbánhassa bűneit. Azt nem kell ecsetelnem, ugyebár, hogy a világ milyen keményen lép fel mindazokkal szemben, akik hasonló bűnbe estek, mint Ruth. Annyira fiatal volt még…

– Téved, uram, nem volt még dolgom olyan sok bűnössel, mint maga feltételezi, hogy tisztában lehessek a meghurcoltatásuk mikéntjéről. Csak annyit mondhatok, hogy tapasztalataim szerint inkább kesztyűs kézzel bánnak az effélékkel. Annyi szentimentális ökör van, aki vonzódik a bűnösökhöz, miért nem közülük választott ki egyet? Miért engem tisztelt meg azzal, hogy fehérre mossam a fekete báránya? Miért az én házamat szemelte ki, miért az én ártatlan gyermekeimet bízta rá? És egyáltalán – toppantott a lábával Mr. Bradshaw – hogy merészelt épp maga, aki Isten követe ebben a házban, egy hazugsággal ideállítani? Hogy merészelt engem kiszemelni, hogy megtéveszthessen és az orromnál fogva vezessen egészen addig, amíg be nem eresztem ezt a bukott nőt a házamba, és rá nem bízom a kislányaimat?

– Beismerem, hogy megtévesztettem, és azt is, hogy nem lelkészhez méltóan viselkedtem.

– Most ismeri be, amikor lelepleztem?! Ez aztán a dicsőség!

– Nem akarom magam felmagasztalni, sőt szánom bűnömet. De a tényektől ne térjünk el! Maga volt az, aki felfogadta Rutht nevelőnőnek, és nem én szemeltem ki a házát, hogy becsempésszek egy kakukktojást.

– Vagy úgy!

– A kísértés oly nagy volt, amekkorának nehéz ellenállni. Az ajánlatával lehetőséget teremtett Ruthnak, hogy hasznossá tegye magát.

– Elég legyen ebből a sületlenségből, nem bírom tovább hallgatni! Hogy nevezheti hasznosnak ártatlan lányaim beszennyezését?!

– Isten látja lelkem, ha bármi veszélyt is jelentett volna Ruth a gyermekekre, előbb haltam volna meg, mint hogy a családja közelébe engedjem. Mr. Bradshaw, remélem, hisz nekem.

– Engedje meg, hogy ezek után némi fenntartással kezeljem szavait – mondta hideg cinizmussal a hangjában a férfi.

– Elismerem, ezt kiérdemeltem… De most nem rólam, hanem Ruthról van szó – folytatta némi szünet után a lelkész. – Higgye el, ugyanúgy tisztában vagyok vele, mint ön, hogy az eszközeink nem vol-

tak helyesek, de a célunk igaz volt! Azt maga sem mondhatja, hogy a gyerekeinek bármi bántódása esett a lány miatt. Több mint egy éve élt már nálam akkor, és figyeltük minden mozdulatát. Ruthnak vannak hibái, kinek nincsenek, de nagyon elenyészők. Gonoszságnak a nyomát sem láttuk benne, sem megátalkodottságnak vagy pimaszságnak, csak a lelkiismeretességnek. Egy fiatal lány volt, az, akinek látszott; kedves, aki megtévedt egyszer, ami nem is csoda, tekintve, hogy nem ismerte még az életet.

– A legzüllöttebb nő is ártatlan volt egykor! – jegyezte meg csípősen Mr. Bradshaw.

– Ruth nem züllött. Ezt maga sem állíthatja, aki éveken át nap mint nap látta őt! – fogyott ki Mr. Benson a szuszból, és idegesen leste Mr. Bradshaw válaszát. Önuralma, amellyel a hírt fogadta, már a múlté volt.

– Láttam, ez igaz, de nem ismertem. Mert ha ismertem volna züllöttségét, ha tudtam volna, hogy bukott nővel van dolgom, bizonyára nem engedtem volna, hogy átlépje a küszöbömet.

– Isten adjon erőt elmondani mindazt, amit, tudom, hogy Ő sem lát másként! Azt, hogy nem minden nő züllött, aki egyszer elbukott. Tisztaságuk majd az ítélet napján mutatkozik meg azoknak is, akik a földön sárba tiporták ezeket a fájó, elesett, bűnbánó szíveket. Észreveszik majd azt a sok vágyakozást és éhséget, amellyel azok a tisztaságot kívánták! A hiányzó segítséget, amelyet az emberektől nem kaptak meg, azt a fajta segítséget, amelyet Jézus nyújtott Mária Magdalénának – akadt el a szava a lelkésznek az indulattól.

– Mr. Benson, most már csakugyan elég legyen ezekből az ostoba gondolatokból! A világ tudja, hogyan kezelje az efféle nőket, talán magának is úgy kellene. A világnak van annyi gyakorlati érzéke, hogy kidolgozza, miként tud működni minél tovább. Tehát senki, de senki sem kerülheti el a büntetést, még ha megalázassál jár is.

– Akkor Krisztus és jómagam szemben állunk a világgal – válaszolta komoly arccal Mr. Benson, semmibe véve az iménti gondolatmenet neki címzett passzusát. – És mire mentünk a világ gyakorlatiasságával? Csak rosszabbak lettünk, mint annak előtte!

– Csak a saját nevében beszéljen, ha megkérhetem!

– Maga szerint nincs itt az idő, hogy gondolkodásmódunkat megváltoztassuk, és aszerint is cselekedjünk? Ha van emberi igazság, amely-

ben hiszek, akkor az az, hogy a Ruth-hoz hasonló szerencsétleneknek esélyt kell adni a vezeklésre. De ezt az esélyt semmiképpen sem szabad úgy megadnunk, hogy közben magas lóról szemléljük és megvetéssel illetjük őket, hanem úgy kell viselkednünk, olyan alázattal, mint Jézus.

– Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy be kell őket csempészni az első istenfélő ember hajlékába?

– Nem Ruthért harcolok, a hibáimat pedig már beismertem. Az állítás, amelyet hangoztatok, valójában nem vitatéma, ahogyan a hit sem az, mert én hiszem, hogy Isten akarata nem merül ki annyiban, hogy teremtményeit a reménytelenség sötét mélyére taszítjuk. A bukott nőket is azok közé kell sorolni, akiknek összetört szívük gyógyírra vár, és nem szabad útfélre lökni őket, mint akikről végleg lemondtunk. Ha tényleg ez Isten akarata, ahogy én gondolom, akkor mellém áll majd.

– Talán még oda is figyelnék kirohanására, ha lenne valami, ami miatt tisztelhetném magát. Ha azt látom, hogy valaki hamis magyarázatokkal ámítja magát, vonakodom attól, hogy szavait erkölcsi kérdésekben irányadónak tartsam. Hogy jobban értse: az ilyen személyt nem fogadhatom el Isten földi szolgájaként. A gyülekezetéből ezennel kilépek, Mr. Benson.

Ha Mr. Benson eddig reménykedett is abban, hogy képes meggyőzni a csökönyös Mr. Bradshaw-t az igazáról, és a férfi ezután nemhogy csapásnak, de egyenesen áldásnak foga venni Ruth megjelenését a családjában, most beláthatta, hogy semmi esélye. Szó nélkül bólintott, és hagyta, hogy pusztán a formalitás kedvéért Mr. Bradshaw az ajtóhoz kísérje.

Mr. Benson érezte az elválás véglegességét. Kapcsolatuk során sok megaláztatást kellett már elszenvednie, de alázatos természetének köszönhetően úgy peregek le róla, mint víz a réce tolláról. Most sem emlékezett másra, csak az üzletember kedvességére, minden dölyfössége feledve volt; a sok boldog órára és kellemes estére; a gyerekekre, akiket mindennél jobban szeretett, erre rá kellett jönnie, és akiket a helyes útra kellett terelnie gondoskodásával. Amikor Mr. Bradshaw először lépett be templomába, még maga is fiatal ember volt. Együtt öregedtek meg. Soha nem érezte át olyan erővel, hogy Mr. Bradshaw milyen közeli, családtagként szeretett barát volt, mint az elszakadás pillanatában.

Miután hazaért, egyenesen a dolgozószobája felé vette az irányt, ahol leült megszokott helyére.

Hogy mennyi ideig volt odabenn – csendben és magányosan, áttekintve életét, megbánva bűneit –, maga sem tudta. Valami furcsa zajra lett figyelmes, ami kizökkentette tépelődéseiből, és visszarántotta a jelenbe. Valaki mintha végigosont volna a folyosón az ajtó felé, valaki, aki mindeközben nagyokat sóhajtozott. Amikor Mr. Benson kilépett dolgozószobájából, Ruth keze már a kilincsen volt.

– Ruth! – kiáltott az asszonyra, akinek arca falfehér volt, leszámítva azt a két kis foltot, amely az orcáin égett. Beesett szeme eszelős fénnyel ragyogott. Ruth kinyitotta száját, hogy mondjon valamit, de torka túl száraz volt ahhoz, hogy érthető hangok hagyják el. – Te meg hová indultál? –kérdezte Mr. Benson az utcai öltözetben lévő asszonytól, akin látszott, hogy nem jut messzire, bárhová is indult, olyan bizonytalanul áll a lábán.

A nő először nem válaszolt, csak nézett fénylő szemével, aztán szóra nyíltak ajkai:

– Helmsbybe, Helmsbybe megyek – suttogta, mert suttogásnál többre nem futotta.

– Helmsbybe? Isten kegyelmezzen neked, lányom! – sóhajtott fel, mert látta, hogy Ruth nem egészen tudja, mit beszél. – Tudod is te, hol van!

– Lincolnshire-ben… vagy tévednék?

– És mi az ördögért mész oda?

– Csöndesebben! Alszik… – Intette le Ruth Mr. Bensont, aki az imént öntudatlanul is felemelte a hangát.

– Kicsoda?

– Szegény kisfiam – kezdett el rázkódni a nő válla a sírástól.

– Gyere be! – invitálta ellenvetést nem tűrően a dolgozószobájába, majd leültette egy székre. – Mindjárt visszajövök! – indult el, hogy megtalálja testvérét, de Faith helyett csak Sallyt lelte, aki, mint mindig, most is buzgón sikálta a konyhát.

– Ruth mióta van itthon? – kérdezte tőle.

– Nincs az itthon, a hegyekben kujtorog valahol a Bradshaw lányokkal. Reggel óta nem láttam.

– Ezek szerint nem is ebédelt.

– Itt ugyan nem. Hogy máshol mit csinált, arról meg nem tudok.

– És hol van Leonard?

– Honnan tudjam? Biztos az anyjával. Legalábbis így volt megbeszélve. Van nekem jobb dolgom is annál, mint hogy mások után nyomozzak! – és bosszankodva tovább folytatta a súrolást. Mr. Benson tétován álldogált még egy darabig.

– Sally, készítene egy teát? És tegyen mellé pirítóst is. Tíz perc múlva visszajövök – mondta Mr. Benson, a hanga gyanús lett Sallynek, és első alkalommal méltóztatott gazdájára emelni a szemét.

– Te jóságos ég, te meg hogy nézel ki?! Akár ez a felmosórongy! Bizonyára már megint megpróbáltad valami szerencsétlennek megmenteni a lelki üdvét, de arra nem gondolsz, mi lesz az egészségeddel! Készítek teát, abban nem lesz hiba. Azt hittem, ahogy öregszel, úgy leszel bölcsebb is, de ebben tévedtem…

Mr. Benson válasz nélkül távozott, és elindult, hogy megtalálja Leonardot. Abban reménykedett ugyanis, hogy a gyermek jelenléte segíteni fog Ruthnak visszaszerezni elveszett önuralmát. Benyitott a szalonba, de nem látott senkit. Már épp csukta volna be az ajtót, amikor hüppögés ütötte meg a fülét. A zajtól vezetve hamarosan meg is találta a fiút, aki éppen álomba sírta magát a padlón, arcának még kisimulnia sem volt ideje a fájdalom grimaszai után.

– Szegény teremtés! Tehát ezért akart Ruth megszökni. Immáron a fiúnak is részesednie kell a keserű kenyérből – sajnálkozott. – Nem, semmi esetre sem fogom felébreszteni. Hadd borítsa elméjét a jótékony öntudatlanság! – Visszament szobájába, ahol Rutht ugyanúgy találta, ahogy hagyta. A nő fejét hátrahajtva ült, és behunyta szemét. De amint meghallotta az ajtó nyikorgását, felpattant a helyéről.

– Mennem kell! – mondta izgatottan.

– Nem mész sehová, Ruth! Nem hagyhatsz itt bennünket, túlságosan is szeretünk ahhoz.

– Szeretnek? – nézett Mr. Bensonra reménykedve, és szeme lassan megtelt könnyel. A könnyek megjelenését Mr. Benson jó jelnek tekintette, és tovább győzködte.

– Igen, Ruth. Tudod, hogy szeretünk. Most biztos sok minden más forog a fejedben, és elfelejted, hogyan érzünk irántad. Pedig azon semmi sem változtathat. Maradj itt, Ruth, semmi okod, hogy távozz!

– Hallotta, mi történt? – kérdezte Ruth rekedten.

– Igen, tudok róla, de ez nem változtat számunkra semmin. Miért változtatna?!

– Talán mégsem tudja, hogy bűnöm napvilágra került? –fakadt sírva az asszony. – El kell hagynom magukat, ahogy Leonardot is, ha nem akarom, hogy velem szenvedjenek.

– Elhagynád Leonardot? Ehhez nincs jogod! Hova is mennél…

– Mondtam már, Helmsbybe. A szívem szakad meg, de tudom, hogy el kell mennem, Leonard kedvéért – itatta tovább az egereket. Mr. Benson azt remélte, a sírás majd segít a nőnek, hogy könnyítsen a szívén. – Nem tehetek mást, higgye el!

– Ne mozdulj innen! – parancsolt rá, és kiment a teáért, amelyet valójában Ruthnak készíttetett, csak nem kötötte Sally orrára. – Idd meg ezt! – mondta, amikor visszajött, akár egy apa a kislányának, aki nem akarja bevenni a gyógyszert. – Egyél egy kis pirítóst is!

Ruth a teát egy hajtásra kiitta, de hiába próbálkozott, az étel kifordult a szájából.

– Nem megy – adta fel végül, és visszatette a pirítóst a tányérra. A hangja most már majdnem ugyanolyan volt, mint a csapás előtt, kedves és lágy, nem az a szárazon sziszegő, mint amikor az ajtóban állt. Mr. Benson leült mellé.

– Beszélgessünk egy kicsit, leányom. Tudni szeretném, mik is a terveid. Miért is akarsz mindenáron Helmsbybe menni? Honnan Jött az ötlet?

– Anyám élt ott egykor, még a házassága előtt. Annyit tudok, hogy bárhol is lakott, mindenhol nagyon szerették. Az ő kedvéért talán megszán valaki, és ad valami munkát. De először elmondanám az igazat – sütötte le szemét, és úgy folytatta: – Talán, anyám emlékére, még így is kapnék valami munkát, mindegy, milyet. Nem vagyok válogatós – nézett fel hirtelen. – Ha nem engednének be a házba, akkor a kertben tevékenykednék, nem ijedek én meg a dudvázástól sem! Az anyám emléke kedvéért biztos megengednék… Forog velem a világ, azt sem tudom, hol vagyok! – jajdult fel Ruth.

Bár Mr. Benson szíve fájdalommal volt teli, kemény, szinte parancsoló hangja nem árulta el:

– Most már elég legyen ebből! Nem bírom hallgatni! Maradj csöndben, és figyelj! A helmsbyi terved nem is lenne olyan rossz, de Ecclestont elhagynod nem szabad! Ebben biztos vagyok, legnagyobb bűnödet akkor követnéd el, ha fiadat árvaságra adnád. Nincs jogod felbontani a köteléket, amelyet Isten font egybe.

– De ha elmennék, talán elfelejtenék az anyja bűnét, és megbocsátanának neki…

– Lehet, hogy igen, lehet, hogy nem. Ha elmennél, boldogtalan lenne, talán még bele is halna. Hiszen csak neked van meg… és most jól figyelj, Ruth, mert ezt az erőt Istentől kaptad… az erőd, hogy boldoggá tedd. Nem bízhatod idegenekre! Mi is idegenek vagyunk hozzád képest, és szeretetben fel sem vehetjük a versenyt a tiéddel. Lehet, hogy rossz útra tér, és onnan nem hozhatja vissza csak egy anya csökönyös igyekezete és szava, de mi lesz vele, ha te nem leszel sehol. Nincs az a rettegés, sem magadért, sem a fiadért, amely feljogosíthatna arra, hogy magára hagyd – figyelte összehúzott szemmel a lelkész a lányt. Ruth lassan kezdett hallgatni a szavára.

– Arról nem is beszélve, Ruth, hogy semmi sem változott. A Csalás útját választottuk; de legyen ez az én bűnöm, kitalálhattam volna valami helyesebbet. Most kiderült az igazság, viseljük el, és építsük fel a jövőt az őszinteség talapzatán! Újabb bűnt nem követtél el, amelyet meg kellene bánnod. Acélozd meg szíved, és bizakodj erősen! Isten előtt kell elszámolnod, nem az emberek előtt. Az a fájdalom, amelyet a világtól kapsz, messze elmarad attól, amelyet a lelkiismereted miatt el kellett szenvedned. Az emberektől, sajnos, jobban kell féltenünk téged, mint Istentől. De most már emeld fel fejed! Lehet, hogy nem lesz könnyű munkát találnod, lentről kell kezdened, ahogy mondtad, lehet, hogy dudváznod kell alkalmasint – mosolygott rá a lelkész, de a lány nem engedett még fel annyira, hogy a mosolyt viszonozza. – Lehet, hogy sokáig, nagyon sokáig rád sem néznek majd az emberek, vagy ha rád néznek, csak rossz szemmel, és senki nem ad majd munkát. El kell fogadnod, türelemmel, és tűrni, hiszen ez is az Isten által rád mért bűnbánathoz tartozik. Gyűlölet ne keljen a szívedben a téged megalázók ellen, mert el fog jönni az idő… hallgass Ruth, mert most Isten szavait tolmácsolom, amikor Ő majd megtisztít, akár ha lángok által is, és színe elé

hív. Magával Jézussal üzente ezt az Úr. Van-e elég erőd, lányom, hogy alázatosan elviseld mind a lelki kínokat?

Ruthon volt a válasz sora, és sietett is megnyugtatni szállásadóját:

– Remélem és hiszem, hogy igen, elviselem, ahogy vétkeshez illik. De mi lesz a fiammal?

– A fiaddal? – ismételte Mr. Benson. – A világ kegyetlen az olyanokkal, mint ő – ismerte el, aztán elhallgatott, mert nem szeretett volna felelőtlenül vigasztalót mondani a lánynak. – A világ nem minden Ruth, nem kell mindenáron köztiszteletben állnunk az emberek szemében. Tanítsd erre a fiadat! Az élete nem lesz könnyű, de ha elég erős vagy, nem is kívánhatod, hogy az legyen. Tanítsd arra, hogy a csapásokat büszkén viselje, igaz kereszténnyhez méltón. Az életet ne harcnak tekintse, amelynek úgyis csak csalódás és tökéletlenség lenne a gyászos vége, úgy tekintsen rá, ahogyan Krisztus katonái, akik azért tűrik a csapásokat, hogy bebizonyítsák: méltóak a tisztségükre. És mesélj neki arról a rögös és szúrós ösvényről is, amelyet Jézus vérző lába Járt be. Gondolj csak az Ő életére, szörnyű halálára és végtelen hitére. Ó, Ruth! – emelte fel hangját a férfi. – Ha belegondolok, mennyi dolgod volna még e fiú mellett, akit el akarsz hagyni, és mindezt csak gyávaságból… Persze, mind gyáva kutyák vagyunk – tette hozzá még keserű önváddal. – Isten segítsen minket, hogy többé ne legyünk azok!

Ruth némán ült, és a padlót bámulta, aztán hirtelen felpattant, de meg kellett kapaszkodnia az asztalban, hogy reszkető lába ne essen ki alóla.

– Ígérem, nagyon fogok igyekezni, hogy Leonardot megtanítsam mindarra, amire kért; de mi lesz, ha nem lesz elég erős hozzá a hitem, hogy átadhassam?

– Kérj, és adatik tenéked.[52]Ez nem csak egy üres ígéret. Ruth visszaroskadt a helyére, és újra hallgatásba merült.

– Nem léphetem át többé a Bradshaw ház küszöbét – mondta hirtelen.

– Ez igaz.

– Nem lesz keresetem – tette hozzá, mert úgy vette észre, Mr. Benson nem számol a következményekkel.

---

[52] Utalás Máté 7:7-re.

– Azt mondanom sem kell neked, Ruth, hogy amíg nekünk lesz fedél a fejünk fölött, és betevő kenyerünk, te és Leonard sem maradtok fedél és étel nélkül.

– Ismerem végtelen jóságát, de meddig kell még visszaélnem vele?

– Egyelőre ennyit tehetünk. Talán hosszú időnek el kell telnie, hogy újra munkát kapj, de ki kell várnod, amíg adódik valami lehetőség.

– Sss! Úgy hallom, Leonard felébredt. Sietek hozzá – állt fel Ruth, de néhány másodpercnyi imbolygás után ismét le kellett ülnie.

– Hagyd, majd én – indult el Mr. Benson. Ruth feje hátrahanyatlott, és ismét hevesen sírni kezdett, de szívében addigra már fészket rakott a remény, és költögette is tojásait: a türelmet és a belenyugvást. Sírása csúcspontján szája imára nyílt.

Mr. Benson rögtön észrevette a fiú arcára kiülő égető szégyent, és azt is, milyen riadtan sütötte le szemét, amikor tekintetük találkozott. Belesajdult a szíve, mert az egykor élénk arc reménykedő és boldog fintorait sehol sem találta. Még a hangja is megváltozott. A fiú, aki valaha maga volt a cserfesség, most erőlködve formálta a szavakat. Leonard szenvedéstörténete, íme, kezdetét vette. Mr. Benson úgy beszélt a fiúval, mintha minden a lehető legnagyobb rendben volna. Elmondta, hogy anyját migrén gyötri, és a dolgozószobában pihen. Szólt Sallynek, hogy hozzon teát, míg a fiú szomorúan álmos szemekkel leült a nagy karosszékbe. Mr. Benson mindent megtett annak érdekében, hogy a fiú, ha rövid időre is, feledje bánatát. Igyekezetét siker koronázta: sikerült egy félénk mosolyt lopnia Leonard arcára. Ám, amikor eljött a lefekvés ideje, bármennyire is féltette a fiút attól, hogy a sötétben ismét itatni fogja az egereket, a házirendet nem akarta megbontani; meg kell tanulnia a gyermeknek, hogy vannak fensőbb törvények, amelyeknek minden körülmények között engedelmeskedni kell. Hiszen a fiúra új élet várt, új törvényekkel, az Úr – a legfelsőbb törvényhozó – reguláival, amelyekhez igazodni erőre lesz szüksége.

Miután Leonard lefeküdt, Mr. Benson nyomban visszament Ruthhoz.

– A fiad aludni tért – jelentette be Mr. Benson, és biztos volt benne, hogy Ruth jó anyaként csendben követni fogja példáját, és felmenve Leonardhoz majd egymásban találnak vigasztalást. Isten a fiún keresztül erősíti Rutht, és a fiút az anyján keresztül.

Most végre volt ideje, hogy egyedül is végiggondolja a dolgot, hogy végigmenjen a nap eseményein. Az a fél óra magány, amelyet testvére hazaérkezéséig élvezhetett, felbecsülhetetlen értékű volt. Igyekezett a helyükre tenni a dolgokat fontosságuk és örökérvényűségük szerint.

Miss Faith nem tért haza üres kézzel. A vendéglátói voltak olyan kedvesek, és egészen hazáig hozták. A nő még így is zihált, ami nem is volt csoda, tekintve, hogy mindkét keze tele volt tojással, szilvával és gombával.

– Ó, Thurstan – mondta köszönés helyett az ajtót nyitó testvérnek –, fogd ezt a kosarat, mert megszakadok! Sally, gyere te is, van itt neked egy kosár ringló, lesz mit eltenni holnap! Tojást is hoztam!

Mr. Benson megvárta, amíg testvére lepakol, és kiadja utasításait Sallynek, a házvezetőnők gyöngyének, és csak ezután kezdett bele a rossz hírbe.

– Mi lelt, Thurstan? Csak nem a hátad sajog megint? – rémült meg a nő, miután belépett fivére szobájába, hogy megossza vele vidéki élményeit.

– Nincs semmi bajom, csak fáradt vagyok. Beszélni szeretnék veled, talán attól összeszedem magam – próbált mosolyogni a testvérére, de mosoly helyett csak egy erőltetett vicsorgásra futotta.

Miss Faith lehuppant a székre, és egészen előrehajolt, hogy mindent jól halljon.

– Nem tudom, hogyan, de kiderült Ruthról az igazság.

– Te jó ég! – sápadt el a nő.

Mindketten hallgattak, a csöndet Miss Benson törte meg.

– Mr. Bradshaw tud róla?

– Igen. Értem küldetett, és elmondta.

– Ruth tudja, hogy kiderült?

– Igen, és Leonard is.

– Ki mondta el neki?

– Nem tudom, nem kérdeztem. Talán az anyja.

– Nem gondoltam volna, hogy ennyire kegyetlen – szikrázott fel Faith tekintete, és szája megremegett, ahogy belegondolt, milyen kínokat élhet át a fiú.

– Szerintem bölcs dolog volt. A fiú úgyis hamar megérezte volna, hogy valami baj van. Okos döntés volt, hogy az anyjától hallotta a tör-

ténetet, aki szépen, nyugodtan beszámolt neki a dolgok állásáról, és nem valami idegentől.

– Szépen, nyugodtan?! – ismételte kételkedve Faith fivére szavait.

– Jó, lehet, hogy nem a legmegfelelőbb szavakat használtam. Én nem voltam jelen, csak a jóisten tudja, hogy sikerült neki elmondania, és milyen lelkiállapotban.

– Mr. Bradshaw nagyon dühös?

– Kimondhatatlanul, és hozzá kell tennem, joggal. Nem kellett volna félrevezetnem.

– Helyesen cselekedtél! – nyugtatta meg Miss Benson. – Ruthnak szüksége volt erre a néhány év nyugalomra, hogy bölcsebbé váljon és megerősödjön. Így jobban el tudja majd viselni a szégyent.

De Mr. Benson még mindig kételkedett.

– Hibáztam, Faith, nagyot hibáztam!

– Ha te hibáztál, akkor nekem is hibáznom kellett, talán még nagyobbat, mint neked, de én semmi ilyesmit nem érzek. Ha újra kezdhetném, akkor sem döntenék máshogy.

– Talán te nem lettél rosszabb az évek során, velem ellentétben!

– Ne beszélj butaságokat, Thurstan! Elment az eszed?! Ugyanolyan jó vagy, ha nem jobb, mint voltál.

– Igen, talán elment az eszem. Nem is csodálnám! Elvégre elhitettem magammal, hogy a rossz lehet jó! Csak kínzom magam. Nem hallom már a lelkiismeret szavát! Régen elhittem, hogy létezik isteni akarat, és mentem, és megcsináltam, vagy legalább törekedtem megtenni, amit vár tőlem, nem gondolva a következményekre. Most meg kell indokolnom magam előtt a tettemet. Régen láttam, de ma már csak vakon tapogatódzom! Az Isten bocsássa meg nekem, Faith, de én megkönnyebbültem, hogy végre kiderült az igazság!

– Szegény teremtés! – sóhajtott fel Miss Benson. – De hidd el, minden hazugságunkkal őt mentettük! Most már nem kell félnünk, hogy letér a jó útról.

– Isten mindenhatóságának nincs szüksége a mi bűnünkre.

– Nem is mondtad még, hogy reagált az egészre Mr. Bradshaw.

– Annyira feldúlt állapotban voltunk mindketten, hogy arról is bajosan tudnék beszámolni, én mit mondtam, nemhogy ő! Rólam nagy igazságokat mondott, de Ruthszal kapcsolatosan nagyot tévedett. Szó szót

követett, aminek az lett az eredménye, hogy kijelentette, többet nem tartozik a gyülekezetemhez.

– Ez nem túl jó hír.

– Nem bizony.

– Ruth tud erről?

– Dehogy! Szegénykémnek enélkül is van elég baja. El akart szökni, hogy ne húzzon bennünket is magával a mélybe. Féltem, hogy valami butaságot művel. Nagy szükségem lett volna rád azokban a percekben! Mindenesetre nagyon keményen beszéltem szegénnyel, szinte parancsolóan; de hidd el, mindeközben majd' meghasadt a szívem érte. Nem akartam, hogy elgyengülve lásson, erőre volt szüksége. Annyira jó lett volna, ha itt vagy, Faith!

– És én mindeközben annyira jól mulattam, hogy szinte szégyellem magam miatta. Dawsonék olyan nagyszerű emberek, és az idő is csodás volt… Hol van most Ruth?

– Odafent Leonarddal. Azt hiszem, érte mindent elviselne a földön. Az a legjobb, ha együtt vannak. Mindketten alszanak talán.

– Felmegyek hozzá! – állt fel Miss Faith, és elindult.

Rutht a fia ágya mellett találta, ott vigyázta Leonard rémképekkel teli álmát. De amint Faith belépett a szobába, Ruth felpattant, és a nyakába vetette magát. Szó nélkül szorították egymást egy ideig, aztán Miss Benson ágyba parancsolta a lányt:

– Feküdj le, Ruth, most az lesz a legjobb!

Megvárta, amíg Ruth egy csókkal elbúcsúzik fiától, majd segített neki átöltözni. Még egy pohár violateát is behozott, hogy nyugtassa a lány idegeit; de a nyugtatóteánál is többet értek gyöngéd érintései és kedves szavai.

Huszonnyolcadik fejezet

Még szerencse, hogy volt idejük felkészülni a csapásókra, és megacélozni szívüket, mert ami következett, abban nem sok köszönet volt.

Minden egyes este azzal ültek le, hogy rosszabb már nem jöhet, és minden egyes újabb napon keservesen csalódniuk kellett. Minden nap

hozott valamit, ami feltépte a hegedni kívánó sebet. Abban sem lehettek biztosak, hogy kinek a szemében mennyit süllyedtek Ruth tettének napfényre kerülése óta, egészen addig, amíg nem találkoztak az illetővel személyesen. Ázsiójuk meglehetősen sokat esett, amin Miss Benson nem győzött csodálkozni; őt sokkal jobban megviselte, mint a fivérét. Mr. Bensont csak Mr. Bradshaw hidegsége kínozta. Minden hibájuk ellenére (amelyeket Mr. Benson azóta már elfelejtett, bármennyire is megviselték hajdanán, és csak a jóra emlékezett) szinte családtagok voltak, akik szívükön viselték sorsukat, még ha olykor némi pökhendiséggel is, és támogatták őket. Amikor vasárnaponként meglátta az üres templomi díszhelyet – a Bradshaw családét – mindig fájdalom nyilallt belé. Az üres hely látványánál már csak az fájt jobban, hogy észre kellett vennie, Bradshaw kerüli őt, és ha véletlenül mégis találkoztak, akkor is csak biccentett egyet, merő formalitásból, semmi másból. Az a ház, amely egykor majdnem olyan szívesen látta, mint a saját otthona, most bezárta előtte kapuját. Akkoriban, amikor a leginkább emésztette magát emiatt, Mr. Benson az utcán váratlanul összefutott Jemimával. Mr. Benson egy pillanatig zavarba jött, hogy hogyan is üdvözölje a lányt, de Jemima a segítségére sietett, és mosolyogva megragadta mindkét kezét.

– Úgy örülök, hogy látom! Hogy vannak? Mindent tudni akarok! És hogy van az a szegény Ruth, drága Ruth? Remélem, már nem haragszik rám, amiért olyan kegyetlen voltam. Bárcsak kibékülhetnék vele!

– Soha nem mondta, hogy kegyetlen lettél volna vele. Kétlem, hogy így gondolná.

– Pedig haragudnia kellene rám, egészen biztosan haragszik! Mit csinál most? Jaj, látja, mennyi kérdésem van, és apa azt mondta… – itt megtorpant egy pillanatra, mert nem akarta megbántani az idős embert, de aztán mégis úgy gondolta, jobb, ha tudja az igazságot, és remélte, meg fogja érteni –, hogy ne menjek többé magukhoz. Engedelmeskednem kell neki, vagy nem?

– Hogyne, kedvesem. Ez a kötelességed. Ne aggódj, tudjuk, hogy érzel irántunk.

– Hasznossá akarom tenni magam, segíteni akarok maguknak, különösen Ruthnak, egy kicsit elviselhetőbbé tenni az életet. Szerintem ez is kötelesség – sietett meggyőzni Mr. Bensont, mielőtt még lebeszélné ró-

la. – Ne aggódjon, csak akkor megyek, ha tényleg segítek vele. Még szerencse, hogy Sallytől hallok ezt-azt harangozni maguk felől, különben nem bírnám ki. Mr. Benson… – pirult el a lány –, szerintem helyesen tette, amit tett.

– Helyesen, de hamisan.

– Nem! Én nem így gondolom, semmiképpen sem! Ruth sokat jár a fejemben. Nem tudtam segíteni, amikor kígyót békát mondtak rá, de legalább magamba néztem, hogy ki és mi vagyok én. Apával, anyával, otthonnal, barátokkal, akik minden léptemet figyelik, védve az afféle csapdáktól, amelybe Ruth belesétált… Mr. Benson! – nézett most először egyenesen a lelkész szemébe. – Ha tudná, mit éreztem és gondoltam az elmúlt év során, akkor azzal is tisztában volna, hogy vártam és hívtam a kísértést, hogy megmutassam magamnak, bennem sem lenne hit és erő ellenállni, és ugyanolyan lennék, mint Ruth, vagy még annál is rosszabb, hiszen én még nála is csökönyösebb vagyok és szenvedélyesebb.

Ezért is vagyok annyira hálás azért, amit Ruthért tett. Most pedig mondja, mit tehetek Ruthért! Ha nagyon ellenzi, akkor engedelmeskedni fogok apám parancsának, de ha nem, akkor talán már ma délután ott leszek maguknál! Ne feledje, bízom önben! – engedte el Mr. Benson kezét, és már szaladt volna tovább, de hirtelen visszafordult, hogy Leonard felől tudakozódjék:

– Biztos sejti, hogy valami nincs rendben.

– Nem sejti, tudja.

Jemima szánakozva csóválta meg fejét.

– Nehéz lehet neki.

– Az nem kifejezés!

A legtöbb aggodalmat valójában Leonard jelentette a Benson ház számára. Úgy tűnt, egészsége megrendült, és álmában hangosan beszélt. A világgal civakodott ilyenkor, és próbálta anyját megmenteni, sokszor jajveszékelt is, majd olyan szavakkal átkozta magát, amelyekről azt sem sejtették, hogy ismeri. Napközben egészen nyugodtnak tűnt, bár étvágya nem volt a legjobb, és határozottan ellenezte, ha ki kellett mennie az utcára, nem akarta, hogy ujjal mutogassanak rá. A szívük mélyén mind szerették volna elmenekíteni valami távoli vidékre, de nem adtak hangot e vágyuknak, és fedezni sem lett volna miből az utazást.

Leonard akaratos lett, hangulata gyakran ingadozott. Egyik percben még lázadozott anyja ellen, a másikban már bocsánatáért esedezett. Mr. Bensonnál is elszakadt a cérna, amikor meglátta, hogy Rutht mennyire megviseli gyermeke ellenkezése, vagy ha a cérna nem is szakadt el, azt mindenesetre belátta, hogy most lenne szükség a keményebb, atyai kézre. De ahányszor erről az „erősebb kézről" beszélt Ruthnak, a nő hevesen ellenkezni kezdett, mondván, ő keltette fel fia szívében az ellenérzést, neki is kell azt lecsillapítania, és tiszteletét visszaszereznie.

– Ha látja, mennyire igyekszem, és vágyom az igazra, ismét meg fog szeretni, ebben nem kételkedem. – Mindezt olyan átéléssel és aggodalommal mondta, reszkető ajkakkal és falfehéren, hogy Mr. Benson megálljt parancsolt az emlegetett keményebb kéznek. Öröm volt a szívnek látni, hogy Ruth milyen istenáldotta érzékkel találta el, mi jár gyermeke fejében: ha kellett, biztatta, ha kellett, nyugtatta őt. Figyelme lankadatlan volt. Igyekezett minél kevesebbet gondolni arra, hogy mindennek ő az oka, különben állandóan sírásban tört volna ki, ha anyai éleslátása felfedezett egy-egy felhőt fia homlokán, amely felhőket az ő ifjúkori botlása sodort oda. Leonard az ő fia volt, akkor is, ha csöndesen borongott, vagy ha kemény és rideg volt vele. Mr. Benson csak megemelni tudta Ruth előtt a kalapját. Ő sem tudta volna jobban a helyes útra vezetni a kis lurkót, hogy észrevegye a kötelességet minden tettben. A lelkész biztos volt benne, hogy Ruth jósága majd mintául szolgál a fiúnak, ahogy az anyai szív végtelen szeretete is célba ér egyszer Leonard lelkében, mégpedig annál biztosabban, minél kevésbé sürgette, és minél csöndesebben viselte azt, ami ráméretett. Leonard immár kezdte bánni, ha hálátlan vagy csökönyös volt anyjával, ami az utóbbi időben jobban jellemezte, mint az anyján való csüggés. De az egészsége még mindig nem volt a régi. Hallani sem akart arról, hogy kitegye a lábát a házból. Sokkal szomorúbb és komolyabb volt kortársainál. De nem is vártak mást. Ruth tettének következménye volt ez is, amit türelemmel kellett viselnie. A nő titokban könnyes szemmel egyre csak lelkierőért fohászkodott.

Az utcára neki sem volt kellemes kilépnie. Napokig csak rettegve gondolt rá, de egyik este Miss Benson megkérte, hogy szaladjon el ezért-azért helyette, mert ő nyakig ül a munkában. Ruth nem ellenkezett, bár belül rettentően szenvedett; felállt, és engedelmesen elindult. A

csöndes szenvedés egyik jellemvonása volt annak a különleges természetnek, amellyel Ruth rendelkezett, és fontos alkotóeleme a türelemnek, amellyel „büntetését békével szenvedte”.[53] Lelkiismerete azt diktálta, hogy ne éreztesse másokkal magamutatóan a saját szenvedését, mert a legszentebb az, amelyet mindennap gyakorolni illik. De a tétlenségtől igencsak szenvedett. Minden vágya az volt, hogy hasznossá tegye magát, de szolgálataiból senki sem kért. Az elmúlt években nem hiába művelte elméjét, mert most végre eljött az idő, hogy gyermeke tanítójává válhasson. Ezt a feladatkört Mr. Benson is nagyon támogatta, mert az asszony így legalább el tudta foglalni magát valamivel. A háztartás vezetéséből is kivette volna a részét, de mivel az utóbbi időben Mr. Bradshaw-éknál dolgozott, feladatait időközben elorozták. Ráadásul a háztartási pénzt is nagyon rövidre fogták, így nem volt annyi munka, amely három nőnek elegendő lett volna. Ruth hosszú órákat töltött azzal, hogy kitalálja, hol dolgozhatna, amikor éppen nem Leonardot tanítja, de minden próbálkozása meddőnek bizonyult. Sally, aki szeretett volna segíteni, néha tudott szerezni valami varrnivalót, de csak apró munkák voltak – többnyire stoppolások –, és nem hoztak sokat a konyhára. Az éhezés szélén ugyan még nem álltak, de néhány megszorításra szükség volt. Igényeiket, amelyek addig sem voltak túl magasak, most még lejjebb kellett szállítaniuk. Ruth bére, a Bradshaw-éktól kapott negyven font, tehát kiesett, ahogy Ruth „ellátmányáról” is – Sally fogalmazott így – nekik kellett gondoskodniuk, mivel Ruth már nem a Bradshaw házban étkezett. Mr. Benson lelkészként évi nyolcvan font sterlinget keresett, amelyből húsz rendszerint magától Mr. Bradshaw-tól érkezett.

Amikor a padbérrel megbízott szolgája idén is a teljes összeggel állított haza, és a lelkész megkérdezte tőle, hogyan lehet ez, megtudta, hogy bár Mr. Bradshaw-nak esze ágában sincs újra betennie lábát a templomba, azért a padbért kötelességszerűen változatlanul megfizeti. Mr. Benson ezt nem fogadhatta el, és visszaküldte az idős embert a pénzzel, mondván: nem szolgálta meg a bért. Mr. Benson valamikor a boldogabb időkben részvényeket vásárolt, ezeknek az éves hozama harminc és negyven font között mozgott. Mindent összevetve a bevétel-

[53] Utalás Mózes III. könyve 26:40-42-re.

ük nagyjából száz fontra rúgott évente. Megkönnyítette az életüket, hogy a lelkészlak után nem kellett házbért fizetniük. Ruth keresete tehát amilyen jelentéktelen volt, ugyanannyira számított is. Miss Benson mindig különösebb hálálkodások nélkül tette zsebre. Hogy az asszony még hasznosabbnak érezhesse magát, Mr. Benson bevonta lelkészi munkájába, ami nagyrészt a jótékonykodást jelentette. Szerény, de annál nyugodtabb életük végre az igazság kőszikláján nyugodott.

Leonardot mindeközben még mindig kétségek gyötörték. Damoklész kardjaként lebegett fejük fölött a kérdés, hogyan élheti túl ezt az időszakot egy gyermek, aki még nincs felvértezve a támadások ellen. Ugyanakkor az is egyre nyilvánvalóbbá lett, hogy a fiú létezése milyen áldásos hatással van Ruthra: ha fia nem volna mellette, vak lenne az éj és szörnyekkel teli a vadon. Anya és gyermeke Isten hírnökei voltak egymás számára, angyalok a másik szemében.

Bradshaw-ékról csak néha hallottak ezt-azt. Mr. Bradshaw már nem csak kibérelte, hanem meg is vette az abermouthi házat, és sok időt töltöttek ott. Ami keveset megtudtak róluk, az Mr. Farquharon keresztül történt. Egy hónap sem telt el *azóta,* hogy Mr. Benson és Jemima összefutottak, amikor Mr. Farquhar állított be hozzájuk. Mr. Farquhar, bár a lelkész és családja irányában mindig nagy szimpátiáról tett tanúbizonyságot, nem sokszor járt a lelkészlakban. Mr. Benson udvariasan fogadta, de biztos volt benne, hogy Mr. Farquhar valamilyen hátsó szándékkal érkezett. Olyan nagy általánosságokban beszélt a nap témáiról, mintha közben valami máson járna az esze. A férfi szívét megrohanták az emlékek arról a napról, amikor egyszer ugyanitt ült, és várta, hogy megjelenjen Ruth a felöltöztetett Leonarddal, akit lovagolni vitt. Bár elérzékenyült, mindeközben nem győzött hálát adni az égnek, hogy Ruth csodálatában nem ment messzebb, hogy érzelmeinek végül is nem adott hangot, Bízott benne, hogy csírázó vágyairól senki sem szerzett tudomást, azokról a vágyakról, amelyeket Ruth kivételes szépsége váltott ki belőle önkéntelenül. Szerencsésnek érezte magát, hogy nem keveredett bele Ruth botrányába, amelytől egész Eccleston zengett. Úgy rándult össze az arca, ha egy ismerőstől Ruth nevét hallotta, mintha valaki egy kést döfött volna belé. Ezek az említések persze legtöbbször erősen túlzóak voltak, de mégsem váltottak ki belőle nagyobb fájdalmat, mint azok, amelyek szigorúan megmaradtak a tényéknél. Jemima akkor ke-

rült vissza a szívébe, amikor Mrs. Bradshaw beszámolt neki arról, hogy felbosszantotta a lány a férjét azzal, hogy Ruth pártját fogta. Aztán betoppant. Jemima is, aki – egyelőre csak szóban, mert többet nem mert – Ruth oldalára állt, és nem győzte mentegetni együttérzésében. Jemimát a történtek, amelyek sokként érték, alázatra nevelték. Tudta, hogy létezik olyan bukás, amely egy életre szól, és legjobb őrizkedni tőle. És amikor eszébe jutott, milyen hibásan ítélkezett Ruthról, elkezdett vigyázni a szájára, és arra, hogy ne mondjon semmit elhamarkodottan. Lénye megtisztult a hiúság bűnétől is. Jemima nem áltatta magát: tudta, hogy mivel szerezte vissza Mr. Farquhar elveszett szimpátiáját, és ez nem volt más, mint hajdani vetélytársának támogatása, nem mintha az ilyen támogatás bölcs vagy okos dolog volna első ránézésre. Mr. Farquhar-nak fogalma sem volt arról, hogy Jemima tisztában volt Ruth iránt táplált érzelmeivel, és azt sem gondolta volna, hogy a lány tartja olyan fontosnak, hogy féltékenységre lobbantsa szívét. A kötelék neve, amely összehozta őket, a Ruth iránt érzett sajnálat, bánat és együttérzés volt. Ám annyi különbség mégis volt közöttük, hogy Jemima szimpátiája sokkal hevesebb volt és igazabb, mint a férfié, annak ellenére, hogy tenni ő sem mert semmit a megalázott nevelőnőért. Mr. Farquhar, mint már említettük, szíve legmélyén annak örvendezett, hogy Ruth végül is nem hozta rossz hírbe. Meg is fogadta, hogy többet egyetlen nőt sem szemel ki addig feleségül, amíg le nem nyomozta előéletét. Ugyanez az óvatosság diktálta azt is, hogy ne mutasson Ruth iránt túlzott együttérzést, nehogy valaki gyanítani kezdje füstbe ment házassági terveit. De a Ruth iránt érzett megbecsülés, Leonard szeretete, a Bensonékat maradéktalanul tisztelő véleménye mégis arra ösztökélte, hogy a kíváncsi Jemima kémeként a lelkészlakba látogasson, és ott megtudjon mindent Bensonékról és Ruthról. Ott ült tehát Mr. Benson dolgozószobájában a tűz mellett, és a lelkésszel diskurált. Hogy hogyan jutottak el a politika témájáig, arról az emlékek miatt, amelyek megrohanták, nehezen tudott volna számot adni, csak akkor kapta fel a fejét, amikor rájött, hogy Bensonék még azt sem engedhetik meg maguknak, hogy az újságot olvassák, és sietett felajánlani a saját lapszámait.

– Nem sértem meg, ha időről időre átküldetném önnek a Timest? Én tizenegyig átolvasom, azután már csak gyújtósnak használom. Maga biztosan hasznát vehetné.

– Megköszönném, de ne fáradjon az átküldetéssel. Majd Leonard elszalad érte.

– Hogy van Leonard? – kérdezte Mr. Farquhar kimért hangot erőltetve magára, de szeme elárulta, hogy tudja, kényes témát érintett. – Régen láttam.

– Nem sokat jár ki – felelte a lelkész tettetett könnyedséggel, de szemében fájdalom csillogott. – Nincs túl jól mostanában, így inkább itthon tartjuk.

Mr. Farquhar elnyomott egy sóhajt, majd, csak hogy megtörje a csendet, és hogy merészen témát váltson, valami egészen mással hozakodott elő:

– Az újságban egész hosszú híradást talál majd Sir Thomas Campbell kicsapongó életviteléről Badenben. Született imposztor, bárság ide vagy oda. Az újságnál biztos örültek, hogy ilyen sztorihoz jutottak!

– Ki a csuda az a Sir Thomas Campbell, ha meg nem sértem? – pislogott Mr. Benson.

– Ó, azt hittem, már hallott arról (úgy tudom, nem kacsa a hír), hogy Mr. Donne az ő lányát vette el feleségül. Gondolom, még örül is neki, hogy a nő elhagyta, mielőtt ezt a cikket publikálták. – Mivel elég kínos témát érintett, és ezt ő is érezte, magyarázkodni kezdett: – Dick Bradshaw-tól szoktam volt hallani a felső tízezer házassági pletykáiról, kitől mástól hallanék?! Mióta visszajött Londonból, és dolgozni kezdett a cégnél, egyenesen eláraszt az efféle hírekkel. Mr. Donne magánélete különösen érdekli.

– Ezek szerint Mr. Donne eljegyezte Miss Campbellt, ha jól értem?

– Igen, így a pontos, múlt időben. Ha az értesüléseim nem tévesek, a hölgy felbontotta az eljegyzést egy orosz herceg vagy valami hasonló miatt, aki jobb partinak ígérkezett, legalábbis Dick Bradshaw így tudja. De higgye el – mosolyodott el Farquhar –, az efféle pletykák az egyik fülemen be, a másikon ki, ha a Times nem lenne tele ma is a hölgyemény atyjának bűnös üzelmeivel.

– Dick Bradshaw tehát hazajött Londonból? – kérdezte Mr. Benson, akit egykori családi barátaik élete sokkal jobban érdekelt, mint az egész Campbell család együttvéve.

– Igen, és itt is marad, Ha jól végzi munkáját, és megfelel apja elvárásainak, bár meg kell jegyeznem, hogy Mr. Bradshaw elvárásai a legderekabb fiatalember számára is túl magasak volnának. – Mr. Farquhar mondott volna még többet is, ha Dick Bradshaw nem lett volna Jemima testvére, de így az említett hölgyre való tekintettel inkább hallgatott.

– Biztos vagyok benne, hogy a fiú nem okoz majd csalódást – felelte Mr. Benson.

– Jemima, akarom mondani Miss Bradshaw, szívén viseli az önök sorsát, és kíváncsi rá, hogy vannak *mindnyájan* – nyomta meg az utolsó szót Mr. Farquhar.

– *Igazán* köszönjük az érdeklődését, az egész család nevében mondhatom. Jól vagyunk, csak, mint már említettem is, a kis Leonard nincs túl jó bőrben. De türelemmel kell lennünk, az anyai szeretet, amellyel Ruth övezi az ifjút, csodákat tehet.

Mr. Farquhar nem válaszolt azonnal.

– Küldje át az újságért! Egy kis testmozgás jót fog neki tenni, és előbb vagy utóbb úgyis ki kell merészkednie az odújából – mondta végül.

A két férfi kezet rázott, és több szó sem Ruthról, sem Leonardról nem esett.

Leonardnak kénytelen-kelletlen ki kellett lépnie a házból. A hátsó utcákon iparkodott, lehajtott fejjel, és ha ujjal mutogattak rá, sírva rohant vissza Sally keblére, aki határozottan, de nem érzéketlenül lelket öntött belé.

Mr. Farquhar türelmes munkával elérte, hogy a fiúnak kedve legyen egy kis időt eltölteni a házában vagy az istállóknál, vagy a kertben. De bármennyire is kellemes volt a vendégeskedés, a hazatérés mindig veszszőfutásnak ígérkezett.

Mr. Farquhar alkalmi látogatója lett a Benson háznak. Ilyenkor csöndesen politikáról vagy helyi ügyekről diskuráltak. Elhangzottak ugyanazon kérdések az egymástól elidegenült két család tagjainak hogylétéről. Mr. Farquhar mindig csak ugyanazt fújta, tudniillik, hogy Jemima mennyire a szívén viseli Bensonék sorsát.

– Mr. Farquhar – kezdte Jemima –, gondolja, hogy az igazat mondják, hogy tényleg jól vannak? Nem csak azt mondják, amit hallani akarunk? Persze, túlzottan tolakodóak sem lehetnek a kérdései, ezt megér-

tem. Biztos vagyok benne, hogy hiányt szenvednek valamiben. Ha csak arra gondolok, miből tartja el Ruth Leonardot… Hogy van a fiú?

– Nem is tudom, mit mondjak. Úgy nő, mintha húznák, de a szíve a csapás miatt sokkal közelebbi ismeretséget kötött a fájdalommal és a szomorúsággal, mint a kortársaié. Ennek köszönhetően igen sápatag.

– Bárcsak meglátogathatnám őket, egy perc alatt megmondanám, miben szenvednek hiányt! – fakadt ki, és hangjából újra a régi, akaratos Jemima hallatszott ki.

– Ígérem, ha legközelebb náluk járok, mindenre figyelni fogok, amire ön megkér. De megértheti, nem szaggathatom fel a sebeket tolakodó kérdésekkel, amikor épp kezdenek begyógyulni.

– Rutht egyszer sem látta?

– Egy pillanatra sem – felelte Mr. Farquhar, és mindketten lehajtották fejüket, nem mertek egymás szemébe nézni.

– Holnap én viszem el nekik az újságot, saját kezűleg, ez jó ürügy lesz a látogatásra. Igyekszem minél jobban résen lenni, de nem ígérhetek sok sikert.

– Nagyon köszönöm. Sajnálom, hogy ilyen sok kellemetlenséget okozok önnek, nagyon kedves!

– Nagyon kedves vagyok – ismételte meg a férfi, de olyan hangszínnel, hogy a lány belepirult. – Akkor a kedvességemet hálálja meg azzal, hogy most az egyszer Walternek szólít. Nem kell többet mondania, csak ennyit: köszönöm, Walter.

A lány szíve megremegett viszonyuk eme bensőséges fordulatától, és bár semmire sem vágyott jobban, mint a férfi szerelmére, félt kiadni érzelmeit, ezért megtartotta a két lépés távolságot.

– Nem! Hiszen maga az apám lehetne egy kis túlzással. Tiszteletlenség lenne a részemről.

Jemima ezt félig viccnek szánta, és igazán nem akarta megbántani Mr. Farquhart a kora emlegetésével, mégis így történt.

Mr. Farquhar hirtelen felpattant, és hideg hangon csak ennyit mondott:

– Akkor ajánlom magamat! – és az ajtó felé rohant.

Jemima nyelvére még most is csomót kötött a régi büszkeség, bár lelke sajgott. Amikor a férfi elérte a küszöböt, kiszakadt belőle a kiáltás:

– Remélem, nem bántottam meg, Walter!

Mr. Farquhar leplezetlen örömmel az arcán megpördült, és az égő arcú, padlót fürkésző Jemimára nézett, aki nem is emelte fel tekintetét az elkövetkezendő fél órában. Aztán hirtelen, mint akiben sanda gyanú ébred, mélyen a férfi szemébe nézett:

– Remélem, nem akarja megtiltani, hogy látogatást tegyek Ruthnál; előre figyelmeztetem, hogy nem fogok engedelmeskedni!

Mr. Farquhar még szorosabban fonta karjait a lány köré, hiszen Jemima szavaiban burkoltan ott volt az is, hogy Mr. Farquhar a közeljövőben Jemima uraként parancsokat osztogathat neki.

– Jemima, árulja el nekem, hogy a kedvessége, amellyel teljesen levett a lábamról az utóbbi percekben, mennyiben volt annak köszönhető, hogy feleségként nagyobb szabadságra vágyik, mint lányként?

Jemima szinte örült annak, hogy Mr. Farquhar valami hátsó szándékra gyanakodik tetteiben, mielőtt még teljesen megadná magát sorsának. Tartott tőle, hogy elárulja azt a mély, szenvedélyes tiszteletet, amellyel oly régóta viseltetett a férfi iránt. Egy darabig hallgatott, aztán megszólalt:

– Talán nem is tudja, milyen hűségesen szeretem attól a naptól fogva, amikor pisztáciás cukrot hozott nekem Londonból, pedig akkor még egészen kislány voltam.

– Biztos nem hűségesebben, mint én önt – válaszolt Mr. Farquhar, akinek a Ruth iránt érzett vágyai szinte teljesen megfakultak, és magát a kitartó szerelem mintaképének tekintette. – Alaposan próbára tett, maga kis boszorkány!

Jemima felsóhajtott. Eszébe jutott, hogy meg sem érdemli ezt a boldogságot. Szégyenkezve gondolt arra az időre, amikor szívében a féltékenység lángja égett.

– A legjobb lesz, ha beszélek az atyjával, nem igaz? Jemima egész lénye tiltakozni kezdett az ötlet ellen, hogy titkuk kitudódjon, bár ésszerű magyarázatot nem tudott volna rá. Úgy érezte, nem tudná elviselni a gratulációkat. Tartott apja zajos örömétől, aki nem látna mást a frigyben, csak azt, hogy tékozló lányát végre egy igazi úriemberhez adhatja, aki nem utolsósorban az üzlettársa, így a két vagyon még inkább összefonódhat. Richard pedig csak azon ujjongana, hogy húgának végre sikerült „leakasztani” egy jó partit. Egyedül anyjának árulta volna el szívesen, anyjának, aki őszintén örült volna boldogságának. Anyja gratuláci-

ója nem sebezné meg, bár hangütése talán elmaradna szerelme teljes orgonazengésétől. De mivel, amit anyja tud, azt már szinte az apja is tudja, kénytelen lesz hallgatni. Talán Ruth lenne a legalkalmasabb személy, akinek elárulhatná, de az illendőség úgy kívánja, hogy a szülei tudjanak róla először. Megkezdődött hát az egymáshoz csiszolódás nehéz időszaka, amely során többet veszekedtek, mint valaha, de ezen veszekedések parazsa alatt ott lapult a titkos egyetértés. Hiszen a nézeteltérések, amelyek önkéntelenül fakadnak, nem lehetnek akadályai a szerelem teljességének és tökéletességének.

Ruth „lelepleződése" után, ahogyan Mr. Bradshaw emlegette a történteket, a ház urának nem volt bizalma egy újabb nevelőnőhöz, így a kislányoknak karácsonytól újra iskolába kellett járniuk. A távollétük okozta kongó ürességet a közben hazaköltözött Richárdnak csak részben sikerült kitöltenie.

Huszonkilencedik fejezet

Az előző fejezetben leírt párbeszéd Mr. Farquhar és Jemima között nagyjából egy évvel Ruth elbocsátása után hangzott el. Az az év, amely Bradshaw-ék számára csupa érdekes eseményből és utazásból állt, Bensonék számára hosszú volt és egyhangú. Nem mintha békét vártak volna és nyugalmat, ugyanis ebből talán több is jutott nekik, mint az előző években, amikor lelkük legmélyén mindig ott érezhették a gyötrő hazugságot. Ez az érzés árnyékolta be még a legboldogabb pillanataikat is, amely kart karba öltve járt a lelepleződéstől való félelemmel. De most együtt dalolhatták John Bunyan pásztorfiújával, hogy „Ne félje a bukást, aki nem vágyik nagyra".[54]

Nyugalmuk a szürke, őszi nap nyugalma volt, amikor a fény nem szűrődik át az egek kárpitján, és a nyári derűtől káprázó szem végre megnyugodhat. Életük egyhangúságát kellemetlen epizódok szakították meg néha, amelyek hol Ruth hiábavaló munkakeresésével voltak kapcsolatosak, aki ínségében már mindent elvállalt volna, hol Leonard lelki

[54] Utalás John Bunyan versére, a The Shepherd Boy sings in the Valley of Humiliationra, amely A zarándok útja című kötetben található.

és testi állapotával, hol Sally erősödő siketségével, hol pedig a szalon teljesen elkopott szőnyegével, amelynek lecserélésére semmi esély nem mutatkozott. Végül Ruth oldotta meg a helyzetet, aki a maradék anyagokból rongyszőnyeget készített. De a legfájóbb eseményeket talán, legalábbis Mr. Benson számára, a gyülekezetéből való újabb és újabb kilépések jelentették. A létszám így sem csökkent, hiszen a távozók helyét újabb és újabb szegények töltötték meg; Mr. Bensonnak ugyanakkor az fájt, hogy azok az emberek, akiknek annyi figyelmet szentelt, akiket akkora erővel akart a jóra vezetni, most köszönet vagy egyetlen búcsúszó nélkül elhagyták. Voltaképpen megértette őket, hogy máshol keresnek lelki útmutatót, hiszen hazugságával eljátszotta bizalmukat, csak azt nem értette meg, miért nem szóltak neki előre távozásukról, miért titokban surrantak ki a felekezet kötelékéből. Többet dolgozott, mint valaha, azok között, akik a történtek ellenére még elfogadták a segítségét. Szorgoskodott, bár munkabírása az évek előrehaladtával egyre csökkent; ezt még magának sem szívesen vallotta be, és a kívülállók egyelőre még nem vehették észre. Elsősorban nem is az évei miatt sorvadt az ereje, hiszen a férfiak nagy része még hatvanévesen is ereje teljében van, hanem gyermekkori gerincsérülése miatt, amely nemcsak testileg gyengítette le, de lelkileg is. Mr. Benson szinte nőiesen érzékeny alkat volt, legalábbis a rossz nyelvek szerint, egész életében. Ám a Bradshaw-val vívott szópárbaj óta e nőies érzékenysége elillant. Egyszerűbb lett és tiszteletet parancsolóbb. Idegessége, folyamatos bizonytalansága, más néven döntésképtelensége elhalványult.

Az a néhány jó dolog, ami történt velük az évben, Sally-hez volt köthető, aki ráébredt, hogy az ember, ahogy idősödik, úgy lesz egyre kötekedőbb. A tény, hogy életében először tudatosult benne nehéz természete, megkönnyítette a házban lakók dolgát. Ezért minden türelmes kedvességért hálás volt. A hallása egyre romlott, ami leginkább azért zavarta, mert kirekesztve érezte magát a családi beszélgetésekből, tervekből, amelyeket hangosan kiabálva kellett megosztaniuk vele. Egyedül Leonardnak nem kellett kiabálnia, ő volt az, akinek csengő-bongó hangját, amely Ruthéra hasonlított, mindenkinél előbb meghallotta, bár az is hozzátartozott az igazsághoz, hogy Leonard hangjának csengése a történtek hatására egyre inkább megkopott. Néha azonban hirtelen „kihegyesedett a füle”, ahogy Sally fogalmazott, ilyenkor a leghalkabb sutto-

gást is meghallotta. Leginkább olyankor történt meg, amikor valami olyanról diskuráltak, amit nem akartak Sallyvel megosztani. Sally akkor volt még ennél is sértődöttebb, ha ilyenkor ugyanolyan hangerővel harsogtak a fülébe, mint siketsége óráiban. Az egyik ilyen sértett kirohanásának Leonard is tanúja volt, és ajkára – ritka pillanatok egyike! – újra mosoly ült ki. Sally látta ezt, és sietett is megjegyezni: Nézzétek a kis kóficot! Ha ez ennyire szórakoztatja, ágyút fogok elsütögetni a fülem mellett! Legalább van valami haszna, hogy vénségemre megsüketültem!

Sally legközelebbi bizalmasa is Leonard lett.

– Na, ide süss! – szólította meg a fiút egy piacnapról hazatérve, este. – Ezt nézd meg, fiam! Negyvenkét font hét shilling és két penny! Sosem láttál még egyben ennyi pénzt, ugye? Igencsak féltettem, hogy a tűz martaléka lesz!

– Mihez kezdesz vele? – kérdezte Leonard.

– Jó kérdés, bikfic, ez a pénz Thurstan bácsikádé, neki gyűjtögettem. Remélem, a szobájában találom.

– Hol tartottad eddig?

– A kis kíváncsi! Az maradjon az én titkom – robogott el Mr. Benson szobája felé, de mivel úgy érezte, túl kemény volt kis bizalmasával, megállt, és hozzátette: – Lenne számodra egy feladat, ha ráérsz. Keretre lenne szükségem egy bizonyos irathoz.

Kötényében az összespórolt pénzével beállított a meglepett lelkészhez.

– Itt van ni, ez mind a tiéd – öntötte ki az asztalra a pénzt.

– Mind az enyém?! Nem értem… – pislogott Mr. Benson, de Sally rá sem hederített. – Aztán jól tedd ám el, nehogy az asztalon hagyd, mert nem mindenki tud parancsolni a kezének! Ha ennek a pénznek lába kél, biz' isten nem állok jót magamért. Ne aggódj, nem raboltam ki az uralkodót!

– Akkor honnan szerezted?

– Hát honnan szereztem volna, a bankból, mint mindenki más. Vagy tán nem mindenki onnan veszi ki a pénzét?!

– De hiszen nekem nincs pénzem a bankban! – zavarodott össze egyre jobban a férfi.

– De nekem van. Nem emlékszel, hogy tizennyolc éve, márciusban felemeltétek a béremet? Hiába ellenkeztem. De bennem emberetekre ta-

láltatok! Mindet félretettem. Arra az esetre, ha meg találnék halni, még egy végrendeletet is készítettem. Szabályosan, törvényesen, egy ügyvéd vagy legalábbis ügyvédbojtár készítette. Aztán gondoltam egyet, kivettem az összeget, és most odaadom neked. A bankokat is kirabolhatják!

– Nagyon szívesen vigyázok rá, de talán jobb lenne visszavinni a bankba. Kamatról még nem hallottál?

– Hallottam én még kamatos kamatról is. Kiokosodtam az utóbbi időben pénzügyekben, de ez mégis a tiéd, nem az enyém vagy a banké, lévén mindig is a tiéd volt. Költsd el, ne is lássam, és legfőképpen ne bosszants azzal, hogy az enyém!

Mr. Benson megragadta az asszony kezét, mivel a meghatottságtól szólni sem tudott, aztán arcon csókolta Sallyt, aki lehajolt az ülő férfihoz.

– Na, fiam, ez, látod, jólesett! Kölyökkorod óta nem csókoltál meg. Ne is halljak többet erről a pénzről, sem tőled, sem Faithtől. Nem kell akkora fakszni csinálni a dologból! – mondta, és már ment is vissza a konyhába, ahol aztán elmondta Leonardnak, milyen keretre vágyik. A fiú ugyan kezdő barkácsoló volt – szerszámosládáját Mr. Bradshaw-tól kapta néhány éve –, de annál lelkesebb.

– Nem akarom, hogy egy ilyen finom írásnak baja essék, bár én egy szót nem tudnék elolvasni belőle. Megtennéd, hogy felolvasod nekem, Leonard?

A fiú engedelmesen olvasni kezdett. Sally a hosszabb szavakat tátott szájjal hallgatta, áhítatos csodálattal.

A keret gyorsan készen lett, és Leonard Sally ágya fölé akasztotta. Szegény fiúnak annyiszor fel kellett olvasnia az iratot, hogy nemcsak ő fújta már kívülről, de maga Sally is. Egyedül a „testál” szóval volt gondja, amit következetesen mindig „pletykál”-nak mondott. Mr. Benson annyira meg volt hatva a nemes és önzetlen cselekedettől, hogy nem tudta volna visszautasítani. Úgy gondolta, először őrizgeti, mint egy letétet, amíg meg nem találja a legkedvezőbb befektetési formát, amely egy ilyen szerényebb összegnek megfelel. Az, hogy nadrágszíjukat szorosabbra kellett húzni, a hölgyeket jobban megviselte, mint a lelkészt. Szinte még örült is annak, hogy nem kerül olyan sűrűn hús az asztalra, mert sokkal jobban szerette a könnyű pudingokat és a zöldségféléket. Takarékossági okokból esténként már nem a szalonban, hanem

a konyhában üldögéltek. Mr. Benson számára a konyha a maga tiszta asztalával, csillogó tepsijeivel, fekete tűzrostélyával és kisuvickolt tűzhelyével, amelyben karnyújtásnyira táncoltak az egész teret bevilágító és felmelegítő lángok, a barátságosság netovábbja volt. Arról nem is beszélve, hogy így legalább együtt lehettek az idős Sallyvel, aki annyi évig, olyan hűségesen szolgálta őket. Magányos dolgozószobája kényelméből a lelkész sokszor átkívánkozott a konyhai traccspartiba, ahol Sally ült a kémény mellett, a sarokban, ahol más házakban a ház úrnőinek jut hely, és a tűz fényénél kötögetett, míg Ruth és Miss Faith valamivel távolabb hímeztek egy gyertya világánál. Leonard a nagy tálalóasztalnál foglalt helyet írótáblájával és könyveivel. Leckéit sohasem száj húzogatva készítette el, legalább volt mivel elterelni gondolatait. Ruth még mindig sokat tanította a fiút, bár ez egyre megterhelőbb volt számára. Mr. Benson látta ezt, de addig nem sietett felajánlani a segítségét, amíg nem válik szükségszerűvé, mert remélte, hogy addigra talán Ruth számára is adódik valami kisegítő munka. Bradshaw-ék világából végérvényesen kizárva érezték magukat, még akkor is, ha Mr. Farquhar néha híreket hozott hogy-létükről, mint a múltkor is, amikor bejelentette, hogy eljegyezte Jemimát. Ruth és Miss Faith gyakorta próbálták elképzelni a munkájuk felett tűnődve, hogyan is zajlott az eljegyzés. A hajdani nevelőnőnek többször is neki kellett veselkednie annak, hogy az egykor oly ismerős helyeket és embereket felidézze, és elképzelje a szerelmi vallomást, majd a szívmelengető igent. Mr. Farquhar elég szűkszavúan nyilatkozott az ügyről, nem mondott többet a puszta tényéknél, hogy tudniillik Jemima és ő már régebben eljegyezték egymást, de amint egy családi ügyet elrendezve visszatért Skóciából, az eljegyzést annak rendje-módja szerint hivatalosan is bejelentették. Mr. Bensonnak ennyi ugyan elég is volt, nem úgy a hölgyeknek, akik amúgy is alig találkoztak Mr. Farquharral. Ruth eleve berzenkedett az ajtónyitogató posztjától, és mivel Mr. Bensonnak megvolt az a képessége, hogy már kopogásáról felismerje a vendéget, hát mindig ő fogadta Mr. Farquhart. Miss Benson néha úgy érezte – és ami a szívén, az máris a száján volt –, hogy Jemimának személyesen kellett volna bejelentenie jó barátainak az eljegyzését. De Mr. Benson nem engedte elmarasztalni a lányt semmiért, hiszen biztos volt benne, hogy Mr. Farquhar látogatásait és apróbb segítségeit mind a lánynak köszönhetik, nem beszélve az érdeklő-

désről, amellyel a maga távolságtartó módján kitünteti Leonardot. Emellett emlékeztette családját a botrányt követő első találkozására Jemimával, aki égett a vágytól, hogy találkozzék Ruthszal, de lám, elég bölcs volt ahhoz, hogy meg tudja különböztetni a szükséget az ínségtől; így ahelyett, hogy apró-cseprő dolgokban segítve állandóan Ruth nyakán lógott volna, tartalékolta személyes megjelenését egy igazán nagy bajra.

De mindez nem kárpótolta Rutht, aki egyre jobban hiányolta hajdani barátnőjét. Ha eszébe jutott az a könnyáztatta nap – és ez az emlék gyakran kísértette –, amikor Mr. Bradshaw előtt lelepleződött, fájó szívvel állapította meg, hogy Jemima bátor kiállását, amellyel hitet tett mellette, elfelejtette megköszönni. Ezt idővel egyre nagyobb mulasztásnak érezte. Most, hogy Mr. Benson megemlítette a Jemimával való találkozását – amit eddig titokban tartott, ha a család többi tagja előtt nem is, de Ruth előtt feltétlenül –, az asszonynak újra elevenébe vágott önnön hálátlansága. Remélte, előbb-utóbb megadatik a lehetőség, hogy köszönetet mondjon a lánynak; Mr. Benson beszámolója legalábbis ebben erősítette meg. Nehezen ment a fejébe, hogy két ház, két család, amely összekülönbözött egyszer, képes úgy létezni egymás szomszédságában, hogy soha ne érintkezzen többé, pedig ugyanolyan közeli barátság fonhatná őket össze, mint egykor.

Ruth egyetlen reménycsillaga a fia volt. Kezdett belefáradni a munkakeresés folyamatos sikertelenségébe, amely nagy fájdalommal töltötte el. Rengeteg erőt és tehetséget érzett szunnyadni magában, de nem talált senkit, aki ezt szerette volna kiaknázni. Leonard élete és fejlődése végre visszatért a rendes kerékvágásba. Viselkedése kezdett hasonlítani a többi korabeli fiúéhoz, akik dévajul ugrálnak át a gyerekkorból a fiatalkorba, és tovább, kiélvezve mindegyik kor szépségét. Leonard jellemében egyelőre nem uralkodott egyensúly. Annyit gondolkozott és tervezett a legtávolabbi jövőt illetően, akár egy férfi; s mindezt azért, hogy minél kevesebb atrocitás érje őket anyja tette miatt. Mindezek ellenére Leonard ismét több gyengédséggel fordult Ruthhoz. Ha kettesben maradtak, a fiú minden előzmény és látható ok nélkül anyja nyakába borult, és elhalmozta csókjaival. De ha volt valaki a közelben, modora mindjárt hűvösebb lett. Biztató volt látni, hogy Leonard a saját törvényei szerint akar élni, és az is, milyen komolyan készül kidolgozni ezeket a törvé-

nyeket. Szívesen beszélgetett a világ alapjait egykor meghatározó erkölcsi kérdésekről. Ezeket az eszmecseréket általában Mr. Bensonnal folytatta. Anyjával sohasem vitatkozott. Ruth türelme, alázatossága, hajlama a lemondásra és jámbor csendessége, úgy tűnt, meghálláltatik. Leonardot módfelett bántotta, hogy anyjának ilyen áldatlan sors jutott, és hiába kér, nem kap munkát, míg azok, akik kevesebb emberi értékkel rendelkeznek, bért és fizetést kapnak. Először csak bántotta, aztán dühítette, de végül elfogadta; anyja szerető szavai lecsillapították, és az alázat büszkeségével beépültek saját élettörvényeibe – ilyen észrevétlenül terelte Ruth mind közelebb és közelebb a fiát Istenhez. Leonard egészsége még mindig nem volt a régi. Éjszakánként forgolódott és hangosan nyögött, nappal alig akart enni valamit. Ez talán annak is betudható volt, hogy még a legnehezebb leckét is szívesebben fogadta, mint azt, hogy ki kelljen mennie az udvarra mozogni. Anyja szelíden állhatatos kérlelése tudta csak kimozdítani a négy fal közül, és – siessünk hozzátenni – Mr. Farquhar kitartó figyelme. A fiú Ruth után Sallyt szerette a legjobban; a rangsorban a szintén imádott Miss Faith és Mr. Benson következett, bár nekik már kevésbé mutatta ki a szeretetét, és zárkózott maradt, mint általában, ha érzelmi és nem szellemi dolgokról esett szó. Gyerekkora meglehetősen nehéz volt, ezt Ruth is tudta. A gyerekek elviselik a szegénységet, még a nyomort is, de azt, hogy szentségtelenség tapadjon hozzájuk, és ahhoz, akit legjobban szeretnek, már nehezen. Ez jobban rányomta bélyegét a fiú kedélyére, mint az éhezés vagy a foltozott ruhák vagy az egyéb külsőségekben elszenvedett hiány, és elnyomta benne a gyermeki bohóságot.

Két év telt el, két hosszú, egyhangú év, amíg végre újabb esemény ígérkezett, amely megdobogtatta szívüket, még akkor is, ha ők maguk nem lehetnek jelen. Jemima esküvője közelgett. Először csak a hónap volt meg, augusztus, aztán kitűzték a napot is: tizennegyedike. Előző este Ruth a szalonban ült, egyedül, és a sötétedő kertre révedt. Szeme megtelt könnyel, de nem magát sajnálta, amiért a jeles alkalomból ki van zárva, hanem Bensonékat, akiknek nagy szívfájdalmat jelentett, hogy az eseményen, régi barátjuk lányának esküvőjén, nem vehetnek részt. Révedezéséből egy alak hirtelen megjelenése rezzentette fel. Felpattant a székről, és a homályos szobában Jemima arcvonásait vélte felfedezni. Azonmód egymás nyakába ugrottak.

– Meg tudsz nekem bocsátani?! – kérdezte még a réginél is nagyobb közvetlenséggel Jemima.

– Miről beszélsz?! Megbocsátani? Ugyan mit kellene? Inkább nekem kellene végre megköszönnöm, ahogy rég szerettem volna, hogy akkor kiálltál mellettem. Bárcsak szavakat találnék rá…

– Ruth, bocsásd meg, hogy egykor gyűlöltelek!

– Annál nemesebb dolog volt, hogy mellém álltál. Nem csodálom, hogy gyűlöltél, mindannyiótokat félrevezettelek!

– Nem, nem az volt az ok… Már azelőtt így éreztem, hogy kitudódott volna az ügy.

Mindketten hallgattak, egymás kezét fogva. Ruth szólalt meg végül:

– Ha jól hallottam, holnap megházasodsz.

– Igen, pontban kilenckor. Eljöttem, hogy elbúcsúzzam Mr. Bensontól és Miss Faithtől.

– Megyek, idehívom őket.

– Még ne! Hadd kérdezzek pár dolgot, semmi különöset, de mégis… Olyan hosszú ideje nem beszélhettünk egymással, szinte természetellenes – halkult el a hangja. – Leonard jobban van már? Fájó szívvel hallottam a rossz híreket Waltertől. De már újra a régi, ugye?

– Már jobban van, de lehetne jobban is – mondta szomorúan Ruth. – A legnagyobb büntetés, Jemima, hogy látnom kellett a fiam szomorúságát! Ha belegondolok, milyen sokra vihette volna, ha nem jön közbe ez a csapás!

– Walter azt mondja, megerősödött, és kevésbé ideges, kevésbé félénk – kereste a megfelelő szót Jemima, hogy meg ne bántsa az anyát.

– Igen, talán már nem égeti annyira a szégyen… Nem tudok erről beszélni, Jemima, belegondolnom is rettenetes! De egyre jobban lesz – vett erőt magán, hogy Jemima kedves érdeklődését ne hagyja teljesen válasz nélkül, még ha nem is könnyű erről beszélnie. – A tanulásba menekül, addig sem bántják rossz gondolatai. Nagyon okos, és remélem, bízom benne, vagy mégis kimondom: hiszem, hogy jó is.

– Küldd át hozzánk látogatóba, ha visszajöttünk a nászúiról! Két hónapig Németországban leszünk, az Igazat megvallva Walter összeköti egy üzleti úttal is. Ruth, ma este nagyon komolyan és higgadtan elbeszélgettem apámmal. Most már jobban megértem őt, és szeretni is tiszta szívvel tudom.

– Megmondtad neki, hogy eljössz hozzám? Remélem, igen.

– Igen. Nem ugrált örömében, de könnyebb úgy nem fogadni szót, ha épp jóban vagyok az illetővel… De nem is ezt akartam mondani. Ma este rájöttem, hogy apa tényleg és igazán szeret. Eddig azt hittem, hogy csak Dick érdekli, és velünk, lányokkal nem is foglalkozik. Szóval, elég jónak éreztem a kettőnk kapcsolatát, hogy bejelentsem, ma meglátogatlak, hogy elbúcsúzzam tőled és a többiektől. Néhány percig hallgatott, aztán azt mondta, nem bánja, de a beleegyezését nem adja, ne kompromittáljam ilyesmivel. Biztos vagyok benne, hogy a szíve mélyén még most is ugyanúgy érez Mr. és Miss Benson iránt, mint a régi időkben. Nem adtam fel a reményt, ahogy anyám sem, és hiszek abban, hogy fognak még ők nálunk teázni.

– Bensonék hallani sem akartak róla, hogy világgá menjek – jelentette be Ruth szomorúan.

– Igazuk volt.

– De nem keresek egy pennyt sem, nincs munkám, csak púp vagyok hátukon, egy újabb éhes száj.

– Nem teher vagy, hanem öröm, ahogyan Leonard is egy szeretni való drágaság. Persze én könnyen beszélek. Meg sem érdemlem ezt a boldogságot! Walter kimondhatatlanul jó és kedves, pedig volt idő, amikor hidegnek véltem, és óvatosnak. De most már tényleg ideje, hogy bejelents a háziaknak; otthon még rengeteg munka vár rám: üdvözlőlapok aláírása, és még folytathatnám. Ha visszajöttünk a nász-utunkról, többször meglátogatlak, ha nincs ellenedre.

Mr. és Miss Benson örömmel fogadta a lányt; Sally még egy gyertyát is hozott magával, hogy fényénél alaposabban megvizsgálhassa Jemimát. A lány csak állt a szoba közepén, zavartan kuncogott, és fülig pirult. Sally nem tudta eldönteni, hogy a ruha, amelyet a lányon lát, újje, amelyet a kézfogó tiszteletére varrattak, vagy egy ősrégi darab. Igencsak pislogott rövid alsószoknyájában és házikabátjában, mert ha így volt, ha úgy, a ruha meglehetősen jómódúnak tűnt. Jemima ismerte már a bogaras öregasszonyt, a kritikája csak szórakoztatta. Aztán megcsókolta mindannyiukat, és hazaszaladt leendő férjéhez, aki már tűkön ülve várta.

Néhány héttel később történt, hogy Ruth idős barátnője, akit Leonard betegsége idején ismert meg, elesett, és csípőcsontját törte. Komoly volt

a sérülés, a hölgy korában akár végzetes is lehetett. Ruth minden szabadidejét az asszony gondozásával töltötte. Tehette, mert Leonardnak addigra már komolyabb tanítómesterre volt szüksége, így Mr. Benson foglalkozott vele. Ruth néha még éjszakára is ott maradt Ann Fleming kis kunyhójában.

Jemima itt, ebben a hajlékban látta újra egy novemberi estén Rutht, nem sokkal azután, hogy visszaérkeztek hosszúra nyúlt európai útjukról. Eredetileg Mr. Bensonékat látogatták meg, elüldögéltek náluk egy darabig, aztán Jemima még átugrott Ann Fleminghez, hogy legalább néhány percig láthassa Rutht, mielőtt a korai sötétedés hazakényszeríti.

Ruth egy kis széken ült a kandalló előtt, amelyben rőzse ropogott. A zsarátnokok halvány fénye is elég volt Ruthnak, hogy a Biblia mondatait kibetűzze, felolvasva a betegnek, aki Jemima érkezésekor már elszunnyadt. Jemima kihívta barátnőjét az ajtó elé. A küszöbön beszélgettek, hogy Ruth láthassa, ha az idős asszony felébred.

– Nincs sok időm, csak üdvözölni szerettelek volna, és megkérdezni, hogy Leonard holnap átjöhet-e hozzánk megnézni a Németországból hozott szuveníreket, és meghallgatni az úti beszámolóinkat. Remélem, elengeded!

– Persze, köszönöm a meghívást! Ó, Jemima olyan boldog vagyok, nagy terveim vannak! Még senkinek nem beszéltem róla, te vagy az első. Képzeld, Mr. Wynne, a községi orvos szerint jó betegápoló lehetnék, még munkát is találna nekem!

– Betegápoló? Te?! – nézett végig Ruth törékeny alkatán és finom vonású arcán a felkelő hold fényében. – Nem hinném, hogy ez lenne számodra a legalkalmasabb munka…

– Úgy gondolod? – kérdezett vissza kissé csalódottan Ruth. – Szerintem testhezálló feladat volna a számomra. Mindig szerettem segíteni a beteg és elesett embereknek, emellett nagyon finom kezem van, amelylyel enyhíteni tudom a fájdalmakat. Azon leszek, hogy minél figyelmesebb és türelmesebb legyek. Nem az én ötletem volt, Mr. Wynne javasolta.

– Nem úgy értettem, hogy ne felelnél meg a feladatra! Épp ellenkezőleg! Neked ennél sokkal jobb munka dukál, hiszen még nálam is tanultabb vagy!

– De ha egyszer senkinél nem taníthatok? Mert azt hiszem, erre gondoltál. Különben meg azt hiszem, hogy a tanulmányaimat is tudnám kamatoztatni a nővéri szerepkörben.

– Például a latintudásodat! – vágta rá Jemima szája sarkában egy kis mosollyal az első dolgot, ami eszébe jutott, de még mindig nem volt meggyőzve a terv helyességéről.

– Látod, az tényleg jól jöhet. Legalább el tudom olvasni a recepteket.

– Lehet, hogy az orvosok nem örülnek majd ennek!

– Akárhogyan is, beláthatod, minden tudás inkább hasznomra lesz, mint káromra.

– Na jó, elhiszem, de kétlem, hogy az orrod bírni fogja ezt a munkát, ehhez te túl érzékeny vagy.

– Úgy látom, nem sokat tudsz az életnek ezen oldaláról, különben nem mondanál ilyeneket. A finnyáskodó érzékenységnek nincs helye a lelkemben, s ha van is még bennem valamennyi finnyásság, meg kell szabadulnom tőle. De az igazi érzékenység csak segíthet. Vagy nem hiszed, hogy jól használva minden csak előnyünkre lehet az igaz ügy érdekében? A magam részéről sokkal jobban örülnék neki, ha egy finom, halk léptű, gondos nő ápolna, mint egy tenyeres-talpas, aki úgy jönmegy, mint elefánt a porcelánboltban.

– Ezt aláírom, de nem is tudod, mennyi ember szaladgál a világban, aki kedvesen beszél, óvatosan lépked, virraszt éjjel és beadja a gyógyszert, amelyet az orvos felírt, de ezen kívül semmi másra nem képes, nem úgy, mint te!

Ruth elgondolkozott, aztán így szólt:

– Mindegy. A munka, az munka. Nem tudsz lebeszélni róla. Ha tudnád, mennyire bántott a tétlenség, akkor képes volnál velem örülni.

– Téged is szeretnélek meghívni hozzánk, az új otthonomba. Walter és én elhatároztuk, hogy minden erőnkkel rábeszélünk. – Jemima eme közlése nem fedte teljesen a valóságot, mivel ez az ő ötlete volt, Walter csupán rábólintott. – És tessék: odaragasztod magad egy beteg öregaszszony mellé!

– Nem mehetek! – vágta rá gondolkozás nélkül Ruth. –Drága, Jemima! Rád vall, hogy ilyen eszedbe jut! Nem tudnám megindokolni, egyszerűen csak azt érzem, hogy jobb, ha nem lépek be a házatokba. De ha beteg lennél vagy bánat emésztene, máris ott teremnék!

– Elmennél mindenkihez, csak hozzám nem jössz…

– Ha hozzád mennék, nem úgy mennék, mint máshoz: szívem telve lenne szeretettel, talán túlságosan is.

– Titokban szeretnék beteg lenni, hogy ne tudj nemet mondani!

– Ha egyszer rászorulnál, segítenék neked, és bebizonyítanám, mennyire hálás vagyok, hogy azon a szörnyű napon kiálltál mellettem, de isten adja, hogy erre ne kerüljön sor! Az Úr áldása legyen rajtad, Jemima!

Harmincadik fejezet

Mr. Wynne nem a levegőbe beszélt, és megszerezte Ruthnak az ápolónői állást. Ruth még mindig Bensonéknál lakott, és szabadidejét, amelyből nem volt sok, hiszen a betegeknek nagy szükségük volt rá, a fiával töltötte. Eleinte a szegények között tevékenykedett. Sokszor elborzadt a testi szenvedés különböző formái és fokozatai láttán. Azon dolgozott, hogy a szenvedés tényét a helyén kezelje, és megpróbálta a betegek valódi lényére összpontosítani figyelmét, amely – ellentétben a lélek lakhelyéül szolgáló testtel – romolhatatlan volt. Azt pedig egyenesen megtiltotta magának, hogy viszolygás legyen leolvasható az arcáról. Ha ápolta őket, gondosan tette, hogy a szegények, a világ legmagányosabb teremtményei, a betegségek legfőbb célpontjai, úgy érezhessék, valaki figyel rájuk. Bármennyire is nehéz és emberpróbáló volt a munkája, nem kapkodta el, nem akart gyorsan túl lenni rajta. Mesteri ujjakkal csillapította, ha kellett, a fájdalmat. Nem tévedett, amikor Jemimának azt mondta, hogy jól használva minden tulajdonsága a segítségére lesz. A beteg szegények szinte öntudatlanul fürdőztek Ruth személyiségének, mozdulatainak, hangjának finomságában. Ha ez a finomság pusztán külsőleges jegye lett volna, és nem a belsejéből fakad, abból a kedves, szerény, alázatos természetéből, korántsem lett volna ilyen balzsamos hatású. Jó híre egyre terjedt, és lassan eljutott ahhoz a réteghez, amely már meg is tudta fizetni a szolgálatait. Ruth nem nézte, mennyi pénzt kap; ha keveset, ha sokat, ugyanolyan némán tette el. Hogy visszautasítsa, az eszébe sem jutott, elvégre a pénz nem is az övé

volt, hanem Bensonéké és a fiáé. Akárki hívta, nem mondott nemet: lehetett az egy szegény kőműves, aki leesett az állványról, és eltörte mindkét lábát, addig maradt nála, amíg nem tudta nélkülözni, aztán várta az újabb rászorulót. Ha gazdaghoz ment, néha még kérni sem átallott, de ha szegényhez és magányoshoz, előfordult, hogy még ő kért Mr. Bensontól, hogy adhasson. Őt magát a pénztelenség nemigen érdekelte.

Mozdulatai árnyékszerűek voltak, és jobbára csak hallgatott. Az, aki évekig egy sötét titkot rejtegetett magában, és életét egyetlen cselekedete végleg megpecsételte, aki megismerte a szégyent és a bánatot, igyekszik távolságot tartani. De Ruth hallgatásában nem volt semmi bántó, inkább valami kedves figyelmesség. Többet ért egy suttogás, mint minden hangoskodás vagy a zavaró érzelmi kirohanások; és az ebből a mélységes csendből felmerülő szavak szinte varázserővel bírtak. Hitről nem sokat beszélt, csak azoknak, akik maguk is észrevették, hogy a fárosz, az útmutatás, amelyet követ, istené. A haldoklók fülébe suttogott szavai segítettek, hogy lelkük egyenesen a mennybe jusson.

Ismerte őt mindenki, még a városi zsiványok is tiszteletteljesen utat engedtek neki, amerre járt. Ez egyrészt annak az asszonynak szólt, aki valamelyik ismerősüknek segített, másrészt annak a nőnek, aki napi kapcsolatban állt a halállal. Körüllengte tehát valami, ami tiszteletet ébresztett még a legszegényebbekben is, azokban, akiknek nehéz élete még nehezebb halált tartogatott számukra.

Ő maga nem érzett változást. Ugyanolyan bűnösnek tartotta magát, mint eddig. Tisztában volt vele, hogy mennyi jó cselekedete futott mellékvágányra vagy maradt befejezetlen. Nem érezte, hogy más lenne, mint fiatalkorában. Minden változott, csak ő nem. Mr. és Miss Benson megöregedett, Sally süket lett, Leonard jóformán felnőtt, Jemima anya lett, csak ő maradt ugyanaz, no és a távoli hegyek, amelyekre ablakából látott; ugyanolyan, mint amikor betette a lábát a városba. Ott ült a tetőtéri ablak előtt, pihentető magányban, és kinézett rajta. Látta, hogy a szomszédja éppen kiül napfürdőre. Amikor először Ecclestonba jött, ez a szomszéd a lányával rendszeresen hosszú sétákat tett. Aztán az apa sétái megrövidültek, lányának haza kellett kísérnie, hogy azután egyedül folytassa útját. Aztán eljött az idő, hogy a férfi már csak az udvaron sétálgatott peckes léptekkel. Most pedig mozdulni sem képes már egyedül. Úgy kell kihozni a kertbe egy nagy karosszékben. Még a feje sem

mozdul a párnán, csak a szemével jelzi, hogy látja, milyen szép az első csokor rózsa, amelyet lánya – aki már középkorú nő – szedett. Ruth számára ezek jelezték az idő múlását.

Farquharék érdeklődése nem csökkent, de Mr. Bradshaw nem jelentkezett azóta sem, hogy bejelentse, megbocsátotta a rajta esett sérelmet. Mr. Benson már nem is reménykedett a dolgok ilyen fordulatában. De abban biztos volt, hogy Jemima és Mr. Farquhar figyelméről, amellyel kitüntették őket, és különösen Leonardot, tudomása van. A Leonard iránti szerető figyelmük odáig terjedt, hogy egy nap Mr. Farquhar azzal állt elő Mr. Bensonnak, hogy könyörögve kéri, vegye rá Rutht, írassa be fiát az iskolába. A tandíjra ne legyen gondjuk, mert azt ő állja.

– Egyfelől nagyon jó ötletnek tűnik, de számolni kell a dolog hátrányaival is. Egyrészt Leonardnak nélkülöznie kellene anyja szeretetének kedvező hatásait, másrészt ott, az iskolában könnyebben válna gúnyolódás céltáblájává, mint idehaza.

– Egy akkora tehetséget, mint Leonard vétek elzárni a lehetőségektől! Különben is, alig látja az anyját, Ruthnak annyi munkája van.

– Ez nem teljesen igaz. Ruth még a legelfoglaltabb napján is hazajön, hogy néhány órát gyermekével töltsön. Azt mondja, ennél nincs nagyszerűbb kikapcsolódás számára. És olyan is előfordul, hogy hetekig alig jelentkezik beteg. Az ön ajánlata nagyon csábító, de úgy vélem, mielőtt Ruth döntene, mérlegelnie kell annak előnyeit és a hátrányait.

– Úgy legyen! Csak mérlegeljen nyugodtan, el ne kapkodja. Biztos vagyok benne, hogy az elgondolás előnyeit nagyobbnak fogja tartani a hátrányainál.

– Igen, lehetséges. De ha már beszélünk, zavarhatnám egy üzleti jellegű kérdéssel?

– A legnagyobb örömmel állok szolgálatára!

– Most olvasom a Timesban, amelyet ön olyan nagylelkűen felajánlott nekem, hogy a Star Life Biztosítótársaság rendkívüli osztalékban részesíti részvényeseit. Sajnos, én erről nem kaptam semmiféle hivatalos értesítést. Esetleg nem találkozott az értesítéssel az irodájukban? Azért bátorkodom feltételezni, hogy önöknek küldették, mert Mr. Bradshaw-n keresztül álltam velük kapcsolatban, tőle és az önök cégén keresztül kaptam meg mindig az osztalékomat.

Mr. Farquhar elkérte az újságot, és átfutotta,

– Semmi kétség, az értesítésnek nálunk kell lennie. Talán valamelyik irodistánk elkutyulta, az is lehet, hogy maga Richard volt, aki sajnos nem a pontosság és megbízhatóság mintaképe. De az is lehet, hogy néhány nap múlva megérkezik az értesítés; ön is tudja, hogy mennyi levelet kell szétküldenie a biztosítónak.

– Ó, igazán nem sürgős. Csak szeretnék biztos lenni a dolgomban, mielőtt elköltenném az egészet már előre.

Mr. Farquhar sietve távozott.

Aznap este összeült a családi kupaktanács. Mr. Benson Ruth elé tárta az iskoláztatás ügyét, ám az asszony a legteljesebb mértékben ellenezte az ötletet. Azt a poklot, amely Leonardra várhatott egy iskolai osztályban, semmilyen előny nem tudta volna elfeledtetni. És hogy a pokol miben állt volna? Elsősorban abban, hogy Leonard az iskolában a világ szemével kezdte volna el látni magát, és a világnak próbált volna megfelelni Isten helyett. A téma annyira felzaklatta, hogy közös megegyezéssel elnapolták a megbeszélést, belekalkulálva azt a lehetőséget is, hogy az idők folyamán teljesen és véglegesen elejtik.

Másnap reggel Mr. Farquhar hivatalos levelet írt az irodájából, amelyben Mr. Benson járandóságát reklamálta meg a biztosítótársaságnál. A levélről nem szólt társának, mert egyfelől nem tartotta akkora jelentőségűnek, másfelől kettejük között soha nem hangzott el Mr. Benson neve, erre mindketten ügyeltek. Tudták, hogy nem állnak egészen azonos nézőponton a Benson-ügyet illetően. Mr. Farquhar emellett kételkedett abban is, hogy Mr. Bradshaw nézetén bármilyen külső ráhatással változtatni lehetne.

A válaszlevél hamarosan megérkezett, és Mr. Bradshaw asztalára került a többi üzleti levéllel együtt. A levélben az állt, hogy Mr. Benson részvényei eladásra kerültek, és átíratták őket nagyjából egy évvel ezelőtt. Ez teljes mértékben megmagyarázta, miért nem kapott értesítést az osztalék érkezéséről a lelkész.

Mr. Bradshaw félrelökte a levelet. Jólesett neki, hogy ismét élcelődhet Mr. Benson üzleti antitalentumán és feledékenységén. Nyilván valaki a nevében reklamált a biztosítótársaságnál. A belépő Mr. Farquhart ez a gúnyos mosoly fogadta.

– Ennél a disszenter lelkésznél még egy gyerek is figyelmesebb! El sem hinném, ha nem a saját szememmel olvasnám! Képes volt rekla-

málni az osztaléka ügyében, és úgy tenni, mintha elfelejtette volna, hogy épp egy éve adott túl rajtuk.

Amíg üzlettársa beszélt, Mr. Farquhar is átolvasta az írást.

– Itt valami nem stimmel. Mr. Benson egészen határozottan állította, hogy a pénzintézetnek elmaradásai vannak vele szemben. A félévi osztalékait sem kaphatta volna meg, amennyiben nem ő birtokolná a részvényeket. Kétlem, hogy a jó lelkész, ugyanúgy, ahogy mások, ne lenne képes megmondani, megkapta-e a pénzét, avagy sem.

– Pedig ha Bensonról van szó, akkor jó lesz, ha kételkedik! Nézze csak meg az óráját, amely hol sietett, hol késett egész életében, sosem ért oda időben sehova. És ami a legfurcsább, nem tett semmit ellene! Biztos vagyok benne, hogy a pénzügyei is ugyanilyen hibás rugóra járnak. Nem képes egy tisztességes könyvelést vezetni!

– Nem hinném, hogy az órája és az üzleti ügyei között ilyen szoros összefüggés volna. Az az óra családi relikvia, még a nagyapjáé volt, vagy talán még az ükapjáé.

– És a szentimentális érzelmei miatt nem képes megszabadulni tőle, bár a józan ész és a világ ezt diktálná.

Mr. Farquhar úgy érezte, fölösleges tovább lovagolniuk az órakérdésen, ezért visszatért a levélre.

– Mr. Benson kért meg, hogy írjak a nevében a biztosítónak, és a válasz, meg kell, hogy mondjam, cseppet sem kielégítő. Az összes tranzakciónak rajtunk keresztül kellett történnie. Kétlem, hogy bennünket megkerülve, és nekünk nem szólva adta volna el részvényeit, még akkor is, ha most semmire sem emlékszik.

– Talán Richárdnak szólt a dologról, vagy Mr. Watsonnak.

– Mr. Watsont könnyűszerrel megkérdezhetjük, de Richardra várnunk kell, amíg hazatér, nem tudni, hol érné utol a levél.

– Higgye el, Mr. Benson lesz vétkes a dologban. Olyan ember, aki szétszórja a pénzét jótékonykodás címén, aztán csak pislog, ha üres az erszénye – húzta meg a csengőt Mr. Bradshaw, hogy behívja a főkönyvelőjét.

Mr. Farquhar jobbnak látta, ha erre a megjegyzésre inkább nem reagál.

– Mr. Watson, egy kis probléma állt elő azokkal a biztosítási részvényekkel kapcsolatosan, amelyeket mi szereztünk Mr. Bensonnak tíz-

tizenegy évvel ezelőtt. Mr. Benson bizonyos osztalékot emleget, amelyet a részvényesek kapnának a cégtől. Mr. Farquhar levélben érdeklődött az ügyről, mire a biztosítótársaság azt válaszolta, hogy a részvényeket egy éve eladták. Tud valamit a tranzakcióról? Találkozott a dokumentációjával? Jut eszembe – fordult Mr. Farquhar felé –, kinél van a részvény, Bensonnál vagy nálunk?

– Fogalmam sincs, talán Mr. Watson tudja.

A főkönyvelő ezalatt elolvasta a levelet, majd levette a szemüvegét, megtörölte, és újból átfutotta a hivatalos iratot.

– Ez több mint különös, uram – mondta öregségtől remegő hangon. – Júniusban saját kezűleg fizettem ki az osztalékot Mr. Bensonnak, amiről megvan a nyugta is, de mindez az állítólagos eladás után történt.

– Gyakorlatilag tizenkét hónappal – jegyezte meg Mr. Farquhar.

– Hogyan kapta meg az osztalékot? Bankutalvány formájában az idős Mrs. Cranmertől? – kérdezte egyre türelmetlenebbül Mr. Bradshaw.

– Nem tudom, honnan érkezett. Csak annyit tudok, hogy én Richárdtól kaptam, aki ragaszkodott hozzá, hogy kérjek igazolást.

– Bárcsak itt lenne Richard, hogy pontot tegyen ennek az egész hercehurcának a végére!

Mr. Farquhar hallgatott, aztán megkérdezte:

– Tudja, hogy hol lehetnek ezek az igazolások?

– Szerintem Mrs. Cranmer papírjai között, az A24-es kartotékban.

– Mrs. Cranmer is jó embert nézett ki magának! Különben ő is mindig elképesztő követelésekkel szokott volt előállni.

– Mr. Benson érdeklődése teljesen jogos, ehhez kétség nem férhet – védte meg a lelkészt Mr. Farquhar.

Mr. Watson, aki öreges tempójában tovább rágódott magában a kérdésen, újra megszólalt:

– Most jut csak eszembe, hogy amikor júniusban kifizettem Mr. Bensont, említett valami olyasmit, hogy le kell bélyegeztetnie az igazolást, de Mr. Richard lerázta azzal, hogy ez nem szükséges, semmi jelentősége a pecsétnek, én meg azt gondoltam, Mr. Richard egy fiatal, képzett ember, és tisztában van vele, mit csinál.

– Na, ez az! – húzta el a száját Mr. Farquhar.

– Nem fogok tétlenül várni, amíg Richard hazaérkezik. Ha a bizonylatok ott vannak a Watson által emlegetett dobozban, akkor a biztosítót akár egy macska is vezethetné, és ezt meg is írom nekik. De ha nem lesz ott, ahogyan azt előre sejtem, akkor Benson valóban olyan feledékeny volt, ahogy ezt először gondoltam!

– Megfeledkezne az osztalékkal járó pénzről… – jegyezte meg Mr. Farquhar halkan.

– Na és?! Mire akar célozni? – vakkantotta Mr. Bradshaw, de amint a tekintetük találkozott, hirtelen megértette, mire akar kilyukadni Mr. Farquhar, és ez csak még jobban felbosszantotta.

– Ha megbocsát, uram, én elmennék – jelentette be a hűséges, vén könyvelő gondterhelten, mert pontosan értette, mire céloz Mr. Farquhar.

– Menjen csak! Mr. Farquhar, maga meg mit akar az osztalékokkal?! – támadt leplezetlen dühvel az üzlettársára.

– Csak annyit, hogy ebben az ügyben nem Mr. Benson a hibás, szó sincs feledékenységről – mondta Mr. Farquhar, aki félt szavakba önteni gyanúját.

– Akkor a biztosítótársaságnál hibázott valaki! Ma megírom nekik, hogy máskor legyenek fürgébbek és pontosabbak.

– Nem volna helyesebb megvárni, amíg Richard hazaér? Ő talán magyarázattal szolgálhatna ebben a homályos ügyben.

– Teljesen felesleges időhúzás lenne, nincs semmi értelme! Én nem fogom más helyett tartani a hátam, ezt jegyezze meg! Különben is minek nekem Richard információja, ha a biztosítótársaság mindenre első kézből válaszolhat? Hol a tollam? A következő postával már küldöm is a levelem.

Mr. Farquhar nem erőltette tovább a dolgot, ellenvetéseivel csak tovább növelte volna üzlettársa csökönyösségét. Arról nem is beszélve, hogy gyanúja egyelőre megválóban csak gyanú volt, és az is meglehet, hogy egy idős alkalmazott a biztosítónál nézett el valamit. Watson nem volt biztos benne, hogy az igazolás bekerült volna az A24-es kartotékba; ahogyan nem is volt benne, az idős könyvelő pedig egyre inkább hajlott módosítani homályos emlékképét, amely szerint az ominózus papír a doboz mélyén nyugszik.

Mr. Bradshaw első haragjában nyers hangú levelet írt, amelyben elmarasztalta a biztosítótársaságot gondatlansága miatt.

Mire a következő levél elment, a társaság egyik tisztviselője már Ecclestonba érkezett. Mielőtt betért volna a Bradshaw és Társa cég épületébe, először a fogadóban kényeztette magát némi harapni- és innivalóval, és csak azután küldette be a névjegykártyáját Mr. Bradshaw-hoz.

Az üzletember néhány másodpercig némán forgatta a kártyát, aztán így szólt:

– Vezessék be hozzám azt az embert! Vagy mégsem! Néhány perc múlva csöngetni fogok, és csak akkor engedjék fel!

Amint az inas távozott, Mr. Bradshaw a szekrényhez lépett, ahol a bort szokta tartani, és a poharakat. Nagyon ritkán fordult az alkoholhoz vigaszért, mert mértékletes ember volt, az üveget mégis üresen találta. Hozathatott volna, akár a szomszéd szobából is, de ezt már nem engedélyezte magának. Józan fejjel kellett elviselnie a szemrehányást, amelyet magának tett: ez egyszer bolondot csináltam magamból! Ha azokban a dobozokban, amelyeket átnéztünk, nincs is ott az igazolás, még mindig ott lehet valamelyik másik dobozban, amelyet nem volt időm átnézni. Farquhar mennyit kereste munka után! De ha egyik dobozban sincsen, az sem jelenti azt, hogy… – rántotta meg a csengőt, jelezvén, hogy Mr. Smith, a biztosító embere, beléphet.

A biztosító igazgatója meglehetősen kifogásolta a hangnemet, amelyet Mr. Bradshaw vele szemben megengedett magának, és meghagyta követének, hogy lépjen fel méltósággal, és hatalmat mutatva állítsa helyre a társaság jó hírét. De azt is lelkére kötötte, hogy azért ne menjen túl messzire, hiszen a Bradshaw és Társa cég napról napra növekszik, és ha egyetlen lehetőség is van a békekötésre, ragadja meg, és így tovább.

– Foglaljon helyet, uram! – mutatott egy székre Mr. Bradshaw.

– Amint azt bizonyára tudja, a Star Biztosítótársaság igazgatójának, Mr. Dennisonnak a nevében járok önnél, hogy szóban is megfeleljek arra a levélre, amelyet ön folyó hó 29-én méltóztatott írni.

– Meglehetősen ködös ügy – húzta ki magát Mr. Bradshaw.

– Az igazgató úr biztos abban, hogy másként fogja ezt gondolni, ha saját szemével egy pillantást vet erre az okiratra, amely az átruházást igazolja, és amelyet most a felhatalmazás értelmében megmutathatok önnek.

Mr. Bradshaw egy határozott mozdulattal magához vette a papirost, majd nem sietve, kapkodást nem mutatva megtörölte az okuláréját, az

orrára csíptette, és olvasni kezdett. Talán túl sokáig piszmogott az okirattal, mert a tisztviselő már kezdett zavarba jönni; attól tartott, hogy Mr. Bradshaw az egész írást nekiáll átrágni, pedig elég lenne, ha az aláírásra vetne egy pillantást.

– Elképzelhető, hogy talán… – szólalt meg végre a cégtulajdonos. – Megmutathatnám ezt Mr. Bensonnak? Csak, hogy igazolja, ez csakugyan az ő aláírása.

– Igazán nincs erre szükség, jól ismerem már Mr. Benson aláírását! – ellenkezett az ügyintéző.

– Nem is tudom, uram, nem is tudom – mondta akadozva és minden szótagnál erőlködve Mr. Bradshaw, mint aki agyvérzést kapott. – Bizonyára hallott már hamis aláírásról… hamisról – ismételte meg, mint aki attól fél, hogy a másik számára valahogy elsikkadt mondanivalója lényege.

– Felesleges ilyesmiről fantáziálnia, a praxisunk során rengeteg figyelmetlenséggel találkoztunk már, amelyet az üzleti világon kívüli emberek követtek el.

– Hadd mutassam meg Mr. Bensonnak, csak hogy bebizonyítsam neki, ő volt a feledékeny! A lelkem legmélyén tudom, hogy ő hibázott, igen, uram – kezdett el pörögni a nyelve váratlanul. – Nem történhetett másként, hadd bizonyítsam ezt be! Talán még ma visszakapja az igazolását, vagy holnap kora reggel.

A tisztviselőnek sehogy sem tetszett az ötlet, hogy kiadja kezéből a bizonylatot, de azt sem akarta, hogy Mr. Bradshaw-t esetleg magára haragítsa. Tartott tőle, hogy a hamisítás beigazolódik, de mivel a feledékenység sokkal valószínűbbnek tűnt, inkább a kisebbik rossz, a dokumentum átadása mellett döntött. De mielőtt magától átadhatta volna, Mr. Bradshaw még jobban megerősítette döntésében:

– Látom, hogy fél kiadni a kezéből az igazolást, de biztosíthatom, bennem teljes mértékben megbízhat. Ha a legkisebb kétség is felmerül, amely az iménti gyanúm mellett szól – folytatta Mr. Bradshaw ez alkalommal kikerülve a szívét égető szót –, nem leszek kerékkötője semminek. Segíteni fogok, hogy a törvény teljes szigorával lesújtson, még akkor is, ha a gyanúsított a saját fiam volna – fejezte be a mondatát, és szája vonalnyivá keskenyedett. De közben megállás nélkül azt hajtogat-

ta magában: Nem lehet, egészen biztosan Mr. Benson feledékenységéről van szó.

De amikor a küldött távozott, és az ajtót bezárva mögötte biztonságba helyezte az iratot, leroskadt székébe, és az asztalra borulva hangosan felnyögött.

Az elmúlt két estét az irodában töltötte, és feleslegesen túrta fel egyik dossziét a másik után. Végső elkeseredésében elhatározta, hogy átkutatja fia íróasztalát. Először a saját kulcsaival próbálta, de azoknak nem adta meg magát a bonyolult zár, végül felkapott egy piszkavasat – a legközelebbi szerszámot, amely a keze ügyébe került –, és kétszer lesújtva feltörte a fiókot. Az igazolást ott sem találta, mivel Richard óvatosabb volt annál, hogy az ehhez hasonló kompromittáló iratokat magánál tartsa. Ha igazolást nem is, de talált néhány érdekes levelet, amely arra engedett következtetni, hogy egyetlen fia, szeretett büszkesége nem az, akinek gondolja.

Mr. Bradshaw egyetlen szót sem ugrott át vagy hagyott figyelmen kívül. Nem adta fel addig, amíg az összes íráson át nem rágta magát, és a gyertyát sem koppantottá el előbb, mint hogy a lángja halódni kezdett volna. Egyetlen betű sem maradt olvasatlan Aztán a papírkupacot otthagyta az asztal tetején, ahogyan a fiókot is, feltörve, hadd hirdesse a történteket. De az irodaajtót, a fiáét, akit maga mellé vett partnerként, bezárta maga után, és a kulcsot mélyen a zsebébe süllyesztette.

Ekkor még mindig volt némi halovány remény a fia ártatlanságára, az után a sok terhelő körülmény után is, amelyekre a levelekből fény derült, és amelyek úgy elkeserítették az apát. Még mindig volt némi remény, hogy a fiú ártatlan a hamisítás vádjában, és nincs másról szó, mint egyszerű feledékenységről, hibáról, figyelmetlenségről. Mr. Bradshaw számára ez volt az utolsó szalmaszál, amelybe kapaszkodhatott.

Késő éjszaka volt, a ház minden tagja – Mr. Benson kivételével, aki azért virrasztott, hogy ha kell, indulni tudjon egy haldoklóhoz –, aludt. Ezért nem is lepődött meg, amikor kopogtatást hallott a bejárati ajtón éjféltájban. A kopogtatás tényét tehát nem, a módját viszont annál inkább furcsállta: hangos volt, határozott, hosszú szünetekkel két koppintás között. Mr. Benson dolgozószobáját egyetlen lépés választotta el a bejárati ajtótól. Lenyomta a kilincset, és rögvest felismerte – még az éj-

szakai sötétségben is – Mr. Bradshaw zömök, tekintélyt parancsoló alakját.

– Remek, épp magával akarok beszélni – mondta, és már indult is Mr. Benson dolgozószobája felé, aztán megállt az asztal mellett, és a zsebéből némi matatás után egy papirost húzott elő. Kis ideig még tartogatta, mintha azon gondolkozna, átadja-e, aztán végül mégis a lelkész felé nyújtotta:

– Olvassa el! – adta ki az utasítást, aztán nem is szólt addig, amíg Mr. Benson át nem futotta.

– Ez a maga aláírása? – a mondat kijelentésnek indult, de a végén kérdő hanglejtést kapott.

– Nem, nem az enyém – válaszolt Mr. Benson határozottan. – Csak olyan, mintha az enyém volna, de nem az.

– Szedje össze az emlékeit! A dátum az elmúlt év augusztusának harmadik napja. Egészen biztosan csak elfelejtette – hallotta Mr. Benson az üzletember szavait, de a hamisítás ténye annyira megzavarta, hogy nem tűnt fel számára a határozott szavak mögött lapuló kétségbeesett könyörgés.

– Csak hasonlít az én kézírásomra. Különben is, hogy adhattam volna túl ezeken a részvényeken, egyetlen tulajdonomon, anélkül hogy halovány emlékem volna róla?

– Furcsább dolgok is történtek már magával! Az isten szerelmére, lehet, hogy csak azt hiszi, hogy nem maga írta alá?! Ez a dokumentum a biztosítási részvényei eladásáról szól. Hát nem maga vetette papírra ezeket a betűket?! – nézett Mr. Bensonra kedvező válaszért esdekelve. A lelkész alig tudott felocsúdni a történtekből. Mr. Bradshaw furcsa viselkedése, szokatlan tartása és hangszíne is csak növelte benne a zavart. Amint az üzletember észrevette, hogy Benson menynyire megütközik viselkedésén, gyorsan hangnemet váltott.

– Nyugodjon meg, uram, nem akarok semmit magára erőszakolni. Ha nem ön írta alá, akkor tudni fogom, hogy ki tette. De még egyszer utoljára hadd kérdezzem meg, nem lehetséges-e, hogy szorultságában – Isten látja lelkem, én tovább is fizettem volna a díját – eladta ezt az átkozott részvényt?! Nem, látom az arcán, hogy nem maga volt, és azt is, hogy hallgatni fog, mint a csuka – roskadt le a legközelebbi székbe, és egészen magába zuhant. A következő pillanatban újra felpattant, akár a

villám, és szálfaként Mr. Benson fölé magaslott. A lelkész továbbra sem tudta mire vélni a férfi szokatlan idegességét.

– Szóval azt állítja, nem maga írta alá ezt – mutatott biztos kézzel a papírra. – Hiszek önnek. Akkor Richard Bradshaw a tettes.

– Drága uram! Kedves, öreg barátom! Ne vonjon le következtetéseket ilyen meggondolatlanul! Olyanokat, amelyeknek, biztos vagyok benne, semmi alapjuk nincs, ugyanis…

– Sajnos, nagyon is van alapjuk, uram! Ne rágja magát miatta, én is tökéletesen nyugodt vagyok – meredt rá maszkszerű arccal és üveges szemmel. – Nem marad más hátra, mint megbüntetni a tettest. Nem mérem magamat, és azokat, akiket szeretek, mert a fiamat nagyon szerettem, más mércével. Tegye meg a feljelentést, ahogyan én is megtenném a maga helyében!

– Eszem ágában sincs!

– Biztos azt gondolja, hogy ezzel bánatot okozna nekem, de ebben nagyon téved. Richard nem a fiam többé, ahogyan akármelyik gyermekemet kitagadnám, ha bűnbe esne. Nem fogom fájlalni a leleplezését, a büntetését… – csuklott el a hangja. – Csak szégyenkezni fogok, hogy a rokonom. Látja, ez az, ami leginkább bánt. Kell-e ennél nagyobb szégyen egy olyan embernek, aki mindig büszke volt neve feddhetetlenségére? Én minden gyermekemet tisztességre neveltem, ha nem volt foganatja, annak csakis valami belső gonoszság lehet az oka. Uram, én megtagadom a fiamat, pedig olyan drága volt számomra, mint a szemem világa. Ne álljon hát a törvény útjába, esedezve kérem! Ez a fiú meghamisította az ön aláírását, és ezzel kiforgatta, ahogy maga is mondta, a vagyonából!

– Valaki aláhamisított a nevemben egy hivatalos iratot, ez tény. De amíg nem tájékozódtam a körülményekről, nem teszek följelentést.

– Miféle körülményekről? – kérdezte Mr. Bradshaw fensőbbségesen, mint akit kezd elhagyni béketűrése, de azért önuralmat parancsol magának.

– A tett lehetséges okairól, a személy előéletéről…

– Személy? Nyugodtan hívhatja Richárdnak – vágott közbe Mr. Bradshaw, de Mr. Benson nem engedte magát elhallgattatni.

– Akkor fogom feljelenteni, ha kiderül, hogy nem az ellenem elkövetett tette volt az első gazsága életében, hanem előre megfontoltan má-

soknak is ártott már, és veszélyes a társadalomra. Akkor feljogosítva érzem majd magamat rá, hogy a nálam is elesettebbek védelmében…

– De hisz elvette mindenét!

– Nem mindenemet, csak minden pénzemet – javította ki Mr. Benson, és ott folytatta, ahol előbb abbahagyta, mintha nem is szakították volna félbe: – egy visszaeső bűnöző kézre kerüljön. Ha azt hiszi, ezt azért mondom, mert az ön fiáról van szó, akkor nagyot téved! Senki fiát nem vádolnám meg addig, amíg nem ismerném meg a személyiségét, és Richardot, úgy vélem, ismerem valamelyest. Ezért vonakodom megtenni azt a lépést, amely megpecsételné az életét, és amellyel minden jóra való hajlandóságot kiirtanánk belőle.

– Maga szerint még van benne hajlandóság a jóra? – kérdezte Mr. Bradshaw. – Becsapott engem, vétett Isten ellen!

– Mindannyian vétünk ellene, uram – jegyezte meg Mr. Benson halkan.

– De nem szándékosan! Soha nem tettem rosszat szándékosan, bezzeg Richard! Richard! – némult el hirtelen, mert eszébe jutottak azok a kiábrándító levelek és az okirat hamisítás ténye. Nem is jutott szóhoz néhány percig, de amikor még látta, hogy Mr. Benson mondani akar valamit, megelőzte: – Soha nem fogunk megegyezni ebben a kérdésben, uram. Felesleges tovább szaporítanunk a szót. Arra kérem, hogy tegyen feljelentés Richard ellen, akit többé nem nevezek fiamnak.

– Hiába kéri, nem fogom feljelenteni. Amit mondtam, megmondtam. Eljön majd az idő, amikor meg fogja köszönni nekem. Szerintem is fejezzük be ezt a meddő vitát.

Meglehetősen bosszantó, ha az embert arra emlékeztetik, hogy lesz idő, amikor majd máshogy foga látni a dolgokat, hiszen ez azt jelenti, hogy jelenleg állapota szürke ködként telepszik szemére, és hogy egy külső szemlélő nála sokkal tisztábban tudja áttekinteni a helyzetet. Még a legsekélyesebb jellem is sértésnek veszi, ha átlátnak rajta. Nem volt ez máshogy Mr. Bradshaw-val sem, aki válasz helyett a kalapja után kezdett tapogatózni, jelezve, menni készül. Mr. Benson, látva az alvajáróhoz illő mozdulatokat, a férfi segítségére sietett, és odaadta neki a kalapját. Mr. Bradshaw meg sem köszönte a figyelmességet. Felállt, és az ajtó felé botorkált, de a küszöbnél még egyszer, utoljára visszafordult:

– Ha több lenne a magamfajtákból, és kevesebb a magáéból, a bűnnek nyoma sem maradna a földön. A magafajták szentimentalizmusa a bűn melegágya.

Mr. Bensont is megviselték a történtek, bár a beszélgetés alatt igyekezett tartani magát. Nem is a hamisítás ténye zavarta, hanem az, ami mindezt megelőzte. Richardot kisfiú kora óta ismerte, és bántotta is eleget, hogy apja zsarnoki természete még azt a kevés morális törekvést is kiirtotta a fiúból, amellyel rendelkezett. Azt is tudta, hogy Dickből sohasem válik hétpróbás gonosztevő, mert ahhoz nem elég bátor. De a csirkefogóság kellemes létformája mindaddig vonzó lehet számára, míg valaki nem csöpögtet belé némi állhatatosságot és erkölcsöt. El is határozta, hogy holnap első dolga lesz felkeresni Mr. Farquhart, és nyugodtan megbeszélni vele a helyzetet, mint a család higgadt barátjával, aki ezenfelül még az apa üzlettársa, valamint a bűnbeesett ifjú sógora is.

Harmincegyedik fejezet

Mr. Benson éberen feküdt az ágyában, mert nem szerette volna, ha lekési a Mr. Farquharral való találkozást. Hajnali hat felé járt az idő, és odakint még sötét volt, ahogy októberi reggeleken már csak lenni szokott, amikor Sally kopogtatott az ajtaján. Sally mindig a tyúkokkal feküdt, ahogyan tegnap este is, jóval Mr. Bradshaw látogatása előtt, így a lelkész bízott benne, hogy szolgálója nem hagyja elaludni.

– Egy asszony jött hozzád, igyekezz, mert még bejön a végén!

– Valaki Clarke-éktől?

– Nem, Ha jól látom – kukkantott ki a kulcslyukon a szolgáló – Mrs. Bradshaw lesz az, csak nagyon be van bugyolálva.

Mr. Benson mindent értett. Gyorsan felöltözött, és lerobogott a szobájába, ahol valóban Mrs. Bradshaw üldögélt, testét előre-hátra hintáztatva. Eltelt néhány másodperc, amíg Mrs. Bradshaw észrevette, hogy már nincs egyedül.

– Drága uram! – ragadta meg a lelkész kezét nyomban. – Ne legyen kegyetlen, ugye, nem lesz? Van egy kis pénzem, még apám hagyta rám, nem tudom pontosan, mennyi, de több mint kétezer font. Megkapja mindet! Az öné lesz, akár meghalok, akár élve maradok, csak kegyelmezzen meg Dick-nek, és ne jelentse fel!

– Ne izgassa magát halálra, kérem. Nincs szándékomban feljelenteni.

– De a férjem azt mondta, meg kell tennie.

– Nem fogom, és ezt Mr. Bradshaw-nak is elmondtam.

– Ó, itt járt? Az a kegyetlen fráter! Nem figyelmezek rá többé! Eddig jó feleség voltam, ezt mindenki megerősítheti. Azt tettem, amit parancsolt, mióta hozzámentem. De most, ha kell, az egész világnak elmondom, hogy milyen szívtelen fickó, a saját vérével nem bánhat így senki! Ha börtönbe záratja Dicket, én is megyek vele. A férjem és Dick közül a fiamat választom, ha választani kell. Én vagyok egyetlen támasza.

– Megenyhül majd Mr. Bradshaw is, meglátja, ha elszáll az első mérge és a csalódás miatt érzett fájdalma.

– Maga nem ismeri a férjemet, ha azt gondolja, megváltoztatja a véleményét. Mennyit könyörögtem neki, rimánkodtam, hogy ne verje a gyerekeket, ráadásul ostorral, de meg sem hallotta! Később már mégsem próbáltam jobb belátásra bírni. Makacs, mint egy öszvér.

– Talán, ha az emberre nem is, de egy magasabb hatalomra majd hallgat. Ebben talán csak nem kételkedik?

– Úgy érti, hogy Isten szava majd meglágyítja szívét? –kérdezte alázatosan. – Én hiszem és félem Isten erejét, sokat hívom segítségül – tört ki könnyekben az asszony. – Tudja, én nagyon szerencsétlen asszony vagyok. Képzelje, tegnap este is nekem esett, hogy ha nem kényeztetem el, Dick ma is feddhetetlen ember volna!

– Kétlem, hogy tegnap este tudta volna, mit beszél. Ma meglátogatom Mr. Farquhart, és megbeszélem vele, mit tehetnénk. Maga pedig menjen most haza, drága asszonyom, és bízza ránk a dolgot!

De az asszony a fejébe vette, hogy elkíséri Mr. Farquhar-hoz. Mr. Bensonnak szinte haza kell rángatnia az asszonyt, alig tudta meggyőzni, hogy most csak üljön otthon, és várja, mire jutnak a megbeszélés során.

Mivel Mr. Farquharhoz reggeli előtt érkezett, egyedül találta a férfit. Így nyugodtan, négyszemközt elmondhatta neki, mi nyomja a lelkét. Mr. Farquhar nem lepődött meg túlságosan a fejlemények hallatán, annál inkább sajnálta az ügyet. Richardot ő is olyan embernek ismerte meg, aki hajlamos letérni a törvényes útról, és ehhez nem is kellett, hogy a biztosítási részvényekkel kapcsolatos botrány kirobbanjon. Mindezek ellenére a végsőkig bízott benne, hogy a fiú nem lépi át a törvény szabta határokat.

– Ön szerint mi lenne a leghelyesebb? – tette fel végül a kérdést a gyászos hallgatásba burkolózó Mr. Farquharnak.

– Én is ezen gondolkozom. Azt hiszem, a legjobb lesz, ha beszélek Mr. Bradshaw fejével, és megpróbálom jobb belátásra bírni. Ez lesz az első lépés. Ha nincs ellenére, elkísérhetne. Különös fontossággal bír, hogy csökönyösségét legyőzzük, mielőtt még elfajulna a dolog.

– A legnagyobb örömmel önnel tartanék, de tartok tőle, hogy csak akadályoznám magát. Mr. Bradshaw-t néhány nézetére emlékeztetném, amelyet előttem hangoztatott, és amelyhez, úgy vélné, tartania kell magát. Azt hiszem, az lesz a legszerencsésebb, ha elkísérem a házig, és odakint az utcán megvárom. Feltétlenül tudni akarom, milyen állapot-

ban van Mr. Bradshaw, mind testileg, mind lelkileg. Tegnap éjjel annyira megviseltnek tűnt, hogy a legrosszabbtól tartok.

Úgy cselekedtek, miképpen megbeszélték. Amíg Mr. Farquhar bement a házba, a lelkész odakinn várakozott.

– Mr. Farquhar, de jó, hogy itt van! Maga talán tudja, hogy mi folyik itt – szaladtak elé a lányok. – Anya egész éjjel a régi gyerekszobában üldögélt, és egyre csak sír. Ha kérdezzük, mi bántja, nem válaszol, annak sem örül, ha bemegyünk hozzá. Ugyanez a helyzet apával. Bezárkózott a szobájába. Csak hallgat, ha szólongatjuk, pedig tudjuk, hogy nem alszik, hiszen egész éjjel hallottuk dübörgő lépteit, ahogy fel-alá járkált.

– Majd én felmegyek hozzá.

– Felesleges. Nem fogja beengedni – hangoztatták a lányok, de legnagyobb meglepetésükre, mihelyst Mr. Bradshaw meghallotta, ki keresi, ajtót nyitott, és betessékelte vejét. Mr. Farquhar fél órát tartózkodott odabent, aztán lesétált az ebédlőbe, ahol a lányok a tűz körül ücsörögtek magukba roskadva, és még a reggeli sem ízlett nekik. Aztán néhány sort firkantott egy papirosra, amelyet a lányokkal beküldetett az anyjuknak, és biztosította őket, hogy ez az üzenet egy kicsit megnyugtatja majd Mrs. Bradshaw-t. Azt is hozzátette, hogy néhány óra múlva átküldi majd Jemimát a kisbabával, akik ott is maradnak néhány napig. Ennyit mondott, mert többre nem volt ideje, de megígérte, hogy Jemima majd beavatja őket a részletekbe.

Elbúcsúzott tőlük, és ismét csatlakozott Mr. Bensonhoz.

– Reggelizzen velem, ha kérhetem. Egy-két óra múlva Londonba kell mennem, de előbb szeretnék beszélni önnel.

Hazaérve felszaladt Jemimához, hogy megkérje, reggelizzen most a szobájában, de néhány perc múlva visszatért.

– Na, most végre nyugodtan beszélhetünk. Egyelőre csak egy rövid távú tervvel szolgálhatok: távol kell tartanunk egymástól Dicket és Mr. Bradshaw-t, hogy semmiféleképpen ne találkozhassanak, mert akkor fújhatjuk Dick átnevelését. Az apjánál nincs fafejűbb ember a földön. Engem egyenesen kitiltott a házából.

– Kitiltotta?! Miért?

– Mert azt mertem állítani, hogy Richard nem teljesen reménytelen eset, és mert azt tervezem, hogy a könyvelővel meglátogatom

Dennisont, a biztosítótársaság vezetőjét Londonban (egy skót fickóról van szó, aki olyan jószándékú, mint amilyen értelmes), és feltárom előtte a tényállást. Az emberének egyelőre nem mondanék semmit az ügyről, mert csak kérdezősködni kezdene, és a hiányos válaszokat, amelyeket tőlem kap, a fantáziájával pótolná ki. Elmondtam neki, hogy Dennison biztosan megértő lenne, ha feltárnám előtte az egész ügyet, és arról is tájékoztatnám, hogy maga nem szándékozik vádat emelni. Dennison sem akar majd botrányt. Szóval, miután mindezt feltártam előtte, eme terveimet, amelyek megvalósítását határozottan javaslom, a zsémbes öreg azt kérdezte tőlem, hogy bábfigurának nézem-e, akit rángatni lehet. Biztosított róla, hogy Dick iránt már semmi szeretet nem érez, mindeközben úgy remegett, mint a kocsonya. Ugyanazokat visszhangozta, amiket magának is mondott. Erre ellenkezni kezdtem, amiből az sült ki, hogy nemcsak a házából tiltott ki, de gyakorlatilag azt is közölte velem, hogy többé nem kíván az üzlettársam lenni.

– Most mitévő lesz?

– Nagyon egyszerű: elküldöm Jemimát és a kisbabát hozzájuk. Semmi sincs jobb hatással a kedélyállapotra, mint egy gagyogó csöppség, és Jemima is csodákra képes. Maga nem ismeri Jemimát, hiába látta felcseperedni! Biztos vagyok benne, hogy megnyugtatja majd az anyját, a karon ülő pedig mosolyt csempész majd a nagyapja arcára. Legjobb lesz, ha mindent elmondok Jemimának, aztán hagyom, hogy eszessége és ügyessége helyreállítsa a békét a házban, amíg én házon kívül próbálkozom.

– Richard külföldön tartózkodik? – kérdezte Mr. Benson.

– Holnap már Angliában lesz. Valahol nyakon kell csípnem. Ez lesz az egyszerűbb része a dolognak, a nehezebbik az, hogy beszélnem kell vele; ki kell találnom, mit mondjak, ha megtalálom. Az biztos, hogy ki kell lépnie a cégből. Még nem beszéltem erről az apjával, de a cég Jó híre másképp nem állhat helyre.

– Mi lesz vele azután? – aggodalmaskodott Mr. Benson.

– Még nem tudom, de Jemima és különösen drága apja kedvéért nem fogom hagyni elkallódni. Találnom kell számára egy olyan foglalkozást, ahol nem eshet kísértésbe. Legjobb lenne, ha magánzóként folytatná tovább, és nem tenné teljesen tönkre az apját, amíg az önértékelését is elveszti. Ha megbocsát, most mennem kell – nézett az órájára Mr.

Farquhar. – Jemimával még nem beszéltem, és el kell látogatnom a biztosító munkatársához is. Egy-két nap múlva hallani fog rólam.

Mr. Benson nem győzte csodálni a nálánál jóval fiatalabb férfi elméjének hajlékonyságát és határozottságát. Ő legszívesebben elbújt volna a dolgozószobájába, hogy ott elemezze végig az elmúlt huszonnégy óra fejleményeit. Szinte beleszédült, ahogy Mr. Farquhar tervelt hallgatta; sem helyeselni, sem ellentmondani nem volt képes addig, amíg magányosan meg nem fontolja helyességüket és indokoltságukat. Még mindig sokkolta a tény, hogy Richard ilyen alávaló gazságot követett el, bár tudta, hogy a fiú sohasem volt a becsület lovagja. Hangulata nyomott maradt az elkövetkező napokon is, sehol nem talált vigaszra. Még testvére sem tudta megnyugtatni, mert ő tartotta annyira tiszteletben a Bradshaw-családot, hogy még neki se mondja el a dolgot. Az volt a szerencse, hogy Miss Faith olyannyira belefeledkezett a házimunkába, hogy észre sem vette fivére gondterheltségét.

Mr. Benson még mindig restellte volna betenni a lábát egy olyan házba, ahonnan egyszer kitiltották. Hiszen, ha bekopogna, vagy csak elküldetne hozzájuk valakit, az olyan lenne, mintha Richard tette után feljogosítva érezné magát, hogy a családfő szavát semmibe vegye. Mégis szeretett volna elmenni, hiszen tudta, hogy Mr. Farquhar jó férjként naponta ír levelet hites feleségének, mindenről tájékoztatva őt. Négy nappal Mr. Farquhar távozása után Jemima jelent meg az ajtóban, alig fél órával azután, hogy a postás újabb levelet hozott neki. Mr. Bensonnal szeretett volna beszélni – szigorúan négyszemközt.

– Mr. Benson, Dickről szomorú hírek érkeztek. El kell jönnie velem, hogy segítsen apának elmondani! Walter írt, hogy hosszas keresgélés után végül megtalálta Dicket. Talán ön is hallott a doveri kocsijárattal történt szerencsétlenségről. A kocsi felborult, és ketten meghaltak a balesetben, a többiek pedig súlyosan megsebesültek. Dick is az utasok között volt, szerencsére életben maradt. Walter tüstént a balesethez legközelebb eső fogadóba sietett, és ott némileg megnyugodhatott, hogy Richard „csupán” megsérült. Számunkra mégis hatalmas megrázkódtatást okoz. Jelen pillanatban nincs semmi a világon, ami enyhítené a döbbenetünket. Anyára nem számíthatunk, és mi sem merjük apának elmondani a történteket – tört ki végül Jemimából az eddig visszatartott zokogás.

– És mi van Mr. Bradshaw-val? Nagyon aggódom érte – mondta Mr. Benson kedvesen.

– Hiba volt, hogy nem jöttem el előbb, de annyi dolgom volt. A viszony továbbra is fagyos anya és közte. Valamit mondhatott neki apa, amivel megbántotta. Még egy asztalhoz sem hajlandó ülni vele. Gyakorlatilag beköltözött a gyerekszobába. Előszedegeti Dick egykori játékait, régi ruháit, és csak sírdogál felettük.

– Mr. Bradshaw legalább magával hajlandó szót váltani. Mr. Farquhar szavait hallva már attól tartottam, hogy teljesen bezárkózik.

– Talán még az is jobb volna ennél! – könnyezett a lány. – Természetesebb volna legalábbis. Az iroda közelébe még véletlenül sem menne, együtt eszik velünk, mint rendesen, de – életében először – állandóan viccelődni próbál, csak azért, hogy megmutassa, mennyire nem érdeklik a Richarddal történtek.

– A házból azért kimegy néha?

– Csak a kertbe. Biztos vagyok benne, hogy szenved a fia tette miatt; nem egyszerű valakit csak úgy kitagadni, ahogy ő gondolja. Ezért is félek tőle, hogy megosszam vele a rossz hírt. Elkísérne, Mr. Benson?

Több szó nem is esett közöttük. Mr. Benson gondolkozás nélkül követte az asszonyt a mellékutcák labirintusán át egészen a házukig. Ott aztán Jemima Mr. Benson kezébe nyomta férje levelét, és kopogás nélkül benyitott apja szobájába.

– Mr. Benson akar beszélni veled! – kiáltotta be, és máris távozott.

A lelkész hirtelen azt sem tudta, mit tegyen vagy mondjon. Mr. Bradshaw tétlenül üldögélt a kandalló előtt, és a hunyorgó parazsat nézte révetegen. A lelkész még soha nem látta így régi barátját.

Amint az üzletember tudatáig eljutott, hogy nincs egyedül, rögtön visszahúzta székét az asztala mögé, és az udvariassági körök után átadta Mr. Bensonnak a szót.

– Mrs. Farquhar kért meg – kezdte remegő szívvel –, hogy beszéljek önnel egy levélről, amelyet a férjétől kapott. – A mondat végén hirtelen megállt, mert a céltól, amiért itt volt, még mindig fényévekre érezte magát.

– Tudomásom van róla, hogy Mr. Farquhar nincs a városban. Jemimának ezért igazán nem kellett volna iderántgatnia magát. Az üzlettársam nem tartja tiszteletben a kívánalmaimat, és akaratom ellenére

cselekszik, amit tőle, a vejemtől, igazán nem vártam volna. Ha van még valami jó híre, akkor állok elébe, hallgatom!

– Sajnos csak rossz híreim vannak. A fiával kapcsolatosak.

– Ahhoz a fiatalemberhez, akit eddig a fiamként szerettem, immár nincs semmi közöm – felelte hidegen.

– A doveri járat kocsija felborult – vágott a közepébe Mr. Bradshaw hidegsége láttán, félretéve minden finomkodást. A férfi felkapta fejét, először fájdalom ült ki az arcára, aztán egészen hamuszürke lett. A változás olyan hirtelen volt és ijesztő, hogy a lelkész már a csengőhöz kapott, hogy segítséget hívjon, de Mr. Bradshaw intése megállította.

– A fia él, él, uram! Talán egy kissé félreérthető voltam, bocsásson meg! – mentegetőzött a lelkész, látva a hamuszürke arcot és a szájat (amely alig egy perce is még penge vékonyan feszült), ahogy szavakat próbál formáim, de mindhiába. Mr. Benson abban is kételkedett, hogy megnyugtató szavai elértek a férfi tudatáig.

A lelkész Mrs. Farquharhoz sietett:

– Mindent elrontottam, Jemima! Tapintatosabban kellett volna közölnöm a hírt! Rosszul van! Vizet, brandyt! – kiabálta, majd visszatért a dolgozószobába, ahol Mr. Bradshaw, az eddig kikezdhetetlen egészségű, erős férfi ájultan hanyatlott hátra, mint akinek rohama van.

– Hívd ide anyámat, Mary, és küldess orvosért! – adta ki a parancsot Jemima, és Mr. Benson után rohant. Ő és a lelkész megtett mindent azért, hogy apja állapota stabilizálódjon, ahogy a hamarosan megérkező Mrs. Bradshaw is, aki halálra rémült a férjét látva, hogy talán már sohasem válthat többé szót vele, s rögvest elfeledkezett minden sérelméről. Bánta már azokat a kemény szavakat, amelyeket az elmúlt nehéz napok során a férje fejéhez vágott.

Már a doktor érkezése előtt sikerült eszméletre téríténiük annyira, hogy kinyissa szemét, de beszélni még mindig nem tudott. Néhány perc alatt éveket öregedett, bár szemei még így is fiatalosan csillogtak. Szája szétnyílt, mint akinek nagy fájdalma van, de fogai rejtve maradtak az ajkak takarásában.

Az orvos kérdéseire már válaszolgatott is, igaz, csak egy-egy szóval. A doktor korántsem volt annyira megijedve a roham láttán, mint a család, akik ismerték előzményeit, és akikben most tudatosodott, hogy még Mr. Bradshaw is, mint mindenki a földön, ki van szolgáltatva a halál-

nak. Az orvos felírt valami gyógyszert, továbbá pihenést és gondos ápolást javasolt. Mr. Benson ezt olyan kevésnek tartotta, hogy az orvos után akart szaladni, hogy kiszedje belőle a diagnózist, amelyet talán titkol előttük. De amint elindult volna, Mr. Bradshaw magához intette. Mr. Benson nyomban a férfi elé járult, aki kezével feltolta magát, és remegő lábakkal megállt az asztal mellett. Így darabig még üresen forgott a nyelve, de aztán hamarosan a legalázatosabb hangon, amelyet Mr. Benson hallott valaha, szinte könyörögve megkérdezte:

– Él, ugye, uram? Mondja, hogy él!

– Igen, csak megsérült, de nem kell aggódni, Mr. Farquhar a gondját viseli – felelte Mr. Benson, és nem tudott nem elérzékenyülni a jelenet láttán.

Mr. Bradshaw egy hosszú percig Mr. Benson arcába meredt, mintha a szeméből akarná kiolvasni szavai igazságtartalmát, aztán végre, mint aki megtudta, amit akar, visszarogyott a székbe. Csönd lett a szobában, mindenki azt leste, kíváncsi-e még valamire a ház ura. Mr. Bradshaw imára emelte a kezét, és hálával azt rebegte:

– Köszönöm neked, Istenem!

Harminckettedik fejezet

Ha Jemima megengedte volna magának, hogy hiú remények kecsegtessék, amelyek szerint Richard tettének meglesz az a jó oldala, hogy a két öreg barát ismét egymásra talál – ha ez a gondolat megfordult volna a fejében, akkor nagyot kellett volna csalódnia. Mr. Benson bizony kiugrott volna a bőréből örömében, ha Mr. Bradshaw-tól meghívás érkezik, vagy legalább utal rá, hogy jó néven venné, ha ismét látogatást tenne nála. De hiába várt ilyesmire. Lelke legmélyén Mr. Bradshaw is boldog lett volna, ha remeteségét a lelkész látogatása tette volna elviselhetőbbé. De mivel az említett férfiút kitiltotta a házból, nem akart semmi olyasmit tenni, ami szavainak mindenkori szentségét csorbította volna. Jemima eleinte tartott a naptól, amikor apja ismét belép az Irodába, és elkezd dolgozni. Ez a lépés Jemima férje számára is némileg ijesztő volt. Jemima nem tudott mást tenni, mint egyik fülén be-, a másikon ki-

engedni apja célzásait. Az öreg Bradshaw nyilvánvalóan azért tette szóvá időnként a dolgot, hogy lássa, mikor telik be a pohár a sógoránál annyira, hogy ezt feleségének szóvá is tegye. Mr. Farquhar ugyan csak kétszer-háromszor hozakodott elő a szándékával, de akkor hosszan lovagolt az ügyön, nem mintha ez meg tudta volna változtatni Mr. Bradshaw nézeteit, amelyekhez a következetesség nevében ragaszkodott, pedig nem volt más, mint egyszerű makacsság. Jemima még örült is annak, hogy édesanyja most távol van, és a fiát ápolja. Ha velük lett volna, esedezve kérte volna urát, hogy élete kerüljön vissza a régi kerékvágásba. Aztán csak rettegne, hogy a férje állja majd a szavát, Mr. Bradshaw pedig még inkább ragaszkodna álláspontjához, már csak a következmények miatt is.

Mr. Farquharnak keményen kellett dolgoznia. Majd megszakadt belé, mert egyszerre kellett az ecclestoni ügyeket intéznie, és betegszobájában vigasztalnia Richardot, komoly hangon beszélgetve vele a jövőjét illető leghelyesebb lépésről. Egyik nap, amikor épp Richard mellett volt, az irodában olyan munka akadt, amelyet csak a partnerek egyike tudott ellátni. Jemima titkos vágya teljesült, amikor megjelent Mr. Watson, és azt kérdeztette vele, hogy az apja elég jól van-e ahhoz, hogy be tudjon menni dolgozni. Jemima szó szerint tolmácsolta apjának a kérdést, és a válasz – bár a férfi hosszan habozott – igenlő volt. Jemima néhány perc múlva tanúja lehetett, ahogy hűséges, öreg könyvelőjével az apja az irodája felé vonul. Legközelebb ebédnél találkoztak, de az apja nem beszélt az irodában tett látogatásáról, sem az öreg látogatóról. Attól a naptól kezdve újra bejárt a munkahelyére. Dick állapotáról, lassú, de biztos javulásának állomásairól sorra tudomást szerzett, de nem fűzött hozzájuk semmilyen megjegyzést, megpróbált olyan közömbös maradni, amennyire csak tudott. De addig nem lépett volna ki a ház kapuján, amíg a reggeli posta meg nem érkezik.

Nem sokkal később Mr. Farquhar is hazaérkezett, és Dick teljes felépülésének hírét hozta. Megfogadta, hogy mindent elmond Mr. Bradshaw-nak a Dick további pályáját érintő fejleményekről. De – panaszkodott később a férfi Mr. Bensonnak – nem volt benne biztos, hogy akár egyetlen szavát is hallotta az öreg.

– Biztos lehet benne, hogy nemcsak hallotta, de drága kincsként szívébe is zárta őket! – nyugtatta meg a lelkész.

– Próbáltam kihúzni belőle valami véleményt, vagy legalább egy csekély érzelmi reakciót, bár erre magam sem sok esélyt láttam. De arra azért kíváncsi lettem volna, örül-e a glasgow-i munkának, vagy esetleg neheztel rám azért, mert vele nem is egyeztetve kiléptettem a fiát a cégből.

– Mit szólt hozzá Richard?

– Ó, semmit, bűnbánata határtalan! A fiú talán soha nem hallotta még a közmondást, hogy amikor az ördög beteg lett, rögtön szerzetesnek állt. Nem bánnám, ha egy kicsikét több hit szorult volna belé, és több egyenesség; csak eljátszani szereti a jót, és nem szívből tenni, ez talán a nevelésének köszönhető. Azt hiszem, ez a glasgow-i munka megfelel számára; tiszta, egyszerű feladatok, kis felelősség, csak figyelnie kell, és kedvesnek lenni. Úgy vélem, most jobb társaságban forghat, mint valaha életében.

Tudja, Mr. Bradshaw azt akarta, hogy fia a családján kívül senkivel ne kerüljön bizalmas viszonyba. Soha egyetlen barátját nem mutathatta be otthon. Ha fölrémlett, hogy apja milyen természetellenes életmódot várt volna el tőle, szinte megsajnáltam, és csak bizakodhattam. Jut eszembe, megkérdezte már Leonard anyját arról, hogy hajlandó-e iskolába adatni a fiút? Ruth ugyanazt kockáztatja, amit Mr. Bradshaw. Ha a fiú nem tanulja meg, hogyan kell jó és rossz társaság között különbséget tenni, mivel nem találkozik semmilyen csoporttal, rögtön bele fog ugrani az elsőbe, amelyik útjába kerül, nem gondolkozva azon, hogy miféle emberek. Beszélt már erről vele?

– Egyszer már felvetettem, de arra sem tartotta méltónak, hogy megvitassuk. Elzárkózik az elől, hogy Leonard ki legyen téve a társai megjegyzéseinek.

– Erről a diáktársaknak nem kell tudniuk. Különben sem ülhet már sokáig az anyja szoknyája mellett, ki kell lépnie a nagyvilágba, ahol bizonyára sok atrocitás és gúny várja majd.

– Igaza van – hallatszott Mr. Benson gyászos hangja –, de higgye el, hogy ha tényleg ez lesz a legjobb megoldás Leonard számára, az anyja is szépen lassan be fogja látni. Szinte már-már hihetetlen az az együttérzés és önzetlen odaadás, amellyel Ruth viseltet csemetéje iránt. Ha a boldogságához elengedhetetlennek fogja tartani, hogy közösségbe engedje, ne aggódjon, meg fogja tenni.

– Bárcsak lenne rá módom, hogy személyesen is meggyőzzem erről. Jemima mondta, hogy a gyermekünk születése után ellátogatott hozzánk. Magához ölelte a kisbabát, és úgy duruzsolt neki, hogy abban benne volt szíve minden szeretete. De amint léptekre lett figyelmes, olyan ijedt arcot vágott, mint egy megriadt őzike, ahogy Jemima fogalmazott, és már búcsúzott is. Azok után az erőfeszítések után, amelyek segítségével visszaszerezte becsületét, igazán semmitől nem kellene tartania.

– Nagyon helyesen fogalmazott, amikor azt mondta, „visszaszerezte". Mi, otthon, alig hallunk a munkájáról. Ha nagy ritkán segítségre van szüksége, egyszerűen megkér bennünket erre-arra. De ha nem, és általában így szokott lenni, talán azért, mert örül, ha otthon megszabadul csöppet sem könnyű munkájának még a gondolatától is, vagy csak született szerénysége gátolja meg abban, hogy szóljon, akkor azt sem tudnánk, mit is dolgozik, ki is ő valójában; hacsak nem a hálás emberektől, akik imába foglalják nevét, már ha könnyekig el nem érzékenyülnek. Mivel a gondokat, mint mondta, legtöbbször az ajtó előtt hagyja, házunk akkor a legboldogabb, amikor Ruth otthon tartózkodik. Mindig is megvolt az a képessége, hogy békét hozzon, de most már arra is képes, hogy a békéből boldogságot varázsoljon. Ami Leonardot illeti, az anyjánál jobb, lelkiismeretesebb tanítómestert nem is találhatnánk számára a földön, hiszen, amikor otthon van, minden egyes percben észrevétlenül is tanítja. Nemes, istenfélő, alázatos magatartása, ahogy belátta, mit tett rosszul a múltban, arra teszi hivatottá, hogy Leonard lelki támasza legyen, aki önhibáján kívül nagyon hasonló állapotban leledzik.

– Azt hiszem, jobb lesz, ha pihentetjük a dolgot. Lehet, hogy én túl gyakorlatias vagyok, de úgy látom, hogy bár Ruth mellett Leonard biztonságban lesz, mégsem lesz több belőle, mint anyámasszony katonája. Mindenesetre jusson eszébe az ajánlatom néhány év múlva. Különben Ruth tudja már, milyen pályát szán a fiának?

– Nem hinném. Én is gondolkozom rajta néha, de azt hiszem, Ruth fejében meg sem fordul. Ez is a jelleméhez tartozik: a jövőt sohasem fürkészi, és a múltat is igyekszik feledni. Megelégszik a jelennel.

Így zárult le a beszélgetésük, amelyről Mr. Benson a testvérének is beszámolt. Amint a beszámoló végére ért, Miss Faith eltűnődött, majd

füttyentett egyet (bár ettől a rossz szokásáról elvileg már megszabadult egy ideje):

– Nézd, én sohasem kedveltem Dicket, de haragszom Mr. Farquharra, hogy ilyen rövid úton kirúgta a cégből, és ezen az sem változtat, ha Leonardot iskolába akarja íratni a saját pénzén. Most ő lesz az iroda atyaúristene! Különben is, nem hiszem, hogy Angliában találnánk Leonardnak jobb tanítót nálad! De mindezt most nem is hoznám fel, ha nem sajnálnám annyira Dicket – bár ismétlem: sohasem volt a szívem csücske –, akit száműztek Glasgow-ba valami éhbért jelentő munkahelyre, amíg Mr. Farquhar besöpri a bevételek felét, ahelyett hogy a harmadát kapná.

Azt Mr. Benson nem tudta, ahogy hosszú ideig még Jemima sem, hogy Mr. Farquhar Dick részesedését szorgalmasan félrerakta a fiú számára, hogy minden kamatával átadja neki, ha vezeklésének köszönhetően végleg jó útra tért.

Ha Ruthnak éppen nem volt ápolandó betege, a lelkészlakba beköltözött a vasárnapi boldogság. Igyekezett elfeledkezni minden bajról és szomorúságról, amely munkája során érte, hogy megpihenve, frissen és segítőkészen álljon a munkák elébe a maga csöndesen finom módján, hogy születetett bájával elvégezzen minden feladatot. Ezek közé tartozott a stoppolás, amelyet Ruth ügyes és gyors keze egykettőre elvégzett, és a ház asszonyainak nem kellett órákon át erőltetniük rossz szemüket. Ha Mr. Bensonnak pihentetnie kellett a hátát, a fürge Ruthra rábízhatta a papírmunkát is, de tollba is mondhatott neki. A ház tagjai közül mégis Leonard örült legjobban anyja otthonlétének. Ilyenkor suttogva biztosították egymást szeretetükről, nagyokat sétáltak, és e sétáknak köszönhetően Leonard egyre erősebb lett; édesanyja vezetésével lépésről lépésre nyerte vissza teherbírását. Visszatekintve úgy gondolták, hogy a nagy lelepleződés nem is jött rosszkor. Ruth ma már csak csodálkozni tudott gyávaságán, azon, hogy nem merte közölni fiával az igazságot. Őrizte titkát, pedig a napnál is világosabb volt, hogy egyszer úgyis kitudódik. Azt, hogy a fia életben van, és gyermekével mindent megbeszélhet, már önmagában is Isten ajándékának tekintette. E beszélgetések védőpajzsot jelentettek a fiúnak, és bátorságot öntöttek szívébe. De anyja leginkább talán annak örült, hogy amikor a titok kitudódott, Leonard túl fiatal volt még ahhoz, hogy vér szerinti apja után érdeklődjék. Ha fia fejében meg

is fordult a kérdés, Ruth előtt soha nem adott hangot kíváncsiságának. A múlt lepecsételt könyvét soha nem nyitották föl közösen. Így múltak el napok, hetek, hónapok, évek, miközben a jóra törekedtek.

Ez alatt az idő alatt semmi említésre méltó nem történt, leszámítva Mr. Benson találkozását Mr. Farquharral, amely nem maradt következmények nélkül rá nézvést sem. Nagyjából egy évvel azután, hogy Richard kilépett apja cégéből, a lelkész összefutott az utcán Mr. Farquharral, aki épp Glasgow-ból jött, ahol üzleti úton járt. Az üzletember beszámolt neki Richard makulátlan magaviseletéről.

– Fejembe vettem, hogy elmondom ezt az apjának, még akkor is, ha én leszek az a családtag, aki megszegi Mr. Bradshaw kimondatlan parancsát, amely szerint Richardról nem beszélünk.

– Kimondatlan parancs?!

– Jobb szót nem találtam Mr. Bradshaw viselkedésére: amint elhangzott a fiú neve, már fordult is ki a szobából. Mindezt olyan feltűnően tette volt, hogy mindenki megértette az üzenet, és azóta senki sem beszél Richardról a jelenlétében. Ez addig nem is volt olyan nagy probléma, amíg semmi jó sem volt elmondható a fiúról. De ma este meglátogatom őket, és ügyelni fogok rá, hogy az apósom ne tudjon megfutamodni a híreim elől, amelyeket Richardról hozok. Az erkölcs bajnoka már sosem lesz, mivel neveltetése minden erkölcsi bátorságot kiszippantott belőle, de türelemmel és a kísértés távoltartásával nagy előrehaladás érhető el. Nem mondom, hogy Mr. Bradshaw-nak ezután egyfolytában büszkének kell lennie a fiára, de azt igen, hogy nem kell szégyellnie.

A dolog, amelyről szólni óhajtok, a beszélgetést követő napra, vasárnapra esett. Az esti istentisztelet során Mr. Benson meglepetten tapasztalta, hogy Bradshaw-ék helye nem ásít üresen felé. A sötét szegletben Mr. Bradshaw hófehér haja világított, ahogy lehajtott fejjel imádkozott. Amikor legutóbb járt ott, haja még galambszürke volt, és ima közben is állva maradt, akár az igazságosság szobra, amely a maga hibáira soha, csak a máséra mutogat. A deres fej most lehajtva maradt. Ez annak is betudható volt, hogy igyekezett kerülni a feltűnést, hiszen hajdanán azt ígérte, soha többé nem teszi be a lábát Mr. Benson templomába. Ottlétével tehát saját szavát szegte meg. Ez az érzés minden férfira jellemző, de Mr. Bradshaw-ra különösen az volt. Mr. Benson tiszteletben is tar-

totta ezt, és háza népével mindig úgy vonult ki a templomból, hogy a sötét sarok felé, ahol Mr. Bradshaw kucorgott mozdulatlanul, egy pillantást se vessen. Mr. Benson attól a naptól kezdve sejteni kezdte, hogy a régi barátság tüze még mindig ott pislákolhat az üzletember szívében, de hogy a sejtelemből bizonyosság lehessen, még el kellett telnie némi időnek.

Harmincharmadik fejezet

Az idős emberek gyakran mesélnek azokról az időkről, amikor tífusz söpört végig az országon; évekről, amelyekre a bánat sütötte bélyegét, és az emberek nem leltek vigaszra. Még azok is irtóznak ezen idők felidézéstől, akiknek a szerettei túlélték a járványt, mert eszükbe jut, ahogy aggódva figyelték, nem jelentkeznek-e a szörnyű tünetek; és a küszöbön túl, a házakban, mindenki homlokán gondfelhő lebegett.

Talán a képzelt biztonság okozta könnyelműség büntetése volt ez – valóban nem lehetett másként. Belsazár király napjai óta a végítélet nem dörgött ilyen figyelmeztetőleg, ujja csendre nem intette a vígan mulatozókat. Történetem most elérkezett ehhez az évhez.[55]

A nyár kivételesen pompás volt. Némelyek a párás hőségre panaszkodtak, míg mások a bőséges termésre mutogattak, és a dús növényvilágra. Az ősz hideg volt és nedves, de az embereket annyira lekötötte a büszke nemzeti örvendezés, hogy észre sem vették; az újságok elég információval szolgáltak ahhoz, hogy a hírekről beszéljenek az időjárás helyett. Ecclestonban még az általánosnál is nagyobb volt az izgalom. A gazdasági fellendülés új piacok kapuit nyitogatta a manufaktúrák előtt, és a kereskedelem, amely az elmúlt évben csak haldoklott, erősebb lett, mint valaha. A jó hangulatot csak tovább emelték a közeledő választások. Mr. Donne egy befolyásos barátjának köszönhetően a kormány tagja lett. A Cranworthsök is feléledtek tetszhalálukból valami csodá-

[55] Utalás és idézet Dániel próféta könyvéből, amely szerint Belsazár király nagy lakomát rendezett, de egy kéz falra írt fenyegető üzenete kétségbe sodorja. „Számba vette Isten a te országlásodat és véget vet annak”. (Dániel 5:5-28)

nak köszönhetően, és hogy régi biztonságukat, és ezzel együtt a választókat visszaszerezzék, igyekeztek kedvező színben tüntetni fel magukat.

A város zsongott, mint egy méhkas: ha beleuntak latolgatni a gazdasági fellendülés lehetőségeit, a néhány hét múlva esedékes választások esélyeit kezdték találgatni, és ha már mindkét témát elunták, akkor a Cranworthök báljai kerültek sorra, továbbá az, hogy az említettek a város előkelőségeinek mely szépségeit táncoltatták meg. De mindeközben a szennyes csatornák mélyén már közeledett, közeledett a szörnyű láz, amely mindig is ott lapult, ahol a bűn és a szomorúság a legnagyobb, úgy bújt elő, akár egy vérszomjas bestia a rejtekéből. Először az ír szegénynegyedben ütötte fel fejét, de ott annyira megszokott volt a kór, hogy rá sem hederítettek. Úgy haltak meg a betegek, hogy orvos nem is látta őket. A terjedő kórról legelőször a papok kezdtek beszélni.

De mire az ecclestoni orvosok összeülhettek volna, hogy megvitassák, mit tudnak a lázról, a járvány már úgy terjedt, mint a tűzvész. Azt gondolnánk, hogy a feslett életűek és a züllöttek körében szedte áldozatait, de a betegség már nemcsak a tisztes szegényeket tizedelte, hanem a jómódúakat is. A lefolyása gyors volt, és – az emberek legnagyobb rémületére – leggyakrabban halállal végződött. Aki elkapta, arra keresztet vethettek. Egy halálsikoly, aztán néma csönd, amelyet a túlélők jajveszékelése vált föl. A kórház egyik részét már el is különítették a lázban szenvedők számára. Minden beteget nyomban odaszállítottak. Az orvosok, ellátva segédeszközökkel, ott csoportosultak.

Amikor már az orvosok is fogyatkoztak, és a nővérek, valamint az ápolók két nap alatt tűntek el a kórtermekből; amikor a személyzet már rettegett attól, hogy a fertőzőosztályra osztják be, amikor már magas bérekkel sem tudták odacsalogatni az ápolókat, hiszen az életük volt a tét; amikor az orvosok tehetetlenül álltak a leromlott állapotú betegek gyors pusztulása előtt, a szenvedőket jobb híján már csak tudatlan segédmunkások gondozták, akik ahhoz is durvák voltak, hogy a halált komolyan vegyék (mindez az első eset felbukkanását követő egy hét leforgása alatt történt) – Ruth belépett Mr. Benson dolgozószobájába, és megkérdezte, beszélhet-e vele.

– Természetesen, drágám! – felelte a nőnek, aki fejét a kandalló párkányának döntve a lángokat nézte álmatagon, és sokáig úgy tűnt, el sem Jutott tudatáig a felelet, aztán végre megszólalt:

– Csak annyit szeretnék mondani, hogy jelentkeztem nővérnek a kórházba. Annyi ott a tennivaló. Fel is vettek. Este már mehetek is.

– Ó, Ruth! Ettől féltem! Láttam én, milyen szemekkel nézel, amikor reggel a szörnyű kórt emlegettük!

– Miért mondja ezt?! Hiszen maga adta fel az utolsó kenetet az öreg Bettynek és John Harrisonnak, és még ki tudja, ki mindenkinek!

– Az más! Ahová te akarsz menni, ott még a levegő is fertőző! A legveszélyesebb esetekhez! Meggondoltad te ezt alaposan?

Ruth egy ideig nem felelt, aztán könnyes szemmel és csendes komolysággal azt mondta:

– Igen, mérlegeltem és meggondoltam. Még a félelmem sem homályosítja el a belső parancsot, hogy ott a helyem.

Mindketten Leonardra gondoltak, de egyikük sem mondta ki. Ruth törte meg a csendet:

– Nincs mitől félnem, azt mondják, az csak egy hely, ahol összegyűjtik a betegeket. De ha félnék is, csak arra kell gondolnom, hogy mindannyian Isten kezében vagyunk, és egyszer csak vége lesz a kórnak. Ó, Mr. Benson! – jajdult fel az asszony. – De mi lesz Leonarddal nélkülem!

– Anyák fájdalma! – csatlakozott Mr. Benson is a hitről és a bátorságról szóló szavakhoz. – Nyugodj meg! Ő is Isten kezében van. Igen, nagyon rövid idő alatt elvesztheted őt, ha megtámad a kór…

– De… De… mi lesz vele nélkülem? Nem lesz senkije!

– Már hogyne lenne! Isten és a jó emberek vigyázni fognak rá. De ha nem tudod kiverni fejedből a sorsa iránti aggódást, inkább el se menj, mert ez a fajta lelki gyötrelem csak védtelenebbé tesz majd a lázzal szemben!

– Nem fogom félteni! Sem őt, sem magamat! – emelte fel fejét, és arca felragyogott.

Újból csönd telepedett közéjük. Amikor megszólaltak, már az új munkakörrel járó változásokról tárgyaltak, azt találgatva, vajon meddig szólítja majd el a kötelesség Rutht. Úgy beszéltek, mintha biztos lenne, hogy visszatér, pedig ezt teljességgel csak a pusztító kór kegyelmén múlt, és nem is sejthették, mit hoz a holnap. Leonardot és Miss Faitht Mr. Benson egy személyben képviselte. A lelkész ragaszkodott hozzá,

hogy minden este meglátogassa majd az asszonyt a kórházban, és hogyléte, illetve a betegek állapota felől tudakozódjon.

– Nemcsak miattad teszem! Gondolj arra a sok aggódó szívre, akiknek hírt vihetnék családtagjaik hogylétéről.

Mindezt bizonyos lelki nyugalommal beszélték meg, de Rutht nem hagyta nyugodni valami.

– Gyáva nyúl vagyok! Itt állok, és magával beszélek, ahelyett, hogy elmondanám Leonardnak, milyen döntésre Jutottam!

– Nyugodtan rám bízhatod a dolgot. Nem aggódj emiatt!

– Meg kell tennem, csak előbb erőt kell gyűjtenem, hogy ne ijesszem halálra, és hogy reményt öntsek belé. Ha arra gondolok – folytatta a könnyek függönyén át is mosolygó szemmel –, hogy talán ezek lesznek hozzá az utolsó szavaim, amikre mindig emlékezni fog, ha… – csuklott el a hangja, de még mindig mosolygott. – Nem! Nekem kell vele beszélnem. Csak arra kérném önt, hogy Faith nénivel maga közölje a hírt. Azt hiszem, gyenge lennék, és nem tudnék ellenállni a marasztalásának, miközben tudom, hogy el kell mennem. Közölné tehát döntésemet Miss Faithszel, amíg én megkeresem Leonardot?

Mr. Benson bólintott, majd ugyanolyan némán és nyugodtan elindultak. Ruth igyekezett megőrizni higgadtságát, amíg Leonarddal beszélt, és arra is ügyelt, nehogy szokatlanul kedvesek vagy érzelgősek legyenek a mozdulatai vagy a beszéde, hiszen azzal csak megijesztené a gyereket. Biztatta, ahogy csak tudta, és sikerült is bátorságot öntenie a fiúba, de míg e bátorság anyja erős hitében gyökeredzett, addig a fiú inkább naivságának köszönhette.

Miután Leonard kiment a szobából, Ruth összepakolta a ruháit. Aztán lement a lépcsőn, és a kertben egy csokrot szedett az utolsó őszi virágokból.

Eközben Mr. Benson mindent elmondott Miss Faithnek, aki hol sírva, hol nevetve búcsúztatta az asszonyt. A bejárati ajtó előtt álltak; felületes szemlélőnek fel sem tűnt volna, hogy itt nem egyszerű búcsúzásról van szó, csak annak, aki a lélek mélyére lát.

Nem tudták elengedni az asszonyt, és ő is alig tudott elszakadni tőlük, pedig a lemenő nap utolsó sugarai sürgették őket. Ruth nyelvén már többször is ott volt a búcsúzás szava, de amint Leonardra nézett, megremegő száját a csokor mögé kellett rejtenie.

– Tartok tőle, kedves, hogy a rózsákat nem fogják beengedni. Az orvosok ellene vannak a virágillatnak – mondta Miss Benson.

– Nem is akarom mindet bevinni, nekem csak ez az egy kell – húzott ki egy rózsaszálat a csokorból, és a többit Leonardnak adta búcsúajándékként. Most, hogy nem volt, ami mögé elrejtőzzön, kétszer annyi erőre volt szüksége, hogy egy utolsó mosollyal búcsút mondjon fiának és jótevőinek. Ruth elindult, de az utca legvégéről, ahonnan még valamelyest látható volt a ház, még egyszer visszafordult, és amint meglátta a lépcsőn álló Leonardot, nem tudott magának parancsolni, és visszaindult hozzá. Félúton találkoztak, és szótlanul összeölelkeztek.

– Most már elég lesz, Leonard! – kiáltotta Miss Faith. – Édesanyád hamarosan visszatér, biztosan tudom.

Miss Faith elsírta volna magát, ha nem látta volna meg Sally rosszalló arckifejezését, amely arra emlékeztette, hogy két órával ezelőtt még milyen mélyen egyetértett Ruth nemes döntésével, és ennek az egyetértésnek hangot is adott egy a hitet felemlegető prédikációjában, aztán gyorsan becsukta maga után konyhaajtót, nehogy Sallynek módja legyen korholni őt, ami nagy eséllyel ásta volna alá meggyőződését Ruth tettének helyességéről.

Mr. Benson estéről estére elzarándokolt a kórházhoz, hogy híreket hozhasson Ruthról, és mindig kedvező hírrel érkezett haza. A Járvány még mindig dühöngött, de Rutht nem döntötte le a lábáról. Még mosolyogni is tudott, csak akkor komorodott el, amikor arról adott számot, mennyien hunytak el a figyelmes gondozás ellenére. De mindezektől a körülményektől eltekintve, hangsúlyozta Mr. Benson, még soha nem látta Rutht ennyire kedvesnek és szépnek, mint a pusztulás és bánat torkában.

Történt egyszer, hogy – egyre kevésbé félve a fertőzéstől – este Leonard is elkísérte a lelkészt, aki a kórház elé érve hazaküldte a fiút, de Leonard érdeklődését felkeltették a kapu előtt összeverődött emberek, akik aggódva pillogtak a kórház kivilágított ablakai felé, és úgy döntött, nem engedelmeskedik bácsikájának. Az ablakokon túl, a vigasztalan kórteremben a szegény ördögök hozzátartozói feküdtek.

Leonard megállt, és fülelni kezdett. Az emberek először a kór szörnyűségeiről adtak elő homályos és túlzó – mintha egy halálos betegsé-

gen lenne mit túlozni – beszámolókat, majd miután ezt elunták, Ruthról kezdtek el beszélni.

– Azt mondják, igencsak bűnös életet élt fiatalkorában, most meg így akar bűnbocsánatot nyerni – jegyezte meg az egyik.

Leonard levegő után kapkodott, és már azon volt, hogy megvédje édesanyját, amikor valaki megelőzte:

– Egy ilyen ember, mint ő, nem követhetett el nagy bűnöket. A betegeket sem bűnbocsánatért ápolja, hanem a mi jóságos Istenünk, és egy szem fia iránti szeretetből. Ő Isten színe előtt fog állni, míg mi csak messziről szemlélhetjük.

– Úgy higgye el, uram, hogy amikor a lányom meghalt, senki sem mert a közelébe menni, csak ez az asszony, akinek drága kebelén lehelte ki a lelkét. Soha ne merészelje többé azt az asszonyt – rázta meg az öklét az öreg férfi – bűnösnek nevezni! A megboldogultak áldása van rajta.

Egyik történet következett a másik után, és mindegyik az anyja végtelen jóságáról szólt. Leonard addig hallgatta, amíg zúgni nem kezdett a feje szíve büszke, boldog kalimpálásától. Akadtak tehát néhányan, akik ismerték nagyszerű tetteit, amelyekről Ruth, született szerénységének köszönhetően, sohasem beszélt. Leonard most szembesült először az anyját övező szeretettel és tisztelettel ezeknek a szegény és kitaszított embereknek a szájából, és úgy érezte, szétfeszíti mellét a büszkeség. Előrelépett hát, és megérintette az öregember karját, de a megindultságtól szóhoz sem jutott, és csak könnyei beszéltek. El kellett telnie egy kis időnek, amíg meg tudott szólalni:

– Uram, én… én a fia vagyok.

– Nézzenek oda! Akkor az isten megáldjon, fiacskám? – fúrta át magát a tömegen egy idősebb asszony. – A gyermekemnek zsoltárokat énekelt édesanyád egész múlt éjjel, így mondták nekem. Azt hallgatta a többi szerencsétlen is, bár alig voltak maguknál, azt a halk és édes hangot. Idejét sem tudják, mikor hallottak ennyi zsoltárt utoljára!

Az asszonyt újabb elvadult külsejű szegények követték, akik mind hálálkodni akartak a fiúnak, aki hirtelen nem tudott mást, mint azt az egy mondatot Ismételgetni, hogy Ruth az ő édesanyja.

Attól a naptól kezdve Leonard büszkén és bátran kihúzta magát, ha az utcán sétált, ahol Eccleston fiai felkeltek és boldognak mondták.[56]

Néhány hét elteltével a járvány csillapulni látszott, az általános pánik alábbhagyott, és mintegy ellenhatásként bizonyos vakmerőség váltotta fel. Persze nem mindenkinél, akadtak olyanok is, akik tovább rettegtek. A kórházban sem volt már telt ház, és fizetést kínálva most már nem jelentett nehézséget, hogy Rutht új betegápolókkal helyettesítsék. Az asszony sokat tett azért, hogy az emberek megnyugodjanak, önfeláldozó bátorsága másokba is erőt csepegtetett. Miután útjára bocsátotta a gyógyultakat, elvégezte magán a fertőtlenítést, amelyet Mr. Davis ajánlott, aki nemcsak a kórház főorvosa volt, de Leonard pártfogója is, s elindulhatott hazafelé. Alkonyatra már otthon is volt a lelkészlakban.

Otthon aztán már őt pátyolgatták. Teát főztek sietve, a tűz mellé húzták a fotelt, és leültették. Ruth úgy tűrte a kényeztetést, akár egy gyermek. Aztán gyertyát hoztak a szobába, és Mr. Benson aggódva megvizsgálta a lányt, de nem látott rajta nagy változást, csak annyit, hogy sápadtabb még a szokásosnál is. Szeméből földöntúli fény sugárzott, résnyire nyílt ajkai akár a rózsaszirmok, és mosolya, amilyen ritkán ült ki az arcára, annál édesebb volt.

Harmincnegyedik fejezet

A következő reggel hiába akart felkelni és munkához látni, hiába ellenkezett, Miss Faith ágyban tartotta. Hamar rájött, hogy az a legokosabb, ha nem ellenkezik jótevőjével, és eljátssza a beteget.

Leonard egész nap az ágya mellett ülve olvasgatott; el nem engedte volna a kezét, minden oldal után felnézett, mint aki nem akarja elhinni, hogy visszakapta édesanyját. Később lehozta azt a csokrot, amelyet anyjától kapott búcsúajándékként – miután a vázában hervadni kezdtek, Leonard gondosan kiszárította a virágokat. Anyja is előhúzta azt a rózsaszálat, amelyet ő tett el emlékként, és ugyanúgy, ahogy fia, el nem

---

[56] Utalás Példabeszédek 31:28-ra: „Felkelnek az ő fiai, és boldognak mondják őt…”

dobta volna semmi pénzért. A kötelék anyja és gyermeke között soha erősebb nem volt még.

A csendes lelkészlakba egyik vendég jött a másik után. Elsőként Mrs. Farquhar, aki alig hasonlított a három évvel azelőtti Jemimához. A boldogság egészen megszépítette, arca bájos lett, és élettel teli, akár egy őszi erdő. Málnavörös ajka mindig mosolyogott, és kivillantak alóla gyöngyfogai. Nagy szeme csak úgy parázslott a boldogságtól, de ragyogását egy halovány könnyfátyol sietett tompítani, ahogy Ruthra nézett.

– Nehogy felkelj! Feküdj nyugodtan! Csak hagyd, hogy ápoljanak és kiszolgáljanak! Találkoztam Miss Faithszel az előszobában, és láttam, hogy sürög-forog. Ó, Ruth, ha tudnád, mennyire szeretünk, és hogy örülünk, hogy visszakaptunk! Rosát megtanítottam, hogy imádkozzék érted attól a naptól fogva, hogy elmentél arra a szörnyű helyre. Ha hallottad volna, hogy a kis szájával, milyen aranyosan mondta: „Kérlek, Uram, tartsd meg nekünk Rutht!”. Ó, Leonard, ugye, te is büszke vagy édesanyádra?

– Igen – felelte kurtán-furcsán, mint aki zavarba jött, hogy valaki a szívébe látott, de Jemima már folytatta is tovább:

– Most pedig, Ruth, itt az ideje, hogy beavassalak a tervünkbe, amelyet Walterral szőttünk, de apa is segített benne! Bizony, alig várja már, hogy kifejezze előtted tiszteletét! Azt találtuk ki, hogy elküldünk Eagle’s Cragbe, hogy az abermouthi jó levegőn pihend ki magad. Egy hónapról lenne szó, mi is mennénk Rosával, apa átengedi nekünk a házat, gyönyörű idő van arrafelé még novemberben is!

– Ez igazán kedves! Én is úgy érzem, hogy rám férne egy kis levegőváltozás. De jelen pillanatban még nem tudnám megmondani, elfogadhatom-e. Hagyjuk egy kicsit nyitva ezt a kérdést!

– Felőlem addig gondolkozol rajta, ameddig akarsz, ha igent mondasz a végén. Te is jössz velünk, Leonard úrfi! Tudom, hogy támogatni fogod a tervet.

Ruth visszagondolt Abermouthra. Még ma is kísértette az a szörnyű beszélgetés a parti fövenyen. Egy biztos: azt a helyet messzire kerülni fogja ezután! De mennyi látnivaló és szépség maradt még azon a helyen kívül is, amely felfrissíthetné és meggyógyíthatná!

– Milyen boldog estéink lennének! Arra gondoltam, elvihetnénk Maryt és Elizabetht is.

Abban a másodperben betűzött a nap a szobába, és elárasztotta ragyogása.

– Nézd, még a nap is örül a tervünknek! Fogjuk fel kedvező jelként! – lelkesedett Jemima.

Ekkor lépett be Miss Faith, Mr. Grey-jel az oldalán, aki Eccleston rektora volt, alacsony, zömök felépítésű, egy kissé már idős, és többnyire nagyon távolságtartó. De hidegsége most a legkevésbé sem mutatkozott, arca és főként a szürke és bozontos szemöldök alatt ülő szeme jó szándéktól csillogott. Ruth egyszer-kétszer találkozott vele a kórházban, míg Mrs. Farquhar már jó néhány alkalommal volt vele egy társaságban.

– Szaladj, Leonard, kerítsd elő Mr. Bensont! – adta ki a parancsot Miss Faith.

– Megállj, fiam! A bácsikáddal épp most futottam össze az utcán, de most nem hozzá, hanem édesanyádhoz jöttem. Azt akarom, hogy te is halld, amit mondani szeretnék neki! És biztos vagyok abban, hogy amit mondani fogok, az a jelenlévő hölgyeknek – biccentett Jemima és Miss Faith felé – is akkora örömére lesz, hogy megbocsátják nekem, amiért így betörtem – vette elő szemüvegét, és mosolyogva így folytatta: – Ruth, tegnap este olyan csöndben osont ki a kórházból, hogy talán nem is tudta, a vezetőség épp egy köszönőlevelet fogalmaz önnek. Elnökként engem bíztak meg azzal, hogy olvassam fel önnek a szöveget, amit én nagy örömmel meg is teszek.

Mr. Grey úgy olvasta fel a szöveget, ahogy egy előadóművésznek is becsületére vált volna, egyetlen vesszőt sem hagyva el, és még a keltezést, valamint az aláírást is idézve. Végül Leonardnak nyújtotta át az összehajtott levelet:

– Legyen a tiéd, fiam! Ha majd öregember leszel, talán elővesszed, és édesanyád hőstettét felidézve büszkeséggel és örömmel telik meg szíved! El sem tudják képzelni – fordult Jemima felé –, milyen megnyugvást jelentett számunkra Mrs. Denbigh felbukkanása. A rémület épp a tetőpontjára hágott, és a fejetlenség tovább súlyosbította a kaotikus állapotokat. Az emberek egymás után haltak meg, és ahogy megüresedett egy ágy, újabb haldokló került oda. Az általánossá vált pánikhangulat-

ban a betegekre sem jutott elég figyelem. Azon a reggelen, amikor Mrs. Denbigh felajánlotta szolgálatait, minden reménytelennek látszott; igen megnyugtató volt tudni, hogy van valaki, akire számíthatunk. Mégis azt gondoltuk, joga van tudni, hogy milyen veszélyekkel jár a… De elég is a fecsegésből – kapott észbe a férfi, amikor meglátta Ruth arcszínének változását. – Számomra az lenne a legnagyobb kitüntetés, ha önt és a kedves fiát barátomnak mondhatnám!

Felállt a székről, ahová ültették, és búcsúzkodni kezdett. Jemima megcsókolta Rutht, Leonard pedig féltett kincsének keresett helyet odafent. Miss Benson a szalon egyik sarkában ült, és ott hullatta könnyeit. Ruth odament hozzá, és átkarolta a nyakát.

– Nem mertem mondani az előbb, mert féltem, hogy kitör belőlem a sírás, de ha bármi jót tettem életemben, azt csak maguknak köszönhetem! El kellett volna mondanom, hogy az ötlet, hogy önkéntesnek jelentkezzem, Mr. Benson nélkül, aki olyan csöndes alázattal tette a dolgát a láz kitörésekor, nem fogalmazódott volna meg a fejemben. Nem mertem elmondani mindezt, és ezért talán úgy tűnhetett, mintha magamnak követelnék minden dicsőséget, pedig mindvégig úgy éreztem, hogy ezek a szavak nem nekem, hanem maguknak szólnak!

– Isten oltalma alatt, Ruth! – csuklott el Miss Faith hangja.

– Az alaptalan dicséret szégyennel tölt el! Amikor Grey úr a levelet olvasta, állandóan arra gondoltam, mennyi rosszat tettem életemben. Tudja vajon, hogy én… mit tettem? – Ruth szinte suttogta az utolsó szót.

– Mindenki ismeri a múltadat, Ruth, ez senki előtt nem titok, de már nem gondolnak rá – vetette közbe Jemima. – Miss Benson – váltott témát az asszony –, ugye segít rávenni Rutht, hogy jöjjön velünk Abermouthba legalább egy hétre. Leonard is velünk tartana!

– Fivérem egészen bizonyosan sajnálná, hogy Leonard újabb órákat mulaszt. Ruth távolléte alatt sem iparkodott sokat, ezt meg is értettük; de most be kell hoznia a lemaradást – öltötte magára a szigorúság álarcát Miss Benson.

– A tanulásról jut eszembe! Walter aggódik Leonard miatt, ekkora tehetséget vétek lenne veszni hagyni! Beíratja bárhová, ha megengeded. Csak attól függ, milyen pályára szánod.

– Nincsenek terveim, hogyan is lennének. Én arra tanítom, hogy mindenre alkalmas legyen.

– Vagy úgy! Mint oly sok mindent, ezt is megbeszélhetnénk Abermouthban. El kell jönnöd! Gondolj csak a napsütésre, a csendes estékre, és a kis Rosára, ahogy az avarszőnyegen tipeg! Leonard még nem is látta a tengert, ez lenne az első alkalom.

– Csak erre fogok gondolni! – mosolyodott el Ruth a lelki szemei elé táruló boldog képen. Jemima is visszamosolygott, s mindketten várakozóan nézve a jövőbe elbúcsúztak egymástól – honnan is tudhatták volna, hogy utoljára.

Mrs. Farquhar alig távozott, máris Sally robogott be az ajtón.

– Ha tudtam volna, hogy maga a rektor úr tesz nálunk látogatást, a vasárnapi terítőt teszem fel! Szép vagy és üde – mérte végig a lányt. – Nagyon hercig a köntösöd, pedig lerí róla, mint a többiről is, hogy két pennyt sem kóstál rőfje. De rólad – nézett fitymálva Miss Bensonra – nem mondhatom el ugyanezt. Úgy nézel ki, mint egy madárijesztő ebben az öreg gúnyában! Legalább a kedvemért kicsíphetted volna magad, értem, régi templomba járó kedvéért, akit ez a férfi már régóta ismer, hiszen az apám az ő sekrestyése volt.

– Elfelejted, hogy éppen lekvárt főzök? Hát honnan tudtam volna, hogy Mr. Grey kopogtat be hozzánk?! – védekezett Miss Benson.

– Mi az ördögért nem bíztad rám a lekvár főzést, Rutht is sokkal jobban elszórakoztattam volna, mint te. Ha itt lettem volna, esküszöm, hogy felsurranok, és lehozok neked legalább egy masnit a nyakadra, hogy elviselhetőbbé tegyem a látványt! Ez a jó úr még a végén azt fogja gondolni, hogy olyan disszentereket szolgálok, akik még öltözködni sem tudnak!

– Nyugodj meg, Sally, az úr nem hozzám jött, hanem Ruthhoz, aki, ahogy te is mondtad, igen csinos és szép.

– Na jó, de ígérd meg, hogy ha kerítek neked egy masnit, akkor felveszed, ha újra templomi népség teszi nálunk tiszteletét, mert már így is eleget hallgattam, milyen ágról szakadtan öltözködnek a disszenterek!

– Ha hozol masnit, hordani fogom! De most itt az ideje, hogy egyél egy kis meleg lekvárt, Ruth.

– Faith néni, igazán nem akarom megbántani, de ha még sokáig úgy kezel, mint egy beteget, fel fogok lázadni!

De hiába ellenkezett, Miss Faith hajthatatlan volt, ezért úgy döntött, inkább tovább tűri a kényeztetést. Kényelembe helyezkedett, ha már úgyis egész nap feküdnie kell, és hagyta, hadd etessék. Pedig egészségesnek érezte magát, igaz, néha elálmosodott, ám ahogy eszébe jutott Abermouth sós levegője és a tenger gyönyörűsége, kiment szeméből az álom.

Mr. Davis is meglátogatta a délután folyamán a lányt, akinek nagy nehezen csak sikerült megkaparintania a stoppolnivalókat, és közben nagy terveket szőtt az abermouthi úttal kapcsolatosan.

– Hallom, hogy a rektorunk is járt itt előttem – kezdte Mr. Davis. – Én is hasonló céllal jöttem, de ígérem, nem fárasztom a levél felolvasásával, mert biztos vagyok benne, hogy Mr. Grey felolvasása elég volt egy napra. Kérem, olvassa el ezt a köszönőlevelet, amelyet a kollégáimmal írtunk? –helyezett Ruth elé egy lezárt borítékot. – Nem kell azonnal, ráér majd akkor, ha jobban lesz! Most csak beszélgessünk kötetlenül, a saját örömünkre! Kérhetnék öntől egy szívességet?

– Egy szívességet?! – lepődött meg Ruth. – Mit tehetnék én magáért? Bármi is legyen a kérése, teljesítem!

– Akkor maga egy nagyon bátor hölgy! Mindenesetre szaván fogom. A fiát akarom.

– A fiamat?!

– Na tessék! Látja, Mr. Benson? Az előbb még esküdözött, hogy mindent megtesz, most meg úgy néz rám, mintha magam lennék az ördög!

– Talán, ha kifejtené, miről is van voltaképpen szó, Mr. Davis… – ajánlotta a lelkész.

– Akkor el is kezdem! Mint tudják, nekem nincs gyermekem. Nem mondhatnám, hogy nagyon megviselne a tény, de a feleségem annál szomorúbb miatta, és engem is megfertőzött a szomorúságával, amihez az is hozzájárul, hogy sajnálnám egy idegenre hagyni a praxisomat. Hogy honnan szerezzek magamnak utódot, nagyon sokat tűnődtem, és szemügyre véve az ifjakat, Leonard mellett döntöttem, Mrs. Denbigh.

Ruth meg sem tudott mukkanni, valójában még mindig nem értette, miről van szó.

– Hány éves is a fiatalúr? – kérdezte Rutht, de Miss Benson válaszolt helyette.

– Februárban lesz tizenkettő.

– Csak?! Magasabb és komolyabb is, mint a kortársai. Bár egy ilyen fiatalasszonynak hogy is lehetne idősebb gyermeke? –jegyezte meg az orvos, és megjegyzésével meglehetős zavarba hozta Mrs. Denbigh-t. Hogy ne fokozza zavarát, gyorsan hangnemet váltott: – Akkor magamhoz veszem mind a tizenkét évével! De ne aggódjon, nem akarom elrabolni magától! – fordította komolyra és udvariasra a szót hirtelen. –A maga fia marad, Mrs. Denbigh… Tudja, Mr. Benson, hogy a világ legjobb ápolójával él egy fedél alatt? A jó betegápolót csak egy orvos képes igazán megbecsülni! Az, hogy Leonard a maga fia, Mrs. Denbigh – fordult ismét az asszony felé –, már önmagában kiváló ajánlólevél volna, ehhez jön még hozzá Leonard éles esze és érző szíve! Itt maradhat maga mellett, ameddig csak akar, de ne felejtse el, nem kötözheti magához a köténye szalagjával! Én csak a taníttatását vállalnám magamra. Persze ha ön jó szívvel a beleegyezését adja, a fiú máris a hivatalos segédem! Az én kezem alatt fog gyakornokoskodni, Eccleston első orvosának a keze alatt, hogy egyszer majd a helyembe lépjen: Az idő előrehaladtával majd segédből társsá lép elő, hogy majdan ő legyen Eccleston első orvosa. Mit szól az ajánlatomhoz, Mrs. Denbigh? A feleségem odavan a fiúért, ahogyan én is. Csak rajta, halljuk az ellenvetéseit! Nem is ön lenne, ha nem lenne egy egész regiment a fejében!

– Nem is tudom, olyan hirtelen jött ez az egész – tétovázott Ruth.

– Nagyon köszönjük, Mr. Davis, ez nagyon kedves magától! – vágott közbe Miss Faith, akit bosszantott Ruth hálátlansága.

– Ugyan, hagyja! Biztosíthatom, hogy ez az én érdekem is! Áll az alku, Mrs. Denbigh?

Ezúttal Mr. Benson válaszolt az orvosnak:

– Legyen türelemmel, kérem, Mr. Davis. Ahogy Ruth is mondta, elég váratlan volt az ajánlata, amelynél kedvesebbet és megtisztelőbbet elképzelni nem tudnánk. De adjon Ruthnak egy kis időt, hogy átgondolja.

– Hogy lássák, milyen megértő vagyok, adok egy napot. Elég lesz?

Ruth felemelte fejét, és könnyek között így szólt:

– Nehogy azt higgye, kérem, hogy hálátlan vagyok, azért mert még nem köszöntem meg az ajánlatát! Mához két hétre kész leszek a válasz-

szal, az épp elég idő, hogy rendesen átgondoljam. Milyen jók velem mindannyian!

– Ahogy óhajtja. Akkor mához két hétre, tehát huszonnyolcadikán, csütörtökön várom a válaszát. De jegyezze meg, ha nemet mond, nem fogadom el a döntését, és addig fogom győzködni, amíg jobb belátásra nem bírom! Távol álljon tőlem, hogy zavarba hozzam Mrs. Denbigh-t, de az elmúlt három hétben módomban állt megfigyelni őt, Mr. Benson, és ha jó tulajdonságainak csak a fele átöröklődött a fiába, már megéri vele foglalkozni! Akkor is önt figyeltem, amikor nem is vette észre. Mrs. Denbigh, emlékszik arra az éjszakára, amikor Hector O'Brien őrjöngeni kezdett önkívületében?

Ruth elsápadt már az esemény emlékétől is.

– Nézzék csak, hogy elsápadt! Pedig azon az éjjelen, amikor O'Brien kitörte az ablakot, és egy üvegdarabbal akarta elvágni a saját vagy a mások torkát, csak benne volt elég bátorság, hogy odamenjen hozzá. A többiek csak lapultak.

– Azt hittem, már elmúlt a pánik… – rémült meg Mr. Benson.

– A pánik elmúlt, de őrültek mindenhol akadnak. Önöktől például rögtön Mr. Donne-hoz megyek…

– Mr. Donne-hoz?! – kérdezett vissza Ruth.

– Igen, a Queenben fekszik betegen. A múlt héten érkezett kortes körútra, de annyira megrémült a láztól, hogy ki sem mert lépni a szobájából. Minden óvatossága ellenére is megkapta a kórt. Látnia kellene azt a rémületet, amely a hotelben uralkodik: fogadósné, fogadós, szobalányok, felszolgálók, egy sincs köztük, aki hozzá merne érni. Még szerencse, hogy van vele egy lovászfiú, akinek egyszer állítólag megmentette az életét. Most ő gondozza. Akár a föld alól is, de kerítenem kell valakit, aki hajlandó ápolni! Pedig nem szívesen teszem, Cranworth-szavazó vagyok. El sem tudja képzelni, mekkora a kísértés, Mr. Benson! Ha az emberük jobblétre szenderül, Cranworth minden akadály nélkül győzhetne. De hová tűnt Mrs. Denbigh? Csak nem rémítettem el Hector O'Briennel, és azzal a szörnyű éjszakával, amikor oly hősiesen viselkedett?

Mr. Benson kikísérte a férfit, de amint a dolgozószoba elé értek, az ajtó kinyílt, és Ruth dugta ki rajta a fejét:

– Mr. Benson, megengedni, hogy váltsak néhány szót Mr. Davisszel négyszemközt?

Mr. Benson nyomban belegyezett, mivel úgy vélte, Leonard jövőjével kapcsolatosan szeretne feltenni néhány kérdést.

Mr. Davis sem képzelte másként, ezért is lepődött meg Ruth falfehér, ám elszánt tekintetén. Kivárta, amíg a nő megszólal:

– Én majd ápolom Mr. Bellinghamet – mondta Ruth, és törzsének mozdulatlanságát kéztördelése ellenpontozta.

– Mr. Bellinghamet?! – lepődött meg a férfi.

– Akarom mondani, Mr. Donne-t – javította ki magát az asszony. – Valamikor Mr. Bellingham volt a neve.

– Igen, hallottam harangozni róla, hogy valamilyen birtokjog miatt nevet változtatott. De felejtse el a dolgot, azt javaslom, nem elég erős hozzá. Most is olyan fehér, mint a fal. Képtelenség! Itt van ez a pénzeszsák, aki akármelyik londoni kórház luxusnővérét képes lenne megfizetni. Jómagam abban is kételkedem, hogy egy idegennek megéri kockáztatni az életét miatta, nemhogy magának!

– Nincs jogunk méricskélni az emberi életek értékét.

– Valóban nincs, de mi, orvosok, hajlamosak vagyunk rá. Remélem, sikerült kivernem a fejéből ezt az ostobaságot. Hallgasson a jobbik eszére!

– Nem tudok, sajnos nem megy! – könnyezett az asszony, és hangja fájdalmasan csengett. – Engedje meg, hogy elmenjek, drága Mr. Davis! – könyörgött az asszony.

– Szó se lehet róla! – jelentette ki ellentmondást nem tűrően. – Eszem ágában sincs megengedni!

– Valamit el kell mondanom – öltött bíborszínt Ruth orcája. – Mr. Donne a fiam apja.

Mr. Davis meg sem tudott szólalni a meglepetéstől, de nem is volt rá szükség, mert Ruth tovább folytatta: – Ezt ne mondja el senkinek, kérem. Kezelje titokként. Még Mr. Benson sem tud róla, és most már jobb lesz, ha nem is szerez róla tudomást. Ugye hallgatni fog?

– Mint a sír. De egyvalamit meg kell kérdeznem, Mrs. Denbigh, és kérdésemmel semmi esetre sem tolakodni akarok; csak a tisztánlátás érdekében kell feltennem. Tudom, hogy Leonard házasságon kívül született, és hadd valljam be önnek, titokkal fizetve a titokért, hogy ez tette a

fiút először szimpatikussá, ezért is akarom magamhoz venni… De visszatérve a lényegre, a múltja ismeretében hadd kérdezzem meg, valóban aggódik a miatt a bizonyos úr miatt? Feleljen őszintén! Még szereti?

Ruth néhány másodpercig nem felelt, csak a padlót bámulta, de aztán felvetette fejét, és őszinte tekintettel egyenesen a férfi szemébe nézett:

– Gondolkoztam rajta, és őszintén megvallva nem is tudom. Ha egészséges volna és vidám, nem aggódnék érte, de így, hogy beteg és elhagytatott, megesett rajta a szívem – fejezte be mondatát, és arcát a tenyerébe temetve sírni kezdett forró könnyekkel. – Ő Leonard apja – ismételte újra Mr. Davisre nézve. – Amennyiben olyan állapotban van, mint a többiek, vagyis nincs magánál, meg sem fogja tudni, hogy én voltam mellette, én pedig majd távozom, mielőtt magához tér. De most már engedjen, hadd menjek!

– Azt kívánom, bárcsak haraptam volna el a nyelvemet, mielőtt kiejtettem a nevét! Eddig is megvolt maga nélkül, és még az is meglehet (ha mégis felismerné), hogy nem fog magának örülni.

– Ez is előfordulhat – mondta Ruth nehéz szívvel.

– Előfordulhat bizony! Talán még a szitkait is eltűrné? A saját fülemmel hallottam, ahogy anyámat káromolja valaki, pedig legalább olyan finom és kedves teremtés volt, mint magácska, csak épp nem kért az ápolásból. Most pedig hallgasson egy tapasztalt öregemberre, aki eleget látott ahhoz, hogy a szíve is belefásuljon! Hagyja azt az úriembert a sorsára! Cserébe megígérem önnek, hogy a legjobb nővért fogja kapni!

– Nem lehet – csökönyösködött Ruth, mintha meg sem hallotta volna a bölcs tanácsokat. – Segíteni fogok neki, de mielőtt magához térne, távozom.

– Legyen, ahogy óhajtja – hajtott fejet a nő akarata előtt az idős orvos. – Ha ennyire a fejébe vette, nem tehetek mást. Anyám is így döntött volna, az a drága, szomorú teremtés! Persze, én így jobban járok. Ha maga a jobb kezem, nem kell aggódnom, hogy nem viselik gondját a betegemnek. Gyerünk, kapja a főkötőjét, maga lágyszívű bolond! Menjen, majd én kimagyarázom a döntését Bensonéknál.

– De a titkomat nem fedi fel, ugye?

– Bízhat bennem. Nagyobb titkokat is megtartottam már. Csak abban reménykedem, hogy Mr. Donne elbukik a választáson, és soha nem te-

szi be a lábát a városunkba még egyszer. És különben is – sóhajtott egy jókorát –, emberek vagyunk! – mondta a pislogó hamuba meredve, és fiatalkora jutott eszébe. Majdnem megijesztette a csendben visszaosonó Ruth, aki addigra már felöltötte utcai ruháját. Arca halovány volt és komoly.

– Menjünk – szólalt meg a férfi. – Az elkövetkező három nap kemény lesz, ezen múlik emberünk élete. De ne feledje, három nap után hazaküldöm! Tartok tőle, hogy azután már felismerné önt, és ez visszavetné a gyógyulását; és a maga sírását sem akarom hallgatni. De ma még minden perc életmentő lehet, amelyet a gondozására fordít. Bensonéknak majd kitalálok valamit, miután önt munkába állítottam.

Mr. Donne a Queen Hotel legjobb szobájában feküdt. Senki sem volt vele, csak hűséges, ám tudatlan szolgája, aki ugyanúgy rettegett a szörnyű kórtól, mint mindenki, de segítséggel tartozott az urának. Mr. Donne lovászként alkalmazta a fiút az uradalmukban, s a kölyök hamar beletanult a feladatkörbe. A szoba legtávolabbi sarkából figyelte magánkívül hánykolódó urát, se közelebb menni, sem elmenekülni nem volt mersze:

– Bárcsak visszatérne már az orvos! Szegény gazdám a végén még megöli magát vagy engem! Ezek az ostoba szolgák a küszöböt sem merik átlépni, nemhogy segítenének!

De csitt! Úgy hallom, a jó doktor úr visszatért, hallom, ahogy szuszog felfelé a lépcsőn!

Az ajtó kinyílt, és Mr. Davis lépett be rajta, Ruthszal a nyomában.

– Ő fog vigyázni a betegre, fiatalember! Ilyen nővért három határban nem talál még egyet! Nem kell mást tennie, mint követni a hölgy utasításait.

– De hiszen a gazdám halálos beteg! Nem maradna legalább ma éjszakára?

– Nézze csak, micsoda szakértelemmel ápolja a hölgy! Magam sem csinálnám Jobban.

Ruth az őrjöngő, megvadult beteghez ment, és visszafektette ágyába. Aztán egy lavór hideg vizet hozott, nedves ujjait a beteg homlokára helyezte, és közben megnyugtató hangon duruzsolt a fülébe. A beteg, mintegy varázsütésre, elhallgatott.

– Mégis maradok! Nemcsak Mr. Benson, de Mrs. Denbigh kedvéért is – mondta szinte csak magának az orvos, miután megvizsgálta a beteget. – Meg persze e miatt a hűséges szolga miatt, hogy egy kicsit megnyugodjon.

Harmincötödik fejezet

A harmadik nap éjszakája volt a vízválasztó, a fordulópont élet és halál között. Mr. Davis is megérkezett, hogy a kritikus időszakot a beteg ágya mellett töltse, amely mellől Ruth a nap folyamán el sem mozdult. Éberen figyelte a beteg állapotának változásait, és azoknak, illetve az orvos parancsainak megfelelően reagált. Nem hagyta volna ott a beteget egyetlen másodpercre sem. Feszülten figyelt, a folyamatos döntéshelyzetek nem hagyták elernyedni idegszálait. Ezért is örült Mr. Davis érkezésének, aki felváltotta őt az őrködésben. De nem jött megkönnyebbülés, hiába remélte, tagjai nehezek voltak, mint az ólom, de nem húzták le az álom vizének mélyére. Nem tudta, hol van, és nem találta helyét a jelenben. Hirtelen semmi másra nem emlékezett, csak nehéz gyermekkorára, olyan részletességgel, mintha időtlen időkig tartott volna, és mint egy álomban, úgy érezte, semmi befolyással nem bír a képekre, amelyek átfutnak az agyán, bármennyire régen történt minden, és bármennyire végérvényesen lezárult életének e korszaka; Ruth nem tudta magát elhelyezni a jelenben sem térben, sem időben. Nem tudta, lehetséges-e folytatni az életet azok helyett is, akik meghaltak, és akiket mélyen gyászolt. Karjai vánkosára ejtette fejét az asztalon. Néha kinyitotta szemét, és egy csinosan, bár meglehetősen tarkán berendezett szobát látott, mintha bolhapiacon vásárolták volna a berendezést. Látta az éjszakai fényeket, hallotta az óra ketyegését, és a mellette szuszogó két férfi lélegzetvételét: az egyiké ziháló volt, levegő után kapkodott, a másiké nyugodt és egyenletes, akár az alvóké. Ruth azt is hihette volna, hogy az orvos elaludt, ha időnként nem hallott volna fojtott ásítozást. Az ablakon túl szurokfekete ég sötétlett – mintha soha nem akarna véget érni ez az éjszaka. Talán a nap utoljára ment le, és soha többé nem virrad fel újra.

Ruth fel akart állni, hogy megnézze halállal viaskodó betegét, de mivel azt is elfelejtette, ki volt az ápoltja, és nem akarta, hogy egy fantom arca nézzen vissza rá, olyan, amilyen a sarkokból most is kísértette, inkább ülve maradt, és karjára borulva ismét furcsa kábulatba zuhant. Időnként hallotta, ahogy az orvos megmozdul; fel is emelte volna a fejét, hogy megnézze, miért, de a bágyadtsága nem engedte.

– Jöjjön ide, kérem! – hallotta a hangot. Mint valami parancsra, lassan feltápászkodott, és az imbolygó szobában Mr. Davis mellé támolygott, aki az ágy mellett állt. Bár a rövid séta kifárasztotta, és feje sajogni kezdett, hirtelen újra kitisztult az elméje. Mr. Davis egy lámpást tartott az ágy fölé, de a fényt, hogy ne zavarja a beteget, tenyerével árnyékolta el. Mr. Donne elcsigázottan pihegett a párnák között, de látszott rajta, hogy a nehezén már túl van. Ha a lámpás fénye az alvóét nem is, de Ruth arcát megvilágította. Vörös ajkai résnyire kinyíltak, ahogy levegő után kapkodott, és fehér arcán lázrózsák virultak. Tágra nyílt szemének íriszét szinte teljesen eltakarta a kitágult pupilla. Csak nézte az előtte fekvő beteget, és megértette, miért rendelte magához az orvos.

– Nem látja a változást? A veszély elmúlt végre! Jobban van!

De Ruth nem válaszolt, a beteg lassan felnyíló szemhéját figyelte. Tekintetük egymásba fonódott. Ruth moccanatlanul állt, és hallgatott. Megbénította a férfi pillantása, aki lassan felismerte, és beszélni próbált hozzá. Hangja túl halk és erőtlen volt ahhoz, hogy meghallja, ezért a nőnek nagyon oda kellett figyelnie. A beteg újra próbálkozott, ha lehet még el-halóbban, de ezúttal eljutottak az asszonyhoz szavai.

– Hol vannak a vízililiomok? Hol vannak a vízililiomok a hajadból?

Mr. Davis oldalra vonta Rutht.

– A láza már lement, de még mindig félrebeszél.

A hajnal szürke és hideg fényével lassan megtöltötte a szobát, és Ruth arcát halotti maszkká torzította. Tekintete segítségért könyörgött, míg belsejében már megindult gyertyakoppantójával a szörny, hogy eloltsa élete lángját. Ha nem kapaszkodott volna meg Mr. Davis karjában, semmi sem óvja meg az összeesésétől.

– Vigyen haza, kérem – préselte még ki a száján, aztán elájult.

Mr. Davis kivitte a szobából, és beküldte maguk helyett a lovászfiút. Azután konflist rendelt, és felsegítette a nőt a kocsiba. Miután megérkeztek Bensonékhoz, a karjában vitte fel a szobájába, ahol Miss Benson

és Sally gondjaira bízta, akik óvatosan levetkőzették, és ágyába fektették.

Mr. Davis eközben Mr. Benson szobájában várakozott.

– Kérem, ne engem okoljon! – mondta a belépő lelkésznek. – így is épp elég rossz a lelkiismeretem. A halálát okoztam szegénynek! Kegyetlen és bolond voltam, nem lett volna szabad oda engednem!

– Azért talán nem olyan rossz a helyzet – nyugtatta magát is Mr. Benson –, még felépülhet. Biztos vagyok benne, hogy így lesz.

– Nem, sajnos, nem fog! Hacsak… hacsak valahogy meg nem tudom menteni! – nézett merően Mr. Bensonra az orvos, mintha magával a sorssal egyezkedne. – Ha nem mentem meg, a gyilkosává válok! Miért engedtem, hogy elmenjen ahhoz a…

Sally lépett be a szobába, és jelentette, hogy felmehetnek Ruthhoz. Attól kezdve Mr. Davis minden idejét és erejét arra fordította, hogy megmentse az asszonyt. Az egyik rivális orvost kérte meg, hogy váltsa fel őt Mr. Donne-nál. A humora még ekkor sem hagyta el: „Hogyan magyaráznám meg Mr. Cranworth-nek, ha meggyógyítanám az ellenfelét, amikor kis gondatlansággal eldönthettem volna a választást. Ismerve a maga radikális nézeteit, jó pontot szerezhet, ha talpra állítja” – kezdte Mr. Davis a mondókáját. „Nem lesz vele sok problémája, igen gyorsan felépült, olyan gyorsan, hogy szinte már bosszantó. Az ember már-már egy jó kis visszaesést kívánna neki, ha érti, mire gondolok.”

A rivális orvos komoly képpel végighallgatta, és csak tenyerének dörzsölgetése árulta el, mennyire örül az útjába akadó lehetőségnek. Bár Mr. Davist meglehetősen nyomasztotta Ruth állapota, mégsem tudott nem mosolyogni azon, hogy elhangzott szavait a kolléga mind komolyan és szó szerint vette.

– Micsoda emberek vannak a földön! Csak azt tudnám, miért erőlködnek egyesek, hogy itt tartsák őket közöttünk. Lesz miről meséljen a betegeinek ez a javasember! Gondolom, még alaposan ki is színezi. Kezdhetem félteni a praxisomat! Jaj, szegény fejemnek! Minek is utazott ide ez a kikent-kifent piperkőc, csak hogy megbetegítse azt, aki segített rajta? Minek is született meg az ilyen, ha ez volt a küldetése!

Hiába volt Mr. Davis minden fáradsága és hozzáértése, hiába volt a gondozás, a család figyelme és imái, már mindenki sejtette, hogy Ruth

földi pályája véget ér, s bérét otthon elveszi,[57] Isten legyen hozzá könyörületes!

Ruth nem őrjöngött, mint a többi beteg, még önkívületi állapotában sem. Talán azért, mert a kórházi munka és egykori szerelmének ápolása felemésztette minden energiáját, de az is lehet, hogy kedves, igazodó jelleme nem engedte. Csak feküdt kiterítve a padlásszobában, ahol egy szem gyermekét világra hozta, ahol felnevelte, és ahol minden bűnét megvallotta előtte. Nyitott szeme üvegesen meredt a mennyezetre, tudata messze járt, tekintetéből kiszökött minden értelem és akarat, és csak valamiféle gyermeki őrület maradt a helyükön. Az aggódó barátok nem érinthették meg, nem vigasztalhatták szavaikkal elérhetetlen, ködös világában. Csak álltak némán, és könnyes szemmel időnként egymásra néztek. Ruth haldoklott. Vigaszt csak az jelentett számukra, hogy végül megtalálta boldogságát és lelki nyugalmát. Betegsége előtt csak nagyon ritkán dúdolgatott, anyjától tanult dalai elnémultak lelkében gyerekkora boldogságával együtt az asszony halálakor. De most egyfolytában, megszakítás nélkül, halkan énekelte egyik gyermekdalt a másik után, és az ütemet lágyan dobolta hozzá finom ujjaival a takarón. Senkit nem ismert meg, még Leonardot, a saját fiát sem.

Az ereje napról napra fogyott; de erről ő mit sem tudott már. Ajkait még akkor is dalra formálta, amikor már nemhogy hang, de levegő is alig jött ki rajta, és ujjai ernyedten hevertek a takarón. Két napig lebegett ebben az állapotban, élet és halál között.

Ott állt az egész család az ágy körül némán, még csak nem is sóhajtoztak vagy jajveszékeltek. A Ruth arcára kiülő kivételes lelki béke rájuk is hatással volt. Az asszony pupillája hirtelen kitágult, mintha valami kivételesen szép látványban volna része, és édes elragadtatottsággal elmosolyodott. Visszatartott lélegzettel figyelték mindannyian.

– Már látom a fényt! – szólalt meg Ruth. – Felém közeledik! – ült fel kinyújtott karral az ágyban, hogy aztán visszahulljon párnáira, és soha többé ne mozduljon.

Egyikük sem mert megszólalni, végül az orvos jelentette be a halált:

– Bevégeztetett! Ruth eltávozott közülünk.

---

[57] Utalás Shakespeare *Cymbeline*-jére, negyedik felvonás, 2. szín. „Földi pályád véget ér / S béred otthon elveszed.” Fordította Lator László

Leonard hangja visszhangzott a falak között:

– Anyám, ne hagyj itt engem! Anyám, nem halhatsz meg! Ne hagyj el!

Leonard fájdalma mélységes mély volt, de nem mélyebb anyja nyugalmánál, amelyből már fia kiáltozása sem zökkenthette ki. Ruth nem mozdult, halott volt.

Harminchatodik fejezet

Leonard őrjöngő fájdalmát a gyász bénultsága követte. Estére annyira kikezdte testét-lelkét a veszteség, hogy Mr. Davis komolyan aggódni kezdett a következmények miatt. Ezért is örült meg annyira Mr. Farquhar ajánlatának, aki Leonardot magával akarta vinni a házukba, hogy anyja legjobb barátnője viselje gondját. Jemima, hogy egész lényét a fiúnak szentelhesse, még a saját kisgyermekétől is megvált, és Abermouthba küldette.

Amikor Leonardnak is beszámoltak a tervről, a fiú először hallani sem akart róla, hogy anyját elhagyja, de Mr. Bensonnak erre is volt kész válasza:

– Anyád is így akarná, Leonard! Tedd meg az ő kedvéért!

Miután Leonard kívánságának, hogy édesanyját még egyszer, utoljára láthassa, eleget tettek, a fiú némán elindult Farquharékhoz. Ott aztán hosszú ideig egyetlen csepp könnyet sem hullatott, csak némán meredt maga elé. Hogy a fiú könnyekkel telt szívének zsilipét megnyissa, Jemimának minden kedves trükkjét be kellett vetnie. Miután a fiú kisírta magát, és némileg megkönnyebbült, annyira elfáradt, hogy alig dobogott a szíve. Farquharék aggódva figyelték.

A fiú egészségéért való aggódás elvonta figyelmüket a gyászról. A lelkészlak három megmaradt idős embere elmélázva csoszogott a házban, és azon morfondírozott, hogy amíg ők, a megtörtek és betegek itt maradtak, addig Ruth bebocsátást nyert a mennyek országába.

Ruth halálának másnapján egy idegen érkezett.

Szinte csak a szeme látszott ki a szőrmék és a gallérok mögül, az is elég beesett volt, mintha most épült volna fel egy súlyos betegségből. Mr. és Miss Benson Farquharéknál volt, hogy meglátogassa Leonardot. Szegény Sallynek kellett ajtót nyitnia, aki nem sokkal a kopogás előtt még a konyhában, a tűzhely előtt itatta az egereket. Mivel a szíve aznap szélesre tárult minden szenvedő előtt – nem úgy, mint általában, amikor Mr. Benson távollétében nem győzte elzavarni a nyomorultakat –, felajánlotta Mr. Donne-nak, mert ő volt az a férfi, hogy fáradjon beljebb,

és várja meg a házigazdát. Mr. Donne elfogadta az invitálást, mivel még elég gyenge volt, és az ügy, amely meglehetősen kényesnek ígérkezett, jó előre még inkább kifárasztotta. A dolgozószoba kandallójában csak kevés parázs pislákolt, amelyet – ígérete ellenére – Sally hatalmas fújásai sem voltak képesek életre kelteni. Mr. Donne a kandallópárkánynak dőlt, és egyre rosszabbul érezte magát mind testileg, mind lelkileg. Az jutott eszébe, hogy ajánlatát, amely Leonarddal volt kapcsolatos, talán mégis jobb lett volna levélben megtennie. Kezdett elege lenni saját határozatlanságából, amelyet legyengült egészségi állapotának tudott be.

– Nem akar felmenni az emeletre? – kérdezte a visszatérő Sally bizonytalan hangon, mert a kocsistól közben megtudta, hogy kit hozott házukhoz a Queen Szállodából. Mivel azzal is tisztában volt, hogy Ruth a férfi ápolásának következményeképpen vesztette életét, szomorú kötelességének érezte, hogy az idegent Ruth szobájába vezesse, a felravatalozott testhez, amelynek márványszerű szépsége Sallynek volt köszönhető.

Mr. Donne örömmel fogadta el az ajánlatot, amely kiszabadítja a hideg és barátságtalan szobából, ahol olyan kellemetlen gondolatok törtek rá. Abban reménykedett, hogy a helyváltoztatás jó hatással lesz lelkiállapotára. Épp a lépcső utolsó fokára lépett, amikor rájött, hogy reménye egy meleg, élettel teli szoba után hiúnak bizonyult, mert Sally egyenesen a halottas ágyhoz kalauzolja őt. Először visszahőkölt, de aztán valami furcsa kíváncsiságnak engedelmeskedve belépett az alacsony mennyezetű, szerény hálóba, amelynek tárva-nyitva álló ablakaiból a szemközti hósipkás hegyek világítottak be fehéren.

Mr. Donne megborzongott, és behúzta nyakát kabátjába. Sally az ágyhoz lépett, és a lepedő alól hamarosan előtűnt Ruth szépséges, nyugodt arca, amelyen ott ragyogott az utolsó üdvözült mosoly. Kezei a mellkasán pihentek keresztbe rakva, a fityulaszerű főkötő még jobban kiemelte arcának tökéletes oválisát, és alóla két rakoncátlan, aranybarna tincs lógott ki a finom orcára.

A halott asszony csodálatos szépsége rabul ejtette a férfit.

– Milyen szép! – suttogta. – Minden halott ilyen békés, ilyen boldog?

– Dehogy! – kezdett el könnyezni Sally. – Kevésnek adatik meg, hogy halálában is olyan békés és szelíd maradhasson, mint életében volt – rázkódott az idős szolgáló válla.

Mr. Donne zavarba jött Sally érzelemkitörése láttán.

– Ugyan már, jóasszony, mindenkire ez a sors vár? –mondta hirtelen, mert nem tudta, mivel nyugtassa meg az asszonyt, és vele együtt magát. – Biztos vagyok benne, hogy nagyon szerette, és mindig kedvesen bánt vele. Fogadja el tőlem, tudom, hogy emlékeket nem lehet vásárolni, de talán mégis… – vett elő némi pénzt, mert őszinte vágya volt megvigasztalni az asszonyt bizonyos ellenszolgáltatással.

Amint felfogta, hogy a férfi mit tart a kezében, leengedte kötényét, amellyel addig a szemét törölgette, de keze megállt félúton a levegőben. Szemében őszinte felháborodás tükröződött, mielőtt kitört belőle a fájdalom:

– Ki maga, hogy azt gondolja, megvásárolhatja a kedvességemet?! Az az igazság, hogy egyáltalán nem voltam kedves veled – mondta a halott Ruthnak címezve szavait. – Gyötörtelek csak, és gúnyoltalak az elejétől fogva, szentem!

Ezek a falak a tanúi, hogy éles ollóval lenyiszáltam drága fürtjeidét, de neked nem volt egy rossz szavad hozzám. Később sem, amikor valamiért lehordtalak vagy rossz szemmel néztem rád! Nem, nem voltam hozzád kedves, ahogy a világ sem, drágaságom! De most már Jó helyen vagy, szegény lányom, az angyalok között, akik gondodat viselik! – hajolt a lány fölé, és megcsókolta jeges ajkait. Mr. Donne már a tett látványától is elborzadt.

Épp ebben a pillanatban lépett be a szobába Mr. Benson, aki hazaérkezett Farquharéktól, és Sallyvel akart néhány szót váltani a temetésről. Felismerve a város emberét, biccentett. A látogatása elég fájdalmasan érintette a lelkészt, hiszen – ha áttételesen is – ő volt Ruth gyilkosa. Igyekezett titkolni érzelmeit, hiszen Mr. Donne Ruth haláláról valójában nem tehetett. Sally kihasználta az alkalmat, és lesurrant a konyhába, hogy ott sírja ki magát.

– Remélem, megbocsátja, hogy feljöttem. Azt hittem, a szolgálónője egy vendégszobába vezet.

– Ebben a városban megtiszteltetésnek számít, ha a halottas ágyhoz engednek valakit.

– Akkor hadd köszönjem meg, hogy utoljára még láthattam őt! Szegény Ruth!

Mr. Benson felkapta fejét. Nem is tudta, hogy Mr. Donne ismeri Ruth keresztnevét is. Mivel a férfi azt hitte, egykori kedvese beszámolt a közöttük lévő kapcsolatról, nem sejtette, hogy olyan emberrel beszél, aki minderről semmit sem tud. Személy szerint szívesebben folytatta volna a beszélgetést egy másik, melegebb szobában, de a lelkész lehorgonyozni látszott Ruth mellett, akit szerető pillantásokkal illetett.

– Önkívületben voltam, amíg ápolt, csak a lovászom, aki még Fordhamből ismeri, világosított fel róla, hogy kinek köszönhetem az életem. Szomorú, hogy végül is bele kellett halnia a szerelembe, amely összekötött bennünket valamikor.

Mr. Benson szeme nagyot villant, de nem szólt egy szót sem, mert arra várt, hogy gyanúja megerősödjön vagy cáfolatot kapjon. Ha nem Ruth halottas ágya mellett álltak volna, kikényszerítette volna a férfiból az igazságot néhány nyers kérdéssel. De így nem tehetett mást, kalapáló szívvel várta a folytatást.

– Tudom, hogy a pénz nem kárpótolhatja önöket, nem hozhatja vissza Rutht az életbe, és nem is lehet jóvátétel fiatalkori botlásomért.

Mr. Benson összeszorította a fogát, nehogy elhamarkodott szavak szaladjanak ki a száján.

– Annyi pénzt ajánlottam fel neki, amennyit még sosem látott egyben; ítéljen meg, uram, ha úgy tetszik – vetette közbe, mert nem tudta nem észrevenni a lelkész szemében felizzó dühöt. – Azt ígértem neki, hogy feleségül veszem, hogy a fiút a nevemre íratom és kitaníttatom, de most már hiába kesergünk a múlton – bizonytalanodott el a hangja. – Ami történt, megtörtént. Megnyugtatna, ha önök nevelnék tovább a fiút, nem kívánom elszakítani maguktól; ellenben a taníttatatásának minden költségét magamra vállalom. Letétbe helyezek egy bizonyos összeget maguknak, mondjuk kétezer fontot, vagy többet is, amennyit ön gondol! De ha nem akarnák tovább maguknál tartani, azt is megérteném, és akkor igyekszem majd találni számára egy másik helyet, de az ellátását szegény Ruth kedvéért akkor is kifizetem önöknek.

Mr. Bensonnak el kellett magában számolnia tízig, mielőtt megszólal. Aztán a békésen nyugvó Ruthra nézett, mintha a lány üdvözült mo-

solyából akarna békét nyerni, letakarta a halott arcát, csak aztán szólalt meg. Hangja nyugodt volt, mint szélcsendben a tó vize:

– Szükségtelen kifizetnie Leonard élelmezését. Majd gondját viselik azok, akik életében is tisztelték az anyját. Magától nem kell egyetlen penny sem. Minden ajánlatát vissza fogom utasítani Ruth nevében és jelenlétében – hajolt meg az asszony felé. – Az emberek fiatalkori botlásnak hívják talán, amit művelt, de Isten máshogy nevezi. Most, ha megengedi, lekísérem. – Mr. Benson a lépcsőn lefelé tovább folytatta izgatott papolását, amelyből Mr. Donne tudatáig egyetlen szó sem hatolt el, túlságosan tele volt a feje az elmúlt órák gyors történéseivel. Az ajtó elé érve úgy döntött, még egyszer felteszi az ajánlatát, de mielőtt belekezdett volna, Mr. Benson a szavába vágott:

– Hála Istennek, hogy sem törvényes, sem érzelmi hatalma nincs a fiú fölött. És Ruth kedvéért soha nem fogom elmondani Leonardnak, hogy egy olyan ember az apja, mint maga – csapta be az ajtót a kitessékelt férfi után.

– Micsoda neveletlen alak! Vén, puritán szamár! Tartsa meg a fiút, bánom is én! Nem akarok mást, csak mielőbb eltűnni ebből a koszfészekből! Remélem, a Ruthszal való utolsó találkozásunk emlékét nem fogják bemocskolni ezek a bugrisok!

Mr. Bensont alaposan felkavarta a beszélgetés; a megbékélés, amelylyel a dolgokat igyekezett szemlélni, elszállt belőle. Dühének és felháborodásának páros izzása arra figyelmeztette, hogy titokban mindkét érzelem mindvégig ott lapult a szívében a férfival szemben, aki Ruthszal azt a bizonyos gyalázatot elkövette, és akivel most, Ruth halálos ágya mellett, végre találkozott.

El kellett telnie néhány napnak, hogy el tudja felejteni a történteket. Attól nem tartott, hogy a férfi jelenlétével megzavarná a temetési szertartást, e félelem meg sem környékezte. Nemcsak azért nem, mert józan érvekkel képes volt megnyugtatni magát, de azért is, mert a temetés előtt a fülébe jutott, hogy Mr. Donne elhagyta a várost; hogy miért és hogyan, nem tudta, mert nem engedhette meg magának a kérdezősködést.

Ruth temetése egyszerű volt, csöndes és ünnepélyes. Leonard, a Benson ház népe és Farquharék követték a koporsót, amelyet néhány nincstelen cipelt, akik Ruthnak köszönhették az életüket. A gödör körül

is jó néhányan álltak, és szomorúan figyelték, hogyan ereszük le a koporsót a mélyébe.

A szertartást követően lassan hazaszállingóztak az emberek. Mr. Benson kézen fogta Leonardot, és titokban kalapot emelt a fiú lelkiereje előtt. Amint hazaértek, egy szolga kopogtatott az ajtón, aki Mrs. Bradshaw küldeményét, egy üveg birsalmalekvárt tartott a kezében, amelyhez egy kis üzenet is tartozott. Az üzenetben Mrs. Bradshaw arra bíztatta Miss Bensont, hogy, ha a fiúnak ízlik a lekvár, ne restelljék közölni vele, van még jó néhány üveggel, de ha más kívánsága volna a fiatalúrnak, úgy azt is siet teljesíteni.

Szegény fiú! Lehanyatlott a szófára, arca sápadt volt, szeme szárazon égett, még állni sem volt ereje, nemhogy lekvárt enni, bármilyen kedvesen is kínálták. Mrs. Bradshaw ajándékát számos más ajándék is követte Mr. Grey-től, a rektortól kezdve egészen a névtelen szegényekig, akik a hátsó ajtóhoz somfordálva érdeklődtek, hogy van az *ő* fia.

Mr. Benson izgatott volt. Disszenter szokás szerint temetési beszédet kellett tartania. Ez volt az utolsó, amit még megtehetett az asszonyért. Fontos volt, hogy minden jól menjen. Ruth élete mindenki előtt ismert volt, és bizonyos szempontból példaértékű, ezért is kellett minden szavát alaposan meggondolnia, hiszen az üzenet most messzire érhetett. Nemcsak a szavakon rágódott, a tollszárakon is, egyik lapot gyűrte össze a másik után, mert sehogy sem volt elégedett a fogalmazásával. Még a munka hevében is könnyek szöktek a szemébe, ha Ruth alázatosságának és kedvességének újabb bizonyítékához érkezett. Végre igazságot szolgáltathat neki a szószékről! De hiába, a szavak valahogy nem akartak igazodni mondanivalójához. Egész éjjel dolgozott, mint a megszállott, amíg rá nem virradt a vasárnap reggel. Még soha nem szenvedett ennyit prédikáció szövegével, és még soha nem volt ennyire elégedetlen vele.

Mrs. Farquhar úgy próbálta vigasztalni Sallyt, hogy egy új öltözet gyászruhát ajándékozott neki. A szolgáló büszkén pillantgatott az ébenfekete szövetre, de amikor eszébe jutott, milyen okból viseli, rögtön megfeddte magát hiúságáért, és kétszer akkora fájdalommal zendített rá a sírásra. A vasárnap reggelt Sally a szoknyája vasalásával, és nagy, szegélyes gallérjának igazgatásával töltötte, ezeket a műveleteket időről időre rövid sirámokkal kísérte. Szívét tovább nehezítette, amikor meg-

látta, hogyan vonulnak a szegény földönfutók kopott gúnyákban az öreg kápolnába. A ruhája miatt érzett büszkeség már rég a múlté lett ekkorra. Még a legszegényebbeken is molyrágta, fekete fátyol volt vagy gyászszalag. Az idősek meg-megálltak botorkálásuk közben, az anyák pedig megszeppent csecsemőkkel a karjukon érkeztek.

De nemcsak disszenterek vettek részt az istentiszteleten, hiszen ott ült – egy igen előkelő helyen, a lelkészszékben – maga Mr. Davis is, aki mellé Sally jó keresztény létére rögtön gardedámul szegődött. Elvégre össze kellett tartaniuk a különös dolgokat művelő disszenterek között, ahogy Sally később az eseményt kommentálta. Mivel úgyis előbb érkeztek oda, mint ahogy a szertartás elkezdődött, módja volt egybenmásban felvilágosítani a férfit a szokásokról.

Mr. Benson felment a szószékre, és végigtekintett a jelenlévőkön. Nemcsak arctalan tömegként, hanem egyénenként is érzékelte őket. Látta a Bradshaw-páholyt, és magát Mr. Bradshaw-t, aki már egyáltalán nem rejtőzködött (még a temetésre is elment volna, ha meghívják), Farquharékat, a rengeteg idegent és szegényt, néhány ijesztő megjelenésű csavargót, akik a terem végében álltak és szüntelenül könnyeztek. Mr. Benson úgy érezte, szívének abroncsai majd szétrepednek.

Az ima alatt még remegett a hangja, de amint a prédikációjához ért – utolsó hódolatához az asszony előtt –, amellyel Isten segedelmével sokaknak hozhat áldást, ércesebben zengtek szavai. Felnézett, és végigtekintett a rászegeződő arcokon, amelyek arra vártak, hogy helyettük is megfogalmazza lelkük ködös érzéseit, és megmutassa Isten jelenlétét Ruth minden tettében. Újra olvasni kezdett, de összefolytak szeme előtt a betűk, és már a templomi seregletet sem látta, csak Rutht, ahogy Lland-dhu hegyének egyik mezején kucorog, akár egy sebzett őz. Ott és akkor kezdődött közös történetük, amely Ruth halálával örökre véget ért. Mr. Benson feledett szentbeszédet, hallgatóságot, mindent. Félretolta írását, és elővette az írást. A Jelenések könyve 7. fejezeténél nyitotta ki.

Szinte alig kezdett bele, már mindenki könnyezett. Többet mondott ez a vers minden prédikációnál, iránynál. Még Sally is elsírta magát, pedig először igencsak zavarba jött felekezeti társa előtt a dolgok ilyetén alakulása miatt.

„És mondék néki: Uram, te tudod. És monda nékem: Ezek azok, a kik jöttek a nagy nyomorúságból, és megmosták az ő ruháikat, és megfehérítették ruháikat a Bárány vérében.

Ezért vannak az Isten királyiszéke előtt; és szolgálnak neki éjjel és nappal az ő templomában; és a ki a királyiszékben ül, kiterjeszti sátorát felettök.

Nem éheznek többé, sem nem szomjúhoznak többé; sem a nap nem tűz rajok, sem semmi hőség:

Mert a Bárány, a ki a királyiszéknek közepette van, legelteti őket, és a vizeknek élő forrásaira viszi őket; és eltöröl Isten az ő szemeikről minden könyet."[58]

– Nem mindig gyűri össze a prédikációit – bökte oldalba Sally Mr. Davist, miközben térdre ereszkedtek a vers végén. – Lefogadom, hogy a legszebb prédikáció lett volna, amelyet valaha hallott! Nagyon szép prédikációkat tud költeni, szebben ír, mint egy író!

Mr. Bradshaw égett a vágytól, hogy kifejezze nagyrabecsülését az elhunyt iránt, akit – most már egészen biztosan látta – valaki egykor rossz útra csábított.

A város legjobb kőfaragóját rendelte ki a temetőbe hétfő reggelre, hogy méretet vegyen Ruth síremlékéhez, és meghallgassa a férfi kívánalmait.

Térdig érő fűtengeren kellett átvágniuk, hogy elérjék Ruth sírját a temető déli sarkában, a hegyi szilfa alatt. Leonard, amint meglátta őket, felpattant a friss hant mellől.

Arcán könnyek patakzottak, de Mr. Bradshaw előtt igyekezett összeszedni magát. Valamit mondani akart, hogy megmagyarázza viselkedését, de csak ezekre az egyszerű szavakra futotta:

– Anyám meghalt, uram – nézett Mr. Bradshaw szemébe mélyen, fájdalmas tekintettel, mintha hatalmas veszteségét mégis enyhíthetné valamelyest az emberi együttérzés. De Mr. Bradshaw első szavára, ujjának első érintésére, amellyel a vállához ért, újra kitört belőle a zokogás.

---

[58] Jelenések 7:14-17. A részlet az evangélista látomását írja le, amelyben a népek és nemzetek sokasága megjelenik Isten trónusa előtt.

– Na, gyere fiam… Mr. Francis, napoljuk el a munkát, majd holnap átmegyek magukhoz. Haza kell vinnem ezt a szegény fiút. Gyere, Leonard, menjünk!

Ruth fiát egész úton vigasztalva Mr. Bradshaw hosszú idő után először lépett be a lelkészlak ajtaján. Amint meglátta öreg barátját, Mr. Bensont, hirtelen meg sem tudott szólalni. A torkát fojtogatta, szemét könnyel töltötte meg a mélységes együttérzés.